

מכילתא

שחבר ראש המדקדקים חכם חרשי הלשון ר' דוד קמחי
 זצ"ל עם נמוקים שהוסיף החכם המדקדק הגדול ר' אליהו
 אשכנזי המכונה בחור ז"ל עם פרוש מר' משה בר'
 חיים הכהן העכים ז"ל הכל כמו שגדפס בפיוורדא בשנת
 תקנ"ג.

ואני הפעיר

יצחק בן אהרן ריטטענבערג

מתושבי קאלוואריע הבאתיהו לביה"ד והוספתי עליהם:

(א) הערות יקרות

(ב) קונטרס אודות בעשה מאמרות הגדברים בקלרה מענינים
 העומדים ברוס עולם הדקדוק, אשר חגי בס המון לאדם דעת.

(ג) הגהותיו ובערתי השנוטים מכרס המכלול עס"י כ"י אשר תחת
 יד החכם הגדול שד"ל הי"ו.

(ד) ועס"י כ"י אשר היה ח"י החכם הגדול ר' שמחה פינקקער בעה"מ
 ספר לקושי קדמוניות.

(ה) הערות יקרות מסו מהחכם הג"ל.

ליקו

בשנת כד הקמח לא תבלה לפ"ק.

נדפס בבית הדפוס של ר' צבי הירש פעטצאל.

ה ס כ מ ת

הרב הגאון חו"ב וכו' מו"ה מרדכי קלאצקי, החונה בעיר קאלוואריע יע"א.

הן כל חלי האברך המושלג יקב אף נעים מליץ ומדקדק נכון דעת ושלם וכבוד בנים
יעקב ומשיב לעד ומפורסם חסר מגזע משפחת רם כבוד מוהר"ר יצחק במ"ה
אדרן ריטענבערג מחושבי קהלתו קא'וואריע ובירו רננה רטף אהבם שפת קדש
ודקדוקיה במגלה ספר הגותן אמרי שפר אשר גובה להם מהררי קדש חביר האועים
אשטל התעודות והמדות חבי המדקדקים הוא

ספר המכלול מהר"דק

המפורסם במסריו, וביחוד במסרו זה אשר פעל ועשה לאסוף כעמיר גורנה כל הדברים
השייכים לדקדוק שפתנו הקדושה, ונדפס בוויניציע בשנת ש"ה ונסו"רדל בשנת תקנ"ג
וכבר ספו חמו מן בלאת ולא נשאלו אף אחד בעיר. ועתה החשורר האברך חכם
לב הג"ל להוציאו לאור מחדש להפיץ אור בהיר לארץ ולדריס, וישם לילות כימים,
ובמלא חפנים עמל עלה בידו להגיהו מכל שנושי הדפוס, ולשיט נוכפית על הספר
היקר הזה הערות יקרות ומועילות, וקונטרס אדרן בעשרה מאמרות נפשו
המדברים מדברים העומדים ברומו של עולם הדקדוק כאשר עיני הקורא תחזינה משרים.
לזאת שמת לבי ויגל כבודי כראותי יקר תשאלת החבור הג"ל, ואף זרועי תאמלט
וידי חסון עמו כי ראוי ונכון הוא לחלקם ביעקב ולהפיץ בישראל על ארץ
רבה כי רבה היא, ובטחוני בגודל לדקות אחיבי שלא ישלחו בעולמה ידיהם להשיג
אח גבולו להדפיס במתכונתו והן בהוספה וגרעון הן במדינה והן מח"ל עד מסך
ששה שנים מעת כלות הדפוס ולא יזידון עוד להפריע חקות הר סיבל, אשר קבלו
עליהם ועל חיק בניהם אחריהם ולכן קארתמי.
דברי המדבר לכבוד התורה ולוונדיה ועמליה חבר ליראי ד', היום יום ב' דתוכה,
שנת מטעמו תברך לפ"ק פה קאלוואריע.

נאום מרדכי בא"א שהר"ר אשר זלהה קלאצקי,
חונה פה ק"ק הג"ל.

מכתב מהרב הג' החכם הכולל וכו' מו"ה יעקב צ'הי מעקלענבורג היו,

רב דקעניגסבערג, מחבר ספר הכתב והקבלה ועיון תפלה.

ב"ה. קעניגסבערג, יום ג' ק"ז שנת תרכ"ב לז"ה.

לכבוד איש היורד לעומק ים החכמה לדלות משם פניני הדעת והתכונה כפ"ת מהר"ר
יצחק ריטענבערג ל"י.

דברי מכתבו מיום י"ט לחדש המדבר בענין בירור הקריאה ראיתי והגם לדעתי
נכונים מאד. ולא אוכל להמנע מלהודיע כי זה כחמשה שנים כאשר נדברתי עם
אחד *

אחד מן הארבעים מארען בבית, דער קעניגליכען ציבליאטעהעק" ענה ואמר לי, כי
האלף אחרי גוו קריאת הברכה השרדים, ויבחר בקריאה האשכנזית, ונדבר עמי בלשון
עברי דומה ממש להברה שלנו, כי מלא הברכה חטעמינו יותר נכונה.
דברי ידידו הכותב כמעט בעינים סטורות, כי חלשה עיני חכיד עלי הכתיבה
לך דברי כעש מעטים האה ובלתי מסודר.

יעקב צבי מעקלענבורג.

מכתב מראש חכמי דורנו שר"ל הי"ו.

ידידי היקר יצחק רישטענבערג שלום!

(ואמרי אודיע טסמאות הכ"י על קלף אשר ת"י כה דברו :)

וברוך אהה לה' שהקקתי לבדוק בכ"י זה ולהוציא מחוט מרגליות יקרות, למאד
דברי רד"ק מחלאת השבטים שהעלו בהם המעתיקים.

ואתה דע לך כי המכלול כ"י על קלף שבידי כבר היה באיזה זמן ביד ר' אליה
במור, והמכלול כתוב כאן בלד ימין מכל דף, ואילו כתוב ס' בעל כנפים,
אל ז' דפים אחרונים מהם' כלם בעל כנפים, כי המכלול כבר נשלם, וזהו מה
שכתבתי בכרם אחד ז' עמוד ע"ח כי בעל כנפים הוא גדול מעט יותר מס' המכלול
חלק הדקדוק לרד"ק.

ודעה בדפים הראשונים מהכ"י כתוב למעלה בלד ימין ח"ה, ובלד שמאל ב"ך, והבנתי
מיד כי ח"ה הטונה בו חלק הדקדוק, אבל עבר זמן רב בלי שאדע מה הוא
זה ב"ך, עד שמלאתי בנימוקי הבמור לס' השרשים שמזכיר בעל כנפים בשרש אלף
אלב, שרד, שוט, ומלאתי הדברים המובאים שם כתובים כאן. גם מלאתי בס'
ב"ך עמוד רל"ה. על כן יש לאמר שהוא רחוס של שני וחמישי החסין בכח בפתיחה
הה"א, ור' אליה כתב גם הוא כך בנימוקיו (שרש חסין) ולא חש להזכיר ס' ב"ך.
ודעה בגליון כ"י זה נמצאו כה וכה הערות שהחלתן א"א, או אומר אליהו, כגון
בעמוד ק"א (בדפוס זה הוא דף כ"ה ע"ב שורה ט"ו) (על מלת אוישע): אומר
אליה כי אותם שפתיים יוד לא יבאו רק בחירק ולא בסגול לעולם, ובעמוד ק"ח
(בדפוס זה הוא דף כ"ז בסופו) (בבנין פעל, ותאלצהו) אומר אליהו כי לא יבא
זה הקלות רק באות שואית (חה נדכס בנימוקי הבמור שם במכלול).

בעמוד שע"ד כתוב בס' ב"ך כי ויען חיוב הראשון חרטומו ופזים, ובגליון כתוב:
אומר אליהו אני לא מלאתי כן בכל הטסמאות (הבמור כתב דבר זה בס'
השני). בעמוד כ"ג (בדפוס זה הוא דף ל' ע"ב). (לענין פתח באס"ף). א"א
אין להביא ראה מן כל אלו כי אינם אלא בתלים המשונים בטעמיהן (וזה כתוב
בנימוקי הבמור לא כאן אך במקומות אחרים). ובעמוד רנ"א (בדפוס זה הוא דף
ע"ג שירה י'). (על ואם יקרא אותו בלא מקף (בכל לבכס). יהיה נקוד צלם).
א"א ז"ל יהי משמע באלו נקוד בחולם [?] (זה אינו בנימוקיו). בעמוד של"ו (הוא דף
ז"ס ע"א שורה י"ד) (אלל: ואשר למ"ד השעל נחה לא חנוח העין לעולם): א"א
דווקא כשהלמד פעל הא' ולא חלף (גם זה אינו בנימוקיו). בעמוד סס"ח כתוב
בעל

בעל כפיס: כענן המונן חרב' כסייט פייטא, ובגליון כתב ר' אליהו (בלא ח"א):
 זהו שקר וכזב ואין חרבותו כן עיין והמלא. עוד בעמוד הג'ל כתב ב"ד: כשחבילאו
 לדין לפיך אל הזכר לנו עונות ראשונים בחחלה אלא יקדמו רחמיך קודם השטם
 כי עונותינו רבו ואין בנו כח לשבול החמול כי דלונו מאד מזכות, ובגליון: ח"א
 ל' כי עונות סמוך ובה עונות על הראשונים פירוש חביתו וזה הוא הגנון מדלל
 קאמר ראשונות ודוק (אמר שד"ל והיכן מלא עונות גדולות)? בעמוד הל"ז (הוא בדף
 ק"ג ע"ב) (אל משקל פעל). ח"א וזהו לפי שהוא בהגלים (זה נמלא בנימוקיו
 במלות אחרות). בעמוד חק"ג (הוא בדף ק"ב ע"ב). (אל משקל פעל מעיל): ח"א
 לא נמלא זה המשקל רק כשעין הפעל ויו ודוק (זה אינו בנימוקיו) (וכן כתבתי גם
 אבני בהערה שם. יבא"ר). בעמוד ח"כ כתב בעל כפיס: מקניעים והקנישו את
 הבית, ובגליון: טעות כי הוא והקני ל' קנייה. בעמוד חפ"ח (הוא בדף קמ"ז ב'
 שורה ד') (במשקל פעל, אונרוחם, לדורותם) בגליון כתב: לא באר לנו מה הארם
 בין אונרוחם ואונרוחיהם וכו' (הבחור עשה חילוק ביניהם כס' הבחור, ומדקדק
 אחר הקשה, ושאל אם היו לפלשמים שתי ערלות לכל אחד). וקודם המלות האלה,
 במקום אומר אליהו, כתוב כאן: ז'ל לוייה, ואני בספק אם האות הראשונה היא
 ז', ואולי היא ק'.

בעמוד חק"ז כתב בעל ב"ד: והדורים אשר, ארחה עקלקלות, ארנוס עד הזכרים,
 עד הדריא, ובגליון כתב: לא כן מלאתי:
 בעמוד חק"ד (הוא בדף ק"ו ע"ב) (במשקל פעול) כתב בגליון: הוא ר' שלמה
 גביכול כמה שקנן על ר' יקותיאל ז"ל (חה נדפס בנימוקיו). ובעמוד חקע"ג
 (הוא בדף קע"א ע"א) (בסוף משקל פערות) דלג המעתיק מן גם יסן, עד גם
 יסן, והבחור הוסיף בגליון כל מה שהיה חסר בפריס.

בעמוד ז"ד (בסוף פתחי פקדתי) מלאתי קלה מלות רומיות כתובות בכתיבה דקה
 על גבי הכיפה העברית או תחמיה לרך פירוש, כעון: וקצר לשון הקדש
 ענוק מאד, על וקצר כתוב, *connexio* ועל עטוק, *profunda* וסחה מלות
 לבל ישחח הלשון כתוב *ut non corrumpatur*. ודוגמה זה כס' סודי ריא
 לר"א מנרמזא שהעתיק ר' אליהו בהור בשנת רע"ז בשביל הקדינאל אינדיאו (והכ"י
 נמצא בין ספרי ידידי יוסף אלמנני ע"ה) נמצאו בגליון כמה וכמה מלות רומיות, דרך
 פירוש למלות עבריות שנפסו, והיה אפשר לחשוב כי גם הכ"י שבידי (המכלול ובעל
 כפיס) היה מקצת כספו של החשמן הג'ל, והבחור כשהיה תלמדו לה"ק כתב הערותיו
 בגליון הכ"י. אבל הכתיבה הרומית שנס' זה איננה שזה לכתיבה רומית שכתב האחר
 ומי שכתב כאן לא כתב כאן. ומכל מקום אין ספק כי שני הכ"י היו באיזה זמן
 ביד הבחור, וגם היו באיזה זמן ביד חכם טנרי

ואמנם הבאר הזה בעל כפיס הוא איפס כל הכיפות שסופן שזה, כמו שקרא
 ס' יד חרוזים הנדפס, וס' אמרי נושא כ"י, אבל זה בעל כפיס מוסיף
 כה וכה פירוש על קצת המלות, ולפעמים ג"כ טולל פירוש מקראות, אם מדעת
 המחבר, ואם בשם אחרים. המחבר נראה שהיה בסוף האלף החמישי או בתחלת
 האלף הששי, כי אינו מזכיר רק הקדמונים, והאחרון שהוא מזכיר הוא הרמז"ס.
 יהא לך קצת דברים מלוקטים כה וכה לדוגמא על חכונת הספר הזה, ומתחכמים
 המוכזים בו.
 עמוד

עמוד ס"ז חזרו גים: והחכם ר' יוסף בר' שלמה אבן פואל אלושקי פירש על נוגי ממועד' אשפזי ממך היו, שהקב"ה אומר לישראל, אהם הדואנים והטוגים על המועדים שאשפזי, עוונתיכם הצו אלה ומידכם היחה זאת, כאומר מהרמ"ך ומחריב"ך ממך היו.

עמוד קל"ב, חרו דף: לשטט יתים ודך, החכם ר' יונה ז"ל חזרו בשרש דכה מסני שהוא פחוח (אמר שד"ל הכוונה על אל ישוב דך נכלס), והחכם ר' יהודה חיו"ג ז"ל (אמר שד"ל יש כאן נקודה על הגימל) הרחיקו משרש דכה ולא פרש מה יעשה לו, והחכם ר' יעקב אלאמין ז"ל חזרו בשרש דוך.

עמוד ס"ז חרו גים: תיפנינים... והחכם ר' יעקב ז"ל אלאמין שקל"ו בפלם החכמוני: עמוד ח"א חרו סים: מהסים, ויהם כלב אח העס... והחכם ר' יעקב אלאמין ז"ל חזרו מבנין קל בשקל ויעש ארון, ואמר במלח הפו שהטעם מלעיל, מאלו הוא מלרע, בשקל פרו מעשיכם, והס כי לא להזכיר כמו הפה, בשקל צו צוה, מן הדגוש.

עמוד ק"ו חרו וים: ל"ים, עוד, הוא ילוצו בעמלו, ענין לוויה מלשון חז"ל ומזה יפד החכם ר' משה נ' עזרא בפזמון אבל יושר משעלוהיו ילווהו לקבר, מבנין קל, והאומר ילווהו מן הדגוש, לא נכון, כי לא נמצא.

עמוד רמ"א: והחכם ר' ששה בר' יוסף ז"ל אבן עזר אלושקי פירש על וקרנים מידו לו כי הגונה הגדול הבא מזה הבורא יתעלה חין כה לאדם להסתכל בו מסני שהוא חזק מאד, על כן שס חביון עזו, שאין בריחה יכולה לדעת ולחקור ענינו. עמוד ס"ז: ולקחו אח בחמו והלכנו אמר ר' יהודה בן בלעם ז"ל שרונה כמו אחומו, והביא ראיה מן יארס שכתוב בו כי בח אחאב היחה לו לאשה, ואמר שהיחה אחומו על אמרו בפרשה למטה על אחזיה מלך יהודה בנו ושס אמו עתליה בח עמרי, והיחה אחמו אחאב, ולסי דעמי חין ראיה מזה, אולי היו ליורס שחי נשים, בח אחאב שילדה לו אחזיה, ואחוח אחאב שד.

עמוד ס"ז: מעניה, האריכו למעניתם, מן כבחי מענה, שרשם ענה, בשקל מחזיחם, אגולאעה בלעו, ובלשון ערב כט.

עמוד תקס"ט: כרוך, מלשון משנה ואשילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק, ותמשו בו מן חכר"ך בון וארגמן, ומזה רצה ליהד החכם ר' יצחק הלוי ג"ע גירונדי, באמרו בחוכחה יחידה עקבך כרוך בקן חומן לא ארוך, אבל דהפך הענין, כי חומן כרוך על העקב כענין האחש האמור במשנה, והוא הגדיל עליו עקב, אבל דעמו גדולה ורחבה מדעמו.

ר' אליה בחור רשס מספר הדפ"ס פנים ואחור, והס' מחחיל בעמוד מ', כי במשך הזמן נאכדו עברים דפ"ס מראש הספר. גס רשס ר' אליה בראש כל דף הארוזים האכללים בדף ההוא, ולפענוים הוסיף בגליון אחה חרוז אשר שכתו המחבר.

בעמוד צ"ה, על בחלוותיה נוגח, כחוב: שרשו ינה מן ינון ויוגחן בן עזיאל חרגס לשון איחור. והבחור כתב בגליון: זהו שקד, כי לא נמצא יונחן על כתובים, והאחרגס הוא עקילוס, וחרגס טנוח ספדן והבחור בחסו לא הבין כי כוונת המחבר היא על נוגי ממועד (לסגיה נ') שחרגס יונחן די הוא מעכבין בך.

ספר

ספר בעל בנפים נמלא ג"כ בעיר מינכען, ואולי משם יוכל אדם להשלים מה שחסר בכ"י שנידי, גם לדעת מי היה המחבר.
 אתה עמה נרוך ה', ברטת רד"ק וכל אורגי חכמת הדקדוק יתולו על ראשך, פי
 באמונה עבדה עבודה הקדש לבער האגונים מדרם המכלול. ואמה שלום וביקך
 שלום וכל אשר לך שלום כנשך וכנשך הטוב האצרה הזאת ביום האורים ובשני
 לילוחיו, ב"ב'ח"ד מלכות לפ"ק.

ידיך שר"ל.

מכתב מהחכם המפואר וכו' מו"ה שומחה פינסקער
 היו, בעה"מ ספר לקוטי קרמוניות אל הרב בעל המגיד היו.

ויען י"ב ואדר, ההרכ"ב לפ"ג.

הנה הודיע הר"ר יצחק ריטענבערג ל"י בגליון ד': שכבר החיל להדפיס בעיקר
 ספר המכלול להרד"ק. ושיש בידו* כ"י יסן של ידידי הרב החכם רש"דל
 ל"י להגיה מחוכו, ונהייתו מאלד. והגני שולח לך גם לאי חיזה חתיכות (פראגמענטע)
 טב"י ישן נושן של זה הספר היקר. מכילים ל"א דפים בתמונת אקטאף גדול,
 על מנת שתמסר אותן להמדפיס הג"ל. (אע"פ שאיני מכיר אותו, אם רק הוא ידוע
 לך) לתכלית ההשואה, ואנכי לא השוייתו ליהן עם האדפס, אך ענרתי עליהן בהעברה
 בעלמא. ומלאתי בהם חיזה שנייים. והמדפיס ישחדל בהשואתם יואר כי מלאכתו
 נכך. אשר עכ"פ לא חזיק כלום. ואש"י אם ימלאו רק קצת חקונים קטנים כדאי
 הוא הספר היקר הזה להעריח את עיניו בשבילם:

והנה המדפיס מנפית להגיקן בעיון רב ולנקותו מכל הטעויות, ואם ככה יעשה באמת
 יהי אלהים בעזרו, וכל מכבדי הרד"ק ז"ל יודו לו ע"ז בלוג"ח. וידע כי
 במקומות דברים הנריכים לתקן בדבריו ובהגותו של רא"ב ז"ל. עגון מה שכתב
 הרד"ק ז"ל דפוס וויניציא משנת ש"ה דף פ"ב ע"א (הוא בדפוס זה בדף ס"ג ע"א)
 וז"ל: הפקידה מלעיל תמיד, זולת אלה שנמלאו מלרע והבדילה השרכת לכס (שמות
 כ"ז) והביאה אל הכהן ומזון ויקרא ה'. וע"ז כתב הרא"ב בהגה"ה וז"ל: אין להביא
 ראה מן והביאה כי הה"א במשיק לפיך היא מלרע, כדן כל מלה בכתי ה"א
 הנהגה. עכ"ל. ובמחילת כבודו לא חקר אחר האמת. כי כונת הרד"ק ז"ל על
 והביאה דפוס מלרע והביאה אותם אל הכהן (ויקרא ס"ו כ"ט) ונחסרה מלת אותם
 בשנת המדפיסים. וכן כתב עם הראב"ע ז"ל שהמלה מלרע כמש"ש, וכבר העיר
 ע"ז ג"כ המדקדק גדול ר' טוביה פעדער בספרו מבשר טוב:

ובן מה שמביא הרד"ק דף י"ג ע"ב (בדפוס זה בדף י"א ע"א) בין חסרי יו"ד הרבים
 צדיקם אהם (מ"ב יו"ד). והרא"ב העיר שם ע"ז בזה"ל: זהו פשט כי חסר
 בו יו"ד קדמאה והג"ל ואנשים צדיקם המה ישמעו (יחזקאל ל"ו) עכ"ל, ואי תמה
 על שניהם כי החסרים צדיקם חסרי יו"ד הרבים אגמנו? והלא כל לדיקם דבארצייתא
 חסרי

* אחר יבא"ר. לראב"ן לבי הכ"י היקר שהוא איננו מ"י, רק בכל דבר הקשה שלמתי אם
 סי החכם רש"דל הס"ל והוא הודיעני נוסחת הכ"י שהוא, וכדן יסוס לר' גם בעד זאת.

חסרי יו"ד בחרחה יניח בר מן חד ויסלף דברי צדיקים דפתיח משפטים שאח מלא דמלא עש"י המסורה להלים סימן ל"י. והל"ל: וכן כל צדיקים שנחורה בר מן חד ויסלף דברי נדיקים כמו שאומר מיד אחר זה: וכן כל גוים. וז"ע:

בן מה שכח הרד"ק במכלול שם דף כ"ד ע"א (כדפוס זה דף י"ג ע"ב): ושעמים לא שכח ה"א. כי בן תלבישן בנות המלך (ש"ב י"ג) וע"ז מעיר הר"ב ז"ל: כי זה לבדו בא בן מן השלמים וכו'. ותימה איך שכח ותבלען דס' מקן שהוא ג"כ מן השלמים? ואנכי אעיר ג"כ שיש לתקן בפה"ד בש"ב י"ג ולהדפיס תלבישן חסר ה"א בעדות הרד"ק והר"ב:

ובן על מ"ש הרד"ק במכלול שהמכות לא יקבצו, ומה שאמר אח לרורות כספיהם ולהשיב כספיהם הקבוצ לענין הצרורות; וכן הוא בדפוס פיורדח דף ק"ט ע"א (אמר יב"ל וכן הוא גם בדפוס זה דף קמ"ב ע"ב. ועיין בהערתי שמה) וע"ז העיר הנחור: אין טעם לזה הטעם כי היה יכול לומר לרורות כספם בלשון יחיד עכ"ד. מזה משמע שקרא גם הוא צרורות ולא הרגיש בט"ס ושל"ל צורות במקום צרורות וכן הוא בדפוס וויניציא דר קל"ד ובמכלול יופי לפ' מקן שהקבוצ יחזן על הצורות. וגם המדקדק רע"ט ע"ה הרגיש בזה בספרו הג"ל אך לא ידע כי במכלול דפוס וויניציא משנת ש"ה באמת הנוסחא הצורות ולא הצרורות:

ורגה זה הספר יקר הוא מאד והוא באמת כליל יופי כשמו. וכל המדקדקים כהנ"י ובעל הת"ס והר"ב ז"ל חולתם הלכו לחורו — והיה בזה שלט

ידיד שמחה פינסקער.

מכתב מהנ"ל אל המלבי"ד.

ב"ה היום א' 23 מעק 1862 פה וויען.

שלום וברכה להחכם וכו' מו"ה יצחק רישענבערג נ"י!

בוה הרגע קבלתי מכתבך וקראתי דבריך. והאני ממחר להשיב לך צראותי כי כבר מוכן אהיה לנסוע למקומך וכי כבר נגמר ספר המכלול בכרי שיגיע מכתבי זה לידך בעודך בליק ודע כי חילו היית פונה אלי בצקשותך בחלח הדפוס בודאי הייתי שולח לך כמה וכמה הערות על זה הספר. ונערע מה שנוגע לר' משה העבים שלא ידע בין ימינו לשמאלו בדקדוק. ועתה אי א"כשר לי יומר לעשות כי בראשונה חולה אני זה יומר מג' חדשים בעו"ה וקשה עלי הכתיבה. ב) מאחר שספרך כבר נדפס הזמן קצר לעשותו. ומעט הזמן המרשה לי העסק העיוני משחמט אני צו להגות ספרי המבוא. וזה שלישיה כי אין כעת המהדורא עם פירושו של ר' משה העבים לפני כי באדעסא הגמתיא ואין בידי אלא דפוס וויניציאה משנת ש"ה. והנה שאלתך מאין באו העלים לדי. אי א"כשר לי למלאות בהיות שכבר שכחתי זה והם מונחים אצלי יומר משלשים שנה. אבל כמדומה לי שממדינת קדים נשלחו אלי מאוהב אחד. ב) אודות השינויים אשר מנחת בין הב"י והדפוס. אם תעריך אותם לפני באר הי"ב במכתב. אשים עיני עליהם ואודיע לך דעתי אם טוב הדבר לפיך. ג) בדבר ההערות הגמלאות עוד אחי על ס' המכלול לא אוכל לשלחן כעת מרס אעבור עוד הפעם עליהן לנרפס ולבנתם וזה מה שצריך לזמן מה האמר לי כעת בעבור חלשות גופי. ואע"כ אעיר על דבר אחד ואיני יודע אם האעוררו בעלי הדקדוק ע"ז. אבל דבר גדול הוא בעיני. והוא שמאד אהמלא הסלא ופלא על כבוד המדקדק מאין כמורא הרד"ק ז"ל

ז"ל איך האליע במכלולו בפעלי נע"ז (נד ק"ז, קל"ח וויכיליאה ש"ה) שהאח שבין
 אחיות (איח"ן) הגוססות וס"א השעל הוא השלוש עה"ם והווי"ן שבהם ווי האשך ט"ז
 שפט ישמור וט' ישי"ש. ורטע שבמלח יקים נד"מ מורה האח האמשך מן הקמן
 של הי"ד בכח על הוא"ז של העין הפעל והא"ז האכתב בשועל הוא רק וא"ז האשך כמו
 הוא"ז בשעל ישמור ודומיהן. וכן נגדר אחריו רא"ב בס' הבחור מ"ב אוח ד' באמרו
 העמיד האחות איח"ן קמו"ס להורות על וא"ז עה"ם כמו אקים יקים וט'; והא"ז
 השרוקה אינה עה"ם רק וי"ז האשך כוא"ז אשקוד וכו'. העבודה אי לאו דנברא רבא
 כהרד"ק ז"ל אמר לה להא מילתא לא הייתי מאמין שיוכל אדם לחשוב על תאוה גדולה
 שיהא האח ש"ה ממלא מקום אוח האעלם האשך אחר האוח הב' שאחריה האשמע כזה.
 ונפרט זה הקמן האפל בריבוי התאוות כמו שהוא בעלמו מורה זה אח"כ: והאח
 יקימו ישובו כשתרבה תאוותם יסור האח כמשפט שלא להרבות התאוות יקיסון
 וכו' הפוצנה וכו' איך יהיה קמן טפל מעשך נח? ומי שישקיע מנוכחי בדבר זה
 רבי אקראהו. וכן בשער אחיות או"י יש שבושים הרבה לתקן או עכ"ס להעיר על
 זרותם. נד"מ הוא הרד"ק מביא שם (נד ק"ז) גירא נא (ירמיה ה') בין אותן אשר
 האח נכתב אחר הקמן הגדול או הקמן ולא חדגש המלה לאחריה לרוב. וכן הוא
 כותב בפירושו ג"כ: עו"ן נא נקראת רעה אע"פ שמלת כירא מלעיל ע"ש ואני שמעתי
 ולא שבין הלא אחי מרחוק אינו נוהג אלא אחר הה"א ולא אחר האל"ף ומה למלה
 זו כאן בין המלות שסופס ה"א? ואין בריאות גופי מסכים להאריך עתה ויבואו על
 הרבה מאלו הדגושים בספרי המבוא אי"ה וגם על דגש משה לאמר.

והריני דו"ש בלוג"ח שמחה פינסקער.

הקדמת המעיר והמביא לבי"הד.

שמע ישראל גוי אקד בארץ! עתה סבלות סברים הוליאך ד' אלהיך באומות
 ובסופמים כוראים, על הר אלהים זה סיני כנלה אדכי בקדש. ואת הוד
 קולו בשפת קדשו שעתה עליהם אש. ויפקו בספר לדור אחרון ע"י ששה
 דועה כאסן. גם כביאך ופליך הביעו רוקם בשפת קדשו, ויעמדו לנס עד
 היום הזה, כל גויים יהללו עליהם כי נעשו, ופי כל גאה וירם יתהלל לכאוס
 כאוס כשרי קדשו עליהם כביאכו? אכן באבוד קרן ישראל כגדע גם אומת
 שפתו, סארנך הגלית ומתערב בלאוסיס, שפתך עזבת ככלי אין אפך נו, תסת
 נכר הארץ לסדת את לשונך, דרכי דקדוקיה שטפו, ומשכחה כסת עלב.
 אין שריד לכללי דקדוקיה טאו הימה שרתי בלאכות. אבל בכל הקליפות והתקורות
 אשר עברו עליך בית יעקב ועל שפת קדשך, עוד יכון שטך ושפתך עד בלתי
 שטים, עוד פלטת מסארתכו (החכ"ך) סכל פקסודיטו ניסי קדם עוסדת לכם עטים
 וקדושה יאסר לה, ראוה חכמים (עד דור אחרון יכון שטם) ויפקו בספר דקדוקיה.
 ופי בכל בית דקדוק שפת עבר כדוד כאסן? הלא זה הוא דוד בן יוסף אשר
 עליו אסרו הפושלים. אס אין קסס אין מורה. ועתה סכנצי וסוקירי יקהת אס,
 הא לכם ספר הבבלול להרד"ק ז"ל אשר אין ערוך ליסיו, בו אסף הספנר
 כעסיר גורכה כל הכללים הכדשים לדקדוק שפת עבר, וכדפס בקושטא נכתב רל"ט
 ובוויכיליאה

ובורכיליאה הנירה בשנת ש"ה נתמנית גדול ונתמנית שסינית, ונפירדא בשנת חקכ"ג נתמנית שסינית. וכבר ספו מסו ולא כשלאו רק זער שס זער שס. ע"כ אורתי כנר קלני לקדש נעורי הספר הלו ולהוליאו לאור עם נמוקי הרא"ב, ופירוש ר' עשה העכים הכל כע"ש נפירדא: והוספתי עליהם הערות יקרות ור זהב על סגרתו קונטרס אחרון בעשרה מאמרות, הסדנרים נקלרה סדנרים העומדים נרוס עולם הדקדוק, אשר חכני גם הקונן לאדם דעת, ועוד זאת וגדולה היא כי הגהתייהו סכל שנושי הדפוס אשר רנו כסו רנו נהדסוסיס הקודעים. כאשר עיני הקורא מחזינה סגרים, ונקהל רב אודה לזקן נית החכמה הקכס הספואר שר"ל הי"ו אשר עזרכי בזה והודיעני קלופי הכוסקאית אשר נעלא נהכ"י יאן על קלף אשר ח"י (והוא קטר עשרים דפים סתמלמו וקנל על דאנדין) ומ"ל נרונס כונתי לכל אשר כחיב שס. ואפיריון נסטייה להקכס הספואר ר' שמחה פינסקער סמנר ספר לקופי קדמוניות אשר המעורר סעלסו ושלק לי ל"א דסין מדבבלול כ"י אשר היה ח"י. וענרתי עליהן וסלאתי נהס סרגליות טיבות, אף כי נרונו הוא סאונג ואיננו ססכים עם הנדפס נכסה סקוסות כי כלקה נקטר ויחיר, ועכ"ז קליסחיו זרקתי ומוכו אכלתי כאשר יראה הקורא בהוספות ותקונים אשר נסוף הספר. גם כמנ איזה הערות יקרות ספו הלא הסה כחונים נסכמניו נראש הספר הזה.

ועתה אחי ונכי עסי חובני שפת קדשנו ומסארתנו. אליכס אישים אקרא נווו כסף נווו זהב ומנו כנרד להרד"ק ז"ל אני הסדקדקים, ואספו אל נתיכס הספר היקר הזה ולסדוהו אח נכיכס, ולסוכס חסהר לדנר לקות. ולא יאטרו עוד זקנה אטט. אחרי נלותה מהיה לה עדנה, ודוד שלך שפת ישראל קי וקיס וססתותיו ידוננו נקבר. ואחס הסקנאיש נעס סנקרים ששכילי! לאטו לי נספר הזה, אל מנהלו על סיכס לאטר נקרת נקרת! טרס מענרו על פני כל הספר סראשו ועד קלהו. וידוע מדעו כי הכנסתי נהערותי גסדנרי סי שקדעני נלי הזכיר שסס עליהס, ספני טעמים כסוסים עסדי, וע"כ אל מאשיסוכי בזה לגונב נאוס. אחת שאלתי אומה אנקש כי סקל הנקרת אשר נידכס יהסך לסקל נועס. ומטלא הארץ דעה.

פ"ד הלעיר סוקיר שפת ענר ועמרפס לרגלי הקכסיס.

יצחק בן אהרן ריטטענבערג.

נ"ך אדר שני מבלול יופי כהרד"ק זלה"ה לפ"ק.

מזמור לדוד.

מי כדוד בְּנוֹ יוֹסֵף
 בְּכָל בַּיִת יִשְׁפֹּת קִדְשׁ נֶאֱמָן?
 מי כְּמוֹהוּ בַחֲפָנָיו אוֹסֵף
 כְּבַמְכַלּוֹל מַעֲשֵׂה יְדֵי אֱמָן
 פִּרְטֵי וּכְלָלֵי הַקְּדוּקִיָּה?
 וְהִמָּה רַבּוֹ אִישׁ לֹא נַעֲדָר,
 אִין פֶּרֶץ אִין יוֹצֵאת בְּרַחֲבוֹתֶיהָ.
 יִמְנָף דָּד בְּשִׁפְתֵי קִדְשׁ נֶאֱדָר!
 גַּם שְׂרָשִׁיָּה נִמְעַת כְּפֹדֶת
 הַתְּנָת אִמַּת כְּאֵר הַיֹּאֲלֶת
 וְחֹזֶן נְבִיאֶיהָ, שָׁבַע עַל אֹתָהּ
 שֹׁכֵל טוֹב מְרוּחָהּ אֲצִלָּתָהּ,
 כָּל הָעַמִּים סִפְרִיקָה רֵאוּ
 וַיַּעֲגֹדוּם לְצַבִּי תַפְאָרָה.
 הַפּוֹשְׁלִים עֲלֶיךָ מִשֶּׁר יִשְׁאוּ:
 "אִם אִין קַמַּח אִין הוֹרָה"
 מִשְׁכַּחֲנִי אֲרוּצָה אֲחִירִיק
 לַחֲזֹק בְּרַק מְכַלּוֹלֶךָ יְדֵי הַרְיוּמוֹתֵי.
 שְׁתֵּי נִסְפּוֹת עַל סִפְרֶךָ,
 וְעַל מִשְׁפָּטֶיךָ בְּצַדֵּק הַעִירוֹתֵי.
 שְׁאוּנֵי אִם אוֹרֵי דְבַרְךָ שְׁנִיתֵי!
 הָאִמַּת אֲתַבְּחֵי וְשִׁפְתֵי יִשְׂרָאֵל,
 וַיִּדְוֶשְׁאוּנֵי אִם שְׁנִיתֵי!
 כִּי אָדָם אֲנִי וְלֹא אֵל. —
 וְאֲנִי אוֹדָה בְּמַעַל פְּפִים
 לְאֱלֹהֵי חֶסֶדֵי יֵשַׁע יַעֲמֵנִי,
 חַכְמִים לַפְּעֻלֵי אִם יִחַנּוּ יָדַי
 יִשְׁמַח לְבִי גַם אֲנִי. —

יבא'ר.

..

הקרנות המפרש.

שמעו חכמים מלתי. יודעים האזינו אמרתי. דרשו מעל ספר וקראו. חבינו היעב
 ולאחר תראו. את הפלאת דקדוק הלשון ומעלתו. בהררי קודש יסודתו. יסוד
 החורה עמוד החכמה. נחמד להשכיל דעת ומזימה. זאת לפני ישראל. מיום ששמש
 מקדש אל. ומעל אדמתו נחרתקו. ובארבע פנות תפזרטו. ונשכח ממנו לשוננו. אשר
 הגחילטו אבותינו לשון תורתנו הקדושה. מסיני לנו מורשה. מן הוא והלאה לדורתם
 החחוקו אנשי חיל נקבים בשמותם. אנשי מעשה רודפי דק. גאוני ארץ מחזיקי בדק.
 אחזו מעשה אבותיהם. דרכו בשביליהם. וכלו בשליש מסילות אוחיותיו. שקלו בפלס
 נחיתות נקודותיו. תכנו ויסדו הרבה כללים. פרים קודש הלולים. ויחקו דבריהם בעע
 ברזל ועופרת. לדורות הבאים לחות ולמשמרת. והקנן החזות אשר באחרונה עלה. הגדיל
 ורבה עד למעלה. הלא הוא המאור הגדול חכם חרשי הלשון רבי דוד קמחי ז"ל אשר
 חנר את ספר המכלול. כליל יופי משוש כל הארץ חבו ממחקים טולו מחמדים מזקן
 שבעתים בעליל לארץ. גלוי לכל פאר אודו והדרו. כי אסף וקבץ מכל הספרים. אשר
 היו לפניו ושקל את דבריהם וסברותיהם במאזני שכלו וכחז מהם מה שגראה לו לא
 הניח דבר קנן ודבר גדול מחכמה הזאת שלא העלה זכרונו על הספר הזה כמבואר
 בהקדמתו. ומי שלא ראה את יקר הפלאת ספר המכלול ולא מלא את כריסו ממעדינו.
 אף אם ראה ולמד את כל מה שכחוב בספרי המדקדקים שבאו אחריו. האיש הוא
 עדינו לא ראה אור יקרת חכמת הלשון ותפארתו. ונעלם נמנו ולא ידע על מה אדניו
 האטנשו. ואף שהמדקדקים אשר קמו אחריו גם בחוכם נמלאו חכמים מחוכמים בעלי
 מדע וחרשי הלשון וספריהם שחברו בחכמה הזאת נחמדים להשכיל. פרים למאכל
 ועליהם לתרופה. אמנם אין אחד מן האחרונים האלה אשר יכלול ספרו כל המון
 משפטי דקדוק הלשון ונבחותיו החונים על דגלו. רק כלם במכו את עצמם על ספר
 המכלול. והביאו בספריהם כללי הדקדוק בקצור נמרץ עם הענינים אשר חדשו הם
 ממה שעלה במודת עיונה והשמישו כמה וכמה דברים באשר שחשבו לשפת יתר לכסול
 הדברים הכחובים כבר על ספר אשר שמשו הולך בקטי הארץ. וחשבו כלם את הספר
 הזה לתל תלפיות שהכל אליו פונים עליו תלויים כל שלטי הגבורים:

ודגה אחרי שחלפו ועברו זה קרוב למאתים וחמשים שנה מיום שנדפס ספר המכלול
 וזה כמה שנים אשר כלו וספו רוב הספרים ההם עד שלא נשאר מהם כי אם
 אחד בעיר זעיר שם. ורבו כמו רבו אנשי מדע אשר התאוה האיה לאמר מי יפקט
 ממי בארו באר מים חיים. ויש שיש לו ורובה לכשות בגו לאכול משריו. וילאה למטא
 שהח למבוקשו כי לרוחב דעת המחבר כתב בכמה מוקומות בדרך קצרה. ומי שלא נסה
 ללכת בדרכי החכמה הזאת לפני הם דברי המחבר כדברי ספר החתום באשר שלא
 כתב את הענינים בסדר האות אל המתחיל:

כל אלה ראו עיני והעיר ה' את רוחי להביא את ספר המכלול תחת מכבש הדשים
 שנית. ולחבר באור מספיק על דברי המחבר באופן שיספיק הבאור הזה גם אל המתחיל
 להבין על ידו את דבריו על נכון. כי בארתי באר היעב את כל הענינים אשר לדעתי
 בלתי טובים בהשקפה הראשונה. ובתנאי שילמוד בסדר ולא ידלג מענין לענין. כי
 פתחי הדברים פעמים ושלש וכאשר בא הענין הוא עוד פעם או יותר משכתי את
 ידי והמכתי את עמי על מה שכתבתי למעלה:

וזאת לדעת שהמתחיל נריך שיתבארו לו תחילה משפטי האגושות והדגשים והאחים.

סדס

טרם שיבין את דברי המחבר אשר פתח דבריו יאירו דיני הפעלים. גלל ק
 יעיין תחלה בסמיכות פער דקדוק השמות כמה שכתב המחבר שם עם הבאר אשר
 בארתי שמה. ואחר שיהיו הכללים ההמה נכונים בידו יהיה נקל לו להבין את דברי
 המחבר היטב אחר שידעו לו תחילה הכללים האלה אשר אזיע לפניו. ואבאר תחלה
 שגיני פעל ופעל עם קצת סעיפים המסתעפים מהם והאלוים אליהם ואח"כ אבאר עני
 גזרה ובנין ובה יהיה די באור להמתחיל לבוא אל המצוקה:

אם נעשה פעולה מן הפעולות באחד מן המזלזלים על ידי דבר זולתו אשר יפעל בו
 הפעולה ההיא אז נקרא להדבר שעושה את הפעולה פועל ולהדבר אשר נעשה בו

הפעולה נקרא בפעל. ועל כל הפעולות יוכל השואל לשאול באיזה זמן נאחדו הפעולות
 ההם (הזמן נחלק לשלושה חלקים והם עבר, בינוני עתיד, עבר הוא הזמן שהיה

קודם הזמן שאנו עומדים בו עתה. בינוני הוא הזמן האחר ברגע הזאת שאנו מחשבים
 עליה. עתיד הוא הזמן אשר יהיה אחר הרגע הזאת שאנו מחשבים עליה ומכאן ולהבא)
 ובעבור זה נריבין אהנו לדרך אל הפעולה סימן ידוע המורה על הזמן אשר נעשית
 בו הפעולה ההיא. והנה כאשר נרצה לתת סימן על זמן העבר היה לנו להשתמש במלת

היה שהוא סימן העבר ונאמר ע"מ ראוּבן היה פוקד היה שומר ודומיהם. אמנם
 דרך לשון הקודש הוא ע"ס הרוב לכולל הפעולה והזמן בחיבה אחת ויורו האקדוח

על הזמן ובמקום היה פוקד היה שומר נאמר פקד, שומר ויהיה ח"כ הקמן והסתח
 סימן העבר. ובבינוני היה ראוי לומר היה פוקד או פוקד בזמן הוא. ועצוב ג"כ

המלה הזה ונאמר סתם פוקד ונקודת החולס והגירי הם סימן הבינוני וכן בעתיד
 במקו' אהיה פוקד נאמר אפקד (והאלף במל' אפקד היא סימן המדב' כאשר יבאר בפני):

ורבה לפי משפט הלשון "היה ראוי להזכיר את שם אדם הפועל כמו במשל הא"ל היה
 ראוי לומר. ראוּבן פקד ראוּבן שמר. אמנם כאשר שאי אפשר לדבר עדבר האסתח

(הגופים הם שלשה הראשון נקרא מדבר בעדו והוא כאשר מדבר האדם על עצמו
 נאמר אני עשיתי דבר פלוני. השני נקרא נוכח או נמצא והוא אם הדבור הוא לאדם

העומד עד המדבר ונאמר אליו אחת עשית את דבר פלוני. והשלישי נקרא נפרד
 והוא אם הדבור מאדם פלוני אלמוני ונאמר פלוני עשה כזה וכזה) אם לא הזכרנו

תחלה את שמו לכן יובן ממילא שמלת פקד חוזר על ראוּבן הזכר כבר ויהיה פקד
 סתם כאלו נאמר ראוּבן פקד כאשר שהש"כ כבר נזכר. וכן הדין בנקבה נאמר

פקדה סתם (עיין בפנים דף ז' ע"ב ד"ה והביעית) בלתי הזכרת שם פלוני שאנו
 מייחסים הפעולה אליה. (והה"א שבסוף ח"נה רק סימן האקבה) והוא ג"כ מטעם הא"ל

שלהיותה נסתרת בהכרח הזכרנו כבר את שמה. וכן בנסתרים לזכרים רבים או לנקבות
 רבות נאמר פקדו (ו' ע"א ד"ה והביעית) ב"ו הרבים לבד מבלי הזכרת שם הנסתרים

והוא ג"כ מטעם הא"ל. אמנם כאשר מתחם הדבור אל הזכר שאפשר לדבר אליו
 מבלי הזכרת שמו ע"י שנאמר אליו אהיה או בזה אלל המלה פקד ח"ו נוספת בסוף
 להורות על הזכר ונאמר פקדת (ה' ע"א ד"ה והשנית) וכן הענין למדבר בעדו
 ב"ו בו ח"ו וי"ד נוספות להורות על גוף המדבר ונאמר פקדתי (ו' ע"א ד"ה

השלישית) וכן בנמזלזלים ומדברים בעדם גם בהם ב"ו סימני הגוף פקדתם (ז' ע"א

ע"א ד"ה והחמישיה) פְּקָדָנָי: (שם ע"ב ד"ה והששית) הארכתי קצח בענין הזה בעבור שמלאכי בספר זהר החיבה וספר יסוד האקוד להמדקדק ר' זלמן הענא ז"ל שנחשקה בענינים האלה והמליח טעמים בדרכי רחוק לסי ע"ד ובאמת פשוטים בעיני דברים הג'ל מחוד מאוד:

האותיות אשר החיבה מחוננת מהן קראו המדקדקים שְׂרֵישׁ (והמחבר קרא להן ג"כ חֶבֶן הראשה) ואין פעל שזוח מלש איחיות וקראו חוּח רחשון מן השרש פ"א ולחוח השני עי"ן ולחוח השלישי למ"ד על שם האוחיות ממלח פעל שהם פ"א עי"ן למ"ד עד"מ במלח שצבר נקרא להש"ן פ"א הפעל ולמ"ס עי"ן ולרי"ש למ"ד וכן ככל השרשים. והאוחיות האוספות כמו החי"ו במלח פקדח והחי"ו יו"ד במלח פקדתי נקראים שמושים:

בנפעל ממלחים ג"כ הענינים הג"ל וכאמר ג"כ על הסדר נִפְקָד, נִפְקָדָה כו' (ק"ח ע"ב ד"ה ועליו העור ודף נ"ד ע"א ד"ה ועליו האור) והפעל נקרא אב והפעל נקרא הוֹלְדָה להיות שהפעל נולד מן הפעל ובה מכחו כי הפעל מורה על הענין שנעשה בו הפעולה מזה הפועל אשר סועל בו:

השרשים נחלקים לשלשה מינים והם שלמים. חסרים. נחים. שלמים נקראים לחוח השרשים אשר לא נחסרה מהם אחת מאוחיות השרש בשום זמן מן הזמנים כמו פקד, שמר. ודומיהם. שנאמר בזמן העבר שמר שמרת כו' וכן בעתיד אשמור ישמר כו' (ע"א ע"ב ד"ה והארבע ועשרים) שג' אוחיות השרש ש"ן מ"ס רי"ש לא נפל אחת מהם בשום זמן: חסרים הם השרשים שנחסרה מהם הא"ל בעתיד והם השרשים אשר פ"א הפעל היא עי"ן כמו נגש נח נגח ודומיהם שנאמר בהם עתיד אגש יגש אגח יגח בחסרון האו"ן פ"א הפעל (ע' ע"ב ד"ה אמר דוד) נחים הם שרשים אשר אחת מאוחיות השרש היא נח נסחר באחד הזמנים (פ"ב ע"ב ד"ה אבד וס"ו ע"א ד"ה הקל ועוד במקומו רבים) וכל אחד מאלה המינים נקראים בפי המדקדקים גזרה עד"מ פקד הוא מגזרת השלמים נגש מגזרת החסרים והדומה להם. וכל הגזרות יחד נקראים בנין ונקרא זה הבנין בנין הקל. לטעם שיחבאר בטניס. וכן בנפעל ממלחים הגזרות האלה והגזרות יחד נקראים בנין נפעל:

ומלבד שני הבנינים הג"ל ממלחים עוד ששה בנינים והם בנין פְּקָד (נ"א ע"ב ד"ה זה העור וס"א ע"ב ד"ה העזברים) ותולדתו בנין פִּקְד, בנין הַפְעִיל (ס"ג ע"א ד"ה זה הבנין ס"ו ע"א ד"ה העזברים) ותולדתו בנין הַפְעַל, בנין הַתְּפַעַל (ס"ח ע"ב ד"ה זה הבנין) ובנין הַמְרִיבֵע (ס"ז ע"ב ד"ה העזברים):

דבא הלמודים האלה יספיקו לדעתי להמחיל להיות לו לפתח עינים לבוא על ידיהם אל האקדש שפנימי. ובספר שפה ברורה שחברתי הארכתי בכל הענינים הארכיים לדיעה דקדוק הלשון כפי הצורך אל המחיל להבינם הבנה שלימה ולהגיע לחכמתם בימים מועטים. ומי שאיננו רוצה להצריח עצמו ולהתיגע ללמוד הלמודים האלה אחת לאחת מתוך דברי המחבר עם מה שהקדמתי לו. יעיין בספר ההוא וימצא הכל מוכן לפגיו בסדור נאה מאוד ואז יקלו עליו דברי המחבר להבין הכל בהשקפה הראשונה: וה' יולגי מכל טעם ושניאה. ויראני נפלאות בחורתי. וישמחי בישועתי. ויטון בית מקדשנו. תפארתנו ומחמד לבנו. אז ימלא שחוק סינו ולשונו רנה. וידעו תועי רוח בינה. ועמקי שפה ידברו נכונה. כה דברי האשיר:

טשה ב"ה חיים הבהן העכים דיין פה פיורדא.

שלום רב לאוהבי תורחך ואין למו מכשול.

נאם דוד בן יוסף בן קמחי הספרדי.

יהברך ויהעלה השם רוח אדם בקרבו ודעת ותבונה בלבו להקור ולדעת נפש היודעת, לדרוך שביליה, ולאחוז כסלוליה, לפלס מעגליה. ללכת בדרכי יושר ובנתיב כושר, להזות בנועם ה' ולבקד בהיכלו, ויבחר בישראל מכל האומות, ובלשון עבר מכל הלשונות, ובו נגלה לעמו ובאחד הדרים, וידבר להם עשרת דברים, וצוה ע"י נביאו ללמד להם מצות וחקים, ומשפטים צדיקים, ויהיו כלוכדים בנעוריהם. לשון עבר אביהם, ומיום גלו אבותינו בארץ לא להם, בין הגוים ההם, וילמדו לשונם וישכחו לשון הקודש עד הרגילו בניהם ובני בניהם עד היום לדבר לשון נכריה ושפה זרה איש ללשונו בארצותם. לפי טקומת גלותם. בקר ואדום, וכל לאום ולאום, לא נמצא בדינו, רק מה שנשאר כתוב אצלנו, עשרים וארבעה ספרים ומלים מעוטם בדברי המשנה, ועל כן צריכים אנו להזהר על מה שיש בדינו מן הלשון להגהינו כמשפטו ושלא להשתיתו ולדבר בו דברים אשר לא כן:

ואמנם קדמונו והזהירונו עליו והורונו נתיבתו החכמים אשר היו לפנינו, וראש המורים ומישרי הלשון החכם רבי יהודה פאסי המכונה חיו"ג טצאו בזמן ההוא מעוות בפי אנשים ונשתת בלשונתם, ויהבר שני ספרים, מאירים כספירים, ספר בעלי הרפיון, וכפר בעלי הכפל, נותני לשון למורים, פוקחי עינים עורות, ולשון עלגים תמחר לדבר צרות, ואחריו החויק החכם רבי יונה אשר מלאו לבו לכתוב ספרים רבים ולהאריך בדקדוק הלשון ובעניניו, על כל אשר לפניו, מאשר ראינו אנתנו, ואחרים רבים התעסקו בדקדוק הלשון ויכתוב כל אחד מהם ספרים על שמו, ואם יבוא אדם ללמד הבמת הדקדוק ילאה ללמד כל הספרים אשר חברו המחנרים ויצטרך להתעסק בהם כל ימיו, ולא טוב היות האדם ערירי מהכמת הדקדוק אבל צריך לו להתעסק בתורה ובמצות ובפירושים וצרכי ענינים בדברי רז"ל ולהתעסק בדקדוק על דרך קצרה כדי שיספיק לו ללמוד התיבות כתיקונן, ולדעת יתרון האותיות והסרונן ולהזהר בו בדגרי וביאוריו ובמכתבו ובחרוזיו, וגם רז"ל הזהירונו בזה ואמרו לעולם ילמד אדם לתלמידו דרך קצרה, והספרים אשר יתעסק בהם האדם למלאות רוב ספקו מן הדקדוק הם ספרי החכם רבי יהודה עם מה שהוסיף עליו החכם ר' יונה ולדעת הענינים ספר השרשים ואף על פי שיש בהם דברים הרבה שלא לצורך ושילמד המלמד בלחם מה שיצטרך לו וגם במקומות חסרים מן הצריך לו:

ויער ה' את רוחי ויאמן את לבבי לכתוב ספר בדרך קצרה ובאתי כמלקט שבלים אחרי הקוצר, וכמעולל אחרי הבוצר ויצאתי בעקבותיהם לקצר דבריהם ולכתוב ספר קראתי שבו ספר מכלול, כי רצוני לכלול בו דקדוק הלשון וענינו על דרך קצרה כדי שיהא נקל לתלמידים ללמד אותו ולהבין נתיבתו ויהא מזומן להם בו כל מה שיצטרכו לדקדוק

ולענין

1

שער דקדוק הפעלים

ולענין. ואכתוב בתחלה חלק הדקדוק ואחריו חלק הענין ודרכתי בסדרו
דרך הראשונים לסדר המלות על סדר האותיות שיהי' נדרש לדורשו ונמצא
למבקשו:

[ואומר בתחלה כי לשון הקודש וכן כל לשון נחלק לשלשה חלקים].

שם פעל מלה.

ואכתוב שער דקדוק הפעלים בתחלה ואף על פי שהשם קודם לפעל
כי הפעל יוצא מהשם. ואמרו כי השם כמו נוף נושא המקרים
והפעל כמו מקרה. אבל מפני אורך תבונות הפעלים אכתוב שער דקדוק
הפעלים תחלה, ואחריו שער דקדוק השמות. ואחריו שער דקדוק המלים.
אבל בחלק הענינים אפרשו שלשתם ביחד על סדר האותיות:

**ומהשם אשר לו נתכנו עלילות. ולו נאוו חתהלות
אשאל העזר להחל ולכלות.**

שער

ואכתוב טונת המחבר במאמר הזה לומר שכפי משפט הלשון היה ראוי להקדים שער
דקדוק השמות קודם שער דקדוק הפעלים בעבור שהשם קודם לפעל כי כל
הפעלים הם מחוזרים מן השמות עד"מ אם האמר. ראובן פקד או שָׁמַר והדומה
לו. והיה המזכר שראובן פשה פעולה הפקידה או השמירה בזמן העבר. הרי שמלת
ראובן ומלות סקידה שמיירה וכן מלות זמן עבר כלם הם ענינים אשר נקבו בשמות
האלה אשר הונחו עליהם. ועל ידי זיהושם וקצולם יחד באופנים שונים יובן מהם
עשיית הפעולה לענינים חמנים מחלפים. הרי לפנינו שהשם הוא הנושא והיסוד
ואופאי חבורם אשר על ידם יובן ענין הפעולה הם כמו מקרה אשר יחול על הנושא
הזה. וזה שכתב המחבר. השם כמו נוף נושא וכולו. ובעבור זה היה ראוי להקדים
למוד השמות אך כאשר שלמדי הפעלים הם רבים מאוד לכן באר בתחלה עניני
הפעלים. ומה שכתב. אבל בחלק הענינים טלי. ר"ל החלק השני מן השער הזה שהוא
שער הארשים לרד"ק:

הסוד

שער הפעלים

(בנין הפעלים יבנה בשמנה טורים).

הטור האחד הוא בנין הקל והוא יסוד הפעלים ונקרא כן כי לא נוסף בו אות על האותיות היסודיות כי אם לשמש לצורך בנינו לנמצא ולנסתר ולמדבר בעדו ולנקבה ולרבים ולרבות. והאות המשמשת אינה תוספת אחר שהוא לצורך השמש ולהורות על (א) הגדר אבל ההיא והמ'ם הנוספת בבנין הפעיל וכן בשאר הבנינים ההיא תקרא תוספת כי אינם מורות על הגדר ואינם משמשות רק הם להגרת הבנין, והגדרים הם בשלשה דרכים נסתר נמצא מדבר בעדו ומנהג הלשון הוא לדבר בהם (ב) כאחד לפעמים כמו שמעו עמים כְּלָם (מיכה א') ואולם כלם תשובו ובואו נא (איוב יז). לְכָלֶם ולסרניכם (ש"א ו'). כי יִבְשׁוּ מַאֲלִים אשר חֲדָרָם (שעי' א'). הִיָּה זְרוּעָם לְבַקְרִים אִף יִשׁוּעַתְּנֻן בעת צרה (שם ל"ג) והרומים להם ועוד נכתבם בנתי למד בשרש מזה:

ואבני הטור הזה שלשים ושנים כמספר נתיבות חכמת.

האבן הראשונה היא בת שלש אותיות יסודיות והמשל לך מלת פִּעַל כי היא בת שלש אותיות לבד (א) כי הנח שבין הפא והעין איננה יסודי כי אם להרחיב המצא. כי לא תוכל להוציא שתי

הטור ר"ל הצגין. וענין הצגנים ועוד כללים אחרים אשר המתחיל לרדף אליהם להבין אח דברי המחבר ודמיוסיו בלתי על דרך קצרה בהקדמתי לספר הזה: (א) רצה לומר טף הפועל: (ב) ר"ל שהכתוב ידבר לפעמים לנף אחד במלמד אחד בשני לשוטת סותרים כמו שמש עמים כלם. הרי מלת שמש לשון ממלח' ומלת כלם לשון נסחרים והיא רלוי כלם שהוא לשון ממלח'ס. וכן כלם תשובו היה רלוי כלם תשובו לשון ממלח'ס או כלם ישובו לשון נסחרים וכן כל אלה שהביא:

האבן (א) הקצין היא ח"צ ומושכת עמה אל"ף ואל"ם שאינה כתובה הרי היא כאלו היא כתובה. כאשר מבואר בהקדמתי ולקצן בתחלה שער דקדוק השמח. וח"כ יש לטעות ולומר שגם האלף המשכת מן הקצין שגם"א הפעל במלת סְקַר היא מן השורש. לזה אמר שאינו כן רק הקצין בלתי להרחיב המושל כלומר להמשיך ההמושה (ב) כלומר לא נוכל לנרף ולהוליא שני אותיות בפעם אחת מבלתי נח או דגש כי המועה שתחת האות הראשון יהיה או תנועה גדולה או תנועה קטנה. ואם ח"צ היא

ממילא 1*

שער דקדוק הפעלים

(*) בתנועה כאחת כ"ל שתי אותיות (בתנועה אחת) * מבילתי נח ור"ל שתי אותיות זה אחר זה (ב) אם לא תדגש השנית * וזה לא צחועות. ומעשה אין מקום להגה יתכן להדגש * כי על כן נקרא קל כי כל הבחור כאן. יבא"ר. אות דגושה יכבד עליך מצאה. אך מבלי

דגש תוציאנה בנחת ובקלות מבלי עמל * ח"א המדקדק הי' לו לומר או חס לא הנקד השנית בשוא נח כמו אב"ר ה"ם: * ח"א המדקדק נס לא יתכן להקד בשוא כי אין שוא לפני נח נראה והיינו האות שנסוף המינה בלי נקוד:

אומרים אפעל יפעל הפא בקמץ, הגה לך כי אבן הראשה בת שלש אותיות יסודיות. ויש פעל שתנוח אתה מהם או תחמר. והגני עתיד לבאר דאבנים (ג) אבני גזית אחרי אבני שלמות, ותצא אבן הראשה על ג' פנים:

האחר פעל שיהי' הפא בקמץ גדול והעין בקמץ קטן (ד) כמו כי חפץ בבת יעקב (נראה ל"ד) כי לא חפץ (שמות ל"ג) וכן לדבים בהפסק * חדלו פרוץ בישראל חדלו (שופ' ה'). (ה) * ח"א וכן לנקב' ולשונם לחכם הדגש הלמד לתפארת המלה כי כן דרך העבריים דבקה גזוקא בהפסק:

לחוק קריאת האותיות בדגש לתפארת הקריאה בהפסק הטעמים וכן ורעבים חדלו (ש"א ז'). ואיש ברעהו יהתגלו (ימ" ט'). לי שמעו ויחדלו (חייב כ"א) לשונם בצמא נשתה (ישעי' מ"א). למען היה לה ברק מרפא (יחזקאל כ"א) והיא מרפא (ש"ס). וכן דרכם לחוק קריאת האותיות בדגש לתפארת הקריאה גם בלא הפסק והוא שתהי' האות שוואית כמו מקדש (שמות ט"ו) ואכרה לי (השע ז'). ובעצבות לב (משלי ט"ו). וכל עצביכם תגשו (ישעי' ל"ח). נצרה על דל שפתי (תהלים קמ"א). נצרה כי היא חייך (משלי ד'). ולא יכלה עוד הצפינו (שמות ז'). יצא קרן אחר מצעירה (דניאל ח'). גבוהה תתקבנהי מן העיר (שופטים כ'). בעבור הרעימה (ש"א ח'). ואת ענבי גוירך

מצורף

ממילא יומצך עמה נח כסחר כי זה היא גדר הח"ג. ואם תנועה קמנה היא לרדק שחיה אחריה נח נראה או דגש כמבואר בדיני החטועות (ג) כלומר החסרים אחר השלמים. והשלמים הן אותם המרשים אשר לא נחסרה מהן אות חס נוספה עליהם אות הששע (ד) והוא מה שנקרא אלליו זירי (ה) כי הדגש אינה בזה רק להורות על אחר מהוראות הדגש המבוארות בדיני הדגש. ודגשים האלה לא מוזכרו להם מעט לכן

(מדב' כ"ה) טַנְזִירֶיךָ כַּאֲרֵבָה (נחו' ג'). עֲשׂוֹבוֹת הַרִים (משלי כ"ז). עֲקֻשׁוֹת פֶּחַ (משלי ד'). עֲקֵבֵי סוֹם (נחשית מ"ט). עֲקֻבוֹת מְשִׁיחַ (ח"י מ"ט). וְעֻקְבוֹתֶיךָ לֹא נִדְעוּ (ח"י ע"ז). וְכָל קִשְׁתוֹתָיו דְרוּכוֹת (ישעי' ה'). וְקִשְׁתוֹתֶם תִּשְׁבְּרֶנָּה (ח"י ל"ז). הַשְּׁבֵת מִפְּתוֹרָיו (ח"י ס"ט), בְּגוֹת מַלְכִים בִּיקְרוֹתֶיךָ (ח"י מ"ה). וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים (ח"י מ"ט). אִם יִקְרֶךְ עוֹן (ש"א כ"ח) מִקְרָה לַיְלָה (דנרי' כ"ג). וַיִּתֵּן (ו) שְׁדָמָם לְשִׁמּוֹשׁ וְדָגַשׁ הַקּוֹף לְחִסְרוֹן טוֹן מִן וּבְהַפְרוֹתָם תִּלְן עֵינֵי (ח"י ל"ד). חֲשׂוֹבוֹנוֹת רַבִּים (קהלת ז'). וְלֹא אֲרִיחַ בְּעִצְרוֹתֵיכֶם (עמוס ה'). אֱלֹהֵם שֶׁהִדְגִישׁ בָּהֶם לְתַפְאֶרֶת הַקְּרִיאָה וּבֵא אוֹ לֶחֶם שְׁעָרִים (שופטי ה'). עֵין הַפֶּעַל בַּסְּגוּל שֶׁלֹּא כַּמְשַׁפֵּט כִּי הִי מִשְׁפָּטוֹ בְּצִירֵי כְמוֹ כִּי חָפֵץ (ח"י ל"ז). כִּי לֹא חָמֵץ (שמות ל'). יֵהִי פֶעַל עֵבֶר אוֹ שֵׁם (ז) וְהַסְגֵּל בֵּא שֶׁלֹּא כַּמְעַר כִּי לֹא מִצְאָנוּ לוֹ שְׁנֵי. וּבֵא שֵׁם הַתּוֹאֵר עַל מִשְׁקַל זֶה כִּי לֹא אֵל חָפֵץ רָשָׁע אֲתָה (ח"י ה'). לֹא תֹאכַל עֲלֵיו חָמֵץ: (דברים י"ז). וְהַשְּׁנֵי פֶעַל שִׁיחֵי הַפִּיָּא בְּקִמְץ גְּדוֹל וְהַעֵיִן בַּחֹלֶם כְּמוֹ וְלֹא יִכָּל מִשָּׂה לְבוֹא (שמות מ') וְלֹא יִכָּל יוֹסֵף (ח"י מ"ה). אֲשֶׁר יִגּוֹרֶת מִפְּנֵיהֶם (דברים כ"ח). וּבֵא קִמְץ חֲסָף תַּחַת חוֹלֶם בַּמֶּלֶךְ (ח) וַיִּכְלַת עֲמֵד (שמות י"ח), לְפִי שֶׁהוּא מִלְרַע מִפְּנֵי הַיָּמִין וּבְהַפְסֵק גַּם יִכְלַתִּי (ח"י ל'). לְהוֹצִיא אֶת הַבְּנִים וְלֹא יִכְלוּ. (שמות מ') הַרִים נִזְכְּרוּ (ישעי' מ"ד). דָּגַשׁ הַלֶּמֶד לְתַפְאֶרֶת הַמֶּלֶךְ, וְשֵׁם הַתּוֹאֵר עַל מִשְׁקַל זֶה. גְּדוֹל. קָטָן. רְחוֹק. קְרוֹב:

וְהַשְּׁלִישִׁי

לִפְנֵי נֹאמַר שֶׁהֵם לְתַפְאֶרֶת הַקְּרִיאָה (ו) כִּי כָל מ"ס הַשְּׁמוֹשׁ נִגְזְרָה מִמֶּלֶךְ מִן וּבְמִקּוֹם הַגּוֹץ חֲבוּא דָגַשׁ בְּחֹחַ שֶׁאֲחֵר הַמ"ס כִּי כֵן דְּרָךְ הַלְשׁוֹן כֹּאֲשֶׁר חֲבוּא נוֹץ בְּחֹמֶנֶת הַחִיבָה נַחֲסָרָה הַגּוֹץ עִשְׂרֵי הַרֹב וְחֲבָגָא דָגַשׁ חֲמוּרָה כֹּאֲשֶׁר יִבּוּאֵר לְהַבֵּא בְּדֵינֵי חֲסָרֵי פִּיָּא טוֹן. וַיְהִי מִקְרָה כֹּאֲלוֹ כְמוֹ מִן קְרָה. (ז) ר"ל גַּם אִם נֹאמַר שֶׁהוּא שֵׁם הַתּוֹאֵר לֹא יִתֵּן סְגוּלָּה בְּעֵיִן הַפֶּעַל כִּי לֹא מִלְאָנוּ שֵׁם הַתּוֹאֵר בְּסְגוּלָּה רַק שֵׁם דְּבַר מִלְאָנוּ קִדְּ כְמוֹ חוֹדְרֵשׁ קוֹדְרֵשׁ סְפָר וְדוּמִיָּה (וּלְהַבֵּא יִבּוּאֵר מֵהוּא שֵׁם הַתּוֹאֵר וּמֵהוּא שֵׁם דְּבַר). (ח) כִּי בַעֲבוּר הַיָּמִין הַמְהַפְּכָה הַעֲבַר לְעַתִּיד חֲבוּא הַגְּבִינָה מִלְרַע כֹּאֲשֶׁר יִבּוּאֵר עוֹד (נְגִינָה טַעַם אִם בָּחָה תַּחַת הַאֲזַח שֵׁם בֵּה הַתּוֹעֵה הַחֲרוּגָה קְרִאוֹהַם הַמְדַקְדָּקִים מִלְרַע וְאִם תְּהִי בַתּוֹעֵה שֶׁלְּפָנֵי הַחֲרוּגָה קְרִאוֹהַם מִלְעֵיל) וְהַכֹּלל הוּא שֶׁלֹּא תְהִי נַח נִרְאָה אַחַר ח"ג אִם לֹא תְהִי נְגִינָה תַּחַת ח"ג הַיֵּהוּא כֹּאֲשֶׁר מִבּוּאֵר בְּדֵינֵי הַתּוֹעוֹת וְלִכֵּן בְּמִלָּה וַיִּטְלַח שְׁנַעֲתָקָה הַגְּבִינָה מִתַּחַת הַכִּיף אֵל הַיָּמִין לֹא יִתֵּן שׁוֹב לְהַתְקִיִּים הַחֹלֶם עִם נַח נִרְאָה שֶׁאֲחֵרֵי לִכֵּן נַחֲלָסָה וּבָחָה חֲמוּרָה קָטָן חֲסָף שֶׁהִיא מְלֻחָה. אֲבָל בְּהַפְסֵק מִלְאָר וְהוּא אֲתַחֲחֵא וְסוּף פֶּסוּק שֶׁבָחָה הַגְּבִינָה מִלְעֵיל לִכֵּן בָּחָה בְּחֹחַ שְׁמוֹלָה:

וְהַשְּׁלִישִׁי

שער דקדוק הפעלים

והשלישי פֶּעַל שיהיה הפא בקמץ גדול והעין בפתח גדול כמו ואביו שָׁמַר את הרבר. (רחזי' ל"ז) ולא זָכַר שר המשקים. (שס מ') וכן בהפסק (א) לרבים או בהעמדה (אבל) תהיה העין קמצה את משמרת ה' שָׁמְרוּ (נמדנר י"ט) בעזבוניך נָתַנוּ. (יחזקאל כ"ז) ודגש הנן לתפארת המלה. וכן לשונם בצמא נִשְׁתָּהוּ, (ישעיה מ"א) והדגש לתפארת המלה. כי לא ידגש נשתה כמו שמרה זברה בהפסק. ומבלי הפסק נשתח גבורתם. (ירמי' נא) (ב) ושם התואר על משקל זה אבל ישתנה כי הוא כולו קמץ כמו חכם רשע סבל וכן עלה זית מָרַף בפיה. (נחלשית ח') שם התואר כלומר מָרוּף בפיה (ג) והפעל העבר חציו קמוץ וחציו פתוח ואם במוף פסוק או באתנה כלו קמוץ כמו סקר את שרה כאשר אמר (נחלשית כ"א). ובמשב לצים לא ישב (חלית ח'). וכן כלם (ד) ובשלשת הספרים המקל השלישי לורקא שהוא במקום סגולה בשאר הספרים יש לו משפס אתנה וסוף פסוק כמו חגני ה' כי אמלל אני (חלית ו'). בשלום יתרוֹ אשכבה ואישן (שס ד') ובא החפיר לבנון קָמַל (יעי' ל"ג) בפתח באתנה. וכתב רבי יעקב בן אלעזר בספר השלם שחבר כי בא בפתח לפי שאלו היה

השלישי (א) ר"ל שברבים מאלו ג"פ העין נקודה נחטעה חס תהי' בהפסק או בהעמדה (הפסק הוא סוף פסוק, והעמדה הוא אחד מהטעמים המפסיקים הגדולים כמו אחתהח חקף ועפחח לסעמים וכן לסעמים רביעי כאשר יבואר עוד) שאם לא תהי' בהפסק, העי"ן נקודה בשו"א כמו פקרו אבל בהפסק היא נקודה נחטעה כמו היחיד אבל זה החילוק יש ביניהן שהיחיד בלא הפסק העי"ן פתוחה והרבים בהפסק העין קמוצה. ושעור דברי המחבר הן שהיחיד בלא הפסק והרבים בהפסק יהיו ממש על משקל אחד חון מהבדל זה שזה בפתח וזה בקמץ וכן אמר בסמוך וז"ל ושם החאר על משקל זה כו'. ר"ל שמאלנו שם החואר על משקל העבר רק שזה העי"ן בפתח וזה בקמץ. (וענין משקל הוא חס מאלנו שני שרשים או יותר בנקודות שוות נאמר שהן משקל אחד ונאמר חבם רשע הן על משקל אחד ששניהם נקודים בשני קמזין ארץ גפן הם על משקל אחד ששניהם נקודים בשם נקודות). (ב) כאשר נרצה לחאר ענין ענין מן הענינים בעטור המקרה שנמצא בו ונקראה בשם אותו המקרה השם הוא נקרא שם החואר עד"מ מי שיש בו מקרה החכמה נקראה חכם ומי שיש בו מקרה הזקנה נקראה זקן וכן גדול קטן ע"ש מקרה הגלות והקטנות וכל הדומי' אליהם נקראם שם החואר. ושם דבר הוא אותו השם שנקרא לדבר בהסכמה מצעלי הלשון להבדיל בין דבר לדבר (ומד הסברא כל השמות יש להם טעם אף חס אומא לא ידענו הטעם הוא) כמו שמים ארץ בית שדה ודומיהן (ג) כלומר מקרה העריסה אשר נעשה ע"י סיה אותה המקרה עדיין קיימת (וכן הוא ענין בינוני פעול כאשר יבואר להנח) (ד) שלשת הספרים הן חיוב משלי חלים

היה בלא הפסק היה קָמַל בצירי כמו קנה וסוף קָמְרוּ (ישעי' י"ט). והוסב לפתח מפני ההפסק. אבל אם הי' מגורת פֶּעַל בפתח היה באתנח קמץ. וכן כתב רבי יונה וכתב כי זה הטעם בכל המקומות שנמצא פתח באתנח וסוף פסוק בשמות ופעלים שהי' בלתי אתנח בצירי. וכל אשר הם מגורת פֶּעַל בצירי ישוב פתח באתנח וסוף פסוק. ואשר הם מגורת פֶּעַל בפתח ישוב קמץ באתנח וסוף פסוק. וכן רוב דעת המדקדקים. אבל ראיתי כי רבי יונה יחס זה הטעם אליו ואמר כי הוא חדשדו ולא קדמיו אדם בו. ושם שפט את ישראל (ש"א ז'). אריה שאג (עמוס ג'). הי' מלך ירגוז עמים (תל"ס ל"ט). הי' מלך תנל הארץ (שס ז"ז), הי' מלך גאות לבש (תל"י ז"ג). כי הוא מָרַף (השע ב'). רשע יראה וכעס (תל"ס קי"ב). אשר זמם (ח"כ ב') כאשר זמם*. על שגנתו אשר שנג* (ח"א לא נמצא כאשר זמם דנר"י י"ט). והשיב את הגולה אשר גול*. רק בפתח וכן כאשר זמם בראש (ויקנ"ה ה') וידם השמש וירח עמד (יהושע י') גדולה לא חשיב רק עשה ה' אשר כי הי' צבאות יַעַץ (ישעי' י"ד) ורבי יונה הביא זמם ודוק:

ג"כ דָּבַק שלמה לאהבה (מ"א י"ח) ולא מצאתיו בן בכל הספרים המדויקים. כי אם במקצת, כל אלה נכרים באו שדם פעלים עוברים ואינם בהפסק והם קמוצים. וגם באו בוקף קמוצים כי גם הזקף יש לו משפט ההפסק במקומות רבים לחמו לרעב נָתַן (יחזקאל י"ח) חבול לא חבֵּל* (שס י"ז). ותרבית לא לָקַח (יחזקאל י"ז). את בכורתי לָקַח* (ח"א נחמסרה גדולה (בראש' כ"ז). או את העושק אשר עָשַׂק (ויקנ"ה ח"ב מן חד חד קמן בזקס' והוא הוסי' עליהם עוד. ועוד ה') הוא זמית יַעַץ (ישעי' ל"ב). ותלהטו מסביב הביא מהן הרנה במלת אפעל ולא יָדַע (שס מ"ב). את כל רבושו אשר רָכַש. ע"ש:

(ראשית לא) קרמאה דפסוקא, כרע נפל (שופטים ה') תגינא דפסוקא, קורא דגר ולא יָלַד (יחמי' י"ז). וגם במלך נבוכדנאצר מַדַּד (דה"א ל"ו). כי לאלהי אביו דרש (שס ב' י"ז) הצדיק אָבַד (ישעי' ל"ז). אם יועצך אָבַד (מיכה ד'). שֶׁקֶל נומי הזהב אשר שָׂאֵל (שופטים ח'). אל הררים לא אָכַל (יחזקאל י"ח) על הררים לא אָכַל (שס). אל הררים לא אָכַל (שס). את העיר אשר שָׂאֵל (יהושע י"ט). ומשפט אלהיו לא עָבַד (ישעי' כ"ח) * ח"א כרונ ססריס חכל

הראשון דם

ה"ס. ונקראו ספרי ח"מ ובהם יש לקחת נגינות דין אחר מאשר יש לשאל תאך. ולאמר

שער דקרוק הפעלים

דם יחשב לאיש שהוא דם שפך (ויקרא י"ז) ולא כמשלו אשר משל (דניאל י"ח). וגם דם דגקי אשר שפך (מ"ז כ"א). גזלות גדול חבול לא ישיב (יחזקאל י"ח). בנפש אחיו אשר הרג (שמואל ב' י"ד):

אל כל אשר תהיה שמה האבן על אדת משלשה פנים האלה שזכרנו פעל. פעול פעל תורה על יחיד נסתר שפעולתו הי' בזמן עבר וקריאת המלה מלרע מי פעל ועשה (ישעי' מ"א). אמר ה' (תלים ס"ח). וכשתבא בסמוך למלה*) זעירא או למלה שהיא מלעיל. תהיה גם (ה) היא מלעיל כמו

עליב אבר פלח (חייב ל'). ושאל לו (מדבר כ"ז). וקרא בו (דברים י"ז) קרא לילה (בראשית א') וכלה זעם (ישעי' י') ולא היה מים (במדבר כ') ונשא ענף ועשה פרי (יחזקאל י"ז). וכבר באו מדם על זה הדרך מלרע. מי ברא אלה (ישעי' מ'). וייבש הנחל כי לא היה גשם (מ"א י"ז). בעבור האדמה חתה כי לא היה גשם בארץ (ירמיה ד'). כי לא היה דשא (שם י"ד). ולא היה לחם לעם הארץ דירמיה (שם נ"ב). ודמלכים פליגין עלי'. ודסמך למלה זעירא היה איש גדול לפני אדוניו (מ"ז ה') ובמקצת ספרים הוא מלעיל. וכן מלרע והיה צדק (ישעי' י"א). ואמר אפס (עמוס ו'). ואמר הם (שם).

בל למד צדק (ישעי' כ"ז) אשר לא נשק לו (מ"א י"ט). אשר נמנע כרם (דברים כ'). נמנע ארץ (ישעי' מ"ד). אתא בקר (שם). ואבל לחם לפניו תמיד (ירמיה כ"ב). מי יצר אל (ישעי' מ"ד) ולא יסף עוד לדעתה (בראשית ל"ח). אבל ולא יסף עוד מלאך ה' (שופטים מ"ג) הוא מלעיל*) וגם באו מלעיל בלתי סמיכות

מלה זעירא או מלה שהוא מלעיל הגה שכר עלינו (מ"ז ז'). שאל שאל האיש (בראשית מ"ג) ומצאגורו

בנון
ואמר המקל הבלתי ר"ל קו זקוף כמו מקל כמו כי חמלל אני. (ה) כי יכבד על הקרח להטעים שני פעמים סמוכים זה לזה בלתי הפסק מנושה לכן נסוגה הגנינה לאחור

הראשון סמוח וסכ' לא חכל קמוצים וכן במסורה דחכל סמוח שמוי' ודלח חכל קמן שמוי' ודוק:

* ח"א לא הי' ז"ל חלח מלה שהיא מלעיל כי מלה זעיר' פשיט' שהיא מלעיל. וכן מה שאמר או מלה שהיא מלעיל וכו' אינו נודק כי יש שני מיני מלעיל האחד כשהפעם בראש החיבה כמו חלה שהביא והב' כשהפעם באמצע המלה. וזה הב' אינו משיב הפעם לאחור מהמלה שהיא מלרע להי' מלעיל והמשל כי כאשר ינוס ח"ש הוא מלעיל בעבור מלת ח"ש. חכל על מי לא יקום אוריהו חף על פי שהפעם באוריהו מלעיל חמת הרי"ש לא היה טעם יקום מלעיל לפי שאין הפעם חמת האלף לכן הל"ל או כשהפעם בראש המלה חכור זה כי הוא כלל גדול ולא קדמני אדם בו:

* ח"א ססק לי חס הביא חס כל היוצאי' מהכלל או מקאתן חך מאחר שלא כחב

שער דקדוק הפעלים

ה

בגון נוספת יטר יטרני יה (חליל קי"א), דנני אלהי' כחג ודומיהם כלאה שהבי' (כחלילי ל'). (ו) כי הדגש בשניהם להבלעת הגון אח כלכ:
 ונוכפת. כן דעת קצת מדקדקים ויתכן שהדגש באלה לתפארת הקריאה
 ולא לחברון הגון והוא הנכון:
 והשנית בת ארבע אותיות עם התי"ו הנוכפת בסופה להורות על יחיד
 נמצא שפעולתו לזמן עבר והגמשל:

פִּעְלָהּ הפא קמוצה והעין פתוחה וכן התי' קמוצה והוא מלעיל וכן כל
 פִּעְלָהּ (א) ופעלתי ופִּעְלָהּ ופעלתי וְהִפְעַלְתָּ והפעלתי ופִּוּעַלְתָּ
 ופועלתי (והפעולים הם) נִפְעַלְתָּ ונפערתי ופִּעַלְתָּ ופעלתי וְהִפְעַלְתָּ והפעלתי
 וְהִפְעַלְתָּ והתפעלתי כלם מלעיל אִמְרָתִי דבני. (יט"ו ס"ה). אֲנִי ה'
 דִּבְרָתִי (ימ"ד) שִׁבְרָתִי ראשי תבנים (חליל ע"ד). הִפְקַרְתִּי פני (יט"ו
 ל"ד). הִשְׁמַדְתִּי את האמרי. (עמ" ב') הִרְכַּבְתָּ אנוש לראשינו. (חל" ס"ו)
 ואת הגערים יִנְדַּעְתִּי (ט"א כ"א) בִּי נִשְׁבַּעְתִּי. (חל" ד"ב) הִשְׁבַּרְתִּי קררתי
 (ימ" ח') פִּקְרָתִי יתר שנותי (יט"ו ל"ח) הִתְעַבַּרְתָּ עם פשיחך (חל" פ"ט)
 כלם מלעיל והעין פתוחה ובשתיבנם עליהם וא"ו השמי"ט (ב) ישובו מלרע
 ברוב. ושמרת את חקיו (דנ"ו ד'). וברדת בחיים (שס ל'). ופִּקְרָתִי
 עליהם (שמו" ל"ב). ואבלת את כל העמים (דנ"ו ז'). ונִתְתִּי גשמיכם
 (ויק" ד"ז) וְשִׁכַנְתִּי בתוכך (זכ"ו ב'). ודִּבְרָתִי משפטי (ימ" ח'). וקָמַת
 ודברת (שס). וְהוֹדַרְתָּ אתהם (שמו" י"ח). וְהִעַרְתִּי אל ה' (כמד" כ')
 וְהִשְׁקִית את העדה (דנ"ו ד'). וְהִבִּיתָ את כל זבורה (חל" ח') וְהִבִּיתָ
 את עמלק (ט"א ע"ו). וְהִעֲלִיתָ את נרותיה (שמו" מ'). וצִפִּיתָ אותו זהב
 טהור (שס ד"ה). וצוית אותו לעיניהם (מדנ" ד"ז). ונִשְׁמַרְתָּ מכל דבר רע
 (דנ"ו ד"ג). וְהִתְגַּדַּלְתִּי והתקדשתי (יחזקאל ל"ח). ויבואו עם הוא"ו מלעיל
 ויורו

לאחור ובאה מלעיל. (ו) כי דרך הלשון הוא שהגו"ן הראוי להיות באמצע התיבה
 תחסר ובאה דגש חמורה:

פעלת (א) הכלל הוא בכל העבר באה הגנינה בעי"ן השעל חוץ מנוסחתי ומסחרים
 שהעי"ן מנוקדת בשו"א (ולא תבוא הגנינה באות המנוקדת בשו"א כי גדר השו"א הוא
 שחוסף את האות במהירות וגדר הגנינה היא להאריך ולמשך את תנועת האות והרי
 הם שני השכים) לכן באה בהם הגנינה בלמ"ד הפעל. וכן אצל האות שבה
 בהם הגנינה מלרע פי לנוי' תם תן הם הן כם כן יומשבו תמיד בגנינה פעם
 כדי להטעמן היטב ויצגש היטב תגדל צין מ"ס תש לנן תן. (ב) היינו דוקא את
 הו"ו

שער דקדוק הפעלים

ויוורו לעבד רובם, ואכלתי המאת היום (ויקח י') ודברתי על תנביאים,
 (השע י"ג). הגדלתי והוספתי. (קהל ב') וכן אורש ונבתי. ותפשתי שם
 אלו י, (משלי ל') והפית בצור (שמו י"ז), ועבדת לו את הארמה. (פ"ג ע').
 ולקחתי אני מצמרת הגורז ונתתי. (יח' י"ז) ואשר למד הפעל נחה ברם מן
 הקל כלם * (מלעיל עם הוי"ו זולתה, ונשאתי * א"ח אכל והולאת והולאתי הם
 לכל המקום. (ראשי י"ח) ומצאת שני אנשים. מלרע כדי' כי הט נענין הפעיל:
 (ש"ח י'), ונשאת המשל הזה (שעי' יד) ועשית לאהרן ולבניו. (שמו ד"ט),
 ובנית מזבח. (דנני ו') וקנית בקבוק. (ימיו י"ט) וראית בשביה. (דנני' ק"ח),
 ובא אחד מלרע ואפית אותה. (ויקר' קד) וכן וחצית את המלקוח [ג]
 (מדנר ל"ח) בפשטא אהר לבר לקריאת בן נפתלי ולקריאת בן אשר הוא
 מלעיל בשני פשטין. וכן ועשית עטרות. (זכרי' ו') לבן נפתלי הוא מלרע.
 וכשיהיו השלמים בהפסק יהיו לעודם מלעיל בו"ו ובזולתה והעי"ן קמצה.
 לבלתי אבל ממנו אכלה (נראשית ג'). פן תאכל ושבעת (דנריס מ'). ובתים
 טובים תבנה וישבת (שס), ממי נעמס (יחזקאל ל"ג). ואילי צאנך לא אכלתי
 (ראשי' ל"ח) וכן רבים בקמץ וכבר באו מהם בהפסק בפתח. הנה נא זקנתי
 (ראשית כ"ז), ואני זקנתי (שס יח). נאספו עלי נבים ולא ידעתי (מלי' ל"ח)
 לדם הפחה לא אכלתי (מחמי ה'). לפנים חארץ יסדה (מליס כ"ג). וכסאו
 לארץ מנרה (מליס פ"ט). ואני אליך ה' שדעתי (שס פ"ח). ועדים נתשפת

שם

הוי"ו מהפכת את העבר לעתיד כמו ושפרתי את חקיו. שהוא כמו חשומר. וכן כל
 אלה שהביא המחבר. אבל אם הוי"ו אינה מהפכת העבר לעתיד כמו מי פעל ועשה
 (ישעי' מ"ח) ודומיהם באה הגנינה מלעיל כאלו יהיו בלא וי"ו וכ"כ המחבר בסמוך.
 וההבדל שנדע על ידו אם הוי"ו היא מהפכה או לאו הוא זה אם יבוא פעל עבר
 לפני אותה המלה שהוי"ו בראשה או לא תהפכנה הוי"ו כמו מי פעל ועשה הג"ל
 במלח פעל הוא עבר לכן גם ועשה עבר אבל זולת זה תהפך הוי"ו תמיד את העבר
 לעתיד. (ג) הכלל הוא מלה המועטת בפשטא אם היא מלרע יבוא בפשטא אחד ואם
 היא מלעיל יהיה בשני פשטין. ומענין בן אשר וכן נפתלי כתב הזכור בספר מסורה
 תמונה וז"ל והיה שני האנשים האלה היו שני ראשי ישיבות במסורה שם האחד יעקב
 בן נפתלי ושם השני חארץ בן אשר וכתב הרמב"ם בספר האהבה פרק מ' וז"ל והכפר
 שסמכנו עליו בדברים האלה הוא הכר ידוע במנרים שהוא כולל ד"ד ספרים כו'.
 והגיה בן אשר וכן אנו סומכים על קריאתו בכל מדינות האלה ואנשי מזרח סומכים
 על קריאת בן נפתלי עכ"ל וזהו מה שהזכירו המדקדקים מחלוקת מדתא ומערבא

ואנחנו מכני מערבא הסומכים על קריאת בן אשר עכ"ל:

וארבעים

(שס ט'). בי אני בתמי הַלֵּהְתִי (תליס כ"ו). על שדח איש עצל עֲבַרְתִּי (ממני כ"ד). ופן אורש ונגבתי (שס ל'). אחת היא על' כן יִצְרַתִּי (איונ ס'). כי אמד איוב צִדְקָתִי (שס ל"ד). על כן לא הגדתי (נמנוי נ'). כל פקדי כל יִשְׁרָתִי (תליס קיט). אלה מערכות ישראל אשר הרפח (ש"ח י"ז). בשפתי סִפְרָתִי (תליס קי"ט). ולי לא הגדתי (שופטים י"ד). מכל מלמדי הַשְׁפַּלְתִּי (תלי קי"ט). כל אנדנה הַשְׁבַּתִּי (ישעי כ"ח). פן תרבקני הרעה ומתי (נלאשי י"ט) היוד הַשְׁבַּתִּי (ישעי י"ז). ותקות אנוש האברת (איונ י"ד). ואת עמלק הדרמתי (ש"ח ס"ו). על בן אמאם ונחמתי (איונ מ"ב). וכל דרכי הסכנת (תליס קל"ט). וכן על פי המסורת כל שִׁבְרָתִי וְשִׁבְרַתִּי וְדִבְרַתִּי וְדִבְרָתִי וְהַצְלַתִּי וְהַצְלַתִּי פתחין באתנח וסוף פסוק. ופעמים יכתוב בה הנח שאחרי התי"ו הנוספת במי הסכנתה (תלי קל"ט). מַגְרָתָה (שס ס"ט). האשה אשר נתתה עמדי (נלאשי נ') אשר גִּרְתָּהּ בה (נלאשי כ"ח) וזולתם רבים:

והשלישית בת המש אותיות עם התי"ו והי"ד הנוספת להורות על יחיד מדבר בערו או יחידה מדברת בעדה שפעולתם לזמן עבר והנמשל פִּעְלָתִי הפ"א קמצה והעין * (* ח"א ונקודחה מנולחה למעלה פתחה: במלח פעלח.

והרביעית בת ארבע אותיות עם התי"ו נוספת בסופה להודת על רבים זכרים או נקבות נסתרות שפעולתם לזמן עבר והמשל: פִּעְלָתִי קמץ ה"א והעין בשו"א ופתח. כמו כי רָחַקִי מעלי (ימיה נ'). וְשַׁחַטִּי ארתו (שמת י"ב). ואם (באתנח) [בהפסק כ"ל] העין בקמץ פערו באתנח * (* ל"ל כי זה רק אס וסוף פסוק וקף. ופעמים בא עם (א) המרחא *) ל"ם גרוניק: אם לשלום יצאו (מ"ח כ'). ואם למלחמה יצאו (שס) יבא"ד. עד יעור נגעו (ישעי י"ז) וזולתם. וכן בשלשת הספרים הצעימה הסמכה לסוף פסוק דינה כמו המרחא ופעמים קמצה כמו ברשת זו טַבְּחוֹ (תליס ס'). וכן עם התביר כי מדעה אל רעה יצא (ימיה ס'). וכאשר הוא מגורת פעל שהעין בקמץ קמן כן בהפסק העין בקמץ קמן כמו ומארייות גברו (ש"ח ח'). לאמר שפמה (יחקהל ל"ה). ואויבי חיים עצמי (תליס ל"ח). ואבלו בשעריך ושבועו (דברים כ"ו). וכן לגורת פעול בהפסק בתולם

והרביעית (א) הוא מה שלחמו קוראים סמחל.

כלומר

שער דקרוק הפעלים

בחולם, להוציא את הבנים ולא יכלו (שמות ח'). ומצאגוהו בנן נוספו
 ואשר לא ידעין (דברים ח'). צקין לחש (ישעי כ"ו), ופעמים יפול בנוי הרבים
 על אחד מהם כמו ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה (שמות כ"א), ונגף אחד
 מהם, כי אם יפלו (קהלס י'). אם יפול אחד מהם, וכן באש ישרפו אותו
 ואתהן (ויקרא כ'). את אחת מהן והיא אשר לקח בעברה, וכן בשתיים
 תתחתן בי היום (ש"א י"ח), באחת משתיים אל ירפתי הספינה (יונה א').
 אל אחת מהירכתים ויקבר בערי גלעד (שופטים י"ב), באחת מערי גלעד.
 ועל עיר בן אַתונות (זכרי ס'), בן אחת מהאתונות והדומים להם וכן על
 מחות ביתך (דברים ו') על אחת מהמחוזות לפי הקבלה וכאשר יבוא לשון
 יחיד על רבים או לשון רבים על יחיד הוא דרך קצרה והוא מציג הלשון
 הגורג בהרבה מקומות כמו ותקח האשה את שני האנשים והצפנו (יהושע
 ב') ויבא משה ואהרן (שמות י') וקבל היהודים (למחר ט') עדיו יבא ויבושו
 (ישעי מ"ה) ויקראו אל שוער העיר ויגידו להם (מ"ז ז') רוצה לומר אל כל
 שוער והם היו רבים כמו שאמר "להם", וכן ויקרא השוערים (מ"ז ז').
 וישוב את משה ואת אהרן (שמות י'), וצדיקים ככפיר יבטח (ישעי כ"ח),
 וצדקת צדיקים יסירו כפצו (ישעי ה') ויבא אלי אנשים (יחזקאל י"ד) גלפדה
 הקריות והמצודות נתפשה (ימ"י מ"ח), לא המעד אשוריו (מל"ס ל"ז), כי
 מצפון יבוא לה השודדים (ימ"י כ"א), וחטאתינו ענתה בנו (ישעי ל"ט),
 ועיניו קמה דעלי (ש"א ד'), הבטת בחוץ הרוגה (משלי א'), שהוא כמו
 תרון הכמות שרותיה תעננה (שופטים ה') שדד מאב ועריה עלה (ימ"י מ"ח)
 בנות צעדה (למ"י מ"ט), והדומים להם, וכן לשון רבים על יחיד מפני
 המלחמה אשר סבבהו (מ"א ה'), כי תקראנה מלחמה (שמות א'), ברגלים
 הרססנה עשרת גאות (ישעי כ"ח), ידה ליתר השלדנה (שופטים ה'), יחפרו
 בעמק וישיש בכח (איוב ל"ט) נסו ואין רודף רשע (משלי כ"ח), הר גבנונים
 (מל"ס כ"ח) מה נמלצו לחבי אצרתך (מל"ס קי"ט), והדומים להם, ויש לתת
 טעם בהם למה באו כן כמו שאגי עתיד לבאר במלת ותצפנו בשרשו
 בחלק הענין, והמשכיל יבין כל אחד ואחד לפי מקומו, (ב) ויש שיבואו
 בלשון תפארת ליחיד כמו תבינו ואהר נדבר (איוב י"ח), נחשבנו כבהמה

נמטינו

(ב) כלומר דרך כבוד שהיחיד נחשב לדנים.

כלומר

נמטינו בעיניכם (שס יח). מטבני אחריו נרוצה (שיי ח'). נגילה ונשמחה (שס). נזכירה דודך מיין (שס). ויאמר אבשלום אל אחיתופל הבו לכם עצה מה נעשה (ש"ג יו). ויש מפרשים כן נעשה אדם בצלמנו כדמותנו (לש"י ח'). ואדוני אבי ז"ל פירשו כי הוא מדבר נגד ארבעה יסודות כי אמר (בשער הבריאות). תוצא הארץ. תרשא הארץ. ישרצו המים ובאדם רצה לתת בו רוח יליונה לפיכך אמר נעשה וכן בצלמנו. הרוח בצלם העליונים והגוף בצלם התחתונים וכן יבא בלשון תפארת בארמי. ופשה נאמר קדם מלכא (דניאל ב'). ואחרים זולתו וכן מנהג בשאר לשונות לדבר בלשון תפארת ליחיד. ויש שיבא לשון יחיד על רבים והוא דרך כלל. (ג) כמו ויהי לי שור וחמור (לש"י ל"ב). כי אם האוס אסיר וגומר (מ"ג ז'). וירביבם על החמור (שמות ד') ותעל הצפרדע (שס ח') ותהי הבגס (שס) כה תאמרן לאיש יבש גלעד (ש"ח יח). ואיש ישראל נגש (שס י"ד). ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו (ויקרא כ"ד). מאת בכור בני ישראל לקח את הכסף (מדנכ ג'). סוחר צידון עובר ים מלאוך (ישעי' כ"ג). כי נשמדה מבנימין אשה (שופטים כ"ח). לתת הרב בידם להרגנו (שמות ה') קבר פתוח גרוגם לשונם יחליקן (מל"ג ה'). נפשם לא ישבעו (יחזקאל ו') לא יקרחה קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלתו (ויקרא כ"ח). אלה והדומים להם דרך כלל בלשון יחיד ידבר על רבים ואין באלה ודומיהם הסרון ענין כלל (ד):

והחמישית בת המש אותיות עם התי"ו ועם המ"ם הנספת בסופה להורות על רבים נמצאים שפעולתם לזמן עבר והנמשל פעלתם הפ"א בשו"א והעי"ן בפתח והתי"ו בסגול. ובהירק מקום הפתח וירשתם אותה (דברים י"ח) ויצאתם ופשתם (מלאכי ג'). והראוי בתשלומו ופישתם היוד בחירק, ובסגול* הלא שאלתם עוברי דרך (איוג כ"ח) ושאלתם * אס ע"פ חל"ף לו בשמי לשלום (ש"ח כ"ה). הנה המלך אשר בחרתם יבאד. ואשר שאלתם (ש"ח י"ג). וכתב רבי יעקב בן אלעזר כי אלה מן שאל ירש בצירי כי הצירי והסגול והחירק קרובים ויבא זה תצורת זה. אבל אשר הם מצורת פעל יבואו פתח לעולם, והוא לעולם מלרע

(ג) כלומר שם המין אשר הסרטים מהמין ההוא נכללו באותו השם. (ד) מן דרך הלשון לנכות הסרט בשם הכלל:

והממטים

שער דקדוק הפעלים

מלרע*) זולתי הוי"ו ועם (א) הוי"ו. ומצאנוהו להורות על נקבות נמצאות.
 * כגל"ה ישוב אחור מקרבח כאשר עשיתם עם המתים ועמרי (רוח ח').
 הצעמים כמו והייתם לי שמוח י"ט ובידכם מל"אתם (ירמי' מ"ד). ונקרו פא
 ונשיהם לו דברים י"ע ושחיהם דס פעלתם ופעלתן בשו"א שלא עשו בן
 יחו' ל"ע הייתם לו חיוב ו'. בשאר העוברים שלא להרבות התנועות
 יב"אר.

כג"ל] ושלשה מהן בתנועה והקלו המלה ואמרו הפ"א בשוא:
 והששית בת המש אותיות עם הגון והוי"ו נוספת להורת על רבים זכרים
 או על נקבות מדברים בעדם שפעולתם לזמן עבר והגמשל
 פעלנו הפ"א קמצה והעיץ פתוחה והוא לעולם מלעיל בלתי הוי"ו ועם
 הוי"ו: ואם בהפסק תהי' העין קמיצה וכן כל פעלנו והפעלנו ונפעלנו כלם
 משפס אחד להם ובאו מהם בהפסק בפתח ואמרתם נצלנו (ירמי' ז').
 מהשלל אשר הצלנו (ש"א ל'). ואת היותר הרמנו (ש"א ע"ו):

והשביעית בת ארבע אותיות עם הה"א הגוספת בסופה להורות על
 יהודה נסתרת שפעולתה בזמן עבר והגמשל פעלה הפ"א
 קמצה והעין בשו"א ופתח ואם בהפסק כלו קמוץ חלב נתנה (שופטים ה')
 ואם לגזרת פעל בצירי צהלה ושמה (אסתר ח'). ובאה עם התי"ו להורות
 על הגקבה כמו כי אזלת יד (דברים ל"ב). ונשבות צור (ישעי' כ"ג). ואת
 כל ונכתת (נחשית כ'). וקראת אתכם (דברים ל"ח). היא נפלאה בעינינו
 (תלים ק"ח). אשר הובאת לך (נחשית ל"ג). ועשת את התבואה (ויקרא
 כ"ה) ושבת לנשיא (יחזקאל מ"ו). והאות שלפני דתיו קמצה כאשר נכתוב
 אחרי' (ג) נח כמו וקראת וחביריו וכאשר לא נכתוב אחרי' נח פתח
 אבל

והחמישית (א) כלומר בין יהי' וי"ו ההפוך וזין לא יהי' כי כנוי חס חן הם חן
 כס חן לשלם מונעמים בנגינה כאשר כבר בארתי (ב) ר"ל שהיא מלה
 בת חמשה אותיות ויכבד על הלשון להוציא אותיות משעיס כאלה בנקוד שלש תנועות
 כי כל תנועה מנוסכת אח האות ויטרך להאריך בה יותר מן הראוי ע"כ החליטו
 חנוכה פ"א הפעל לשו"א ואף שבמלת פקדתי פקדנו יש ג"כ שלש תנועות. שם
 הבעס הוא בעבור שבאה שם הגנינה מלעיל ויומשך האות שיש בו הגנינה ויעח הקורא
 מעט באופן שנקל לו לדבר התנועה השלישית משא"כ במלת פקדחם שבאה הגנינה מלרע
 וזהינה שלש תנועות רטפים. (ג) כי אותיות אה"ו יומטבו ע"י התנועה גדולה
 בלגייהם כאשר יבאר בדיני התנועות. אבל ושבת לנשיא ודומיהם שבאה נח נראה

בהוף

אבל ועִשָׂתָּהּ הוא ברוב ספרים בקמץ וכן זוכר אותה בן נפתלי קמץ וכן הוא משפּטוֹ קמץ. כי ועשֵׂת משפּטוֹ ועשֵׂתהּ ובנפול ההיא נשארה תנועת התיזו בשין לפיכך נקמצה השין אבל וְשַׁבַּת לנשיא התיזו במקום היא. (עיין קו"א) ואם הי' הי' קמץ וכשהומרה ההיא בתיזו נקרו הבית בפתח לפי שהתיזו נח נראה. ובא באלף במקום היא הנקבה על כן נִבְחָא קומטו (יחזקאל ל"ח). ומצאנו במקומות לנקבה בלשון זכר * אשר * אִם הַפֶּעַל קודם הַבֵּיא שִׁפְתֹתָךְ (ש"א כ"ה). כי חֹק מִצְוֵי הַמִּלְחָמָה לֶסֶס וּמַעֲשֵׂים נֶסֶס אֲחֵרֵיוֹ. (מ"ג ג'). וְהָיָה הָעִיר חֲקֻרָבָה (דנריס כ"א). וְהָיָה יבא"ר. הַעֲרֵדָה (נרמ"ז כ"ז). וְהָיָה הָעֲלָמָה (שס כ"ה). כי יְהִיָּה נַעֲרָה בַת־זֶלָה (דנריס כ"ב). וְיִהְיֶה בְרַכַּת ה' (נרמ"ז ל"ט). ובלשון הויה (ד) יבואו זה ברוב כי רוצה בו על הענין. ובא אלה לפני מִבְּחַךְ בַּבַּיִת הַזֶּה (מ"א ח'). פִּילַגְשׁ כָּלֵב מַעֲכָה יָלַד שִׁבְרֵי וְאֵת תְּרַחֲמָה (ד"ה ח' ג'). אֲתַבְּשָׂה לִי הַחֲמֹר וְאֶרְכַּב עָלָיָהּ (ש"ג י"ט). וְבֵא עֲלֶיךָ רַעַה (שעי פ"ז). וְבֵא בַשָּׁנָה הַשְּׂמֹעָה (ירמ' נ"א). תִּחַת הַשְּׂאֵלָה אֲשֶׁר שָׁאַל לָהּ (ש"א ב'). וְתִבְּוֹאתִי מִכֶּסֶף נִבְּחַךְ (משלי ח'). וְדַעַת מִדְּרוֹךְ נִבְּחַךְ (משלי ח') תִּשְׁלַח לֹא נִמְצָא בִשְׂפֹתָיו (מלאכי ב'). תִּפְלֹצֶתְךָ הַשֵּׁיא אוֹתְךָ (ירמ' מ"ט) חֲעָקָה בְּגִיִּים נִשְׁמָע (ירמ' כ'). וְיִאֲבֹד אֶת לֵב מִתְּנָה (קאלת ז'). אֲשֶׁר כָּמְרוּ לֹא נְהִיָּתָה (שמו"א ח'). וְהִבֵּאת אֶת הַמַּצָּה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מֵאֲלֶה (ויקרא ב'). יַעֲשֶׂה מֵאֲבָה (שמו"א ח'). וּמִן הָעֲבֹדָה הַקְּשָׁה אֲשֶׁר עָבַד בְּךָ (שעי י"ד). תִּחַת־ךָ יוֹצֵעַ רַמָּה וּמִבְּסִיךְ תִּגְלַעַה (שעי י"ד). הַמְּדַבֵּר אֵלֶיךָ וְהִבֵּאתוּ אֵלַי (ש"ג י"ד). וְתַעֲשִׂי הַרְעוֹת וְהַתּוֹבֵל (ירמ' ג'). וְהַחֲבַרְתָּ לְךָ מִדָּם (שעי כ"ז). תְּהִי נַעֲלָמָה (נמוס ג'). עַד מַתִּי תִּלְוִין בְּקִרְבְּךָ (ירמ' ד'). וְתִבְּוֹא עַד שְׁנֹתֶיךָ (יח' כ"ב). נִמְבֹּחַ וְנִמְסָ (ש"א ט"ז). וְאִפְלָה מִצְדָּה (שעי ח'). וְאִתּוֹ שְׂדוּד (ירמ' ד'). שְׂבִי דוּמָם (שעי מ"ז). לֹאֲבָן דוּמָם (מנקה ב') וְיַעֲבֹד הַדָּנָה בַּמַּצָּה (מ"א כ"ב). כֹּל אֱלֹהִים וְהַדּוּמִים לָהֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא לְשׁוֹן זָכָר לְנִקְבָה אוֹ לְשׁוֹן נִקְבָה לְזָכָר

בסוף לכן באה תנועה קמנה לפניו כמשפט. (ד) ר"ל לשון היה לו יהיה יהיה פעל הרוב לשון זכר גם כשידבר על הנקבה כי לשון היה הוא דבור המליצות כאלו חלמ המליצות מענין סלונני כמלא בזמן עבר לו ביטוי. ויהיה והיה האערה אשר חלמ אליה ט' כאלו חלמ כאשר יקרה מליצות הענין שהערה אשר חלמ אליה ט' וכן כל אלה שהביא יורשו בדרך זה והדומה לו. (ה) ר"ל שכל אלה נאמרו ח"ו כל

שער דקדוק הפעלים

לומר כמו ותכל דוד (ש"ג י"ד). אמרה קהלת (קהלת ז'). אשר אין נעשה פתגם מעשה הרעה נדרה (קהלת ח'). עמל הבסילים היגענו (שס י'). אשר אדבר דבר ויעשה (יחזקאל י"ג). לא תפישך עוד (שס). (ה) לא שיהיה לשון זה נופל על זה, אלא בכך אחד מהם דבר נסתר נופל. וכנגד התשוב על הטבין בהיות הדבר ההוא הגופל נזכר בענין או טובן כמנו כמו שעשה בפסוק. לא תשחט על חמין דם זבחי. רצה לומר לא תשחוט הזבח ולא תזרוק דמו על חמין. ואחו המקרא דרך קצרה כי כן דרך המקרא במקומות רבים, ופירש ותכל דוד ותכל נפש דוד או אשת דוד (ו) והוא פועל יוצא. וכן אמר תיגענו על הענין כאלו אמר יגיעת הבסילים. וכן אמר נעשה לשון נקבה כי מפני מלת אין נאמר כי נעשה בינונו לנקבה (ז) שאלו היה נפעל עבר לומר היה אומר לא נעשה (ח) כי מלת אין לא תפול על העוברים כמו שאנו עתידים לבאר בחלק הענין בשרש אין בעיה. ואמר נעשה לשון נקבה על הרעה שזכר שהוא לשון נקבה ופירש אשר הביא שפתך. לשון הביא נופל על אחד מרגערים המביאים הפגמה ואמר שפתך עמו כי היא עיקר ההבאה. כאלו אמרה נער שפתך ופירש כי יהיה נערה. כי יהיה הדבר הזה שעל הנערה בתולה. ובענין כנסת ישראל ידבר לשון זכר כנגד העם ולשון נקבה כנגד הבגסה והכל אחד. ופירש. אמרה קהלת. בעבור שבנה שלמה בשם קהלת לפי שנקלה בו החכמה ואמר קהלת שהוא שם לנקבה לפי שנפשו המשכלת היא המאספת

את

לאוי לטא לשון זכר לנקבה או בהפוך רק כל המקראות האלה מדברים דרך קצרה ונחסר בהם חיבה אחת וזה שכחב המחבר דבר נסתר טפל ר"ל שנחסר בהם דבר כאשר מצאך והלך. (ו) כי שני מיני פעלים הם מין האחד הוא פועל יוצא והיינו שיוצא השעולה אל גוף אחר עד"מ ראובן סקד את שמעון או חבל את המאכל א"כ יוצאה פעולת ראובן אל שמעון ואל המאכל. והמין השני הוא פועל עומד והיינו את הפעולה עומדת בגוף הפועל ולא תצא אל זולתו כמו ראובן הלך. עמד. ישב. הרי העמידה או ההליכה או הישיבה היא צעמנו של ראובן ולא תצא אל זולתו. ולפי מה שנראה שגסוק משחמש בשרשים לפיהן נשפט את השורש ההוא עומד או יוצא ולכן אם נסרש ומכל נסש דוד אז הוא פועל עומד. שהגסש כלה מעצמה לצאת. חבל את נאמר ומכל אשת דוד פירושו שהאשה מנעה את דוד א"כ הפעולה יוצאה מהאשה אל דוד. (ז) שבנין נפעל שווים העבר לזכר נסתר והביטוי לנקבה נסחרת ונדילס זה מה פ"י הענין כאשר יוצא להבא. (ח) שמלת אין נשחמש בו הכתוב אלל השמות

(והביטוי הוא כמו שס) ומלת לא נשחמש בטעמים:

והעשירית

שער דקדוק חפעלים

ט

את הדבמה לפיכך אמר ואמרה*) ופירש וארכב עליה. לפי שחמור כולל
 (* והגון כי ה"ס טספ הובר והנקבה המיוחדת בשמה אתון. לפיכך
 כמו במלח וזעננה, וזמורה ועסי גורטין ומוסיפין וזרשין אמר עליה לפי שהיתה אתון וקראה חמור על
 נוכל לאמר שהוא כמו אמר דרך כלל. או לשון עליה על הבהמה שהיא
 הקהל. יבא"ר. לשון נקבה והתמיד יקרא בהמה. וכן עד בא
 השמש תשיבנו לו פירש הבגר ואע"פ שזכר שלמת רעוך לשון נקבה
 לפי ששלמה ובגר אחד הם. וכן אשר כמיהו לא נהיתה כי הקול הוא
 הצעקה והצעקה היא הקול. לפיכך אמר בלשון זכר ובלשון נקבה. וכן
 כי הוא חלקך בחיים (קהל ע'). כי בתי ערי הלויים היא אחותם (ויקרא
 כ"ה). כמו שאנו עתידים לבאר וכן כל אחד מהם תפרש לפי מקומו וכלם
 נבוחים למבין:

והשמינית בת ארבע אותיות עם התי"ו הנוספת בסופה הנקודה בשו"א
 להורות על יחידה נמצאת שפעלתה לזמן עבר והגמשל
 פעלה. הפא קמצה והעין פתחה והלמ"ד והתי"ו שואים והתיו דנושה.
 ואם למ"ד הפעל גרונית גם היא בפתח. ולקח"ה בדרך עשרה לחם נקודים
 (מ"א י"ד). ברב דרך יגע"ה (ישע"י ל"ח). הלא שמע"ה בתי (כנס כ').
 והתשיעית בת חמש אותיות עם התיו והגון הנוספת להורות על רבות
 נמצאות שפעלתן לזמן עבר והגמשל פעלה"ן ונקודו וקריאתו
 כמו פעלתם. ומצאנוהו להורות על הזכרים עמדתם על חרבכם עשיתן
 תועבה (יחזקאל ל"ב).

והעשירית בת שלש אותיות מבלי תוספת הפ"א נקודה בתולם והעין
 בקמץ קצן להורות על יחיד נסתר או נמצא או מדבר בעדו
 שפעלתם בזמן הוה והגמשל פעל והגח שבין הפ"א והעין פעם יכתב
 ופעם לא יכתב ופעמים העין בחירק כמו אתה תומיך גורלי (תליס י"ז).
 הגני יוסיף על ימיך (ישע"י ל"ח). הגני יוסיף להפליא (ישע"י כ"ט). ואם למ"ד
 הפעל גרונית יוליד נח (א) בקריאה"ו בין העין (י) ח"א חן זה אלא במית
 והלמ"ד פתח וז"ח שומע ידע. ודומיהם. ופעמים ועין כי כשלמד הסעל אלף.
 העין לא

והעשירית (א) ויהיה כאלו כתוב פ"ת"אח וז"ר"אח (והוא האטון יב"א"ר) כו' והשעם
 כדי להחייב אות הגרון (כי החיט מלוחיות הגרון כאשר יבואר בדיני

המאושח

2

שער דקדוק הפעלים

העין בפתח להקל על הקריאה. כמו הנוסע
 און הלא ישמע (תליס ז"ד). לרוקע הארץ על
 המים (תליס קג"ו). רשוסע שסע פרסה (ויקרא י"ח).
 ובא מלת אבד עצות (דברי ל"ב). בפתח אף
 על פי שאין הלמד מאותיות הגרון וקריאת
 המלה מלרע אף על פי שתסמך לה מלה ועירא

לא יוליד נח לשלם גם שם
 הה"א לא יוליד נח בניטני
 רק במדמה ובלדלה נח
 להתמהמה כמחלה וכן
 טד"ט):
 (°) ומה יענה על מצביה?
 יבא"ד.

או מלה שהיא מלעיל (ב) לפי שאם תהיה הגדה מלעיל תהי' העין בפתח
 קמן כמו חרש קרש חשף גרן שרש חפש חרש והדומים להם שהם שמות
 (ג) הפעלים וידמה הפעל לשם. וצריך להפריש ביניהם ולהבריל כמו
 שענינם מוברל (ד) אבל בנחי הלמד שהלמד שלהם היא שהוא נקוד
 ניב בסגול כשהוא מלרע ואף על פי שיש מהם בצירי לא ישוב סגול
 כשהוא מלעיל כמו השלמים ועוד כי אין דרך לטעות בהן כי לא נמצאו
 בנחי הלמד שמות מלעיל במשקל הבינוני. לפיכך יבא מלעיל בהסמך
 למלה ועירא או למלה שהיא מלעיל כמו ויהי בנה עיר (ראשי ד'). בנה
 חייץ (יחזק' י"ג). עשה פלא* (שמות ט"ו). עשה חיל (מדנר כ"ד). כל רועה
 (°) נפסרים שלט עשות צאן (בראשית מ"ו). וכן הפעלים שלמד שלהם
 סגול בניידי ובמקף והס"א אלף שהם נקודים בצירי לעולם. זולתו אחדים
 רסי. יבא"ד. נמצאו בסגול. לא ישוב בסגול בשובו מלעיל.

ויהיה

המעט' והמולא הזה הוא קשה להאזין יותר משאר מולאות ובאשר שהסתח מרחבת
 הדבור השתמשו בו צדוב באותיות הגרון כדי להרגיש את האות גרון. היטב ע"י הברת
 הסתח (ב) ר"ל הבינוני פוקד שוכר ודומיהם תהיה בהם הגנייה המיד מלרע אף
 אם תסמך להם מלה שהגנייה בחטעה הראשונה אשר לפי המשפט ראוי לנכונ אחר
 כמחולק למעלה משום שאם תהיה בהם הגנייה מלעיל נעשה מחטעה גדולה בעיץ
 הסגול חטעה קטנה כי לא יתכן לבוא נח נראה אחר ת"ג בלא עינה ולפי משפט
 הלשון יהיה הח"ק ההוא סגול כמו חודש קודש וא"כ ידמה פוקד שומר שהם פעלים
 או שמות המחולק להשתוח חודש קודש שהם שם דבר (הבינוני הוא לפעמים פעל ולפעמים
 שם המחולק. טד"מ ראובן שומר אם יהיה פעל יהיה פירושו שהוא עשה כעש פעולת
 השמירה. ואם יהיה שם המחולק יהיה פירושו ראובן מיוחד או רגיל לפעולת השמירה
 ולכן נקראה שומר אף אם הוא שוכב על מטתו) (ג) ר"ל שם דבר רק באשר שנעשה
 פעלים מהם מן קדש קדשתי וכן כלם וא"כ הם שם על ענין הפעולה לכך
 קראם שמות הפעלים (ד) ר"ל באשר שנחי למד ה"א הם המיד בסגול וא"כ אין נסקיהא
 בין יהיה מלעיל או מלרע לכן תסוג בהם הגנייה אחר מפני קרוב העומים.

ונקרא

ויהיה מלעיל בהסמכו למלה ועירא או למלה שהיא מלעיל כמו וברא רע
 (ישעי מ"ה), הגני הַפָּא לך (מ"א כ'). אבל וברא חשך (ישעי מ"ה) מלרע
 ואם יהי בשלמים מלעיל יהי (ה) מאריך ג"כ בעין הפעל להעמיד הצירי כמו
 ואבקש מהם איש גִּדְדֵי גִדְרֵי (יחזקאל כ"ב), ומצאנוהו בה"א נוספת בסופה
 כמו תגור בוערה (השע ז'). לפי שהמלה מלעיל נאמר כי ההיא נוספת
 (ו) ולא באה סימן לנקבה. ועוד כי תגור מצאנוהו בלשון זכר. תגור
 וכירים יתִיץ (ויקרא י"ח), וכן בשמות לילה (ראשית ח'). נחלה מצרים (מדנר
 ל"ד). נדלה עבר עד נפשינו (ח"י קכ"ד). ארצה מצרים (שמות ד'). השערה
 (שופט כ'). החדרה (שס ע"ו). הלוך ונסע הנגבה (ראשית י"ג). בטרם יבוא
 החרסה (שופט י"ד). מלפני שער החחונה (יחזקאל מ'). ואת מבוא המלך
 החיצונה (מ"ג י"ו). הר האלהים הרבה (שמות ג'). ויבא דוד גובה (ש"א
 כ"א). ודנה בחרב יפלו (יחזקאל כ"ה). והדומים להם שהם מלעיל ההיא
 נוספת. ותבוא גם בתוספת יוד כמו שכני סנה (דברי ל"ג). חצבי מרום
 קברו (ישעי כ"ג). חקקי בסלע (ישעי כ"ג). הישבי בשמים (ת"ס קכ"ג).
 אכרי לגפן עירה (ראשית מ"ט). עזבי הצאן (זכרי י"ח). וכן מלושני בסתר
 רעדו (ת"ס ק"ח). מקימי פעפר דל (שס קי"ג). משיבי עקרת הבית (שס).
 המנביהי לשבת. המשפילי לראות (שס). הויד בהם נוספת. וכן
 בשמות. בני אתנו (ראשית מ"ט). אדני צדק (יהושע י'). מלכי צדק
 (ראשית י"ד)⁰. [0] ויתכן שהוא סימן הסמיכות. יבא"ר.

והעשהי עשרה בת חמש אותיות עם הויד והמם הנוספת להורות
 על רבים זכרים נסתרים או נמצאים או מדברים
 בעדם שפעלתם לוסן הוה. והגמשל. פועלים. ואם בסמך תסור המ"ם
 ותשאר דויד ולמד הפעל נקודה צירי כמו פועלי און (ת"ס ל"ג). שומרי
 משמרת

(ה) ונקרא כפי שאל מדקדקים. מהג. ויבואר ענינה להבא (ו) כי לפעמים נוספו אותיות
 האמנותיו על השמות שלא לטורק (ובלתי ספק יש טעם בהוספה הזאה רק לחתו לא
 ידעוהו) כמו. נחלה מנרים. לילה. חרנה. ודומיהם הה"א נוספה כי השרש. נחל.
 ליל. חק. המנביהי לשבת. סו"ד נוסף והדומה להם. והחילוק שבין ה"א הבאה
 לסימן האקנה וכן ה"א הנוספה היא שבה"א האקנה באה הגנייה מלרע ובה"א הנוספה
 באה מלעיל כמו שמבאר המחבר והולך:

והעשתי עשרה (א) ר"ל ק"י ה' והדומה לו ה' ראוי ק"י העיץ בשו"א והלמד

שער דקדוק הפעלים

משמרת הקדש (מדנר ג'). והוסרה (א) הויד סדמכתב ותשאר במכתבא בפנישת שני יודין. וקזי ה' (סעי' מ'). וכן בלוי סחבות. ובלוי מלחים (ימי ל"ח). והויד ודמ"ם שהם סימן רבים נפלו מהם. ופעמים יפילו דמ"ם ותשאר הויד בלתי סמיכות. משפטי בבקר מאדרי בנשף (סעי' ה'). אלהי לגם (סעי' ל"ו). יודי אל אבני בור (סס י"ד). ואת הלויים משדתי אותי (ימי" ל"ג). ועד אנה תשימן קנצי למלין (חז"ל י"ח). היזבני באהדים (סופ"י ח'). עוברי בעמק הבכא (מ"ס פ"ד). גמילי סחלב עתיקי משדים (סעי' כ"ח). לנביאי מלבם (יחזקאל י"ג). האלהי מקרוב (ימי כ"ג) והלכי על דרך שיחו (סופ"י ה'). והדומים להם. ויתבן שיהיו כלם סמיכים על אותיות השמש כמו שאנו עתידין לבאר בשער המלין. אבל מצאנום ג"כ בלא אות השמש. חלונני שקופים אמומים (מ"א ו'). נמעי נעמנים (סעי' י"ז). אנשי מדקה על הקיר (יחזקאל כ"ג). אנשי בני בליעל (סופ"י י"ט). בני שלשים בני רבעים (רמ"ב ל'). מאנשי הדתים (מ"ז י'). פי הדמים (מדנר ה'). השותים במורקי יין (עמוס ו'). משלחת מלאבי רעים (מ"ס ע"ח). ויש שיבואו בהורק כמו שיבואו עם מ"ם. יושב בשבת תחכמני ראש השלישי (ס"ג כ"ג). שהוא כש השלישים. שמה נסיכי צפון כלם וקל צידוני (יחזקאל ל"ג). כמו צידונים לברי ולרצים (מ"ז ח'). כמו לטרים. ותפלשני מריבי עמי (ס"א כ"ג). כמו עמים. וכן הרודד עמי תחתי (מ"ס קמ"ד) הייתי שחוק לכל עמי (איכה ג' *). ויש שיבואו בפתח בהראות הויד. ובא כש עם כנוי יחיד. וקרע לו * ח"א ק במסרה ג' חלונני (ימי ל"ג). כמו הזונים. הגם כטובים על כהיבן עמי וסנרין עמים דברי חז"י (ד"ה כ"ג). כמו חזיים וסירי בארץ יכתבו (ימי י"ז). כמו וטורים. ויש לפרשו שהויד לכנוי רוצה לומר סירים מצני. והוא מאמר הנביא בדבר האל כמו שימצא זה בדברי הנביאים או יהיה

מאמר

צניי (כי האורח הוא קדו ונאה יו"ד מקום הה"א, ואם כן הויד היא למ"ד הסגל) וחז"י השניי לסימן הרבים. ונחמרה הויד השניי ונאה הצניי (אשר ה' ראוי לבוא אחת הויד הראשונה ומה' הויד השניי מורגשת מכת הצרחה) אחת הויד ותורה החנועה על הויד החסרה וזה שכתב המחבר שנחמרה מהמכתב ונחמרה במכתב. וענין סמיכות הוא. כאשר יתיחסו שני שמות זה לזה ע"י מלות של * חסרו את המלה האל. והאילו המ"ם סימן הרבים ונחמרה במקום בניס של לחובן בני

מאמר הנביא על עצמי כאלו אמר סודים ממני מדרך הטובה אשר אני
 אחדו בה וכטורו אל תסור ממנו (יהושע א'). וחשופי שתי (ישעי כ').
 ואודגים חורי (שס י"ט). על כל אצילי ידי (יחזקאל י"ג). יוצר גובי (עמוס
 א'). ושירי ביששבר (שופטי ה'). ויש שיבואו עם המים לבריה בחסרון יוד
 בכתיבה. ויברא אלהים את ההינים (נחשית א'). שנים עשר נשיאם
 (שס כ"ה). צדיקים אתם ומ"ז י'). וכן כל גוים שבמקרא וכן לויים חסרי
 יוד הרבים מפני פגישת שני יודין *). ולפי שנשתמשו בהן הרבה וכן
 ומטבלת גניך (יחזקאל ל"ז). וגניך לא תכשלי עוד *). ח"א זה פשוט בי חסר
 חסרי יוד הרבים וכן ויתר גוי ינחלום (נשני ב'). בו יוד קדמאה והלל ולנשי
 חסר יוד הבגוי מהמכתב ב) ונשאר במכתבא. וכן לדיקים המה ישפמו:

כאלה גוי הארצות (ד"ה ב' ל"ב). חסר יוד הרבים מהמכתב ונשאר במכתבא
 וכן יחדו האין (יחזקאל כ"ו). חסר יוד הרבים. וכן תחסר יוד הרבים
 פעמים עם הבגויים. כמו הודיעני נא את דרכך (שמות ל"ג). כי אז תצליח
 את דרכך (יהושע א'). בדרךך חייני (תלים קי"ט). ויבאני הדרך ה' (שס).
 מאויבי תחבמני מצותך (שס). וכן לא אשפח דברך (תלים קי"ט). והמסורת
 עליו. יג חסרים. וכן ומחלבהן (נחשית ד'). על לבבהן (נחש ב'). וכן
 והציתי בכל פעלך (תל"ג ע"ז). כי מפני סלת בכל ידמה שהוא לשון
 רבים. ויש שיבואו היו"ד והמ"ם מקובצים ממלה שהיא בלשון נקבה כמו
 מן שנה שנים (ג) חמה ושעורה. המים ושעורים. לבנה לבנים. סאה סלת
 מ"ז ו'). שלש סאים (נחש י"ח). פנה. שער השנים (זכרי י"ד). מקלה.
 אחבירה עליכם במקלים (חיוז ס"ז). שבילת. כמקלט שבילים (ישעי י"ז).
 אלפה. מאלמים אלפים (נחשית ל"ז). יונה. עיניו ביונים (שיר ה'). אימה
 עליו אימים (חיוז כ'). אלה. אלים. יעלה. יעלים. נמלה. נמלים.
 דבורה. דבורים. יענה. יענים. דבלה. דבלים. וכן בפעל. וכי אנתו
 מקצרים

בני ראובן נשי בניו (נחשית ו') והדומה להס. ולפעמים יהיה ק"ג נס כנחמיה
 המלה את והדומה לו מהמלות. כמו שומרי משמרת במקום שומרים את משמרת
 קנים אל ה' קוי ה' והדומה להס. ככל אלה שכתב המחבר. (ב) כי החיריק
 עמה יוד וק האיו. (ג) כי הח"א נסוף והקמן שלפניה יורו שהס לשון נקבה.
 כי אלו היה אחד ממלה לשון זכר והח"א מלחיות כשרשית ה' סגל לפני הח"א

כי

שער דקדוק הפעלים

מִקְפָּזִים (ימ' מ"ד). שהוא מאמר נשים. ויש שיבואו הויד והמ'ם לקבוץ השנים לבד. והראיה בדקדוקו כמו שנים. שמים. מים. פנפים. ידיים. עינים. אפים. רגלים. רחיים. והדומים להם. ואם יאמר ביותר משנים לא יאמר כי אם על הזוגות כמו ארבע רגלים ארבע כנפים. שבעה עינים. רגלים. כנפים. עינים. הם זוגות. ויש שיבואו הויד והמ'ם עם הסמיכות (ד) כמו טורים אבן (שמות כ"ה). אמרים אמת (משלי כ"ב). סיגים כסף היו (יחזקאל כ"ב). אילים צמר (מ"ג ג'). שנים טורים רטנים (ד"ה ג' ד'). לאהירים עם (שופט' ה'). במצלתים נחשת (ד"ה ח' ע"ו). ויצר כפרים כסף (מ"ג ה'). והדומים להם. ובכברים כסף. יש בו סימן אחד לסמיכות והוא שוא הבף כי זולת הסמיכות יאמר כפרים בקמץ הבף כמו הואל קח כפרים (מ"ג ה'). ובדרך הוה הוא סמיכות שנים עשר שהים עשרה כי הם סמיכים עם הויד והמ'ם. ויש בהם אות לסמיכות צירי הגון והתו כמו שני עשר שהי עשרה. ויתכן שיהיה חסר הנכמך באלה שזכרנו סמיכים עם המ'ם. ומשפטם ואמרים אמרי אמת. טורים טורי אבן. סיגים סיגי כסף. וכן את קול הרצין העם (מ"ג י"א). הרצין רצי העם. וכן (וה) בשנים עוד עם המ'ם בסמיכות מ'ם הרבים. מים. ברכים. מים לחץ (יחזקאל י"ז). ויש שיבוא גון במקום ס'ם הרבים. לטחות מלכין (משלי ל') חמין ושעורים (יח' ד'). את קול הרצין (מ"ג י"א). וידושלים עין תהיה (מיכה ג'). ולא יאמין בהיין (איוב כ"ד). יחדו האין (יחזקאל כ"ו). ועליה יברעון אתרין (איוב ל"א). כל שעריה שוממין (איכה א'). לעשתרות אלהי צדנין (מ"א י"ב). לקץ היסין (דניאל י"ב). וכן מלים ומלין במ'ם ובנוץ. ויש שיבואו הויד והמ'ם בלשון תפארת על היחיד אדנים קשה (ישעי' י"ט). וכן האיש אדני הארץ (ראשי' מ"ב). אדני הדר שומן (מ"א י"ו). וכן עם הבני אם אדניו יתן לו אשה (שמות כ"א). וכן עם כל הבנים זולתי מדבר בעדו כדי שלא יתחלף עם השם הנכבד אבל לרבים יאמר כן הגה נא אדני (ראשי' י"ט). ויש הפרש בנקוד. כי אדני שהוא לשון רבים עם

בני

כי כן דקד לשון זכר כמו האלמ שדה והדומה לו שכחב המחבר לקמן שהוא לשון זכר (ד) שה' ראוי טורי אבן וכן כלם (ה) הלשון מסושטת. וכוונתו היא שגם במשקל שנים אם נאה עם האלם בסמיכות יהי' הדין כן ויהי' מים לחץ כאלו כתוב מים מי לחץ:

והשמים

כנוי המדבר הוא בפתח אם לא בהפסק. ונמצא בוקף. קמץ בדבר גרעון והוא לשון רבים ליחיד. כי לא היה יודע עדין גרעון שהוא מלאך ואמר בני ארני במה אושיע את ישראל (שופטים ו'). ואמר לשון רבים לתפארת וזה לברו הוא שבא כן בלשון רבים בכנוי המדבר ליחיד, וארני שהוא שם הנכבד נקוד בקמץ. וכן בלשון תפארת ולקח בעליו (שמות כ"ג). כי בועליך עושך (שעי' כ"ד). ולא אמר איה אלה עושי (ליוג ל"א). ישמח ישראל בעושי ו תלים קמ"ח. בורא שמים ונוטיהם (שעי' מ"ג). כי אלהים קרשים הוא (יהסע כ"ד). ויבא גם בלא תפארת ליחיד. בספל אדירים (שופטים כ'). פר בן בקר תמימים יחוקאל מ"ו. ויש לפרש כי בספל הוא סמוך לאדירים. ר"ל ספל הראוי לשתות בו גדולים ואדירים. ותמימים ר"ל שהפר והבקר תמימים. ורז"ל פירשו כי אמר תמימים לפי שקרבן ראש חדש בשני פרים כמו שכתוב בתורה. ואמר יחוקאל פר להורות שאם לא מצא שנים יביא אחד:

והשתים עשרה בת ארבע אותיות עם ההיא הגוספת או התי"ו להורות על יחידה נסתרת או נמצאת או סדבת בעדה שפעלתה בזמן הזה והנמשל פעלה או פעלת. וכלו בסגל. ואם בהפסק העין בקמץ. ובהומה היא יושבת (יהסע כ'). והארץ לעולם עומדת (קהלת א'). וכבר באו מהם בהפסק בלתי קמץ את סבת דוד הנפלת (עמו' ט'). ותהי לו לאומנת (רו' ד'). ואחזתו המולכת (ד"ס א' ו'). ואם למד הפעל גרונית יהי פתח כלו. וכל אשה יודעת איש (מדנב ל"א). ושסעת שסע (ויקרא י"א). בורחת כל העיר (ימי' ד'). ושדה שומעת (ראשית י"ח). ובא מפני שדה גברתי אנכי ברחת (ראשית י"ד). פתח כלו אף על פי שהוא סוף פסוק ונוספה בו יו"ד אל תשמחי אויבי לי (מיכה ז'). אהבתי לדוש (הושע י'). לפי שהם מלעיל* נאמר כי היו"ד נוספת (* גם כיו"ד נוספת מלרע, ואלו [א] היה לכנוי היה המעם בתי"ו. ועוד ונטבחי יוס שהביא ג"כ מלרע כי באהבתי לדוש אין בו ענין לכנוי. אבל רק מלאנו כיו"ד נוסף מלעיל ומלרע ואהבתי לדוש ל"ל שהוא באויבתי יש בו ענין לכנוי ואפשר שרתהיה היו"ד

והשתים עשרה (א) כנוי הוא מלה הנכח במקום הבס ונמקום שהאמר של ראוץ נאמר שלו. אם הוא נסתר. ואם הוא לנוכח נאמר שלך כאשר יבוא להבא

שער דקדוק הפעלים

פעל עבר ע"מ פועל, ושער הוי"ד לכניי אף על פי שהוא מלעיל ובא מלעיל
הכונה: אכריס עגלה מלומדה מפני לי. שהיא מלה זעירא ואף על פי (ב)
(מסני) שהכתי לדות (כה). שאינה נופלת עליה כי היא בשני פשטין. וכן
יבא"ר. ותרא אויב"הי (מיכה ז'), בשני פשטין ואינה
סמוכה למלה זעירא. ובאה הנקבה בצירי על דרך היחיד ולא יראה
בוגרה יהודה אחרתה (ימ' ג'). נוטרה את הברמים (ש"ר ח'). כצירי
יולדה (ישעי' ק"ח). אמפה הצלעה (מיכה ד'). ולהב אש אוכלה (ישעי'
ק"ט). מי יגור לנו אש אוכלה (ש"ר ל"ג). והיתה ארצה לופת בוערה (ש"ר ל"ד)
ונפשו שוקקה (ש"ר כ"ט) משפטם בשוא בוגרה נוטרה כמו הולכה היא (ימ'
ג'). שופטה את ישראל (שופטים ט'). אש אוכלה הוא (דברים ז'). האומרה
בלבבה (ישעי' מ"ז). הבוטחה באצרותיה (ימ' מ"ט). או יהיה בוגרה.
נוטרה. יולדה. צולעה. אוכלה. בוערה [ג] תואר במשקל שוממה.
שבלם בצירי שומם שוממים שוממה שוממות וכן עלמות הופפת:
(ת"ל ס"ו).

והש"ש עשרה בת חמש אותיות עם הוי"ו והתי"ו נוספת להורות על
רבות נסתרות או מדברות בעדן שפעלתן בזמן היה
ודגמשל פועלות והוי"ו והתי"ו שהן סימן הרבות יבואו פעמים ממלה
שהיא לשון זכר כמו מן אב אבות מובהקות. משכן משכנות [ד]
שדה שדות. בבור בכורות. מקום מקומות והדומים להם:
והארבע עשרה בת שלש אותיות הפ"א נקודה בקמץ גדול והעין
[א] בשורק להורות על יהוד נסתר או נמצא או

מדבר

להצ"ח דיניי הכתובים והי' אוהבתי במקום אוהבתי שלי. אם הוא כנוי. (ב) ר"ל כי
הדין נסוג אחור חינו רק כשהמלה הראשונה מועמח בטעם משרח המשכה מלה זו
למלה שאחרי' וכד על הקורא להשעי' שני עני' רטעי' בגשימה אחת. אבל אם
המלה הראשונה מועמח בטעם מפסיק אשר מכה נכרד המלה הראשונה מהמלה
השני' אז לא תסיג הגנינה אחור כי בעבור ההפסק לא יכד שוב על הקורא. וזה
שכתב המחבר שאינה טפלת עלי' רק היא מפסקת באשר שפטי' היא טעם מפסיק.
(ג) ר"ל שם התואר כאשר כבר בארתי. (ד) שדה הוא לשון זכר כי אלו הי' לשון
נקבה לאי' להיות קמן לפני הה"א כאשר כבר בארתי:

והארבע עשרה (א) הוא מה שאנחנו קוראים מלאכוס. (ב) ענין המיטות בארתי
לעיל בכימן המחיל והעשתי עשרה. כימן ח'. והכלל הוא שבין
ביחיד ובין ברבים ישונה המעוך בהטעמיו. וע"י נכיר שהוא סמיכות:
והש"ש

מדבר בעדו שפעלתו בזמן הזה והגמשל פעיל והנח שבין . העין . והלמד פעם יכתב ופעם לא יכתב*) . ואם לפי הפעל גרונית . נסיע שלוח סרוח . בהולד נח בקריאה בין העין והלמד [ב] . * ח"א וקריאת המלה מלמע ואם בסמך ינקד הפ"א בשו"א בוא קרוף ואם הסמך למלה מלעיל מסוב גס ה' (חש"י ק"ד) . ועוס ה' יפול שם (משלי ק"ב) היא לעיל כמו אני קרוא לה : נביב לרות (שמות ק"ז) . ואם פ"א הפעל גרונית הפ"א בשו"א ופתח כמו חבור עצבים (הושע ד') . או בשוא וסגל כמו ערוך מלהמה (יואל ב') . אבל הפויש זהב וכסף (חנקה ב') . חגור כלי מלהמה (שופט ח') . חגור אפוד בר (ש"א ב') . שהם קמצים אינם סמוכים כאשר ידמה הענין אלא יחבר בית השמש ומשפטים תפוש בזהב וכסף . חגור בכלי מלהמה חטר באפר בר . ועל זה הדרך לבוש בגדים (זכרי ג') . לביש הברים (יחזק ס') . לבש שנים (משלי ל"א) . קרוע כתנתו (ש"ב ט"ז) .

והחמש עשרה בת המש אותיות עם היוד והמס נוספת להורות על רבים נמצאים . או נסתרים או מדברים בעדם . שפעלתם עשויים בזמן הזה . והגמשל פעילים . ואם בסמך תסור המ"ם ותשארו היוד . ולמד הפעל נקודה בצירי כמו גאולי ה' (תליס ק"ז) .

והשש עשרה בת ארבע אותיות עם הדיא נוספת בסופה להורות על יחידה נסתרת או נמצאת או מדברת בעדה שפעולתה

עשויה בזמן הזה והגמשל פעולה ולמד הפעל קבוצה ואם בסמך תהפך הדיא בתיו ולמד הפעל בפתח כדרך כל היא נקבה שתהפך תיו בכמיכות כמו ועציבת רוח (שעי' י"ד) . ושבורת ולא מיון (שס ל"א) . ויחמר הגסמך ופירושו ושבורת הצרות ולא מיון או בא כן בלתי סמיכות בתיו ובפתח למד הפעל כמו שמצאנו גם כן בפעלים ובשמות שיבא התיז שלא בכמיכות*) כמו [א] רבת שבעה לה נפשנו (תליס ק"ג) . רבת צדדני

מעורי (שס קפ"ט) . רבת תעשרנה (שס ס"ה) . למצצה על נגינת לדוד (תליס ס"ח) על מלהלת לענות (שס ס"ח) . מבת בלתי סרה (שעי' י"ד) . חכמת דעת (שס ל"ג) . שפעת אני רואה (מ"ב ס') . שפת לא ידעתי עיין קו"א שהוכחתי כי שני סמני הנקבה הם . הה"א והח"ו והה"א לא ישמנה בכמיכות כמו סאה סלח וחנריו הדגים שהביא המחבר . ועם הח"ו שזה הגסרד לנסמך . יבא"ר . * בסה"ד נקטן . יבא"ר .

אשמע (תליס ס"ח) . מוות רבעה (יחזקאל מ"ח) . אם אתן שנת^ה לעיני (תלי

קלב

שער רקרוק הפעלים

קִלְיָן. כְּשִׁמְחָה בַקְצִיר (שְׁעִי ס'). חֲלֵלָה מִצָּה אַחַת (וּיְקַל' ח'). חֲמַת
לְמו (מַלִּים נ"ח). קָרִית הִנֵּה רוּד (שְׁעִי ק"ט). אֵל תִּתֵּן לַחַיִּית נַפֶּשׁ תּוֹרֵךְ
(הַלְוִי ע"ד). אֵל תִּתְּנִי פִּיֵּת לֶךְ (אִיכָה ק"ד). עֲנַלְת שְׁלִישִׁיה (יִרְמִי מ"ה)
אֵף גִּילַת וּרְגַן (שְׁעִי ל"ה). וְתוֹעֵבַת לְאָדָם לֶיֶן (מַשְׁלֵי ק"ד). לְמַשְׁפַּחַת לִבְנֵי
קָהַת (ד"ה א' ו'). וְעַל מַהֲרַת לְבַל קוֹדֵשׁ (ד"ה א' ק"ג). וּבָאוּ בַקֶּמֶץ עִם
הַתִּיּוֹ הַבָּה לָנוּ עוֹדַת מִצֵּר (מַלִּים ס'). עוֹי חֲמִרַת יֵה (שְׁמוֹת ס"ו). אִיךְ
לֹא עוֹבָה עִיר הַחֲלֵלָה קָרִית מִשׁוֹשֵׁי (יִרְמִי מ"ט). אֵף נִגְלַת שְׁפָרָה עָלַי
(מַלִּים י"ז). עַל כֵּן יִתְּרַת עֲשֵׂה (יִרְמִי מ"ח). וַיְהִי מִפְּתוּרַת (שְׁמוֹת י"ח).
וּבִסְמִיכוֹת בַּקֶּמֶץ מִנְת שׁוֹעֵלִים יִהְיוּ (מַלְוִי ס"ג). וּמִנְת הַמֶּלֶךְ מִן רִכּוּשׁוֹ
(ד"ה א' ל"ח). וּכֵן בַּל מִנְת וּלְמִקְצַת הַיּוֹמִים (דְּנִיָּאל א'). וּמִקְצַת יָמִים
עֲשֵׂה (דְּנִיָּאל א'). וּמִקְצַת כְּלֵי בֵּית הָאֱלֹהִים (שֵׁס). וּבָאָה עִם הַדָּא
בִּסְמִיכוֹת סָאָה סֵלַת (מ"ז ו'). כְּאִיפָּה שְׁעוּרִים (רוּח ז'). וַיִּשְׁפּוֹךְ עָלָיו
הַמָּה אִפּו (שְׁעִי מ"ב). וְאִסְפוּ אִסְפָּה אִסִּיר עַל בּוֹר (שֵׁס ק"ד). מַלְסָלָה
גִּבְר (שְׁעִי ק"ב). וְעֵנָה צֶדֶק (הַלְוִי מ"ה). עֵרִיָּה בִשַׁת (מִיכָה א'). אֲשֶׁרָה
כָּל עֵץ (דְּנִיָּי י"ו). אֵת צֶדֶה הָעַם (שׁוֹפְטִים ז'). מַחְלָה לֵב (מַשְׁלֵי י"ג). [ב]
וַיִּתְּכֵן לַהֲיוֹת מַחְלָה מַפְעִילָה לֹא שְׁתַּהֲיָה שֵׁם. וּפְעֻמִּים נוֹסַפַּת בּוּ יוֹד
נִגְבְּתֵי יוֹם וְעֵבַתֵי לִילָה (נִלְשִׁית ל"ח) וְאִילוֹ הִי הַיּוֹד לִבְנֵי הַיִּתָּה הַבֵּיִת
קְמִצָּה. וּכֵן בְּתוֹרַר שְׁדוּא כְּרַסוֹת פִּתְעַל מִלְּאֲתֵי מִטְפֵּשׁ (שְׁעִי א'). הַיּוֹד

נוֹסַפַּת :

וְהַשְּׁבַע עֲשֵׂרָה בַת חֲמֵשׁ אוֹתוֹת עִם הַיּוֹ וְהַתִּיּוֹ הַנוֹסַפַּת לַהֲרוֹת עַל
רְבוֹת נִסְתָּרוֹת אוּ נִמְצְאוֹת אוּ סְדִירוֹת בַּעֲזָן שְׁפַעוֹלָתָן

עֲשׂוּיָה לְחֹמֶן הַהוּ. וְהַנְּמַשֵּׁל פְּעִילוֹת:

וְהַשְּׁמִנַת עֲשֵׂרָה [א] בַת שֶׁשׁ אוֹתוֹת מִבְּלֵי תוֹסַפַּת וְהִיא עַל שְׁלֹשָׁה
פָּנִים. הַפִּיָּא נִקְוָה בַקֶּמֶץ גְּדוֹל אוּ בְשׁוּיָא וְהַעִיֵן

בְּתוֹלָם

וְהַשֵּׁשׁ עֲשֵׂרָה (א) הַעֲנִין מִרְהַ שְׁחָלָה חִינֶס סְמוּכִים וְעוֹד הַכֵּלל הוּא שְׁהַפְּעִלִים לֹא
יִסְמַט וְלֹא נִסְמָכִים וְהִיא הַמְלָה שְׁבַעָה לֵה נִפְשֵׁט הוּא פִּעַל
וְחִיכ מִמִּילָא שְׁהַתִּיּוֹ רִבָּה חִינֶה מִשׁוֹס סְמִיכוֹת וּכֵן שֶׁלֵּךְ הַפְּכוּקִים שְׁהַבִּיָּא הַמַּחֲכָר. יֵשׁ
מִן פְּעֻלִים וַיֵּשׁ מֵהֵם שְׁכַחוּבָה מִלֵּךְ עֲנִין כְּחִיבָה הַשְּׁנִיִּי כְּמוּ עֲנִינָה לְדוּד. מַחְלַת לַעֲטוֹת
שְׁחָלָה הִיוּ סְמוּכִים הִי רִחוּי עֲנִינָה דוּד מַחְלַת עֲנוֹת. (ב) רִלָּ שְׁהוּא בִּיטְנֵי פִּעַל
מִנְגִּין הַפְּעִיל :

וְהַשְּׁמֵנָה עֲשֵׂרָה (א) וְהוּא הַקָּרָא מִקָּרַר וְהוּא דְּכּוּר הַמּוֹרָה עַל עֲשִׂיַת הַשְּׁעִלָּה לְכַד
וְחֵין

בחולם או הפ"א נקודה בשו"א והעיץ בפתח גדול. והגמשל פעול או פעל פעל* ודגח שבין העיץ והלמ"ד פעם יכתב ופעם לא יכתב.

פָּעַל זָכַר את יום השבת (שמות ל'). כי אם ח"א משקל פעול זה על שפָּנָר תשמרון (דברים י"א). ובחור אותו מכל שפָּנָר ישראל (ש"א ב'). עָנֹש יענש (שמות ד"א). שָׁמַע בין אחיכם (דברים א'). ויש אומרים כי זכור את יום השבת צווי* וכן

* והוא הכתב ועיין ק"א חֲמוֹךְ אשורי (הלים י"ז). שָׁפַר את יום יבא"ד. השבת (דברי ה'). שָׁמַר את חדש האביב

(שס י"ו). הָלַךְ וקראת (ירמ' ב'). ואפשר שיהיה המקור ג"כ פָּעַל הפ"א בקמץ והעיץ בצירי. כמו וילך הלוך וגל (ראשית ד"ו). וכן ובשל מבושל במים (שמות י"ג). או יהיה שם תואר. פָּעוֹר. גם עָנֹש לַצְדִיק לא טוב (משלי י"ז). הָגָה שָׁמַע מִזֶּבַח טוֹב יִשְׂאֵל עֲוֹנוֹ. ויאמר אליה עמיד פתח האהל (שופטים ד'). ובמקף ישוב החולם לקמץ חטף. לפני מלך-מלך. (נחמ"ש ל"ו). כי טוב אִמַר-לָךְ עלה הנה (משלי ד"ד).

בַּעֲנֹש-לֵץ יחכם פתי (משלי ד"א). והיה בַּקֶּרֶב-אִישׁ להשתדות לו (ש"ב ע"ו). פָּעַל. כמו שֶׁלַח אֲצַבֵּעַ (ישעי ו'). אחרי שֶׁכַּב המלך (מ"ב י"ד).

[כ] ונוספה יוד במלת לַדְרִיּוֹשׁ את הדבר (עזרא י"ד). שלא כמשפט והיא מלה יחידה לא אראה לה שנית במקרא להיות נוספת אות נעה בין שלש אותיות השרש ואפשר שהיא מלה מורכבת ואנכי לא ידעתי. ובא המקור בתוספת יוד בסוף לַהוֹשִׁיבֵי עם נדיבים (הלים ק"ב). שהיא כמו להושיב. ופעמים רבות בתוספת היא ופ"א הפעל בקמץ חטף כמו ולדבקה בו (דברים ל'). לַמִּשְׁחָה בהם* (שמות ק"ט). לַקֶּרֶבָה אל המלאכה

(שמות ל"ו). ויתן אותה לַמִּרְטָה (יחזקאל ד"א). וכן עם הבגים שֶׁתִּשׁוּב הוּא לתינו ובקרבתם אל המזבח (שמות מ'). מעיר כמו ושחטה שפס. העמק

וכן כִּשְׁמַעְתוּ עֲנֵךְ (ישעי למ"ד). כי הגפרד שאלה דלמטה וכמעט אין עוד: שִׁמְעָה בַּפֶּלֶס דְּבָקָה. ויש אומרים שהוא שם בפלס חכמה וזה וזה יכשר.

וכו

ואין זה האלה זמן כלל ויהיה פָּקַד שָׁמֹר (כל"א דענקן היטען).

כי

שערי דקדוק הפעלים

וכנו נחשת לרחצה (שמות ל'). והוסב הקמין חטף תחת החיית במלת לרחקה מעל מקרשי יחזקאל ח'. והוא לתפארת הקריאה ובשורק הפ"א לחמלה עליך יסס ע"ו. וכן עם הכנוי מלוש בצק עד המצתו (הושע ז'). ואלה שהם בקמין חטף או בשורק הם מן פעול בחולם. ומן פעל בפתח יבוא בתוספת ה"א ופ"א הפעל בחירק כמו ליראה את השם הנכבד והגורא (דגל ק"ח). לרבעה אותה (ויקרא י'). וכמו לשמצה בקמיהם (שמות ל"ג). ואם פא הפעל גרונית יהיה פתח מקום החירק כמו לאשמה בה (ויקרא ה'). ואם עין הפעל גרונית יפתח פ"א הפעל ועין הפעל בשו"א ופתח. ובא כן לתרחיב על האות לאהבה את ה' אלהיך (דגל ל'). גרסה נפשי לתאבה (הליס קי"ט). ולא יוסיפו לדאבה עוד (ירמי' ל"א). ושחטה שמים (הושע ה'). לראוה בך (יחזק' י"ח). ובוקף העמק שאלה (ישעי' ז'). הפ"א בשוא והעי"ן בקמין. או הוא צווי. ומצאנוהו גם בתוס' גון באבדן כולדתי (אסתר ח'). והדלת פתוחה. והרג ואבדן (סס ט'). ומלת (ג) ואבדן מהדגש כי משפטו ואבדן בדגש הבי"ת כי הוא יוצא והוקל כמו שהוקלו רבים מהדגוש כמו שאנו עתידין לבאר. וכן השיבות מדרון אפך (תליס ס"ה). הוא מקור בתוספת גון. והוצרכנו לזה בעבור כי [ד] השיבות פעל יוצא והפעול הוא אפך [ה] והאבן הוואת תורה על יחיד או יחידה. או רבים או רבות בין בזמן עבר ובין בזמן עתיד:

והתשע עשרה יש שהוא בתוספת ויש מבלי תוספת והוא ו שם הפעל כאשר תאמר כן פעל ואת פעל ה' לא יביטו (ישעי' ה'). ובתוספת היא פעולה ובסמוך לא תלין סעקלת שביר (ויקרא י"ט). ובשער השמות יתבאר כל אחד על משקלו: והעשרים

(ב) כי הראוי לדרוש וטססה היו"ד מנוקדת בהנועה וזה שכתב המחבר וטססה אות נעה. (ג) ר"ל מקור מבנין הדגש כי הענין מורה שהוא יוצא מן המאכד אל מי שנעשה ט מעשה האכדן. והשם אכד מבנין הקל הוא פועל עומד. ע"כ שהוא מן הדגש. (ד) ר"ל שפירש השטוק הוא כך השיבות את אשך מחרון. והיינו כאלו אומר השיבות. את אשך שלא יראה וז"ל חרון מורה על עשיית הפעולה וז"ל ממילא מוכח שהוא מקור. (ה) כי כאשר שאינו מורה רק על עשיית הפעולה בלבד ממילא יתכן לאומרו על כלל הגופים ועל כל האגפים (ו) ר"ל שם הענין אשר נדבר עליו ויודיע מאיזה פעולה או מדגשים: והעשרים

והעשרים (א) בת שלש אותיות הפ"א נקודה בש"א והעין בחולם או בפתח והגמשל פִּעוֹל או פִּעַל וכשתחמוף מלת פעל במקף תחמוף העין בקמץ חמוף במקום החולם כמו זכר-נא (מיכה ו'). סעד-נא לבבך (סוסי' י"ט). שטר-הם (תל' ל"ז). הרם-שניטו בפיטו (תל' וכשיבא פעל בהפסק יהי בקמץ. כמו לא קראתי שוב שכב (ס"א ג'). לא קראתי בני שוב שכב (ס"א). וגם בוקף קמץ. אם תגאל גאל (רומד') קרב אתה ושמע דנריס ה'. והמסורת עליו חמשה קמצין וקפין וסימן קרב. קום. הִטָּה דמ"ב י"ט. הטה רישעיה ל"ז הטה דדניאל ט'. וכן חוק ואמץ, יהשע ח'. קמץ בוקף. אם אותה תקח לך קח (ס"א כ"א). ובוקף גדול ד"ע כי עד כל אלה (קאלח י"א). ובא בסגולתא שהיא אחר הורקא. קמץ. ויאמר עלי לשמואל לך שכב (ס"א ג'). וכן בסגולתא חוק ואמץ, דנרי' ל"א. שנים קמוצים. ובא גם בלי הפסק קמץ סעד לבך פת לחם, סוסיס י"ט. שלא כמשפט. ופעמים רבים בתוספת ה"א בסוף כמו שמרה זאת לעולם (ד"ה ח'). זכרה לי אלהי לטובה (נמ"י ה'). הפ"א בקמץ חמוף. ונמשך (ב) הפ"א בטעם והוסב לקמץ רחב שמרה נמשי כי הסיד אני (חליס ס"ו). ואם עין הפעל גרונית יבוא חולם תרת הקמץ להרחיב כמו זעמה ישראל (נמדנר כ"ג). וכן פִּעַל בפתח כשיבא בתוספת ה"א נאמר שִׁלְחָה הגער אתי (חאשי' מ"ג). שִׁכְבָּה עמי (חאשי' ל"ט). הפ"א בחיריק ואם בהפסק ים ודרום ירשה (דנר' ל"ג). העמק שאלה, (שעי' ז'). הפ"א בשו"א והעין והלמד קמוצים. ובא הפ"א בקמץ חמוף באה אתי הביתה וסעדה מ"א י"ג). ובלא הפסק ה' שמעה ה' סלחה (דניאל ט'). אבל הם בהעמדת טעם וכלם מלעיל. ובא מלרע רפאה נמשי (חליס מ"א). ויצאו אלה מדברי חבריהם קָרְבַּח אל נמשי גאלה (חליס ס"ט). שהוא מצורת פִּעַל ובא בקמץ חמוף והיה ראוי להיות קָרְבָּה בחיריק כי בלא ה"א תאמר קָרַב שמה ושמע (דנרי' ה'). וכן נִצְרָה על דל שפתי (תל' קמ"א). הוא מצורת פִּעַל. נצור לשונך מרע (ס"א ל"ט). ובא בחיריק ומשפטו

בקמץ

והעשרים (א) והוא האקדח לווי ונשתמש בה כאשר נטה אל האדם לעשות דבר כאשר יבואר להבא: (ב) ר"ל שיש נגינת טעם בפ"א הפעל וה"כ יהיה הקמץ קמץ גדול. כי לא מלאנו בכל חנ"ך שיהיה נגינה חלל קמץ חמוף: (ג) ר"ל חף שלא מלאנו שרש ערוך בטווי מ"מ אחרי שמלאנו בעחיד היערוך והכלל הוא שטווי עריך להיות

שער דקרוק הפעלים

בקמץ חטף. וכן סברה כיום (למ"י ד"ה). וכן אספה לי (מדנ' ד"ה).
ערכה לפני חיונ ל"ג. היה ראוי אספה ערכה בקמץ חטף כי הם מצורת
פעול. אסף את העם. וכן ערוך [ג] מן היערוך שועך (חיונ ל"ז). כי
הצווי הולך אחר איתן ברוב אם בחולם אם בפתח. וכן בא המקור בחולם
לערוך מלחמה ש"ח י"ז. ובאו אספה ערכה בסגול שדוא כמו החיריק לגזרת
פעל בפתח [ד] ומצאנוהו גם בתוספת נון וקבנו לי משם (מדנכ כ"ג). ואף
על פי שיתכן לומר בו פנים אחרים אזכרם בפעלי הכפל אם יעזרני יוצרי
והאבן הזאת תורה על יחיד נמצא המצווה על הפעולה היא. ופעמים
איננה על דרך מצוה רצונית כי אם דרך גזום כמו שמשח בחור בילדותך
(קלמ"ח). רוצה לומר שמשח בחור ותראה מה יקרה באוריתך וכן ישישי
ושמחי בת אדום (ל"ה ד'). וכן באו בית אל ופצעו (עמוס ד'). ואתם
בית ישראל כה אמר ה' אלהי ישראל איש גלוליו לכו עבדו (יחזקאל כ')
ותבן לפרשו כששמעו כלומר טוב הוא שתעבדו גלוליכם לבר ולא תביאו
לי טענותיכם ותעבדו גלוליכם כי זה הוצ' הלול השם. ויבא גם כן בענין
שהיה כאומר לחבירו עשה מה שתעשה כי לא יועילך כמו שאמר עולותיכם
ספו על זבחיכם, (יח"ז). ויהיה הצווי לפעמים לא לאדם מיוחד אלא
למי שיהיה והוא על דרך מליצה כמו ראה ריח בני (למ"ח כ"ז). אמר
לסלך ולגבורה השפילו שבו (יח"ז י"ג). קול אומר קרא (ישעי' מ'). חזקי
ידיים רפות. שס ל"ה). אמרו לנמדרי לב (שס). ואמר מל"ו סל"ו (שס מ"ז).
והדומים להם :

והאחה ועשרים בת ארבע אותיות עם הו"ו הנוספת בסוף להורות
על רבים נמצאים המצויים על הפעולה והיא והנמשל

פעלו. הפ"א בפתח לפי שהעין הפעל גרונית והעין נקודה בשו"א ופתח
ושדחו הפסח (שמוס י"ג). רדקו מעל ה' (יחזקאל י"ח). ובסגול הפ"א ועיין
הפעל בשו"א וסגול אהבו את ה' כל חסידיו (ח"ל ל"ח). ואהבו טוב (עמו'
ה'). אחו לנ שועלים; סיר ז'). ואם עיץ הפעל איננה גרונית הפ"א
בחיריק

לכיון דומה לעמיד ח"כ ממילא חס נרצה לומר ממנו הצווי מאמרהו ג"כ על משקל זה
(ד) ויהיה השרש קבנ מן הכפולים. והיה למוי קבנ או קבהי. ועיין לקמן בפעלי

הכפל :

והתחיל

בחזיק כמו שפרו מי בנער (ש"ז י"ח). זכרו תורת משה עבדי (מלאכי ג')
 ולגבעות נפלו עלינו (השפ"י). כרתו עצה (ימ"ו ו'). משכו וקפו לכם
 צאן (שמו"י ג'). והמ"ם מעומדת בנעיא. וכן נדדו ושלטו (מ"ס ע"ו). או
 בקמץ חטף חרבי מאד (ימ"ו ג'). משכו אותה וכל הצניה (יחזקאל ל"ג).
 ושדדו את בני קדם, ימ"ו מ"ט. ואם בהפסק בחולם. גם לי גם לך לא
 יהיה גזורי (מ"ל ג'). איש גלוליו לכו עבודו (יחזקאל כ'). את ה' הגדול
 והגדול זכורו (נחמ"ד'). ובא ג"כ בפרה"א שגם הוא יש לו במקומות מעתה
 הפסק. כמו עמדו עמדי ואין מפנה (נחוס כ'). או בקמץ גדול בהפסק אשר
 הם כגורת פעל בפתח. והתמהו המרה (הנניק ל'). החדשים שמעו (שע"י
 מ"ח). וכן בוקף הקבצו כלכם ושמעו (שע"י מ"ח). ובא גם כן בפרה"א אם
 תבעין בעיו (ש"ס כ"א). ובא כ"ל ומכרם שחדו בעדי (ליו"ו ו'). בחזיק
 אע"פ שהחיות גרונית אבל נמשך בטעם להרחיב על החיות:

והשהים ועשרים בת ארבע אותיות עם הויד הנספת להורות על
 יחידה נכצאת המצווה על הפעלה ההיא והנמשל

פעלי הפ"א בפתח והעיץ בשו"א ופתח ואם עין הפעל איננה גרונית תגיד
 הפ"א בחזיק כמו לבשי בגדי תפארתך (שע"י כ"ג). שכבי עד הבקר (רות
 ג'). ובא מעט [א] בנעיא לקחי נא לי פת לחם בידך מ"ל י"ז). או
 בסג"ל הפ"א חשפי שובל (שע"י מ"ז). ובא בסג"ל הפ"א והעין בקמץ
 חטף והיא גרונית ואחזי בה (רות ג'). או בקמץ חטף הפ"א לכי את ומלכי
 עלינו (שופטים ס'). [ב] ובהעמדה גילי וישמחי (יואל כ'). בוקף. האומד
 הצולה חרבי (שע"י מ"ד). באתנת. עלי הלכנו וצעקי בוקף (ימ"ו כ"ג).
 והפ"א בשניהם בקמץ חטף לתפארת. והעין בקמץ רחב מפני ההעמדה
 ובא ג"כ בוקף והעיץ בחולם כתיים קומי עבדרי (שע"י כ"ג). לגורת פעול.
 ונהפך לקמץ חטף בעין הפעל במלת קממי נא לי באוב. לתפארת
 המלה:

והשליש ועשרים בת חמש אותיות עם הנון והה"א נספת להורות
 על רבות נמצאות המצוות על הפעולה והנמשל

פעולה

והשתים ועשרים (א) הוא כעין מתג: (ב) ר"ל נהפסק: (ג) כי האמן משמח
 עמה נח נספר:

והאלכע

שער דקרוק הפעלים

פִּעְלָנָהּ הָפֵא בְשׂוּיָא וְהַעִין בְּפִתְחָ וּנְוֵן הַרְבוּת קְמוּצָה כְּכֹו כִי שְׁמַעְנָה
 נְשִׁים דְּבַר הִי (יִרְמִי' ט'). צַעֲקָנָה בְּנוֹת רַבָּה (יִרְמִי' מ"ט). אוּ פִּעְלָנָה
 חֲפִיָא בְשׂוּיָא וְהַעִין בְּחֹלָם. וְגִרְנָה שְׁקִים סְפָדְנָה (יִרְמִי' מ"ט). וּפְעָמִים
 תַּעֲלֵם הֵהִיא בְּמִכְתָּב (ג) וְתִשְׁאַר בְּמִבְטָא קְרָאן לִי מֵרָא (רוּח' ח'). וּמִצְאָנְהוּ
 בְּתוֹסַפֵּת נוֹן לְבִדָּה קְרָאן לוֹ (שְׁמוֹנ' ב'). וּבֵא הַקָּף בְּחִירָק בְּהַתְּמַעַשׂ
 הַתְּנוּעוֹת כְּמוֹ פִּקְרִי פִּקְרִי^ו וְכֵן בְּתוֹסַפֵּת (ס) חֵא זֶה לְבָדוּ כְּמֵלָא
 נֵן לְבִדָּה שְׁמַעֵן קוּלִי (רֵאשִׁית ד'). גַּם בְּתוֹסַפֵּת בְּשִׁלְמִים כְּל"ל:

הֵיא לְבִדָּה רְגוּה בּוֹטְחוֹת (יִשְׁעִי' ל"ב). וַיֵּשׁ אֹמְרִים כִּי רְגוּה מִקּוֹר בְּתוֹסַפֵּת
 הֵיא. וְכֵן פְּשׁוּטָה וְעוּדָה וְחִגְרוּה (יִשְׁעִי' ל"ב). וּמִצְאָנְהוּ בְּלִשׁוֹן זְכָרִים
 חִדְדוּ שְׂאֲנוֹת (סס). וּבֵא כֵן כִּי עֲנִינוּ עַל הָעַם שְׁבַתוֹךְ הָעָרִים הַשְּׂאֲנוֹת:
 וְהָאֲרִבַּע וְעֵשְׂרִים בַּת אַרְבַּע אוֹתוּיֹת עִם תוֹסַפֵּת אֶלֶף בְּתַחֲלָתָהּ
 לְהוֹרוֹת עַל יְחִיד מְדַבֵּר בְּעָדוּ אוּ יְחִידָה מְדַבֵּר

בְּעָדָה שְׁפַעֲלָתָם לֹזְמֵן עֵתִיד וְהַנְּמַשֵּׁל אֶפְעַל וְרַגַּח שְׁבִין הָעֵין וְהַלְמִיד פִּעַם
 יִכְתֹּב וּפְעַם לֹא יִכְתֹּב וְהָאֶלֶף הַגּוֹסַפֵּת בְּסוּר וְהַעִין בְּחֹלָם. וּבְמִקְפָּה
 וּבְסַמֵּךְ לְמַלְה זְעִירָא אוּ לְמַלְה שְׁהוּיָא מַלְעִיל בְּקַמֵּץ חֲטָף אֲשַׁמְרִי-לָךְ
 חֲסִי (הֲלִי' ס"ט). הֵן עֲבָרִי אֲתַמְךָ-בּוֹ (יִשְׁעִי' מ"ג). וְשֹׁאֵר הַגּוֹסַפּוֹת זוֹלְתֵי
 הָאֶלֶף הֵם בְּחִירִיק וְהִיתָה הָאֶלֶף לְבִדָּה בְּסִגּוֹל שְׁלֹא לְהַתְּעַרֵב עִם יוֹד.

או" (א) אֶפְעַל הָעֵין בְּפִתְחָ וַיֵּשׁ פְּעָלִים יִמְצָאוּ (ס) חֵא וַיִּמְרַ נְכוּן לְמַר
 מִיּוֹדִים עֵתִידִיהֶם בְּחֹלָם. כְּמוֹ יִשְׁמַר יִזְכֹּר שְׁהוּיָא גְרוּנִית:

יַעֲבֹר יִמְשֹׁךְ וְדוּמִיהֶם. וַיֵּשׁ בְּפִתְחָ כְּמוֹ יִשְׁבֵּב יִרְכָּב יִרְפֹּד יִרְבֵּץ יִגְדֵּל
 וְדוּמִיהֶם. וַיֵּשׁ פְּעָלִים יִמְצָאוּ בְּהֵם שְׁנֵי הַפְּגִים כְּמוֹ מַה הַפְּעֵל-בּוֹ (אִיזַב
 ל"ה). שְׁהוּיָא בְּקַמֵּץ חֲטָף מְקוּם הַחֹלָם מִפְּנֵי הַמִּקְפָּה. וּבְפִתְחָ אֶף יִפְעַל אֶל
 (יִשְׁעִי' מ"ד). וְכֵן וַיִּשְׁבּוֹת הַמֵּן (יִהֲשַׁע ה'). לְמַה תִּשְׁבַּת הַמְּלָאכָה (נַחֲמִי'
 ו'). כִּי לֹא אֶחָפֵץ (יִמְחַקֵּל י"ח). וְדַרְכֵי יִחְפֹּץ (מֵלִים ל"ז). פֶּן יִטְרַף
 (סס ז'). זֶאב יִטְרַף (רֵאשִׁית מ"ט). יָהִד מִמֶּךָ (נַח' ג'). וְהִדְדִּי שְׁנַתִּי (רֵאשִׁית
 ל"א

וְהָאֲרִבַּע וְעֵשְׂרִים (א) ר"ל שְׁדַךְ הַלְשׁוֹן הוּא שְׁנַחֲלָף הַחֹלָם בְּקַמֵּץ חֲטָף כְּאִשֶּׁר יִתְרַבֵּה
 הַחִיבָה בְּהַטְעוֹת. לְהַקֵּל עַל הַלְשׁוֹן וְכֹא שְׁלֹא כְּמִנְהַג שׂוּיָא תְּמַרְחָה
 הַחֹלָם. בְּהַתְּחַנֵּר הַמְּלָה לְכַוּוּס. רַק בְּמִקְוֹמוֹת מַעֲוִטִים בָּאָה בְּהֵם הַקְּמֵץ חֲטָף כְּמַסְפָּט:
 (ב) ר"ל בְּעַתִּיד אִשֶּׁר לֹחֲמוֹת אִיחָן מִשְׁתַּמְטִים בְּרֵאשׁ הַמְּלָה: (ג) וְהוּא נִקְרָא חֲלָלִינוּ
 סִגּוֹל. וְהֵי"א בְּמִלָּה וְאִקְרָאָה טוֹסַפָּה וְהִיא רֵאשִׁית וְאִקְרָאָה לָךְ וְעַם הֵי"א וְאִקְרָאָה בְּקַמֵּץ

לְמַי

ל'א). ובאשת נעריך אל יבגד (מלאכי ב'). מדוע נבגד איש באחיו (שם).
 אם ישך הנחש (קהל י'). כנחש ישך (מלי כ"ג). טוב אשר לא תדור
 (קהל ה'). וייר ישראל נדר (מדנר כ"א). ואשר לשריהם גרונות. ידא
 פתח לעולם להקל כמו ישמע ישלח יגבה. ודומיהם. וגם אשר עיניהם
 גרונות יהיו פתח ברוב ויבואו מהם בתולם כמו ומה אועזם (נמדנ' כ"ג).
 ויגרו עליו (שעי' ה'). ואשר הם בפתח אם בהפסק העין בקמץ וכן
 בטלשלת כי יש לה מטפס הפסק וישחט ויקח משה מדט (ויקרא ח').
 ובאו מהם בהפסק בפתח*] אלהי תהלתי אל החרש (מליס ק"ט). ותקח מפרי
 ותאכל ותתן גם לאשה עמה ויאכל (דלשי' ג').*] וכן כל ויאמר ויאכל

וכן כל ויאמר ויאכל פתח באתנה וסוף פסוק
 וכל וילך וכל וייר. ראית ה' אל החרש (מליס
 ל"ה). וידם תולעים ויבאש (שמו' י"ו). וכן תחת
 דוד אביו ויצלח (ד"ה ח' ד"ט). וגם באו מהם
 קמצים וולתי הפסק אם אצדק פי ירשיעני (חיוכ
 ט'). השומע ישמע (יחזקאל ג'). הקטבתי ואשמע

(ירמי' ח'). ובאזניו ישמע (שעי' ו'). או בן יגח (שמות כ"א). וה' מציון
 ישאג (יחל ד'). שאג ישאג (ירמי' כ"ה). ואם לא יגאל הגידה לי (רות ד')
 כי תאגה לא תפרח (חנקוק ג'). ותחנף את הארץ (ירמי' ג'). איזה יכשר
 (קהל י"א). כמה נר רשעים ידעך (חיוכ ד"א). בכל קדש לא תגע (ויקרא
 וישן ויחלום (נחלשי' מ"א). היצלח הימלט (יחזקאל י"ז). כתנת בר קדש
 ילבש (ויקרא י"ז). שם ירעה עגל ושם ירביץ (שעי' כ"ז). ויקרם עליהם
 עוד מלמעלה (יחזקאל ל"ז). וישחט ויקח משה את הדם (ויקרא ח'). ויש
 זקפן קמצין כטו ויבעט (דברי' ל"ה). ודאה ישבע (שעי' כ"ג). ולא ישבע
 (חנקוק ב'). כמוני יברח (נחמי' ו'). עד אשר ארע (ש"א כ"ב). נקם אקח
 (שעי' מ"ז). ואותך אקח (מ"א י"א). בשנה אפרים יקח (הושע י'). את
 בניכם יקח (ש"א ח'). ותרבית לא לקח (יחזקאל י"ד). בשקל הקדש תקח
 (מדנר ג'). ומהם עוד תקח (יחזקאל ה'). כי מדי דברי אועק (ירמי' כ').
 רק כל הממלכה לא אקרע (מ"א י"א). עליוך לא יצלח (שעי' כ"ד). ומתחתיו
 יצטח. (זכרי' ו'). לבי למאב יועק (שעי' ט"ז). או אשר ישחט (ויקרא י"ז)
 אל אשתו לא תקרב (שם י"ח). שדך לא תודע (שם כ"ה). חן לא גודע

שער דקדוק הפעלים

(פס) בארצם לא תגדל (נמדנר י"ח), ובו תרַבֵּק (דנכ"י י'). ספחד לבבך אשר תפחד (דנכ"ס כ"ח). במקום אשר יבחר (שס י"ו). טוב ינאל (כח ג') ואב ימרף (נרלש"ס מ"ט). את ראשו לא יפרע (ויקרא כ"ח). במה ישָׁב (שמו' ד"ג). קרבתי צדקתי לא תרדק (שעי' מ"ו). עתה הצַמַח (שס מ"ג). ובחיקו הִשָּׁבֵב (ש"ג י"ג). וגם לגמליך אִשָּׁאב (נרלש"י כ"ד). כן יקראו ולא אֲשַׁמַע (זכ"י ז'). ויקשב ה' וישמע (מלכ"י ג'). ואלהים זולתי לא תרע (השע' י"ג). הקונה אל ישמח (יחזקאל י"ח). מקולם לא ידת (שעי' ל"ח). ובשנת בצורת לא ידאג (ימ"י י"ח). ולאום מלאום יאמץ (כלש"י ד"ה) ודוע יבש הַיָּבֵש (זכ"י י"ח). כי הוא יִשָּׂאג ויחידו בנים מים (השע' י"ח). בשופר יתקע (זכ"י ס'). וורעך נזים יירש ומפגידם אל תחת (יחזקאל ל'). כי השקם לא יוכל (שעי' ל"ז). תפתה וגם תוכל (מ"ח כ"ג). מדוד לדוד הַחֲרִיב (שעי' ל"ד). * הוא לכל מבצר יִשְׁחָק (חנניקוס ח'). על סוס לא נִרְכָּב (השע' י"ד).

ועל קל נִרְכָּב (שעי' ל'). האומרים הַחֲרִיב * ח"ל ומסורה גדולה (מ"ה ד'). והחזל יחזל (יח' ג'). ופעמים רבות ח"ל דכל חד וחד אקפין תבוא בתוספת היא כמו אשמה דדכי (חל"י ל"ט) ואשלתה להגיד לאדוני (נרלש"ס ל"ג). והעין בשו"א ויש שדם בקמץ והם מגודת פעל בחולם וכשננספה למה לא הביאום בעלי המסוכ' ול"ע:

הז"א הוסב החולם לקמץ חטף כמשפט. ובאו הדוב בשוא להקל והמעט שדם בקמץ חטף כמו אשקמה ואביטה (שעי' י"ח) ואשקלה להם את הבקף (עאל ח'). אפשעה בה (שעי' כ"ו). אשקה לאבי ולאמי (מ"ח י"ט). ובמקצת ספרים ואשמעה אחד קדוש מדבר (לחל ח'). בקמץ חטף וכן כתבו הגיד [א] וכן עשו בהתחרם עם הבגים העין בשו"א אשר הם לגדת יפעל בחולם שהיה משפטם בקמץ חטף. כפי שבאו בקמץ חטף מעשים מהם. באותיך ואפרם (השע' י'). הוא ידפם מפניכם (יהשע כ"ג). ואצרנה עקב (תל"י ק"ע). אשר פי ה' יקבצו (שעי' ס"ג). וכן דם ירדף (יחזקאל ל"ג). לקריאת בן אשר אבל לקריאת בן נפתלי בשוא ופתח. וכן באו בעתדי בנין הדגש עייף הפעל בקמץ חטף בתוספת היא ובכנוי. אף על פי שאין הבצוג לבוא בבנין הדגש [ב] האיתן ממנו בחולם באו אלה בקמץ חטף. ואלקמה בשבלים (כוח כ'). אלקמה נא ואספתי בעמרים (שס). וכן עם הבגוי ובמחנה יתאודף

ושעי'

(ישעי' מ"ד). ובהעמדה העיץ בחולם. ואגי בה' אעלוה (חנקוק ג'). אעופה ואששנה (מליס ל"ב). נחפשה דרכינו ונחקרה (איכה ג'). ואשר הם לגורת אפעל בפתח. בהעמדה בקמץ באו נשתחוה ונברעה (מליס ל"ה). אוכרה אלהים ואהמיה (שס ע"ז). יחדו למשפט נקרבה (ישעי' מ"א). ובא [ג] פתח קמץ תחת קמץ גדול במלת ואקראה לך (ש"א כ"ח). וכן ידשנה סלה (מלי ד'). ולפי שיצאו אלה על משקל נחי למד [ד] שהם בבגול יצאו אלו כש כן בבגול ומצאנו גון נוספת בסופה כי מטם אחקנה (ירמי' ל"ב). משפטו אנתקנה. הגון הראשונה נבלעת בדגש והגון אחרונה נוספת ואמרו כי כן מצג הלשון להוסיף גון באתונה עד שהבליעה בדגש בכף הבטי כשיבא בהפסק כמו אשר [ה] אראך (בראשית י"ב). ויתנה (מדנל כ"ה).

והחמש ועשרים בת ארבע אותיות בתוספת יוד בתחלה להורות על יהוד נכתר שפעולתו לזמן עתיד והגמשל יפעל בחולם או יפעל בפתח. וכשהוא בחולם ותסמך המלה במקף על מלה זעירא או על מלה שהיא מלעיל ותחמף העין בקמץ חמף במקום החולם. כמו ומלך עז ימשל-בם (ישעי' י"ט). לבו יקבץ און לו (מליס מ"א). איש אחד מכם ירדף-אלף (יהושע כ"ג). יתמך-דברי לבך (משלי ד'). הן לצדק ימלך-סלך (ישעי' ל"ב) ונשאר החולם עם המקף במלת כי יגנב איש [ו] ובא כן מפני המאריך שנשתתף עמו וכן יבוא עם המקף בחולם כשהמלה איננה זעירא ולא מלעיל [ז] כמו יגבל-אותו (יהושע י"ח). אבל יתמך-דברי לבך (משלי ד'). בא בקמץ לפי שהיוד מעומדת בגעיא. ומצאנו גון נוספת

לפני ה"א. וכן ידגה ה"א נוספה והראוי ידגן : (ד) ר"ל נחי למ"ד ה"א שבאה בזה סגול לפני ה"א. ונעטר שבאה באלה ה"א באחרונה לכך בא סגול לפניה. (ה) כאלו כרוז אראנה גו"ן נוספת. (ו) השעש שנשתנה החולם לק"ח במקף משום שמכת המקף באה הגנינה בחיבה האחרונה ואם השאר החולם יהיה נח נראה אחר ת"ג בלא גנינה (וזה לא יתכן כי בעבור שזריכין לדבר האח נראה יקרה ע"י מהירות הלשון שלא נמשך האח נשאר האמכת מן הת"ג כראוי ותהפך הת"ג לת"ק אבל כאשר תהיה בה גנינה אז ע"ל נמשך התנועה בעבור הגנינה ובספרי שפה ברורה הארכתי בזה) אבל אם תהיה מאריך (הקרא מהג) אז נמשכת התנועה ע"י אהג ויתכן להיות נח נראה גם אחר הת"ג (ז) ל"ל השעש בזה משום שכפי משפט הלשון צריך להיות מתג צב"ח ממלח יגבל להיותו התנועה השלישית ממקום הגנינה (כי זה הוא מקום המתג) אבל בגול יתמך שבא מתג צו"ד ולא רע לשום ג"כ מתג צמ"ס ולכן נשתנה החולם לק"ח :

שער דקדוק הפעלים

נוספת בסופה חק עולם ולא יַעֲבֹרְתוּ (יחמי' ה'). כל חיוס יִבְרַכְנֶנּוּ (חלי' מ"ג). זבח תודה יִכְבְּרֶנּוּ (חליס' ל'). יִסְכְּבְנֶנּוּ יבוננהו יצרתו (דנדיס' לב). ותבא בתוספות היא כמו יחד יחישת מעשהו (ישעי' ה').

וחשש ועשרים בת ארבע אותיות בתוספת תיז בתחלת לתורות על יחיד נמצא שפעולתו לזמן עתיד ותגמשל הפעל בפתח

או תפעל בתולם. ובמקף בקמין חטף אם חמאת סח תפעל-כו (חיונ' לה) ותכרת-לך סרם (ישעי' י"ז). וגם חמת תגבל בח (זכריה' ס'). ופעמים בתוספת היא ותקרב ותבואח (ישעי' ה'). ותענבך על פלגשיחם (יחזקאל כ"ג). ותענבך עליהם (יחזקאל כ"ג). חכמות בחין תרונת (משלי ח'). אלח חתיזו לנקבה ובתיזו לזכר תעופת כבקר תהיה (חיונ' י"א).

והשבע ועשרים בת ארבע אותיות עם תוספת נן בתחלת לתורות על רבים או רבות מדברים בעדם. שפעולתם לזמן

עתיד ותגמשל נפעל בפתח או נפעל בתולם ובמקף בקמין חטף כי תאמר סח נדף-לו (חיונ' י"ט). ופעמים רבות בתוספת היא:

והשמנה ועשרים בת חמש אותיות עם תוספת יוד בתחלת וואזי בסופה לתורות על רבים נסתרים שפעולתם לזמן

עתיד ופעמים רבות בתוספת נון בסופה והמשל יפעלו. ואם בחספס אשר הם לגזרת יפעל יחיו בתולם וטלעיל. ובאו וולתי חספס בתולם אבל הם בהעמדת טעם. ובעד השלח יסלו (יואל' ג'). וגם את הגוי אשר יעבדו (נחשי' ט"ז). ובנדיכם לא תפרכו (ויקרא' י'). ואת מצותיו תשמרו (דנדי' י"ג). כלם טלעיל. אבל כשנוספת בתם נון קריאתם טלרע עיניך בשדח אשר יקצרון (רוח' ג'). ואת אשריו תכרחון (שמו' ל"ד). ידדון ידדון (חלי' ס"ח). ובא העין בשויא בחספס עמים תרתיך יסלו (חליס' מ"ה). ובא שורק תרת חולם* במלת ישוטו הם (שמוח' י"א). ותוא טלרע, אשר לגזרת לגזרת יפעל בפתח. בהפסק בקמין וכן בוקף. ואם בארת יתקעו (מדנר' י'). ואת הארין תסתרו (חלשיח' מ"ג). לטטח אבותיו * חיוס נהפסק ואין תפעלתי (מדנר' י"ג). ובאו וולתי חספס קמצים אבל הם בהעמדת טעם. כל שוללית ישבעו (יחמי' ג'). חרדות ילכשו (יחזקאל' כ"ו). והיה טרם יקראו (ישעי' ס"ה). לא ירעבו ולא יצמאו (ישעי' מ"ט). ראשיכם

מקום לחולם כאל וכן חטנורי השמורס חכל הגדלה כי הוא משקל כס"ט ולא ישחנה השורק לשלם. יבאד.

אל

שער הקדוק הסעלים

יט

אל הפדעו (ויקח י'). דמח את ערלים ישכבו (יח' ל"ב). אבל ישליו
 אהלים (חיוכ י"ג). שבא ברבין בלא העמדת טעם הוא להקל על קריאת
 חידו. וכן חסוי בו (דנריס ל"ג). כך חסיה נפשי (ח"ס ל"ז). וכלם קריאתם
 מלעיל. אבל כשנוספת בהם נח קריאתם מלדע. וחמח טרם ישכבון
 (יחשע ז'). אליו השמעין (דנריס י"ח). וכן בלא חספס אם חכעין בעיו
 (ישעי כ"ח). אשר ישאלון בניכם (יהושע ד'). האהבין ריק (ח"ס ד'). ובאו
 קמצים מסני אות נרזן ובצירי בחספס לנורת פעל. צידים וחבלים
 יאחזין (ישעי י"ג). וכן סבלי תוספת נח כבוד מלכותך יאכדו (ח"י קמ"ה)
 צו לעם ויאכלו (מ"ג ד'). ובאו מהם בחספס סתחים קצים כסחים באש
 יצחו (ישעי ל"ג). אחד באוד יגשו" (חיוכ מ"ח). (נספ"ד נקח יבא"ד.
 והחשע ועשרים בת חמש אותיות בתוספת תי"ו בתחילת ווא"ו בסופה
 להורות על רבים נמצאים שמעלתם לזמן עתיד. ופעמים
 רבים בתוספת נח בסופה והגמשל הסעלו ואם בהספס הסעלו או הסעלו
 כמו שכתבנו:

והשלשים בת ארבע אותיות בתוספת תי"ו בתחלתה להורות על יחידה
 נסתרת שמעלתה לזמן עתיד והגמשל הסעל או הסעל ובא
 שורק תחת חולם במלת ושפתי חבמים השמירם (ח"י י"ד). שהיה ראוי
 עם חבני קמין חטף כמו שכתבנו שיבואו עם הבגוים פעמים במקץ חטף
 מקום החולם ובא השורק במקומו. ומצאנו נח נוספת בסופה סב"כני נפשך
 (ח"ס ל"ז). דגן הגכתב סימן המדבר והנוסף נבלע בדגש או יחי טבלי
 תוספת והדגש לתפארת הקריאה והוא דבון:

והשלשים ואחת בת חמש אותיות בתוספת תי"ו בתחלתה וי"ד
 בסופה להורות על יחידה נמצאת שמעלתה לזמן
 עתיד והגמשל הסעלי. ובא משואר בקמין חטף. וישתדי אותם (יחוקל
 י"ז). ואם בחספס הסעלי בחולם ובלעיל כמו אל החשבי (ישעי נ"ד). איך
 השקטי (יח"י מ"ז). ובא שורק תחת חולם במלת לא העבירי מוח (רוח
 ז'). והוא מלדע ואשר הם לנורת יפעל בחספס קמוצים ובלעיל. כעדי
 תלפשי (ישעי ח"ט). ולתימן אל חכלאי (אס מ"ג). כי בשת עלומך השכחי
 (אס נ"ד). ומצאנו נון נוספת בסופה וכה תרביקין עם גערותי (ח"ח ז'). את
 אשר העשין (רוח ז'). וכן ולאשה טח החילין (ישעי מ"ה).
 וחשלים

שער דקדוק הפעלים

והשלשים ושתים. בת שש אותיות עם תוספת תיו בתלתה ונרץ
 והיא בסופה לתורות על נמצאות או על נסתרות

שפעלתן לוכן עתיד והגמשל הפעלנה בהולם או הפעלנה בפתח. ובא
 מלת והגבהינה (יח' נח) שלא כמנהג שדראיי והגבהינה ושניהם נבוני בלשון
 כמו והבאנה (ראש' מ"א) ותבאינה (ימי' פ) [א] ויוד והגבהינה ותבאינה נוספת
 למשך וכן יוד הסבינה (נראש' ל"ו). ואם בהפסק הפעלנה בקמץ ובאו
 שהם בפתח ואוני שומעים הקשבנה (שעי' ל"ב). אזניהם החדשה (מכה
 ז'). ועיני גבוהים השפלה (שעי' ה'). ובנותיה באש הצתנה (ימיה מ"ט)
 ועצמותיהם כרשא הפרחה (שעי' ס"ו). שלש דנה לא תשבענה (משלי
 ל'). בדי שאול הודנה (איוב ס"ו). ודנה בשבי הלכנה (יחזקאל ל'). ופעמים

לא תכתב הה"א כי כן הלבשן* [בנות המלך
 הבתולות מעילים (ש"ב י"ג). והחרין שתי בנות
 לופ (ראש' י"ד). ובא בדגש הען בנק ה"א
 הנקבה הפעולה. עיני הראינה בה (מכה ז').
 אולי בא כן לפאר המלה מפני הציפתה של

מלה זעירא אשר בצדה [ב] אבל. בנות הגוים הקוננה אותה (יחזקאל ל"ב)
 שהביא בעל המסורת אינו כן לפי דרך הדקדוק. כי דגש נק תקננה לחסרון
 נק הבפולה בויקונן ירמיה (ד"ה ח' ל"ה). וטן הבתיבה היא נק הרבות
 [ג] ומצאנה-ביו"ד בתהלתה* [טן] והיא בסופה וישנה הפרות (ש"א ו').

* ויתכן כי רק בנחש"י [ד] גם מצאנה
 נח כן ובמלה יעמודנה (דניאל ח'). כמו רבים נסתרים, וכמו
 היו"ד ממלה מגוי שלפניו נמצאים, כגברתים יהני יקר
 גורס. יבא"ר. לבעליהן (חסה' א'). אם יצאו בנות שילה (שופט')

כ"א
 והשלשים ושתים (א) ר"ל הכנול שלפני היו"ד מתכת הי"ד עמה חף שהכנול ח"ק
 היא מ"מ צעבור שבלה הננינה באלה יופשו כאלו יהיו ח"ג כי כל
 תאונה שיש בה ננינה דניה כח"ג. (ב) ר"ל כי שם השורש קן והיה מן הראוי
 הקיננה בלש טנין שחיס לשרש ולחה לנקבה ונחכרה אחה מן ובלה דגש תמורה
 (ג) והוא מוכח כי היו"ד מורה על הזכר. ונה כסוף מורה על נקבה ויש באלה
 דומיין דגש. (ד) והיה לאויה באלה' התננה. הצאנה:

וי"ב

(ל"א). ובנמצאים וְהִקְרַבְי עֲצֻמַת עֲצֵם אֶל עֲצָמוֹ (יחזקאל ל"א). ואלמנותך עלי תִּבְטְחוּ (ירמיה מ"ט).

עַד הֵנָּה נִשְׁלְמוּ אַבְנֵי הַטּוֹר הַזֶּה לִב.

וַיֵּשׁ פְּעָלִים אֲשֶׁר לֹא יִמְצְאוּ מֵהֶם כִּי אִם עֲשָׂרִים וּשְׁמֹנֶה [א] כִּי יִחַסְדוּ מֵהֶם הַפְּעוּלִים וְהֵם הַפְּעָלִים הַעוֹמְדִים בַּעֲבוּר כִּי הֵם עוֹמְדִים בַּעֲצָמָם לֹא תִצָּא פְעוּלָתָם אֶל אֹדֶר וְהֵם הַפְּעוּלִים הַפְּעָלִים. לֹא תֹאמְרוּ מִן עַמֵּד עֹמֵד וְלֹא כֵן הַלֵּךְ הַלֹּךְ וְלֹא מִן יֵשֶׁב יֵשׁוּב וְלֹא מִן נָפַל נָפֹל אֲבָל כִּשְׁתֹּאמְרוּ עוֹמֵד הוּא הַפְּעִיל וְהוּא הַפְּעוּל וְאִין צְדִיק לֹמֵר עֹמֵד וְכֵן כָּלֵם:

וַיֵּשׁ פְּעָלִים שֶׁתֹּאמְרוּ בָהֶם הַפְּעוּל אִם הַפְּעוּל [א] אִיזָה מֵהֶם שֶׁתִּרְצֶה כִּמוֹ שֶׁתֹּאמְרוּ שׁוֹכֵן שׁוֹכְנִים אִם תֹּאמְרוּ שָׂכֹן שְׂכוּנִים כִּמוֹ הַשְּׂכוּנִי בְּאֵהָלִים (שׁוֹמְסִים ה'). לְהוֹיֹת הַשְּׂכוּנִי תוֹאֵר בְּמִקְוֵם פּוֹעֵל וּפְעוּל. בְּפֶלֶם שְׁבַעֵי שְׁבֻעוֹת לָהֶם (יחזקאל כ"א). וְכֵן כִּי בֶךְ בְּטוֹחַ (יִשְׁעִי כ"ו). נֹאמְרוּ שֶׁהוּא תוֹאֵר וְכֵן בְּרוּךְ הוּא (רַאשִׁים ט'). הוּא תוֹאֵר [ב] כִּי לֹא מִצְאָנוּ מִן הַקָּל מִזֶּה הָעֵנָן וְכֵן רַב תַּעֲצוּם (שְׁמֹחַ ט'). תוֹאֵר [ג] כִּי הַקָּל מִצְעוּ פּוֹעֵל עוֹמֵד:

וַיֵּשׁ פְּעָלִים שֶׁתֹּאמְרוּ כֹל הַבְּנִין מֵהֶם וְלֹא תֹאמְרוּ מֵהֶם [ד] לֹא פּוֹעֵל וְלֹא פּוֹעֵל כִּי יִבֹא שֵׁם הַתּוֹאֵר מֵהֶם בְּמִקְוֵם פּוֹעֵל וּפְעוּל כִּמוֹ קְרוֹב וְדָחוּק וְלֹא תֹאמְרוּ רוֹדֵק וְלֹא רְהוּק וְלֹא קְרוֹב וְלֹא קְרוֹב. וְכֵן קָמָן נִבְוֵר חֹזֵק חֹכֵם סָבֵל רִשָּׁע צְדִיק. לֹא תֹאמְרוּ מֵהֶם קוֹטֵן וְקָטָן וְלֹא גוֹבֵר וְלֹא נְבוֹר וְלֹא חוֹכֵם וְלֹא חָבוּס. וְכֵן יִכּוֹל לֹא מִצְאָנוּ לֹא פּוֹעֵל וְלֹא פְעוּל וְלֹא תוֹאֵר בְּמִקְרָא. אֲבָל בְּמִשְׁנֵה מִצְאָנוּ הַתּוֹאֵר יִכּוֹל יִכּוֹלִים יִכּוֹלָה יִכּוֹלוֹת וְכֵן אֲמָרוּ הִיא רָכִיב עַל הַחֲמֹד (חֲנִינָה פ' אִין דוֹרְשִׁין). הִיא תִּפְשֵׁשׁ נֵר הַטּוֹבָה וְעוֹמֵד (שְׁמֹחַ

פ'

וַיֵּשׁ. (א) כִּכְרַב בְּאֵרֵי עֵינַי פּוֹעֵל יוֹלָא וְעֵינַי פּוֹעֵל עוֹמֵד לְעִיל בְּסִימָן הַתַּחֲתִיל וְהַתַּחֲתִימִית סִימָן וַיִּזְוּ וְכַעֲבוּר שֶׁכְּפּוֹעֵל עוֹמֵד יֵלֵךְ הַפְּעוּלָה אֶל הַפּוֹעֵל עֲלָמוֹ אִ"כּ הַפּוֹעֵל הוּא גִ"כּ הַפּוֹעֵל. וְלִכְךָ יִחַסְדוּ הַפְּעָלִים מִמֶּנּוּ הַזֶּה:

וַיֵּשׁ פְּעָלִים. (א) כִּי בַעֲבוּר הַיּוֹחוּ שְׂנִיחָה הַפּוֹעֵל וְהַפּוֹעֵל יִחַק גִּ"כּ לְקַרְחוֹ בְּצִיּוּהָ. (ב) כִּי מִצְאָנוּ כִּכְרַעָה וְכִכְרַעָה וְהַדּוּמָה לוֹ וְהוּא לִשְׁוֹן כְּרִיעָה וְהַשְּׂתַחֲוּיָה לֹא לִשְׁוֹן בְּרַכָּה. וְכֵן לִשְׁוֹן בְּרַכָּה לֹא מִצְאָנוּ רַק בְּבִנְיָן פְּעַל הַדְּגֵשׁ. (ג) רִ"ל מֵהַ שְׂמִלְאָנוּ מֵהֶם בְּבִנְיָן הַקָּל הֵם פְּעָלִים עוֹמְדִים. (ד) וְהֵם פְּעָלִים אֲשֶׁר לֹא עִי מִעֲשֶׂה הֵם בְּאִים

רַח

שש דקדוק הפעלים

ס' נמה מדליקין). ובמקרא לא מצאנו כי אם רוכב ודם ישתמשו בשני הפנים והאחד יספיק או רוכב או רכוב. אבל רוכב ורכוב אין בהם יוצא פעולה אל אחר כי הוא פועל עומד. ופירוש סוס ורכבו (שמות ע"ז) [ה] רוכב בו או עליו ופירוש השם עבים רכובו (תלים ק"ד) כמו מרכבו:

וסבת השור הזה [א] שהוא בנין הקל פעמים שהוא עומד בעצמו ופעמים שהוא יוצא לוולתו, וכאשר יהיה עומד השור הזה שהוא בנין הקל כמו עמד הלך וחביריהם שהם פעלים עומדים תוציא פעל הדגש או הפעיל מהם לשני ותאמר מן עמד העמיד יוצא לשני כמו והעמיד את הברכה (ויקרא כ"ז). ומן הלך הלך כמו ערום הלכתי בלי לבוש (חיונה כ"ד). וכאשר יהיה בנין הקל יוצא כמו אכל פעל וחביריהם שהם פועלים יוצאים תוציא פעל הדגש או הפעיל מהם גם לשלישי תאמר ראובן האביל את שמעון לחם והוא יוצא לשלישי כי הנה ראובן מאביל ושמעון אוכל והלחם אביל. הנה מקרה האבילה יוצא אל שלשה. ואם ימצא פועל יוצא בקל או בתוש או [ב] בטופס ודם [ג] יוצאים לפעולה ארת. הדגש או הטופס מרים על רוב הפעולה כמו הנני גורש כפניך (שמות ל"ד). מן הקל לא אנרשנו טפניך מן הכבוד וכן הדומים לו ובמקומות מעשימים ימצאו בנין פעל הדגש ובנין הפעיל פעלים עומדים, וכשרם עומדים באים לחזק הפעולה לפיכך באו בזה הבנין. וזה ההפרש בין בנין הקל עומד ובין בנין פעל או הפעיל עומד כמו ושעד שחזר צמח בו (ויקרא כ"ג). שהוא עומד מן הקל וכן ושעד צמח (יחזקאל י"ו). כן הדגש עומד אלה שזה פודה על רוב הצמיחה ועל מהירותה לפיכך נשתבש בו בבנין הדגש. והן ארכו עצם טפנינים (איכה ד'). קל עומד וכן אם יאדריכו כחלע (סעי' ח').

הפעיל

רק שהענין הוא נמצא בזמן מן הזמנים בלחזק מן הטופס ע"י מקרה אשר קרה ט כמו שאראה בלילה שהביא המחבר. (ה) כי אלו היה זה כמו שאר פעלים היט מעשים רוכבו. רוכב איהו:

וסבת (א) ר"ל הארחה הבנין הזה הוא לפעמים על פעל עומד ולפעמים על פעל יוצא ואותם השבטים העומדים בבנין הקל. יהיו יוצאים עפ"י הדגש בפעל הדגש ובהפעיל כאשר מנאר המחבר והלך: (ב) ר"ל ההפעיל. ונקרא טופס בלשון בטכסה ה"ל בלשון השורש: (ג) ר"ל אם הפעל שהוא עומד בקל מלאו לפי הארחה הענין שהוא עומד ג"כ בפעל הדגש ובהפעיל וכן היוצא לבנין בקל יוצא לשני גם בבנין הבנינים אז אין הבדל בין הקל והבכד רק שאמלא בקל מורה על קלות הענין והגמלא בבניני' הכבדים מורה על

הפעיל עומד אלא שזה יותר אדום וכאשר תמצאם עומדים אעפ"י שלא תמצאם יוצאים ותרצה לבנות מהם פועל יוצא תעשה. כמו לא הקיץ הגער (מ"א ד"ד). הקיצו ורגו (שע"י כ"ז). שהם פעלים עומדים. אעפ"י שלא מצאנום יוצא ותרצה לומר פלוגי העיר פלוגי משנתו תאמר הקיצו על כן צדקו האומרים בתפלתם הבקיין נרדמים ולא צדקו התופשים עליהם וכן אמר חכם גדול בשמוש הלשון בפיושו הקיצוני רעיוני ואישוני נרדמים. ואדוני אבי ע"ה תפש עליו ואמר כי לא יתכן שנעשה איתו פועל יוצא אחר שלא מצאנוהו בכל המקרא כי אם עומד ואם תאמר [ד] אם נצטרך להעבירו לפעול איך נעשה נאמר העירו. תאמר בלשון אחר היוצא ובלשון אחר העומד ודומה לו לשון שתה והשקה שלא תאמר השתני מן שתה ולא שקיתי מן השקה. אלא בלשון אחר הוא השותה ובלשון אחר הוא המשקה. ואני אומר אעפ"י שהוק אדוני אבי ע"ה מענת התפישה איננה מענה. ואינו דומה ללשון שתה והשקה כי לא מצאנו [ה] השתה ולא מצאנו שקה במקרא בשום ענין לא עומד ולא יוצא אבל הקיץ אחר שמצאנוהו עומד נעשה אותו יוצא ויהיה בנן אחר עומד ויוצא אם נצטרך כי אין בנן זולתו לעשותו. וכן ושערך צפח (יחזק' י"ז). שהוא פועל עומד אם נצטרך לעשותו יוצא נעשהו. ואל ימצען המצען אחר שמצאנוהו עומד איך נעשהו יוצא ויהיה בנן אחר עומד ויוצא. הנה הראינו לו רבים בבנין אחר עומד ויוצא כי מצאנו בבנין הקל עומד ויוצא כמו הצומח לבם מן הסדה (שמות מ'). פועל עומד. ישר צומח עצים (קהלת כ') פועל יוצא. וכן או הלמו עקבי סוס (שופטים ה') פועל עומד. הלכנוני בל ידעתי (משלי ד"ג) יוצא. ובבנין הפעיל. כי כל ישעי וכל חפץ כי לא יצמיח (ש"ג ד"ג) עומד. והולידה והצמיחה (ישעיה נ"ה) יוצא. וכן רבים אחרים נמצאים זולת אלה וכן ברנש קודד הלבתי

על כבודו הפעילה: (ד) ר"ל אם נצטרך לדבר מענין הפעולה הזאת מן איש הפועל חוזה אל האיש הפועל והיינו פעל יוצא אך נעשה: (ה) ר"ל שלא נמצא השורש שזה בבנין הפעיל ולא השורש שקה בבנין הקל. כי אלו מלאנו השורש שזה בהפעיל עומד או בלחם היינו אומרים ג"כ ממנו פעל יוצא כדרך שאנו אומרים מן הקיץ. הקיטני. וכן אלו נמצא השורש שקה בקל יוצא אז נאמר ממנו ג"כ פעל עומד מסכרל אבל השורש שנמצא שרש שקה בהפעיל יוצא לא נאמר ממנו העומד מסכרל בלחם הבנין כי הבנין ההוא אינו מיוחד לסג"י העומדי. וכן שזה מלאנו עומד בקל לא נאמרהו מסכרל ליוצא

שער דקדוק הפעלים

הַלְכִיתִי (חינ'י) עומד, ערום הַלְכִי בלי לבוש (חינ'י) יוצא. אבל בבנין הקל אם לא מצאנוהו יוצא לא נאמר ממנו יוצא [ו] אדר שנוכל לומר מבנין הדגש או כהגוסף שדם יוצאים ברוב:

ועליו הטור השני נקרא בנין נפעל:

הוא מקבל כח הסוד הראשון ומקדו כאשר האמר מן שמר ובנביא נִשְׁמַר (הושע י"ג). השם יתברך שמר ישראל על ידי הנביא וישראל היה נִשְׁמַר. הנה נשמר מקבל מקרה שמר [ו] אבל ועמשה לא נִשְׁמַר (ש"ג ד') מקבל המקרה כעצמו ואין לו פועל אדר זולתו כי פירש לא נִשְׁמַר שהוא לא שמר עצמו מן הרב. והפעלים העומדים לא ימצא מהם בנין נפעל מקבל מקרה בנין הקל. כי בנין הקל מהם המקרה עומד בעצמו ואיננה יוצא מאתו אל זולתו והוא הפועל והוא הפועל אבל כצל בנשורתו נהלכתי (הליס ק"ט). אל ארץ נושבת (שמות י"ז). כעדים אשר לא נושבו (יחזקאל ק"ז). [ח] אינם מקבלים מקרה בנין הקל. כי אם מבנין הדגוש שהוא יוצא כי נהלכתי מקבל מקרה המהלך אותו לא תהולך כי הוא עצמו תהולך וכן אל ארץ נושבת. כעדים אשר לא נושבו מקבלים מקרה הַמֵּיִשֵּׁב לא היושב כי האדם מישב והארץ נושבת. כי לא תקרא הארץ נושבת בעבור היושבים בה כי אם בעבור המישיבים אותה והם הבונים בה בתים ונושעים בה כרמים ועובדים האדמה ועושים צרכי העיר כי זולת זה לא היה יושבים בעיר. אם כן העיר נושבת בעבור המישיבים לא בעבור היושבים. המישיבים הם סבת היושבים. וכן נגש יוסף ורחל (ראשית ל"ב) מקבל מקרה המגיש אותו ולא הדגוש כי הוא עצמו הדגוש.

וכן

ליוצא בלוחו הבנין בעטר שהבנין היה חינו מיוחד ליוצאים. ומבנין לבנין כ"ע מודים שלא נוכל להוציא ולחמר שורש הנחלץ בבנין אחד בבנין אחר שלא נחלץ השורש האחד: (ו) והיינו שאפשר שנחלץ הענין האחד בבנינים אחרים אף אם אנו לא מלאנוהו בהג'ך. אבל לחינו מסביר ודאי לא נוכל לחומר בבנינים שלא מלאנוהו חיה כלל גדול בדקדוק. והמחבר קצר בדבר ידוע ומסורסם: (ז) ר"ל שהבנין נפעל נחלק לשני מינים. המין האחד הוא שמורה על הענין שהפעולה נעשה בו כאשר באר המחבר והמין השני הוא פעולה שתזרח אל הפועל עמו כמו ועמשה לא נשמר שלא שמר עצמו: (ח) ר"ל שהבנין נפעל חינו מיוחד לבנין הקל בלבד רק הוא משמש ג"כ לבנין הכבד ואם חלמר נפעל הדגש ראונו י"ב את העיר חלמר העיר נושבת

ויהיה

וכן ונקרב בעל הבית אל האלהים (שמות ד"ג) מקבל מקרה המקריבים אותו והם הדיינים והיה זה בעבור שאינם יכולים לקבל המקרה ממינם שהוא בנין הקל על כן נשאלים למין אתר שהוא בנין הדגש או הנוסף ומקבלים מקרהו. וכן נהיה הדבר הזה (מ"א ח'). הגהיה כדבר הגדול הזה (דברים ד') מקבל מקרה ערשה הדויה כי הוא סבת הדויה ודעה נהיה כמו היה [ט] אלא שבנהיה נראה בו הפועל וכן ונעלה הענין והדומים להם מבנין נפעל מן הפעלים העומדים לבל אתר. התבונן והמצא כן וכמו שנאמר מפעלים העומדים פעל מבלי נפעל, כן נאמר נפעל מבלי פעל כמו נשבע נשבעת שלא נאמר מצו שבע שבעת. וכן נותר לא נאמר מצו יתר יתרת כי אם נותר נותרת ולדעת רבינו יונה נאמר גם יתר יתרת אחר שמצאנו ואת הינהר הדומה (ש"א כ"ו) ולפי דעתי שהוא תואר או שם הפעל [י] ואעפ"י שהוא שם הפעל ויש לנו לבנות מצו פעולה אחר שמצאנו בו פעולה אחרת והוא בנין נפעל אין אנו צריכין לפעל הקל אבל במקום שנמצא שם פעל או שם תואר נאמר מצו פעל הקל אם לא נמצא נפעל כמו כן דוה נאמר דוה דויה. ארוה ידוה ארד שמצאנו מצו השם והתואר. ומלת נשברתי את לבם הזונה (יחזקאל ו'). אמר שהוא כמו שברתי והוא יוצא. ואיננו נבון שיהיה בנין נפעל יוצא לעולם כי אין לעשות מן הפעול פועל והבון שהוא עומד כמספשו. ואת. הוא כענין מן כמו הם יצאו את העיר (שמות מ"ד). ופירשו נשברתי מן לבם הזונה [יא] ובא כענין ויתעצב אל לבו (למשיח ו'). וכן לפני לא נוצד אל (ישעי' ס"ג). אמרו שהוא כמו יצר כי ידמה פירש הפסוק לפני שניצרתני אני לא נוצר אל וחלילה חלילה לומר נוצר על יוצר כל יתברך ויתעלה לפיכך פירשו נוצר כמו יוצר ורצה לומר לפני שיצרתני אני לא

יצר

ויהיה כאלו האמר ישבה מננין פקד שהוא תולדה הפקד ונלחמי ססק יש מעט חף חם אהתנו לא ידענוהו למה נהגו אלה השמים לנוח החולדה מסעל הדגש בנין נפעל: (ט) ר"ל באשר נמלת היה חוט מורה רק על ענין התולדות כאלו האמר ענין פלוני יש לו מליצות בזמן עבר או בזמן עתיד כאשר כבר בארתי לך אין חילוק בין היה או נהיה רק שנמלת היה לא נראה בו פעולה כי תוכל לומר דבר זה היה מזה בלתי ההחלה אבל חם האמר נהיה מורה שהיה נעשית ע"י פועל העושה האדם ההוא חיה שכתב המחבר נראה בו הפועל: (י) ר"ל חף שאהתנו טונן פעל מן השם האחר

שע דקרוק הפעלים

יצר אל, והתבון כמו שפירשו אדוני אבי זל שהוא עומד בכל נפעל עומד כמשפטו, ונוצר הוא (יא) בינוני פעול שהוא התואר והוא פתוח לפי שהוא סמוך לסלת אל כמו ונאמן רוח (משלי י"ח), ופירש הפסוק לפני שיצאתי אני היצירות לא היה דבר נוצר על יד אל זולתי ואחר שיצאתי כמו כן לא היה דבר על יד אל זולתי ופירשנו נוצר בינוני ולא עבר לפי שאין נפעל עבר סמוך (יב):

והטור השלישי נקרא בנין פִּיעַל הדגוש:

גם נוסף הוא בבינונים (א) שנוסף בהם מ"ם, והיה לבינונים התוספת הוה לפי שלא יתבנו לומר בלי תוספת כי אם היינו אומרים פִּיקַד הנה הוא קל כי אין אחר החולם דגש כי עם החולם לעולם יבוא נח ולא יתכן דגש אחר הנה אם לא תהיה המלה מלעיל שיהיה הנה קיים (ב) לפני בא הדגש, כמו הרים נזולו (ישעי' מ"ד) והדומים לו, וזאת הכלה לא תתכן קריאתו כך ואם היינו אומרים פִּיקַד או פִּיקַד ידמה לצווי ואם היינו אומרים פִּיקַד ידמה למקור שהוא פעמים בחולם ובדגש כמו יסר יסרני (ח"ס ק"ח), קנא קנאתי (מ"א י"ג) וכן גם הפעול אם היינו אומרים פִּיקַד ידמה לבנין פועל לכן לא יתבנו הבינונים סבלי תוספת, וסבת הטור הוה שהוא יוצא פעם לשני פעם לשלישי, ולפי שרבו תוצאותיו [ג] רבו אותיותיו על שלש אותיות היסודיות:

ועליו הטור הרביעי נקרא בנין פִּעַל שלא נזכר שם פועלו:

והוא [ד] מקבל כח הטור ה"ג' וסקרדו ונדגש גם הוא כמורו ונקרא כן בעבור

החומר ומן שם השעולה וז"ל גם אם המלה יותר הוא שם היינו נוכל לימד ממנו יצר יצרת מ"ם אחר שמאלו בו פעולה אחרת כו' : (יו"ד) ר"ל שדברה החורה כלשון בני האדם לשכר אח האוזן אף שהדבר בעצם לא יתכן כלפי מעלה כמו שצריכין לפרש ג"כ הענין ויחשבו אל לבו : (יא) ר"ל בינוני מבנין נפעל והיה ראויה להקדק בקצת סתם הבינוני וכל נפתח מאגי הסמיכות : (יב) כי השעלים לא יסמכו אל דבר אחר ולא דבר אחר נסמך אליהם, כאשר כבר בארתי :
והטור השלישי (א) הבינוני הוא פִּיקַד פִּיקַדִים כו' : (ב) כי ע"י שצריכים להכסיל

בעבור כי לא יתכן לעולם מבלי פועל אחד ולא נזכר בו [ה] רק בבנין נפעל נזכר כשהמקרה יוצא מאתו כאשר הודעתך במלת ועמשא לא נשמר (ש"כ נ') הנה עמשא פועל ופעל הנה כשאמרנו נשמר נזכר פועלו אבל בנין פעל לעולם לא יצא מקדו מאתו כי אם כפועל אחד שלא נזכר ולכן אין בו צווי כי פעלתו ע"י אחד לא ע"י עצמו ואיך יצוה אדם לחברו על דבר שאינו בידו [ו] וכל פועל אשר תמצא נבנה עליו הפור השלישי תבנה עליו הפור הרביעי. וכן כל פעל שתמצא נבנה עליו הפור הרביעי תבנה עליו הפור השלישי: וכן בשאר הפעלים:

ועליו הטור הרביעי נקרא בנין הפעיל הנוסף:

והוא נוסף בכל הבנין [ז] אבל תוספת העוברים נעדרה בבנינים ובעתידים חוץ ממקומות מעומים. והיה זה שלא יכברו על הלשון שתי אותיות נוספות כאחת וסבת הטור הזה שהוא יוצא פעם לשני פעם לשלישי ולפי שרבו תוצאותיו רבו אותיותיו על שלש אותיות היסודיות:

ועליו הטור הששי נקרא בנין הפעל שלא נזכר שם פועלו:

הוא מקבל כח הפור החמישי ומקדו תוסף גם הוא כמדות. וכל פעל אשר תמצא נבנה בפור החמישי תבנה עליו הפור הששי וסבתו כסבת בנין פעל:

והפור

להכפיל את האות הדגשה יקרה ע"י מהירות הלשון שתכלע האת נסתר לק לא יהיה דגש אחר הגח אבל את המלה מלעיל אי אפשר שתכלע כי טריכה להמך בעבור הגנייה: (ג) ר"ל הדגש מכפלת את האות ויהיה ח"כ השם כח ד' אותיות: (ד) ר"ל שהיא תולדת הפקד ואם תאמר על הפועל פקד תאמר על מי שנעשה בו הפעולה פקד ועל דרך זה כל הבנין: (ה) ר"ל אף שבנין מסעל גם הוא תולד הפועל ולמה לא נקראה ג"כ בזה השם לזה אמר כיון שיש מין מסעל אשר תורה על ענין עשיית הפעולה כפועל עצמו כמו ועמם לא נשמר וכזה המין מוכר שם הפועל להיותו הוא עצמו הפועל והפעל: (ו) ר"ל אם נמצא שהספוק משתמש בלחוד מן השרשים בתולדת הבנין טבל לחמו לבטם מסבחה האב מתולדה היא וכן כח

והטור השביעי נקרא בנין פועל (ח) הנוסף או הכבד:

כי הכבדות טפני התוספת והוא נוסף בבינונים
 לבד והיה זה לו כאשר היה לבנין פֿעל
 הדגוש כאשר הודעתך [ט] ובגזי העין תמצאנו
 בן ארבע אותיות כי למד הפעל נכפל בכל
 בנינו ובמקומו אגדה לך צפוננו. וסבת הטור הזה שהוא יוצא פעם לשני
 פעם לשלישי ולפי שרבו תוצאותיו רבו אותיותיו על שלש אותיות
 היסודיות:

ועליו הטור השמיני נקרא בנין חתפעל:

ונוסף גם הוא כמזהו אבל זה נוסף בכל הבנין ולא תביר עלת זה הטור
 שהוא דבוק עם הטור השביעי [א] כי אם בפעלים נחי עין ובפעלי הכפל
 כי לא נבנה הטור השביעי בשלמים כי אם בפעלים מעושים* למן
 בשלמים הוא מקבל מקרה מהפעלים אחרים * ח"א והס שלשה לנד
 ויתכן כי בשלמים בנין התפעל מקבל מקרהו כמו שמתואר בספר הנחמד האל
 מבנין פעל הדגוש כי גם הוא דגוש העיץ
 כמזהו. וסבת הטור השמיני הזה נשתנה מסבות כל שאר מקבלי המקרה
 כי הוא עצמו ססבב להיותו מקבל המקרה כמו והתברכו בורעך (נאשיח
 ו'נ). הם יסבבו הברכה לעצמם בתפלתם שיאמרו האל יברכנו כמו
 שברך

בהסך: (ז) כי הביטוי כַּפְּקִיד והעמיד אַפְּקִיד והי' ראוי מִהַפְּקִיד אֶהְפְּקִיד: (ח)
 כאשר שמתא כסמוק ואח האערים יוֹדְעָתִי (ש"א ו'א) לְמִשׁוֹפְטֵי אֶחָק (חיוכ ט')
 הַאֲבִלְהִי אֵשׁ (חיוכ ו') (באה ק"ח בל"ף תכלהו תגרת החולם) מְלוֹשְׁנֵי כַסָּף
 רַעֵב (חל"ס ו'א) כלם בני חרבע לחיו' לכך נזר המחבר וסיעתו שאלה ודומיהם
 הם בנין כפ"ע וכדרך זה שֹׁפֵט שֹׁפְטָה ט' הביטוי מְשׁוֹפֵט כו' העמיד אֲשׁוֹפֵט
 ט' כלם ע"ד טעל הדגש והנחור כספרו השיג עליו כאשר כתב ג"כ בהג"ה סה (ט)
 ר"ל שאר הגזרות לא נוסף אות חוץ מהו"ו הגמטרת מן החולם אבל בגזרת נחי עיץ
 נכפל זה למ"ד השעל כאשר יבואר במקומה:
 הטור השמיני (א) לדעת המחבר יהיה ההתפעל תולדת הטור השביעי או תולדת
 טעל הדגש כאשר משרש כסמוך. והתברכו בורעך. הם יסבבו ט'
 האל

שברך ודע אברהם. אבל ונברכי בך (לשית י"ג). אינו מן כי פירושו שאני אברכם ויבורט בזכותך לא כסבתם. וכן והתברך בלבבו (זננים ד"ט). תומר ר"ל שהוא יסבב הברכה לעצמו ויאמר שלום יהיה לי. וכן והתגאלתם אותם לבניכם (ויקרא ד"ה). שפירושו והתגאלתם כדמ. כמו הם יצאו את העיר (לשית מ"ד) שפירושו מן העיר. ופירש התגאלתם אותם אתם תסבבו שתהיה טונגלים כדמ ויתגללום לבניכם אחרים. והסבה שתקנו כדמ ותחיו אותם להיותם לבם לאהזה ותעברו כדמ לעולם וכן והתאיתם לבם לנבור קדמה. אתם תסבבו להיותכם נגבלים לגבול קדמה מחצר עינן שתורישו יושבי הארץ עד הגבול וכן כלם על זה הדרך. אבל מחקשים שבהם הראיתי לך טעמים. ופעמים המקרה יוצא מאתו בלבד כמו הההלה נח (לשית ו'). ופירש התהלך נח בעבור היותו ברורות רשעים וחומסים ולא התבודדו לעבודת השם יתברך וליראתו כי אם היא לברו. אומר כי הוא סבב בהתבודדו לברו והתפרדו מחבורתם להיות הולך את האלהים כי אם היה מתחבר עמהם אעפ"י שהיה לבו שלם עם ה' אלהיו היה למד ממעשיהם כמו שאמר החכם הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ידוע (משלי י"ג). אבל בהתפרדו מחבורתם והתבודדו לברו הוא סבב להיותו הולך את האלהים. וכן סגנון הלשון כי בהראתו רוב הפעולה בפועל יאמרו לו בלשון נפעל והתפעל. כמו הנדברים בך (יחזקאל ל"ג). הנאנקים (שס ט'). או נדברו יראי ה' (מלאכי ג'). ובלשון התפעל כמו מדבר אליו (מדני ו'). מטרפקים על הדלת (שופט י"ג). מתקשש בגפשי להמיתני (ש"א ד"ח). ועתה אל תתלוצצו

האל יברכנו טו ח"כ האל הוא המנצח חותם אחרי שהם יסבבו לחמה הנכרה והאי המנצח הוא השועל והוא האב והמחנך הוא השועל והוא החולדה. ואם יהיה ההחשעל מולדת הצור השניעי יהיה האב מבורך על משקל משופש ואם הוא מולדת פעל הדגש יהיה האב מברך ונחילוף השמח לקמן בעבור הרי"ש) והנה נגחי עיץ מלאט צפור השניעי (לדעה המחבר) שובב קומם כוונן דומיהם ועל אותו משקל בעצמו מלאטם נהחשעל התקומם והדומה לו לכן נאמר נגחי העיץ צפור השניעי הם האבות להגחי עיץ שצטור השמיני. חכל בשאר הצורות שמשקל ההחשעל נהם הוא שזה למשקל פעל הדגש כי שניהם דגשים. ואינו דומה אל חותם האמלאים צפור השניעי כי הם אינם דגשים רק מטקדים בחולם. וגם חותם השרשים חון ממחי עיץ

שע דקרוק הפעלים

חִלְצוּ (פעיל ק"ח). ויש התפעל שמראה שמקבל המקרה ואינה כמו
הִתְבַּרְךְ בלבבו (פעיל ק"ח). כי הוא אינו ברוך. וכן וְהִתְמַפְרֵהֶם שם
לְאִיבֵךְ (דכ"ו ק"ח) שדרי אומר ואין קונה וכן מִפְתַּבֵּד וְחָסַד לֶחֶם (מלי
י"ג). כי הוא אינו נכבד אבל מראה עצמו כן. וכן מִתְעַשֵּׂד ואין כל.
(מלי י"ג). מִתְרוֹשֵׁשׁ וְהוֹן רַב (מלי י"ג). מִתְהַקֵּל בְּכַתֵּת שָׂקָד (שס ק"ח).
שכב על משכך וְהִתְהַלַּל (ש"ג י"ג):

וּמְאֵלָה המעמים שהראיתך תרע ותשכיל לבל אשר תמצא. ושמונה
המורים האלה אשר זכרתי לך לא תמצא פועל במקרא [א] שיבט
בלם עליו אבל תמצא פועל בשני מורים. ופועל בארבע מורים ופועל
בששה. ואשר מצאנוהו שניא כח משאר הפעלים ונמצאו בו כל המורים
לבר מבין פועל הכבד [ב] הוא פועל פִּקֵּד.

פִּקֵּד ועליו אבנה לך השבעה מורים אבנים שלשית ומצאנו תרע
ותשכיל לכל הפעלים:

והנה לך שבעת המורים שמצאנו כמעט בנגן הקל וה' פִּקֵּד את שדה
(חל"ה ק"ח). בנגן נפעל ולא נפקד מעט איש (מדנר לה). בנגן פעל
וְתָנֹשׁ. ה' צבאות מִפְקֵד כָּלִי כְלֹמֶה (שע"י י"ג). בנגן פִּעַל אשר פִּקֵּד
על פי משה (שמות ל"ח). בנגן הפעיל ויהי מאז הפקד איתו (חל"ה ל"ט).
בנגן הפעל אשר הפקד איתו (ויק' ה'). בנגן התפעל וְהִתְפַּקְדוּ לְבַר
כְּבָנֵימִין (שופטים ד'). ואת הערים יִדְרְעֵיהֶן (ש"ל ד"ח). מבין פועל הכבד
גם הוא ימצא מעט שבעה. אבל רוב המפקדים אמרו שהי"ו במקום
הוא הודעתי. וכן אם וְיִוֹלְדוּת בן (שופטים י"ג). מבין פועל הכבד גם
הוא ימצא מעט שבעה וגם שמונה כי יום הַגְּלִיחַת אֶת פְּרַעַה (חל"ה מ').
הוא פקד מבין שלא נזכר פועל מְרַמֵּס וְהָהָם בו שמונה. אבל

אמר

פי' המלואים כבוד השני. לא מלא אחד מן כג' כבוד בפניו (והמלה
יִדְרְעֵיהֶן אינו מורה שזה הנוגן כי שכל לומר שהוא מבין הפעל יהיה
וְהִדְרְעֵיהֶן כחל"ה הי"ו כח"ה) מהח כל זה חל"ה לומר שכל המורה יהיה פעל
הדגש האז מן המור השמעי. ופס"ו יגט דכ"ו המורה על הן:
וּמְאֵלָה (א) ר"ל שאין שום כג' אשר ימלא כל המורה פועל והמורה פִּקֵּד
ימלא כל המורה מן המור השמעי. ופס"ו המורה י' מה שמו
כָּמֹס פִּעִים וַיִּסַּח כְּמֹסָה: (ב) ר"ל הפועל פִּקֵּד כח"ה לומר שיה כח"ה

כח"ה:

והנה

שער דקדוק הפעלים

כה

אסרו חוב המדקדקים כי ויולדה בן מדכב מן עבר ובינוני כמו שאנו
עתידים לבאר בעזרת האל:

והנה הודעתך סבת השמנה הזורים ואודותם. ועתה אודיעך מקצותם
למושבותם:

הטור האחד פתל הקל ופעולתו וכן פעולת כל בנין בשלשה דרכים
עוברים ובינונים ועתידים:

העוברים הם שלשה על שלשה. פִּקְרָה. פִּקְרָהּ. פִּקְרָהִי. פִּקְרוּ פִּקְרָהֶם
פִּקְרָנִי. פִּקְרָה פִּקְרָהּ פִּקְרָהֶן. והנשתיים בהם לזכר ולנקבה
פִּקְרָהִי פִּקְרוּ פִּקְרָנוּ:

ופתחת עליהם פתוחי חותם עשרה כנים ובהתחברם עם הבגיים תשוב
פ"א השער הקטצה שואית*]. והבגיים צורים על הפעול [א]

הידוע הזכר. ולפיכך נקראו כנים כי הם
במקום [ב] שם הפעול. והשם מכוסה בכנוי
כמו ואל ארם לא אבנה (חיוב ל"ג). שהוא
ענין כמות שם איש והעלמו [ג] ופעמים תבא

הידיעה אחריו. כמו וישנו את טעמו בעיניהם (ש"א ק"א). עונתיו ילפרנו
את הדשע (משלי ה'). ויבן האוד את האוד (ש"ג י"ד). ווהמתו חירת
לדם (חיוב ל"ג). אשר לא יעברו איתו את נבוכדנאצר (יחזקאל י"ז).
יביאה את תרומת ה' (שמות ל"ה). שיתמו גריבמו (תל"ס ס"ג). ואתריתה
שמה תגה (משלי י"ד). ותפתח ותראנה את הילד (שמות כ'). ישנו עם
אוד (למחר ג'). ועמם הימן וידותן חצוצרות (ד"ה א' י"ו). רוצה לומר
ועם הימן וידותן היו חצוצרות. ואתה כי הוהתו צדיק (יחזקאל ג').
אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב חך כוכב מיעקב וקם (מדנר ק"ד).
מתארה ואין נפשו עצל (משלי י"ג). ואני בתוך הגולה (יחזקאל א'). ואח"כ
זכר יחזקאל בן בוזי הבקן. ויברילם אמציהו להגרוך אשר בא אליו (ד"ה

ב'

ופתחת (א) ובמקום שנאמר ראובן סקד אח שמשן (ויהיה שמשן השפול) סכל למד
ראובן סקד אחו אח הוא ידוע שדעתו על ראובן. וכדי לקר הדבור
נאמר במקום סקד אחו פִּקְרוּ ונחסר מלה אח ולא נאלץ רק וי"ו הכנוי ועל דרך
זה ילכו כל כנויי הפעלים: (ב) ר"ל במקום שם הגוף שהפעולה נעשית ט: (ג) ר"ל
לפי שהכנוי בא תמיד הגוף הפעול מ"ה מאלו שמסורת שם גוף הפעול ונא הכנוי

שער הקדוק העלים

נ' (ר'ה). באש הַשׁוֹרְפָנוּ אֶת אֲשֶׁר בּוֹ הִנְגַע (ויקר' י"ג). אגבי נותן לָהֶם
 לבני ישראל. (יהושע א'). ויעשו גם הם חרמומי מצרים (שמות ז'). הגני
 סַבִּילִם אֶת הָעַם הַזֶּה לַעֲנָה (ירמיה ע'). והרובים עומדים מימין לבית
 בְּבֹאוֹ הָאִישׁ (יחזקאל י'). לא היה משקל לַחֲשֹׁתָם כֹּל הַבָּלִים הָאֵלֹהִים (ירמיה
 ל"ג). והדומים להם. ויש שתבוא הידיעה אודיו עם הבנוי פְּאֻתָהּ בְּתָהּ
 (יחזקאל י"ז). [ד] וזה היה לענין הדמיון וכן פעמים יבוא השם במקום
 הבנוי כמו נָשִׁי לַמֶּךְ הָאֲזוּנָה אִמְרָתִי (רלשי"ד). כמו נָשִׁי. ואל משה
 אמר עלה אֵלַי ה' (שמות י"ד). במקום אֵלַי. וכן ואת יפתח ואת שִׁמְיָאל
 (ש"א י"ג). כמו וְאוֹתִי. וכן וְלֹאֲדָם לֹא מִצָּא עוֹד כְּבָגְדוֹ (רלשי"ג). כמו
 ולו. והאר פניך על מקדשך השמים לְמַעַן ה' (דניאל ח'). כמו לְמַעַנָּה:

פתוחי פֶקֶד עשרה.

פֶקֶדוֹ הָעֵין * קמצה כמו ולא נִתְּנוּ אֱלֹהִים * (ח'א וכן כל כְּטִי הַגִּמְח' *
 (רלשי"ג ל"א). ושמרו ברעה עֲדוּדוֹ (ירמיה
 ל"א). או פֶקְדוֹ בְּלוֹ קִמָּץ. וקְרָאָהּ אִסּוּן *
 (רלשי"ג מ"ב).

פֶקְדָה הָעֵין בַּקִּמָּץ כִּי הוּא מַלְעִיל * לעולם

צור יִלְדָה תִשִּׁי (דברים ל"ב). תַעֲבֹדָה שֵׁשׁ *
 שָׁנִים (דברים ט"ו). ופעמים תכתב היא המבטא *
 אור כף הגמצאת כמו וחסידך יִבְרַכְיָהָ (תל"ס *
 קמ"ה). ולא יַעֲנֹכָהּ (ירמיה ז'). כִּי לֹא יִמְצָאָהּ *
 בְּאֵר.

(מ"א י"ח). ולא יַעֲזֹרָהּ הַגִּשָׁם (ש"ס). לְמַעַן הִרְאוּתָהּ (יחזקאל מ'). והדומים *

לָהֶם או פֶקְדָה כְּשִׁיבּוֹא בְהַפְסֵק וְלִמְד הַפְעַל *
 בַּסֵּגֶל. שָׁמַע לְאֲבִיךָ זֶה יִלְדָה (משלי י"ג). *
 ופעמים יבא עם הזקף כמו אבִיךָ קִנְיָה. (דברים *
 ל"ג). או לְמַד הַפְעַל בַּקִּמָּץ וְהִקְףָה בְּשׂוֹאֵי פֶקְדָה *
 לְכֹן כֹּל כֵּף טוֹבָה הַזְכֵּר הַגִּמְצָא. וְהִיָּה כֵּן שְׁלֹא

* ח'א חין זה אלא בעתיד *
 ונמקור כמו שהגיו' כאן במשל
 לכן היה לו להגיו'ש בעתידים
 ולא כאן כי לא נמא'ש בעתידים
 לשלם:

יתערב

ג"כ כמו בכל אלה שהגיו': (ד) ר"ל להשוות יחד האם כנה והנה כהאם. וכן העם
 כנה

יתעב [ה] עם כף הנקבה. וכן מצאנו ולקדוש ישראל כי פִּאָרְךָ (ישעיהו ל"ה). כשמעתי עֲנֶה (שס ל'). פור עצמות חֲנֶה (מל"ג). תמים אַתָּה בדרכי מיום הַבְּרָאָה (יחזקאל ד"ח). ועדותיו וחֲקֵיו אֲשֶׁר צִיָּה (דברים ו'). וכן בא ברא הפסק מה עֲנֶה ה' (ירמיה ד"ג). ולנקבה לא יאמר כי אם בצירי לסר הפעל אע"פ שמצאנו קִרְאָה ה' (ישעיה כ"ד). כי פִּאָרְךָ (ישעיה ס') השני. שידמה שידבר נגד הנקבה. וכן הגני נִוְתַנְךָ ביד אשר שנאת (יחזקאל ד"ג). לכן הגני נִוְתַנְךָ לבני קדם למרשה (שס ד"ח). איעו כן כצו שידמה כי כשידבר כנגד [ו] הבנסה ידבר פעם לשון זכר ופעם לשון נקבה כמו שכתבנו. אבל אֲנִיִּךְ נמצא שוה לזכר ולנקבה כי לא נמצא בצירי. וכן עָפְךָ. בָּךְ. לָךְ וכן אֲתָךְ. ואחד נמצא בצירי וחסדי מֵאֲתָךְ לא יטוש (ישעיה כ"ד).

פְּקַדְנֵי העין קמוצה והלמ"ד פתוחה וזה איננו כמשפט הנקודי* כי אור

[א] הלמ"ד נח נסתר והי' משפטו * ח"א ח"ט בלפי הדקדוק קמץ אבל מצאנוהו פתח פעלני ופעלחני. נקרא נח נסתר אחר חנועה גדולה והפועלני והפעלחני וכו'. כמו אכֵנִי הַמִּכְנֵי וְאַחַר חֲנוּעָה קָטָנָה נִקְרָא נח נראה. מכל מקו' כשהפעל חתח הַצִּיָּנִי. בִּלְעֵנִי (ירמיה כ"א). אֲשֶׁר לִקְרָנִי (ראשי ד"ד). וְיִשְׁמְרֵנִי (שס ד"ח). וְזִבְרֵנִי (שס ל'). הַנְּחֹשׁ הַשִּׁיאֲנִי (שס ג'). והוא קָלְלֵנִי (מ"א ב'). פֶּן יבוא וְהִבְנֵי (ראשי ל"ב). אֲשֶׁר הִתְנִי (ראשי ד"ד). כי הִפְרֵנִי (שס מ"א). יִפְרֵהֲנִי ואוסר (ירמיה ל"א). וְהִצִּיאֲנִי מִן הַבַּיִת הַזֶּה וְהוֹפְרֵהֲנִי אֶל פְּרַעַה (ראשי מ'). ובהפסק הם קמוצים. מלא כרטי מעדני הַדִּידָנִי (ירמיה כ"א). וְה' שִׁבְרֵנִי (ישעיה מ"ט). כי אם בִּרְכָהֲנִי (ראשי ל"ב). וְלִמָּה רִפִּיתֵנִי (שס ד"ט). וכן בִּוְקָה כִּי אֶרְץ הַגִּבּוֹר נִתְּהֵנִי (ישעיה נ"ו). וחברו. עֵקֶב כִּי בִּוְתָנִי (ש"ב י"ב). כי נִהַמְּתָנִי. דות

ככהן ט': (ה) ר"ל שנה למ"ד השל בקמץ להבדילו מלשון הנקבה שנהה הלמ"ד בצירי: (ו) ר"ל כנסת ישראל:

פקדני (א) כי הגנייה בזה בלמ"ד השל בלח סקדני והגנייה נמשכה במנמח בלחן שנמשך עמה נח נסתר (וכ"כ הבחור בהג"ה) ולכן ראוי להי' קמץ כמו במלחט עס"י הרוב בפעלים ובמנחח שחש חיה הגנייה מלמע בזה ח"ג ואח חיה מלפל בזה ח"ק וכאשר כח המחנך בסמוך שנה המלה ובצעם בשח הלמ"ד מני שהמלה

שער דקדוק הפעלים

(חז' נ'). אם יוכל להלחם אתי והבני (ש"ח י"ז). כי עבדך יואב הוא צוני
 (ש"נ י"ד). ה' מבטן קראני (ישעי' מ"ט). ובאו בקמץ זולת הרפסק להודות
 כי כן המשפט מפני הנח הנסתר. למה רפיתני (ש"ח ד"ח). צרפתני בל
 תמצא (תליס ע'). ה' קנני ראשית דרכו (משלי ח'). ענני במרחב יה (תלי
 ק"ח). הורני לחומר (איוב ל'). וכבר בא למד הפעל בפעל הדגוש
 בצידו ויפירני מלכת ברדך העם הזה (שעיה ח').

פְּקַדְם כלו קמץ. ובא **וּבַצְעִים** [0] בראש כלם (עמוס ע'). בפתח אלמ"ד
 [0] נסמרים מדויקים לנו מפני שהמלה מלעיל ופעמים כנוי נהררים במ"ם
 סתוח וגרלה כי הוא לוי ויז כמו פסמו ים (שמות ע"ז). וכן גר'שהכז וכן
 נחמסמ ע"ס: יבא"ד. הבלעמו ארץ. הורישמו די. תביאמו ותפיעמו*
 והחמים להם. פקדכם העין בפתח לפי שהוא (א) ח"ל הוי"ז סכפה והוא
 מלדע לרוב התנועות והבף בסגול וכן כל כם כמו הניחם ומנעם:

כן. שהוא כנוי בסגול לעולם. פקדני כלו קמץ לעולם. פקדה כלו קמץ
 כמו הבינה תם הקרה (איוב ד"ח). [ב] והה"א כנוי הנקבה במפיק וכן כשפט
 כל ה"א הנקבה [ג] הפעולה אשר לא תבוא קמצה [ד] אם לא תהיה
 בגוף ה"א או תיז ה"א שיהיה הגון והתיז דגושים כי אז תהיה הה"א
 רפה. וכן ה"א [ה] הפועלת במפיק. והוא שתהיה כנוי כמו בשכבה
 ובקוסה (ראשית י"ט). ופעמים תהיה [ו] נחה ה"א הבנוי* ועברתו שטר"ה [0]

[0] ה"א סכף כמו לאונה קהלת נצח (עמוס א'). * ח"ל וכן במסורת ע"ז
 וכן והחמה נפלים והעגנה. והחמרה בחצר מלין ללא מסקן ה"ל ומנעם
 יבא"ד. (שמות ב'). למן כהן וים מהם שלא חכרו פה
 היום היסדה (שמות ע'). טעה מוסדה (שעיה גם חכרו פה שלא חכרו פה ע"ס:

4

מלעיל. וסד פעמים רבים כהנ כענון הזה: (ב) מסיק הוא נקודה הגאה בתוך
 ה"ל הנטי והקרא כן כי ע"י הנקודה הזאת דע שזריבין להו"ל ה"ל במבטא ולעשות'
 מה נראה: (ג) ר"ל ה"ל הגאה במקו' המלה אורה. ששורה על הפעל: (ד) ר"ל
 אם לא בזה המקו' תהיה ה"ל הבנוי עגמה אז היא במסיק כנ"ל חוץ מאם בזה נון
 אז חיו דעשה לפי ה"ל אז היא רשויה כמו צוהה המורה (רות ב') ובקפסה
 ארהה (ש"ח א') שבענה וארה דע לך (איוב ה') והדומה להם: (ה) ר"ל ה"ל הבא'
 במקו' המלה של"ה כמו בשכנה בשכנ בלה וא"כ מורה ה"ל על העשה פשלה
 הבנינה: (ו) ר"ל רשויה:

פקדן

ל'. בַּחֲטָאָהּ בִּשְׁנֵהָ (מדנר ט"ו). מיום עֹבְדָהּ*] את הארץ (מ"ז ח') ויוד
עו מִבְּחָהּ (משלי ד"א). וגם שם עיר הַמּוֹנָה (יחזקאל ל"ט) וְשַׁעֲרָהּ לֹא הִפָּךְ

* דע כי צס במסיק הה"א לבן (ויקרא י"ג). וְחִמְצָה * (הוא מלרע והגדלה
נוהג במקומות הרבה דין מוסך דרת עולם (ירמי' ד'). כל כי שרשו נחמ כלם
עלמו ולאחר עמו וכן כלן מסיק אַחֲרָהּ*] השבתי (ישעי' אזכרה וכונתו על לחם
הה"א במלת לה עומדת במקו' שני' רב דעניד כלפסאלג
וכן צרני שהביא המחנר. יבא"ר. ד"א). סיר אשר חֲלֵאתָהּ מלכא מלשון ומח
בה (יחזקאל כ"ד). אַרְוֶה ערה (שמי' ג'). ושבה שלמד. יבאר.

לֹאֲתַנְנָה (ישעי' ד"ג). בְּאִמָּהּ בַּתָּה (יחזקאל י"ו). עֹנָהּ בה (מדנר ט"ו).
וַיֹּאמֶר לָהּ בועז (רות ג'). לִבְנוֹת לָהּ בֵּית (זכרי' ה'). וַיִּקְרָא לָהּ גּוֹבַח

בשמי (מדנר ל"ג). י"י אגני ה' נעניתיו לו בָּהּ * (ה"א וק במסורה ג' לה
(יחזקאל י"ד). ודרך נתיבָה אל צות (משלי י"ג) דלא מסקן וסימנ' אלך סי'
בתפי משכמה תפול ואורועי מקנה תשבר אורייתא נביאים כתיבס:

(איוב ל"א). צִידָה אורה (שס ד'). עשינו לה כונים להַעֲצִיבָה (ירמי' מ"ד).
על מִזְבְּחָהּ על המזבח (ויקרא ו'). כל ימי השִׁמְהָ בְּהַשְׁמָה שדם (ויקרא
ד"ו). וגם בא ה"א במסיק שאינה כנוי נקבה אלא בא כן להדגיש הה"א
לתפארת הקריאה. לא גִּשְׁמָה ביום זעם (יחזקאל ד"ג). כְּבִבְרִיה בטרם
קץ (ישעי' ד"ח). וְגִלְגָּל על ראשה (זכריה ד'). וְתַעֲלֶפְתָּה יוציא אוי
(איוב ד"ח). *

פְּקַדְךָ העין קטוצה והלכ"ד בצירי וכף * (ה"א גם אלו על פי החסרות
הכנוי בשו"א כמו שברך בלב ימים אכל לא נהנו בהם מספר:

(יחזקאל ד"ז). וכן כף נבח הנקבה הנמצאת בשו"א ומה שלפניה בצירי
אם לא תהיה המלה כלעיל. ונוספה יוד עם הכף והכף בחיריק. הַפְּעִטְרִכִּי
(תלים ק"ג). נְעוּרִיכִי. תְּהַלִּיאיכִי. חִיבִי (שס ד"ג):

פְּקַדְךָן כלו קמוץ כמו פקדם בן יאמר בגון לבנוי הנקבות כמו ורחו הוא
קִבְצָן (ישעי' ל"ד). כְּהַרְגוּשׁ, פְּקַדְךָן נקודו כמו פקדכם. והנשמות

לזכר ולנקבה. פְּקַדְנִי. פְּקַדְנִי. ואשר הם לגורת פֶּעַד בצירי יחברו גם
כן בצירי כמו כאשר אָהַב אָבִיו (רמב"ם ד"ו). וְהִי אָהָבוּ (ש"ס י"ג). עלמות

אָהָבִיךָ (שיר א'). כִּי יִרְאָה (נרמב"ם י"ח). לִכֵּן יִרְאִיהִי אַנְשִׁים (איוב ל"ז).
אֲשֶׁר שָׁנָא (דנריס י"ג). וְשָׁנְאָהּ הַאִישׁ הַאֲתֵרוֹן (שס ד"ד). וכן וירשוה

בחדרי (ישעי' ס"ה). מִן יִרְשׁ יִרְשִׁי. וכן וְשָׁאֲלֶךָ לֵאמֹר (רמב"ם ל"ג). כִּי שָׁם
שאלנו

שער דקדוק הפעלים

שאלונו שובינו (חלים קל"ז). מן שאל. ואם לא נמצאו, וכן אשר הם
 מצורת פעול בזולם. אם תחבר יכול עם הבגים תאמר יכולו יכולה ר"ל
 [א] יכול לך. או יכול מסך. יכולו יכול לו או יכול מצו וכן כלם אבל
 עם כנוי הנמצאים ישוב החולם לקמץ חסף לרוב התנועות ותאמר יכלכם
 כמו שנאמר מן יכולהו. פן יאמר אויבי יכלהו (חלים י"ג).

פתוחי פקדה ששה ויחסרו ארבעה כי לא יתכן לחבר כנוי יחד הנמצא
 עם הנמצא ולא כנוי רבים נמצאים עם הנמצא ולא כנוי [א]
 הגקבה עם הזכר. *) וכסבות האלה יקרה החסרון לנמצא ולנמצאים.

לנמצאת ולנמצאות [ב] למדבר בעדו ולמדברים * ח"א לכל יחק לאומרו
 בעדם. פקדהו העיץ פתחה וכן בכלם. או על דרך האסד רוצה לומר סקדה
 פקדהו והתיו קמצה. פקדהני התיו לחק:

פתוחה. פקדהם התיו קמצה וכן פקדהנו. ויבא חיריק במקום פתח
 בעיץ הפעל. ולאבן את ילדהנו (ימיה ז'). והקמץ שתחת התיו מקום
 חיריק כי חירק היה משפטו על המנהג. כי אבן תבונה בלשון נקבה ודו'
 ראוי ילדהנו. וכן בשבועתך הוזה אשר השבעתנו (יהושע ז'). היה ראוי
 להיות השבעתנו וכבר כתבנו היוצאים בלשון זכר לנקבה ובלשון נקבה
 לזכר במלת פעלה, אשר הורדתנו בו (יהושע ז'). הצירי תחת חיריק כי
 הצירי והחיריק קרובים והעד פועל ופועיל. יפעל ויפעיל. *) פקדהה פקדהן:

פתוחי פקדהי שצנה פקדהו או פקדהיהו * ח"א סי' כי הביטוי נמצא
 העיץ פתחה וכן כלם ובא חיריק כצירי כמו שפעל ובחירק חתה
 מקום פתח ולא שאלתיהו (שופטים י"ג). אם חומך גוללי וזומה ט:

אבני ילדהו (נמדנר י"ח). פקדהיך *) פקדהים. פקדהיכם. פקדהיה
 פקדהיך פקדהין. פן תאמר הנה ידעהין * ח"א כי בא כן לפי שהם
 (שעי' מ"ח). פקדהיכן ואם יתבן הפעל והפעול נגזרים מצורת פעל כמו שכתבנו
 בעצמו יאמר פקדהיני. שמרהיני. וכן בנמצאים נאמן האשה בלשון הג':

אבל

פקן (א) כי יכול שכל עומד הוא ונאמר שלא ילא השעולה לזולתו לא שייך לומר
 אהיה אהיה המורה על השעול כמו בשאר הבגים:
 פתוחי פקדת (א) ר"ל שלא יתכן לומר פקדתך פקדתבן כי הבגוי הזאת מורה
 על נוק הפועל עצמו שהוא הפועל והוא ג"כ השעול והזכר והנקבה
 הם שני עפים: (ב) ר"ל בשעל פקדתי יחסרו שנים והם מדבר בעדו ומדברים
 בעדס

אבל מה שמצאנו לי יאורי ואני עשיתיני (יחזקאל כ"ט) פי' עשיתי לי. כי *
 פעמים יבוא הבני מחובר במלה במקום ב' * ח"א שלפי מדרש רנתי
 מלות כמו כי ארץ הנגב נתתני * (יהושע ט"ו). יחזק כו הטועל והטועל כי פירו
 במקום נתת לי. חזקתני ותרכל (ירמיה ד'). עשיתי עשיתי את עממי. פי
 במקום חזקת מצני. וישבו ויזעקו (נחמיה ע'). ח"א וי"ח נחתי יהנתי
 במקום ויזעקו לך. בני יצאוני (ירמיה י'). ר"ל שהבני שב על גופה והוא
 יצאו מצני. יששום סבר (ישעיה ל"ה). ישרשו כמו נחת אחי וכן הוסיף למ"ד
 הם. בשלם הבשר (מ"א י"ט). בשל להם. אל תגש בי כי קדשתיך (ישעיה ס"ה). השמוש לחרע' דרומא יהבתי:
 קדשתי סמך. לא יתק רע (תלמי ה'), לא יגור עמך. הגידו ונגידנו
 (ירמיה ג'). ונגיד עלי. פור עצמות חונק (תלמי ג'). חונה עליך. פן יאמר
 אויבי יכלתיו (תלמי י"ג), יכלתי מצני. וילחמוני חנם (שם ק"ט). וילחמו
 בי. המלאמו נפשי (שם ט"ו). תמלא מדם. פן תשבעני והקאתו (מלכי
 ד'ה). פי' תשבע מצני. והשיבני דבר (ראשית ל"ז). והשב לי דבר. ולא יתכן
 לדבר בן ככל מקום כי לא יאמר דברתני ולא ספרתני ולא אמרתני ולא
 הלבתי והדומים להם. והמעם כי כן חזק לשון הקודש לקצר ולדבר הפך הצנע
 במקום שלא תקצר ההבנה כמו עשיתיני קצר המלה בעבור שלא יתכן
 להבין מצני שהוא עשה עצמו. אלא שעשה ותקן לו היאור ולא נצמד
 אל אוד. וכן ארץ הנגב נתתני. אחר שאמר ארץ הנגב ידוע הוא כי הבני
 אינו נופל על גופו אלא במקום לי הוא אבל אם יאמר דברתני במקום
 דברת לי נוכל להבין מצני דברת עלי והוא הפך הענין. ומה שאמר דברן
 לשלום (ראשית ל"ז). טובן הענין אחר שאמר לשלום ופירש דבר לו. וכן
 חזקתני ותרכל (ירמיה ד'). לא נוכל להבין מצני אלא חזקת מצני. לפיכך
 באלה המקומות והדומה להם קצר הלשון ושם שתי מלות באחת והמבין
 יבין. וקצר לשון הקודש עמק מאוד תצריך להתבונן בו לבל ישחית הלשון.

פתוח

נפדס. והתחבר לה כחב למה לא יחזק לחצר הכניס האלה. ואשר בעבור שמתח
 דלא שכיח הוא לדבר כזה הענין שיפעל הפועל פעולה בעצמו והגזירה השגל מחובר
 בכני האלה לא יסרס הכני על הפועל רק יאמר שהכני האלה בא מהמלות. עמי.
 לי. ממני. והדומים אליו כאשר תמצאו פעמים רבים בפעלים העומדים לכן אם ידעה
 לדבר בענין הא"ל מאמר הפועל בפני עצמו והכני בפני עצמו כמ"ס הבחור בהג"ה פ"ח
 חזן לפעול:

פתוח

שער דקדוק הפעלים

פתוחי פקרו עשרה פקדוהו. ואכלהו ויכלהו (יכמיה ו'). ודקרהו אמירו
 ואטו (זכריה י"ג), והעיין קמוצה וכן בכלם. פקרוה פקרוני פקדום.
 פקדובם. פקרוני. פקדוה. פקרוה פקדון פקרוכן:

פתוחי פקדוהם ששה. ובהתחברם עם הבגיים תסור המ"ם ותבוא ו'ו
 במקומה שגם הוא סימן הרבים כי כן מצאנוהו הצום צמחני אני
 (זכריה ז'). למה העליתנו. (מדנר ד'). פקדוהו העין פתוחה וכן בכלם.
 פקדונוני. פקדוהם. פקדונוני. פקדוהו. פקדוהו:

פתוחי פקדונו שמנה. פקדוהו העין פתוחה. ולא חשבנוהו (ישעיה ל"ג).
 כי לא דרשנוהו (ד"ה א' ט"ו). וכן בכלם פקדוהו כמו לא נגענוהו
 (ראש' ד"ו). פקדוהם פקדוהם כמו ברכנוהם (מל"ס ק"ח). מהדגש פקדוהו
 פקדוהו. פקדוהו. פקדוהו:

פתוחי פקדוה עשרה ובהתחברם עם הבגיים תהפך הה"א סימן הנקבה
 לת"ו רפה וכן יקרה לכל הה"א שהיא סימן הנקבה בפעלים ובשמות
 פקדוהו העין קמוצה והלמ"ד פתוחה כמו גמלתהו טוב ולא רע (פסלי ל"א)
 ואם בהפסק גם הלמ"ד קמוצה חיה רעה אכלתהו (ראש' ל"ז). ודקרהו
 היא סמכתהו (ישע' ל"ט). ובא בפתח בסוף פסוק וסיכל בת שאל
 אהבתהו (ש"ל י"ח). או פקדוהו הלמ"ד פתוחה והת"ו רגושה. גנבתו סופה
 (חייב ד"א). כאשר גמלתהו (ש"ל א'). ותחמר ת"ו הנקבה ותבלע בתגש
 והת"ו הכתובה והו"ו סימן הגמלת כמו אותו ודראוי גנבתהו. פקדוהו
 [עין ק"א] ואם לא נמצא כן והוא במקום פקדוהו אלא שהוקלה המלה
 מפני כובד קריאת הה"א ואפ"ל גנבתו גמלתו. פקדוהו* העין קמוצה

והלמ"ד פתוחה ואת אמך אשר ילדתך (יכמיה
 נ"ד). אבל חבלה ילדתך (ש"ל ח'). הלמ"ד
 קמוצה מפני ההפסק. פקדוהו העין קמוצה
 והלמ"ד פתוחה ובהפסק, גם הלמ"ד
 קמוצה וחמתי היא סמכתני (ישעיה ס"ג).

פקדוהו העין והלמ"ד קמוצה והת"ו פתוחה ואכלתם חית השדה (ישעיה
 נ"ד)

פתוחי פקדוה (א) ר"ל גמלתהו צמחניוהו בעבור הגח נראה שאתחיה ע"כ נקדוה
 בת"ק (כי חף חס תהיה ח"ג לא תורגש הגח נכתב הגמלתה ממנה)
 (ב) ר"ל שהגמלתה מלרע:

סוף

ד'. ובקשתם ולא תמצא (שס ז'). לפי שהמלה כלעיל [א] והחטף קריאת התי"ו עם ה"ם על כן התי"ו פתוחה אבל כל שאר כנוי הפעלים התי"ו קמוצה [ב] לפי שתעמוד קריאת התי"ו עם ה"ם ודא תחטוף. פקדתכם פקדתנו העין קמוצה והלמ"ד פתוחה. פקדתה כלו קמוין והה"א בפסיק כן הוא על המשפט אלא שמצאנוהו במשקל פקדתה הלמ"ד פתוחה והתי"ו דגושה והה"א רפה [עיין קו"א] והוא מלעיל כמו לו היה רעה אעביר בארץ ושבלתה (יחזקאל י"ד). בכל אשר צוהה חסותה (כוח ג'). וידו הלקחה להם בקו (ישעיה ל"ד). וכעסה צרתה גם כעס (ש"א ח'). ותחמר תי"ו הפועלת ומשפטו פקדתה והתי"ו האחרונה והה"א סימן הפעולה כמו שכתבנו במלת פקדו. פקדתה העין והלמ"ד קמוצים והתי"ו בצירי והב"ף סימן הפעולה בשו"א. ואם הבלה מלעיל התי"ו במגול. כי כלתך אשר אהבתך (כוח ד'). הבסתך ודעתך היא שובבתך (ישעיה מ"ז).

פקדתן פקדתכן :

פתחי פקדת ששה ושמו חירק תחת השו"א בהתחברה עם הכנויים כי [א] כבר על הרשון לחבר ג' שואין שיקראו בכנוי הרבים והרבות. ותוציא טוצא הכנוי בה כמוצא פקדתי אלא [ב] שזה שמנה וזה ששה. פקדתי פקדתיני. פקדתיים. פקדתיני. פקדתייה. פקדתיין. לא במדתרת מצאתים (יחזקאל י"ז). את נשאתים (יחזקאל י"ז). למה ככה רפיתני (ש"א י"ט). ונתתיהו לפנידם לריח ניתוח (יחזקאל י"ז). הברע הברעהני (שופט' י"ח). כי ילדתני (יחזקאל י"ז). ובא בקמין התי"ו שככה השבעתני (שיר ה'). אשר השבעתני (יהושע ז'). ויא כי מפני ההפסק נשתנה התנועה, ובא בצירי תחת חירק, אשר הירדתני בו (יהושע ז'). כי הצירי והחירק קרובים ויבא זה תחת זה במקומות רבים :

פתחי פקדתן כדרך פקדתם : והבינתים על שני דרכים הפועל והפעול [א] והם שמונת. ויקרא גם הפעול בינוני כי אם תאמר פעול הוא מורה

פתחי פקדת (א) כי אם לא השתנה השו"א למנועה יהיו כנוי הרבים כדרך זה פקדתם ונענך אם לקרות שלשה נחיס לנחיס ויכבד על אלסון : (ב) כי יחסר מדבר בעדו ומדברים בעדם, ונעבור שנמ"כ שוים זכרים ונקבות לכן לא יחסרו רק שנים מש"כ בכנוי הגמלא שנתבדו הגמלא והגמלאים לזכרים וכן לנקבות ונחסרו אם לארבעה ונאלצו ששה :

(והבינוני)

שע דקרוק הפעלים

מרוז: שהוא פעול בזמן שהוא בין עבר ועתיד שהוא זמן ההוה עתה כמו שתאמר על דרך משל הגן הזה שמור שתבין ממנו [ב] שהוא שמור עתה בזמן הזה. הפועל פוקד פוקדים פוקדה או פיקרת פוקרות. הפועל פקוד פקורים פקודה פקודות:

כנויי הבינונים ופתחת עליהם פתוחי עשרת הכנויים:

פתוחי פוקד עשרה פוקדו או פוקדהו. הלמד בצירי כמו וישכח ישראל את עושהו (הואע"ה). ונלח דרכו בזהו (משלי י"ד). משיגהו הרב בלי תקום (איזכ"ה). פוקדה בסגול עין הפעל וינצדה מבטן (שעי"ה). אני חותנה יתרו (שמות י"ח). ובחיריק איש בשת בן שאול אייבה (ש"ד). כי תפגע שור אייבה (שמות ק"ב). דגני אוסיפה על אבותיך (מ"ג ק"ב). ואם למד הפעל גרונית העין בצירי. אשר אנכי שולחה (ש"ה ק"ה). או בפתח בוראה יעקב (שעי"ה מ"ג). וכן אם עיין הפעל גרונית בפתח לזרע אברהם אוהבה (ד"ה ב' ק'). ובהפסק ה' שימרה (הליס ק"ב). וחזר את בוראה (קהלת י"ג) הלמד בסגול והב"ה קטוצה רפה. וכן אשר לא תשמע את עבדך מקללה (קהלת ז'). ויש ברנש ה' אלהיך מיסרה (דברים ח'). פוקדי. גואלי חי (איזכ"ה). יוצרי מבטן (שעי"ה מ"ט). או פוקדני כמעט ישאני עושיני (איזכ"ה). אמרת אין ראיני* (שעי"ה מ"ז). ופתח אליה

[* כספרי הדסוס נקמין. רואני במקום צירי, פוקדם. גואלם חוק יבאד. (משלי ק"ג). או פוקדהם בסגול עין הפעל או בפתח. ואם לא נמצא כן ביחוד בה"א מ"ם. הגה מצאנו. ישפטו אותם (יחזקאל ק"ג). כמו אותם. וכן המתנבאות מלכהן (ש"ס). ואת הלבנה

הבינונים (א) ר"ל ארבעה פעלים וארבעה פעלים: (ב) ויהיה כאלו האחד מקרה השמירה אשר חלה בו ע"י שומר ידוע אחת המקרה עדיין נמלח בו בזמן כזה. ועשה חבין ההגדל שכן ביטני מנגן נטעל כי שם המצב הוא נשטר עשה ברנע האלח נעשה בו פעולת השמירה:

פתוחי פוקדים (א) כי ראוי להיות שני יודין אחת לסימן המדבר ואחת לסימן הדנים כמו שומרו שכלל הכתי י"ד הדנים רק בלשון שכבד על הלשון לדבר

חֲלַבְתָּן (ויקרא ח'). וּמְדַלְבָּתָן (לשׁו"ת ד'). ואפשר שיהיה. ומדלבתן.
 רבים*] ואע"פ שהוא חסר וי"ד הרבים^ס] נשארה במבטא הרגועה. וכן

[*] כן הוא בודאי וע"כ רפי ואכלו את פִּרְיוֹן * (ח"א כי המכורה לא תעז
 הנית. ובא"ד. (ירמיה ק"ט). כמו על זה כי אש היזה חסדה היה
 פִּרְיוֹן. וכן זה פִּתְחָן יערה (ישעיה ג'). נמסר עליו ליה ומסר:

כמו פִּוֶּתֶן אבר לפי שנמצא היא פתח בצירי נאמר כי היא אינה מן
 הבנוי שאם היה כן היתה: סגול כמשפט ונאמר כי היא לנקבה כי יאמר
 פותה ליחידה ולרבות והפִּוֶּתֶת לללות הבית. (מ"א ז'). ובהתחבר עם
 נ"ן הבנוי היה המשפט שתדפך היא לתיו רפה כמשפט. אלא מפני
 פנישת שני תוי"ן רפין שהיה כבר על הקריאה נשארה והיא במקומה.

ובא תחתיה צירי במקום קמץ כמו צעיר רו"ם כמו רו"ם. וכן בהא
 ס"ם כקוץ מצד פִּלְהֵם (ס"ג ק"ג). אבל נשתנית הרגועה להקל קריאת
 ההא לפיכך היא בפתח מקום סגול ועוד שהוא מלעיל. וכן פִּוֶּקְדָם
 בסגול או בפתח גִּוֶּאֲלָכֶם קרו"ם ישראל (ישעיה מ"ג). פִּוֶּקְדָנוּ. גִּוֶּאֲלָנוּ
 מעולם (ישעיה ס"ג). ה' שִׁוְפָנָנוּ (שס ל"ג). פִּוֶּקְדָה. אני ה' לְנִצְרָה
 (שס ק"ז). או פִּוֶּקְדָה כמו הנה אנכי מִפְּהֵהָ (המע ב'). פִּוֶּקְדָה. וְגִוֶּאֲלָהָ
 אביר יעקב (ישעיה ס). פִּוֶּקְדָן או פִּוֶּקְדָן. פִּוֶּקְדָן:

פתוחי פִּוֶּקְדָים עשרה ובהתחברם עם הבנוים תסוד המ"ם ותשאר הוי"ד
 שגם היא סימן הרבים. פִּוֶּקְדָיו למ"ד הפעל קמוצה אביו ואמו יולדיו
 (זכריה י"ג). כל אוֹכְלוֹ יאשמו (ירמיה ב'). פִּוֶּקְדָה למ"ד הפעל בסגול
 כל עֲזוּבִיָּה יבושו (ירמיה י"ז). וכן כל אִיָּה בִּיָּה גִּיָּה דִּיָּה בפעלים ובשמות
 ובמילים. פִּוֶּקְדָי*] שוֹנְאֵי חַם (חל"ס ל"ה). * ח"א נפעלים כמו כל
 [א] והוי"ד הכתובה סימן המדבר וי"ד הרבים עֲזוּבִיָּה נשמות כמו דְּבָרִיָּה
 נחה געלמת כיו"ד שומריו זוכריו. אך כי זאת יִדְיָה נמל"ס כמו בְּגִלְיָה
 נכתבה לכן הוא קמץ וזאת לא נכתבה וולתיף:

בעבר הוי"ד האחרת לכן הוא פתח וזה המשפט בשמות ובפעלים ובמלות.

בי

לדבר שני יודין זל"ז רטפ"ס לקך נחמרה אחת מהן והאכתבת היא נח נראה לקך נח
 סתם לסגיו אבל שומריו שהי"ד נח נסתר לכן באה לסגיו קמץ:

פתוח פִּוֶּקְדָת (א) ר"ל שאשום זה באה התיו דגשה לכל חיו הגאה אמרת היא
 הגקבה

שער דקרוק הפעלים

כי כל אִיו בִּיו גִּיו דִּיו קמוץ וכל אִי בִּי גִי דִי פתח. ואם באתנח וסִם
 קמץ וכן באו מהם בוקף קמץ. לא אוכל לעבור את פי ה' אלהי
 (מדנר ד'נ). הגה אני בונה בית לשם ה' אלהי ד'ה נ' ז'. לא אוסף
 לשטע את קול ה' אלהי (דנניס י"ח). ה' אלהי תשב נא נפש הילד
 הזה (מ"א י"ז). שפטי בצדק ה' אלהי (תליס ל"ה). וזה רביעי אבל
 נחשב עם הזקפין. שמעתי בקול ה' אלהי (דנניס ד'ז). ואתה ה' אלהי
 אתה הסלכת את עבדך (מ"א נ'). אשיב נקם לצרי (דנניס ל"ה). במנחה
 ההולכת לפני ורחמים ל"ב). הנסול אתם משלמים עלי (יואל ג'). צמתו
 כבוד חיי (איכה ג'). ויגרם בחצץ שני (איכה ג'). אל תגעו במשיחוי
 (תליס ק"ה). וקרע לו חלונני (יחמיה ד'נ). וכבר באו בקמץ זולתי אתנח
 וסִם וזקף. באוני ה' צבאות אם לא בתים רבים (ישעי ה'). ונגלה
 באוני ה' צבאות (ישעי ד'ב). אחלי יכונן דרכי (תליס ק"ט). וגם באו
 מהם בפתח בארנה וסִם. ריבה ה' את יריבי (תליס ל"ה). שבתו בבית
 ה' כל יפי חיי (שס ד'ז). אליך נשאתי את עיני (תליס קכ"ז). ראש
 סִסִּי (שס ק"מ). בהוסדם יחד עלי (שס ל"א). כלו עיני (שס ס"ט).
 בודתי הסתופף בבית אלהי (תליס פ"ד). הושע עבדך אתה אלהי (שס
 פ"ז). רבת צררוני מנעורי (תליס קכ"ט). הראשון. ה' שמע תפילתי
 האוינה אל הדגיני (שס קמ"ג). אכן שמעת קול הדגיני תליס ל"א).
 והקשיבה בקול הדגינותי (תליס פ"ו). דלותי מאוד הצילני מרדפי (תליס
 קמ"ג). וכן בא זה סיני (שופטים ה'). פתח באתנח* פוקדיהם פוקדיהם
 (שפטים המדויקים הוא בצירי ונוסף גם הוא על שנאיני (שמות א').
 בזקף. יבא"ר. פוקדיה הלמד בסג"ל צפניה צפן רוח
 (מלי ד'ז). וכן כל היא הנקבה הקמוצה מה שלפניה נקוד בסג"ל.
 פוקדיה הלמד פרעחה והיורד בחורק והכף בשו"א. כל איכליה יאכלו
 (יחמיה ל'). וכן כל איך ביה גיה דין בפתח אם לא יבוא בהספק.
 פוקדיהן. פוקדיבן:

פתחי פוקדת עשרה והחבור מן פוקדת לא מן פוקדה [א] לפיכך
 לא נרפתה הת"ו כמו מן משמרת משמרתו. מלחמת.
 מלחמתו

האקב' היא רשיה המיד: (ג) ר"ל שמלחמהו בפסוק מתוננך בדרך הזה:
 האקב'

מִלְחָמָתוֹ . וכן כלם שדם בתיו אבל אשר סופם ה"א בהתחבטה תשוב
 תי"ו ותרפה כמו שכתבנו ועשו החבור כן פוקדת ולא כן פוקדה להקל
 על הקריאה נג כמו שעשו החבור כן משטרת מלחמת ולא כן משטרה
 מלחמה להקל. פוקדתו. ותשאהו אומנתו (ש"צ ד'). יועצתו להרשיע
 (ד"ה כ' ד"ג). פוקדתך. ואם בהפסק ותגל יולדתך (משלי ד"ב). פוקדתי
 פוקדתם. פוקדתכם. חפרה יולדתכם (ימיה ל'). פוקדתי פוקדתה
 פוקדתך תרשיש סודרתך (יחזקאל ד"). פוקדתן פוקדתכן בכלם פתוח
 העי"ן:

פתחי פוקדות עשרה. ובני הרבות יבואו בשני סימנים. ביו"ד ברבוי
 הזכרים. ובו"ו תי"ו ברבוי הנקבות. ובשער השמות נאריך בבאור
 זה. פוקדתי. פוקדתך. פוקדתי. פוקדתיהם. פוקדתיכם.
 פוקדתינו. פוקדתיה. פוקדתיך. פוקדתיהן. פוקדתיכן:

פתחי פקוד עשרה. פקודו. פקודה או פקודה. פקודי. פקודם. פקודכם.
 פקודנו. פקודה היא כפיק. פקודה. פקודן. פקודכן:

פתחי פקודים עשרה. פקודיו. פקודיך. פקודי. פקודיהם. פקודיכם.
 פקודיני. פקודיה. פקודיך. פקודיהן. פקודיכן:

פתחי פקודה עשרה. פקודתו פקודתך לכ"ד הפעל בקפ"ן ואע"פ שיבא
 אחריה שו"א וכן ט' בשמות צדקתך ברכתך
 ולא כן בעבר ילדתה כמו שכתבנו. פקודתי לגמל הרמז כדי לעשות שו"א
 פקודתם. פקודתכם. פקודתנו. פקודתה. פקודתהן.
 פקודתכן:

פתחי פקודות עשרה. פקודותיו. פקודותיך. פקודותי. פקודותיהם.
 פקודותיכם. פקודותינו. פקודותיה. פקודותיך. פקודותיהן.
 פקודותיכן:

המקור. פקוד. והוא יתערב עם העוברים והבינונים והעתידים. כי הוא
 מקור הפעלים כלם. ובמנו תוצאותם שלא תאמר לעולם עבר
 ובינוני ועתיד שלא יקדם המקור להם [א] כי הוא המחשבה. והמחשבה

גורם

המקור. (א) ר"ל שהוא מורה על המושב מחשבת הפעולה בשעת מעשה הפעולה.
 וזה הוא ההבדל בין המקור ובין השם המקרה (וקראו המחבר חמיד שם
 הפעולה) כי השם הוא מורה על ענין הפעולה בלבד כמו שמירה זכירה פקודה,
 והעשרים

שער דקדוק הפעלים

פתח המעשה. כי אם תאמר ראובן שומר. קודם עלה בלבו לשומר ואחר
 כך שומר. וכן אם תאמר ראובן שומר. קודם עלה בלבו לשומר ועתה
 הוא שומר. וכן אם תאמר ראובן ישמור. קודם יעלה בלבו לשומר ואח"כ
 ישמור, ובא פעמים במקום המחשבה והמעשה כמו להרגו בערמה, שמו"ו
 ד"א). וכן עשה שדרגו. תקחנו לפית (שמו"ד ד"א). וימת לשבב את
 בת יעקב (ראשי' ל"ד). ושכב. ויאמר לבקעם אליו (ד"ה ג' ל"ג). ובקעם.
 כי תחל לזנות (ויקרא ד"א). חנתה. ללכת בבקר לשוב אל ארץ פלשתים
 (ש"א ד"ג). והלך ושב. והדומים להם. ויבא במקום העוברים והבינונים
 והשתירים. כמו והחיות רצוא ושוב (יחזקאל ח'). כאלו אמר רצו ושובו.
 או רצים ושבים. ועם המקור רצו רצוא. ושבו שוב. והמים היה הלוך
 והסור (ראשי' מ'). כאלו אמר היה הולכים הלוך והוסרים הסור. ילדה
 ועזב (ימיה י"ד). כאלו אמר ילדה ועזבה. ואתכם הוציא מתוכה (יחזק'
 י"א). כאלו אמר אצאי כלומר זה גזרתי להוציא אתכם מתוכה. ביד דוד
 עבדי הושיע את עמי ישראל (ש"ג ג'). כאלו אמר אושיע. כלומר אמרתי
 להושיע. ובעת קבצי אתכם (ימיה ג'). כאלו אמר ובעת יהיה אקבץ
 אתכם. או השבע שבועה (מדנר ל'). כמו ישבע שבועה. כמו שאמר כי
 יהי נדד לה'. (שס) קולי אל אלקים והאזין אלי (מהלי"ט ע"ו). כאלו אמר
 ויאזין אלי. ובמקום הצווי ברוב כמו זכור את יום השבת לקדשו (שמו"ט
 ד'). שומר את יום השבת (דנכ"ס ה'). הלוך וקראת (ימיה ג'). הלוך
 וקנית בקבוק (ימיה י"ג). והוא כדמות השם לפיכך יתערב עם כל
 הפעלים [ב] אע"פ שאינו מתבוננת בנינו. כמו פָּרַף פָּרַף (ראשי' ל"ז).
 אם פָּרַף יפָּרַף (שמו"ד כ"ב). עָדוּם יעָדוּם (ש"א ד"ג). קָפַר יקָפִיר (שס
 ג'). מוֹט התמוטטה (ישעי' ד"ד). פִּיר התפוררה (ישעי' ד"ד). הוֹע התרועעה
 (שס). בָּשַׁל יבשלו (שס מ'). סָקַל יסקל (שמו' ד"א). לוֹ שָׁקַל ישקל (חז"ק
 י'). הָדַרַב נדרכו (מ"ג ג'). וְהִפְרָה לא נפרתה (ויקרא י"ב). וְהִתְחַלֵּל לא
 חתלת (יחזקאל י"ז). וברוב יבוא המקור קודם הפועל כי הוא קודם לו

כמו

דומיהס. אבל המקור מלבד הולחחו על ענין השעולה מורה ג"כ על המחשבה בשעה
 עשיית השעולה: (ב) ר"ל שהמקור מניין אחד יפָּרַף אל פעל מניין אחר כמו פָּרַף
 פָּרַף שהמקור הוא מניין פָּקַד (במלואו השורק לחולס נעבור הדי"ש) חס סדף יפָּרַף

המקור

כמו שכתבנו. ויבא עם הפעל לחזק הדבר. ופעמים יבוא באחרונה, כמו ויברך ברוך אתכם (יהושע ד'). אומרים אמר למנאצי (ימי' ד'כ). ובא בוא ושטף (דניאל י"ח) ועם הצווי הוא באחרונה ברוב. כמו שמעו שמעו ואל תבינו (ישעי' ו'). ודאו דאו (שס). בכו בכו (ימי' ד'כ). אודו אודו (שופטים ה'). ובא המקור אחרון לחזק הדבר יותר. ובא יצא [ג] אעים שבנינו עומד. כי הוא כרכות השם. עד חמי אותם בידו (ימיה ד'ז). ויבוא בלשון נקבה אעים שאינו בהיא [ד] כמו הלא זאת תעשה לך עובדך את ה' אלקיך (ימיה כ'). וזכרו בלשון זכר כמשפט באמרו [ה] כי רע וצד עובדך את ה' אלקיך (שס). ובשזכרו בלשון נקבה ואמר עליו תעשה לך כאלו אמר תעשה עויבתך. כי המקור כרכות שם. וכן הצקלה בעיניכם הרתחון במלך (ש"א י"ח). כי לא היתה מהמלך להמית את אבנר (ש"ג ג'). ולפי שהוא כרכות שם יבוא ביד הרבוי כמו השם. ואמרו. בבגותיך נבך בראש כל הדרך (יחזקאל י'). בהורותיכם בארצות (שס י"ו). וכן עשה סמים שנאתי (חליל ק"ח). הוא מקור מקום שם כמו מעשה סמים. וכן יבוא השם שהוא בתוספת ס'ם בתחלה בענין המקור כמו ולמסע את המצות ומדנר יו"ד). שהוא כענין ולהסיע. ומשלוח מצות (חסד ס'), שהוא כמו ולשלוח ומספר את רובע ישראל (מדנר ט') כענין ולכפור. בי הענין מורה עליו שהוא מקור ועוד מלת את ראי' כי הוא מקור [ו] ואינה שם סמך אל רובע. ועוד ראי' כי הוא קמוץ בי אלו היה סמוך היה פתח. אעים שיצאו מעטים קמוצים סמוכים כמו שאנו עתידים לבאר. וכן למי שאות אותה משרשיה (יחזקאל י"ו). בענין המקור כמו להשיא אותה. וכן ועשו אחיו בא מצידו (ראשית כ"ז). הוא שם במקום מקור כמו מצודו :

ופתחוי האבן הזאת עשרה* . פקדו . ומסמרו * ח"א וכן כלס הס"א נקמן את השבועה (ראשית ד'). אחדי קברו * חסף דהיינו נקמן בני ש"א

את

המקור מהקל והפעל מננין נפעל : (ג) והדמיון עד חמי שהוא פעל עומד ונשמע במקור ליוצא כי כתיב אחריו. אחס שמורה על הפעל : (ד) כאלו יאמר המניח הזאת היא תעשה לך זאת : (ה) כי אלו ה' לשון נקבה היה לריך לומר רעה ומרה : (ו) לולי המלה את היינו משרשים מספר של רובע ישראל ויהיה מספר סמוך אל רובע. אבל מלח. אח. מורה על הפעל וא"כ יהיה מספר מורה על הפעל ויהי מקור ולא שם :

רל

שער דקדוק הפעלים

את אביו (ראשית ד'). או פקדהו. כמו לא ואיך הוא ניכר שאינו קמן גדול
 תוכל עשוהו (ראשית ד'). פקדה. ובשכבה. אכלר בהנה"ה בשער השוא:
 ובקומך (דברים ו'). בברחה מפני עשו אחיך (ראשית ד'). לעברך בברית
 ה' אלקיך (דברים י"ט). ובשורק. פאת שדך בקצרה (ויקרא ד"ג). וסגול
 חיי"ש מפני הזקף. או פקדה. לשמרה בדרך (שמות י"ג). ויקם אדם
 לרדפה (ש"א ד"ה). ואמר להרגך (ש"א ד"ד). ביום אכלך* (ביום עמך
 (ראשית ב'). יען אמרך (שנדי' ח'). וזה * ח"א היה לו לומר כאן
 ההפריש יש בין המקור ובין שם דבר או שם ונחוספה"א כמו למען הראותכה.
 הפעל מזה המשקל כי המקור בקמץ חמף. עד נואנה ודומיהס:
 ושם הפעל ושם דבר בחולם לעולם. כמו המורה בכורה שלזמכם. לפיכך
 נאמר כי. יען הכנכם מן הגוים (יחזקאל ה'). הוא מקור לא שם ושרשו
 המן. ויש ספרים מדויקים ביום עמך (שנדיה ח'). המ"ם מעומדת בנעיא.
 וכן ואמר להרגך לכן אשר. חיי"ש נקרא בקמץ רחב כי הגיט"ל נקודה
 בשו"א ופתח, והוסב לקמץ בלמ"ד הפעל במלת למשחה למלך (ש"א ט"ז).
 לתפארת המלה. פקדי וביום פקדי (שמות ל"ג). באמרי לרשע (יחזקאל ד"ט).
 ונמשך הקמץ במעם במלת. תחת דופי טוב (מל' לח). וכן מירדי בור (י'
 *] ומה הוכחה נרובה כי נס או פקדי. הלה הרגני אתה אומר (שמו' ב').
 הק"ח מוכשר לנ"ט ועיין קו"א. פקדם. בשמרים עקב רב (מל"ס י"ט). או
 יב"אר. בצירי כמו הצווי פקדכם. בעברכם את הירחן
 (דברי' ד"ז). פתששכם את העיר (ישוע ח'). ובשורק ובקצרכם את קציר
 ארצכם (ויקרא י"ט). ובאה מלת במצאכם אותו (ראשית ל"ג). שלא כמנהג
 שהי' ראוי להיות במצאכם. כמו כשמעכם את הקול (דברים ה'). ובא כן
 להרחיב על האלף ולפאר המלה. או פקדכם. ביום אכלכם ממנו (ראשית
 ג'). באמרכם שלחן ה' (מלאכי ג'). באכלכם מלחם הארץ (מדנר ט"ז).
 ואם עיין הפעל אות גרונית תהי' בקמץ חמף ופ"א הפעל בקמץ רחב *]
 ] ח"ס קן רק הוא חמוף כמו (יען בוששכם) יען מאסכם (יעייה ל'). ביום
 ועיין קו"א. יב"אר. בחרי בישראל (יחזקאל ד'). ויהיו שקוצים פאהבם
 (השע"ט). על מאסם את תורת ה' (עמוס ב'). אם לא יחפוץ לגאלך (רוח
 ג'). ובא כן גם בלא אות גרונית. והי' בקרבכם אל המלחמה*] (דברים
 *] הוא מיומר וחינו ככ"י שד"ל. יב"אר. *] ח"נו דומה להראשונה כי כאן בק"ח
 ושם הוא נח"ק. יב"אר. והי'

(ך'). וחי' משפמו בקרבכם. כמו בתפושכם את העיר (יהשע ח'). או
 בקרבכם כמו אכלכם, פקדני, עד עברנו (יהושע ד'). פקדה לעברה ולשמרה
 (לחיים ב'). או פקדה או פקדנה, כמו ליחמנה (שם ל'). ועוד נכתבו בנתי
 פ"א בשרשירם, פקדה, עובד את ה' אלקיך (ירמיה ב'). פקח ובתוספת
 היא שמרו עת באנה (ירמיה ח'). פקדן. ופעמים יבוא הפ"א בחיריק
 והוא מן פעל בפתח כמו בשברי לבם טמה לחם (ויק' ק"א). בפתחי את
 קברותיכם (יחזקאל ל"ז). וכפתחו עצרו כל העם (מחיה ח'). אחרי גפלו (ש"ב
 ח'). או בסגול כחמאה בשגנה (מדנר ט"ו). ואם עין הפעל גרונית פ"א
 הפעל בפתח כמו וכשחטם את בניהם לגלוליהם (יחזקאל ק"ג). לפעמן
 במחנה חן (שופט' יג). יען מחאה יד (יחזקאל ק"ה). ובא גם כן ורקעה
 ברנל (יחזקאל ק"ה). הרי"ש בפתח אע"פ שאין העי"ן גרונית [ו] ובא כן
 לזווג המלות⁰, ויאמר גם כן מן פעל בפתח עם הבגיים בשו"א הפ"א כמו
 הצווי ועל דרך זה בא ולכן יחכה ה' לתגבם (ישעי' ל'). בכל שאמך*
⁰ זהו להרחיב על הרי"ש כי גם בנפש (יחזקאל ק"ה). הוא מקור וקמץ השי"ן
 כרי"ש טהג דין ההחמנה יבא"ד. היה משפמו להקרא חטף כמו שכבך [ח] ושב
⁰ עי"ן רש"י שם שהוא רחב להגיה האלף⁰ והבגיים אשר על המקור
 מנחי העי"ן ונח על משפמו. פעמים על הפועל עצמו [ט] פעמים על הפועל
 יבא"ד. פ ק הוא גם עזה חטוף [י] וישתוה בהם בבגוי המרבר, היוד לבודה,
 ועי"ן קי"א. יבא"ד. ודגון עם היוד, אע"פ שדגון והיוד יבואו ברוב
 על הפועל, כמו הג' הרגני אתה אומר (שמות ב'). אל תאיצו לנחמצי (ישעי'
 ק"ב). והדומים להם, והיוד לבודה תבוא על הפועל כמו וברברי אותך
 (יחזקאל ג'). בשלחי את חצי הדעב (שם ה'). באמרי לרשע (שם ג').
 והדומים להם אע"פ כן הכל שוה כי הגה מצאנו דגן והיוד על הפועל,
 בשובני והגה על שפת הגל (יחזקאל מ"ז). והיוד לבודה על הפועל, כי
 מאן ה' לתהי (מדנר ק"ב). לא אבה יבמי (דברי' ק'). לבלתי עצבי (ד"ה

א

[ז] ר"ל כדי להדמות ולהשוות השני סיבות מחאה ורקעה כי קן כמו יען מחאה יד
 ורקעה ברנל: [ח] ר"ל שנה משום קן קמן גדול כדי להמשיך לח האלף: [ט] כבר
 בארתי שהכתי הגהה במקום המלה אותך אותה הבגוי נקרא מורה על השגל. והכתי
 הגהה במקום המלה שלך היא מורה על הפועל כמו לשמך בדרך במקום לשמור
 אותך. בשכך ונקומך במקום שכך שלך: [י] כלומר אע"פ שחלנו פטי המדנר כעוד
 פעמים 5

שני קרוק הפעלים

א' ד'. והנה מאן ה' לתתי על הפועל, טוב תתי אותה לך (לחשי ד'ט).
על הפועל, וזה הדרך כמו בן בשמות [יא] כמו ואני נסכתי מלכי (תלים
ג'). והפכו ואלקים מלכי מקדם (שס ע"ד). וכן הסר מעלי נגעה (תלים ל"ב).
והפכו פגד נגעי יעמדו (שס ל"ח). וכן ועמי תלואים למשויבתי (השע י"ח).
הפך ומשבתיך תביתך (ימ"ז ג'). עלי אלקים נדריך (תלים נ"ו). הפך
נדרי לה' אשלם (שס ק"ו). ושמתים בבית הפלתי (ישעיה נ"ו). הפך,
שמעתי את הפלתיך (שס ד'). ותוכחתי לא אביתם (משלי א'). הפך ופח
אשיב על תוכחתי (מנקה ג'). ותוכחתי לבקרים (תלים ע"ג).

שם הפועל ישתנה* על פנים רבים בתוספת
בראש או בסוף ופעם בלי תוספת
ויש בלשון זכר ויש בלשון נקבה, ומה הפועל
תאמר שם בלשון נקבה. פקדה, וכשתחברו

עם הבגיים העשרה תאמר פקדתך, פקדתי, פקדתם, פקדתכם,
פקדתני, פקדתה, פקדתך, פקדתו, פקדתו, וכן במשקל אחר פקידות
וכל אחר ואחר לפי משקלו תחברו עם הבגיים כאשר אודיעך בשער
השמות בעזרת האל:

העתידים והם שלשה עשר והם בשני דרכים הצווי והאותיות הנוספות
שרם איתן:

הצווי פקוד, פקדי, פקדי, פקודנה, האיתן, אפקוד, יפקוד, הפקוד,
נפקוד, יפקוד, הפקוד, הפקוד, הפקודנה:

ופתחת עליהם פתוחי חכנוים:

פתוחי פקוד ששה הפ"א בקמץ חטף או בחיריק, כמו המקור, פקדהו
או פקדו, אע"פ שלא נמצא עם הבגוי בו"ו לברה, כן דעת רבי
יהודא החיוג, שאמר כי וקבנו לי משם (מדכר ד"ג). שרשו קבן ויהיה על
משקל

פעמים ביו"ד לצדה ופעמים ביו"ד מ"מ חין הכדל ציניהם והורחח שזה: [יא]
ר"ל ואני נסכתי מלכי הוא מאמר השם ויהיה כאומר המלך אשר המלכתי על ישראל.
אבל אלקים מלכי פירושו מלך המלך עלי. וא"כ תורה היו"ד על שני דברים הפכיים
וכן ככל אלה שהביא:

פתוחי

משקל שָׁמְרוּ זָכְרוּ, ורבי משה הבהן תפס עליו ואמר כי לא יאמר שָׁמְרוּ מן שָׁמַר ולא זָכְרוּ מן זָכַר, כי אם שָׁמְרוּ זָכְרוּ, ואיננה תפיסה כי אחר שנמצא כן עם המקור למה לא יאמר גם כן עם הצווין? ויש לומר כי נוין ר"ו, וקבנו* [א] כגוי נסתר, אע"פ שבאה הנוין רפה ובחולם

שלא כמנהג, וכן בא כמדה, עונתיו ילְכַדְנוּ * ח"א שהיה ראוי להיות את הרשע (משלי ה'). וכן, יִשְׁנוּ עם אחד וקָבְנוּ כדן כל טן ר"ו כגוי (לכח ג'). פְּקַדְנִי [ב] ונמשך הקמץ במלת האכח כמו ישמרנו ודומיהם: שִׁמְרָנִי אל כי חסיתי בך (תלים י"ז). כמו שנמשך במלת מְיֻרְדֵי בור (שם ל'). וכן תחת רדופי טוב (תלים ל"ח). פְּקַדְם, ובא כגוי הנסתרים במים ר"ו, שִׁיחַטוּ כגלגל (תלים ס"ג). הגיעטו בחילך והורידטו (שם ל"ט). פְּקַדְנוּ, פְּקַדְהוּ, בקמץ הה"א כמו נצרה כי היא חייך (משלי ד'). או * פְּקַדְהוּ, בא

כתבה על לוח אתם (ישעיה ל'). או בנון ה"א, פְּקַדְנָה כמו וקְרָאנָה באזנינו (ירמיה ל"ז). ולמדה ח"א וכחב ראב"ע על ולמדה ח"א בני ישראל שיטח נפיהם. שניהם זכרים כי הדין להיות בשניה' בקמץ ומה שלמיה בסגול' פי' לפודה שיטח כמו נצרה כי היא חייך וח"א כי זה וזה יפסר:

בהיותו קרוב (ישעיה ל"ה). וקְרָאנָה (ירמיה ל"ז). ששמענה (איוב ה'). אהבה (משלי ד') וכן כל הבגיים על זה הדרך, ואשר עיין הפעל גרונית מן פֶּעַל או מן פֶּעוּל, כשנחברם עם הבגיים, נאמר הפ"א בשו"א והעין בקמץ, פֶּעַלְהוּ פֶּעַלְנִי, קרבה אל נפשי גאלה (תלים ס"ט). סַעַדְנִי ואושע (שם ק"ט). בְּרַנְנִי ה' (אי' ק"ו). פֶּעַלְנוּ ארונים (ישע' ק"ו). האותיות שאלוני (שם מ"ה). ואע"פ שהפעלים שעניניהם גרונית יבואו ברוב לגורת פֶּעַל בפתח, צריך להודיע [ג] כי כן יאמר לעולם אפילו אותן שיהיו לגורת פֶּעוּל בחולם שלא להטוף על האות הגרונית אם יהיה

בקמץ

פתוחי פקוד [א] ויהיה קבנו מן הכפולים ושרטו קבנ ואל"כ היה ראוי וקָבְנוּ כדגש הב"ח ומ"ש בהג"ה שהראוי וקָבְנוּ בקמץ היינו חף לפי מה שנכתב בלא דגש (אשר טדחי יש עעס לדבר) מ"מ משקלו איט על משקל הדגיל כחבור הכנוי וראוי להיות עכ"ס כגול' במקום השו"א על משקל ישמרנו: [ב] ר"ל שבאה מחג אלל הקמץ: [ג] ר"ל שכאשר חיה העיין גרונית חיה לעולם

שער דקדוק הפעלים

בקמץ חטף, או הפיא בפרת והעין בשוא ופתח, פִּעְלָהּי, פִּעְלָנִי וכן כלם, וכן המקור בזה הדרך כמו שכתבנו כשיבא ה"א בתוס' הדרך אחד להם:

פתחוי פִּקְרוּ ששה, פִּקְרוּהוּ, פִּקְרוּנִי, פִּקְרוּם. פִּקְרוּנוּ, פִּקְרוּהָ פִּקְרוּן, בחידק או בקמץ חטף:

פתחוי פִּקְדֵי ששה פִּקְדֵיהוּ, פִּקְדֵינִי, פִּקְדֵים, פִּקְדֵינוּ, פִּקְדֵיהָ פִּקְדֵין בחוריק או בקמץ חטף:

פתחוי פִּקְדָּה כפתחוי פִּקְרוּ:

פתחוי אִפְקֹד ששמה, אִפְקֹדְהוּ הלמד בצירי או אִפְקֹדְנִי, והלמד בסגול בעבוד כי הגו' בתגש, וכן כל גון ו"ו, כגוי הגסתר, וגון ו"ו כגוי המדברים היא רפה, לפיכך מה שלפניה בצירי, וזלתי אם תהי' דגושה לחסרון אות, ואז מה שלפניה בסגול, כמו איש מִפְנֵי (ראשית ד"ג)*

אִפְקֹד, ובהפסק אִפְקֹדְךָ, למד הפעל בסגול ופעמים הבף דגושה, יאר ה' פניו אליך ויחנך (מדנר י'). אל הארץ אשר אראך (ראשית י"ב). וכמערב אִקְבְּצֶךָ (שעיה מ"ג). אִפְקֹדִים ואפשר שיבא בה"א מ"ם כמו אִפְקֹדִים (דנר"ס ל"ב). ואִפְקֹדִים למד הפעל בצירי וכן יִפְקֹדִים תִּפְקֹדִים נִפְקֹדִים, ובא כי אִמְלִים (חלים

ק"ח). בפתח טקום הצירי מפני ההפסק, אִפְקֹדְכֶם, אִפְקֹדְנָה והלמד הפעל בסגול והגון דגושה, וכן כל גון קמצה עם ה"א הגקבה מה שלפניה בסגול, ואם יִרְאֶנָה הבהן (ויקרא י"ב). ואם גאל יִגְאֹלְנָה (שם ד"ז). יִשְׁפִּילְנָה יִגְעֹנָה (שעיה ד"ו). הִשְׁפִּטְנָה (שמו"ד ג'). ויִמְעַנְנָה, יִכְחִידְנָה (חיו"ד ג'). וְקִרְאֵנָה באזנינו (ירמיה ל"ו). ויסגור בשר הַחֲתָנָה (ראשית ב'). ונמצא בספרים מדויקים לִיחְמְנָה (ראשית ל'). המ"ם בצירי, ועוד נכתבנו בשורש יחם, ובא אחד הגון רפת הענינה לעיניהם (יחזקאל ד'). ומשפט כלם להיות הגון נחה

והה"א

המ"ם בשוא בין אם יהיה ממשקל פִּעַל או ממשקל פִּעְלִל. כי לולי זאת יקרה שיחטף האות הגרונית ולא ידבר אותו על נכון. או יהיה פתח בס"א שגם הפתח מרחבת על האות גרון:

פתחוי

שע דקדוק הפעלים

לה

וההיא קמצה ידאנה ישפילנה, כמו יסכבנהו יצרתהו (דנניס ל"ג). כל היום
 יברכנהו (מ"ג ע"ג). ולהקל על הלשון עשו כן *] או יאמר אפקדה ההיא
 *] עיין ק"א כי כן משפטו. במפיק והלמ"ד קמצה כמו ישפילה עד ארץ
 יבא"ר. (ישעיה ד"ז). או ראה ויספרה (ליוג ד"ט).
 וימצאה מלאך ה' (ראשי י"ז). ויוציאה מחיקו (שמו"ד). או אפקדה ולמד
 הפעל בסגול וההיא קמצה, ויתקעה בבטנו (זפסיס ד'). וישנאה אמנו
 (ש"ג י"ג). וכן לכל היא הגקכה בזה הדרך *] ונכתב הגח שאחרי ההיא
 *] חל רק כשליש גרונית. במלת ואחיקיהא מפו ומפו (חזק מ"א). אפקדה
 יבא"ר.
אפקן אפקרן:

פתחי יפקוד עשרה, יפקדהו או יפקדנו או יפקדו, כי כי מצאנו אויב
 ירדפו (השע ח'). ואם יתקפו האחד (קהל ד'). חה שמו אשר
 יקראו (ירמיה כ"ג). ביום השמיני היתהו לי (שמו"ד ג'). ורשעו אשר מן
 הלבדו (תליה ל"ח). ועל דרך הסברא נאמר גם כן אפקדו נפקדו, ורבי
 יונה כתב כי ו'ו ואם יתקפו נוספת כו'ו בני בעור (מדכ ד"ד). ויהיה
 ארץ (ראשי ח'). למעינו מים (מ"ג ק"ד). והנה הוא כמו יתקוף, ואין
 צריך לפירושו, רק פירושו, אם יתקף האחד [א] אחד מהשנים, השנים
 יעמדו כנגדו, כלומר הוא וחברו והנה הוא כגוי היחיד, יפקדו ונמשך
 הטעם במלת כי יפנשק (ראשי ל"ג). ובהפסק עיין הפעל בשוא ולמד
 הפעל בסגול יפקדו, ובא עיין הפעל בקמן חטף במלת חם ידהפף
 (יחזקאל ל"ה). וכן אשר פי ה' יקבנו (ישעי ס"ג). כמו באותי ואפרם
 (השע א'). וזולתו, לטעם שכתבנו במלת אפעל, יפקדני למד הפעל
 בצירי ובא פתח גדול תחת קמן קמן במלת יאהבני אישי (ראשי ד"ט).
 וכן בא כמדהו פן הדבקני הרעה ופתי (שס י"ט). הברל יבדילני (שעיה נ"ז).
 כי ישביעני מצרורים (ליוג ט'). הי ה' אשר הביעני וישיבני על כסא
 דוד אבי (מ"א ב'). והראני האתון (מדכ ד"ג). כי לא יראני האדם וחי
 (שמו"ד ג'). וכן אל הבעתני (ליוג ט'). והגון דנרשה ובא מי כמני ומי
 יועידני (ירמיה מ"ט). בשני מקומות בסגול הדל"ת וברגש הגן שלא
 כמרג [כ] כי אין צדג נון יוד המדבר להיות דנושה, אבל באה דגש
 במקומות

פתחי יסקד [א] ר"ל האחד חס אחד: [ב] רק נאה ירי לפניה:
 כי

שער דקדוק הפעלים

במקומות כמו הַנְּנִי בני (לאשים ק"ב). הַנְּנִי מי אתה בני (שס ק"ז). הן
 בְּעוֹדְנִי חי עמכם היום (דנרים ל"א). ולא אם עוֹדְנִי חי (ש"א ק'). יִפְקְדֶם
 ובאה מלת יִלְבָּשֶׁם הבהן (שמוס ק"ט). מחוברת על דרך כנוי העבר וכן
 לא יִשְׁיָמֶם בך (דנרים ז'). קמץ גדול תחת קמץ קמץ, ומלת ויחַלְקֶם
 דוד (ד"ה א' ק"ג). בא בפתח קמץ תחת גדול [ג] ומפני סגול היו"ד *
 * כִּכְסֵי הַדָּטָם הַיּוֹד כִּכְסֵי. היתה החי"ת קמצה ומשפטו ויחַלְקֶם דוד
 והוא מהשעל. יבא"ד. הַיּוֹד וְהַחִי"ת בַּפֶּתַח * יִפְקְדֶם יִפְקְדֶנוּ
 * אם הוא מהשעיל היה בצירי לִמְד הפעל ובא בקמץ באתנח
 ראו להיות החי"ם נשוא ויחַלְקֶם וישראל לא יִכְיֶרְנוּ (שעיה כ"ג). יִפְקְדֶה
 ואם הוא מהדגוש היה ראו ויחַלְקֶם יִפְקְדֶה יִפְקְדֶה ובא בפתח באתנח ושוד
 הַיּוֹד כִּכְסֵי. יבא"ד. בְּרַמּוֹת יַחֲיִיתָן (מנקה ב'). יִפְקְדֶנּוּ. פתוחי
 הַפְּקֹד ששה. הַפְּקֹדֶה או הַפְּקֹדֶנוּ. תִּפְקְדֵנִי הַפְּקֹדֶם. הַפְּקֹדֶנוּ הַפְּקֹדֶה
 או הַפְּקֹדֶנָה הַפְּקֹדֶן :

פתוחי נִפְקְדֶה ששנה נִפְקְדֶה, או נִפְקְדֶנוּ נִפְקְדֶה ובהפסק נִפְקְדֶה, נִפְקְדֶם,
 נִפְקְדֶם, נִפְקְדֶה או נִפְקְדֶנָה, נִפְקְדֶה, נִפְקְדֶן, נִפְקְדֶן.
 פתוחי יִפְקְדֶה עשרה, יִפְקְדֶה, ובא הבנוי הזה עם נון וזו שלא כמנהג
 עונותיו יִלְבְּדֶנּוּ את הרשע (משלי ס'). וכן באה הגון רפה ובתולם
 שלא כמנהג * וכן בא כמורה וקִבְּנוּ לִי מִשֶׁם (מדבר ק"ג). וכן יִשְׁנֶה עם
 * וע"כ ל"ל כי הגוץ והוא"ו אוד' (אסתר ג'). כמו שכתבנו ובא בתוספת
 נוספים וע"כ אחריו א"ת. יבא"ד. נן עם הבנוי שלא כמנהג, והמו גליו ולא
 יַעֲבֹרְנָהוּ (ירמיה ס'). בתדשה ימצאונה (שס ב'). שפתי יִשְׁבַּחֶנָּה (תלים
 ס"ג). אילי נביות יִשְׁרָתוּנָהּ וּמַלְכֵיהֶם יִשְׁרָתוּנָהּ (שעיה ס'). שניהם הגוץ
 בסגול לפי שהם מלעיל, כי האתנח בשניהם בתי"ו, או יִקְרָאֵנִי ולא
 אענה יִשְׁחַרְנֵנִי ולא ימצאונני (משלי א'). יִפְקְדֶה, יִפְקְדֶנִי, יִפְקְדֶם, יִפְקְדֶם,
 יִפְקְדֶה, יִפְקְדֶה, ובא יִבְעֹלֶהּ בניך (שעיה ס"ג). העי"ן קמוצה מפני
 שהיא גרונית, וכן בשאר הכנויים בהיות עי"ן הפעל גרונית כמו ואִשְׁאֵלֶם
 וישיבו דבר (שעיה מ"א). אם לא יִסְחָבוּם (ירמיה מ"ט). יִסְעֲדֶנִי על ערש
 דוי (תלים מ"א). ויִמִּינֶךָ הַסְעֲדֵנִי (שס י"ח). שִׁמְעֵ בְקוֹלִי אֵינְעֶדָה (שמוס"ח).
 ואמאסאך

[ג] כי הגלל הוא שכל מקום שראוי לנזח פתח לפני אות אלה"ע הקמוצה תשנה
 הפתח

ואמאבאך מבחן לי (הפע' ו'). והאלף יתירה בין הסמך והב'ף, וכן שלמד הפעל גרונית יבוא בקמץ שלא לחסוף על האות הגרונית, ישמעני אלקי (מכס ו'). ויתקעה בבטנו (שופטים ג'). וימצאהו איש (נחשבים ל'ז). וימצאה מלאך ה' (שם י"ז). וימצאה משקל כבד והב (ד"ה א' כ'). וישלחה ה' בדרך (ש"א ס"ז). ואשלחה אל פרעה (שמות ג'). מה יקחה לבך (איוב ס"ז). ויסקה מאהל (סלים ל"ג). אם אשכחה ירושלים (שם קל"ז). וישנאה אמצון (ש"נ י"ג). ויקחהו וישליכו אותו (נחשבים ל'ז). והזבחים להם לאכול (יחזקאל י"ז). ובא עם הבני שהעין שלהם גרונית בשו"א ואגלהך תחש (יחזקאל י"ז). בשו"א ופתח, הלא חבלים יאחזוקו כמו אשת לדה (ירמיה י"ג). בשו"א וסגול, או יהי כל אלה קמצים מפני שהם מגורת אפעל יפעל בפתח לפיכך יעמדו עם הבנים כמו שהם מרם הבנים אלא שהם קמצים מפני [א] נח השוכן כמו שזכרנו בצווי, ואשר אחר הקמץ שו"א הוא קמץ מפני שהוא כלעיל, כי כן מצאנו שהם גם בלא אות גרונית איבבה אלבשנה (שיר ה'). צדק לבשתי וילבשני (איוב ד"ט). ילשם הבחן (שמות ק"ח). ואיש אחד ישבבנת (דברי ק"ח). סן הדבקני הרעה (נחשבים י"ט). לא יירשך זה (שם ס"ז). ואפשר שיהי מוז הגורה כי יפגשך עשו (נחשבים ל"ג). ואע"פ שמצאנו ותפגש אותם (ש"א ק"ה). בחולם, וכן עם הבנים בשו"א אפגשם (כ"ט י"ג). ויפגשהו (שמות ד'). אולי נאמר ג"כ אפגש יפגש בפתח, ויוצא מדרך חבריו, וזה שמו אשר יקראו (ירמיה ק"ג). שהוא מן יקרא וכן בא יועמיהו לאומים (מסלי ק"ד). והוא מן ומה אועום בחולם (מדבר ק"ג). אולי נאמר ג"כ אועם יועם בפתח, יפקרון, יפקרובן, וזבא במ"ם לנקבות, ויבואו הרועים

ויגרשום

הפתח לסגול כמו הרדה ההשב אחיג והדומה להס והפעס הוא להיות הפתח והצק ממוח אחד לכן אם יבואו רעופים יקרה שלא ידוכרו על כון באותיות אח"ע שמאלן קשה לכן נשתנה לסגול וא"כ ממילא חס הדין טותן להיות סגול או נשתנה הפתח הראוי לבוא אחריה להקץ:

פתוחי יפקרו [א] ר"ל כיון שכלפי אשר להניח הוועה מכלתי נח נראה (ודגש הוא כמו נח נראה) או נח נסתר ובחלה כיון שאין נח נראה ולא דגש לכן בזה ה"ג עם נח נסתר ובאשר בזה שו"א כמו יירשך והדומה לו שאלו היה אפשר להיות בפתח ויהיה נח נראה אחריה מ"מ בזה קמץ בעבור הגנינה שנראה בה שהיא בלח"ה מושכת נח נסתר: [ב] ר"ל מ"ן המלויה להיות טספה בעתיד כמו

העכדון

שער דקדוק הפעלים

ויגרשים (שמו"ג ז'). וכתב רבי אברהם אבן עזרא בשם רבי משה הכהן
כי בא כן שלא [ב] להתערב עם הגון הנוסף, והנה מצאנו אשר קנייהו
יהרגון (זכריה י"א):

פתוחי הפקדו ששה הפקדו ו, הפקדוני, הפקדום הפקדוני הפקדוה
הפקדון:

פתוחי הפקד כפתחי הפקד לזכר אלא שזה ששה וזה עשרה:
פתוחי הפקדי ששה, הפקדיהו הפקדיני הפקדים, הפקדיני הפקדיה
הפקדין:

פתוחי הפקדנה, כפתוחי הפקדו אלא שלנבצאות ששה ולנסטרות עשרה
ואשר פ"א הפעל אות גרינית תנקד האות הנספת בפתח וזלתי
האלף שתנקד בסגול כמו אעמוד יעמוד העמיד נעמוד, יעמדו העמדו,
יארכו הימים (יחזקאל י"ג). וכן בלם, ואם בהפסק יעמדו העמדו וכן
אדלוך יהלוך, אבל וההלך אש ארצה (לש"מ ט'). ולשונם ההלך בארץ
(מל"ס ע"ג). לא נשתנה תנועתם ונמשכת התי"ו בטעם להרחיב על הה"א,
ובא גם האלף בפתח, ואהרנה את יעקב אחי (לש"מ ד"ז). ואחדלה מה
מני יהלוך (ליו"ט י"ז). וכן משפט הרפה שברה לבי ואנישה (מל"ס כ"ט).
כשהי' בתשלומי אאנישה, ובא בשורק כמו ישפוטו הם (שמו"ט י"ח). לא
תעבורי מזה (חז"ל ז'). ואם לגזרת פעל האותיות הנוספות בסגול כי כן
תבן הקריאה, כי לא יחדל אביון (דברים ע"ז). לא יעשר (ליו"ט ע"ז). לא
תחמר כל בה (דברים מ'). ובאו בסגול לגזרת פעול, ויהשוף יערות
(מל"ס ד"ט). והות רשעים יהדוף (משלי י'). וכן עם הבנוי ונראהו ולא מראה
ונחמדהו (יעזיה ל"ג). יהדפהו כאור אל השך (ליו"ט י"ח). ובא בפתח לגזרת
פעל, והענבה אליהם (יחזקאל ד"ג). אבל והענב על טאהביה (ש"ס). בסגול
האות הנוסף כששפט כל אותיות הנוספות לגזרת פעל, שדם בסגול, ובא
פ"א הפעל לפעמים בפתח כמו ועברו אנשים מדינים (לש"מ ל"ז). ויחלטו
הלום (לש"מ מ'). יארכו הימים (יחזקאל י"ג). יעמדו נא וישיעך (שע"ס
מ"ז). לא תעזבנו (דברים י"ד). ונעבדה את מצרים (שמו"ט י"ד). כרת לנו
ברית

העבדון לח אלוקים. אחד. תאכדון. והדומה להם. ועל זה הקשה המחבר הרי
מצאנו קנייתן ירגון שהיא כתי וכל זה הסבוק להחלוף הזה.
ושד

ברית ונעבדך (ש"א י"א). ביום השבת יערכנו (ויקרא ד"ד). לכו ונדרנח
 (לש"ז ל"ז). ואהרגה את יעקב (ש"ס ד"ז). ויהפכו לטעלה (שופטים ז').
 והזוטה להם ובאו כפוארים בקמץ חטף, ולא תעבדם (שמות ד'). אשר
 לא ידעתם ונעבדם (דברים י"ג). והאות הגוספת נקודה בקמין כפני הקמין
 חטף אשר אודיה, ובספר ירושלמי כי לא אעזבך (לש"ז ד"ח). אעבדך
 שש שנים (ש"ס ד"ט). בקמץ חטף פ"א הפעל, ויבוא ג"כ פ"א הפעל בסגול
 ולא יערבו לו (הושע ט'). ויארבו על שבם (שופטים ט'). לטען החזקו
 (דברי י"ח). יחדו כצפור (הושע יא). יהלכני צדיק (תל"ס קמ"א). יורסם ולא
 יבנם (ש"ס ד"ח). נארבה לדם (משלי ח'). ופעמים פ"א הפעל בשו"א גם באות
 גרונית בהפתח האות הגוספת, לטען יחסי לדם ומים (יחזקאל ד'). אולי
 יחסרון (לש"ז י"ח). ויחלקו לדם את הארץ (מ"א י"ח). ויעורו אודי אניה
 (מ"א ח'). ואחרלה טה טבי יהלוק (ל"ז י"ז). לכה ונעברה אל כצב פלשתים
 (ש"א י"ד). ויגידה ויערבה לי (שע"ה מ"ד). וכן כנהי חלמד יחזק ויסך
 (תל"ס ל"ב). וכן עם הסגול באות הגוספת פ"א הפעל בשו"א יחדו האין
 (יחזקאל ד"ז). יחסרו מימיו (תל"ס מ"ו). פן יחזקו טסריכם (שע"ה ד"ח). יחשבו
 טכבי נשפו (ל"ז כ'). ונראהו ולא מראהו ונהברו (שע"ה ל"ב). הנה אני
 קשרתי אל אדוני ואהרגהו (ש"כ ד'). ואחזה בו ואהרגהו בצקלג (מ"ב י"ד):

עד הנה נשלמו העוברים והכינונים והעתידים עם כנוייהם:

והדע כי כנהג העוברים בלשון הקודש להשתמש בו עבר במקום עתיד
 שהן אותיות איתן, וזה בנבואות ברוב, כי הדבר ברור כמו
 אם עבר כי כבר נגזר, ועתיד במקום עבר, כמו או, ועתיד ועבר במקום
 בינוני, כלומר שהיה עושה זה תמיד, ואינם צריכים להוכיחם כי רבים הם
 ולפי הענין תביר כל אחד מהם, ועם מלת או, יבוא ברוב עתיד במקום
 עבר, כמו אז ישיר משה (שמות ט"ו). אז ישיר ישראל (מדנר ד"ח). אז
 אז יבדיל משה (דברים ד'). אז ידבר יהושע (יהושע י'). או יעלה חואל
 (מ"ב י"ב). אז יבנה יהושע (יהושע ח'). וכתב הדבם ראביע כי כן המשפט
 בלשון ישמעאל, וכתב כי כן יתכן לדבר בהם לזמן העומד והוא סודך

יכסה

שער רדוק הפעלים

יִכְסֶה פָּנָיו (יִשְׁעִיהוּ). וַיִּנְעוּ אַמּוֹת הַסְּפִים (סס). בַּעֲבוּר כִּי אֵין בַּלְשׁוֹן
סִימָן לִזְכָּן אֲמַצְעִי, יִדְבְּרוּ בּוּ בַלְשׁוֹן עֵבֶר וְעֵתִיד, וְהוּא בַלְשׁוֹן לַעֲוֹ (פְּרִיא'ה)
וְהוּא זִמְן עוֹמֵד לַעֲבֵר אוֹ (פְּרִיא'ה) וְהוּא זִמְן עוֹמֵד לַעֲתִיד, כְּמוֹ אִישׁ
הַתְּנַתִּי לַפְּצָעִי (רִאשִׁית ד'). שְׁהוּא כְּמוֹ אֲהַרּוֹג דָּל אִם יִפְצַעֲנִי אִישׁ הִיִּיתִי
הוֹרֵג אוֹתוֹ, וְכֵן נִפְן כְּמַצְדִּים הַסֵּיעַ הַגֵּרֶשׁ גּוּיִם (הַלִּים ס'). שְׁהוּא כְּמוֹ הַסַּעַת
גֵּרֶשֶׁת כְּלוֹמֵד הִיִּית מַסִּיעַ אוֹתָם מִסַּע אֲדָר מַסַּע, וְכֵן הִיִּית גּוֹרֶשׁ גּוּיִם
מִפְּנֵיהֶם גּוֹרֶשׁ אֲדָר גּוֹרֶשׁ, אֲבֵר בִּינּוֹנִי בַּמִּקּוֹם עֵבֶר וְעֵתִיד לֹא מִצְאָנוּהוּ,
וְסָה שְׁאֲמַר ר' יוֹנָה כִּי וּפְרַעַה חוֹלָם (רִאשִׁית מ"א). הוּא בִּינּוֹנִי בַּמִּקּוֹם עֵבֶר
אֵינִי אֲלֵא בִּינּוֹנִי בַּעֲצָמוֹ וּפְרִדּוֹשׁוֹ הִיִּה חוֹלָם שְׁהִיִּה עוֹמֵד עַל הַיְּאוֹר, וְכֵן
הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אִשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה (כִּף יִשְׁעִיהוּ). כִּי אֲעֲפִי
שְׁהַבְּרִיאָה הִיִּתָה מָאוּ, בְּכֹל יוֹם הוּא עוֹשֶׂה אוֹתָהּ וּמַעֲמִידָה בְּכַחוֹ, וְהַצּוּי
לֹא יִמְצָא בַּמִּקּוֹם הַעֵבֶר, וְלֹא הַעֵבֶר בַּמִּקּוֹם הַצּוּי, אֲבֵל הַצּוּי בַּמִּקּוֹם
הַעֵתִיד שְׁהוּא אֵיִתָן מִצְאָנוּ, כְּמוֹ עֵלָה וּמִית בְּהַר (דְּנָרִים ל"ג). שְׁהוּא כְּמוֹ
תַּמְתָּ, וְכֵן וְאִם בֵּין כּוֹבָבִים שָׁיִם קֶנֶד (טוֹנֵדִי ח'). שְׁהוּא כְּמוֹ תַּשִּׁים *
* [וְלִי כִי הַסּוּי נִמְלַח תַּגְּבִיהַּ אֲשֶׁר הִנֵּה הוֹדֵךְ עַל הַשָּׁמַיִם (הַלִּים ח'). שְׁהוּא
כְּמוֹ תַתָּן, כִּי לֹא תָבוּא מִלַּת אֲשֶׁר וּמִלַּת כִּי
עַל הַצּוּי, [וְאֲעִיִּם שְׁמִלַּת כִּי תָבוּא עַל הַצּוּי
יבֹא'ר.]
מַעֲטִים הֵם כְּמוֹ כִּי עֵבְרוּ אֵיִי כְּתִיִּים (יִרְמִיהוּ נ'). כִּי שְׁמַעְנָה נְשִׁים (סס ט')]]
רַחֲקִי מֵעוֹשֶׂק (יִשְׁעִיהוּ ל"ד). כְּמוֹ תִרְחַקִּי, וְזוֹלַת אֵלָה נִמְצָאוּ מַעֲוֹשִׁים, אֲבֵל
הַעֵתִיד בַּמִּקּוֹם הַצּוּי רַבִּים, וְאֵין צְרִיכִין לְהוֹכִירֵם וּלְפִי הַעֲנִין תְּכִיר וְתַרְעֵה,
וְכֵן דְּכַם לְהַשְׁאֵל זֶה מַזֶּה הַנְּ' פָּנִים שְׁהוֹכֵרְתִי בְּאֵבֶן הַרְאֵשָׁה שְׁהֵם פִּעֵל
פִּעוּל פִּעֵל, כִּי מִן שְׁמֵר תֹּאמֵר בַּעֲתִידִים שְׁמֹר אֲשֶׁמֹר יִשְׁמֹר, הַנְּה
הַעֵבֶר לְגִזְרַת פִּעֵל, וְהַעֲתִידִים לְגִזְרַת פִּעוּל, וְכֵן חֲפִץ שְׁהוּא מַגִּזְרַת פִּעֵל
תֹּאמֵר גַּם בַּעֲבוּרִים, כִּי חֲפִצָה בִּי (הַלִּים מ"א). כִּי חֲפִצָהִי צִדְקָךְ (אִיוֹנֵלִיג)
לְגִזְרַת פִּעֵל, וְהַעֲתִידִים לְגִזְרַת פִּעוּל, כִּי לֹא אֲחַפֵּץ (יִחְזַקְאֵל י"ח). וְאִם לֹא
יִחְפֹּץ (רוֹם ג'). וְלְגִזְרַת פִּעֵל וְדָרְכוּ יִחְפֵּץ (הַלִּים ל"ז). וְכֵן מִן יִכּוֹל שְׁהוּא
לְגִזְרַת פִּעוּל תֹּאמֵר הַעֲתִידִים לְגִזְרַת פִּעֵל כְּמוֹ לֹא אוֹכֵל (מִדְּנָר כ"ג). לֹא
יִכּוֹל לְרִאוֹת (ס"א ג').

וְעוֹד אוֹדִיעַ כִּי הַאוֹתִיוֹת הַמְשַׁמְשׁוֹת שְׁהֵם חֲצִי כֹל הַאוֹתִיוֹת וְהֵם א"ב
הַזֵּי יִכּוֹל מַעֲשֵׂת מֵהֶם יִשְׁמָשׁוּ בְּרִאשׁ הַתִּיבָה וּבְסוֹף. וּמֵהֶם יִשְׁמָשׁוּ

בְּרִאשׁ

בראש ולא בסוף, וסימן האותיות המשמשות מסרו המדקקים הראשונים להקל זכרונם בפי התלמידים, מהם רבי מעטם בן סרוק נתן סימנם, שמלאכתו ביניה, והדבם רבי שלמה בן גבירל נתן סימנם, אג"י שלמ"ה כות"ב והטורה בן גאנח ותוא הזכור תמיד בספר הזה רבי יונה וכן הוא נזכר בפי האנשים בשם רבי מרינוס גברה ידו בכלאכת הדקדוק ונתן סימן האותיות המשמשות, שלומי א"ך תבנה, והחכם רבי אברהם אבן עזרא נתן סימנם, כשת"ל א"ב המין או שית לך א"ב המין, ואחי רבי משה* נתן סימנם מש"ה כת"ב * והמהגר המשקיס נתן אלינו והוא סימן נאה לענין ונכון לבגן סימנס ש"ס ח"ל'י'ה'ו' ל'כת"ב:

והאותיות המשמשות האלה מהם ישמשו להוראת הפעולה [א] על הגבר כמו אותם המשמשות בעוברים בסוף התיבות וסימנם מ"ת הי"ו, ובבינונים בסוף התיבות סימנם תהימ"ו, ובעתידים בראש התיבות סימנם אית"ן וגם ישמשו בהם בסוף התיבות עם אותם שהם בראש, הי"ו לחברים והי"ו לנקבה, והגין ה"א לנקבות וסימנם יונ"ה הכל כמו שזכרנו, ומהם ישמשו בראש התיבות לבאר ענין הבלה ולא להורות על הגבר, ולא ישמשו בעוברים ובעתידים כי אם במקור ושם הפועל וסימנם כמל"ך אלו לא ישמשו בעוברים ובעתידים כי אם במקור, ומה שאמר ורבו כמו רבו (זכריה י"ד). חסר שין השמש, ר"ל כמו שרבו, והטי"ן תשמש בעוברים ובעתידים, ובבינונים ישמשו יותר אותיות בכל"ם, וככה ישמשו אלה על המקור, בַּפְּקוֹד בַּפְּקוֹד לַפְּקוֹד סַפְּקוֹד, ועוד הי"ו תשמש על המקור שתאמר ופקוד או ופקוד, וסימן המשמשות על המקור גם הי"ו מל"ך ב"ו, ובא דגש אתר המ"ם שלא בא כן אחר שאר האותיות לחסרון נו"ן מן כי המ"ם [ב] לא תשמש לברה כאשר ישמשו בכל"ו לברים, ולכן הדגישו הפ"א הפעל לחסרון נו"ן מן, ופעמים תבוא המ"ם בפתח כמו כי לַמְּבַרְאֵשׁוֹנָה לא אתם (ד"ה ח'). כי הברעים לא התקדשו לַמְּדֵי חֲלָקוֹ תְּהַבְּאוֹת * פ"ו ואם פ"א הפעל גרונית הנקד פ"ם השירות בקמץ * ח"י כן רק הוא שס קמץ [ג] לתשלום תען הנפקדת כמו מַעְבֹּר ע"מ כפַּעְלָה. יבא"ר. אל הארץ (מדבר ל"ג). מַחֲדֵל לַהַתְּפַלל בַּעֲדֵכֶם

ש"א

ועוד [א] כמו פַּקְדוֹת שֶׁחֲזִיו מורה שאלוני שאני מדבר אליו (והוא הדובר) עשה מעשה

שעך דקדוק הפעלים

(ש"ל י"ג). כי אותיות הטרון לא יקבלו הדגש ושמו הגח במקומו כי במקומות רבים יבוא הדגש תמורת הגח והגח תמורת הדגש וכן על הדיש שלא תקבל דגש מדדף אחר ישראל (ש"ל י"ח). ובכל"ז יבוא בפתח כשתהיה אות גרונית שו"א ופתח בעבור לעבור ועבור, באכול האש (מדנר ד"ז). בעוז עינות תרום (מלי ח'). אין גחלת לחסם (ישעיה מ"ז). והוא בשו"א לברו, וכשתהי' האות גרונית שו"א וסגול בכל"ז בסגול באמר להם עם ה' אלה (יחזקאל ל"ז). ועם הלמד נחה האלף לפי שנשתמשו הרבה במלת אמור עם הלמד ואמרו לאמר בנוח האלף לכן כאבל קט (ישעיה ה'). ויהי כאמור יהושע (יהושע ו'). ובא שלא כמנהג ויהי בעוזר האלהים את הלויים (ד"ה ל' פ"ו). הבי"ת בפתח קמן והצגה ברוב כי העי"ן שו"א ופתח ואע"פ שהעי"ן בשוא לבר וסגול הבי"ת יורה עליו כי נקודו הי' שו"א וסגול לולי שרצו לחסוף אותו, וכן על שם הפועל, ובא שלא כמנהג בתוך הדיפות בעלי*) הבי"ת פתח (* פתח הגי' לדיעה. והעי"ן בשו"א וסגול ועל שם הפעל ישמשו יבא"ר. יותר אותיות וכן על שאר השמות וסימנה

משה וכל"ב ושם הפעל הוא אשר תבנה ממנו כל הפעולה כמו דבר שהוא שם תבנה ממנו כל הפעולה אחר שמצאנו כן בנות צלפחד הזרות (מדנר ד"ז). כן משה בני יוסף דוברים (ש"ל ל'). כי כן דעתי שלא לקרא שם הפעל כי אם אשר תבנה ממנו כל פעלת המור עוברים ובינונים ועתידים ואחר שנמצא במקרא מלה אחת בבינונים או בעוברים. או בעתידים נבנה עליו כל המור, וכן מן הרב אחר שמצאנו תרבו כל פריה (ירמיה ג'). הרוב והדרם אחרים (ש"ל ל'). נבנה עליו כל המור ונאמר עליו הרב חרבת וכן כלם, וכן נבנה ממנו בנין הפעיל והפעל ונפעל אחר שמצאנו הרב נדרבו המלכים (מ"ג ג'). שענינים ענין הרב וכן מן שלג אחר שמצאנו השלג בצלמך (מליס ס"ח). ומן גשם אחר שמצאנו היש בהבלי הגוים משימים (ירמיה י"ד). נבנה עליהם כל המור וכן מן עשרה בנין הקל צאנכם יעשור (ש"ל ח'). ר"ל יקח מעשר, נבנה ממנו כל בנין הקל וכן בנין הפעיל מן כי תבלה לעשר (דנריס ד"ו). ר"ל לתת

המעשר

ממנה המקיזה וק כלס: [ב] ויהיה מפקד כללו מאמר מן פקד: [ג] כי

הגח

המעטד, וכן פעל הדגש מן עשר ותעשר (שס ט"ו). וכן מן שריד, והטרידים שרדו כהם (יהוש' י"ד). נבנה עליו כל בנין הקל וכן מן שכל בנין הקל שכל דוד (ש"א י"ח). ומבנין הפעיל נמצאו לרוב, וכן מן בוד, וברד בודת היער (טעיה ל"ג). תבנה סמנו בנין הקל וכן מצאנו מן שאר בנין הקל עוד שאר הקטן (ש"א י"ו). נבנה עליו כל השור, ואוד אשר נגזר הפועל מן השם כשיאמר הפעולה אינו צריך לזכור השם כי בפעולה הוא השם, כמו שתאמר עמר אמר אין צריך לזכור השכירה והמאמר, אלא שפעמים בא כן והוא תוספת באור או בא כן לחוק הפעולה והוא האמת כמו שאנו עתידים לזכור זה הטעם בכפל האותיות במלה כמו ירקק אדמדם (ויקרא י"ג). והדומה להם, וכן בכפל המילים כמו שאנו עתידים לבאר בכנין פעל הדגש ומה שבא כן לזכור השם עם הפועל כמו קצף ה' על אבותיכם קצף (זכריה ח'). כי די היה לו בקצף ובא השם אחריו לחזק הקצף שהוא גדול וכן טבוח טבח (יחזקאל י"א). ומעלה מעל (ויקרא ה'). מעל מעל בודם (יאסע י"ג). יצנפך צנפה (ישעי' י"ג). למען בצע בצע (יחז' י"ג). ומלך מלך (ירמי' י"ג). מהממיר עליו ממיר (ישעי' ה'). שרו כל בוגדי בגד (ירמיה י"ג). עשקו עושק וגולו גול (יחזק' י"ג). ומלכיהם שערו שער (שס י"ז). יברשו ב'ש'ת (ישעי' מ"ג). ויצם דוד צום (ש"כ י"ג). התבוננו בה בינה (ירמי' י"ג). הלא מסשל משלים הוא (יחזק' י"א). ומשול משל (שס י'). מזריע זרע (ר"א ח'). מקרקר קיר (ישעי' י"ג). ועפר בעפר (ש"כ י"ו). ברוק ברק (מליס קמ"ד). והדומים להם, וככה ישמשו מ'ש'ה וכל"ב על הבינונים כמו על שם הפועל, והר"ו והשי"ן ישמשו גם בעובדים, ובעתידים, וככה ישמשו מ'ש'ה וכל"ב על שם הפועל מדבר שדבר הדבר ודבר כדבר לדבר בדבר, ופעמים הר"ו בקמץ על שם הפועל ועל הפעל ועל השם ועל המלה כמו חלב דשן תשבע נפשי (מליס ס"ג). חולתם והוא כשהמלה מלעיל כמו דשן חלב חולתם או מלה זעירא כמו עם גדול ורב ורם (דנריס ב'). קח ולך (רלשי"ת י"ג). כל חלב שור וכשב ועז (ויקרא ד'). אתה והם ואהרן (מדנר י"ו). אני והוא (רלשי"ת מ"א). אבל כשהמלה מלרע כמו זהב דבר לא תבוא עליהם ו'ז קטצה ופתחה * לרוב המשכת התנועות בין ותרע * ח"א ו'ז סמוכה לא סמוכה וכשיבא וכל"ב על תיבה שתחלתה שוי"א לשול' נשמת רק על לחיות

אחה"ע

ינסד

שער דקדוק הפעלים

יִנְקֵד כְּלָב בַּחֲדִיק וְהָיוּ בַשּׁוּרֵק [ד] מִצִּמְתָּה אַחֲרָיִךְ הַקּוֹדוֹת בַּחֲסֵי לֹא וְהָיוּ
 בְּאַלְפֵי בְקִרְיָאָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְחַבְּרוּ שְׁנֵי שׁוּאֵיִךְ הַאֲהַפְּכָה הַעֲזִיד לַעֲבֹד וְדוּק.
 נַעֲיֵץ כְּאֵד כְּמוֹ שֶׁתֵּאֱמַר וְזָבֻלֹן לְזָבֻלֹן לְזָבֻלֹן וְזָבֻלֹן וְאִם תִּחְלַת
 הַתִּיבָה אַחַת מֵאַחֲרוֹת אַחֲרָיִךְ וְתִהְיֶה הָאוֹת גְּרוֹנִית שׁוּאֵי וּפְתַח אִו
 שׁוּאֵי לְבַד, הָיוּ בַפְּתַח, וְאַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם (רִאשִׁית ז'). וְאַנִּי אֶקְשֶׁה (שְׁמוֹת
 ד'). לֹשֶׁן וְעָשִׂי עֲנֹת (רִאשִׁית י"ח). וְהַשִּׁיבָה עַל כֵּךְ (רִאשִׁית מ').
 וְחֲמֹרִים וְעֲבָדִים (שֵׁס י"ב). וּבִשְׁוֹאֵי לְבָדָה וְעִירִים עֲשֶׂה (שֵׁס ל"ב). וְכֵן
 עֲצוֹר בְּמִלִּין (לִיזֵק ד'). וְאִם הָאוֹת גְּרוֹנִית בְּשׁוּאֵי וּסְגוּלָּה אִו שׁוּאֵי לְבַד
 הָיוּ בַסְּגוּלָּה חֶסֶד וְאַמֶּת (רִאשִׁית מ"ז). וְעִוּוֹן וּנְפִלְאוֹתָיו (מֵלֵךְ ע"א). וְאַחֲזִין
 בְּזַבּוֹ (שְׁמוֹת ד'). וְאַמּוֹנָה עֲנִירָעִי (מֵלֵךְ קי"ט). וְהַשִּׁיבָה ה' מְצָרִים בְּאַנִּיּוֹת
 (דְּנִיּוֹת ק"ח). וּבִשְׁוֹאֵי לְבָדוֹ שְׁמוֹר מְצוֹתֵי וְחִיָּה (מֵשִׁלֵי ד'). וְאִם אֶלְפֵי
 תִחְלַת הַתִּיבָה וְנָחָה, יִהְיוּ אוֹתוֹת וּכְלָב בְּצִירֵי, וְאַלְקִים זֹלָתִי לֹא תִרַע
 (הַשֵּׁעַ י"ג). אֲמָרוּ לְאַלְקִים מַה נֹּרָא מַעֲשֵׂיךְ (מֵלֵךְ ס"ג). בְּאַלְקִים
 נַעֲשֶׂה חֵד (שֵׁס כ'). וְהִיִּיתֶם בְּאַלְקִים (רִאשִׁית נ'). וְאִם הָאוֹת גְּרוֹנִית
 בְּשׁוּאֵי וְקִמְצָן תִּהְיֶה הָיוּ קְמֻצָה, וְאַנִּי עֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ עֲלֵמָה (מ"א ט').
 וְאַנִּיּוֹת תְּרִשִׁישׁ (יִשְׁעֵי כ'). וְחֲלִיִּים רַעִים (דְּנִיּוֹת ק"ח). וְאִם תִּחְלַת הַתִּיבָה
 יוֹד וְנִקְוָה בְּשׁוּאֵי כְּשִׁיבּוֹא עָלָי וּכְלָב תִּנּוּחַ הַיּוֹד, וּכְלָב בַּחֲדִיק כְּמוֹ
 וְיִסְדְּתִיךְ בַּסְּפִירִים (יִשְׁעֵי י"ד). רֵאִיתִי בִּיהוּדָה (נִמְנֵי י"ב). וְכֵל יִשְׂרָאֵל
 וְיִהְיֶה (שֵׁס י"ח). בִּיקְרָ כְּרִים (מֵלֵךְ ל"ז). בִּיקוֹד אֵשׁ (יִשְׁעֵי י"ד). חֲזַת
 לִיהוּדָה (דְּנִיּוֹת ל"ג). וְכֵן עִם הַמֵּם מִיָּדִי אֲבִיר יַעֲקֹב (רִאשִׁית מ"ט). מִיִּמֵן
 הַגִּלָּה (זְכַרֵי ד'). מִיָּמִי קֶדֶם (סוֹף מִיכָה). וְשִׁמְרָתִים מִיְּגוֹנָם (יִמֵי ל"א).
 תִּמְצָאוּ שְׁנַיִם בְּנוֹעַ הַיּוֹד וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדַמַּת עֶפֶר יִקְיָצוּ (דְּנִיּוֹת י"ב).
 מִירוֹשְׁתֶּךָ אֲשֶׁר הוֹרֵשְׁתָּנוּ (ד"ה ב' י"ט). וּפְעָמִים יִנְתֶּנּוּ הַיּוֹד אֶע"פ שֶׁאֵינָה
 שׁוּאֵיתִי וְיִשְׁלֹו תִנְעָתָה עַל אוֹת הַשְּׁמוֹשׁ, כְּמוֹ בְּנוֹת מַלְכִים בִּיקְרוֹתֶיךָ
 (מֵלֵךְ מ"ה). שְׁמִשְׁפָּנוּ בִּיקְרוֹתֶיךָ בְּשׁוּאֵי הַבֵּית וּבַחֲדִיק הַיּוֹד, וְכֵן וְתִבּוּ
 לִיקְרָת

הַגַּח נִשְׁמַר הַגִּמְמָכָם מֵהַגִּיבֵי הוּא מִקָּדֵם הַדָּגֵשׁ כְּאֶשֶׁר מִבּוֹאֵר שֶׁחֲבֹוֹחַ נִחַ הַמִּטְרָה הַדָּגֵשׁ
 וְכֵן דָּגֵשׁ הַמִּטְרָה הַגַּח: [ד] רַל הַשּׁוּרֵק בְּחֲמַלָּה הַחִיבָה נִקְרָאָה כְּאִלּוּ הָיְתָה אֶלְפֵי
 כְּמוֹנָה לְפָנֶיהָ וְהָיְתָה. וְזָבֻלֹן כְּאִלּוּ כְּחִיב אֲוֹזְבֻלֹן וְקָרָאוּ הַמְדַקְדָּקִים לְהַאֲלִיף הַזֶּה
 אֶלְפֵי גִטְוָה: [א]

רַל

לִיקָרְתָּ אִם (מִלִּי ל'). שִׁמְשַׁפְּנוּ לִיקָרְתָּ, לִי שִׁמְעוּ וַיִּחַלְדוּ (חִיּוֹן ד'ט). וַיִּלְלַת אֲדִירֵי הַצֹּאן (יִמְיָה ד'ב). לִקְרִיאַת בֵּן אֲשֶׁר שִׁמְשַׁפְּנוּ וַיִּלְלַת, וְכֵן פִּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֶשֶׁךְ (קִרְלָה ב'). שִׁמְשַׁפְּנוּ פִּיתְרוֹן, וְאִם תִּלְלַת הַתִּיבָה אֶתֵּן מֵאוֹתוֹת א"ח ה"ע וְנִקְרָה שׁו"א וּפְתַח וַיָּבֹא עֲלֶיהָ כִּלְבִּי תִהְיֶה פְתוּחָה, וְהָיוּ לְאַחֲדִים בִּידֶךָ (יִחְזַקְלָל ל"ז). בְּעִמְרָה שֶׁעֲמָרָה לוֹ אִמּוֹ (שִׁיר ג'). כְּעִצְמִים בְּבֶטֶן הַמְּלָאָה (קִרְלָה י"ח). בְּעִצְלָתִים יִמֵּךְ הַמִּקְרָה (שֵׁס י'). כִּרְעַ עֲכָב כְּאֲרִי (מִדְנִי ד'ד). וְכֲאֲרִי יִתְנַשֵּׂא (שֵׁס ד'ג). בְּאַרְלִים נִשְׁעָה ה' (שֵׁס ד'ד). כְּאַרְזִים עֲלֵי מַיִם (מִדְנִי ד'ד). בְּעֶרְבִים עַל יַבְלֵי מַיִם (יִשְׁעִיָּה מ"ו). זָקֵן בֹּא בְּאַנְשִׁים (ש"א ג'). וְשֹׂאֵר בְּאַנְשִׁים קִמְצָן, וְכֹל בְּאַבְנִים פְּתַח (בְּאַפְלָה דְנִרְיָ ד'ט:). פְּתַח, וְכֵן בְּנוֹחַ הָאֱלֹהִים כִּשְׁתֵּהוּ תִלְלַת הַתִּיבָה יִהְיוּ אוֹתוֹת וְכִלְבִּי עֲלֶיהָ פְתוּחוֹת כְּמוֹ וְאֲרִנִי אֲלֻקִּים אִמְתָּ (יִמְיָה י'). וְאֲרִנִי צוּחָה בְּה' (מִדְנִי ל"ו). לְאֲרִנִי אֲלֻקִּינוּ (דִּינָל ט'). לְאֲרִנִי לַעֲשׂוֹ (רַחֲשִׁית ל"ג). אֲךָ בְּה' אֵל תִּמְדְּדוּ (מִדְנִי י"ד). כֹּה־ אֲלֻקִּינוּ (דְנִרְיִס ד'). וְהַדּוֹמִים לָדָם, וְהַמְּסֻרֹת כֹּל לִשְׁוֹן אֲרֻתָּת בִּיזָ כֹּל לֹא מִפִּיק אֲלֻף בֵּר מִן ז' וְסִימְעִם הָטָאוּ, הָאֲנֻסְרוֹת, אֲלֻקִּים, הָדוּר, הָדוּר, מְעוֹכֵם, וְאֲרִנִי הָאֲדוֹנִים, וְעַם מ"ש"ה מִפִּיק בֵּר מִן חֲד הָאֲרִנִי אֵין בְּצִיּוֹן (יִמְיָה ח'). וְאִם הַדְּבַר יִרְוַע יִהְיוּ אוֹתוֹת כִּלְבִּי קְמוּצָה כְּמוֹ שֶׁתִּהְיֶה הַה"א עַל הָאֲלֻף וְעַל הָעֵינָן, בֵּין שֶׁתִּהְיֶה תִלְלַת הַתִּיבָה שׁו"א וּפְתַח בֵּין שֶׁתִּהְיֶה שׁו"א וְסָגוּל, כְּמוֹ שׁוֹיִתִּי עַד בִּקֵּר כְּאֲרִי (יִשְׁעִיָּה ל"ח). כְּאֲרִי יָדֵי וְרַגְלֵי (תִּלְיִס ד'ג). בְּחֹרֵר בְּאַרְזִים (שִׁי ה'ו). מִקְנֵת בְּאַרְזִים (יִמְיָה ד'ג). וַיִּתְחַפֵּשׂ בְּאַפְרִי (מ"א ב). אֵין כְּמִדְךָ בְּאַלְקִים (תִּלְיִס כ"ו). זוֹבַח לְאַלְקִים (שְׁמוֹת ד'ג). לַעֲגָלִים אֲשֶׁר עָשָׂה (מ"א י"ג). אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמּוֹרֵי (מִדְנִי ד'ג). נִצַּר חֶסֶד לְאַלְפִים (שְׁמוֹת ל"ד). וְכֹל שֹׂאֵר לְאַלְפִים פְּתַח, רַק לְאַנְשִׁים הָאֵל (רַחֲשִׁית י"ט). קִמְצָן, וְכֹל שֹׂאֵר לְאַנְשִׁים פְּתַח, כְּאֲשֶׁר יִמְשֵׁשׂ הָעוֹר בְּאַפְלָה (דְנִרְיִס ד'ט). כֹּל בְּאַבְנִים קִמְצָן, כֹּל בְּעֶרְבָה קִמְצָן וְכֵן בְּעִלְטָה, וְאִם הָאוֹת הָרֵאשׁוֹן בְּקִמְצָן חֲטָף הַגִּקְדָּה עִם הַשׁו"א יִהְיוּ אוֹתוֹת

(*) בְּאַפְלוֹת (יִשְׁעִיָּה ל"ט). כִּנְל. יבא"ד.

[א] ר"ל קִמְצָן חֲטָף שֶׁהָיָה תּוֹעָה קִטְנָה. כִּי כְּאֲשֶׁר צָהָה שׁו"א נִעַ בְּאוֹתוֹת אַחֲרָיִךְ חֲטָף עֲלֵיהֶם לְפַעְמִים פְּתַח וְלִשְׁעִמִּים סָגוּל וְלִפְעֻמִּים קִמְצָן וְהַצִּירֹף הַזֶּה חִינָה רַק מִשּׁוֹם הַרְחֵבָה וְאֵין לָהּ דִּין תּוֹעָה כִּלְלֵךְ הָיָה כְּשֹׂאֵר שׁו"א נִעַ. חֲבַל הַקִּמְצָן חֲטָף הָיָה אַחַח מִתּוֹעָתוֹת הַקִּמְצָנוֹת וַיִּטְרַף חִלְיָה שׁו"א בְּקִנְחָה סָפְרִים לְהַבְדִּיל בֵּינָהּ וּבֵין הַקִּמְצָן גְּדוּל שֶׁהָיָה תּוֹעָה גְּדוּלָה: ר"ל

שער דקדוק הפעלים

אותיות כל"ב קמצות אע"פ שאין הדבר ידוע כמו בענין אמתך (ש"ל ח').
כאניות סוחר (משלי ל"ח). בחרתי אף (שמו' י"ח), לחדשיו יבכר (יחזקאל מ)
ובא שלא כמשפט מדיעים לחדשים (ישעיה מ'). הלמד בסגול [עיין קו"א]
אבל אם תחלת התיבה קמץ חטף שאיננה עם השו"א [א] אלא היא לברה
והוא כשיהי' אחריו שו"א או אות דגוש יהיו אותיות כל"ב עליה בשו"א
כמשפטם, כמו בחדשה ימצאונה (ירמיה נ'). מידי חדש בחדשו (שע"י טו)
ארסת יהודה למצרים לחגא (שס ס"ט). ובא מלת בהשמה מרם (ויקרא
ד"ז). הבית בקמץ חטף, והקמץ היה משפטו להיות תחת הה"א והיה
משפט המלה בהשמה הבית בשו"א והה"א בקמץ חטף כמו כל ימי השפה
(ויקרא ד"ז). ולהקל על הה"א הסבו הקמץ תחת הבית כאשר הסבו במלת
להפרכם (שס ד"ז). שהיה משפט המלה להפירכם הלמד פתוחה והה"א
בשו"א ופתח, וכאשר הקילו המלה הפילו היו"ד כמו שעשו במלת וידבקו
פלשתים (ש"ל ל"ח). והדומים לו שהיה ראוי וידביקו, ובהקלם המלה הסבו
שו"א הה"א תחת הלמד ופתח הלמד תחת הה"א, ומצאנו מלה אחת
נשתנו תנועתיה והיא הלה' תגמלו זאת (דברים ל"ב). בפתח הה"א והלמד
בשו"א נע והיה משפט המלה הה"א בשו"א ופתח והלמד בפתח והאלף
נחה ובאה המלה בן לענן מורה על סודה, ולענן זה יש בתיבה הזאת
שני אחר שלא נמצא בזולתה שהיה נכתבה [ב] יחידה. ומ"שה וכל"ב
מ"שה [ג] מפי' וכל"ב לא מפי' [ד] ולא כמעם המ"ם מעם השי"ן
והה"א, כי מעם המ"ם לחסרון נן מן כמו שזכרנו, אך מעם השי"ן מפני
שאין דרך השי"ן להשתמש בשו"א לעולם כי אם שנים באו מרם שלא
כמשפט בשו"א על מלה זעירא שהם ברמה המה להם (קה"ל ג'). שהוא
עמל תחת השמש (שס נ'). וגם הה"א לא תשמש בשו"א כי אם
לשאלה

[ב] ר"ל שה"ל נכתבה רחוק ממלת לה' כאלו תהייה שמי חיבות ועיין בפסד
לור תורה שחבר מו"ה מנחם די לונזאנו שהביא בענין זה מחלוקת
מדנחאי ומערבאי והעלה שם להלכה שנכתבה כשני חיבות: [ג] ר"ל אותיות
מ"ה מתקדים בחטעות קטנות ונקרא עמהם נח נראה או דגש. אבל אותיות וכל"ב
מתקדח בשו"א (ואף אם יבוא תנועה בהם באופנים האזכרים למעלה מ"מ לעולם לא
יהיה אחריהם דגש): [ד] ר"ל דגש הבאה אחרי המ"ם היא מעט אחר מעט הדגש
הבאה אחר הה"א והשי"ן: [ה] ר"ל כאשר תבוא ה"א הידיעה אחר כל"ב נחמרה
לפעמים

אם לשאלה, ואחד שאין שמישה בשו"א כי אם במלך לא יתכן קריאתה סבלי דנש אם לא יוליד נח בינה ובין פ"א הפעל או האות אשר לאחריה ולכן תרגש האות כמו המלה, הדבר, הפנאפת, והמעננה, המשנע הזה (מ"ז ט'). ופעמים כשתחלת התיבה שו"א תהי' רפה הַמְכַסֶּה את הקרב, (ויקרא ג'). הַתְּעֵבִים משפט (מיכה ג'). הַלְלִקִים בידם (שופטים ז'). הַמְרִיצֵהוּ הזה (מ"ז ו'). הַמְלִיט ידי לקרב (מל"ט קמ"ד). הַמְסַכֵּן תרוסה (ישעיה מ'). הַמְעַשֶּׂה בתולת בת צידון (שם ק"ג). הַמְדַבֵּר אליך (ש"ז י"ד) הַמְבַשְׂדוֹת צבא רב (מל"ט ק"ח). כלם רפויים המ"ם סמכו הה"א בנעו"א, וכן הַעֲפָרְדַּעִים כלם רפויים הצד"י, וזולתי ותעל הַצְּפָרְדַּע (שמות ת'). שהוא דגש וכן כל הַלּוּיִם שבמקרא רפוי הלמ"ד וכן הַיְשׁוּעָה הַיְקוּבוֹ. הַיְלָרִים, ומאשר פאיתם יו"ד כאשר תהיה עיניהם אות א"ח הע"ס הַיּוֹדֵה דגשה

• נאלץ לה מלאנו רק חמיד ברוב כמו היעפים, היעלים, ליעלים היהודי הוא נפי. יבאר. ליהודים, היהודי, אבל היאור, ביאר היאור

רפה היו"ד וכן ביענים (איכה ד'). והפילו היו"ד סהמכתב ושמו נח תחתיה וא כדוועלתה פאור כלה (עמ"ס מ'). כמו ביאור, ועם המ"ם באו רפויים שלא כמעג חבוריהם, כמו מבירתם בושים (יחזקאל ל"ג). מבציר אביעור (שופטים מ'). שהיו ראויים להדגש, ובן ולאום מלאום יאמץ (כאש"י ק"ה).

[ד] ופעמים שכל"ב מפיק כאשר הדבר ירוע, ותורה עליו היא ידענה, וכשתתקרי, תחצר מפני כובר הקריאה כי במקומות הידיעה הראוהו עם אותיות כל"ב, כמו ה' בַּהֲשִׁמִים חסוך מל"ט ל"ו). ויברילם אמציהו להגדוד אשר בא אליו (ד"ה א' ק"ה). ויהי כהיום הזה (כאש"י ל"ט). כי אורח כהיום (ש"א פ'). לכם ולהגרים הגרים בתוככם (יחזקאל מ"ז). להגותם בההרהר (כאש"י ט'). מעל להתנמה (שם י"ב). בהתחלונות האלה (יחזקאל מ'). אם תהי' לטוב להעם הזה (ד"ה ב' י'). מי בהחכם (קהל"מ מ'). הבן להקלו את המראה (דניאל מ'). ומפני כובר הקריאה תחצר היא הידיעה ותשא תנועתה באחת מאותיות כל"ב אשר עליה, ונאמר פדבר, להבר, פדבר ופעמים יפול הדגש להקל בהיות תחלת התיבה שו"א או יפילו הדגש פעמי' ואות

לפעמים ה"א וחבוא פהח בלוח כל"ב ודגש אחרי' כמו פדבר להבר במקום

בהדרבה להדרבה טאגר פנאל המחבר והאלך:

זה

G

שער הקדוק המעלים

ואות השמש [ה] מעומדת בנעיא, שיתי לבך לְהַסְגִּיחַ (ימיו' ל"א). וחיתו
לְקַסְתִּים (חיוג ל"ג). לְקַאֲדִים על היין (מלי ר"ג). בסעדה השמים (מ"ג
נ'). הביית מעומדת בנעיא, והסמך בקמץ חסף, ופעמים יפול ג"כ הנעיא
כמו וסחית בשר חי בַּשָּׂאת (ויקרא י"ב). ומאת הַקָּעַט תמעיטו (מדנר ל"ה)
כי אתם הַקָּעַט (דנריו' ז') [עין קו"א] נברלו אל דוד לְמַצֵּד (ד"ה א' י"ב). ויעט
בַּמַּעֲיֵל קנאה (שעיה ל"ט). ויעטו בַּמַּעֲיֵל בשתם (תליס ק"ט). המלמד די
לְקַרַב (תליס קמ"ד). וְלִשְׂאֵת ולספחת (ויקרא י"ד). והרזים בַּמְלֵאכֶת (ד"ה
נ' י"ג). לְמַצֵּי מַסְסָךְ (שעיה ס"ה). ובא בקמץ הלמד בכלה זעירא היתה
לְמַס (ח"ה א'). בין עיניכם לַמֵּת (דנריו' י"ד). כי צו לָצוּ קו לָקוּ (שעיה
ר"ח). בין סים לְמִים (חלשית א'). ובן לָנוּס אל עיר מְקַלְטוֹ (מדנר ל"ה).
[ו] למי שפירשו תואר, או יהי קמץ למ"ד של לְמַס לַמֵּת לָנוּס [ו] וזלתי
שתורה על היא הידיעה, והם כמו לְמַס לַמֵּת בשו"א כמו שדרך הקמץ
לבוא מקום השו"א באות השמש כמו ושב ורפא לו (שעיה ו'). שבע
יפול צדיק וקם (מלי ר"ד). והדומים להם שהם מלות זעירות או מלות
שהם סלעיל ואכלתם לַעֲזוֹבֵעַ (ויקרא ר"ה). היו עלי לַמִּדָּח (שע"ח א'). לא
תשב לַנֶּצַח (שעיה ל"ב). משער לַשַּׁעַר (שמות ל"ב). ושדש לַנֶּפֶשׁ (ויקרא
י"ט). ועל הזוית פתח טפש בַּהֲלֵב לֵבָם (תליס קי"ט). ועל הדרך הזה
ישמשו אותיות השמש ג"כ בבינונים ולמד השמש תהי בקמץ על
המקור מנחי עיין ומפעלי הכפל לפי שהם מלות זעירות כמו לָקוּם, לָשׁוּב,
לָעוֹז, לַחֲוֹג, בין שתעמוד המלה [ה] בענינה בין שתסמך בענין השמש
תהי קמוצה בהם, אבל הו"ו תהי קמוצה בהם לעולם כשתעמוד המלה
בענינה, אבל כשתסמך המלה בענין השמש תהי בשו"א כמו ושיב אלי
(ימיה נ'). והביית והב"ף בשו"א לעולם, ועל ענינים האלה ישמשו משיה
ובל"ב:

המם תשמש במקום מן כי שמישה עם הנן כמו בלי נון כמו שכתבנו
וענין שמישה ידוע, ויבוא שמישה פעמים במקום, יותר, כמו תבורך

מנשים

[ו] חה ג"כ כחשפן כי מכה הנעיא (מהג) נחשכה החנועה ויוליד נח נפתח
ויהיה הנח במקום הדגש: [ו] בעבור שעשה או נעשה בו מעשה
הגסה נקראה נום ויהיה תואר מנינוגי פעול מכה"ק מנחי העיין ואם סיחבו
ק יתק לטוה בו ה"א הידיעה כמו בכל השמות. וא"כ יהיה הקמן במקום
ה"א

מְנַשִּׂים (שופטים ה'). יותר מנשים, שמן ששון מתבריק (תלים מ"ה). השת
 אלקים מעולות (השט ו'). הנחמים מוהב* [תלים י"ט]. והדומים להם,
 ויש מים תשמש במקום בית כמו מסיני בא * ח"א וכן קאלו להם ממזקקי'
 (דברים ל"ג). כמו בסיני בא, בנה אשה מ"ס הימון:
 מרעה (ימ"ג). כמו ברעה. מהיכלה על ירושלים (תלים ס"ח). כמו
 בהיכלך ויש לפרשם כמשמעם בשמש מים, כי פירש מסיני ר"ל כי מסיני
 נגלה כבודו ובא לישראל, ופירש מהיכלך כי משם תבוא להם הוראה
 כמו שאמר נורא אלקים ממקשיך (שס). מאני הבכוד השוכן במקדש,
 לפיכך לך יובילו מלכים שי, ונמצא מים במקומות שיראה בתחלת העיון
 שהיא יתידה כמו ומקלפנים ונאמר צדיק (שע"י מ"א). מפורם שום אבן אל
 אבן (מני ח'). לא יהיה משום עד עול ימים וזקן (שע"י ס"ה). עד מפתחת
 השבת השביעית (ויקרא ד"ג). מאן כמוד (ימ"י י'). מאן כמודו (שס ל')
 ועוד נבאר הענין בחלק שני מזה הספר בשרש מן, ותשמש המים עם
 הלמד מקלפנים, מקל מעלה, מקל מטה, ובחלק הענין בשורש מן יתבאר
 שמשעה עוד:

והשין תשמש במקום אשר והיא נקודה בפתח קמן כמו ששופתני השמש
 (שיר ח'). שאהבה נפשי (שס ג'). שבעה השבעתנו (שיר ה'). עד שתחפץ
 (שס). ויבא פתח גדול תחת פתח קמן* [עד שקמתי רבורה, שקמתי
 אם בישראל (שופטים ה'). שקלמה אהי כעוטיה * ח"א זה נמצא לרוב
 (שיר ח'). למען תרעון שדון (איוב י"ט). כשיר העירים ונקאלת ותלים.
 שאתה מדבר עמי (שופטים ו'). בקמן להרחיב ובשאר ספרים לא נמצאים [רק
 מעט מעט:
 על האליף ויבא בטו"א* שהיא עמל תחת * ח"א לא נמצאו לכד אלה
 השמש (קהל כ'). שדם בהמה המה להם השנים:
 (שס ג'). ונקשרה השין עם הלמד והיתה מלה אחת, בשל אשר יעמול
 האדם לבקש ולא ימצא (קהל ח'). ורבותיו ול הרגילו המלה הזאת
 ברביותם

ח"א הידיעה. אבל אם הוא מקור כאשר נראה לפי הפשוט אז לא יתכן ט
 ח"א הידיעה: [ח] ר"ל שאינו מורה על ח"א הידיעה: [מ] ר"ל בין שהעמוד כש"ע
 ובין שהעמוד אל ענין אחר אבל הו"ו לא תהיה קמולה רק כשהעמוד המלה בענינה
 כמו יטא ושוב. והדומה לו אבל כשהמקם אל ענין אחר כמו ושוב אלי. אז
 הו"ו בטו"א:

6*

וההא

שער הקוזק המעלים

ברביהם באמנם של פלוני הם, של מעשר שני הם, חולת זה הרבה
ועם הבנים קשורה הרבה ג"כ, וכן במקרא נקשרה עם כנוי היחיד, כי
בְּשִׁלְיֵי הַמֶּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה (יונה ח'). וכן אמרו בְּשִׁלְמֵי, ובית השמוש
משמשת על השיץ ועל הלמ"ד, וענין המלה, באשר, ובעבור, בְּשִׁל אֲשֶׁר
יעמל האדם לבקש ולא ימצא (קהל ח'):

וזהו תשמש לדיעת הדבר, ויש שלא תודיע דבר מיוחד אלא יהיה
פי שיהיה כמו ואם יתקפו האחד (קהל ד'). האחד בא לנד
(למ"ה י"ט). ויפתח האחד את שקו (שם מ"ג). והיו האחד מפיל הקורה
(מ"ג ז'). [א] ותבוא לדיעת התואר והמתואר כמו הדר הפזוב (דנר"ג)
הארץ הפזובה (שם ח'). הנער הלוי (שופטים י"ח). הנער הלוי (זכריה
ג'). העבר העברי (למ"ה ל"ט). ורבים כמורה, ופעמים בחסרון ידיעת
התואר, סודי הגפן נבריה (ירמיה ז'). נודגים את העגלה חדשה (ש"ב ו').
וכל הפלאכה נמבזה תמם (שם ח' ס"ו). על הארץ אחרת (ירמיה ק"ב).
הפרוב אחד (יחזקאל י'). הריאש אחד (ש"א י"ג). את הבבש אחד (מדבר
ח'). ופרשת פינחס*, הדור אחד (ירמיה ק"ד). האיש אחד (מדבר ו').

אחיהם אחד (למ"ה מז'). בְּכִלְיָהּ הוא (שם
ז'). ובחסרון ידיעת המתואר חצר החיצונה
(יח' מ'). אל חצר התיכונה (מ"ג כ'). באים
סודך שער העליון (יחזקאל סו). מעט רבש
ח'א* אצל בפרשת ח'ה כח"ב
אח הכנש האחד והח"מה על
פירש אכן עזרא שכתב בפרשת
ח'ה אח הכנש אחד פיין שם:

הזה (ש"א י"ד). יום יהיא ירחק חק (מיכה ז'). הדים הנבזוהים ליעלים
(ת"ס ק"ד). האל הגדול (יחזקאל י"ט). אל גיים הפזורים (שם ז'). ויבא
האך לאיש העשיר (ש"ב י"ב). יום הששי (למ"ה ז'). כהן המשנה (ירמ'י
ל"ב). הוא חדש ה'שעי (עזרא י'). והדומים להם [ב] ולא תבוא היא
ידיעה עם הבני כ"א במקומות מעוטמים מצאנום בשתי ידיעות בתוך הארזי
(יהושע ז'). והחציו אל מל הר עיבל (שם ח'). ותן את הערפך (מדבר

כ"ז

וזהו [א] ר"ל שחצוה ה"א הידיעה בשניהם בהתואר והמתואר כמו האר הטוב שמת
טוב הוא תואר למלת הר. ומלת הר הוא המתואר. ופעמים לא בלה ה"א
סדיעה רק בענין המתואר ולא בהתואר כמו הגפן נכריה. וכן בהפך כאשר מתאר
המתאר: [ב] כי הבנוי הוא ג"כ ידיעה לענין שהיא נכמכת אליו ולא נלמד שתי ידיעות
לדבר אחד. [ג] ר"ל שלקך בלה בגול בני"ח להורות על הידיעה והיה בְּעָרֵינוּ כאלו

כתוב

(י"ז) . את כל הַדְּרוֹתֶיהָ בקע (מ"ז מ"ו) . ואת כל אשר בַּעֲדֵינוּ (עזרא י') .
 [נ] כי הוא חבר היא ידיעה וכן בַּגְּבֻרָהּהּ (ישעיה י"ד) . אבל כשיבא
 במלה כגוי הפועל עם הפועל תבוא היא ידיעה עם הפועל לרוב כמו
 הַמַּעֲלָהּ (תלמי ל"א) . והַפְּוֹדָהּ מביט (דנכ"ס י"ג) . והעם לא שב עד הַמַּפְּהוּ
 (ישעיה ט') . היא ומביאה והיולדה (דניאל י"ח) . כמו שהי' בהפד הַמַּעֲלָה
 אותנו (ימיה ג') . הַמְּלִיכָה אותנו (שם) . והדומים להם [ד] כי היא הידיעה
 תפול על אחד, והכגוי על אחד, אבל השמות אשר עם הכגויים או התוארים
 שלא יפרדו לא תבוא עליהם היא הידיעה כ"א במקומות מעוטים כמִן
 שדראיתוך והוא לרוב ההודעה כי היא הידיעה והכגוי שגידם יפלו על
 אחד ודי באחד ולא תבוא היא הידיעה על מלה נמסכת, ומצאנו שבא
 כן במקומות ואמרו כי חבר [ה] הגסמך, ולפי דעתי כי באו בשתי ידיעות
 כי סמיכת המלה אל מלה אחת היא ידיעה והיא ידיעה אחת, ובאו
 המלות האלה בשתי ידיעות לרוב ההודעה כמו כל העם הארץ (יחזק מ"ה)
 אנכי האל בית אל (מלשי ל"א) . הארזון הברית לפני העם (יחזק ג') . ועץ
 הדעת טוב ורע (מלשי ג') . שתי העבודות הזהב (שמו"ל ס"ט) . ספר הזכרונות
 דברי הימים (אחזר ו') . הַכְּלֵעַ השאננים (מלי קכ"ב) . ואת כל הַמַּמְלָכוֹת
 הארץ (ימיה י"ה) . הַיִּין הזהב הַזֵּאת מדי (שם) . את הַסַּפֵּר המקנה
 (ימיה לג) . ואת הַפְּזוּבָה הַנְּחוּשֶׁת (מ"ג י"ו) . על הַפְּזוּבָה בית אל (שם י"ג)
 ככל הַפְּוֹעֵבוֹת הגוים (מ"א י"ד) . מעל הַבִּקְרָה הַנְּחוּשֶׁת (מ"ז י"ו) . קרוב
 היום מרומה (יחזקל ז') . והארץ תגבלי (ישעיה י"ג) . האבן הברזל
 (זכרי ד') . הַגְּלִשְׁכוֹת הקודש הַיְּתֵר הארץ (שופטים י"ו) . והדומים להם,
 ואע"פ שיש בהם שאינם נקודים סדך הסמוכים [ו] כמו העם הארץ
 (יחזקל מ"ה) . הארזון הברית (יחזק ג') . הַיִּין הזהב (ימיה י"ה) . מפני
 היא הידיעה באו כן, או יתכן שבהם חבר הגסמך, וכן לא תבוא היא

הידיעה

כמו בַּהֲעֲדֵינוּ כאשר מוזכר כבר שכן המסמך: [ד] ר"ל שפד כלן דכרנו מסגין
 הכגויים המורים על הקיץ כמו אהלו ביתו שסירושו אהל שלו בית שלו ולק לא
 יתכן לומר אהלו הבית כי אם נאמר ביתו הכי נודע של מי הבית תוב לא לרדך
 לק"א הידועה אבל הכגויים המורים על הסעול לא נודע מכותם רק מי הוא הסעול
 אבל עדין צריכין לנו לדעת מי הוא הסעול כמו הַבְּעֵלְךָ שסירושו המעלה אחך .
 וא"כ היא הידיעה מורה על שפעל המעלה וכתי אחך מורה על הסעול: [ה] כמו

ען

שער דקרוק הפעלים

הידיעה עד שם האדם לפי שהשם הוא הידיעה, ואין צריך ידיעה אחרת
לא תאמר האברהם היצחק, ומה שאמר אמר הקהלת, הוא שם התואר
לנפש שלמה המאספת החכמות, וכן לא יבואו עמו אותיות הנבי מזה
הפעם לא תאמר אברהמי יצחקי וכן לא יאמר מהם בלשון רבים אברהמים
יצחקים והוא הארונה היבואי (ש"ג ד) שהוא בה"א אפשר שהוא שם התואר ושבת
המצטה הוא שם היחוס כמו המצשי וכן ארץ הפגוג (יח' לח) וכן קרית הארבע
(נחמ' יח). הוא שם היחוס, או הוא שם התואר לענק גדול, לפי שהוא היה
אדם גדול בענקים, והיו ארבעה הוא ושלשת בניו, ועל שם היחוס תבוא
היא ידיעה ואע"פ שראש היחוס ה' שם אדם שלא תבוא עליו היא
הידיעה, אחרי ששב השם ההוא יחוס תבוא עליו היא הידיעה, כמו
לאברהם העברי (לש"ג יד). המתיהם אל עבר, וכן אהרן אחיך הגדול
(שמש ז'). המתיהם אל לוי בן יעקב ויפתח הגלעדי (שופטים י"ח).
היצחאלי, הישראל, לפיכך יבוא בלשון רבים עברים לויים, שהוא מן
עבר ומן לוי, וכאשר מתובר משני מלים יבוא פעמים היא הידיעה על
השני כמו אבי העזרי (שופטים ו'). שהוא מן אבי עזר, וכן ביהם המקום
בית האלי (מ"א י"ז). שהוא מן בית אל וכן בית הגלחמי (ש"א ו').
יהושע בית השמש (ש"א ו'). מן בית לחם מן בית שמש, ושם מקום
פעמים עם היא הידיעה כמו העי (יהושע ז'). בקרקר (שופטים ח').
בסבות בשמים וישב דוד בח'רשה (ש"א ק"ז). וכן לא יסמך שם מקום
אלא מעומים מצאנזם סמוכים כמו ער מואב (מדנר ק"ח). ציון קדוש
ישראל (ישעיה ס'). ופעמים תשמש ההיא במקום אשר כמו את השוק
העליה (ש"א ט'). ר"ל אשר עליה, וכן ההיא שמצאנו בעוברים ובעתידים
שלא תשמש בדם היא הידיעה כמו שבתבנו היא במקום אשר כמו כל
הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה (לש"ג מ"ז). ועתה עמך הנמצאו
פה (ד"ה ח' ק"ט). הנראה אליו פעמים ומ"א י"ח). אחרי הנראה אלי
בתולה (דניאל ה'). כמו אשר באה, אשר נמצאו אשר נראה, וכן
ההלכוא

מן הדעת טוב ורע. כאלו כתוב הדעת דעת טוב ורע. הענותות הזהב כאלו כתוב
הענותות ענותות הזהב. וכל הדומה להם: [ו] כי היה לאוי העם הארץ. הארון
הצריח. היין החמה. כדך המוכים:

ר"ל

הדלכוא אתו (יהסע י'). ההושיבו נשים נכריות (עמל י'). וכל ההקדיש
שמואל (ד'ה ח' ד'ז). העיר ההקלה (יחזקאל ד'). בהבין לו דוד (ד'ה ז'
ח'). על ההבין האלהים לעם נסס ד'טו). היצא הסדה (זנויס יד').
כמו אשר יוצא:

וקוון תשמש לתוספת דבר, ופעמים איננה לתוספת ולא תשמש כלום
אלא שהוא התחלת המלה כמו ואלה בני צבעון ואיה וענה רלסי
ל'ז). ביום הקריבו את זבתו יאבל ומצדדת והנזתר סמנו יאבל (ויקרא ו').
פירש הנזתר סיום הובח יאבל מצדדת ביום השני, ביום השלישי וישא
אברהם את עיניו (רלסי ד'כז). ואחרים רבים כמה, ויש ו'ז שדוא
תלת הדברים כמו ויהי בימי אחשוורש (לסתר ח'). ויהי בשלשים שנה
(יחזקאל ח'). והדומים להם, וכתב רבי אברהם אבן עזרא הוון הם כפא
רפא בלשון ישמעאל שאינה משתמשת אלא שהיא תלת הדבור, ואחזני
אבי ז'ל כתב בספר הגלוי על כל ו'ז נוספת במקרא כי היא רמו על
מלה חסרה כדמותה כמו ותשב תמר ושוסמה (ש"ג י"ג). שפירשו עזובה
ושוסמה או דואנת והדומה לענין, וכן נרדם ורכב וסוס (מליס ע"ז).
נרדם איש ורכב וסוס, וכן בנם וקצף שניא ואמר להובדה לכל תביסי
בבל (דניאל ז'). פירשו קם ואבד, וכן ביום השלישי*) וישא אברהם
הוא'ז הזה ישמש להמשך את עיניו (רלסי ד'כז). פירשו השכים ביום
המלמד כמו בל'ח חלס-דח. השלישי ונשא עיניו וראה את המקום מדחוק
יבא'ד. וכן ואיה וענה (רלסי ל'ז). היו לו בגים

אחרים ולא זכרם אולי בעבור שלא היתה תולדה להם, ופירש והנזתר
סמנו (ויקרא ז'). כמו שפירשו חז"ל לפי שאמר ביום הקריבו את זבתו
יאבל שתרא מצוה לאבלו לשני ימים תלמד לוטר והנזתר אם הותר
סיום ראשון יאבל, ומצדדת כלומר מה שאמרתי ומצדדת לא אמרתי
אלא על הנזתר סיום ראשון וכן כל אחד מהם יתפרש לפי מקומו, ויש
ו'ז במקום או כמו ומכה אביו ואפו ושמו' קח) או אמר, והי' לה' והעליתיה
עלה (שופטים י"א). או העליתיה, ויש מקומות שתחסר הו'ז כמו ראובן
שמעון שמוח ח'). עמש ירח (חנקוק ז'). כסום עגוד (סעיה ל"ח).
והדומים להם כמו שאנו עתידים לבאר, ויש ו'ז שמורה הזמן שכבר עבר
קדם הפעל אשר לפניו כמו הן אתה קצפת ונחמא נסס ס'ד). ר'ל וכבר

חפאנו

שערי דקדוק הפעלים

חשאנו על בן קצפת עלינו, וגבר ימות ויחלש (ליוג י"ד). וכבר חלש, כי קדם שימות יחלש ויחלה, ויירד מעשות החמאת והעולה והשלמים (ויקרא ס'). וכבר ירד, כי אחר שירד מעשות העולה ברכם, והוא נדם ויעף ויטת (שופטים ד'). וכבר עף, כי אחר שהיה עיף ויגע נדם מיגיעתו ולא הרגיש בהותה אותו וימות, וירם תולעים ויבאש (שמות י"ג). וכבר באש, וישם את הים לחרבה ויבקעו המים (שם י"ד). וכבר נבקעו המים ואחר כך שם הים לחרבה שיבשרו הדוח, נבקעו כל מעינות תהום רבה וארבות השמים נפתחו (לשם ז'). וכבר נפתחו, ויש ו'ו במקום כאשר אם לא ישבעו וילינו (מלכים ל"ט). כאשר ילינו לא ישבעו, ושפתי רננות יחלל פי (שם ס"ג). כאשר שפתי רננות יחלל פי חלב ודשן תשבע נפשי. ותעשי דעות ותוכל, (ירמיה ג'). כאשר יכולת, ויש ו'ו להשוות הדברים כמו מים קרים עד נפש עיפה ושם עה טובה מארץ כדחק (מלי ד"ז). זלף מורד ביום סגיר ואשת מדונים נשתהה (שם ד"ח). וכמו ו'ו זה רבים בספר משלי שפירושם להשוות הדברים [זה] כמו זה וכמו ו'ו זה משכיח שאן ימים שאן גליתם והמון לאמים (מלכים ס"ח). כמו שמשכיח שאן ימים כן ישכיח המון לאמים, הלא אן מלים תבחן וחקך אוכל ישעם לו (ליוג י"ג). והזוטם להם, ויש ו'ו אחר במקום אם והוא מורה לתשובת התנאי ומענהו. כמו אם קחה הברזל (קהל יו"ד). התשובה והיילום יגבר, אם בהקתי תלכו (ויקרא ד"ו). המענה ונתתי גשמיכם בעתם, אם את הדבר הזה תעשה (שמות י"ח). המענה, ויכלת עמדי, ואם נקבה תלד (ויקרא י"ג). התשובה ופמאה שבעים, ואם שכב ישכב איש אותה (שם מ"ו). המענה ותהי נדתה עליו, ואם עמדו בסודי וישמיעו דברי את עמי (ירמיה ד"ג). המענה וישיבום מדחכם הרע, ויש ו'ו במקום בית העזר כמו ה' אלקים שלחני ודוח, (שעיה מ"ח). כמו ברוח, וכבודו עליך יראה (שם ס'). כמו בכבודו, ה' וכלי ועטו (שעיה י"ג). כמו בבלי, ויש ו'ו לשאלה על סלת לא והיא בקמץ כמו ולא יתן נא לעבדך (מ"ג ה'). ולא ילך נא אתנו אמצון אחי (ש"ג י"ג). והם כמו הלא, ויש ו'ו כמו, עם, כמו כי היה ארון האלקים ביום ההוא ובני ישראל (ש"ח י"ד). כמו עם בני ישראל, וכן ויוסף היה במצרים (שמות א'). עם יוסף שהיה במצרים היו שבעים נפש, אן ועצרה (שעיה א'). כלומר לא אוכל לסבול אן עם עצרה,

ויתפרשו

ויתפרשו כלם בענין, ויו, אבל יותר קרוב פירושה, עם. ויש לו כמו
אבל, כמו ויאמרו אליו לא ארוני ועבדיך באו, (ראשי' מ"ג). פירושו לא
כן כמו שאתה אומר אבל עבדיך באו לשבור אוכל, ואחלצה צורדי
ריקם (תליס ז'). אבל אחצלה צורדי ריקם כל שכן שלא גמלתי שולמי
רע, כי אפילו מי שהיה צורדי לריקם הייתי מחלץ אותו: *

והכף תשמש לדמיון הדבר והוא הדוב,
והוא כמו חן ועגרה יע"י ח'
כמוהו. והוא נמקס מלח נעמליך
בא"ד. (שפיעה ק"ד). כאלו אמר העם ככהן והכהן
כעם, שאין האחד עיקר שידמה לו אלא כל אחד כתברו ולקצר הלשון
אמר בן, וכן כי כמ"ק כפרעה (ראשי' מ"ד). כמ"ק כמרהם וסופים ח').
וכן כע"ב כאדוניו כשפחה כגברתה כקנה כמוכר כמלוה כלוה כנושה
כאשר נושא בו (שפיעה ק"ד). ופעמים יספיק בזה הענין בכ"ף אחד כמו
חלק כחלק יאבלו (דנכיס י"ח). שיהיה חלק זה כחלק זה, וכן ושרים
כחללים (תליס ס"ז). כלומר אלה כאלה, וכן זה הענין בבית השמש,
כמו כי שלח ברשת בגליו (איוג י"ח). כלומר רשת בגליו, או ברשת
רגליו, וכן כי בי בעזרה (האשע י"ג). אני בעזרה, או כי בי עזרה, וכן
יספיק בבית אחד וענינו שנים, בד כבד יהיה (שמוח ל'). כאלו אמר בבר
בבר כלומר כל אחד ואחד במשקלו או כל אחד לברו, ויש כ"ף לאמרת הדבר
כמו כחצות הלילה (שמוח י"ח). כארפ"ים אמה בסדה (האשע ג'). השבעה
לוי כיום (ראשי' ק"ה). כי אותו כהי"גם תמצאן אותו (ש"ל ס'). ויהי
העם כמראונגים (מדבר י"ח). חיתה כאלמנה (איכה א'). לב רשעים
כמעט (תלי ו'). כמס"גי גבול (האשע ה'). ויש אוכרים כי כ"ף כחצות
כ"ף השעור והקדוב כמו פ"שש מאות אלף (שמוח י"ג). כע"שרים איש
(ש"ל י"ד). כאיפה שעורים (רוח ב'). וכן כבחצי מענה צמר שדה (ש"ל
י"ד). ואינו הפך כמ"ש רבי יונה שמשפטו היה כבחצי, אבל הוא
כמשפטו כי על הודאי יאמר בחצי והוסיף עליו כ"ף השיעור ואמר
כבחצי וכן דעת רח"ל כי כ"ף כחצות היא כ"ף השיעור, שאמרו כי
לפיכך אמר משה כחצות ולא אמר בחצות שטא יטעו אצטנני פרעה
ויאמרו משה בראי הוא, וכן ויהי כמשלש חדשים (ראשי' ל"ט). וכן
ויהי

שער דקדוק הפעלים

ויהי כעֲשֶׂרֶת ימים (ש"א ד') . וכֵּעֵת מוֹתָה (ש"א ד') . וְכִמוֹ הַשָּׁחַד עֲלֶיהָ (רל"א י"ט) . וְקָרֹב לֹזֶה כַּמְשִׁיב יָדוֹ וְרֹאשִׁים לִיחַ) . כְּלוּמַר בַּשָּׁעָה שֶׁהַשֵּׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יֵצֵא אֲחִיו וְכֵן כַּפְּדֻתָת עֲלֶתָה נִצָּה (ש"ס מ') . כְּלוּמַר בַּשָּׁעָה שֶׁפָּרְחָה עֲלֵת נִצָּה וְהַבְשִׁילוֹ אֲשַׁכְּלוּתֶיהָ, וְקָרֹב לֹזֶה בְּהִנֵּחַ סִפּוֹר הַדְּבָרִים קִצְחָם אִם כֻּלָּם וְיִשְׁיִטוּ הַכֶּפֶף סִימָן לֹזֶה, כִּמוֹ וְתִדְבֵר אֱלֹהֵי כְּדָבָרִים הָאֱלֹהִים לֵאמֹר (רל"א י"ט) . ר"ל כְּעִנְיַן הַדְּבָרִים הָאֱלֹהִים פְּחוּת מִדָּם אִם יִתֵּר עֲלֵיהֶם וְכֵן וְתִקְרָאנָה אוֹתֵי כָּאֱלֹהִים (וּיקָרָא י') . כַּשִּׁנְגָה שִׁוְצָא מִלִּפְנֵי הַשְּׁלִיטִים (קָהֵל ז') . וְכֵן וְתִשְׁבּוּ בַקֶּדֶשׁ יָמִים רַבִּים בְּיָמִים אֲשֶׁר יִשְׁבַּתֶּם (דְּנִיִּס ח') . כְּלוּמַר הָיוּ כִּמוֹ שֶׁהָיוּ וְהִנֵּחַ מִסְפָּרָם, וּבִסְדֵר עוֹלָם מִפְּרֵשׁ כִּיפִיָּם אֲשֶׁר יִשְׁבַּתֶּם בְּכָל הַמַּסְעוֹת, כִּי כָל הַמַּסְעוֹת הָיוּ שְׁמֵנָה וְשִׁלְשִׁים כִּמוֹ שֶׁאֲמַר וְהַיָּמִים אֲשֶׁר הִלְכְנוּ מִקֶּדֶשׁ בְּרִנֵּעַ עַד אֲשֶׁר עִבְרָנוּ אֶת נֹחַל זֹרֵד שְׁלִשִׁים וְשִׁמְנָה שָׁנָה (ש"ס נ') . עָשׂוּ מִדָּם תִּשְׁעַ עֲשׂוּדָה בַקֶּדֶשׁ וַיִּיטַּב בְּשֵׁאר הַמַּסְעוֹת: וְהַלְמִיד תִּשְׁמַשׁ עַל שְׁנֵי פָנִים הָאֶחָד לְהַבְאֵת הַדְּבָר עַל הָעֵצָם וְהָאֶחָד הָרֹב, וַיְבֹא זֶה אֶחָד זֶה וַיִּסְפִּיק בְּאֶחָד כִּמוֹ לְעִבְרָה לִיעֶקֶב (נְרִלְשִׁים ל"ב) . לְעַם לְצִיִּים (מְהִלִּים ע"ב) . וַיֵּשׁ שְׁמֹרָה עַל הָעֵצָם עֲצֻמוֹ כִּמוֹ מֵלֵת אֶת, וַיִּסְפִּיק הָעִנְיָן זֹלָתָה כִּמוֹ הִרְגוּ לְאַבְנֵי (ש"ב נ') . וְהַשְּׁלִישִׁי לְאַבְשָׁלוֹם (ד"ה ח' ג') . וְחָרַב אוֹיְבֵיךָ לְמִשְׁנֵת (ש"ס ד"א) . אֲנֹשׁ לְשִׁבְרֵךָ (יִרְמִיָּה נ') . וְלִשְׁרִים לְמִשְׁפַּט יִשְׁוֹרוּ (יִשְׁעִיָּה ל"ב) . כֶּנֶף הָאֶחָד לְאַפּוֹת חֲמֵשׁ (ד"ה ב' ג') . לְכֹל כְּלוֹי תַעֲשֶׂה נִחְשָׁת (שְׁמוֹת ד"ז) . נִגְדָה נָא לְכֹל עַמֵּי (מְהִלִּים ק"ז) . עַד לְמִצְרַת הָעֵרֶב (עֲמוֹס ס') . בְּלוֹא לְשִׁבְעָה (יִשְׁעִיָּה נ"ה) . לְמַתִּי אֶעֱתִיר לְךָ (שְׁמוֹת ח') . לְפִתְרֵךְ יִהְיֶה הָאוֹת הַזֶּה (ש"ס) . בְּנִתָּה לְרַעֲיוֹ (מְהִלִּים קל"ט) . לְמֶן הַיּוֹם אֲשֶׁר יֵצֵאת (דְּנִיִּס ס') . לְמֶן עוֹלָם וְעַד עוֹלָם (יִרְמִיָּה ז') . שֵׁא נָא לְפִשֶׁעַ עֲבָרֵי אֲלִקֵי אֲבִיךָ (רִלְשִׁים ג') . וַיִּנְשֶׁק לוֹ (רִלְשִׁים ד"ט) . וַיִּנְשֶׁק לְכֹל אֲחִיו (ש"ס מ"ה) . וַיֵּשׁ שְׁאוֹנוֹ מִזֶּה הַבְּאֵת דְּבַר אֵל דְּבַר אֱלֹהִים הוּא בְּעֲצֻמוֹ, חָה עִם אוֹתוֹת הַכְּבוֹי כִּמוֹ שֶׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים (מְדֵנִי י"ג) . לְךָ לָךְ (רִלְשִׁים י"ב) . כִּאלוֹ אֲמַר לְעֲצֻמְךָ לְצִרְכְּךָ, וַיִּלְךְ לוֹ (שְׁמוֹת י"ח) . יִשְׁעָם לוֹ (אִיוֹב י"ב) . אֲלֹכָה לִי (יִרְמִיָּה ה') . וְגַם לוֹ (יִשְׁעִי ל"א) וְהִלְךְ לוֹ (שִׁיר ב') . עֲבָרוּ לְכֶם וַיְהִיֶטַע ב' . שָׁבוּ לְכֶם (דְּנִיָּה ה') . קָח לָךְ סָמִים (שְׁמוֹת ל') . סוֹר לָךְ מֵאֲחֵרֵי (ש"ב ב') . גִּמְהָ לָךְ וְאֲחִיו לְךָ (ש"ס) . וְתִבְוֹא בְּמִקְוֵם בֵּית וַיִּשְׁבּוּ אֲתָוּ לְאַרְצָךְ (אִיוֹב ב') . הִרְגַתִּי לְפִצְעֵי (רִלְשִׁים ד') . לְפָנֶיכֶם

לפניכם לחרב (ויקרא ק"ג). ישבת לכפא (מל"ט ט'). ויהי דוד לכל
 דרכיו משכיל (ש"א י"א). ועשב לעבודת האדם (מל"ט ק"ד). כי בוחר
 אתה לבן ישי (ש"א ק"א). והחזיק לו (ש"ב ט"ו). על אשר מריתם את
 פי למי מריבה (מדנר ק'). והדומים להם, אבל למ"ד, וישבו אתו לארץ
 (חיו"ג נ'). דקדקו רז"ל ולא שמו אותה כמו בית אלא כמו למ"ד בשמשה
 וסמכו מזה כפיית המטה לאבל, ואמרו מדכתיב לארץ ולא כתיב על
 הארץ ולא בארץ, רוצה לומר דבר הסמך לארץ והיא המטה הכפויה
 ותהי הלמ"ד במקום על, כמו ויפול לאפיו (ש"א ק"א). כמו על אפיו,
 לפתח ביתה (מג"ל ט'). כמו על פתח ביחה והדומים להם, והשמשים
 האלה קרובים הלמ"ד והבית ושמש על, ונכנסה הלמ"ד עם ס"ם
 השמש כענין בעבור, כמו למרחוק עיניו יביטו, (חיו"ג ל"ט). ולמבית
 לפרוכת (מדנר י"ח). ועם המ"ם ועם הבית למבראשונה (ד"ה ח' ט"ו).
 ועוד תשמש הלמ"ד כענין בעבור כמו אמרי לי אחי הוא (חל"ט ק').
 וישאלו אנשי המקום לאשתו (חל"ט ק"ו). ואלו לעבדים ולשפחות נמברנו
 (חל"ט ז'). כי כן צוה לו המלך (ש"ס ג'). ואחרים רבים זולת אלה,
 ולמ"ד הנכנסת על בלתי הוא כמדתו, לבלתי רום לבבו (דנ"ס ט"ז).
 בעבור שלא ירום לבו, ויש למ"ד שתבוא במקום היא הידיעה כמו השליש
 אשר למלך נשען על ידו (מ"ג ז'). עד לשמים הגיע (ד"ה נ' ק"ה).
 עד לדבר הזה (עמ"א י'). שיר לפעלות (מל"ט ק"ב). כמו המעלות כן
 דעת קצת מפרשים ויש לפרשם כלם כמשמעם, כי עד לשמים הגיע,
 עד לדבר הזה, באו בשתי ידיעות אע"פ שהאחד יספיק, וכן בא עד
 אליהם ולא שב (מ"ג ט'). ודבים כמדהם, ופירש השליש אשר למלך
 נשען על ידו, אשר למלך דבק עם השליש ולא עם נשען על ידו,
 וכלת אשר עומדת במקום שנים כלומר השליש אשר למלך אשר נשען
 על ידו, אבל והמשרתים לקל"וים (ד"ה נ' ק"ו). איננו נכון פירש הלמ"ד
 כי אם במקום היא הידיעה:

והבית תשמש להראות מקום הדבר או הזמן וקורין לה בית הבלי
 והוא הרוב, ופעמים תשמש במקום מ"ם, כמו והנותר בפ"ש
 ובלחם, (ויקרא ח'). שפירשו מהבשר ומהלחם, וכן ואם מעט נשאר
 ב"שנים, (ויקרא ק"ה). בקדשים לא יאכל, (ש"ס ק"ב). אשר תאכל נבלה

וטרפה

שער הקדום המעלים

וטרפה באורח ובג' (ויק' י"ז). בג' ובאורח הארץ, (שמות י"ב) נפש
 החיה אשר אתכם בעוף ובהמה, (למ' ס'). לכו להמו בלחמי ושתי
 בין מסבתי, (מלי' ט'). כי שבעה ברעות נפשי, (מלי' ס"ח). ישבע
 בחדפה, (איכה ג'). וכן וירעצו וירוצצו את בני ישראל בשנה הזאת
 ששנה עשרה שנה, (סופ' י'). פירש מהשנה הזאת, והיה ביום השמיני
 והלאה, (יחזקאל מ"ג). מיום, ויש לפרשם כלם כמשמעם ובענין למיד.
 ושלה את השעיר במדבר, (ויק' י"ז). רגע צדיקים בה', (מלי' ל"ג).
 ויש לסמוך מלשון נשונה ואתה באלקיה תשוב*, (סופ' י"ב). ויש
 ונחת ויהי ח"כ הבית ב"ח העזר בית טרה התמדת הדבר זה אחר זה, כמו
 יבא"ר. מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו,
 (ספי' ס"ז). וכן יעשה שנה בשנה, (ש"ל ח'). ותשמש הבית במקום
 בעבור התשחית בהמשלה, (למ' י"ח). וזולת זה רבים ותשמש במקום
 עם וקוראים אותה בית העזר ב"ח צרינו נח בשמך נבוס קמינו, (מלי'
 מ"ד). וזולתם רבים ובמקום על כמו כן יתן בו (ויק' ר"ג). כי על עונש
 ממך הוא אמור, כי אם הבהמה אשר אני רוכב בה, (ממ' ג'). כמו
 עליו או עליה, ובמקום עד, כמו ה' בהשמים חסדך, (מלי' ל"ז). כמו
 עד השמים, וכן בל"א יוכלו יגעו בלבושים, (איכה ד'). כלומר כל כך
 הם מצואלים ברם עד שלא יוכל אדם ליגע בלבושים:
 וההוא, כשתגד בשו"א ופתח תורה על שאלת הדבר או לתמה כמו
 הבוא נבוא, (למ' ל"ז). השופט כל הארץ, (שס י"ח). הנמצא
 כזה, (שס מ"ג). הודע נדע, (למ' מ"ג). הזה אחיכם, (שס). המבלי אין
 קברים במצרים, (שמות י"ד). וכתב רבי יונה כי המבלי אין קברים ההוא
 בפתח לברז והיתה ראוי בשו"א ופתח כמו המבלי אין אלקים בישראל.
 (מ"ז ח'). הלמענה תעזב, (אי"ח). המענה
 ישלמה, (שס ל"ד). וזה תמיה בעיני אם
 השגתה הקריאה לפי שהוא נקרא פתח לברז*
 יבא"ר. מפני הגעיא אשר בו, והנה המעמד ישלמה
 נקרא גם כן בגעיא ואולי מצא אותו כן בספר אשר סמך עליו, אבל אגרו
 מצאגרו בשו"א ופתח, בכל הספרים המדויקים, אחר כן ראיתי ספר
 הירושלמי אשר סמך עליו ומצאתי אותו כן כמו שכתב ההוא בפתח
 לברז

ג] ר"ל חף שכתוב נח"ס
 שין לקצן מ"ש נחמלח שער
 הו"ל.

לברו, ובאה מלת הַיִּטֵּב בעיני ה' (ויקרא י'). ההיא בפתח לבר והיוד
 דגושה והיא היא ותמה והיה משפטה בשו"א ופתח, ואם פ"א הפעל אות
 גרונית תגקד ההיא בפתח לברו, כמו הַאֲרִיחַ עולם תשמור, (חיונן ק"ג).
 הַעֲצֵב נבוה, (ימיה ק"ג). הַאִישׁ כמני יברח, (נחמיה ו'). העת לכם אתם,
 (מגי ח') • הַעֲבֹד יִצְרָאֵל (ימיה ב'). הַעֲיֵט צבוע, (שס). הַחֲיִיתֶם כֹּל
 נקבה, (מדנר ל"ח). או בפתח קמץ כאשר תחלת התיבה קמץ להקל, כמו
 הַאֲנֹכִי דריתי, (מדנר י"ח). הַאֲנֹכִי לֹא אֲדַם שׁוֹחִי, (חיונן ק"ח). הַאֲמֹר נשאתי,
 (שס ל"ד) • הַחֲזִיתָה זֹאת בִּימֵיכֶם, (חאל ח'). הַאֲמֹר תֹּאמַר אֲלֵכֶם אֲנִי,
 (יחזקאל ק"ח). הַהֲשֵׁב, (חלשים ק"ד). ותבוא על מלת תמיהה והיא, אם,
 שהיא מלת שאלה ותמיה, ותבוא עליה היא התיבה לרוב. התמיה כמו
 הַאֵם אֵין עֲזַרְתִּי בִי, (חיונן ו'). הַאֵם תִּמְנֵן לַגֹּעַ, (מדנר י"ז). ויש בשו"א
 ופתח והיא לאמתת הדבר, כמו הַגִּלְגָּל נְגִלְתִּי אֶל בֵּית אֲבִיךָ, (ש"ל ב').
 הַמֶּן הַסַּלֵּעַ הַזֶּה, (מדנר ק'). הַרְצַחְתָּ וְגַם יִרְשַׁתָּ, (מ"ל ק"ח). כן כתבם
 אדוני אבי ז"ל אלה הרהי"ן לאמתת הדבר בשם המפרשים, אבל הוא
 פירשם לשון תמיהה, וכן פירש הגלה נגליתי לבית אביך ובחור אותי
 לכהן ולשאת אפה, כדי שתהיו בועטים בזבחי למה תבעטו בזבחי והוא
 מקרא קצר, והאחרים קלים לפרשם בלשון תמיהה, והנראה בעיני כי
 זאת והיא תבוא לתחלת הדברים ואע"פ שידוע כי כן המצג במלת
 השאלה גם כן, כמו אֵי הַבַּל אַחֶיךָ, (חלשים ד'). מַה לָּךְ פֶּה אֲלִידוֹ,
 (מ"ל י"ט). מַה לָּךְ הַיָּם כִּי תִגֹּס (מ"ל ק"ד). וַיֹּאמֶר לוֹ אִיכָּה, (חלשים ב').
 מַה זֶה בִּידְךָ, (שמו"ד ד'). וכן היא הגלה* נגליתי, הַמֶּן הַסַּלֵּעַ הַזֶּה,
 הַרְצַחְתָּ וְגַם יִרְשַׁתָּ, הַרְאִיתָ כִּי נִבְעָה אֵתֶּנָּב
 * נ"ל שנה נשני סימני המקור
 כה"ל וט"ן ודו"ק. מלפני, (מ"ל ק"ח). ופעמים יחסרו היא השאלה
 יבא"ר. או התמיה ויובן הדבר מהענין כי הוא לשאלה
 או לתמיהה, כמו אַף כִּי אָמַר אֲלֵכֶם לֹא תֹאכְלוּ מִכֹּל עֵץ הַגֵּן, (חלשים ב').
 אַרְדּוּף אֲדָרִי הַגֹּרֵד הַזֶּה, (ש"ל ק"ט). כִּי עַתָּה לֹא רִבְתָּה מִכָּה בַּפְּלִשְׁתִּים.
 (ש"ל י"ד). אַתָּה זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ, (חלשים ד"ז). הַרְקִיעַ עִמּוֹ לַשַּׁחֲקִים (חיונן
 ל"ז). הַמְשׁוֹף לִוְיָתָן בִּזְכָּה (שס מ'). יִסְכְּחוּ צֹאֲלִים צִלְלוּ יִסְבְּרוּ עֲרֵבֵי
 נָחַל, (חיונן מ'). הוֹבִישׁוּ כִּי תִעֲבֹה עֲשׂוֹ, (ימיה ו'). שְׁלוֹם דַּגְשׁ
 לַאֲבִשְׁלוֹם, (ש"נ י"ח). אַתָּה אֲמַרְתָּ אֲדִנְיָהוּ יִמְלֹךְ אַחֲרָי, (מ"ל ח'). לֹא

לבי

שער דקדוק הפעלים

לבי הלך, (מ"ג ה'). על און פלמ למו, (מ"ג ל"ג). והדומים להם והיא
 ודיעה כשתבוא על אות נרנית בקמץ כמו הארון, בחדש האביב, (שמו'
 י"ג). ואת יתר האמון, (ימיה ל"ג). למצות הערב, עזרא ט'. האיש אחד
 יחמא (מדנה י"ו). העם הזה (שעיה ט'). העולה היא למעלה קלמ ג'.
 האלקים, (שמות י"ח). האמנים עלי תולע חיכה ד'. וכן תבוא בקמץ
 על הריש שאיננה מקבלת הנש הדודים בעם, (מ"א ה'). הראש אחד,
 (ש"א י"ג). והקמץ הוא תשלום הדגש, אבל על ההיא ועל החיית* לא

ישתלם הדגש ותגקר ההיא בפתח כמו ההולבת
 לפני (ראשית ל"ג). רביעית תהין (מדנה ד"ח).
 והחיית, והחצר היה להם לחומר (ראשית י"א)
 וזולתם, ועל העיץ בפתח פעמים כמו העביט
 [העורים] הבישו לראות (שעיה מ"ג). העורים
 והפסחים (ש"ג ה'). וכן עם הכף שתורה על
 היא הדיעה נגששה בעורים קיר (שעיה ל"ט).
 * ח"א סידס חין להם כח
 לנרש הדגש תחם הנקודה שלפניו:
 * ח"א חכל העברים שהוא לשון
 יאודים הוא בקמץ כמו חלקי
 העברים, וסימק יהודאין קמלון
 סמאין סמחין:

וכן בפתח העוזבים ארחות יחד (משלי כ'). העוזבת אלוף נעודיה (שס).
 העורכים לגר שלחן (שעיה ס"ה). וכן עם הלמד שתורה על היא הדיעה
 עינים הייתי לעור (חיוג כ"ט). כי האדם יראה לעינים (ש"א י"ז). ומתוק
 האור וטוב לעינים (קלמ י"א). בפתח, וכי תאוו הוא לעינים (ראשית ג').
 וכעשן לעינים (משלי י"ד). בקמץ, ועל החיית מצאנו מעשים בקמץ שלא
 כמצת, ומכל החי (ראשית ו'). והאשרים והחפנים (שעיה י"ח). והמפחות
 והדרימים (שס כ'). אבל החד בחד לחד נקמצה היא הדיעה עליהם לפי
 שהיא פ"א הפעל קמצה נקמצה גם היא להרחיב, ופעמים ההיא בסגול
 והוא כאשר תבוא תחלת התיבה קמץ תבוא פעמים בסגול הפ"א להקל,
 כמו האמר בית יעקב (מיכה כ'). אבואה אל אשתי תחדה (שופטים ט"ז).
 נבורי החיל (יהוש' ו'). האיש הך כך והענג (דברים ד"ח). ויסר הערוב
 שמת ח'). את מזבח ה' ההרוס (מ"א י"ח). וכן יבוא סגול עם אותיות
 כליב כשורו על היא הדיעה הגפקדת, כב נתתי בענן (ראשית ט').
 כערים אשר הפך ה' (ימיה ד'). כהולך בחליל (שעיה ל'). ומי אוהב בהמון
 (קלמ ט'). מי בחצר (אסתר ו'). העביר אותו לערים (ראשית מ"ז). אבל
 אם המלה מלה זעירא תגקר ההיא בקמץ אע"פ שהמלה קמצה כי נכל

הוא

הוא בלשון כמו העי, הרך, הדר, בדר, להר, עם החיית בסגול גם במלה ועירא, את השעיר החי (ויקרא יז). לפי שהחיית קמוצה מפני ההפסק לפיכך ההיא בסגול וכשתהי החיית פתוחה גם כן ההיא פתוחה, על ראש השעיר החי*) (שס יז). והיא האמור בית יעקב (מכה ז'). היא הקריאה וכן הקהל חקה אחת לכם (מדנר ט"ו). הדור * ח"ל וגמסורה גדולה מחו אתם ראו דבר ה' (ימיה ז'). האויב תמו נהס סימן קדמלה החי הגינח חרבות לנצח (חליס ט'). היושבת בנגים (שיר החי. וסימך ההשב אשיב: ח'). הצבי ישראל (ש"ב ח'). האוינו השמים (דנריס ל"ג). עלו הסוסים (ימיה יט). מארבע רוחות בואי הרוח (יחזקאל ל"ז). בן מי אתה הנער (ש"ל י"ז). וכן הביית והלמד והבף כשיוורו על היא הידיעה הצפקרת ינקרו בקמין גדול, כמו בארון במצרים (לש"ז ל'). עד יום האחד ועשרים לחדש בערב (שמוס י"א). בערב תאכלו מצות (שס). ועל ההיא ועל החיית בפתח כמו כי בהבל בא ובחשף ילך (קהלת ו'). וכן כלם:

והמם בקמין קמן על אות גרונית כמו מערב עד ערב (ויקרא ד"ג). הון מבל ימעט (מלי י"ג). מהלך נפש קלה ז'). וכן על החיית בקמין קמן כמו ממתים מחד וזולתו (חליס י"ז). ופעמים על החיית בהירק ובמלה ועירא כמו אם שחוט (לש"ז י"ד). מהיין לפרוכת העדות (ויקרא ד"ד). וכן על הרי"ש בקמין קמן כמו מרוח סועה (חליס ל"ה). מרשע חרבך (שס י"ז). וזולתם, זולתי אלה שנמלטו מחביריהם והם בחירק, מעצבך ומרנוך (שעי' י"ד). מדרף אחרי דוד (ש"ל ד"ג). וישב מדרף אחרי ישראל (ש"ב י"ח). וכן על ההיא בחירק כשהוא בשו"א לבר: מהיות בהן (מ"א ז'). מהיותם בא אל ערמת עשרים (מני ז'). ותבוא ההיא שזכרנו שמישה בפתח לברה לשאלה, גם בלא אות גרונית אם האות שאדריה נקודה בשו"א כרי שלא יפגשו שני שוואין נעים בחד ותהיה האות שאחריה פעמים דנושה כמו הברב כח יריב עמי (חיוג ד"ג). ההרבי לא יתבנו (יחזקאל יח). הבתונת בנד היא (לש"ז ל"ז). ואפשר שהיה כן הנפשות הצורדנה לעמי (יחזקאל י"ג). או היא היא הידיעה, הראיתם אשר בחר בו ה' (ש"ל י'). הראיתם כי שלח בן המרצח הזה (מ"ב ו')*. שניהם בדגש שלא כמנהג, ובנעיא הפמתנים אם במבצרים (כמדנר י"ג) אלה * ח"ל וכן יש ז' רשין. דגושים ויש רפים ובנעיא הברכה אחת היא דגושין ונימין ע"ס המסוכת:

שער דקדוק הפעלים

לך אבי (ראשי' ד') . המערת פריצים (ירמיה ז') . ובלא נעיא הבסוד
 אלוך תשמע (איוג ט"ו) . המעט כמד תחומות אל (שס) . המשל בכם
 שבעים איש (שופטים ע') . הלהרנני אתה אומר (שמות כ') . העולמים
 יזנח ה' (מליכ ע"ז) . השכחתם את רעות אבותיכם (ירמיה מ"ד) . הבעד
 ערמל ישפוט (איוג ד"ג) . הכוזנה יעשה (ראשי' ל"ד) . ובמקצת ספרים,
 השכחתם בנעיא . והיא השאלה או התמיה תשמש על העוברים , והבינונים
 והמקור , והעתידים , כמו הרצחה וגם ירשת (מ"א ד"א) . השומר אתי
 אנכי (ראשי' ד') . המלך תמלך עלינו (ראשי' ל"ז) . התשמור מצותיו אם
 לא (דברי ח') :

והיו גם כן תשמש בעוברים , ובבינונים , ובעתידים , וכשתוסף וז'
 השירות על העוברים תורה לעתיד כמו ושמר ה' אלקיך לך (דברי
 ז') . ורבים כמזהו , ויש וז' על העוברים להוסיף הענין ואיננה טורה

לעתיד כמו טי* פעל ועשה (שעי' מ"א) . * ח"א דוקא כשיקדוש לו
 אביך הלא אבל ושתה (ירמיה ד"ב) . וכן פעל עבר אחר כמו חלו שזכר
 רבים ואין הפרש בעוברים בנקוד הוי"ו בין וכן ועשה לו כחונט פסים שהוא
 עבר ועתיד אלא לפי הענין תכיר , וכל לשון עבר לפי שכתב לפני
 העוברים וז' השירות נקודה בשו"א חוץ וישראל אהב את יוסף . חבל
 מהנמצאים והנמצאות שהו"ו נקודה בשורק ועשה ה' להם כאשר עשה
 כמו ושמתם את המצות (שמות י"ב) . וקראתם לסימון . היא וז' ההיפוך כי
 בשם אלקיכם (מ"א י"ח) . לפי ששיין ושמתם וקו פ וקראתם שואות ,
 לא יתכן לחבר שני שוואין נעות כאחת , ואם פ"א הפעל גרונית ותהיה
 שו"א , הו"ו פתח , כמו ואכלהו ויכלהו (ירמיה י') . והקיסותי עליהם
 דעים (שס ד"ג) . והקיסותי עליכם צופים הקשיבו לקול שפר (ירמיה ו') .
 ועברתם את ה' אלקיכם (שמות ד"ג) . ועברתם את הירדן (דברים י"ב) .
 ואבלתם אותו (שמות י"ב) . ואהבך וברכך (דברים ז') . ואמפתו אל תך
 ביתך (שס ד"ב) . ואכלנהו ומתגו (שופטים י"ו) . ואמרנהו לענתו (מ"א י"ז) .

והקיסותי* את הדבר הטוב אשר דברתי
 (ירמיה ל"ג) . ואם פ"א הפעל אחת מאותיות
 בוסיף על כל העוברים תנקד הו"ו בשורק
 כמו ומלך והשביל (שס ד"ג) . ופרו ורבו
 ירמיה

* ח"א חה דוקא כשהיה
 ס"א הפעל כחטף פתח כמו
 חלו שזכר חבל חס מהיה ס"א
 הפעל כחטף סגול תהי' דין
 הוי"ו להיות נקודה כחטף סגול
 כמו

(ימיה ר"ג). וברכה את ה' אלקיך (דנ"ס) כמו הקיצותי הבינותי.
 ח'). לפי שכבר על הלשון שתי אותיות ודומיהם אם חטא עליהם וי"ו
 בוסף בקריאה אדת, כי הו"ו סאותיות בוסף דינה להיות ככ"ל כמו
 שדם אותיות השפה לכן לא הגיעה בשו"א והקיצותי, והבינותי:

מסני [א] תנועת האות האחרת, ונקודה בשורק וקריאת האלף בן היא
 קריאת הו"ו הזאת אלף שרוקה, בקבלה כמו שכתב המורה* רבי יהודה
 החינוך ז"ל, כן ירשנו מקדמונינו דוד אחר דוד, * א"ל הוא היה המדקדק
 ואל יקשה בעיניך מלת בפרך (שמות ח'). והדומה כאלשון:
 לה [ב] כי הראשונה דגושה והשנייה רפה, אבל כשתהיה הו"ו קטוצה
 [ג] תקרא ו"ו כי כן תכון הקריאה, כמו ראיתי רשעים קבורים ובאו
 (קל"ח ח'). החצר הפנימית וביתה (יחזקאל מ"ד). יוצא ובא (ש"א י"ח).
 הקבצו ובאו (ישעיה מ"ה). גפרית ומלח (דברי ר"ע). ומתו כל הצאן (לש"י
 ל"ג). כפתור ופרח (שמות ק"ה). ובאותיות איתן כשתוסיף בהן ו"ו השירות
 כשתגיד בפתח תורה לעבר, ויחמר ה' (לש"י י"ג). והואמר ערב
 רכבי אני עליתי (ישעיה ל"ז). ונחמר אליו (לש"י מ"ג). ועל האלף בקמץ
 ואמר להם (שמות ל"ב). ואדבר אליכם (ימיה ז'). ואדבר אל העם בבקר
 (יחזקאל ק"ד). ואדברה ואומרה אל העומד לנגדי (דניאל י'). ואברך את
 ה' (לש"י ק"ד). ואחלק לך מר אלקים ואברך (יחזקאל ק"ט). ואשכחך
 בשמחה ובשירים (לש"י ל"א). וכשתבוא על האלף בפתח והוא כשהאלף
 בשו"א ופתח הוא לעתיד כמו ואחלק ל שרי קדש (ישעיה מ"ג). ואני אסבל
 ואמלט (שם מ"ו). ואשקלם נחומים לו ולאבליו (שם נ"ז). ואאריך ימים
 (חיו"ב ל"ג). עמד על הגליך ואדבר אותך (יחזקאל ב'). אבל מצאנו שנים
 הו"ו פתוחה והענין לעבר, ואעמד עליו ואמתתהי (ש"כ א'). שענין הפסוק
 לעבר והי' משפט ו"ו ואמתתהו בקמץ, ואולי בא עתיד במקום עבר כמו
 שהוא

[א] ר"ל בעבור שהאות המוקדמת בשו"א נקרא במהירות ובהיותו סמוך לאות אחר
 ממונא שלה נקל להבליע אות במהרה. לכן נקדוהו בשורק והיא נקראת כראש
 החיכה כאלו חלף כחובה לפניה ויהיה ופ"שה כאלו כתוב אומ"שה וק" קבלנו מדורות
 שלפנינו: [ב] ר"ל אף שהם ממונא אחד מ"מ כאשר שהראשונה דגושה יהי' שפיר
 לקרותה כהוגן אף שמוקדמת בשו"א: [ג] ר"ל שתקרא כשאר ו"ו ולא תקרא כאלף
 כאשר היא נקראת בהיחזה שרוקה:

שער דקדוק הפעלים

שהוא מצדג הלשון במקומות רבים, וכן ואֲכַסְךָ משי (יחזק' י"ו)*. שהו"ו פתוחה והענין עבר, בטרום תבוא ואֲבִרְכֶהוּ (ראשית ד"ז). קמץ, ואֲבִרְכֶהוּ ואֲבִרְכֶהוּ (ישעיה ל"א). פתח, ואֲקִיָה לנוד (חליל ס"ט). קמץ, מביהל לפיכך אמר עבר במק' ואֲקִיָה שמך (שס כ"ב). פתח, ברוך ה' ואֲעֲשִׂיר (זכרי' י"א). האל"ף נחה והו"ו פתוחה, כי המשפט בתנועת האלף ואֲעֲשִׂיר ובנחה האל"ף הוטלה תנועתה על הו"ו, ואֲעֲנֶה את דוד (מ"א י"ח). האל"ף נחה והו"ו פתוחה כמו שהיתה בנע האל"ף כי הענין לעתיד וכשתהי' יו"ד איתן שוא"ת ותבוא עליה הו"ו תגוח היו"ד ותהיה הו"ו נקודה בחירק כשתורה לעתיד כמו ויהי מבריל (ראשית א'). ויהי עוד לנצח (חליל מ"ט). וישלח את בני ישראל (שמות ו'). יפתח וישלח (ישעיה ד"ח). ויקפור למצברתו (מזקוק א'). וכן כשתהיה הו"ו פתוחה שתורה לעבר כמו כן תגוח היו"ד בשו"א ולא תדגש, כמו ויחבר את המש היריעות (שמות ל"ו). וירקעו את פחי הוהב (שמות ל"ט). וימלאו בו (שס ט'). חולתם, ויש סדם הו"ו בנעיא, ויש בלא נעיא, ובבלם לא תדגש היו"ד, והגיד רב שמואל ז"ל כתב כי ויחיה ותגל עמו (ש"ב י"ג). ויצוהו ה' לגיד (ש"א י"ג). דגשי היו"ד, ולא מצאנו כן בספרים המדויקים, ותן, דגשים כשתבוא עליהם ו"ו פתוחה, והדבר מרים (מדנר י"ב). והלקט בשדה (רות ב'). ונספר לו (ראשית מ"א). וכשתורה לעתיד ויהיה אותיות תן בשו"א תהי' הו"ו בשירק כמו ותדבר ישראל (ישעיה מ'). ונבקשו עמך (שיר ז') והגמידו הו"ו [א] במאריך ונקדו התי"ו בשו"א ופתח לתפארת המלה ותבקשו ולא תמצאי עוד (יחזקאל ד"ז). וכן אמרו וישבה שביך (שופטים ה') הו"ו כעומדת בנעיא והשי"ן בשו"א ופתח וכן קום בלק ושמע (מדנר ד"ג) הו"ו כעומדת בנעיא והשי"ן בשו"א ופתח, ווי' השירות לא תבוא על העברים לא בפתח ולא בקמץ, שלא להרבות המשכת התנועת בן ותדע

אבל* בעוברים בנחי העיץ ובבפולים שאין סן ח"א ח"ה דוקא כש"א הפעל תנועתם רבות תבוא עליהם הו"ו קמץ אינה לוח גרונית כמו שכתוב כשתעמד המלה בענינה, כמו וסקלתם אותם לעיל:

באבנים ומתן (דגריס ד"ב). וסקלוה כל אנשי העיר באבנים ומתה (שס). [ב] וכן כשתעמד המלה בטעם לבדו ומתו כל הצאן (ראשית ל"ב). ושב

ורפא

שַׁעַר דִּקְרוֹק הַפְּעִלִים

ג

וּרְמָא לוֹ (יַעֲפִיחַ מִזֵּי). וְכֵן בְּהַסְמַךְ הַמְלָה לַמְלָה זַעֲרָא כְּמִי וּמְתַנּוּ שֵׁם (מִזֵּי
ז'). וְכִשְׁלֹא עֲמַדָּה חֲמָלָה בַּעֲנִינָה וּמְתוּ גַם שְׁנִינָהּ (דְּנִינִים קִינִי). בְּשׁוֹרֵק
שֶׁהוּא בְּמִקְוִים שׁוּרָא, וְכֵן כִּי שְׁבַע יִפּוֹל צְדִיק וְקָם (מִשְׁלֵי קִינִי). לְפִי שֶׁעֲמַדָּה
הַמְלָה בַּעֲנִינָה, וְכִשְׁלֹא עֲמַדָּה הַמְלָה בַּעֲנִינָה, וְקָם חֵעֵם הוּוּ (דְּנִינִים לִינִי).
וְכֵן בְּכַפּוּלִים, וְיִמְרְדוּ וְרָבּוּ (רַלְשִׁיחַ מִינִי). אֲבָל בּוֹקְמָהּ וְשִׁבְחָהּ, לֹא
תְּבוּא עֲלֵיהֶם הוּיָז קְמִצָּה וּפְתוּחָה לְרֹב הַמִּשְׁכַּת הַתְּנוּעוֹת, וְאוֹתוֹת הַשְּׁמִשׁ
שׁוֹרְתוּ מִעֲמִים יַחֲסוּ מִמִּקְוִים בְּהִיּוֹת הַדְּבַר מִכֵּן מִהֲעֵנִין, וּמִכֵּן הַבְּתוּב
עַל הַמְּבִינִין, כְּאִשֶּׁר יַעֲשׂוּ גַם כֵּן בְּמִלִּים הַחֲסִרִים:

הַמִּם יַחֲסֵר כְּמִי אֶלְחָנִין בֶּן דוּדוּ בֵּית לַחַם (שִׁזֵּי קִינִי). רִל מְבִית לַחַם
עַד יִקּוּם גּוֹי אֲוִיבִי (יִהְיֶה י'). מְאוּיָבִי, הַשְּׁמִרָה לְכֵם עֲלוֹת בְּרָר
(שְׁמוֹת יַעֲקֹב). מְעֲלוֹת בְּרָר, וְשִׁמְן עַד רֵאשֶׁן אֶל יַחֲסֵר (קִהֲלֵם ט'). מְעַל
רֵאשֶׁן, וְדוּמִים לַחַם:

וְהַשִּׁינִין כְּמִי וְהוֹדַעַת לַחַם אֶת הַדָּךְ יִלְכוּ בַּהּ (שְׁמוֹת יַחֲסִי). שִׁילְכוּ בַּהּ אִו
אִשֶּׁר יִלְכוּ בַּהּ, לַעֲם עֲלֵיהָ (יַעֲפִיחַ מִזֵּי). אִשֶּׁר עֲלֵיהָ בַּעֲבוּר זֶה
עֲשֵׂה ה' לִי (שְׁמוֹת יַגִּי). שֶׁעֲשָׂה ה' לִי, לְכָל יְבוּא גְבוּרֹתֶיךָ (מִלִּים עִינִי).
לְכָל אִשֶּׁר יָבוּא, וְכֵן יֵשׁ לוֹ נִתָּן בִּידוֹ (רַלְשִׁיחַ לִינִי). אִשֶּׁר יֵשׁ לוֹ, וְמִהֶם
לֹא נִבְקַשׁ כֵּן נַעֲשָׂה כְּאִשֶּׁר אַתָּה אֹמֵר (נִתְמִיחַ ה'). שֶׁנַּעֲשָׂה וַיֵּשׁ לְפָרְשׁוֹ
כְּמִשְׁמַעוֹ, וְמִהֶם לֹא נִבְקַשׁ הַמִּטָּא וְכֵן נַעֲשָׂה כְּאִשֶּׁר אַתָּה אֹמֵר שֶׁנִּשְׁיָב
לַחַם שְׁדוּתֵיהֶם, וַיִּזְבְּחוּ לַחֵ בַּיּוֹם הַהוּא מִן הַשְּׁלֵל הִבִּיאוּ (דִּינִי נ' עִינִי).
אִשֶּׁר הִבִּיאוּ, אֶל הַכִּינּוֹתַי לוֹ (דִּינִי ח' עִינִי). רִל אֶל הַמִּקְוִים אִשֶּׁר הַכִּינּוֹתַי
לוֹ, וְנִדְעָה נִדְרָפָה (הַתַּעֲוִי). שֶׁנִּדְרָפָה, כִּי לֹא יִדְעָתִי אֲכַנְנָה (אִזְוִי לִינִי).
שֶׁאֲכַנְנָה, אֶל תְּרַבּוּ תְּדַבְּרוּ (שִׁזֵּי נ'). שֶׁתְּדַבְּרוּ, מְכָל לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל (שְׁמוֹת ט)
אִשֶּׁר לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל כֵּן לֹא נִתְתִּיחַ (רַלְשִׁיחַ לִינִי). שֶׁלֹּא נִתְתִּיחַ לְשִׁלְהָ
בְּנֵי עֲשָׂתָה זֹאת:

וְהוּוּא כְּבִר זַכְרֵנוּ חֲסִרוֹנָה [לְעִיל בְּרַף מִזֵּי]:

וְהוּוּא

[א] רִל נִתְתִּיחַ: [ב] רִל שִׁיחֵי כִּי אֶחָד מִהַמְּסִיקִים הַגְּדוּלִים כְּמוֹ וּמְתוּ כֹל הַגֵּאָז
שֶׁהוּא נִתְתִּיחַ:

לִי

7*

שע דקדוק הפעלים

והוון כמו חסק עבר (זיר ה'). כרע נפל שכב (סופטיס ה') אשובה ארעה
 צאנך אשמך (לשזיס ל'). ארדף אשיג אחלק שלל (שמוס ס'ו). ראובן
 שמעון (שס ח'). שמש ירח (מקוק ח'). כמשא מלך שרים (הושע ח'). ורבים
 כמותם:

והכף כמו כי^ו חטאת קסם מרי (ש"ח ס'ו). כחטאת קסם, לב שמח
^ו ויחן כי מלח, כ"י משמש ייטב גרה (משלי י"ז). כגהה, כדוד אל ארץ
 גס במקום הכ"ף וימלא לו חכרי' רחבת ידים (ישעי' כ"ב). ככדור, נזם זהב באף
 וז"ק. יבא"ר. חויר (משלי י"ח). כגזם זהב באף חויר, עיד
 פרוצה אין הומה (שס כ"ה). כעיר פרצה, גור אריה יהודה (לשזיס מ'ע).

גבור אריה, ישכר המור גרם (שס). כחמור, כי* אשר ראיתם את
 מצרים (שמוס י"ד). כאשר ראיתם, תאכל מצות * ח"א וכמסורה חמם כמינן
 אשר צויתך (שמוס ל"ח). כאשר צויתך: אשר וסכין כאשר. וכן כתיב
 והלמד כמו ויבוא ירושלים (מ"ג) לירושלים כאשר וסכין אשר:

ורבים כמותו, ויעקב נסע סכורתה, לסבות, והדומים לו רבים בתוספת
 היא בסוף שתהסר הלמד ופעמים תבוא הלמד על מלה נוספת ה"א כמו
 ישובו רשעים לשאולה. מליס ס'). לצפונה ליום ארבעה לנגבה ליום ארבעה
 ולאטפים שנים (ד"ה ח' כ"ו). ובבראשית רבה וילך חרנה (לשזיס כ"ח).
 תגי רבי נחמיה כל תיבת שצריכה למד בתחלתה נתן לה ה"א בסופה,
 סדומה, שעירה, חרנה והא כתיב ישובו רשעים לשאולה (מלי' ס'). רבי
 אבא בר זבדא אמר לדיוסא התחנתה של שאול, ושני אנשים שרי גרודי
 היו בן שאול (ש"כ ד'). לבן שאול, לא ישמא בעל בעמיו (ויקרא כ"ח).
 לבעל בעמיו, לראות פני (ישעי' ח'). לפני, וכל הולך בשרירות לבו אמרו
 לא תבוא עליכם רעה (ינמי' כ"ג). ולכל הולך, ולמד למנאצי שזכר הפסוק
 עומדת במקום שנים ודוד הגיד לאמר אחיתופל בקשרים (ש"כ ע"ו). ולדוד,
 כל אלה בני מכיר אבי גלעד (ד"ה כ' כ'). פירושו כל אלה הערים לבני
 מכיר אבי גלעד:

והבית אין אלקים כל מויטותיו (מליס י'). בכל מויטותיו מיראה ולא
 בחירות^ו (מדבר י"ב). ובמראה ולא בחירות, משבתוך חסר (ינמי'
 * [כ"ז של ונחידות משך חסר (ל"ח). בהסר, או משבתו לך, זכרה ירושלים
 עמו וכן ימי עניה בית של ימי עניה (איכה ח'). בימי עניה, הנמצא בית
 ה'

שער דקדוק הפעלים

נא

צִוִּי קָדַם מוֹסֵף אֶחָד עִמּוֹ וְכֵן ה' (מִלֵּצַיִם). בְּבֵית ה', אֵךְ לֹא יַעֲשֶׂה בֵּית
שֵׁשׁ יָמִים כְּתוּב אַחֲרָיו וְכִיּוֹם ה' (מִלֵּצַיִם). בְּבֵית ה', לֹוֹנֵת בֵּית אַבְיָה
הַשְּׂבִיעִי. יבא"ד.

(דְּנָרִים קִיָּו). בְּבֵית אַבְיָה, וַיִּכַּת יִתְרֵ לְאֵת
בָּנִים (דִּהָא' ב'). בְּלֹא בָנִים, יִרְחֲצוּ מַיִם (שְׁמוֹת ל'). בְּמַיִם, כְּתוּב מִבְּמֵר
(יִשְׁעִי לֵא). בְּמִבְמֵר, וַיִּקְבְּרוּהוּ בֵּיתוֹ (דִּהָא' לִי). בְּבֵיתוֹ, כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים
עָשָׂה ה' (שְׁמוֹת ד'). בְּשֵׁשֶׁת יָמִים, מִי אֲנַחֲמֵךְ (יִשְׁעִי דֵא). בְּמִי אֲנַחֲמֵךְ,
יִשְׁבֹּן חֲצִירִיקָה (מַלְּיִס סִי). בְּחֲצִירִיקָה, וְאֲנִי תַפְקִיָּה (שֵׁס קִיע). בְּתַפְלָה, כְּלוּמֵר
עוֹמֵד הַיּוֹתִי בְּתַפְלָה לֹאל שִׁיִּצִּילֵנִי; וַיֵּשׁ שׁוֹכְרוֹ אֹתָהּ הַשְּׂמֹשׁ בְּסַמֶּךְ וְעוֹמֵד
בְּמַקּוֹם שָׁנִים, כְּכֹז וְכֹל הוֹלֵךְ בְּשִׁדְדוֹת (יִמִּיִּס דֵא). בִּישִׁישִׁים חֲבַמָּה וְאוֹרֵךְ
יָמִים תְּבוּנָה (אִיִּת יִנ). וּבְאוֹרֵךְ יָמִים, וְהַדּוּמִים לְדָם:

וְכֵן מִחֲסִדוֹן הַמַּלְּיִם בּוֹכֵד הַמַּלָּה בְּסַמֶּךְ כְּכֹז, וְכַבּוּדִי לֹאֲדֵר לֹא אֲתוֹן
וְתִהְיֶה לְפִסְיִלִים; יִשְׁעִי מִיָּנ). וְלֹא תִהְיֶה לִי, לֹא רַבִּים יִחַבְּבוּ וְקָנִים
יִבְיָעוּ מִשְׁפָּט (אִיִּוֵב לִי). וְלֹא וְקָנִים, כִּי לֹא לִנְצַח יִשְׁכַּח אַבְיָוֹן וְתַקֹּת עֲנִיִּים
תֵּאבֵר לְעַד (מַלְּיִס ס'). וְלֹא תַקֹּת עֲנִיִּים, יְחִי רֵאוּבֵן וְאֵל יִמֹת וַיְהִי פְתוּי
מִסַּפֵּר (דְּנָרִים לִי). וְאֵל יְהִי וְאֲשַׁאלֵם וַיִּשְׁיִבּוּ דְבַר (יִשְׁעִי דֵא). וְלֹא יִשְׁיִבוּ
דְבַר כִּי זָכַר לְמַעֲלָה וְאִין אִישׁ וְאִין יוֹעֵץ, וְלֹא לְמַדְתִּי חֲבַמָּה וְדַעַת קְרוֹשִׁים
אֲדַע (מַשְׁלִי ל'). וְלֹא דַעַת, מִתִּיךְ בְּחֵרֵב יִפּוּלוֹ וְנִבְרָתֵךְ בְּמַלְחָמָה (יִשְׁעִי
ל'). וְמַתִּי גְבוּרֵתֵךְ, וַיֵּשׁ מֵרֵם נְשִׁים וַיִּשְׁיִבּוּ בָנִים (מִזְלָא י'). נִשְׂאוּ נְשִׁים
כִּי זָכַר לְמַעֲלָה נִשְׂאוּ נְשִׁים נְכוּרִיּוֹת, מִדּוּעַ שׁוֹכְבָה הָעַם הַזֶּה יְרוּשָׁלַיִם (יִמִּי
ח'). עִם יְרוּשָׁלַיִם, הִנֵּה אֶרֶץ בְּרִית אֶרֶץ כָּל הָאָרֶץ (יְהֵשֶׁע ג'). אֶרֶץ
[נֹא סַמֶּךְ עַל סַמֶּךְ כְּמוֹ
נִהְיִי נִחְלִי דְכֵּשׁ וְחַמְלָה. אֲמַטָּ רַבָּה (מַלְּיִס סִי). מַטָּה רַבָּה, כְּסֹאךְ
יבא"ד. אֲלֵקִים עוֹלָם וְעַד (שֵׁס מִיָּה). כְּסֹאךְ כְּסֹא

אֲלֵקִים, כִּי טוֹב חֲסִדֵי מַחֲיִים (מַלְּיִס סִי). מִחֲסֵד חַיִּים:
וְכֵן בְּחֲסִדוֹן הַמַּלְּיִם בְּהַתְּבוּנָה הָעֵנִין מִהַמַּלָּה הַסְּמוּכָה לָהּ, וּזְלַתִּי זָכַר
הַמַּלָּה הַחֲסִדָּה בְּסַמֶּךְ וְאֲנִי תַפְקִיָּה (מַלְּיִס קִיע). אִישׁ תַּפְלָה, כִּי
חֲסִדוֹת אַתָּה (דְּנִיָּל ס'). אִישׁ חֲסִדוֹת, וְפִי מְרַמָּה (מַלְּיִס קִיע). אִישׁ
מְרַמָּה, שְׁקָר מוֹזֵן עַל לִשָּׁן הוֹת, (מַשְׁלִי יִי). אִישׁ שְׁקָר, חֲנִנִי אֲלִיךְ
וְדוֹן (יִמִּיָּה ג'). אִישׁ וְדוֹן, אוֹ הוּא תוֹאֵר, כִּי נִפְשׁ הוּא חוֹבֵל (דְּנָרִים
ד'). חַיִּי נִפְשׁ, כִּי הָאָרֶם עֵץ הַשְּׂדֵה, (דְּנָרִי ד'). חַיִּי הָאָרֶם, מַה אֲתָם,

שׁוֹפְטִים

שער הקזק הפעלים

(סופטים י"ח). מה אתם אומרים, ימותו אנשים (ש"א ב'). אנשים בתורים,
 בא באנשים (ש"א י"ז). באנשים זקנים, מלבשים בגדים (מ"א ד"ב).
 בגדים המדות, זרע אנשים (ש"א ח'). אנשים כשרים וטובים, ומי מלא
 ימצו לבו (חלום ע"ג). מי כום מלא, פתח שער הפנימית (יחזקאל
 ח'). שער החצר הפנימית, באוכלי שלחנך (מ"א ב'). באוכלי לחם
 שלחנך, בעצבון האוכלנה (חלום ג'). תאכל לה, או פריה, אשישי
 ענבים (הסע ג'). יין ענבים, ואכלו איש גפנו ואיש תאנתו (מ"ב י"ח).
 פרי גפנו ופרי תאנתו, ואני זאת בריתי (סעיה ל"ט). אני הבשרתים,
 ואנכי מעשיהם ומחשבותיהם באה (שס ס"ו). ואנבי מחשבותי באה
 או העת באה, וכן, הגה באה ונהייתה (יחזקאל ד"ח). פירושו
 העת באה, ופירש, ואנכי מעשיהם, אהיה עם מעשיהם וידעתי מחשבותיהם
 והבני כנגד הגוי שזכר אחרי כן או, כנגד אותם שזכר, הבתקדשים,
 אשר לתתי לו בשורה^ה (ש"ב ד'). אשר חשב שאתן לו שכר בשורה,
^ה ויסן שנקרא השכר ג"כ ולחם אמר לו (מ"א י"ח). אמר לתת לו,
 כשורה. יבא"ד. ותלבש אמת מלכות (חלום ה'). בגדי
 מלכות, שפשו יתום (סעיה ח'). משפט יתום ריבו אלמנה (שס). ריב
 אלמנה, הגה בפני כין לא יפתח (חיוכ ל"ב). כנאר יין, והוא איש אחד
 לא גתע בעונו (יהסע ד"ב). לא גתע לבדו, לא אחת ולא שתים (מ"ב ו').
 לא אחת לבדה ולא שתים לבן, ומאכלו בריאה (חנקוק ח'). שה בריאה
 כעדר הקצובות (סיד ד'). העזים הקצובות, כי כמלי מלאו נקלה (מל"ס
 ל"ח). גתע ונקלה, המולג שלש השנים (ש"א ב'). בעל שלש השנים,
 ושטח לבו כמו יין (זכריה י"ד). כמו אם שרתו יין, לין היין (ממלי ד').
 שותה היין. יושב אהל ומקנה (חלום ד'). ורעה מקנה, כצמר יהיו
 (סעיה ח'). כצמר הלבן, ויש בעדרו זכר (מלאכה ח'). זכר תמים, ויגז
 את ראשו (חיוכ ח'). את שער ראשו, ויאכלו את הפועד (ד"ה ב' ל').
 ובחי המועד, היעזוב מצור שדי (יכמיה י"ח). היעזוב מים מצור שדי,
 ולא עליתם בדר לאמר (דנריס ה'). כשירד בדר לאמר אנבי, למעד
 אשר שמואל (ש"א י"ג). אשר נתן לו שמואל או אשר יעדו, ואת רעבון
 בתיכם (חלום מ"ב). ואת שבר רעבון בתיכם, המד לחם (ש"א י"ז).
 נושא לחם או משא המד לחם ונאר יין (ש"א י"ו). שיהיה בו היין,

וחמת

וְחָמַת מַיִם (לחֵמֵת מַיִם). שהיה בו מים וכן ואיפה אות קמח וְנָבַל יִין (שׂאֵל ח'). ונבל אחת יין, סאה סלת וסל מצות (מִיֵּן ז'). וודו הסמיכות שסומכין הבלי אל מה שיש בו, והוא הרבה בלשון, וה' אותי כנבוד עדין (ימיה ד'). נתן אותי, לא אוכל און ועצרה" (סעיה ח'). נשוא (* עיין נדף מ"ה ע"א בהערה. און עם עצרה, חוק למלחמה יכשילך אלקים יבא"ד. (ד"ה נ' ד"ה). פן יכשילך, בן חכם מוסר אב (משלי י"ג). יקה מוסר אב, עֲנָתוֹת לך על שוך (מ"א נ'). איש ענתות. דַּמְשֶׁק אלעור (לחֵמֵת מַיִם). איש דמשק, הוֹעֵבָה יבחר בכם (סעיה מ"א). איש תעבה, ושנים חדשים בביתו (מ"א ה'). איש בביתו, עפז הראובני והגדי לקחו נחלתם (יהושע י"ג). פירושו עם חצי שבט מצשה הארד שזכר, ולפי שזכר לתשעת השבטים וחצי שבט המצשה וסמך ולא זכר חצי הארד ואמרו, עט, כאלו זכרו, הבט ימין וראה (מל"ס קמ"ג). כמי הבט ימין ושמאל כי מהארד יובן הארד והדי הוא כאלו זכרו. וערום אשוב שפה (איוג ז'). אל המקום הידוע והוא הקבר, ועל כל המעשה שם (קל"ח ג'). במקום הידוע והוא כקום המשפט ליום הדין, וְהִבֵּל דוד, (ש"נ י"ד). נפש דוד, וְהָחֵם עֲלֶיךָ (ש"א ד"ד). ותחם נפשי או עיני, וסמא ראש נדוד (מדנר ו'). שער ראש נזרו, ויכשילום בדרכיהם שְׂבִילֵי עוֹלָם ללכת נתיבות דרך לא סלולה (ימיה י"א). לעווב שבילי עוֹלָם ללכת נתיבות דרך לא סלולה, וכן ויכשילום חסר המכשילים, והם נביאי השקר, נגיד חסר תבונות ורב מעשקות שְׁנָא בצע יאריך ימים (משלי ד"ח). פירושו נגיד חסר תבונות ורב מעשקות ימות במדה אב' נגיד שונא בצע יאריך ימים, וכן ובשנת חמש ליורם בן אחאב מלך ישראל יהושפט מלך יהודה (מ"ג ח'). פירושו ומת יהושפט, וַיֵּאמֶר לְיוֹסֵף (לחֵמֵת מַיִם). האמר, וַיִּגַּד לְיַעֲקֹב (ש"ס). המגיד, כי כל אוכל חלב סן הבהמה אשר יִקְרִיב ממנה אשה לה, (ויקרא ז'). הבקן המקריב, אם יִחְרוֹשׁ בַּבְּקָרִים (עמוס ו'). החורש, כאשר יִשְׁבֹּר את כלי היתד (ימ' י"ט). כאשר ישבור איש, וימד שש שעורים (כוח ג'). שש מדה שעורים* מי לה' אֵלֵי (עמוס ל"ג). יבוא אלי, כי כה, נשבעתי כי (* וחלי הוא שס מדה אחת אינך יוצא אם ילין איש אתך הלילה (ש"נ כמו בשל"ש. יבא"ד. י"ח). כי אם אינך יוצא, וצמית והלכת אל הכלים

שש דקרוק הפעלים

הבלים (כוח ז'). ואם צמית, והמאן לשלחו (שמות ד'). ואם תמאן, ונתן לכם ה' לחם צר (ישעיה ל'). ואם נתן, נחלתך ונלאה אתה כוננת ותלי ס"ח). ואם נלאה אתה כוננת, וכן פנהג העברים לרבר בלשון נקבה במקום שאין בו זכר לנקבה, אבל הוא [א] בחסרון העדה או האמירה או ההליכה, ותבונת הענין כמו שיודמן בענין ויובן החסרון שהוא שהענין כמו ותהי ישראל, ותהי ארם (ש"נ ח'). ר"ל עדת ישראל עדת ארם, וכן ותעל הצפרדע (שמות ח'). ותצפרדע ותשחיתם (תלים ע"ח). ותהי הבגם (שמות ח'). בזאת יבוא אהרן (ויקרא י"ו), בזאת תדע (שמות ז'). בזאת וכזאת דברה הנערה ומ"נ ח'). כי מרה תהיה באחרונה (ש"נ ד'). ר"ל אהבת המלחמה או אכילת החרב, הלא היא כתובה על ספר הישר (יהושע י'). כי תועבה היא למצרים (רמשים מ"ג). והיא לא תצלח (מדבר י"ד). וההליכה, וכן ותהי חק בישראל (שופטים י"א). הליכת בנות ישראל לתנות לבת יפתח, על כן היתה למשל (ש"א י'). כלומר האמידה הזאת ותצר לדוד מאוד (ש"א ל'). היתה צרה לדוד מאוד, לא אחת ולא שתים (מ"נ י'). לא פעם אחת או אודרה אחת, לעשות קטנה או גדולה (מדבר ד"ב). כי מי בו ליום קטנות (זכריה ד'). או מה יעך אביך קשה (ש"א ד'). אמירה קשה, וידבר אתם קשות (רמשים מ"ב), אברות קשות, ועשיר יענה עזות משלי י"ח. דברות עזות, וכן כל אחד ואחד יובן החסרון לפי מקומו, וכן בלא חסרון במקום שיש בו זכר לזכר ולנקבה, כמו כי בתי ערי הלויים היא אחוזתם (ויקרא ד"ה). מלת היא שבה על אחוזתם [ב] לא על בתי, ואע"פ שאינו מבואר הענין בלשון כל כך, כי מן הנהוג היה לו לומר הבנוי על בתי [ג] לא על אחוזתם, כמו כי אחוזת עולם היא לחם שס ד"ה. כי היא שב על השדה לא אל האחוזת וכן המנהג ברוב כשי היא אחוזתם (ויקרא ד"ה). וכן כי הוא חלקך בחיים (קהלס ס'). כי הוא מדבר על האשה ואמר הוא [ד] אבל נאמר

כי

[א] ר"ל כי המלות האלה והדומה להם הם לשון נקבה. ומשום מלת כלה נכח לפעמים לשון נקבה. והמלות חסרים כאשר מנאל המהגר והלק: [ב] כי מלת בית לשון זכר הוא כמו שכתב שס ואם לא ינאל, וכן וקם הבית: [ג] כי מלת אחוזתם הוא כעין תואר לבתים ודרך הכחוב לומר הבנוי על המנאל ולא על התואר: [ד] ר"ל שבהכרח

כי הוא שב על חלקך, שהחלק לשון זכר, ואין כן אני חלקך (מדנר יח).
 ומפני זה צריך להתבונן מאוד בלשון, להושיבו על אופניו כפי היכולת,
 ולא לאמר לשון נקבה על זכר ולא לשון זכר על נקבה, וכן כשיהיה זכר
 ונקבה כאחד יפול הלשון על הקדום אם זכר אם נקבה, כמו הַתָּתֵן לִי
 נַפְשִׁי בִשְׁאֵלָתִי וְעָמִי בִּבְקִשְׁתִּי (אמנר ז'). וְהִתְחַוֵּב אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּמַדְכֵי
 הַיְהוּדִי (שס ע'). וְהַדְּבָר מֵיָמִים וְאֶרְצָן (מדנר יב'). וְהַתְּאֵבֵל הֵיא וְהוּא
 (מ"א יז'). כֹּאשֶׁר קָיָם עֲלֵיהֶם מַדְכֵי הַיְהוּדִי וְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה (אמנר ט').
 וְמֵה שֶׁנֶּאֱמַר וְנֶאֱסַף שִׁמְחָה וְגִיל (ישעיה יז'). עֲנִינוּ דָּבָר שִׁמְחָה, כִּמוֹ כִּי
 יִהְיֶה נְעֻדָּה (זכריה יב'). כִּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁנוּ בַּמִּלָּה פִּעְלָהּ:

וְכֵן כֹּאשֶׁר הַפֶּעַל בְּאַחֲרֹנָה יִפּוֹל עַל הַדְּבָק בּוֹ, כִּמוֹ [ה] רָגָה אִפִּי וְהַמְתִּי
 נִחַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה (ירמיה ז'). אֵת שְׁנֵי הַגּוֹיִם וְאֵת שְׁתֵּי הָאָרְצוֹת
 לִי תִהְיֶינָה (יחזקאל ל"ה). גְּרֵי בֵיתִי וְאַמְרוֹתַי לֹדֵד תִּחְשַׁבְנֵנִי (איוב י"ט).
 אֲבָל, צָרָה וְחַבְלִים אַחֲזָתָה כִּיֹּלְדָה (ירמיה מ"ט). פִּירוּשׁוֹ צָרָה עִם חַבְלִים,
 וְהָיוּ כִּמוֹ הוּוּיָן שְׁעִנִּינָם, עִם, כִּמוֹ שֶׁכִּתְּבֵנוּ, וְהַצָּרָה הוּא הַעִיֵקֶר, לְפִיֵקֶר
 נָפַל הָעֵנִין עַל הַצָּרָה וְאִמְרֵי אַחֲזָתָה:

וְכֵן בּוֹכֵר שְׁנֵי דְבָרִים הַגִּסְמָכִים זֶה עַל זֶה הָעֵנִין נוֹפֵל עַל הַקְּרוֹב, כִּמוֹ
 קִשְׁתָּ גְבָרִים חֲתִים (ש"א ז'). הַתִּים נוֹפֵר עַל גְּבוּרִים אֲעִיֵם שֶׁהָעֵנִין
 הִיָּה מוֹרָה עַל קִשְׁתָּ, וְכֵן נִגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאֶדָם (ויקרא י"ב). קוֹר
 נְגִידִים נִחְבָּאוּ (איוב ק"ט). רַק לִשְׁטָף מִים רַבִּים אֵלָיו לֹא יִגְיֵשׁ (תל"ט ל"ב).
 רַצְפָּתָהּ הַשֶּׁמֶן לֹא חָסַר (מ"ב י"ז). קוֹל שִׁמְעָה רָגָה בָּאָה (ירמיה י').

וּמִצָּאֵנוּ בְּמִטְרָה הַזֶּה שֶׁהוּא בְּנִין הַקָּל שֶׁזָּכְרָנוּ, מִלָּה מוֹרַכְכַת מִעֲבָר
 וּבִינּוֹנִי, (וְהִיא יוֹשֶׁבֶת שׁוֹפְטִים ד'). יִשְׁבְּהִי בְּלִבְנוֹן (ירמיה ק"ב).

שהיא

שְׁנֵי־כַתֵּב לְרִיכּוּן אֲנַחְנוּ לֹמַר קִי כִי לֹא יִתֵּן לִשׁוֹן זָכָר עַל נִקְבָּה וְיִהְיֶה כִּלְאוֹ
 יֹאמֵר חֲלָקֶךָ בְּחִיִּים הוּא הַאֲשֶׁה. וְיִהְיֶה מִלַּח חֲלָקֶךָ הַגּוֹשָׁא וְלֹא אֲשֶׁה הַגּוֹשָׁא מִשְׁאֵ"כ
 אִם נִפְרָשׁוּ כִּשְׁפּוֹטוֹ יִהְיֶה הַהֶפֶךְ. חֵה שֶׁכִּתְּבֵי הַמַּחֲנֵר וְאִין כֵּן אֲנִי חֲלָקֶךָ. כִּי שֵׁם
 מִלַּח אֲנִי הוּא הַגּוֹשָׁא וְהַמִּלָּה חֲלָקֶךָ הוּא הַגּוֹשָׁא. (טש"א הוּא עֵינִין אֲשֶׁר כְּשִׁימָה לִּנְגַד
 עֵינֵינוּ לְחַקֵּר עֵינֵינוּ וְהַדּוּמָה לוֹ. וְהַגּוֹשָׁא הוּא הָעֵנִין אֲשֶׁר נִזְאָר בּוֹ אִם הַטְּשָׁא
 תִּנְבִּילָהּ עַל יְדוֹ עַד"מ בְּעֵינֵי הַגֵּל נִחְקָר עַל הַחֲלָק מֵה הוּא וְהָרִי הוּא הַטְּשָׁא.
 וְהַחֲ"כ נֹאמֵר שֶׁהוּא הַאֲשֶׁה הָרִי הוּא הַגּוֹשָׁא): [ה] רָ"ל שְׁמֵלַת נִחַכְתָּ הוּא לִשׁוֹן נִקְבָּה
 וְהוּא נוֹפֵל עַל מִלָּה חֲמִשִּׁי הַשֶּׁמֶךְ אֵלָיו וְלֹא עַל אֲשֵׁי כִי הוּא לִשׁוֹן זָכָר כִּמוֹ שֶׁכִּתְּבֵנוּ אֵל
 יָחַד אֶתְךָ. וְלֹא כְּשִׁיב אֵל תִּחַר:

ע"ז

שער הקדוק הפעלים

שהיא מרכבת מן יושבת וישבת, ויל שישבה ויושבת עדיין, וכמו
 מקננת בארזים (ימיה ד'כ). שהיא כמו כן מרכבת ממקננת וקוננת, ויל
 שקננה ומקננת עדין, וכן שבתי על מים רבים (ימיה ל"א). וכן וילדה
 בן (למית י"ז). כי ללשון שזכר תנך הרה יפול לשון יולדת, תנך הרה
 ויולדת בן, והרכיב בו לשון וילדה כי הלידה על העתיד כי עדיין לא
 ילדה, ויש אומרים כי אלה המלות שזכרנו אינם מרכבים אלא שהם
 פעל עבר מבנין פועל חכבר* ורבי יונה המדקק אמר כי השוא
 * חל מה יענו על מקננת? להדין המלה ואינם כי אם בינונים והיה
 יבא"ד. ראוי לחיות יושבת ויולדת ולהדין המלה אל

אשר לפניו וחליפו הסגול בשוא, וכן מקננת בארזים (ימיה ד'כ). כמו
 שעשו באל תוסף על דבריו (מלי ל'). וישב מצנו שבי, (מדנר ד'א).
 וישת מן היין (למית ט'). שהיה ראויים תוסף וכן וישת, וישב על משקל
 ויבן ויקן* וכן כתב רבי יהודה המדקק כי השוא השני אשר בו יושב

וישת, אל תוסף, וישת, מתנועע, ואם
 * ולי כי עקר המשקל הוא
 כשני שואין רק להקל על הקורא
 החליפו אותם לשני כגלין וק
 הסכימו כל חכמי העמים ודו"ק
 כי הענין עמוק מאל. ועיין
 ק"א. יבא"ד.

אשר לפניה באו כן, ואם כן הם נעים, וכן לדברי רבי יהודה הדיוט
 שאמר כי השוא השני אשר בו יפת מתנועע, ואם הם נעים סביריהם,
 הביתן הם רפים כמשפט כל שוא נע על אות בג' כפ"ת כמו שאנו
 עתידים לכתוב בג"ה ואינם כי אם דגושים, ומלת ואסערם* על כל

הגוים אשר לא ידענם (זכריה ז'). אמרו
 * ולי כי הוא מהדגוש
 ויכרי האלף מזה השוא כמו
 במלת והתצב. יבא"ד.

הוא פעל הדגש, והנכון מה שפירש א"א
 ויל בספר הזכרון, כי הוא כלו מהקל [ב] אעים
 * המ"ס נוסף.
 שהוא בודד, פירושו ואסער עמם כמו יששום* יבא"ד.

מדבר

[א] עיין מדינים אלו לקמן בדיני התאוועות: [ב] ר"ל שאין דומה, לו במקרא: [ג] כגון
 מ"ב לרבים אעים שמדבר על היחיד:

ועלו

מדבר תציה (יטעיה ל"ח). שפירדשו ישדשו עמם ואמר ואסערם ולא אמר
 ואסערם כמשפט, כרי להחייב על העיץ להקל מעליה, ונקדו האלף
 בצירי והסמך בקמין להאריך המה ולהחייבה עוד, וענין הסמך
 אני אהיה מסתער עמם בגלות, כענין בכל צרתם לו צר (שס מ"ס). ומלת
 ונאשאר אני (יחזקאל ט'). אמר שהוא מבנין נפעל ותאלף נוסף ומשפמו
 * וחולי חלוסי גרמאות נגע ונשאר אני, ופירדשו ונשאר עצמי, והבין
 כי, וקימו שניהם. שיהיה מזה המור ויהיה מורכב [ג] בנן
 יבא"ד. תפארת בנן נעשה אדם (רמשי"ח). ובאלף
 המדבר בערו אע"פ שהאור יספיק*.)

תמו עניני הקל:

הנה הודעתך סבות העברים והבינונים והעתידים ושכושם, ושמש
 האותיות המשמשות, ופתותי האבנים במור הזה ומצנו תלמד
 לכל המורים:

דעליו המור השני נקרא בנין נפעל והוא כלו פועל ואין בו פועל, כי
 הפועל הוא המור הראשון חה המור הוא הפועל מבו הראשון
 כי אם תאמר על הפועל פקד, תאמר על הפועל נפקד, ואם תאמר על
 הפועל לעתיד יפקד תאמר על הפועל יפקד, אבל הבינוני שהוא גם הוא
 פעול הוא פעול בזמן הזה והוא ברמות תואר, והעוברים בתוספת נון
 בראש האבנים לאות הבנין, וכן הבינונים, אבל בעתידים נגרעה נון
 הבנין, ושמו תחתיה ה"א * בעתידו הצווי * ה"א כי העיקר ששמו
 והדגישו פ"א הפועל למצרת נון הבנין [א] ה"א לפני פ"א הפועל לעשיה
 ועשו כן בעבור שלא ידמה הצווי לעבר, ה"א שלפניו לא היה הדגש חזק
 ובאו מהם כמשפטם באו ונלוו אל ה' (יחמי' ל'). כי אין דגש חזק כראש המלה
 ונקבצו שמה (יול' ג'). והם צווי לרבי, רק דגש קל שאינו ממלא על
 שניהם, גלוו ונקבצו, ובאו על תבונתם להורות כי כן היה המשפט
 בכלם לולי דמיונם אל העוברים, וכן המקור בא כמשפטו בנן נשאל
 נשאל

ועליו [א] כלומר לכך האסיפו ה"א וכאשר שעתה מנוח הגון בלמע התיבה לכך
 השמיעה:

ר"ל

שעך דקרוק הפעלים

נשאל דוד (ש"א ד"א): וְנִשְׁלַח סַפְרִים (אסתר ג'). אם נלחם נלחם בם (שופטים י"א). אך נגוף נגף (שמות ד'). אלו באו על תבונתם, ונמצא גם בחסרון ההיא בהתחבר עליו בית השמים ובכשלו אל יגל לבך (מגילת ד"ד). שהיה ראוי ובהכשלו, וכן בבוא כל ישראל לראות (דברים ל"א). משפטו להראות. לענות מפני (שמות ו'). להענות, בעטף עלל וינק (איכה ב'). בהעטף, בהרג הרג בתוכך (יחזקאל ד"ו). בהדרג, ונמצא עם דתיו בתולם הנתן נתן העיר הזאת (עמיה ל"ח). כי הנתן יתן ביד מלך בבל (ש"ס). ואם האכל יאכל (ויקרא י"ט). האסף יאסף עליך כל ישראל (ש"ב י"ז) האדרש אדרש (יחזקאל י"ד). וכתבה האלף במקום ההיא כי כבר על הלשון לקרוא שני ההי"ן באות, אבל רבי יהודה המדקדק סתב כי האלף למדבר בעדו ואמר כי הוא מכנין התפעל ומשפטו אחד'ש וכן אדרש, וכא כפול כמו האבה אבה אבי (מ"ז ו'). וכן העתידים עתירי איתן באו בחסרון נו"ן הבנין להקל מפני אותיות איתן הגוססת ונדגשה פ"א הפעל בהם גם כן לחסרון נו"ן הבנין:

והאבן הראשה שכסוד הזה נמצאת בפסוק אחד על שני הפנים בקמץ ובתולם נכתב בשם המלך ונחמום בטבעת המלך (אסתר ח'). וכן בתולם ונהפוך הוא (ש"ס ט'). ונעשה לדם (ד"ה א' ח'). נפול אברהם (לש"ס י"ז). ויתבן* היות ונהפוך הוא, בינוני, ובא הבינוני ביד נספ

נאדר' בכח (שמו"ט י"ז). או תחבר תי"ו הנקבה * ח"א ונכרשים כחכ שהיא בינוני ויחבר נטן הוא בעטור וסשפטו נאדרית:

ומתקני הנקוד שש הפרט בין האבן הראשה והבינוני היחיד כי קריאתם אחת ונקדו עי"ן הפעל [ב] באבן הראשה בפתח גדול וולתי אם הוא בהפסק, ובא בוקף, קמץ, עד אחד

לא נע"ד (ש"ב י"ז). משפטו יתן לאור לא נע"ד (נציה ג'). ובאו מעושים גם בלא הפסק קמצים כמו שבא גם כן, פעל, קמץ במקומות כמו שכתבנו, והוא לברו נשאר (שמות מ"ב). נכתב ונתתם בטבעת המלך (אסתר ג'). ותבר הקני נפ"ד מקין (שופטים ד'). כי כתב אשר נכתב בשם המלך

[ב] ר"ל העבר ליחיד נסתר. נקדו נסחת והבינוני נקמן: [ג] בלא דגש. כי נדמי הוא

המלך ותחתם (אסתר ח'), ונקדש בכבודי (שמות ק"ט). היה יחיה כי נודד ולא נודד (יחזקאל ג'). והעם לא נודד (ל"ג). ודא נודד נפשו מלמ (שס) נצב ימינו כצד (איכה ב'). אל מקדשי כי נחל (יחזקאל ל"ה). נולד רש (קהל ד'). הוא בעונו נלקח (יחזקאל ל"ג). ואפשר שיהי' אלו ביטנים אבל קרוב עינים הוא לעבר ונקדו עיץ הפעל בביתני בקמץ זולתי אם הוא נכבד כמו* [ונאמן רוח (מלי י"ח)]. נלעג לשון (ישעיה ל"ג). בן נעות המדות (ש"ל ק') ששרשה עות מן עותה ושתי [ח"א חס האמר למה לא המלכה (אסתר ח)]. מעות לא יוכל לתקן (קהל ח) שמו הפרש בין העבר וכן הביטני כשהוא נכבד שניהם נשחת י' לומר כי תשעה מעשה היא וכסלי' מעות בעבור המדות שאתה מודד, *ויש נמישטס:

* ואינו נראה. כי חס היה אוטרים כי נעות לנקבה ושרשו עוה, וכן, פקדו מרד היה הדל"ת רפ"י ע"מ הוא סמך לנעות, ואמרו זה בעבור שמצאו מלכות אבל הוא דגש ור"כ שרשו בן נקוד בסגול כדרך המצבים אע"פ שאינו נדה ומסקלו נשלמה מרדה"ת במקף כמו בן הישראלית (ויקרא ק"ד). סבן והוא מענין מלוכה ודו"ק. עשרים שנה (מדבר ח'). והנקבה הנסתרת יבא"ר.

שתאמר עליה בעבר נפקדה אם בהפסק תאמר נפקדה, וכן הביטנית נפקדה בהפסק ובלא הפסק אבל מתקני הטעמים שמו הפרש ביניהם כי בנפקדה שהוא עבר, המעם בעיץ הפעל והוא מלעיל, כמו אחת מהנה לא נשברה (תל"ס ל"ד). וכן בלא הפסק בהעמדת מעם ונקתה לארץ תשב (ישעיה ג'). במרחא, ובינוני המעם בלימד הפעל והוא מלרע כמו רוח נשברה (תל"ס ל"ח). ודרבים נפקדים בקמץ זולתי מעושים בשו"א* (הבדך * כל אלה לה"פ שלהם חל"ף. אבותיכם אתם נטמאים (יחזקאל ק') הנמצאים יבא"ר. בשושן (אסתר ח'). נחבאים במעדה (יהושע

י'). הנפאים בשמי (ירמ' י"ד). וכתב רבי יעקב בן אלעזר כי אלה שהם בשו"א הצפרד מהם בצירי, נטמא, נחבא, נמצא, ואשר הם בקמץ הנפרד מהם בקמץ, נטמא, נחבא, נמצא, כי זה המשפט גם כן בשמות כמו מן מופת, מופתים, מוקש, מוקשים, מועד, מועדים, ומן מולד, מושב, מוצא, מולדים, מושכים, מוצאים, וכן הבנוים והסמוכים מזה הבינוני, יש בשו"א עיני בנאמני ארץ (תל"ס ק"ח). נדחי עולם (ירמיה מ"ט). לבלתי השיב המלך את נדחו (ש"כ י"ד). [ג] ובא קל, נדחי ישראל יבנם (תל"ס

קמץ

שער דקדוק הפעלים

קמ"ז). ודראוי ברגש לחסרון נו"ן ס"א הפעל, ונבבדיהם בכבלי ברזל (סס קמ"ח). ובקמץ אקבץ עליו לנקבציו, ישעיה ל"ו). כל נמצאיך אמרו יחדיו (שס ק"ב). יגורו בך נדחי (שס י"ז). [ד] תבנם הקמץ ברגש באין מעינות נבבדי מים (מלי ח'). להקל כל נבבדי ארץ (שעיה ק"ג). ואפשר שיהיה [ה] מוח הדגוש אם יהיה נדחה [דנריס ל']. לפיכך הוא פתח:

והעתידים הפקד בצירי, ואם מלעיל בסגול, השמר לך (ראשיה ק"ד) השמר מעבור המקום הזה (מ"ג י'). וכן המקור בצירי השמר תשמרון (דנריס ד'). ומלעיל בסגול, וכן עם כנוי הנמצא עד השמרון (דנרי ק"ח). ובמשקלו, ביום הבראה כוננו (יחזקאל ח'). אלא שנפתחה דריש מפני תנועת האלף בשו"א ופתח להרחיב עליה, וכן יען הזכרם בכף תתפשו (יחזקאל ק"ח):

אי"הן אפקד האלף בסגול ברוב [א] כדי שלא יתערב עם היוד ותעמים בחיריק אילד בו (חיונ ג'). אנבי אשבע (ראשיה ק"ח). כי המלם אמלם אל ארץ פלשתים (ש"א ק"ז). האדרש אדרש (יחזקאל י"ד). ומן אויבי אושע (תליס י"ח). איעד לך שמה (שמות ל'). כן אשפט אתכם (יחזקאל ק'). ואשפטה אתכם (ש"א י"ב). עמם אבברה (ש"ב ו'). אקרה כה (מדני ק'). אמלאה החרבה (יחזקאל ק"ז). ואנקמה נקם אחת משתי עיני (שופט' י"ז). אמלטה נא ואראה את אחי (ש"א ק"ח). ובא מדרע אמלטה נא שמה (ראשיה י"ט). ויתן בחירק יפקד, תפקד, נפקד, בצירי כלם, וישובו סגול אילד בו (חיונ ג'). ותשבר כד על המבוע (קהלת י"ב). ויאסף אל עטיו ראשית

הוא נפטר נדחיס ביטני מננין נפעל. וא"כ הט"ן היא ט"ן הננין ומחברה ט"ן האורש וא"כ ראוי לבוא דגש חמורה: [ד] ר"ל שגאה דגש חמורה הגח הגמחך מקצן ומקוס נבבדי בקמץ נכתב נבבדי נפתח ודגש: [ה] ר"ל שיהיה מלח מדק ממסקל נכבדי מים שהוא נפטר נבבדים נפתח ודגש גם זה יהיה ממסקל הדגש נדחים. (אף שהח"מ אינה מקבלת דגש מ"מ לא ישחגה משום זה המסקל כאשר מנואר כמה פעמים שמשפט זה הוא בחי"ת וה"א) לכן בא ג"כ בכתיב נפתח כמו נכבדי שגח כסמיכות נפתח:

אידתן [א] ר"ל ע"י מהירות הלשון ישמע כאלו אמר יפקד צו"ד: *] ור"ל כי נבוא על אלף חירק יטנו אל קול היוגח מן החך וע"כ נוטה לז"ד ולא כדנרי החכם שד"ל כי קיאלח יו"ד חרוקה הוא | ולא |j כמו שהיכוותיה במכתבי אליו. יבא"ד. ר"ל

(כאש"ח ו' א'). ובא פתח גדול תחת פתח * [א"ח כן הוא שהם מלטייל
 קמן *] במלת הלמענך הַעֲזֹב הָאָרֶץ (איוב י"ח) אבל ממלואו רק ב' מלרע וסמן
 וכן בא בפתח ומלרע ויַעֲזֹב הַמֶּלֶךְ הַחֲבֵעִם משה כל איש ישראל:
 (מ"ח י"ב). וכל מקנך הַזֹּכֵר (שמות ל"ד). והַעֲצֹר הַמַּצְפָּה (מדכ' ד'). וַיֹּאמֶר
 לַמֶּלֶךְ יִרְדּוּ (יהושע ב'). הַשֹּׁבֵר וְתִשָּׁבֵב (יחזקאל ל"ב). ובא בהפסק ובפתח
 והם מאשר באים בלא הפסק בצירי, ויגל הילד ויגמל (כאש"ח א'). שבת
 וינפש (שמות ל"א). ויצו אל ביתו ויהגך (ש"נ י"ז). ויחזק בכנף כעילו
 ויקרע (ש"א ט"ו). אשר ילדה אשת אוריה לדוד ויאגש (ש"נ י"ב). וישבב
 וירדם (יונה א') *]. ואם למד הפעל גרונית בצירי [ב] עם הולד נח
 בקריאה, ביום השבת יפתח (יחזקאל מ"א). * [א"ח ויהגך וירדם שניהם
 או בפתח כשאינו בהפסק, בטרם אלקח נקמן (?) נעטר האפסק:
 מעמד (מ"ב ב'). והַבִּקְעָה הַעִיר (מ"ב ד'). ולרבות הַפְּקֻדָּה בפתח ובהפסק
 בקמן, ובאו בהפסק בפתח, והם מאשר בלא הפסק בצירי, ואזני חרשים
 הַפְּתֻחָה (ישעיה ל"ה). ברגלים הַרְמַסְנָה (שם ד'). בתרב הַהֲרַגְנָה (יח'
 ד'). ונשיהם הַשִּׁבְבָנָה (ישעיה י"ג). והגשים הַשִּׁבְבָנָה (זכריה י"ד). וקשתותם
 הַשִּׁבְרָנָה (ת"ס ל"ז). רק ביאור הַשִּׁבְרָנָה (שמות ח'). על צד הַאֲמָנָה [ג]
 (ישעיה ס'). והיתה דגון ראויה להדגש לחסרון גון השורש, ובגדיו לא
 תִשְׁרַפְנָה (מלי ו'). ורועות רשעים הַשִּׁבְרָנָה (ת"ס ל"ז). וידי עם הארץ
 הַבְּרָלָנָה (יחזקאל ז'). ומלת נגואלו *] ברם (איכה ד'). הורכבו משני טורים
 * [ול"ג כי כמו שיכלו פעלי [ד] מהמור הזה ומהמור הרביעי ועשו כן
 הכל נגדו ק האפסק בשלמים כי כן יתכן בכלה סבת שני הטורים סבת
 נפקדו ומלטייל וכשע"פ גרונית המור הזה [ה] שנגואלו ברם סעצמם מבלתי
 יבא נה"ש, ואם יבא מלרע פועל זולתם, וסבת המור הרביעי שיתכן
 ישתנה קמן הגון לשוא קדן שגואלו אותם אויביהם ברם, והנה הם גואלו
 חה לא לזר יחשב כמו שכתבולים על ידם, וכן כי כפידם נגואלו ברם, (ישעי'
 ענחם יבא לזוי ככה"ק רבו מלרע וזקן. יבא"ד. נ"ט). חרב איש ברעו, כל אחד שופך דם

חביר

[ב] ר"ל שכחה פתח אחר הזירי ונקרא כאלו כהוב אל"ף אחריה יפתאח כאשר
 כבר בארתי: [ג] כי השורש אמן: [ד] ר"ל מננין נפעל וננין פקד: [ה] כי בנין
 נפעל

שער דקדוק הפעלים

חבירו, והגה בל אחד מהם ננאל בדם עצמו ונואל בדם חבירו, וכן ונכפר להם הדם (דנכיס ק"ח). שראוי להיות ונתכפר כי דגש הב"ף לחסרון תי"ו התפעל, והגה הוא מרכב מזה הסוד ומסוד השמיני שהוא התפעל, וכן ונוסרו כל הנשים (יחזקאל ק"ג). שהיה ראוי ונתוסרו, וכן ואשת מדנים נשפחה (משלי ק"ז). והי"ו היתה ראויה להדגש, וא"א ז"ל כתב כי [ו] נמשך לנפעל ברפיונו, והסוד הזה אם פ"א הפעל אות מדונית תאמר בעוברים נו"ן נפעל בסגול, מלך לשדה נעבר (קהלמ"ה). נאחו בסבך (לחשי' ק"ג). ונאכל גריש שמת ק"ג. הגו"ן בסגול ופ"א הפעל בשו"א וסגול או בשו"א לברו, כמו וכאבי נעבר (מל"ס). ונאמן ביהך (ש"ז ז'). וכן הרבים פ"א הפעל בשו"א לברו כמו לקש נהפכו לו אבני קלע (חיוכ מ"ח). וזה אהבתי נהפכו בי (שס"ט). נחמסו עקבך (ירמיה י"ג). ויש שונקד פ"א הפעל סגול ועי"ן הפעל שו"א נח כמו כי נהפכי עליה ציריה (ש"ח ד'). והרוב נחרבו המלכים (מ"ג ג'). נערסו מים ושמות ס"ו). נהרסי ממגרות (יואל ח'). וכן לנקבה, נחלתינו נהפכה לורים (איכה ה'). ולא נאמנה אל אל רוחו (מל"ס ע"ח). וכא פ"א הפעל בשו"א וסגול במלת כנף רעננים נעלסה (חיוכ ל"ט). מפני ההפסק ופעמים תנקד נו"ן נפעל בפתח כמו ונהבתם שמה (יהושע ז'). למה נחבאת לברוח (כחשי' ל"ח). וכן בביטונים אם פ"א הפעל גרונית נו"ן נפעל בסגול ופ"א הפעל בשו"א וסגול כמו בכל ביתי נאמן הוא (מדנר י"ב). מימיו נאמנים וישעיה ל"ג). ובשו"א לברו נאור בגבורה (מל"ס ס"ה). נאדר בקדש (שמות ס"ו). וכן יתכן וכאבי נעבר, מל"ס ל"ט). ביטני אע"פ שזכרנו אותו עבר, וכן מלך לשדה נעבר (קהלמ"ה). ובפתח הגן ונעפרות נשיקות שונא (משלי ק"ז). ובעתידים כאשר פ"א הפעל גרונית, האות הנוספת בצירי תשלום הדגש, אשר היה ראוי בפ"א הפעל, והאקף אל עמך, דנכיס ל"ג. האספו ונבואה (ירמיה ד'). האספי אל תערך (שס"ז). יאסף אהרן (מדנר ק'). והמקור שנתבוא עליו אות השמש ותפקד הא

הבנין

נספל מורה לפעמים על ענין עשיית הסעולה בעצמו. וננין פקד מורה חמיד על קבלת הסעולה משופל אחר: [ו] ר"ל כאשר שאין דגש צע"ן הפעל לכן הוראתו הוא כאלו יהיה מניין נפעל ממש:

ר"ל

הבנין, האות המשמשת, בצירוי. כמו שהיתה הה"א אם לא נפקדה, בהרג הרג (יחזקאל ד"ו). בעצם עולל ויונק (איכה ג') וכן תאמר כל האיתן כי הגח הבא אתר הצירי תשלום הדגש, שלא יקבלו אותיות הגרון דגש והם א"ח ה"ע, וכן הרי"ש לא תקבל דגש כמודם לפיכך יבואו אותיות איתן על הרי"ש בזה המור בצירוי, כמו בתוך החובות ארצח (משלי ד"ג). וישכב וירדם (יונה א'). ונמצאת הרי"ש הגושה במקומות מעוטים לא כרת שרף (יחזקאל י"ו) הראיתם אשר בחר בו ה' (ש"א י') הראיתם האיש העולה (ש"א י"ז). הראיתם* [א"א מלאחי נמסרת שנה כי שלח בן המרצח הזה (מ"ג ו'). בעבור כי ז' רשע דנושין והם חלו ה"ע ימיה (ש"א ח'). שר"א שי נמלא מל (ס"ד) שזכר זולת מלות זעירות:

ה' מרת נפשו (משלי י"ד). וכן מלה זעירא בבוא עליה מלה מלעיל כמו מענה ר"ך (ש"ס ט'). ואל תעש לו טאומה ר"ע (ירמיה ל"ג). יד ליד לא ינקה ר"ע. משלי י"א). אהבת ר"ע משוב (ח"ל"ס ל"ג). שחצת ה"אש (חזקיה ג'). וכן האלף נמצאת דגושה בארבעה מקומות הביאי לחם תנופה (ויקרא ד"ג). ויביאו לו את המצחה (רמיה מ"ג). ויביאו לו כיד אלקינז המובה עלינו (עזרא ח'). עצמותיו לא ראוי (איוג ל"ג). [ז] לפיכך יבוא תשלום הדגש על הרי"ש ועל האלף ברוב לפי שידגשו פעמים ולא כן העי"ן והחית והה"א לפיכך יבוא עליהם פעמים תשלום הדגש ופעמים לא יבוא כמו שהראיתך באותיות השמוש ובמו שאראך עוד בבנין הדגוש:

ואלה שמות האבנים העוברים:

נפקד, נפקדה, נפקדתי, נפקדו, ובהפסק בקמץ נברלו נחפזו (ח"ל"ס מ"ח).
 ונשאר* עם השו"א, כי הגח המלכים
 נועדו וס"ס מ"ח). נפקדום, נפקדנו, נפקדה, ח"ל"ס מ"ח. משלי ח"ו כהאחזקח
 והוטרה בתיו במלת ונשבת* צד (ישעיה כהס ח"ן לה כח רק כח חזקף
 [ז] ומוהו התגודת. ד"ג). וכלו פתח, ששאל סאריס שלפעמים הוא
 יבאד. וכן תזכרת (ח"א) מכסיק ולפעמים אינו מכסיק:
 ד'). אבל הב"ף בו קמוצה מפני ההפסק נפקדה ואם למד הפעל גרנית
 תפתח

[ז] ר"ל שיבוא כהס על פי הכוב ח"ג במקום מנועה קשנה ודגש.

שער דקדוק הפעלים

תפתח נִלְקַחְתָּ נִשְׁבַּחְתָּ בְּדָגֶשׁ הַתִּיּוֹ, והנסתרת כשתבוא בתי"ו היא רפה וזה ההפך בִּינִיחָן, נִפְקְדָהּן, הבינוני נִפְקֵד, נִפְקְדִים, נִפְקְדָה או נִפְקְדָת, ואם למד הפעל גרונית יפתח כלו בפתח גדול, נִשְׁבַּחְתָּ נִלְקַחְתָּ, משובה נִצַּחְתָּ (ימיה ח'). הצד"ק בפתח גם בהפסק, וההפך אשר בין העבר לנקבה נמצאת ובין הבינוני, דגשות התי"ו וקלותה, אבל בין העבר לנקבה נסתרת כשתבוא בתי"ו, ובין הבינוני לנקבה כשתבוא בתי"ו אין הפרש, נִפְקְדוֹת, המקור הִפְקֵד, שם הפעל בפלם נִפְקֵד, מעין מי נִפְתַּחְתָּ (יהשע ט"ו)*. העתידים [א"ל ששע"ס שהגון נסגול והם שני דרכים, הצווי, והאותיות הגוספות נהרבה מקומות שסמו זה לזה שהן איתן, הצווי הִפְקֵד, הִפְקְדוּ, ובהפסק עיין צנינוני צננין סי'על: בצירי, איש מרעהו הִשְׁמִרוּ (ימיה ט'). הִפְקְדוּ, ובהפסק בצירי הִפְקְדוּ, הִפְקְדָנָה, איתן אִפְקֵד, יִפְקֵד, הִפְקֵד, נִפְקֵד, יִפְקְדוּ, הִפְקְדוּ, ובהפסק בצירי כהני ה' הִקְרָאִי (ישעיה ס"א). תשלח רוחך יִבְרָאִין (מל"ס ק"ד). ונשארו עם השריא, וברעת הדרים יִפְלָאוּ (משלי ק"ד). לעד בצור יִחַצְבֵן (חז"ל י"ט). הִפְקֵד, הִפְקְדוּ, ובהפסק בצירי, שִׁכְרוֹן ויגן הִמְלָאִי (יחזקאל ק"ג). הִפְקְדָנָה:

והטור השלישי נקרא בנין:

פעל הדגש:

זה הטור לעולם דגוש העי"ן זולתי מקומות מעוטים, ואמרו כי הדגש תשלוש הנח, שהיה ראוי להיות בין פ"א הפעל לעין הפעל כמו שהוא הנח במלת זכר שִׁמְר, כי היה ראוי להיות דִּבְרַ שִׁמְר, ולהבדיל בינו ובין הגל שנשתנה סבתו מצדו ואע"פ שאינו במשקלו שמו הברל בנידם, והסירו הנח ושמו דגש תמורתו, והנה המקומות אשר נפקד מהם הדגש יוכיחו כי כן המשפט לולי שעשו כן להפריש בינו ובין הגל, ואביבן הִתְלָה* בי (כחשי"ל ל"א). אל יוסף פרעה הִתַּל (שמו"ח). * עיין בל"ז ט"ס. בִּשְׁלַל מִבְּשַׁל (ש"ס). קִמְץ, ויש אומרים יבא"ד. כי בִּשְׁלַל תואר בפלם זָקֵן, פָּבֵד, ובפתח יִתְאַלְצֵהוּ (שופטים י"ו). הִלְלוּהוּ, הִלְלוּהוּ אֱהַלְלֵה אֵת ה' (מל"ס קמ"ה)

קמ"ה). כי מאספיו יאבלהו (ישעיה ס"ז). במקצת ספרים בקמץ האלף ובמקצתם בפתח, ובמסרה פליגן עליה יש שקורין בנעיא מאספיו, ויש שקורין בחטף מאספיו, תדוכות יכסימו (שמות ע"ו). וספלו לי (תלים י"ח). פקנאו (מדנר ד"ה). ויקנאו בו (רשעים ל"ז). ויקנאו אותו פלשתים (שם ד"ו). מידי תבקשנו (רשעים מ"ג). וימלאום עפר (שם ד"ו). ומלאו את החצרות הללים צאו (יחזקאל ט'). כי לא מלאו אדרי (מדנר ל"ז).

עובר ים מלאוק (ישעיה ד"ג). שלחו באש מקרשך (תלים ע"ד). ואדרים*
 * ועל פי רוב הקלים הם [א] קלים זולתי * א"א אלה קראו לך
 א"א ל"ס גרוניס כמו אלה שהביא אלהים ועיין הפעל המדקדקים מלין ומקלין וא"א
 לו שט"ס בקיף ול"ס שיין. כי לא יבוא זה הקלות באותיות
 יבא"ד. בצירי ואין וחקך בג"ד כפ"ח לעולם ואף בזולתי
 (קלס י"ז). ואת כל עץ השדה שבר (שמות נ"ד) כפ"ח לא יבוא לעולם רק
 ס'). בקש קהלת (קלס י"ז). ואם במקף באותיות האקדו' כש"א כמו
 שנכתב כנר:

בסגול בקש לך חכמה ואין (משלי י"ד). ובאו מדם בסגול זולתי מקף
 דבר, פפר, פפס, ובא כבס בצירי בשני מקומות כבס ביין לברשו
 (רשעים מ"ט). ואת בגדיו לא פפס (ש"ז י"ט). וכאשר יבוא, דבר,
 באתנה וסוף פסוק הוא בצירי, וכן בא בסגולה שהיא אתר זרקא, בצירי,
 ועתה הנה החיה ה' אותי כאשר דבר (יהושע י"ד). והמסורת עליו לית
 כותיה צירי וכל אתנה וס"פ צירי כותיה, ואם עיין הפעל גרונית או
 ריש יפול הדגש וישתנה כמו כי מאן ה' (מדנר ד"ז). ולא אתר הצעד
 (רשעים ל"ד). פאר את התורה (דברים ח'). נגלת בעוד (שמות ע"ו).
 נארף ברית עבדך (תלים ס"ט). וברך ולא אשיבנו (מדנר ד"ג). וה' ברך
 את אחרית איוב, (איוב מ"ז). כי מאנו דיו לעשות (משלי ד"א). אבל,
 מדוע אדריו פעמי מרכבותיו (שופטים ה'). האלף בסגול מפני החיית שהיא
 בחטף סגול, וכן ירד יחצני אמי (תלים נ"ח). ויש שלא ישתנה כמו נאר
 מקדשו (איכה ז'). נאין ה' (תלים י'). בער יאשיהו (מ"ז ד"ג). כי נרם
 ה' ציון (ישעיה נ"ח). מדרו בניך (שם מ"ט). וטרה דבהן את הבית (ויקרא
 י"ד). ולחץ אותם היום הבא (מלאכי ג'). אשר כהן בבית אשר בנה
 שלמה (דה"א ו'). וברזו לי (שמות מ'). שחת מבצרו (איכה ד'). שחתו

כרפי

זה [א] כל אלה שמעב מן הללויה עד שלחו באש כלם הם רפויס:
 * 8 רל

שם וקחזק הפעלים

כרמי (ימיה י"ב). והאבן הראשה אשר בטור הזה בצירי או בפתח, בצירי כמו שזכרנו וכן יבוא בפתח וְשָׁבַר את המצבות (מ"ז י"ח). אֶבֶר וְשָׁבַר בריחיה (איכה ז'). וּמָלַט הוא את העיר (קהלג ז'). עוד לִפְדֹּת דַּעַת (שם י"ג). וכן באלה שזכרנו שעייניהם גרונית יש בצירי ויש בפתח, ואם למד הפעל גרונית יהא גם כן בפתח כמו שִׁלַּח את העם (מ"א ח'). פָּתַח הַמַּסָּד (שי ז'). או בצירי עם הולד נח בין עיץ הפעל ובין למד הפעל כמו, מִסַּר מַלְכִים פָּתַח (איוב י"ב):

וּמִצְאָנוּ הַמְּקוֹר וּשְׁם הַפֶּעַל בַּפֶּלֶס הָאֶבֶן הַרְאֵשָׁה, הַמְּקוֹר נֶאֱמַר נֶאֱמַר, (ש"ז י"ב). אֹדֶר חֲקִיץ אֶת הָאֲבָנִים, (ויקרא י"ד).

וּשְׁם הַפֶּעַל לִי נִקְמָה וְשִׁלַּח, (דברים ל"ג). וְכָשׁוּב בְּרֹאשׁ חֶבֶל, (משלי ק"ג). וְהִדְבֵּר אִין בְּרֵם (ימיה ה'). הֲלֹא אֶת הַקְּפֹר, (שם מ"ד). וּמָלַח, תַּחֲלַת דְּבַר ה' בְּרוּשָׁע, (הושע ח'). לִפִּי דַעְתִּי שָׁגַם הוּא שֵׁם הַפֶּעַל, וּפִירוּשׁוֹ תַּחֲלַת דְּבַר ה' שֶׁהִיָּה בְּרוּשָׁע זֶה הִיָּה שֶׁאִפְרֵי לֹ קַח לָךְ אֶשֶׁת וְזָנוּיִם וְזָנוּי, וְגַם שֵׁם הַתּוֹאֵר בֵּא עַל מִשְׁקַל הָאֶבֶן הַרְאֵשָׁה, אֲבָל הוּא קָמִין כְּמִשְׁפַּט הַתּוֹאֵר, אֲלֵא שֶׁמִּצְאָנוּ הַגְּנִי יִפְרֵי בְּצִיּוֹן (ישעיה ק"ח). בַּפֶּתַח, וְכֵן הוּא תּוֹאֵר, בָּנִים כְּחָשִׁים, (שם ל'). הַמְּאָנִים לְשַׁמֵּעַ אֶת דְּבָרֵי, (ימיה י"ג). שֶׁהָאֹדֶר מִן כְּחָשׁ, מֵאֵן, וְאִפְשֵׁר שִׁיְהִיָּה זֶה הַתּוֹאֵר כְּחָשׁ קָמִין הָעֵיץ כִּי הָעֵבֶר פֶּתַח, וְחִיַּת כְּחָשִׁים קָמִין לִפִּי [א] שֶׁהָאֹדֶר מִמֶּנּוּ כְּחָשׁ בְּקָמִין כִּי לֹא יִשְׁתַּנֵּה בְּקָבוֹץ כְּמוֹ מִן כְּכָר כְּבָדִים, וְאֵלֶּיךָ הַמְּאָנִים בְּשׁוֹא וּפֶתַח, לִפִּי שֶׁהָאֹדֶר מִמֶּנּוּ מֵאֵן בְּצִירֵי לִפִּיכֵךְ הַקָּבוֹץ בְּשׁוֹא כְּמוֹ מִן חֲרָשׁ, חֲרָשִׁים. וְהַכִּיּוֹנוֹנִים בְּתוֹסַפַּת מִם מְדַבֵּר מִשְׁבֵּר עֵיץ הַפֶּעַל בְּצִירֵי הַמְּדַבֵּר אֵלֶיךָ, (ש"ז י"ד). וּמִשְׁבֵּר סַלְעִים, (מ"א י"ט). וְאִם בְּמִקְוֵה בְּסִגּוֹל, וְאִישׁ דַּעַת מֵאֲמֵן-כֶּחַ, (משלי ק"ד). וְאִם לְמִדַּת הַפֶּעַל גְּרוּנִית מְזַבֵּחַ, (מ"א ג'). חָגַר כְּמִפְתָּח, (שם ק'). וְשִׁבַּח אֲנִי אֶת הַמַּתִּים (קהל' ד'). הוּא תּוֹאֵר בְּמִקְוֵה פֶּעַל, וְאִם עֵיץ הַפֶּעַל אֶת גְּרוּנִית או רִישׁ פִּיא הַפֶּעַל בְּקָמִין מִפְּרֵק הַרִים, (מ"א י"ט). מְבַרֵךְ אֹן, (ישעיה ס"ו). מְתַאֵב אֲנִי אֶת גֹּאֲן יַעֲקֹב, (עמוס י'). הָאֵשֶׁה הַמְּצַאֲתָה, (יחזקאל י'). כִּי כָלֵם מְצַאֲפִים, (ימיה ס'). וְעַד הַרְיִישׁ וְעַל הָאֵלֶּיךָ מִצְאָנוּ תְּשׁוּלֹם הַדָּגֶשׁ, וְעַל הַהִיא וְעַל הַחִיַּת וְעַל הָעֵיץ לֹא יָבֹא

[א] ר"ל היחיד.

והמקור

שער דקרוק הפעלים

בְּבִרְךָ (מדנר ד'ג). והבך רפה, וברגש, ארם נהס סימן בְּכָה פירש הכ"ף
 נהדים לְקַלְלֶךָ (דנר' דג) * את קולו לְיִסְרֶךָ הרגשונה דגושה והשנייה רפוייה
 (מדנר ד'). ובלא הפסק עין הפעל בסגול בדגש מקללך שהוא צקהלח רפוייה
 תחת הצירי [א] מפני חמיפת המלה, מאז דְּבִרְךָ והתורה היא קודם קהלח ודוק:
 (שמח ד'). כמו שבא גם כן בעבר שהוא צירי, וברתחבר עם הבגיים
 ישוב לסגול כמו שְׁחַתְּךָ יִשְׂרָאֵל (השע י"ג). או פתח כמו וְרַחֲמֶיךָ וְהִרְבֵּךְ
 (דנר' י"ג). וכן המקור עם הכנוי הנמצאים לעולם או בחירק או בסגול
 כמו בכֹּזְבְּכֶם לְעַמִּי (יחזקאל י"ג). דְּבִרְכֶם שוא (שס). ולכן ירום לְרַחֲמֶם
 (שעיה ל'). ובחירק ובפִּרְשֶׁכֶם כפִּיכֶם (שס ח'). ומצאנוה העין הפעל
 בחלם, יִסֹּר יִסְרָנִי יְהוָה (מל"ס ק"ח). קָנַתִּי קְנֵאתִי (מ"ח י"ט). וְרִפְאֵה יִרְפֵּא
 (שמוח ד'ח). ובחירק פִּיָּא הפעל, הרב עם שדי יִסֹּר (איוג ל"ג). לדעת רבים
 שהוא מקור, אבל דעתנו בו שהוא שם כמו מוסר, וכן בחירק, החלו
 השימות לְיִסֹּד (ד"ה ב' ל"ח). שהלמד בחירק והיוד נחה, והיה ראוי בנע
 היוד לְיִסֹּד, הלמד בשו"א והיוד בחירק ובנוח היוד הוטלה תנועתה על
 הלמד כמשפט, ואפשר שיהי' ליסוד סקור מהקל כמו וְלִיִּסֹד אֶרֶץ (שע'י
 ל"ח). ודגש הסמך לתשולם היוד הנחה, ואע"פ שנכתבה מצאנו אות
 נחה נכתבה עם הדגש כמו שאנו עתידים לבאר, ושם התואר בא על
 משקלו אל קָנַתִּי ונוקם ה' (נמוס ח'). ויברך בְּרוּךְ אַתְּכֶם (יהושע ד'ג).
 שְׂאוּל יִשְׂאֵלוּ בֵּאבָל (ש"נ ד'). שניהם מקור מזה המור, ויש אומרים שהם
 מקור מהמור הראשון, ויבא המקור בתוספת תיו בְּצִדְקָתְךָ אַחִיוֹתְךָ (יח' יז):
 הצווי דְּבַר שֶׁבֶר בְּצִירִי, ובמקף בסגול בהסמכו אל מלה זעירא או אל
 מלה מלעיל כמו דְּבַר נָא (ישעיה ל"ז). והמקור דְּבַר שֶׁבֶר (ירמיה ט')
 ומצאנו הצווי בפתח פִּלְגֵּג לְשׁוֹנֵם (מל"ס נ"ה). וְקָרַב * אותם (יחזקאל ל"ז)
 כִּתֹּר לִי (איוג ל"ז). ואם למד הפעל גרונית יִּי אִיָּא הוּא טוּי והקוף קמונה
 בצירי עם הולד נח בקריאה בין העיין והלמד נענור הדי"ש שאינו מקבלת דגש:
 שֹׁפַח נֶפֶשׁ עֲבָדְךָ (מל"ס כ"ז). וכן המקור פִּתַּח חֲדָצוֹת רִשְׁעֵי (ישעיה נ"ח)
 או בפתח להקל שֶׁלַּח מַעַל פָּנָי (ירמיה ט"ז). חֲכָם בְּנֵי וְשֹׁפַח לְבָבִי (משלי
 ד"ז). והמקור כִּי שָׂנֵא שֶׁלַּח (מלאכי ב'). לְשֶׁלַּח אִישׁ אֶת עֲבָדוֹ (ירמיה

ד'

והמקור [א] כ"ל באשר שנה שו"א אחריה:

ומלאנו

(ד') . והצווי בתוספת היא ספרה נא לי את כל הגדולות אשר עשה אלישע
 (מ"ג ח') . ואם עיין הפעל אות גרונית או רי"ש ברה' ה' חילו (דכרי' ל"ג)
 ברכי את ה' (מליס קל"ה) : לברה' את אדונינו (ש"ל ק"ה) . בקמץ, וכן על
 האלף לפאוי במקום מקדשי (ישעיה ס'), ועל העיין ועל הה"א ועל החיית
 * נכארים שלנו קאון . בפתח ברוח משפט וברוח בער * (שס ד') .
 יבא"ר . מדר קח את הלבוש (אכאד ו') . מררי שלש
 סאים (ראשית י"ח) . נחמו * [נחמו (ישעיה מ')] :

והאותיות הנוספות שהם איהין אדבר , * ח"א לא יזקן להיוםם מן
 אשבר בצירי ובמקף בסגול ידבר-נא האל על משקל פעלו שאלו ,
 עבדך (ראשית מ"ד) . ונספר-לו (שס מ"א) . וכן ט לא יטח לשון. נחמה בלך רק
 בהיות המלה מלעיל אע"פ שאיננה במקף כש
 כפיטל :

ויגרש את האדם (ראשית נ'). וכן בהתחבר עם חכנוים בהחטף בסגול כש
 ואברכה (שס י"ג) . אמננה (השע ח'). ואם לא יחטף יהי' בצירי כמו
 תכבדה כי תחבנה (מסלי ד'). פי השעם בבי"ת, וכן שאל אביך ויגדה
 (דכריס ל"ג) . ובא בפתח, ה' אל תאמר (מליס ע'). והוא קוף פסוק, ואם
 עיין הפעל גרונית או רי"ש כמו אברה' את ח' (שס י"ו) . וימאן ויאמר
 (ראשית ל"ט) . ובית תפארתי אפאר (ישעיה ס'). פה תברכו (מדנר ו').
 שאל ישאלו באבל (ש"ג ד'). ואם תמאנו (ישעיה ח'). בקמץ, ובאו עם
 תאליף בפתח, לא תפאר אהריך, (דכריס ד"ה) . ינאץ אויב שמך (מליס
 ע"ד) . עד אנה ינאצוני (מדכ' י"ד) . וינאפו את נשי רעיהם (ירמיה ע').
 ליאש את לבי (קאלח ב'). ועל הה"א ועל החיית בפתח, והנהג את פנותי
 (ראשית ל"א) ועל סבועי מים ינהלם (ישעיה מ"ט) . עד מתי אתה לא תרחם
 (זכרי' ח'). כי ירחם ה' (ישעיה י"ד) . וכן על העיין בפתח, ואתה תבער
 דם הגקי (דכריס ד"א) . כאשר יבער הגלל (מ"א י"ד) . ובאו עם העיין בקמץ
 איש דמים ומרמה יתעב ה' (מליס ה'). ויתעב את נחלתו (שס ק"ו) . וחבר
 תמים יתעבו (עמוס ה'). והשאר פתחין, ואם למ"ד הפעל גרונית יבוא
 עיין הפעל בצירי עם תולד נח כמו והרותיהם תבקע (מ"ג ס'). ואת הנתק
 לא יגלה (ויקרא י"ג) . בצירי מפני ההפסק, ופעמים בלא הפסק כמו ויזבח
 ויקטר בבמות (מ"ג י"ו) . על כן יזבח לחרמו (מנקה ח'). ובפתח להקל
 יגלה ה' בתער השכירה (ישעיה ז'). ישבח מעשיך (מליס קמ"ח) . וישלה

את

שער דקדוק הפעלים

את בני ישראל (שמוח ו'). ולרבות, אם הדברנה שפתי עולה (ליונ ר"ז).
 הלהן השכרנה (רוח ח'). בצירי, וכן כשתחסר למ"ד הפעל הכפולה גם
 כן בצירי, הרנגה שפתי (מליס ע"א). ובאו בהפסק בפתח, וברגליותם
 העבמה (ישעיה ג'). ילדיהן תפלחנה חבליהם השלחנה (ליונ ל"ט). ועל
 כלותיהם כי הנאפנה (השע ד'). וקשתות נערים הרפושנה (ישעיה י"ג). וידיו
 הבצענה (זכריה ד').

ומצאנו בטור הזה מלה מרכבת מן העבר ובינוני פעול, מקננה בארזים
 (ירמיה ד"ב). שהוא מן קננה שהוא פועל עבר מטור הרביעי
 שלא נזכר פועלו, ומן מקוננת [א] שהיא פעולה מזה הטור, ושעם ההרכבה
 הזאת ר"ל כי קננה מקדם וגם עתה את מקוננת, ורבי יונה אמר שאינה
 מרכבת רק היא בינונית לברה, ולהריץ המלה אל אשר לפניו החליפו
 המגול בשו"א וכבר כתבנו שבר דבריו*] ויש מלה מרכבת מן רבים נסתרים
 [ע"י לעיל דף ל"ג ע"ב ומצאים, בעותך צמתתוני (מליס ס"ח). אלו
 ומה שכתבתי בהערה שם יבא"ד. היה מן הנסתרים לברם היה צמתתוני, וכן
 הנמצאים לברם צמתתוני*], ואפשר כי הכפל בא לחזק הענין ואינו מרכב
 * היה ראוי להיות צמתתוני כי כן דרך העברים כמו ירקק או ארסם
 דגש ח' החי"ו לה"ס כד"ע. (ויק"י י"ג). שחרחורת (שיר ח'). וכן צמתתוני
 הכפל לחזק הענין^ס זה הנכון בעיני כי לא
 יבא"ד.

מצאתי שעם לזאת ההרכבה, וכן דרך העברים [ס] ח"א כן הוא לסי פיה"י
 לכפול המלים לחזק הענין כמו כל הקרב חבל ראב"ע פיהם שהם למעט:
 הקרב (מדנר י"ז). נחמו נחמו עמי (ישעיה מ'). ארץ ארץ ארץ שמעי דבר
 ה' (ירמיה ד"ב). היכל ה' היכל ה' היכל ה' חמה (שם ד'). עוה עוה עוה
 אשימנה (יחזקאל ר"ח). כי אכלו את יעקב ואכלהו ויבלהו (ירמיה י'). את
 ה' צבאות אותן תקדישו (ישעיה ח'). ומפלה"י לי (מליס קמ"ד). ופניתי
 אני וראיתי אני (קהלם ב). ובאחיכם בני ישראל איש באחיו (ויקרא ר"ה).
 ומען הדעת טוב ודע לא תאכל ממנו (לחסיס ב'). אשר נשבענו שנינו
 אנטנו (ש"ל ר'). אמר אל הבתנים בני אהרן ואמרת אליהם (ויקרא ר"ח).
 האכה אכה אבי (מ"ז ו'). האדרש אדרש (יחזקאל י"ד). בדרה בדרה אלך
 דברים

ומצאנו [א]. ר"ל ביטוי פעולה מנזן פקד.

ר"ל

(דברים ב'). מעלה מעלה מטה מטה (סס ק"ח). ואמרה האשה אמן אמן
 (מדבר ה'). אבל רחל דרשו זה הבפל לצורך ואמרו אמן מאיש זה אמן
 מאיש אחר, כי כל העדה כולם קרושים (מדבר יז). כל מלכי הגוים כולם
 (ישעיה יד). כל בית ישראל כלי (יחזקאל ד'). וכל צורך כולם בשבי
 ילכו (ירמיה ל'). אבל ויאמר המלך אחשורוש, ויאמר לאמרת המלכה
 (אחמזרז). אינו מזה, אבל רל שאמר לה פעם אחר פעם טוב כעסו על
 הצד הוא, וכן ויאמר אל מלך ישראל ויאמר (מ"א ד'). וכן יתכן אמר
 אל הבהנים בני אהרן ואמרה אליהם (ויקרא ל"א). אמור להם פעם אחר
 פעם ברי שיוהרו מן המוטאה, ורחל דרשו אמור ואמרת להזהיר הגדולים
 על הקטנים, וכן ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי (ראשית כג)
 שאמר לו פעם אחר פעם לתמו עז הביט דברי העולה ולא היתה שם
 עולה, וכן וילכו שלשת בני ישי הגדולים הלכו אחרי שאל (ש"א יז).
 לפי שהיו רגילים ללכת אחריה, וכן קריאת הבפל לצורך שהיה קורא פעם
 אחר פעם לזרו הנקרא, אברהם אברהם (ראשית כ"ב). משה משה (שמות ג)
 שמואל שמואל (ש"א ג'). וכן ארץ ארץ ארץ (ירמיה כ"ב). שכתבו למעלה
 כי הם לקריאה, ויאמר* אלקים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב
 יעקב (ראשית מ"ז). וכן בקריאת הנהיאו הבאב

* ח"א חין לשאל למה לא
 הכיר יעקב יעקב כמו שנמצא
 במסורת ארבע שמות מובטלים
 הם. כי אמר כך מניחם כסוק
 שכתב ט שני פעמים ויאמר:

מעו מעו אחילה (ירמיה ד'). ראשי ראשי
 (מ"ג ד'). חרב חרב (יחזקאל ק"ח). כי כן חרף
 הצוהים והבואבים לכפול דבריהם, אבל שלום
 שלום לרחוק ולקרוב (ישעיה ל"ז). אינו כפל,

כי פירושו שלום לרחוק ושלום לקרוב ויש שוכפלו לארץ הדברים באמצע
 כמו ועתה אם באמת ובתמים עשיתם (שופטים ט'). וגומר, וחדד ואמר ואם
 באמת ובתמים וגומר. וכן ואין אני ואחי ונערי ואגשי המשמר אשר אחי
 אין אנתו פושטים בגדינו (נחמיה ב'). והדומים להם, ויש מלה מוכתבת
 מזה הפור משנים שרשים והוא, כלה מקללני (ירמיה ט"ז). אמרו שהוא
 שנים פעמים מהגסתר ומהדבר בעז, כי על הגסתר היה אומר מקללני
 ועל הדבר בעזו מקללני, והגבון בעיני שהוא מוכב מן שנים שרשים
 מן קלל, וקלה כי הם שנים ענינים, הקלה היא הפך הברכה והקלן
 הוא הפך הכבוד, וכן אמר הגבוי, מקללני ומקללני, והדכיבו שניהם כאחד
 ואמרו

שער דקדוק הפעלים

ואמרו במלה אחת שני ענינים לקצר הלשון ולצחותו, והומרה היא קלח
ברו, כמרגז התחלפה במקומות ולולי*, [* היא כגון לא שלתי מן
שהתליפות והראו למד הפעל בקריאה לא שלתי וק קצוי תגוי מן קזה
ומנה :
היה נכר במלה ענין קלה;

ואלה שמות האבנים על הסדר:

העוברים, והם שלשה על שלשה, פקד, פקדה, פקדתי, פקדתי, פקדתי,
ובהפסק בצירי, המיבו כל אשר דברו (דני' ה'). פקדתם,
פקדתי, פקדה, ובהפסק בצירי את אשר לקמה (רוח נ'). פקדתו, פקדתו:
הביטנים על שני דרכים הפועל והפעול והם שמונה;

הפעול, מפקד, מפקדים, מפקדה או מפקדת, ומפקדה בהפסק מפקדה,
בצירי כמו ומרכבה מפקדה (נחוס ג'). ויבא גם כן בלא הפסק,
משפלה ועקרה (שמוס ד'ג'). כמו שבא גם כן בבנין תכל, מפקדות;

הפעול, מפקד, מפקדים, מפקדה, או מפקדת מפקדות:
המקור, סקד, שם הפעל פקדן:

העתידים והם יג הצווי והאותיות הנוספות שדם איתן:

הצווי פקד, פקדו, ובהפסק בצירי זמרו לאלקינז זמרו (תליס מ'ז). וכן
פעמים עם הפרחא, ויאמר שקחו (מ'א י"ח). פקדתי ובהפסק פקדתי,
בצירי, ויאמר דברי (ט'ג י"ד). פקדתה:

איתן, אפקד, יפקד, תפקד, נפקד, יפקדו, ובהפסק בצירי עיני כל אליך
ישברו (תליס קמ"ה). וכן עם הגוץ הנוספת וילדיהם ירקדון (ליוז
ד"א). תפקדו, תפקדו, תפקדו, ובהפסק בצירי מארץ תדברי (יסעיה ד"ע).
תפקדתה:

ועליו הטור הרביעי נקרא בנין פעל שלא

נזכר פועלו:

והוא כלו פעול ואין בו פועל, כי הפועל הוא הטור השלישי וזה הטור
הוא פעול כבח הראשון, כי אם תאמר על הפועל לעבר שבר
תאמר על הפועל שבר, ואם תאמר על הפועל לעתיד ישבר תאמר על
הפעול

הפעול יִשְׁבֵּר, אבל הבינוני שהוא פעול גם הוא בזמן הזה כדמות התואר ופעמים פִּי'א הפעל בקמץ חטף, כמו שִׁדְדָה ננוה (נחוס ג' . לא פִּדַת שרך (יחזקאל י"ז). כָּלְוּ תפלות דוד בן ישי, תליס ע"ב). פִּסּוּ הרים צלה שס (פ' .) והעבר בפתח עין הפעל כמו לָקַח עמי חנם (ישעיה ל"ג). ואם בהפסק בקמץ, ובאו בזקף קמץ וציר בגוים שִׁלַּח (שנוד' א'). כי ארמון נִפְשׁ (ישעיה ל"ג). והבינוני בקמץ כמו, אם תראה אותי לָקַח מאתך (מ"ג ב') ילד יִלְדֵנוּ (ישעיה פ'). שהוא עבר בפתח, לנער הַיּוֹלֵד (שופטים י"ג). שהוא בינוני בקמץ, וכן וכל עצי השדה עליו עֲלִפָה (יחז' לא) [נכסד' על־פֶּר] תואר מזה. המור, והיה ראוי להיות עֲלֶיךָ מבלי תוספת ה"א ונא בתוספת ה"א ומלרע כמו והמונו צָחָה צמא (ישעיה ה'). אִשָּׁה לה' (ויקרא ב'). כי ערוך מאתמול הִפְתָּה (ישעיה ל'). שהוא מן ותִּפְתֵּן לפנים אהיה (לוי' י"ז) וכן, סתימן וְדָגְנָה בחרב יפלו (יחזקאל ד"ה). אבל הוא מלעיל, וזה המור דגוש העיץ כמו המור השלישי שהוא קרמון לו וגם גרפה במקומות כמותו כמו יוקָשִׁים בני האדם קהלה ס'). שהוא בינוני תואר לרבים, שתאמר לתואר היחיד יוקָשׁ, בפלם והסנה איננו אֲבָל (שמות ג'). אם תראה אותי לָקַח מאתך (מ"ג ב'). לנער הַיּוֹלֵד (שופטים י"ג). שתאמר מהם לרבים אֲבָלִים, לָקַחִים, יִלְדִים, כך תאמר לרבים מן יקָשׁ יקָשִׁים, אבל זה יוקָשִׁים בני האדם יצא ברפיון שלא כדרך חביריו, מצעם אשר הראיתך במור השלישי, וכן לב הוֹתֵל (ישעיה מ"ג). שהוא תואר אע"פ שהוא פתוח הוקל והיה ראוי להרגש, ואפשר שהוא עבר, ומעטו לב שהותל, אבל המדקדקים הסביבו עליו שהוא תואר, וכן ורגל מִעֵדָת (משלי ד"ה). בינוני תואר לנקבה שתאמר מִעֵדָה או מִעֵדָת, לָקַחָה או לָקַחְתָּ, או יִלְדָה או יִלְדֵת ומצני ההפסק בא עיץ מִעֵדָת בקמץ, כאשר תאמר על לשון נקבה שוֹמְרָה או שוֹמְרָת, ובהפסק שוֹמְרָת, וכתב חזקוני רבי אברהם אבן עזרא בשם רבי משה הבהן כי השורק מקום חולם והוא כמו פוֹעֵלַת מבנין הקל, ויפה דקדק אע"פ שלא מצאנו לָקַח אֲבָל ילד יקָשׁ מִעַד, נאמר אותם סדך סברא כי לא יתכן פִּעֵל מבלי פוֹעֵל, וכן אחר שמצאנו טַבְעוּ בים סוף (שמות פ"ז). נאמר בנין פִּעֵל טַבְעוּ טַבְעָה, כן שמשו בו דוֹלַל בתקנם בברכות ק"ש וודים טַבְעָה, בתהומות טַבְעוּ*] וכן אחר שמצאנו וכי יִתֵּן מים על זרע (ויקרא י"א). הִיקַח כעבור מִלְקוּחַ * א"ל כוונתו האשכנזים

לא

ישעיה'

שער וקרוק הפעלים

(יטעי' מ"ט). שהם מבנין הפעל נאמר הַגְּתִיחַ *] לא נמלא סיבט רק טבעו:
 *] הַתִּיחַ ע"מ הַגִּישׁ. הַלְקִיחַ אע"פ שלא נמצאו כי מדה לקחו,
 יבא"ד. והגניד רבי שמואל כתב כי אלה לקחו מבנין

הקל, ואם עי"ן הפעל גרונית או רי"ש תבקר פ"א הפעל בחולם, כט ומורק
 ושטף בפ"ם (ויקרא ו'). טרף מִרְף יוסף (ראשית ל"ז). כי לא פִּוֶרֶשׁ (מדנר
 ע'). כי גִּוֶרֶשׁוּ כמצרים (שמות י"ב). זִוְרְמוּ מים עבות (מל"ס ע"ז). ויחמר
 הגמך ופירשו כי העבים זרמו מים, וכן תאמר הַעֵב, בַּאֲר, בַּעַר, נֶאֱמַן,
 בחולם, מִזְעֵכוּ שדיחן (יחזקאל פ"ג). דוֹעֵכוּ כאש קוצים (מל"ס קי"ח). וכן
 יתַעֵב יבַּאֲר ינַאֲמַן, ובכרמים לא ירנן ולא ידוֹעֵע (יטעי' י"ז). וכן כמִן
 יסַעֵר סגורן (השע"ג). כי הצירי בו במקום הפתח, ומשפטו יסַעֵר בפתח
 ועם החיית לא ישתנה כמו, את לא רחמה (השע"א). עניה טערה לא
 נחמה (יטעי' נ"ד). ירחם יתום (השע"ד). ובמים. לא רחצת למשעי (יח'
 י"ז). ומלת היחברק כסא הוות (מל"ס נ"ד). מזה המור ופירושו *] היחבר

עמך ובהתחברו נפל הדגש להקל והקמץ חטף
 כמו השורק כמו שהראיתך, ויש מלה מורכבת
 מזה המור והמור השמיני שהוא התפעל, שמי
 מִנַּאֲמַן (יטעי' נ"ב). שהדגש בו לחסרון תי"ו
 *] א"א פירש לטי שהוא
 מננין פעל שלא יתחברו עמו
 הכניו כי אם בזה הדרך כמו
 שמכוח' בשער הכניו':

התפעל והראוי מִנַּאֲמַן והוא מורכב מבינוני מהמור השמיני שהוא מִנַּאֲמַן
 ומהבינוני בטור הזה שהוא נַאֲמַן, וסבת השני המורים האלה בפירוש
 המלה הזאת רוצה לומר השם יתברך סבב להיות שמו נַאֲמַן בגי'ם,
 שהגי'ם ינאצוהו ויחללוהו, והוא יסבב זה בהגלות עט ביניהם והם יעבדו
 אותו בגלות ויחדו את שמו, והגי'ם ידרגום וישללום על ייחוד השם,
 וזה שאמר בראש הפסוק ועתה מה לי פה נאם ה', ר"ל מה לי בגלות
 כי שמי מחלל ומנאץ ועמי לוקח לא בכסף ולא במחיר ויעבדום ויחללו
 את שמי עליהם הנה שמי מנאץ ונאץ, ומלת אלה נוקדו להדפח בנת
 (ד"ה א' ג'). קצת המדקדקים אמרו שהיא מורכבת מזה המור ומצמור
 השני והי' ראוי להיות נוקדו, ולפי דעתי כי אין צריך רק הוא כלו מבנין
 נפעל ובא הדגש תמורת הגח, אשר במלת נולדו נודעו, ואע"פ שנכתב
 בו הגח שהוא הרי' הגבלע בדגש ובא הדגש תמורתו כאשר אבאר לך

בשער נחי הפא אם יעורני צורי:

ואלה

ואלה שמות האבנים על הסדר:

העוברים, פִּקְדוֹ, פִּקְדָה, פִּקְדוּתוֹ, פִּקְדוֹתוֹ, פִּקְדוֹתָם, פִּקְדוֹתָי, פִּקְדוֹתַי, פִּקְדוֹתַי, פִּקְדוֹתַי:

הבינונים, פִּקְדוֹת, פִּקְדוֹתָי, פִּקְדוֹתַי, פִּקְדוֹתַי:

המקור, פִּקְדוֹת, וכן מצאנוהו, כי גנב גנבתי (כאשׁוּמ מ'). שם הפעל פִּקְדוֹת, כפי ויתנהו בסיג (יחזקאל י"ט). ואע"פ שהיה ראוי להדגש הלא

הראיתך כשהו, לב הוהל (שעי' מ"ד). יוקשים בני האדם (קלח ט'). או פִּקְדוֹת בדגש ובחולם כי בן מצאנוהו, את עול סבלו (שעי' ט'). שהצטרף ממו סבל:

העתידים, ואינם אלא על דרך אחת כי הצווי אינו בסור הזה, כי פעולתו ע"י אחר לא ע"י עצמו, כאשר פירשתי למעלה בסדר המורים:

האותיות הנוספות שהן איתן, אִפְקָדוּ, אִפְקָדוּ, אִפְקָדוּ, לא ירנן (שעי' י"ז). בקמץ אע"פי שאיננו בהפסק, אִפְקָדוּ, אִפְקָדוּ, אִפְקָדוּ, אִפְקָדוּ, אִפְקָדוּ, אִפְקָדוּ, אִפְקָדוּ:

והטור החמישי נקרא בנין הפעיל הנוסף:

זה הבנין כלו נוסף, בעוברים נוסף בהא בראש המלה נקודה בחורק וביוד נחה בין עיץ הפעל ללמד בנסתרים, הפְּקִידוֹת, השְׁמִידוֹת, הַבְּדִילוֹת,

וכן תצקבה הפְּקִידוֹת, השְׁמִידוֹת, הַבְּדִילוֹת, וקריאתם מלעיל, זולתי אלה שנמצאו מלדע, והַבְּדִילוֹת הפְּרוּכּוֹת לָכֵם (שמו' ד' ז'). והַבְּיָאוֹת אֵל * (הבן

ויקרא ה'). וכן רבים הפְּקִידוֹת, השְׁמִידוֹת * (א"ל ח' ז') והַבְּיָאוֹת רבים הַבְּדִילוֹת, מלעיל כלם, ובנמצאים ובמדברים מן והַבְּיָאוֹת כי הַבְּיָאוֹת נמסק בעדם נעדרה הווד הנחה, הפְּקִידוֹת, השְׁמִידוֹת, נכתי ה"ל האמרה:

הַבְּדִילוֹת, הפְּקִידוֹת, הפְּקִידוֹת, הַבְּדִילוֹת, ונקודם וקריאתם בארנו בסוד הראשון במלת פעלת ופעלוני ופעלתם ופעלנו, וכן בהתחברם עם הבגיים

תעדר גם כן הווד הנחה ותחיה עיץ הפעל נקודה בפתח, אשר הפְּקִידוֹת שם (ש"ל ד' ט'). והַשְׁפָּרְתִים למען יעלו (ימי' נ"א) והַמְעַטְתִים לבלתי רדת

בגיים (יחזקאל ד' ט'). ובא עיץ הפעל נקודה בחורק כאשר בנסתרים וגם אנכי הַשְׁאֲלִיתִהוּ לָהּ (ש"ל ח'). או בא לגזרת פעל, כמו הַשְׁאֲלִיתִהוּ

שופטים

שערי דקדוק הפעלים

(זוט' יג). כמו שכתבנו בצור הראשון, ואם פ"א הפעל גרונית [א] נרחיב עליה ונאמר האריק, כי הדריש לה (מדנר ל'). והעמיד את הבהמה, (ויקרא ק"ז) העמדתה להרדי עוז, מליס ל'. את ה' האמרה (דנריס ק"ז). האריכו למעניתם (מליס ק"ט). ה"א הפעיל נקודה בסגול ופ"א הפעל בחטף סגול, ובאה מלה אחת משונה מחברותיה, למה העברת העביר (יהושע ז'). שהעייץ נקודה בשו"א ופתח, ולפי שנקדו העייץ בשו"א ופתח נקדו הה"א בצירי להרחיב התנועה כמו שנקדוהו בפתח כשהוסיפו ו"ו השירות בעוברים בנמצא ונמצאים, והעמדה להם כל מתנים (יחזקאל ק"ט). והעברת שופר תרועה (ויקרא ק"ד). והעברתם את נחלתו (מדנר ק"ז). לפי שהעייץ בשו"א ופתח נקדו הה"א בפתח להאריך התנועה בתחלת המלה לפי שהוא מלרע, ופעמים

פ"א הפעל בשו"א לברו, וה' העלים (ס) מצו (הושע ה'). ושחטה סמים העמיקו (הושע ה').

העמיקי שחתו (סס ט'). והדומים להם, ובאה מלה אחת הה"א בסגול לא הבלמום (ש"א ק"ה). ומשפטו בחירק על המרג בשלמים ואם למד הפעל גרונית יוליד נח בקריאה בין עיץ הפעל ללמד הפעל, וה' הפגיע בו (ישעיה כ"ג). השמיע את מחנה ארם (מ"א ז'). ומלת הרגלתי* * וליג כי עוד ימלא בנין לאפרים (הושע י"ח). רוב הדקדוקים אמרו הפעל כתיב לסימן ורעיו מתהרה שהוא כמו הרגלתי בחלוק תיז בה"א כמו והתצב ועיין קו"א. שנהגו העברים ברוב כנחי הלמד ובהרבה יבא"ד. מקומות ואע"פי כן בתחלת המלה לא מצאנו

חלוק תיז בה"א ועל כן יתכן לומר שהוא שם הפעל, והיה ראוי להיות מלדע בפלם הפארתי, ונאמר מצו הרגלת בפלם הפארת, וכן פירשו אחי רבי משה עליו השלום בספר תחבושת, והוא הישר, ומלת התדלתי את מתקי, התדלתי את תירושי, התדלתי את דשני (שוט' ט') [עיין קו"א] אמרו שהם [ב] מפוארים כי הראוי בהם התדלתי בפלם העמיתי, והגכון שהם מבנין הפעל ולולי החיית שהיא גרונית היה התדלתי, כמו השברתי, ובגלל

[א] ר"ל שה"א נקודה בסגול המרחבת את קריאת אות הגרון: [ב] ר"ל שגלה פה קמן חטף לחסארת הקריאה:

השועלים

ובגלל החי'ת הוסב הקמץ להיות תורת החי'ת כמנהג כמו הדל'תי (מ"ז) ובע"פ שהיא הדל'תי בקמץ והיא הדל'תי בסגול, אין לחוש על זה, כי תנועת ה'הא אינה אלא להאריך ולהרחיב קריאת החי'ת ואם תאריך ותרחיב קריאת החי'ת מה לנו אם הוא מפני תנועת קמץ אם מפני תנועת סגול, ומלת והשלכ'נה הדרמנה (עמוס ד'). מלה מ'רכבת מן עבר ועתיד, כי אם היתה עבר כלו היינו אומרים והשלכ'הן ואם עתיד כלו ותשלכ'נה, או הוא כלו עבר והוא הנכון ונוספה היא אחר נ'ץ הגקבות שלא כמשפט העוברים אבל מנהג הלשון בעתידים מן הפעלים, ובשמות ובמלים כמו ק'רב'נה (לחש' מ"ח). כסת'תיכ'נה (יחזקאל י"ג). אנת'נה (שמות ל"ה). ואנת'נה (לחש' ל"ה). כ'ל'נה (שם מ"ג).

והבינונים בתוספת מ"ם ותעדר היא הגוספת על העוברים לפי שיכבר על הלשון שתי אותיות נוספות כאחת, ופעם תראה כמו, לארבעתם מהקצעות (יחזקאל מ"ז). וכלם היו ראויים להיות על זה הדרך, הפועלים מהפעיל, מהפעילים בו, והפעולים מהפעל, מהפעלים, וכולי, וכשנעדרה היא הוטלה תנועת ה'הא במ"ם, ואמרו מפעיל, מ'רביץ ב'פוך אבניך (ישעיה ל"ד). ויתכן לומר מפעל בצירי, כמו מוצא רוח רוח מאוצרותיו (מל"ה). שהוא כמו מציא, מפעילים, וכו':

הפעולים, מפעל, מפעלים, וכו' והמ"ם בשורק כמו הנה ראשו משל'ך אליך (ש"ג ד'). משכ'ב על מצ'תו (מ"ג ד'). כל ראש כק'ח (יחזקאל ד"ט). הפ'קדים בית ה' (מ"ג י"ג). ויהיו מבשלים לפניך (י"ח). משל'כת בדרך (מ"ז י"ג). או בקמץ חטף, משז'ר (שמות ד"ז). וזובח משח'ת (מלאכי ח'). ומפעל קמץ זולתי אם הוא סמך, ובא, לשוני מדבק מלקוחי (מל"ה י"ג). קמץ ואעפ"י שהוא סמך, ויתכן שיהיה חסר למ'ד השמש ודינו מדבק מלקוחי, ואם פ"א הפעל אות ג'ונית תאמר בפעלים, מארי'ך, מ'חריד, מעמיד, ובפעולים תשוב קבוץ המ"ם קמצה בקמץ רחב ופ"א הפעל בקמץ חטף כמו מעמד במרכבה (מ"ז ד'). בתוך ערים מ'חריבות (יחזקאל כ"ט). וכבש בזהב לכסא מאחוי'ם (ד"ה ז' ט'). ומלת ואין מעמד (מל"ה ס"ט). קצת מדקדקים אמרו שהוא שם הפעל [א] והוא

מפואר

הפעולים [א] ר"ל נקודה כקמן חטף לתפארת. הקריאה:

כי

שער דקדוק הפעלים

מפואר כי היה ראוי להיות מעמד כפּלם מחשב, מערב, כי אם היה פעול היה אומר ואיני מעמד [ב] כי אמר בראש הפסוק טבעתי ביון מצולה, ויתכן לומר שהוא פעול כמשפטו ופירושו ואין אחד מאיברי שהיה מעמד כי כלי טבעתי, אשר אתם מחלטים (ימי ד"ע). הם מעורים אותם (ד"ה ז' ד"ח). משפטם על המנהג מחליטים מעורים, ומלת מבליגיתי עלי יגן (ימי ח'). אמרו כי היא מרכבת מפועל ומפועלת עם כני המדבר בעדו, כי מהפועל יאמר מבליגי, ומהפועלת מכלגתי, והצבן שהוא שם הפעל מבליגית בפלם מרבית שהוא ראוי להיות מרבית וכן במשקלו מבליגית, ובהתחברו עם מדבר בעדו יאמר מבליגיתי, והוא מלשון ואבליגה מעט (איוג י'). וכן כתב רבי אחי רבי משה ז"ל בספר תחבושת והוא הישר, כן משחת מאיש מראהו (טעיה ל"ג). החירק מקום הקמץ או יהיה תואר, וכן, והערים הפבדלות (יהושע יו'). כי עתליה הפרשעת (ד"ה ז' ד"ד). ומלת והאזניחו נדרות (שם י"ע). האלף נוספת כי משפטו והזניחו כן דעת המדקדקים, אבל דעתי כי הה"א נוספת והאלף תמורת הה"א כאלף וכל מלבושי אנאלתי (טעיה ס"ג). ואחרי כן אתחבר יהושפט (ד"ה ז' ד"י). וסגול האלף מפני כובד קריאת האלף בחירק כי אלו היה היא היה חירק כי לא מצאנו אות נוספת נעה כי אם בראש המלה או בסופה זולתי מלת לדיוש הדבר (עזרא י'). והוא לברו בא כן וכבר כתבנו שאפשר שהיא מלה מרכבת ואנתנו לא ידענו, ויש אומרים כי נהגו באלף והאזניחו מנהג לשון ארמית שמוסיפין אלף בראש המלה כמו אשתיו חמרא (זניאל ה'). וזולתו, ונכתבה בו אלף על לשון ארמית והה"א על לשון דקדוש, ורבי אחי רבי משה ע"ה כתב כי הה"א היא השאלה במקום אם, כה"א והשב אשיב (לשית ד"ד). ומפני פגישת עני ההיץ בתנועה אחת החליפו היא הבנין באלף, כי החירק והסגול הרי הם כתנועה אחת ותכבר קריאתם כאחת, אבל הסגול עם הקמץ קריאתה נכונה [ג] כי הסגול קריאתה למטה והקמץ למעלה לפיכך תבן קריאתם

כאחת

[ב] כי כאשר שהוא מדבר בעדו ראוי לומר איני שהוא ג"כ מ"כ ולא חין שהוא לשון נסתר: [ג] ר"ל הצרת הסגול הוא בענין אחר מהבנין הקמץ ומובדל ממנה

הרינה

כאחת, וזה אנחנו זוכרים תמיד בזה הספר שיבוא סגול קודם הקמץ לתקן הקריאה וזה הנכון מכל מה ששמעתי שנאמר במלה הזאת [ועיין קו א]:

והצווי והמקור, בתוספת היא, ההיא בפתח והעיין בחירק כמו העברת העביר את העם (יהשע ז'). ולהבחיר (* ולהשמיר (מ"א י"ג).

עת להשליך אבנים (קהל ג'). ובהקדיל * א"א שאין להביא רחיה את הקהל (מדנר ו'). ובהאריך הענן (מדנר ע'). מן ולהכחיד ולהשמיר ולהשליך או בצירי והשליך אל האש אשר אל האח (ימיה ל"ז). אדם תועה מדרך השכל (משלי כ"א). מיסר השכל (שם א'). העמד המצפה (שעי' כ"א). החוק סגן וצנה, הליס לה). העמק להביא רחיה לפי שהם זולת ככלים שדרכם המיד לבוא בחירק וגם מן האחרים שהם בצירי חין שדרכם לבוא בצירי:

שאלה (שעי' ז'). ואם במקף בסגול העבר-נא את עון עבדך כי נסכלתי (ש"ב כ"ד). ויבא בפתח הנתת ה' גבוריך (יולל ד'). הישר לפני דרכך (חלי' ה') ובא גם בהפסק בפתח, כפך מעלי הרחק (חיונ' י"ג). בפתח באתנח, וכן, ומצניהם תמיד המעד (חליס ס"ט). בפתח בסוף פסוק, ואון ותרפים הפצר (ש"א ס"ז). מקור והוא בפתח באתנח, וכן יען הזכרכם עונכם (יחזקאל כ"א) בפתח, ואלה שיבואו בצירי או בפתח, לא יבואו כן כי אם היחיד או הרבות שיאמר הפקדנה לעולם בצירי, אבל היחידה ותרבים בחירק לעולם החזיקי, החזיקי, העמיקי, העמיקי, והם מלעיל ובהתחברם עם הבגיים לעולם כלם בחירק:

והמקור, כשיבוא באותיות בכלים, בהחזיק, בהחזיק, להחזיק, מהחזיק, ויבא בהעדר הה"א ולנפיל ירך (מדנר ה'). לעביר את בית השלך (ש"ב י"ט). בשו"א ופתח, להלק משם בתוך העם (ימ' ל"ז) בשו"א לבדו, ולשפית עניי ארץ. (עמוס ח'). לראותכם בדרך אשר תלכו בה (דנר' א). בגלותו את יבניה בן יהויקים מלך יהודה (ימ' כ"ז). ויאמר מהחל התרוסה לביא בית ה' (ד"ה ג' ל"א). לביא * * א"א כן במסורת לביא ג' נלשן

אורו

הצנה בלשון שחבן קריאתם כיחד. והצנה הסגול מורכב מסהח ויירי ולכך קראו לסגול פתח קטן. והפתח והקמץ הן שניהם מן הגרון רק שהצנה השמח יולאח למטה יומר מן הקמץ ונאשר שהסגול מפותח בהצנה לפתח לכך אמר עלי' ג"ב שהיא למטה:

ומאלט

9

שער דקדוק הפעלים

אותו בבלה (ימ' לט) לחפּיא את בשרך (קל') ביאה וכל חזיה דטוחה:
(ח') וכן לגיד ביזרעאל (מ"ז ע'). בכתיב, וקרי להגיד, לשמיע בקול תודה
(מליס כ"ו). לנתותם הדרך (שמות י"ג). למרות עיני כבוד (שעי"ג). לעלת
על מזבחי (ש"א ב'). ולבוד וללבן (דניאל יא). לשמיד מעזניה (שעי"ג).
כי תכלה לעשר (דברים כ"ו). בעשר הלויים (נחמיה י'). ויש שיבוא היא
המקור בחירק כמו (העביר) [העבר] גנן והציל פסח והמליט (השט ז'). למען
הרגיע את הארץ (ימיה ל'). והרגיו ליושבי בבל (שס ל"ח). ואפשר שיהי
הרגיע עבר במקום עתיד כאלו אמר למען ירגיע את הארץ והרגיו ליושבי
בבל כגון עת הדיקה, עד השמידם אותם (יהושע י"ח). אבל, עד השמידן
אותכם (שס כ"ג). פתח, עד השליכן אותם מעל פניו (מ"ז כד) ובסגול עם
אות גרונית כמו (העביר) (ראש' מז) [העבר] ביום התיוקי בידם להוציאם מארץ
מצרים (ימ' ל"ח). שכל אדם האריך אפו (משלי י"ט). ומלת כהגדוף עשן
(מליס ס"ח). וכן מלת כהחיק כסף (יחזקאל כ"ב). יש אומרים. שהן מקור
מזה הבנין, ויש אומרים שהם מקור מבנין נפעל, והראוי כהגדוף כהגתוף
ולפי דעתי כי שניהם שמות הפעל מזה הבנין, ואם זה בחולם וזה בשורק
שניהם שוים:

האאותיות הנספת שהם איתן תעדר מהם היא הבגן ונאמר אנגיל יגיל,
והראוי אהגיל יהגיל, ובהעדר הה"א נשאר פתח הה"א באותיות

הנספות:

ומצאנו, הה"א במקומות מעוטמים מצחי הפ"א, דלותי ולי יהושיע (מלי' ק"ו)
יהושיע ה' (ש"א י"ז). משלו יהילילו (שעי"ג). ומשירי אהודנו
(מלי' כ"ח). על כן עמים יהודיק (שס מ"ה) יהודה לתפלה (נחמיה י"ח). ופעמים
יבא [א] האיתן בצירי וישבם אברהם (ראשית כ"ב). או יחוק במעוי*
(שעי"ג כ"ז). בשו"א ופתח ואחזק בידך (שס) * א"א דוקא עם ו"ו ההסך
מ"ב). בשו"א לברו, ואם במקף בסגול וישלך- יבא בצירי ולא בחירק ובלא הו"ו
שם מלח (מ"ב ב') וחתוק-בו לאכול לחם (מ"ב ד') יבא על הרוב בצירי:
אשבים דבר, (ימ' ז'). ויקראו לפניו אברה (ראש' מ"ח). יש אומרים כי שניהם
מקור בחלוף היא באלף (וכן הבביר את עלכם (מ"א י"ג). ויש לומר שהאלף

ברם

ומצאנו. [א] ר"ל ע"ן הפעל בעמיד יבא לפעמים בצירי:

בהם למיבר, ונתבתה יוד המשך באשכים אעפ"י שהוא בצירי לפי שאחד הוא בחירק ובצירי, וכן העניק תעניק לו (דנכיס ע"ו). וכן ותניד לבני ישראל (שמות י"ט). ובעד כנפים יניד דבר (קהלמ'ז). הניד נניד למלך (ירמ' ל"ו). ר"ל הגד, הקיף את העיר (יהושע ו'). וכן הסכיב אליו (מ"ג ח'). אני ישינה ולבי עד (סיר ה'). הביט ימין וראה (מלכס קמ"ב). והוליד און *] ואם למד הפעל אות גרונית יוליד נח *] ח"א כל אלה היודן הם בקריאה בין העיץ והלמד. כי לא יצמיח יחיריס כי אין דין לבוא יוד (ס"ב כ"ג). יריע אף יצריח (שע"י מ"ב). ובחבל לו שמורה על לשון רבים כמו תשקיע לשונו (חיוז מ'). ופעמים יבוא בפתח שנארתו כפ' שירה בשיר ג': כמו ויצמח ה' אלקים (ראשית ב'). אל תשמע קולך (שופטים י"ח). ואל יבטח אתכם חוקיהו, יאע"י ל"ו). ובא גם בן בהפסק תחת דוד אביו ויצלח (ד"ה ח' כ"ט):

ומצאנו עה"פ ברבים בשו"א וידרכו את לשונם (ירמ' ע') וידבקו גם המה (ש"א י"ד). וידבקי פלשתים את שאול (ש"א ל'). והיה ראויים להיות וידריכי, וידביקי, ופתחות היו"ד תורה עליהם שהם מבנין הפעיל, וכן רבת העשירנה (מלכס כ"ט). יעשירנו המלך (ש"א י"ו). ראויים העשירנה, יעשירנו, אע"פ שלא תורה עליהם פתחות אות איתן כי גם בבנין הקל יפתח אות איתן בגלל אות גרון כמו המה יעמדו למשפט (יחזקאל מ"ד). וזולתו אעפ"כ יורה עליו לפי שהוא פעל עובר לאחר, ומהקל הוא עומד כמו לא יעשר ולא יקום חילו (חיוז ע"ו). ואע"פ שמצאנוהו עומד בבנין הפעיל והוא ברוך ה' ואעשיר (זכרי' י"ח). מבנין הקל לא מצאנוהו עובר:

ואלה שמות האבנים על הסדר:

העוברים והם ג' על ג', הפקיד, הפקדה, הפקדתי, הפקדו, הפקדתם, הפקדנו, הפקדה, הפקדת, ואם למד הפעל גרונית כלו פתח

השבעת עטים רבים (יחזקאל כ"ז). הפקדתן:

הבינונים על שני דרכים הפועל והפעול והם שמנה:

הפעל מפקיד מפקדים, מפקדה או מפקדת, מפקדות:

הפעול מפקד, מפקדים, מפקדה או מפקדת, מפקדות:

המקור הפקר, שם הפעל בזה השורש לא מצאנוהו אבל מצאנוהו בשורש

שע דקדוק הפעלים

אחד על פנים רבים יש שהוא בפלס הביתני פועל, ובכל משפטים הלך (הושע ו'). סוסים מיוחנים משפטים היו (ימי ה'). כלומר בהשכמה, תמו כן, יתן אוכל למבכר (לחז ל'ז). כלומר לרוב, ומשקל אור, ודבריו לא בהשפיל (שס ל'ד). במשאשי השער (שעי י'ד) בהשקט ובבמחה (שס ל') ומשקל אחד והצלה, הראוי הצלה, וכן הברה, ומשקל אחד כהנרף עשן (מ'י ס"ח). כההויך כסף (יחקאל כ"ג). ובתוספת ו'ו תי'ו בסוף להשמעות אונים (שס ל"ח). ומשקל אחד משכן, מבחר, ומשקל אחד סומה, מבחור, ומשקל אחד מסבן, והוא תואר, ומשקל אחד ממשלה, ומשקל אחד משקולת מחנורת:

השתידים הם שלשה עשר הצווי האחרות הנספחת שדן איתן:

הצווי הפקד, הפקידו, הפקידו, הפקדנה בצירוי:

האיתון, אפקד, יפקד, הפקיד, נפקד, יפקידו, תפקידו, תפקיד, תפקידו בחדיק, תפקדנה בצירוי:

ועליו הטור הששי נקרא בנין הפעל שלא נזכר שם פועלו:

גם הוא בתוספת ה"א והוא כלו פעול ואין בו פועל כי הפועל הוא הטור החמישי וזה הטור הוא הפועל סבב הראשון, כי אם תאמר על הפועל לעבר הפקד, תאמר על הפועל הפקד הה"א בשורק כמו והשלק סבן מקדשו (דניאל ח'). לארץ השלכה (יחקאל י"ט). לא המלחה (שס י"ז). ונפתחה הח"ת מפני שהיא גרונית והשכב בתוך ערלים (יחקאל ל"ג). או בקמץ חטף הברת מטה ונסך (יולל ח'). השברתי קדדתי (ימיס ה'). הגהלתי לי ירחי שוא (לויכ ז'). ולעתיד אם תאמר על הפועל יפקיד תאמר על הפועל יפקד, אבל הבינוני שהוא גם הוא פעול הוא פעול בזמן הזה ואע"פי שלא מצאנוהו נאמר אותו מדרך הסברא כמו שמצאנוהו בבנין פועל הבינוני בקמץ כן נאמר בינוני מזה הטור בקמץ הפקד:

והמקור הפקד הה"א בקמץ חטף והמלח לא המלחת והחלל לא חתלת (יחקאל י"ו). ובתוספת ה"א רדה והשכבה (שס ל"ח):

והעבר אם פ"א הפעל גרונית ישחנה הקמץ חטף תחת אות גרון וה"א בקמץ

בקמץ רחב⁰ העמד העמדה, אמלאה התרכה (יחזקאל יו'). וכן הבינוני
 ולי נכלה כי סוף חסוף. והאיתן אעמד, יעמד חי (ויקרא יו'). יתם
 ועיין קו"ל. יבאר. כל רכשו (עזרא י').

והמקור הדרב נדרבו המלכים (מ"ג נ'). ויש שלג ישתנה והחזקל לא
 חתלת (יחזקאל יו').

ונמצאו מלות מורכבות מזה הבנין ובנין התפעל לא התפקדו בתוכם
 (מדנר ח'). התפקדו וכלכלו (מ"א י'). וכן אחרי התפעל (ויקרא י"ג). הראוי
 התפעל, הגה אם היה כלו מבנין התפעל היה התפעל הה"א בחירק,
 וכן אחרי אשר הטמאה (דברים י"ד). הראוי התפעל, הגו מורכב
 מהפעל והתפעל, וכן הדשנה מאלב (ישעיה ל"ד). מורכב מהפעל והתפעל
 ואיננו אך כאשר חשבו רבים, ועוד נזכירו בבנין התפעל:

ואלה שמות האבנים על הסדר:

העוברים הפקר, הפקדה, הפקדתי, הפקדו, הפקדתם הפקדנו, הפקדה,
 הפקדת, הפקדתן:

הבינונים, הפקר, הפקדים, הפקדה או הפקדת, הפקדות:
 המקור הפקר, וכן שם הפעל:

העתידים ואינם אלא על דרך אחת כי הצווי איננו בסור הזה כי פעלתו
 על ידי אחר לא ע"י עצמו:

האותיות הנוספות שהם איתן אפקר, יפקד, תפקד, נפקר, יפקדו, תפקדו
 תפקד, תפקדו, תפקדנה:

האותיות הנוספות בשורק כמו יבת שער (ישעיה י"ד). על כסון יסב
 (שם י"ח). וחלליהם ישלכי (ישעיה ל"ד). ותשלכי אל פני השדה
 (יחזקאל יו'). או בקמץ הטף כמו כליל תקצר (ויקרא יו').

והטור השביעי נקרא בנין פועל הנוסף:

דע כי זה הבנין לא ימצא בשלמים כי אם מעט מועד רק בנחי עיין
 ימצא ברוב והוא בנחי עיין בן ארבע אותיות, כי טונן וקסם היו
 בהם

דע [א] כי צנמי העיין תהיה ה"ו מן המורס ויהיה א"כ הס"א והעיין (שהיא ה"ו)
 והלמ"ד

שער דקרוק הפעלים

בהם שורש הגעלמת כמשפחה, ומשקלם פועלל* כי מצאנו פועל בשלמים כפול הלמד ונפלל חלל (יחזק' ד"ח). * א"ח כנר הוכחתי כי זה כי אמלל אני (תלים ו'). כמו שאנו עתידים הבנין הוא בטל ומטול ואין לבאר, ובפעלי הבפל נמצא זה הבנין ברוב לשון עליו לכ כי לא נמצא ממנו כאשר אמרו מן מד, עמד ויטוד ארץ אח"כ עיין בספר הזמור: (חזקוק ג'). [א] ואיננו כי אם בן שלשה אותיות כי משקל יטוד יפועל: והעבר מפעלי הבפל, שמש זרחה ונודד (נחם ג'). שהוא מן נד והוא בפתח, וכן אשר עולל לי (איכה ח'). שהוא מן עלילות דברים, או בצירי כמו כל שרש* בארץ גועם (ישעיה מ'). ומשקלם פועל, ומנחי * הוא מננין פקד והמלס העיץ הוא בצירי כאשר בונן להשחית, הוא תשום הדגש. יבא"ד. ומשקלו פועלל, וכן כלם כאשר אזכרם על מקומם בעזרת המלמד לאדם דעת:

ודמצאים מזה הבנין מאלה הפעלים השלמים, ואת הנעדים יודעתי (ש"ח ד"ח). על דעת קצת המדקדקים ויש אומרים כי היוד תמורת היא הודעתי* [וכן שפט מצאנו למשופטי אתונן (איוב ט'). וכן והיא *] ולי כי הוא מן הקל שופטה את ישראל (שופטים ב'). על דעת ויכח העבר ט גם ע"מ פועל קצת המדקדים, וכן מזה הבנין [ב] תאכלהו ומה יוכל להיות גם ויולדהו אש לא נפח (איוב ד'). מלושני בסתר רעהו ונמלה תאכלהו יתכן כי נתחלפו (תלים ק"ח). ונבנה בנין הזה בפעל שופט האנושות וכל הק"ח תחת האל"ף מ' חולס ה"ו. יבא"ד.

ואלה שמות האבנים על הסדר:

העוברים שופט בפתח כמו אשר עולל די (איכה ח'). או בצירי כמו בל שרש בארץ גועם (ישעיה מ'): שופטה, שופטהי, שופטני, וברפסק בקמץ נמעתם גם שורשו (ירמיה י"ג). שופטתם שופטני, שופטה, שופטהי, שופטתן:

הבינונים

והלמד כפול. יחד ארבעה אותיות. אבל הכפולים אי"ו אינה חלה למשך וא"כ המלה אינו רק שלש אותיות שרשיות: [ב] הגסרד תאובל וכנטיס האקלה המלה ונאה קצן חטף תמורת החולס כמנהג. וכן במלת מלשני:

ונמלחו

הבינונים הפועל משופט עין הפעל בצירי, משופטים, משופטה, משופטות, כלם עין הפעל בשוא:

הפעול משופט, משופטים, משופטה, משופטות, כלם עין הפועל בקמץ:
המקור שופט, שם הפעל שופט, כי מצאנוהו בן בזה המשקל בנחי העיץ, ולשופט בצדיכם (יהושע ד'כ). שהוא שם הפועל כמו שופט, אעפ"י שלא נמצא שאר הבנין מענינו דגה נמצא מענין אחר שופט בחצות ירושלים (ירמיה ה'). משופטים בכל הארץ (זכריה ד'). ואחרים מדבר זה: העתידים הצווי והאיתן:

הצווי שופט, שופטו, שופטי, שופטנה:
האיתן, אשופט, ישופט, תשופט, ישופטו, תשופטו, תשופט, תשופטי, תשופטנה:

ועליו הטור השמיני נקרא בנין התפעל נוסף וכבר:

זה הבנין בשתי תוספות ההיא והתיץ וברגש עין הפעל ואם עין הפעל גרנית או ריש, פ"א הפעל בקמץ, והתפרך בלבבו (דכ"ט). פן יתפאר עלי (שופטים ז'). ויתנעשו ולא יוכלו (ירמיה ה'). בנהרות יתנעשו מימיו (ירמיה מ"ו). ועל ההיא ועל החיית בפתח, והפירו והדליו שמלותיכם (ראשית ל"ה). וימאן להתגהם (שם ל"ז). וההיא נוספה בו בעבר ובצווי, אבל בבינוני ובאותיות איתן נגרעה ההיא תשארה התיץ, לפי שהבינונים נוספת בהם מ"ם הבינונים כמשפט הגוספים, ובאיתן נוספו בו אותיות איתן, ויכבר על הלשון להוציא שלש אותיות נוספות כאחת ודי לו בשתיים:

ופעמים נפקר התיץ*] בעבר ובבינוני ובעתיד ונבלעה ברגש כמו, * כל זה באותיות ד"ם המעט לנו את עין פעור אשר לא הפירונו לפי שדומים לו בהכרח. ומלח מצבו (יהושע ד'כ). משפטו התפרונו, וישמע ותנשא יולח מזה. ואולי בא דגש השין מ' הגח והוא נפעל. את הקול מדבר אליו (מדבר ז'). ולקח לו הוא מרכב. יבאר. לפירו (ויקרא י"ד). ואחרים זולתם, ומשפטם מתדבר מתפר, ומצחי אל"ף למיד הפעל, לא יפמא (ויקרא ד"א). ולא

תטמאו

שער דקדוק הפעלים

תִּטְפְּאוּ (סס י"ח). ומשפּטם יִתְטַפְּאוּ ונבלעה התי"ו בטי"ת
הרגושה, ורגש ה"ם עי"ן הפעל לאות הבנין, וכן ותגשאו מלכותו
(מדנר כ"ד). ומשפּטו ותגשאו.

ומצאנו בבנין הזה עי"ן הפעל רפה אשר לא בדת, להקל, ויתלדו על
משפּותם (מדנר ח'). בפתח פ"א הפעל, וכן הדרשנה מחלב (שעי' ל"ד).
קל ובפתח פ"א הפעל, לא התפּקדו בתוכם (נמדנר ח'). קל ובקמץ
פ"א הפעל, וכן כל לשון פקד בהתפעל הצוקל, קמץ פ"א הפעל, ואחרי
כן אֶתְחַבֵּר יהושפט מלך יהודה עם אחויה מלך ישראל (ד"ה נ' י').
האל"ף במקום ה"א, וכן וכל מלבושי אנאלתי (שעיה ס"ג). כמו הנאלתי
אשתוללו אבירי לב (מליס ע"ו). כמו השתוללו, והתמורה הזאת נהגת
בלשון ארמי בהתפעל אֶתְבְּרִית רוחי (דניאל ז'). תצלם אנפיהי אֶשְׁתַּנִּי (סס
ג'). אֶשְׁתַּוֵּמֶם כעעה חדא (סס ד'). אֶתְעַפּוּ כל סרכי מלכותא (סס ו').
ונמצאו מלות מורכבת מזה המור ומבנין הפעל, לא התפּקדו בתוכם
(מדנר ח'). התפּקדו וכלכלו (מ"ח י'). אחרי אשר הטפּאה (דנריס י"ד).
אחרי הַבָּבֶס (ויקרא י"ג). הדרשנה מחלב (שעיה ל"ד). ונפקדה תי"ו התפעל
מהם, ודראו התטפּאה, התבבס, הדרשנה, והוקל הדרשנה כמו התפּקדו
לבר מבנימין (שופטים י'). התפּקדו וכלכלו (מ"ח י'). ויתפּקדו בני
בנימין, לבר מיושבי הגבעה התפּקדו (שופטים י'). ויתפּקד העם והנה
אין שם איש מיושבי יבש גלעד (סס י"ח). ועם עקש תִּתְפַּל (ס"ג כ"ג).
עקרו תִּתְפַּל, ומשפּטו תִּתְפַּל, ונהפכה עי"ן הפעל בפ"א [א] כמו

אם* [ישב ישיבני (ס"ג ט"ו). פבש, וכשב
* א"ח פירש שהיה רלויה
(ויקרא ה'). שְׁמֵלָה שְׁלֵמָה (שמות י"ב). להיות שוב, ונהפכה הו"ו ליו"ד
והעבר התפּקד בפתח כמו התחוק יהודע, והושמה לפני עי"ן הטעל והאמרו
(דה"ב י"ג). ובא בוקף, קמץ, והתגלח = ישב במקום שוב:

ואת הנתק לא יגלח (ויקרא י"ג). או בצירי התמבר לעשות דשע (מ"ח
י"ח). התאמץ לעלות במרכבה (מ"ח י"ב). התהקלך נח (ראשית ו'). בסגול
טפני סמיכתו במקף אל מלה שהיא מלעיל, וכתב רבי יעקב בן אליעזר
כ'

[א] כי הפעל ישיבני הוא מנחי עי"ן וא"כ גם המקור הקודם לו הוא ג"כ מנחי עי"ן
והיה רלווי שוב ע"ד השלמים וכמ"ס בהג"ה ע"ס: [ט"ס נפל בהג"ה ונ"ל שוב במקו'
שוב. יבאר].
וכן

כי והתגדלהי והתקדשהי (יחזקאל ל"ח). והתקדשהם והייתם קדושים (ויקרא י"א). שהעין שלהם בתירק מן התגדל התקדש בצירי כי מן התגדל התקדש בפתח יאמר התגדלהי התקדשהי בפתח:

וכן הצווי בצירי התהקלך לפני (למ"ח י"ז). או בפתח כמו, לך התחזק ודע וראה את אשר תעשה (מ"א י'). והתענג על ה' (מ"ב ל"ז). והעבר לרבים התפקדו וכן הצווי, אבל בהפסק העבר בקמץ והצווי בצירי, ובא העבר פ"א הפעל בסגול, וכבשו בגדיהם והפארו (מדנר ח'). הסגול מקום פתח כי ה"א היתה ראויה להדגש לולי שהיא גרונית, והמית בפתח כמו שבא בצווי והפארו והדליפו שמלותיכם (למ"ח ל"ה). וכשנקמצה ה"א מפני ההפסק ש"ו הסגול תחת המית מקום פתח לתקן הקריאה כמו שעשו גם במלות אחרות, ובן אדם ויתנחם (מדנר י"ג). ועל עבריו יתנחם (מ"ב ק"ה). זכרתי משפטיך מעולם ה' ואתנחם (שס קי"ט). למצות אבותיכם התנחלו (מדנר ל"ג). והציתותי חמתי בם והנחמתי (יחזקאל ה'). הראוי והתנחמתי, ומלת ירדף אויב נפשי (מ"ב ז'). אמרו כי הוא מזה הבנין והראוי יתרוף והוא לגזרת פעל, ועל דעתי אינו בן כי לא מצאנו בנין התפעל [א] כי אם בודד במעדין לא יצא אל בלעדיו, ואילו היה בן היה יוצא וכבר פירשנו והתנחלם אותם (ויקרא י"ה). שידמה יוצא, כי הוא עומד, כי פירוש, אותם, מים, וכן וכל בנר וכל כלי עור וכל מעשה עוים וכל כלי עץ תתחטאו (מדנר ל"א). פירושו עם הבגדים והכלים תתחטאו כי לא תהיה מותרתם שלמה אם לא יהיו הכלים גם בן מותרים, אבל עקר המלה שהיא מרכבת מבנין הקל ומבנין פעל הדגש, כי אם היה כלו מהקל היה אומר ירדוף, ואם מהדגש ירדף, הנה כשאמרנו ירדף הרכבנו מהשנים, וטעם ההרכבה הזאת כי דברי הגביא שהאויב רודפו ומרדפו לאחדים כי ירדוף עובר לשני, האויב רדוף והגביא רדוף וירדף עובר לשלישי, כי האויב מרדף ועזרו רודפים והגביא רדוף, ולעולם בזה הבנין יקדם התיז לפ"א הפעל זולתי ז"ם ש"ץ, שתקדום הפ"א לתיז כמו ויסתכל העב (קהלת י"ב).

וישחמר

וכן [א] ר"ל ההחטעל יורה חמיד על ענין עשיית הסועל הסעולה בעצמו ולא יורה על האלמות הסעולה לזלמו:

ר"ל

שער דקדוק הפעלים

וַיִּשְׁתַּמְּדוּ חֲקוֹת עַמִּי (מיכה ו'). ואשת מדנים נִשְׁתַּחֲוּהוּ (מלי ד'). מִן
 גִּבְרֵי וְמֵה נִצְמַדְק (למטיח מ'ד). רחצו הַזִּבּוּ (ישעיה א'). שֶׁהִיא רֵאוּיָה הַדּוֹדָבוּ
 וְהַדְלִית נִבְלַעַת בְּדָגֶשׁ וְאֵעִ"פ שֶׁנִּדְגַשׁ הַבֶּ"ף לְאוֹת הַבְּנִין, אֵעִפִּי כֵן אִוֵר
 שֶׁנִּפְקְדָה הַדְלִית יֵצֵא מֵעַם הַדָּגֶשׁ לְשָׁנִים* [לְכַבְרוֹת הַבְּנִין וְלְחִסְרוֹן הַדְלִית,]

וְדָגֶשׁ הַזִּי"ן לֹא בֵּא לְחִסְרוֹן אוֹת, אֲבָל לֹא * חֵ"א זֶה נֶגַד כֻּלּ הַדְּקוּק
 תִּתְּכֵן קְרִיאַת הַזִּי"ן מִבְּלִי דָגֶשׁ [ב] מִפְּנֵי שֶׁאֵין דָּגֶשׁ אֶחָד מִשְׁמַשׁ לְכ' דְּבָרִים
 חֲצִיפֶת הַמְּלָה עַל הַבֶּ"ף מִפְּנֵי הַדָּגֶשׁ וְלֹא נוֹכַל כְּמוֹ שֶׁאֵין כִּי דָגֶשִׁים בְּאוֹת אֶחָד:
 לוֹמַר כִּי דִנְשׁוֹת הַזִּי"ן לְחִסְרוֹן תִּי"ו אוֹ דְלִית וְהִרְאוּי הַתּוֹכּוּ אוֹ הַדּוֹכּוּ
 כִּי תִי"ו הַתּוֹפֵעַ לֹא מִצְאָנוּהוּ עִם הַזִּי"ן, וְהַדְלִית שֶׁמִּצְאָנוּ עִמָּה לֹא מִצְאָנוּהָ
 לְפָנֶיהָ כִּי אִם לְאַחֲרֶיהָ כְּמוֹ שֶׁמִּצְאָנוּ בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי הַדְּמַנְתָּוּן לְמֵאֲמֵר קְרָמִי,
 (דְּנִיאל ג'). וּבְדַבְרֵי רִזֵּל נוֹדְמָן לוֹ, נוֹדְכָךְ הַדִּין וְאִם* יֵאמֵר הָאוֹמֵר כִּי

אֵין דֶּדֶךְ לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ לְהַבְּלִיעַ הַדְלִית כִּי אִם * חֵ"א בְּלִשׁוֹן עִבְרִי לֹא נִמְלָאָה
 בְּחִבְרַתָּהּ אִם לֹא מִצְאָנוּ בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ בְּמָה כִּי חֵ"ן שֶׁרֶשׁ שֶׁחֲתַלְמוּ זִי"ן שִׁיבְנָה
 שֶׁנִּמְצָא אֲצִלְיָנוּ, הִנֵּה נִמְצָא בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי
 הַקְּרוֹב אֵלָיו, אֲמָרוּ גִפְזוּהִי כְּמוֹ גִרְפוּהִי, וְקִפְזוּהִי
 הוּא כְּמוֹ קִרְטוּהִי וּבְלִשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ מִצְאָנוּ וְכֻל
 אֲנִפִּיָּה (יִחְזַקְאֵל ל"ה). וְכַתּוּב אֲדוּנִי אָבִי וְלֹ

שֶׁדוּא כְּמוֹ כְּנַפִּיךָ, מִלִּשׁוֹן אֲרָמִי, וְדִינֵנוּ אֲגִדְפִיךָ
 וְהֵאֱלִיף נוֹסֶף, וְגַם לֹא נוֹכַל לוֹמַר שֶׁמִּלַּת הַזִּבּוּ
 * חֵ"א בְּלִשׁוֹן עִבְרִי לֹא נִמְלָאָה
 כִּי חֵ"ן שֶׁרֶשׁ שֶׁחֲתַלְמוּ זִי"ן שִׁיבְנָה
 עֲלֵיוּ בְּנִין הַתּוֹפֵעַ כְּמוֹ שֶׁמִּבְּאוֹת
 בְּסֵפֶר הַבְּחֹר כְּעִנְיָן זֶה*]:
 * [וְעִ"כ נִלְ כִּי חֵ"ן לְלִמּוֹד
 בְּזֶה מִלִּשׁוֹן אֲרָמִית, וְדָגֶשׁ הַזִּי"ן
 יוֹרֵה עַל תִּי"ו הַתּוֹפֵעַ הַחֲסֵרָה
 וְלֹא יִחַק לְכַתּוּב עִם הַחֵ"וּ כְּמוֹ
 חֵ"ס דְּמִ"ת. יבֵ"ד.]

מִפְּעִלֵי הַבֶּפֶל מִבְּנִין נִפְעַד וְדִנְשׁוֹת הַזִּי"ן לְחִסְרוֹן נֶן נִפְעַל וְדִנְשׁוֹת הַבֶּ"ף
 לְחִסְרוֹן הַבֶּפֶל לְפִי שֶׁהַמְּלָה מִלְּדַע כְּמִשְׁמַשׁ נָחִי הַלְּמִ"ד, וְאִם הִיָּה מִפְּעִלֵי
 הַבֶּפֶל הִיָּה מִלְּעִיל הַזִּבּוּ כְּמוֹ הַבֶּ"ף נוֹשְׂאֵי כְּלֵי ה' (ישעיה ג'). וְמָה שֶׁקָּרָה
 לְאוֹתֵיּוֹת זֹסִשׁ"ן שֶׁנִּקְדְּמוּ לְתִי"ו הַתּוֹפֵעַ, כִּי לֹא תִתְּכֵן קְרִיאַת הַתִּי"ו
 רַפָּה עִם אֶחָד מֵהֶן וְמָה שֶׁהִדְלִיפוּ עִם הַצְדִּיק הַטִּית תַּחַת הַתִּי"ו לְפִי שֶׁקְרִיאַת
 הַתִּי"ו הַדְּגוּשָׁה נוֹטָה לְקְרִיאַת הַצְדִּיק, וְאִם הִיָּתָה הַתִּי"ו הַדְּגוּשָׁה עִמָּה

תשוב

[ב] רִל כִּי הַזִּי"ן הִיָּה רֵאוּיָה לְהִיּוֹם בְּשׂוֹ"ל נַח כְּמוֹ זִי"ן הַזְּמִינְתָּוּן שֶׁנִּבְּאָה גִ"כ חֵ"ק
 בְּהֵ"א וְנַח גִּבְרֵיהָ אֲחֵרִיהָ אֲכַל בָּאָה כֹּאֵן הַזִּי"ן בְּמַעוּבָה וּבְדָגֶשׁ אֲחֵרֵי הַחֵ"ק בְּעֵבֶר
 שֶׁהִבִּיף צְרִיכָה לְהַדְּגֶשׁ בְּדָגֶשׁ חֹק וְזֶה לֹא יִחַכֵּן אֲחֵר שׂוֹ"ל לְכַךְ בָּאָה הַזִּי"ן בְּמַעוּבָה
 וְמִמִּילָה צְרִיכָה לְהַדְּגֶשׁ בְּעֵבֶר הַחֵ"ק שֶׁלְּפָנֶיהָ:

וכאשר

תשוב קריאת שתי אותיות לאחת, ושמי השית תחתיה לפי שהן מצוצא אחד, כי כל האותיות נחלקות לחמש מצוצאות א"ח היע הם מצוצא הגרון, גיכ"ק הם מצוצא החיך, דפלג"ת הם אותיות הלשון הפונה נגד השנים, זמשר"ץ הם אותיות השנים, בומ"ף הם אותיות השפתים, ויש בהם אותיות שתיים תעזור קריאתן בנחורים וכן מ"ן, ודאה נסה כי לא תבון קריאתם בסגירת החוטם, וכן עם הזיץ לא תתבן קריאת התי"ו והשית ושמי תחת התי"ו דל"ת כי נבונה קריאתה עם הזיץ, והדל"ת מצוצא התי"ו וממשפחתה ונאל את נאולתה, לפיכך אמרו חז"ל בק"ש צריך להתיו זיץ של תוכרו שאם לא תחוק קריאתה תרסה קריאת הזיץ לקריאת הסמך כי בן תבון קריאת הסמך עם התי"ו הדגושה, ועוד כי הזיץ הגה ואחריה כ"ף תרסה לקריאת הסמך והזי"ו *] על הזכרו ולא הזי"ו על זכרתם, מפני כי תזכרו יש בו שתי עילות לדמות הזיץ לסמך מפני התי"ו שלפניה והב"ף שלאחריה, לפיכך צריך להזהר בו יותר, וזכרתם אין בו כי אם עילה אחת, ועוד יש לומר כי הזי"ו על תזכרו לשון ראייה וזו לשון שניס וזו היא והוא הדין על זכרתם, וכן אמרו צריך לתת סמך של כי לעולם חסדו, שאם לא יחוק אותה תרסה קריאת הסמך הגה ואחריה דל"ת לקריאת הזיץ כי בן נבונה קריאת הזיץ הגה עם הדל"ת הדגושה וכן עם הגימל הדגושה, לפיכך צריך להתיו שיץ כי נשגב שמו (מליס קמ"ה). והדומים לו, ונמלט מלה אחת שקרסה התי"ו לשיץ פ"א הפעל והיא והתשופטנה בנדות (ימיה מ"ט). והיה בן להחיק התי"ו הדגושה משני הצדדים:

ואלה שמות האבנים על הסדר:

העוברים, התפקר, התפקרה, התפקרהי, התפקרו, התפקרהם, התפקרנו, התפקרה, התפקרה, התפקרתן:
 הבינונים מתפקר, מתפקרים, מתפקרה, ובהפסק היא מתפקרה (מ"א י"ח). או מתפקרת, מתפקרות:
 המקור, התפקר, שם הפעל מזה השרש לא מצאנו בזה הבנין, אבל מצאנו

שער דקדוק הפעלים

מצאנו משורש אחר, הַבְעֵדָה (נמדנר י"א). ומשקל אחר הַפְאֲרָת (שמות ר"ח). כי נוספה בהם תי"ו כתי"ו התפעל"ם ועם תוספת הה"א והתי"ו [א"י ק נ רק הם מניין ומן התחברות אליו (דניאל י"א). וכן אמרו תִּפְעַל עִשָׁשׁ נִקְוֹא. יבא"ד. בדברי הארמית עם התגדבות עמא וכדניא (מנח"ז). והארמי שוה עם העברי בזה הבנין בשרש דהה, כמו שאמרו די כל מְתַגְדֵּב במלכותי (שם). ותאמר מדרך הסברא גם כן בזה המשקל

הַתְּפַקְרוּת, הַתְּפַאֲרוּת:

העתידים הצווי והאותיות הנספות שהם איתן:

הצווי הַתְּפַקֵּד, הַתְּפַקְרוּ, הַתְּפַקְרִי, הַתְּפַקְדָּה:

איתן, אַתְּפַקֵּד, יַתְּפַקֵּד, הַתְּפַקֵּד, נַתְּפַקֵּד, יַתְּפַקְרוּ, הַתְּפַקְרוּ, הַתְּפַקְדִי, הַתְּפַקְדִי, הַתְּפַקְדִי, הַתְּפַקְדָּה, כולם בצירי או בפתח, בצירי כמו וישתפך חקות עמרי (מיכה ו'). וישתבל החגב (קהלת י"ג). בפתח כמו אל התהדר לפני מלך (משלי ר"ה). ויתרום. ויתגדל (דניאל י"א). ואשר הם בפתח ובהפסק בקמץ, כי על כל יתגדל (שם י"א). בקדוש ישראל התהלל (ישעיה מ"א). ובאו קמץ בזקף, ותבם בצעיף והתעלה (ראשי ל"ח). והוא במלכים יתקלם (חנניק א'). במראה אליו אתודע (מדנר י"ג):

כלו הטורים שמונה שלמים בעזרת רס על כל רמ"ס:

ואלה האבנים אבני גזית:

אמר דוד בן יוסף בן קמחי ז"ל דע ישכילך האלקים כי רוב פא"י הפעלים הגבלעות הן גונן כמו נץ הגבלעת בהגיש, הבים, ורעים, ופעמים הי"ד נבלעת כמו מן יצב הציב, ומן * יצק הציק, והלמד מצאנו גבלעת בשורש לקח, ולפי שנשתמשו בו * א"א אין זה רק בפעל העברים הרבה, חסרו פ"א הפעל והבליעוהו שעי"י פעליהם לדי"ק כמו יע בנש להקל מעליהם, וברוב הפילו גם הדגש יר. יצ. יע. ודומיהם ונספר להקל * יקחו (ראשי י"ד). תקחו (שם ל"ד). כן עם הזדיק ולא עם שאר * כל זה א"ס ל"ס גרונית וט"א ע"פ הא"מ ועיין ק"א. יבא"ד. ובן בחסרי נץ מצאנו רפים להקל ישאו יסעו, נסעה ונלכה (ראשי ל"ג). ותתצו הבתים (ישעיה ר"ג).

ובתב

שער הקרוב הפעלים

עא.

וּכְתַב רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן אֱלֵעָזָר כִּי בִסְפֵר הַלְלֵי אֲשֶׁר בַּמְּלִיחָה מֵצֵא, וְכֵל
 מִבְּרַח נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר הִדְרִי-לָהּ (דְּנִיּוֹת י"ב). הַלֵּל רַפָּה, וְיֵשׁ מִדְּפַעְלִים
 הָאֵלֶּה חֲסֵי פִּי הַפְּעִלִים שֶׁאֵין לְעַמּוּד עַל בִּירוּדָם וְעַל אִמְתַּת פְּאִיהֶם,
 אִם הוּא נוֹץ אִו יוֹד כִּמוֹ הַצִּי, הַגִּיד, הַשִּׁיג, הַגִּיד, הַגִּיחַ, הַפִּיג, הָהָה,
 וְנִגְזַר עֲלֵיהֶם עַל הַקְּרֹב וְהַיָּשָׁר אֵלֵיהֶם, כִּמוֹ:

הַגִּיחַ כִּי קְרֹב הוּא לְהוֹיֹת שֶׁרָשׁוּ יֵנַח מִלְּהוֹיֹת שֶׁרָשׁוּ נַח לְפִי שְׁלֵא נִשְׁתַּמְשׁוּ
 בַּפְּעִלִים כַּפּוּלֵי הַפִּי וְהַעִיץ כִּי אִם מַעַם מוֹעֵר, וְעַד כִּי כִבֵּר הוּא
 עַל הַמִּבְטָא, וְלִכֵּן הַקְּרֹב וְהַיָּשָׁר שֶׁרָשׁוּ יֵנַח:

הַצִּי אִם נִשְׁקֵלְהוּ בַּמֵּאוֹנֵי הַצִּיב וְהַצִּיק שֶׁשְּׁנִידָם עֵינֵיהֶם גִּיב צְדִיק נֹאמֵר
 שֶׁשֶׁרָשׁוּ יֵצַג, וְיִכּוֹל לֹסֵד הָאוֹמֵר שֶׁהוּא מִבְּעֵלֵי הַגּוֹץ:

הַגִּיד נִגְזַר עָלָיו שֶׁשֶׁרָשׁוּ נַח לְפִי שֶׁמִּצְאָנוּ שֶׁרָשׁ נַח בְּשֵׁנֵי עֵינָיִם וְאֵעִפִּי
 שֶׁאֵינָם מַעֲנִינוּ כִּמוֹ נַח ה' (ש"א י"ז). לַגִּיד לְעַמּוּ (ש"א י"ג). וְיִתְבָּן
 לֹסֵד שֶׁשְּׁנִידָם קְרֹבִים בְּעֵינָיִם כִּמוֹ שֶׁאֵנוּ עֲתִידִים לְפָרֵשׁ בְּחֶלֶק הָעֵנָן בְּשֶׁרָשׁוּ
 בְּעוֹרַת הָאֵל, וְלֹא מִצְאָנוּ שֶׁרָשׁ יֵגַד בְּשׁוֹם עֵינָן בְּעוֹלָם:

הַשִּׁיג שֶׁרָשׁוּ נִשַּׁג שֶׁחֲסֵי הַגּוֹץ הֵם רַבִּים:

הַגִּיר שֶׁרָשׁוּ נַח וְאֵעִפִּי שְׁלֵא מִצְאָנוּ בַּמִּקְרָא לֹא נַח וְלֹא יֵגַד יוֹתֵר קְרֹב
 הוּא לְהוֹיֹתוֹ מִחֲסֵי הַגּוֹץ כִּי הֵם הַרְבִּים:

הַסִּיג שֶׁרָשׁוּ נִסַּג, וּמִצְנוֹ לְדַעַת רַבִּי יוֹנָה וְנִסְגַּו מֵאוֹר אֲלֵקִינוּ (תְּעִיָּה ל"ט).
 עַל מִשְׁקַל וְנִתְּזוֹן הַלְּבָשׁ וְהַסּוּם (אֶסְמַל ל'). וְהַנְּבֹן אֲצִלִּי שֶׁהוּא מִנְתִּי
 הַעִיץ וְהַגִּיץ לְבָנִין נִפְעַל בַּפֶּלֶם נִבּוֹן וְנִבּוֹן, כִּי זֶה הָעֵנָן הוּא מִשֶׁרָשׁ סוּג,
 יִסּוּגוּ אֲחוֹר (תַּלִּיס ל"ה). לֹא נִסּוּג אֲחוֹר לְבַט (ש"ס מ"ד):

הַזֶּה שֶׁרָשׁוּ נוּה, כִּי חֲסֵי נוֹץ הֵם רַבִּים, וְיֵשׁ פְּעִלִים חֲסֵי לְמִדָּה וְהֵם
 נוֹץ כִּמוֹ אֶן, אֶמֶן, שֶׁכֵּן, מִמֶּן, לָחַן, וְחִבִּירֵיהֶם, כְּשִׁיתְחַבְּרוּ עִם נוֹץ
 הַרְבִּים אִו הַרְבּוֹת, תִּחַסַּר הַגִּיחַ לְמִדָּה הַפְּעַל וְתִבְלַע בְּרִגֵּשׁ בְּנוֹץ הַרְבִּים
 אִו הַרְבּוֹת, כִּמוֹ הָאוֹנָה אִמְרַתִּי (לֹאֲשִׁיחַ ד'). שֶׁמִּשְׁפָּטוֹ הָאוֹנָה, וְלִנְי בְּנִבְעָה
 (שׁוֹפְטִים י"ט). הִיָּה רֵאוּי וְלֵנָה בַּמִּשְׁקַל וְקִמְעָה, בְּצֵל דְּלִיּוֹתָיו תִּשְׁכַּנָּה
 (יִמְקָל י"ז). הִיָּה רֵאוּי תִּשְׁכַּנָּה, וּבֵא עַל צַד הָאִמְנָה (תְּעִיָּה ס'). רַפָּה
 הַגּוֹץ וְעִיקְרָהּ לְהַדְּגֵשׁ לְחִסְרוֹן נוֹץ הַשּׁוֹרֵשׁ* וְכֵן בַּפְּעִלִים שֶׁלְּמִדָּהֶם תִּיזוּ
 כִּמוֹ שִׁדַּת, שִׁדַּת, שִׁחַ, מִת, צִפִּית, בִּיעַת, כְּשִׁיתְחַבְּרוּ עִם תִּיזוּ הַגִּמְצָא

* וְיִתְבָּן שֶׁהֵיָא נֹסֵף לִיְחִידָה וְכִּל כֹּל לֹחַם וְלֹחַה. יבא"ד.

או

שער דקרוק הפעלים

או הנמצאים או המדבר בעדו תחסר התי"ו למד הפעל ותבלע בתנש
 בתי"ו השמש, כמו וְשָׁחַף דְּבִרְךָ תְּנַעֲמִים (מלי ר"ג). וְשָׁחַף לְכָל הָעַם
 הַזֶּה (מדבר ל"ב). כִּי לֹא נִצְמַטִּי מִפְּנֵי חֶשֶׁךְ (איוב ר"ג). וּבָבֹאוּ גִבְעוֹתַי
 (דניאל ח'). וּמִתִּי (רמיה י"ט). שָׁחַף עוֹנוֹתַי לַגֹּדֶךְ (מליס ז'). וּבְמַלְתִּי
 אֲנִכִּי מִתִּי אֵת מִשִּׁיחַ הַיָּיִן (ש"א ח'). נִפְלָה הַתִּי"ו הַבְּפוּלָה וְנִבְלָעָה בְּתֵשׁ
 כִּי הַמְלָה מִן הַמְרוּבַע, וְאֲעִיפִי שֶׁאֵין דָּךְ שֶׁתִּפּוֹל אוֹת הַמְרוּבַעַת, נִפְלָה
 * [ומה ג"כ רמיה שמשפס זאת לפי שהיו במלה שלשה תוי"ן כאחת,
 כעלי שש נקודות כשני שווא"ן וכן יאמר מן שרת, שרהי, שרהם, וכן חסרה
 וע"כ יחסר תי"ו האחד. כמו
 סב מן סבב ועיין קו"א.
 יבא"ד. (מ"א ח'). שהוא כמו משרתת*] וכן יאמר

מִשְׁחָת כְּמוֹ מִשְׁחָתָת:

וכן מן הפעלים שהעי"ן והלמ"ד שלהם דומות זו לזו נמצא בהם ברוב
 ההבלע כמו שאנחנו עתידים לפרש והם הנקראים כעלי הכפל ואע"פ
 שיש בהם סבלי הבלע, הרוב נבלעות:

וכאשר נכתבו בתיבה שתי אותיות הדומות אם תקדם להם תנועה גדולה
 ינדחו שתיהן כמו סִבְבוּ אֵת הָעִיר (יהושע ו'). כֹּונְנֵי יָדֶיךָ (שמות
 ט"ז). מְדוּעַ שׁוֹבְבָה (דמיה ח'). וְהַדּוֹמִים לָהֶם, וְכִשְׁתִּקְדַם לָהֶם תְּנוּעָה
 קְטַנָּה יִבְלִיעוּ הָאֲחֵת*] וְלֹא יִבְאָרוּ קְרִיאַת שְׁתֵּיהֶן אֲלֵא יִקְרְאוּ שְׁתֵּיהֶן
 כְּאֵחָת בְּחֻשִׁיפּוֹת [א] כְּמוֹ רִבְבוֹת אֲפָרִים (דברים ל"ג). כִּי קָלַלְתָּ אֱלֹקִים
 * [איט כן רק מלות רבנות
 קללת רננת. חקקי. לננה לננך
 שהביא השו"א נע כדיט אחרי
 חב"ע וקאח מהמנקדים נקדו כלם
 בח"ס עלת כגט ועיין קו"א.
 יבא"ד.
 תנועה קטנה, אבל ישיטו [ב] מאריך עם
 התנועה

וכאשר [א] ר"ל אחר הח"ג תהיה השו"א שו"א נע ואחר תנועה קטנה יהיה השו"א
 שו"א נח ותנועה על המדקדקים שהאיות ליכוד קיים שכאשר יהיו שתי אותיות
 דומות והראשונה בשו"א אותה השו"א היא שו"א נע והגה ראינו שהרד"ק חשנם לנחיס
 ולמה לא הביא אחד מן המדקדקים האחרונים את דברי הרד"ק האלה וכן מוכח
 מדברים האלה שהרד"ק אין לו חלק בהמלכות התנועה קלה שהמליץ המדקדק ר' זלמן
 העגא ז"ל כי החינק של רבנות יהיה תנועה קלה לדעת המדקדק ההוא ויהיה ח"כ
 לדעתו

התנועה הקמנה ובאות הראשונה מן הדומות שו"א ופתח, כמו צללי (ימ' ו'). מללי*¹, גללי (נחמ' יב) המלקקים בידם (שופטים ז'). קול יללת הדועים (זכר' י"ח). רבבות אלפי ישראל * ח"א זה הוא טעם המוקקים שחטו שללי וחללי וגללי הם (מדנר יו"ד). ברבבות נחלי שמן (מיכה ו'). קללת יותם בן ירובעל (שופטים ט'). בן קללת תגם (משלי ק"ו). ופעמים לא ישתתפו עם השו"א פתח אחר התנועה הגדולה, כמו בצר להם ישדורוני (הושע ו'). או יקראוני (משלי ח'). ישדורוני ולא ימצאני (שם). וכן

אחד התנועה הקמנה, זובח תודה יבבדוני* (תלים ל'). ופעמים יהיו שתי * וכדפס נקמן. אותיות הדומות סמוכות ויקראו הראשונה ולא יבא"ד. השניה כלל כמו מחצצרים בחצוצרות (ד"ה

ח' ע"ו). ומחויאל ילד את מתושאל * ח"א חין להביא רחיה מן מחיאל ומן (רחש' ד') * יראייה בן שלמיה, וכן לששבר (רחש' ל'). לקריאת בן אשר: ננוח ולא ממנאו בשלמים רק מחללים ויששכר:

וכאשר נפגשות שתי אותיות הדומות זו בסוף המלה חו בראשית המלה אשר בצדה כתב הגאון רב סעדיה ז"ל יש מן העברים שקוראים אותם בהבלע, ויש שקוראים אותם בלא הבלע כמו בן-גון (שמות ל"ג). בו ירוץ צדיק ונשגב (משלי י"ב). ואזול לו (שם ק'). זה שבתח הבית מעט (רוח כ'). צרר רוח אותה בכנפיה (הושע ד'). שלח חשך ויחשיך (תל' ק"ה). יששום מדבר רציה (שעיה ל"ה). הביטו אליו ודברו (תלים ל"ד). והדומים להם, ויש אומרים כי לכן שמו שני טעמים בוא"ל ובצוד ובשלח, להפריש ביניהם, ואין זה טעם נכון כי לא ימצע בעבור זה ההבלע, ושני הטעמים מצאנו גם בלא אותיות דומות כמו ערף כלב (ישעיה ס"ו). גרש לץ (משלי ק"ב). פומר מים (שם י"ו). יקח לב (הושע

ד'

לדעתו שו"א הבי"ח שו"א נע והגה רחיו שהרד"ק חשבה לנת הרי שלא עלה המלה ההיא ע"ד הרד"ק אע"פ שהמחבר הג'ל רצה לומר שגם הרד"ק הסכים לדבריו ועוד כמה וכמה טעמים מראים דברי הרד"ק ענין הזה והמעין יראה: [ב] ר"ל מחג:

שהיא

שני הקדוק הפעלים

ד'. הַנַּח לוֹ (שס). מי חכם ויבן אלה* [המשע י"ד]. וחלתם הרבה,
 * והגללה כי הדגר הזה וכתב רבי יונה ז"ל כי יתכן ההבלע חזק
 כשק אס האל מלעיל ולא הוא דבריו בזה בעבור כי רבותיו ז"ל הוזערו
 צמוח או מלע במרכא, ונחלקו הספרים והגיומו מניהם. יבא"ר. בקריאת שמע על האותיות הרומות לבארם
 ולהפסיק ביניהם כמו על-לבבך (דנכ"ס ג'). על-לבבכם (שס י"ח). בכל
 לבבכם (שס). דומה כי בזולת זה יכשר ההבלע, וכתב כי גם כן יתכן
 שתי אותיות שהן ממצא אחת אעפ"י שאינן דומות אחד שהן קרובות
 במצא יתכן ההבלע ביניהן כמו וייתן לי את מערת המכפלה (לש"י ד"ג)
 יתכן להבליע ג"ן ויתן בלמ"ד לי אם ירצה וכן לך אל נמלה (מלי ו').
 אל נא (לש"י י"ב). יתכן להבליע הלמ"ד בנן אם ירצה וכן יחפץ זבן
 (ליו"כ מ'). מארץ זב"ם מלי"ס ל"ד). יתכן להבליע הצד"ק בז"ן וכן בכסף
 וזהב (שס ק"ה). והדומים להם, וכן בתוך התיבה כמו והמעטפים לבלתי
 דדות בגוים (יחזקאל ד'). והעבטת גוים רבים (דנכ"ס טו). ושחטתם בזה
 (ש"א י"ד). והגראה בעיני בכל זה כי הבאור הוא השוכ וההבלע לא יכשר
 ומה שהביא רבי יונה ראה מדברי רז"ל בהזכרתם על קריאת שמע איננה
 ראייה שיותר ההבלע בזולתו, אבל אזהרתם בכל עת שיקרא האדם בתורה
 ובנביאים ובכתובים, אבל הוזהרו בק"ש והוא הדין בכל קריאה, כי
 הקריאה בתורה ובנביאים ובכתובים היא טובה עלינו, ואחד שהיא טובה
 ומצוה עלינו יש לדקדק באותיות ולבאר קריאתם, ומה שהוזהרו בק"ש
 היא לשתי עלות האחת מפני שיש באותן הפרשיות יחוד השם וקבלת
 על מצות, והאחרת שכל ישראל קוראים אותם פעמים ביום חכמים ועמי
 הארץ לפיכך היו צריכין להזהר עליהם מפני עמי הארץ שאינם רגילים
 בקריאה, והנה עוד הוזהרו בבאור האותיות שלא תדמה אות לאחת כמו
 שאמרו צריך להתיו זי"ן של תזכרו שלא תדמה סמך היאמר האומר כי
 התירו לקרוא בתורה בקריאה אחרת זולתי ק"ש שיקרא האדם תסברו
 וישח"י התיב' וענינה, חלילה ועוד כי גם כן הוזהרו בזולתי ק"ש כשיקרא
 אדם שאמרו צריך להתיו סמך כי לעולם חסדו (מלי"ס ק"ו). שלא תדמה
 דזי"ן, וכן הוזהרו בק"ש שצריך לבאר עי"ן אשר נשבע ה' לאבותיכם
 (דנכ"ס י"ח). שלא ידמה אשר נשבע, היאמר האומר שהתירו בזולת ק"ש
 שלא לבאר, חלילה, ועוד הלא ראינו כמה תיבות נשתנו מהצדק לתקן

הקריאה

הקריאה כמו שכתבנו, אבל הנראה בעיני בקריאה שצריך האדם להזהר על כל פנים בעוד שיקרא בחנ"ך לבאר התיבות והאותיות ולהפריש בין הדומות אע"פ שיהיו הדומות בתיבה אחת ותנוע' קטנה לפניהם כמו שהקדמנו, או שיהיו שתי תיבות עם מקף אע"פ שנקראת בחמיפה צריך לבאר כפי שידמה ששתי אותיות קרא אע"פ שנקראת כאחת, כי גם רז"ל כשאמרו צריך ליתן ריוח בין הרכבים כגון על לבבך בכל לבבכם, לא אמרו להפסיק שלא לתת מקף בין שני הלמ"ך כאשר הוא אלא אע"פ שיקראם במקף יתן ריוח והברל ביניהם בלשון שידמה כי שני למ"ך קרא, כי הגה בכל-לבבכם, בכל הוא נקוד בקמץ מפני המקף ואם יקרא אותו בלא מקף יהי' נקוד בחולם, וזה לא אמרו רז"ל להחליף התנועות אשר נתנו למשה מסיני, וכן ע"ש ב"ש"ך (דברי י"א). הַבְּנָה פְּתִיל (מדנ') מ"ז). אע"פ שהאחת רפה והשנית דגושה צריך לתת הברל ביניהם בלשון שאם לא יעשה"ן כן ידמה שלא קרא אלא אחת כי הרפה נבלעת בדגוש'

וכן צריך להזהר בכל קריאה שיקרא האדם * א"ח לפי זה המאמר נראה פסוק בכל עת שיקרא, אבל בדבריו בדברו להפך ממה שכתב למעלה מנזן לשון הקודש גם בווכרו פסוק על פה שלא נסעל מהש"מ"ס בלמרו. ומתקני הגקוד וכו' נמלא שדנכ"ו סתמים בתפ"ל אפשר שיותר לו זה להבליע אות באות זה את זה ע"ש:

מן הדומות ולדבר בהן כאשר ירצה ואע"פ כן הביאור בכל יותר טוב ושידגיל אדם על לשונו הביאור וכל שכן קריאת האותיות שצריך להזהר בהן שלא תרטה הז"ן סמ"ך והסמ"ך ז"ן כמו שבארנו, ולא אלפי"ן עיינין ולא עיינין אלפי"ן ולא ההי"ן חית"ן ולא חית"ן ההי"ן כי אם לא יבאר ולא יפריד בלשונו ביניהם פעמים יבוא לידי חרוף וגדוף, כמו שאמר ר' חייא דר' שמעון ברבי שהי' עלג בלשונו ואמר לו כשאתה מציע אצל וחב"תי לה' (סעיה ח'). לא נמצא סדרף ומגדף כמדך, שהי' עוש' מן החז"ת היא ואע"פ כן העלג אע"פ שהוא אגוס צריך להזהר בכל כחו, ושימנע בדבריו בדברים שהוא עלג באותיותיהן, וכן צריך אדם להזהר ולהברל בין ר"ו ובי"ת רפה, ובין סמ"ך לצד"י ובין כ"ף לקר"ף, ובין תי"ו דגוש' לפת"ת שקריאתם קרוב', והארכתי כל זה בענין הזה לפי שראיתי רבים נכשלים בקריאה ואינם קפדים בקריאתם על דמות האותיות זו לזו ועל (הבלעם) הבלעם אותם במקום שאינו ראוי:

ועתה אבאר לך חסרי הפא על הסדר כפי מהלקותם איש על דגלו באותות לבית אבותם:

זה לך האות בשרש נגש:

השברים, נגש, נגשה, נגשה, נגשו, נגשה, נגשו, נגשו, נגשה, נגשה,
נגשתך:

הביתנים נוגש, נוגשים, נוגשה, או נוגשת, נוגשות. ואין בו פעל כי
הוא סופעים השמים והפעל הוא הפעל אבל בנוגש בישן.
יש בו פעל:

המקד נגיש, ובהפקד פ"א הפעל ותוספת תיז באחרונה נגשת, וכן יבוא
בחסרים ובנוזים בחסרון פ"א הפעל ותוספת תיז באחרונה, ועם
אותיות בוכלים בנגשת בנגשת הבית והב"ף בשו"א וכן ה"ו, ויחבן
ה"ו בקמץ אם תעמוד המלה כמו שכתבנו בשער אותיות השמש בצור
הראשון, והלמד בקמץ לנגשת, ותבוא הלמד בשו"א בהבס העין
לשבת אברם (כחשי י"ז). לשבת עד (מדנר ד"ח). וכן יאמר לנגשת, ואם
למד הפעל ערות יהיו פתוח העין והלמד כמו לנגשת בך (ש"ג י"ח).
עת לנגשת (קלה ג'). וכתב רבי יונה כי מצא בבפר דמשקי מדויק לנגשת
בנגש התיזת. והמים בחירק והגיסל בנגש לחסרון נ"ן מן כמו שכתבנו
בשמש המים מנגשת, ובכלם עיין הפעל ול"ס הפעל בגול, ובהסב עיין
הפעל בקמץ, לבוא לרשת (כמיה ס'). ישר לבת (מג"י ט"ז). שם הם
שבים ללבת (קלה ח'). הצביהו לשבת (ח"ג ק"ג). ונשארו עם הצורל,
ויסב שמואל ללבת (ש"א ט"ז). ואם ירא אתה לדרת (שופטים ז'). וימלאו
ימיה ללדת (כחשי ד"ה). ובא ותלך לקדת (ש"א י"ז). בפתח באתנה, ועם
דבנים בנגשו, לנגשו, בנגשתך, ונגשה, מנגשו, אותיות השמש
בשו"א זולתי המים שדוא בחירק, ועיין הפעל בחירק, ונשארו בגול
ובלכתך בדרך (דב"ג ג'). ובלכתם (ד"ה נ' ד"ד). לכתך אתרי (דמ"ב)
ונגוש בדתבר עם בוכלים בשו"א כמו שכתבנו בשלמים דהה דחיתני
לנפול (ח"ג ק"ח). בנקוד לכם כל עין ימין (ש"א י"ח). ועם הלמד מצאנו
ה"ל שנגשתו בחסרון פ"א הפעל באמרם לפול, לפול, לפול וולתם:
העתידים

שער דקדוק הפעלים

עד

העתידים הצווים והאותיות הנוספות שהם איתן והפקד פ"א הפעל סדס ואמרו:
 הצווי נִשׁ פנע בו (ש"כ ח'). בפתח והוא לנורת פִּעַל, וכן של נעלך
 (יהושע ה'). או בצירי נש. ובמקף בסגול גש-הלאה (ראשית י"ט). והוא
 לנורת פִּעַל או הסגול מקום הפתח, ובתוספת היא נִשָּׁה-נא ושקח-לי
 (שם ק"ז) נִשִּׁי נִשִּׁי נִשְׁנָה או בתולם נִשִּׁי הלום נִשִּׁי הנה וכן נִשְׁנָה בתולם:
 איתן אִנְשׁ, יִנְשׁ, הִנְשׁ, נִנְשׁ, יִנְשׁוּ, הִנְשׁוּ, הִנְשׁוּ, הִנְשׁוּ, הִנְשׁוּ:
 והפעל [א] ואיננו כמעט אבל הוא כשהוא כמו הִלֵּךְ וְהִלְךָ כאשר הודעתך

בביאור סבת המור השני:

העוברים נִנְשׁ, נִנְשָׁה, נִנְשָׁה, נִנְשָׁה, נִנְשָׁה, נִנְשָׁה, נִנְשָׁה, נִנְשָׁה, נִנְשָׁה,
 נִנְשָׁה:

הבינונים, נִנְשׁ, נִנְשִׁים, נִנְשָׁה או נִנְשָׁה, הנה אפי וחמתי נִחַת (ימיה
 ז'). ואם למד הפעל גרונית בפתח, ואת הנִחַת לא השיבותם

(יחזקאל ל"ד). משובה נִצַּחַת (ימיה ה'). פתח בארנח, נִנְשׁוֹת:

המקור הִנְשׁ, ובתשלוס גרין הבנין חסרון פ"א הפעל בתולם נִנְשׁ, כמו
 אך נגוף נגף (סופס"ט ק'):
 העתידים הצוים הִנְשׁוּ, הִנְשׁוּ, הִנְשׁוּ, הִנְשׁוּ:

איתן אִנְשׁ, יִנְשׁ, הִנְשׁ, נִנְשׁ, יִנְשׁוּ, הִנְשׁוּ, הִנְשׁוּ, הִנְשׁוּ, הִנְשׁוּ,
 הִנְשׁוּ, ובא מזה הבנין לנורת פִּעוֹל, גִּמְלוֹ אִתּוֹ (ראשית י"ז).
 כאשר הם נמולים (שם ל"ד):

הפעיל, הִנְשׁוּ, הִנְשָׁה, הִנְשָׁה, הִנְשָׁה, הִנְשָׁה, הִנְשָׁה, הִנְשָׁה, הִנְשָׁה,
 הִנְשָׁה:

הבינונים הפועל מִנְשׁוּ, מִנְשִׁים, מִנְשָׁה או מִנְשָׁה, מִנְשׁוֹת:

הפעול מִנְשׁוּ, מִנְשִׁים, מִנְשָׁה או מִנְשָׁה מִנְשׁוֹת:

המקור הִנְשׁוֹ *] להפיל אותם במדבר (חגים ק"ו). מִהִבִּיט אל האלקים

(שמות נ'). ובא המקור שלם פ"א הפעל *] א"ח נרץ להיות אג'

וחסר היא הבנין ולגפיל ירך ומדנר ה'). משפטו בניני כשהוא זולת נכ"לס. וכן

עם ההיא ולגפיל, ובצירי השג תשיג (ש"א) הצווי בניני לימד:

ל'). וכן הצווי והִפַּף אל דרום (יחזקאל ק"ח):

העתידיים

והפעל [א] כי נגש הוא פעל שמד ולא שייך בו נכעל ואם נלמנו יהיה פירושו

כמו אקל: 10* הגש

שער דקדוק הפעלים

העתידים הצווי הַיֵּשׁ, הַיָּשׁוּ, הַיָּשׁוּי, הַיָּשׁוּת:

איתן אַיֵּשׁ, יַיֵּשׁ, הַיָּשׁוּ, נַיֵּשׁ, יַיֵּשׁוּ, הַיָּשׁוּי, הַיָּשׁוּת, הַיָּשׁוּת,
הַיָּשׁוּת, או בצירי הַיָּשׁ, אַיֵּשׁ, יַיֵּשׁוּ, וְבֵא בַּפֶּתַח בַּסּוּף פְּסוּק,
וְזָנָא אֵלָיו אַל תָּחַת הָאֵלֶּה וַיֵּשׁ (שׁפטים ו'). ואם למד הפעל גְּרוּנִית
אַבֵּעַ יַבֵּעַ, יוֹם לְיוֹם יַבֵּעַ אוֹמֵר (תלמוד י"ט). או בפתח אַבֵּעַ יַבֵּעַ וְכֹלֵי
יַפֵּעַ קָדִים (שם ע"ח). וַיִּסַּע מִשָּׁה (שמות ט"ז). וְהִנְקִיבוּ לְעוֹלָם בַּפֶּתַח כְּמוֹ
שֶׁהָיָה בְּזוֹלָת אֹתָהּ גְּרוּנִית בְּצִדֵי לְעוֹלָם, וּמִפְּנֵי הָאֹתָהּ הַגְּרוּנִית הִיא פֶּתַח
מִקּוֹם הַצִּדֵי כְּמוֹ הַבְּעָנָה שֶׁפְּתִי תִּהְיֶה (תלמוד ק"ט). וְבֵא גַם כֵּן בַּאֲתַח
בַּפֶּתַח, מִקְּמַךְ עַל הַנָּח (קהל י'):

הַפֶּעַל, הַיָּשׁוּ, הַיָּשׁוּת, הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי,
הַיָּשׁוּתִי:

הַבִּינְתִּי [הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי, הַיָּשׁוּתִי,
הַיָּשׁוּתִי:

הַמְקוֹר הַיָּשׁ בְּצִדֵי כְּמוֹ הַגֵּר הַגֵּר לִי (רות ב'):

העתידים אַיֵּשׁ, יַיֵּשׁ, הַיָּשׁוּ, נַיֵּשׁ, יַיֵּשׁוּ, הַיָּשׁוּי, הַיָּשׁוּת, הַיָּשׁוּת,
הַיָּשׁוּת (ויקרא י"א). וְהַיָּשׁוּת בַּחֶמֶה (יחזקאל י"ט). וְכֵן,
בַּחֶמֶה בַּחֶמֶה (שם ל"ב). בְּשׁוּ"א, וְכֵנִי חֲבֵרִי פִּ"א יִלְכוּ אִתְּךָ הַשְּׁלָמִים,
כִּי אֲשֶׁר הֵם לְגוֹרֹת יַפְעוּל בַּחֹלָם, יִדְּוּ בַּחֲתֻבָּתָם עִם הַבְּנִיּוֹת הַעֵץ בְּשׁוּ"א
כְּמוֹ שִׁידֵי הַשְּׁלָם, יֹאמֵר מִן אֶקֻּב (מד"ג ג'). יִקְבְּרוּ אוֹרְדֵי יוֹם (אי"ז ב')
וּמִן יִצֵר, וּבַמְּקֻבוֹת יִצְרֵהוּ (ישעיה מ"ד). וְכֵן יֹאמֵר הַצּוּרִי קְבֵרִי, קְבֵרִי,
צִדְהִי, צִדְהִי, וְכֵן כֹּלֵם, וְכֵן הִלְכוּ עִתֵּיךְ נִתַּן שֶׁהֵם בְּצִדֵי עַל דָּךְ יַפְעוּל
בַּחֹלָם, וְאָמְרוּ מִן הָן, וְחִנְיָהּ לְדַחֲמִים (מנציה ח'). וּמִן יִתָּן, לֹא יִתְּנֵי
הַשֵּׁב רַחֲמֵי (איוב ט'). וְאֲשֶׁר הֵם לְגוֹרֹת יַפְעוּל בַּפֶּתַח יֹאמֵר גַּם הַצּוּרִי הַאֲתָן
כְּמוֹ שִׁידֵי שְׁלָם, יֹאמֵר מִן קָח אֶקְחָ יִקָּח, קָחֵנִי וּבֹאנָה (ש"א ג'). וַיִּקְדְּרוּ
וַיִּשְׁלִיכוּ אוֹתָהּ (חלמ"ז ל"ז). וּמִן נִשְׁאָ, שְׁאָ, שְׁאָרָה בַּחֶמֶךְ (מד"ג י"א).
שְׁאָרָה וַאֲבִי אֲדַבֵּר (איוב ג"א). וְכֵן כֹּלֵם עַל דָּךְ זֶה, וּמִן יִדַּע, דַּע בְּכֹל
דְּכִיךְ דַּעֲדֵי (פסלי ג'):

ועתה אוכיד לך שאר הפעלים שפאיהם נ"ן הבאים בחסרון השלמים אין
צריכין להזכיר, נֹאֵם, נֹאֵף, נֹאֵץ, נֹאֵק, נֹאֵר, שְׁלָמִים הֵם אֲרַנּוּ,
וְהַנְּפֵעַל נֹאֵר בַּחֶסְרוֹן מִן נֹאֵר, נֹאֵרָה, נֹאֵרָהִי * [ח"א זה לפי מהעין האצל
בשאר]

שש רקרוק הפעלים

עה

במראה אתם נארים (מלאכי ג'), הצירי תמורת נדונים ולא מקבל דגש:
 הדגש בגנש, ננשף, ננשים:

גבת, העתידים אנבת ינבת, או בחסרון אבת יבת, הפבח נבח:
 הצווי אוד שלא מצאנוהו ורוב חסרי הגין לא יבוא הצווי מהם בחסרון,
 אין הדבר ברור אם נאמר אותו בחסרון ואפשר שנאמר אותו בחסרון
 פח פחו, כי הנה השדש, נפל, הצווי ממנו לא מצאנוהו במקרא חסרים,
 ורדל נשתמשו בו בחסרון באמרים פול תדתי לאוצר, וכן משרש נד
 אמרו דוד לי בחיי ראשך, וכן יתכן לכל הדומים, אחר שנמצאו שאר
 העתידים בחסרון נאמר גם הצווי בחסרון, אבל המקור בחסרון גין ותוספת
 תיו לא נאמר אם לא נמצאוהו, לא נאמר מן נפל פלת ומן נדר דדת,
 וכן השאר שאינם נמצאים, והמקור מזה נבוח ובאות השמש, לא יכלו
 לנבוח (ישעי' לז). נכח, אין בו בגין הקל, וההפעיל ממנו זכית כמו הגיש.
 נבל, כמו נגש, והגפעל ממנו מצאנו מלה קשה מעט והיא ונבל כעלה
 בלנו* (ישעי' סד). ונפלה ממנו גין השורש ומשפטו וננבל, ובהעדרה
 * ויחס שגשו טל. הוטלה תנועתה על גין הנוספת כמשפט
 יבאד. ויש אומרים כי הוא מבגין הפעיל ומשפטו

ונבל בדגש, ובא הנח תמורתו כמו, ויוד יעקב גויד (לשית' דה').

נבע נגה נח כמו נגש, והמקור נבוע, נגוה, נגוח:

נע כמו נגש והמקור נגוע ונגוע בקצהו (שמות י"ט) או געת לגעת בך (ש"נ יד).
 נף כמו נגש והמקור נגף ורפוא (ישעי' י"ט).

נר אין בו בגין הקל, והגפעל והכבד בו כמו נגש:

נגש כבר בארנוהו וכן נגש כשהו, ובא באיתן ממנו שלם, וכל עצביכם
 תנגושו (שם כ"ח).

נדר נרב נרה נרד, כמו נגש והמקור נדר, נרוב, נרוח, וכי תודול
 לנהדר (דנריס ר"ג). לנרוח עליו נרן (שם ר').

נך כמו נגש, והמקור נרן, ומלת לא ידון רוחי (לשית' ו'). הנח תמורה
 הדגש, ויש אומרים שהוא מצחי עיין:

נף כמו נגש והמקור נוף, ובא ממנו איתן שלם, ושם הפעל מן
 הכבר פהנוף עשן תנוף (לשית' דה').

נוד אין בגין הקל ממנו וההפעיל ממנו בא* ויוד* יעקב גויד (לשית'
 כ"ה

שער דקרוק הפעלים

(*) שָׁמוּ זוּד. יבא"ר. הַנַּח תַּמּוּדָה * הַיּוֹד עַל מַשְׁקַל וַיִּגַּשׁ וַיִּפֹּל :
הַדָּגֵשׁ : הַיּוֹד פְּחוּמָה וְהַיּוֹן דְּגוּשָׁה
גוּל כְּמוֹ נִגַּשׁ, וְהַמְקוֹר גּוּזוּל גּוּזוּר :
נָחַם הַגַּמְעַל נָחַם נַחֲמָיו :
נָחַת הַמְקוֹר נָחַת, הַעֲתִידִים אֶתְּ יָדָהּ וְכוּ' וְכוּ' יָדָהּ עָלֵינוּ (יִרְמִיָּהוּ ד'א).
וְאִפְשָׁד שִׁיחִיהָ, וּבִרְגַע שְׂאוּל יִחַתּוּ (לְיוֹנָה ד'א). סָדָה וְתִרְגַּשׁ הַתִּיּוֹ
מִפְּנֵי הַהַפְסָק, וּבָא מִכֵּז אִיתָן שְׁלָם וְהַנְּתַת עָלַי יָדךָ (תְּלִישׁ ל'ח). וְהַגַּמְעַל
נָחַת, כִּי חֲצִיךְ נָחַתוּ בִּי (סס).
נָטַל כְּמוֹ נִגַּשׁ וְהַמְקוֹר נָטִיל :
נָטַע כְּמוֹ נִגַּשׁ וְהַמְקוֹר נָטָע, לְנָטוּעַ שְׁמַיִם (שְׁעִיָּה ל'א). אוֹ טָעַת עַת
לְטָעַת (קִלְחָה ג').
נָטַף כְּמוֹ נִגַּשׁ וְהַמְקוֹר נָטוּף :
נָטַר נָטַשׁ, כְּמוֹ נִגַּשׁ וְהַמְקוֹר נָטִיר נָטִישׁ וּבָא אִיתָן שְׁלָם מִן נָטַר הַתִּנְפוּר
לְעוֹלָם (יִרְמִיָּהוּ ל').
נָבַל כְּמוֹ נִגַּשׁ וְהַמְקוֹר נָבּוּל וְהַאִיתָן אָנְבַּל יָנְבַּל אוֹ בַּהֲסָרְךָ אָבּוּל יָפּוּל.
נָבַר הַגַּמְעַל נָבַר כְּמוֹ נִגַּשׁ :
נָבַת אִפְשָׁד שִׁיחִיהָ מֵעִיקָר זֶה וְאָבּוּת אוֹתוֹ טָדוּן (דְּנָכִיס ס'). וְכֵן יָבּוּת
הַבָּבוּת וְכוּלֵי וְהַמְקוֹר נָבוּת :
נָבַל כְּמוֹ נִגַּשׁ וְהַמְקוֹר נָבּוּל וְהַעֲתִידִים אָפּוּל יָפּוּל בְּחוֹלָם, אִשָּׁר לֹא
יָפּוּל אֶת בִּשְׂרַ עֲרַלְתּוֹ (רַלְשִׁית י"ז). אוֹ בַּפְתַּח וּמִמְעַל יָפּוּל קִצִּירוֹ
(לְיוֹנָה י"ח). וְהַגַּמְעַל בּוֹ לְגוּרָת פָּעוּל, נָפּוּלוֹ אוֹתוֹ (רַלְשִׁית י"ח). כֹּאשֶׁר הֵם
נָפּוּלִים (שס ל"ד).
נָסַח כְּמוֹ נִגַּשׁ וְהַמְקוֹר נָסוּחַ :
נָסַח כְּמוֹ נִגַּשׁ וְהַמְקוֹר נָסוּחַ וְהַגַּמְעַל נָסַח כְּמוֹ נִגַּשׁ :
נָסַךְ כְּמוֹ נִגַּשׁ וְהַמְקוֹר נָסוּךְ, וְלְנָסוּךְ סָסְכָה וְלֹא רוּחִי (שְׁעִיָּה ל').
נָסַע כְּמוֹ נִגַּשׁ וְהַמְקוֹר נָסוּעַ, הַלֹּךְ וְנָסוּעַ הַגְּבָהָה (רַלְשִׁית י"ב). וְהַעֲתִידִים
בַּפְתַּח הַעֵין סַע סַע וְכוּלֵי אִפְסַע יָפְסַע וְכוּלֵי :
נָסַק כְּמוֹ נִגַּשׁ וְהַמְקוֹר נָסוּק :
נָפַח כְּמוֹ נִגַּשׁ וְהַמְקוֹר נָפּוּחַ אוֹ פָּוַח, לְפָוַח עָלָיו (יִחְזָקָל ד'כ).
נָפַל כְּמוֹ נִגַּשׁ וְהַמְקוֹר נָפּוּל, לְנָפֵל בְּרֹב (מִדְּנָר י"ד).

נָפַץ

נפץ כמו נגש והמקור ונפוצין הכדים ושופסיה ז' .
 נפש הנפעל מצנו נפש נפש וכולי, שבת וינפש (שמיח ל"א) .
 נצג הנפעל מצנו נצב נצבת * ואין בו הכרעה * א"ל אספר פשרו ינ
 נצב ההפעיל מצנו הציגני כלי ריק (ירמיה ג"ט)
 אציתה נא עמך (רא' לנ) ויצג את המקלות (שס"ג)
 נצל הנפעל מצנו נצל נצלה וכולי:
 נצר כמו נגש והמקור נצור ובא איתן מצנו שלם, ובריתך יפצורו (דברי
 ל"ג) . מאיש חמסים הנצרני (פליס ק"ח) . תבונה הנצדפה (משלי ב') .
 ונכתב בו דח אשר אתר כף הבגוי, כצ ולא יעצרה הגשם (מ"א י"ח) .
 נצת הקל מצנו והצת בסבכי הישר (ישעיה ס') . באש יצתו (שס ל"ג) .
 ודגש התיז מפני ההפסק, והנפעל ונצתה חמצי (מ"ג ק"ג) . והכבר
 למה הציגו (ש"ג י"ד) .

נקב גקם, נקף, נקש, כלם כמו נגש והמקור בהם שלם לנחת פעול:
 נשב כמו נגש והמקור נשוב:
 נשג ההפעיל מצנו השג במ הניש .

נשך, נשל, נשף, נשק כמו נגש והמקור בהם שלם לנחת פעול:
 נשק הנפעל מצנו נשק כמו נגש:

נישר וישר במצרה (ד"ס ס' ק') . בא תח תמדת הדגש כמו שבא נ"ב
 יוד יעקב נזיר (ראשיה ק"ח) . לפי שעיקר המלה מחסרי הן מענין
 נסרים כמו שאנו עתידים לבאר בתלק הענין במקומו בעזרת האל:
 נתך כמו נגש והמקור נתוף ובבנין הפעיל מצנו בא המקור שלם, לפחת
 עליו אש להנתיף (יחזקאל ק"ג), והשם כההוון: כסף (שס):
 נתם נתן, נתק, נטר, נתש, כמו נגש, והמקור בהם לנחת פעול:

חסרי הפא ונחי הלמד. נכתבם על עיקרם בשער נחי הלמד בע"ה:

חסרי הקצוות, נתן, נתת, נתתי, נתנו, נתתם, נתנו, או בחסרון,
 מצרים נתנו יד (ליכה ס') . נתנה, נתת, נתתן, ובא בחסרון
 הקצוות, ואיבי תתה לי עודף (ש"ג ק"ג) .
 הבינונים הפועל נותן, נותנים, נותנה או נותנת, נותנות:
 הפועל

שע דקדוק הפעלים

הפעול נתון, נתונים, נתינה, נתונות:

המקור נתון [א] או הית בתסרוך הקצוות והוא בצירי, ואם במקף וסמך למלה זעירא או למלה מלעיל בסגול לתת-לה (לסמך ב'). לתת-לך (לשית ע"ו). לתת-לנו (דנרס ד"ו). ומצאנוהו בתוספת נ"ן בסוף לתתן שם את ארון ברית ה' (מ"א ו'). ובהתחברו לאותיות הקבין למען תהאג בידך (דנרס ב'). טוב התי אותה לך (לשית ד"ט). תהק, תהם, תהכם, תהנו (*). תהה, תהק, תהן, תהכן: * ח"א הוא עטות הממוקק ועקרו העתידים, הצווי הן בצירי, ובמקף בסגול תהנו הטן דעשה לאנחות הע"ן תן-לי הנפש (לשית י"ד). אבל הששיית:

אם אינו סמך למלה זעירא ומלה שהיא מלעיל הוא בצירי כמו הן-להם מה תתן הן-להם רחם משכיל (השע ע'). וגמר, אבל נמצא אוד בסגול הן-להם כפעלים (חלס ד"ח). והמסורת עליו לית כוונה סגול, וחד, ותן-עליה אש (מדנר י"ז). ובתוספת היא הנה אותו על ידי (לשית מ"ב). הנו, הני, ובהפסק אוטר לצפון הני (שעיה מ"ג). התנה או התנה ברגש, איתן איתן, יתן, תתן, נתן בצירי, ואם במקף וסמך למלה זעירא או למלה מלעיל בסגול ותתן-לנו (מדנר י"ז). תתן-לו (דנרס ע"ו). ומצאנו בפתח לגזרת פעל ואנחנו (נתן לך (שופטים י"ז).

יתנו, תתנו, תתן, התני, התננה או התנה: * ח"א הא על משטחו נפתח נפעל, נתן, נתת, נתתי, נתתה, נתתם, נתתו או נתני, נתנה, נתתה, נתתם, נתתו:

הביטנים נתן, נתנים, נתנה או נתנת, נתנות: המקור הנתן או הנתון בתולם, הנתון נתן העיר הזאת (ירמיה ל"ח). כי הנתון יתן ביד מלך בבל (שם ל"ב).

העתידים הצווי הנתן, הנתנו, הנתני, הנתנה או הנתנה, איתן אנתן, ינתן, הנתן, נתן, ינתנו, הנתנו, הנתן, הנתני הנתנה או הנתנה: ואשר

המקור [א] כי הראוי הנת על משקל ג'ש' שחכמה ג"כ ע"א הסגל ונא מ"ו בסוף ונפלה הע"ן כמנהג והיה ראוי להיות דגש לחסרון הע"ן ובאשר שאות נחה לא יקבל דגש חזק לכן נחה לירי במ"ו. המושכת נח נסמך מקום הדגש. כמו שנחה לירי נמלה ויפ ויו נמקום הדגש יפשה ינה:

ד"ה

ואשר פאיהם לכוד מחסרי פא:

לְקַח או בחסרון קָח כי כן מצאנו, קָח על מים רבים (יחזקאל י"ז). והוא קָמַץ כמו אריה שָׁאֵג (עמוס ג'). או בא כן להפריד בינו ובין הצווי, ובא הצווי קָמַץ בזקף, אם אותה תקח לך קָח (ש"א ד"א). ויתכן לומר כי כן נעשה בכל החסרים וכן נגזו הפייטים, ואמר בעל השירים בקרובה גַשׁ ויפגע באבן השתיה את כל התפלה והתחנה הזאת, לְקַחְתָּ, לְקַחְתִּי, לְקַחוּ, לְקַחְתֶּם, לְקַחְתִּי וכולי:

הביטונים לֹקַח וכולי, הפעול לְקַח וכולי, כשלמים, המקור לְקַח את ספר התורה הוזה (דברים ל"א). או קָחַת ולבלתי קָחַת מִסֵּר (ינמי' י"ז). ובא, לבלתי קָחַת-כֶּסֶף (מ"ג י"ג). בשו"א הקי"ף לדרין הבלח אל כסף שהוא מלעיל, וּלְקַחַת גם את הודאי בני (ראשי' ל'). הלמד לשמש, וכן וּלְקַחַת רצון מידכם (מלאכי ג'). ורבי יונה כתב כי שניהם מקור שלם והלמד פ"א הפעל והגבן מה שכתבנו כי הלמד בשניהם לשמש כי לא מצאנו מקור שלם בתוספות היא אותיו אלא אם כן הפ"א בקמץ חטף או בשו"א או בחירק או בפתח אם יהיה עייניו טרונית כמו שכתבנו אבל בקמץ רחב לא מצאנו, וברתחברו עם הנביאים בְּקַחְתִּי את רבקה (ראשי' ד"ה). המעט קָחַתָּךְ את אשי (שם ל'). וכן כלם, או קָח, וכן קָחַם על זרעותי (הושע י"א). מקור, כי בתשלום לְקַחַם ובהעד הלמד הוטל הקמץ על הקוף ושב לקמץ רחב, והשלם עם למד השמש לְלַקְחַם בפלם לְזַכְרֵם, או הוא פעל עבר מן קָח על מים רבים (יחזקאל י"ז). והוא הגבן:

העתידים הצווי לְקַח פר אחד בן בקר (שמות ד"ט). לְקַחוּ, לְקַחְתֶּם, או בחסרון קָח, קָחוּ, ובהפסק, ואת אחיכם קָחוּ (ראשי' מ"ג). קָחוּ, קָחְתָּהּ איתן אָקַח, יִקַּח, תִּקַּח, נִקַּח, יִקְחוּ, תִּקְחוּ, תִּקְחוּ, תִּקְחֶנָּה, וסרוב השתמשם בזה השורש] הפילו הדגש ברוב בעתדי הרבים [כל זה נק חס ל"ס נחזית שנקראים בשו"א, ויפילו הדגש להקל כמו ועיין ק"א. יבא"ד. ויקחו לי תרומה (שמות ד"ה). ויקחו אלך (שם ד"ז). תִּקְחוּ מִסֵּר (נאג"ו). חולתם, וכן בעתדי היחיד הפילו הדגש כמו וְאָקַחַת פת לחם (ראשי' ח'). אתיו אָקַחַת יין (שפי' נ"ז). וכן בשארש גָּסַע, וַיִּסְעוּ, מָסְעוּ, מָסְעִיתֶם, תִּמְלֹךְ הַדָּגֵשׁ לְהַקֵּל:

והנפעל

שער הקדוק הפעלים

והגפעל גַקַח, נִקְחָהּ, נִקְחָתִי וכולי, ובשלמים הוא בעונו גַלְקַח (יחזק' ל"ג).
והוא קטוץ בזקף וארון האלקים גַלְקָחָה (ש"א ד').
לתע הגפעל גַתַע, גַתַעִי, גַתַעו וכולי כי מצאנו ושני כפירים גַתַעו
(איוב ד'). שהוא מן מַלְהָעוֹת כפירים (תל"ס ל"ח). וכן כתבו רבי
יהודה המדקדק ז"ל, ויש אומרים שהוא מן תעה והיה משפטו גַתַעו,
במטקל נראו ראשי הדדים (לש"מ מ'). ובא בקמץ התי"ו כפני ההפסק
והדגש לתפארת, ויש אומרים שהוא מרכב מן עבר ועתיד, ורבי אחי
רבי משה כתב כי הוא מרכב מן נפעל והתפעל כמו ונִכְפַּר לָהֶם הַדָּם
(דנ"ס ק"א). ומשפטו גַתַעו:

ואשר פאיהם יוד מחסרי הפא:

יצב אין בגפעל ובהפעיל ממנו הכרע אם הם חסרי היוד או הגוץ:
יצג אפשר שיהיה הַצִּיגְנִי כלי ריק (ימ"ה ל"א). ויִצַּג את המקלות
(לש"מ ל'). שרשם יצג וכבר כתבנו כי יכשר שרשם נַצַּג כי
חסרי נן הרבים:

יצק יִצְקָהּ, יִצְקָתִי וכולי המקור יִצֹק או צָקַת:
העתידים הצווי יִצֹק בְּחֹלֶם, וגם יִצֹק בו מים (יחזקאל ד"ד). או יִצַּק
בפתח ובהברון צַק לעם (מ"ד ד'). צָקוּ צָקִי צַקְנָה, איתן
אִצֹק, יִצֹק, הִצַּק, נִצַּק וכולי, בדגש כי אִצַּק מים (שע"מ מ"ד). אִצֹק
רוחי (ש"ס). וברוב נפל הדגש להקל, לא יִצֹק עליו שמן (מדנ"ס).
ויִצֹק עליה שמן (לש"מ ל"ה). והִצַּק לפניו (ש"מ י"ג).

יצר העתידים יִצֹר, החסרים ממנו אִצֹר, יִצֹר, הִצֹר, נִצֹר, בדגש כי
מצאנו, ובמקבות יִצְרָהוּ (שע"מ מ'). בשרם אִצְרָךְ בבטן (ימ"ה א').
וכן יִצַּת המקור יִצִּית, ובבוכלים פִּיצוֹת, ויִצוֹת, פִּיצוֹת וכולי, העתידים,
הצווי בחברון צַת, צָתוּ, וכולי, איתן אִצַּת, יִצַּת, הִצַּת, נִצַּת, בדגש,
והִצַּת בסבבי היעד (שע"מ ט').

הגפעל נִצַּת, נִצַּתִּי, נִצַּתוּ, נִצַּתוּם, נִצַּתְנִי, נִצַּתְהוּ נִצַּתְוּ,
נִצַּתוּן, ונִצַּתְתֶּם חֲסִי (מ"כ ד"ב).

הפעיל הִצַּת, הִצַּתִּי, הִצַּתְנִי, הִצַּתְתֶּם, הִצַּתְתִּי, הִצַּתְתֶּם,
הצתו

הַצִּהֶן , למה הַצִּיתִי עַבְדִּיךָ (ש"ג י"ד) . וכבר כתבנו בכל אלה ששרשם נצת, אבל רבי יונה הבשיר בכל אלה שיהיה שרשם יצת בעבור שבצאנו אֲצִיתָנָה יחד (ישעיה ל"ז) . ויהיה הפוך מן יצת כמו שנמצא ברבים מנחי פ"א ונחי עיץ וענינים אחד:

ינח גם כן מחסרי פ"א, לא הַנִּיחַ לאיש לעשקם (ד"ה ח' י"ו) . וַיִּנַּח מטה (מדנר י"ז) . והַנִּיחֵם שם (ויקרא י"ו) . ועוד נכתבנו בנחי הפ"א תמו החסרים, ועתה נחל בנחים, והם נחי הפ"א ונחי העיץ ונחי הלמ"ד ואלה הם נחי הפ"א, ונקרים שער אחד לאו"י כי מכנו תוצאותם:

שער אותיות או"י:

דע יסבילך האלקים כי אותיות או"י הם אמות לכל האותיות וכן קראם בעל ספר יצירה ואמר, שלש אמות או"י, ומה שאמר שלש אמת אמ"ש הם אמת בעולם, אבל אמת הספיד הם או"י ונקראו אמת בעבור כי לא תוכל להוציא לא תיבה ולא אות בעולם סבלתי אהת מהן והן אותיות הנשימה, כי הם פעמים בלא הרגשת אחת המוצאות וזה לך האות בתנועת חמשת המלכים כי הם כלל כל התנועות שיוכל האדם להניע ולהוציא, אא הנה אל"ף נחה אחד התנועה אי הנה יו"ד נחה וגם כן אי, או הנה ו"ו נחה וגם כן או, ואלה הנחים פעמים בכתב ופעמים בלא כתב רק בנשימה לבר, בכתב כמו עֲנַתְבָה אל"ף צִיָּאָר (ש"ג י"א) . לעת צאת המלכים (כלש"י) . ו"ו גבור, ויו"ד שָׁרִיד (מדנר י"א) . ו"ו עֲנַב (כלש"י י"ד) . יו"ד עֵילָם (שס ד') . ויו"ד, ויאמרו אֵלֵינוּ וְקִינֵינוּ (יהושע י') . היו"ד אשר בין הק"ף והג"ן, וגם נתחברו ב' נחים בכתב באחרית המלה האחד לצורך והאחד שלא לצורך כמו אלה שזכרנו שאינם אלא לפי שך הנח הדלכוא אתו (יהושע ס') . ולא אביא שמע (ישעיה ק"ח) . גִּשׁוּא לְשׁוּא עֵרִיד (מ"ס קל"ט) . גִּשׁוּא יִנְשׂאוּ כִּי לֹא יִצְעָדוּ (יחזקאל י') . הו"ו סִימָן רַבִּים וְהַאֲלֵפִין נִסְפּוֹת, וכן הוא וְהוּא, וכן, אף כי לֹא אֲבָל אֲבָל הַיּוֹם הַעַס (ש"ל י"ד) . לֹא הִקְטַבְתָּ לְמִצּוֹתַי (ישעיה מ"ח) . לֹא קִרְעַת שָׁמַיִם (שם ס"ה) וכן כל לֹא הִלְזָא [המלאים] [א] ודוב המקומות יוציאם האדם בנשימה

שאינם

דע [א] ר"ל אותיות או"י כמשפת ממילא עם התנועה הגדולה אף אם חלש נפחנות וגם

שער הקדוק הפעלים

שאינם נכתבות ואין צריכין להזכיר כי הם בכל תיבה שיוציא האדם בלשונו וההיא עמהם בזה הדרך כי היא בתנועות האל"ף ולא בללוהו עם או"י למעם שנוכיר עוד [ב] ופעמי' נכתבות אפילו בנשימה לא נוציאם והיא מלה ועירא בהסמכה אל אשר אחריה, כי יבוא אחרי כן דגש

חזק ולא יבוא זה הדגש אלא א"כ תקדמו תנועה קמנה באמצע ובסוף המלה נח נסתר, כי אחר הנח נראה לא יוכל להיות הדגש חזק לפיכך למ"ד, אל משה ק"אמר דגושה*] ולמ"ד אל משה ואל אהרן לאמר איננה [אף שמת משה מלרע ויולא דגושה, ופעמים נחמוף אותה ולא נחוש על מכל הכללים. יבא"ר. הנח [ג] כמו מה זה מדרת למצוא בני (ראש' ד"ז). מה ברי (משלי ל'). מה בצע (ראשית ל"ז). מה תארו (ש"א ד"ח). מה תאמר נפשך (ש"ד). מה פרצת (ראשית ל"ח). ובאה ההיא הזאת חסרה מהמכתב במלת מלכם תרכאו עמי (ישעיה ג'). וכן מזה בידך (שמות ד'). הרואה אתה מהם עושים (יחזקאל ח'). וכן בהיות מלה ועירא אחריה כמו נבהבו וזולתו (מדנר ד"ז). וכן במלה אחת פעמים נכתבות ונבלעות שלא נוציאם בנשימה כמו [ד] בנות מלכים ביקרו תיה (חלי' מ"א) שנכתב ביו"ד והבית בחירק לקריאת בן נפתלי, וכן ליקרת אם (משלי ל'). וכן והבית והמיתו (ש"א י"ז). שנכתב ביו"ד ואחרים זולתם שנכתבו ביו"ד, אשר יוקד לישראל (שופטים י"ח). אדם לעמל יוקד (חזק ה'). לעד היוקד (שופטים י"ג). ובתולותיו לא הוקדו (חלים ט"ח). על משה כבדיה (יחזקאל ג'). כל כבדיה בת מלך (חלים מ"ה). ואת הכבדיה לפניהם (שופטים י"ח). שמעתי את הלונות בני ישראל (שמות י"ז). ויהיו שניהם ערופים (ראשית ז'). ובגדי ערופים תפשיט (חזק ד"ז). אל נוקדו לדרפא

וגם הה"א היא נח נסתר ונמסכת בנשימה כאלו תהיה אל"ף: [ב] ר"ל שהה"א נכתבת לפעמים ויהיה כאלו אינה כתובה כמו באלה שהביא המחבר מה"א מה"א ברי, שנאה דגש חזק בז"ן מה זה ובני"ת מה ברי אף שידוע שאמר נח נסתר לא יבוא דגש א"כ ראוי שהנח נסתר הזאת נמסכת כאלו אינה ונשאר חטטה קמנה ודגש חזק אחריה ומטעם זה יהיה הלמ"ד אל משה ק"אמר דגש צעבור האטעה הקמנה שבז"ן והה"א נמסכת כאלו אינה: [ג] אלה הם בכלל דחיק ויבוארו

להרפא (ה'ל כ'). ואלה ניקלדו לו בירושלים (שס ג'). כי ביקרם ידעו אותי (ירמיה ל"א). הופה בעשב (תל"ס ק"ב). ואחרים זולתם שנכתבו בי"ז וכן נביכרנאצר, נביכרדצאר (מ"א ד"ח). שנכתב באל"ף, וכן ואוריד פאציר (טעיה י'). וכן בסאפאה (שס ד"ו). כי הסמך השני דגושה, וכן צוארי (רלש"ט מ"ה). צואריכם (ירמיה ד"ז). שנכתב באל"ף ואבד העת אף שדגשימה כי הו"ו בשו"א, ופעמים לא נחטוף אותה ויהיה העת קיים וגם האות אשר אחריה רפה כמו מי במכה באלים (שמו"ט ס"ו). וכן ויאמר יהודה לתמר בלתי (רלש"ט ל"ח). לפי [ה] שמתגלגל שעליו אינו ספרידו, וכן ויאמרו לו חבביו (לחמ"ו ו'). וכן אע"פ שאין המלה זעירא יאבד העת [ו] כשיהיה הפעם באמצע המלה וישאר אחריו כמו מלה זעירא כמו ומשנה-פסוק (רלש"ט מ"ג). קימו צאי (שמו"ט מ"ג). ועשית קערותיו*] (שס *]. המתל דינו כננייה לענין זה ד"ה). ועשית סירותיו (שמו"ט ד"ז). אל מי כמה חנות ונ"ע ועין. קו"א דמית פכה (יחזקאל ל"א). ועשית ציץ (שמו"ט יבא"ד). ועשית פסח (דברים י"ו). עיני הראנה בה (מיכה ז'). אציתנה יחד (טעיה ד"ז). תקחנה לך (ש"א ד"א). תננה ל"י (יחזקאל ה'). ושקה-ל"י (רלש"ט ד"ו). או מי נטה עליה-קו (איוכל) והוא בשתהי המלה הסמוכה מלעיל או מלה זעירא כי קוסו צאו הוא כמו מלה זעירא כי השו"א אינו נחשב, וכן קערותיו כי השו"א אינו נחשב והנה היא כמו מלעיל והנה העין קריאתה מלעיל כמו סמך סירותיו, אבל ועשית

ויבארו להבא: [ד] כי ביקרוחך הקו"ף דגושה בדגש חזק וידוע שנת נסתר ודגש חזק לא יקראו כאלה וכן בכל אלה שהובאו פה: [ה] לל האל"ש קטנה שעליו אינה טעם משסיק כי הכלל הוא שבתחלת התיבה יהיה אותיות בג"ד כפ"ת דגושים בדגש קל. מן מלש יהיה נח נסתר בסוף התיבה שאלו האות שבתחלת התיבה שאחריה אינה דגושה כמו היטה תז"ה, פני תה"ם ודומיהם. אבל אם יהיה משסיק בתיבה הראשונה אז בזה דגש באות שבתחלת התיבה שאחריה אף אחר אותיות אה"י כמו היה בדרותיו (רלש"ט ו'). ומהל כמו פאה (שס ד"ט) ודומיהם. מה שאמר המחבר שלכן בזה הלמ"ד לחמר רפה אחר הה"א באשר שהתלישא קטנה שבתחלת יהודה אינה טעם משסיק כי אלו היה טעם משסיק היטה הלמ"ד דגושה ועיין לקמן בבאורי בענין רפויים בשאר אותיות: [ו] הכלל בכל אלה שתהיה הגנינות בשני התיבות סמוכים באופן שלא יהיה ביניהם רק תנועה אחת כמו דמית פכה ועשית ציץ ודומיהם שבתחלת דמית ככה בזה הגנינה במ"ס דמית וככ"ף ככה ואין ביניהם רק התי"ו הקמולה

שער דקדוק הפעלים

ועִשִׂית בְּרִיחִים (שמות ד"א). הוא רפה לפי שהטעם רחוק בחי'ת, אך אם הנח שאחרי הקמץ גדול או הקסן נכתב לא תדגש המלה אשר אחריה ברוב כמו וילדה לֹךְ (שמות כ"ח), מצאה בַּיִת (תלוי פ"ד). מלאה גַת (יואל ג'). נָסְסָה בֶן (ישעי' נ"ט). מְשַׁלָּה לֹךְ (ישעי' מ'). עִשָּׂה לִי (דברים מ'). תרה לֶךְ (יונה ד'). נִירָא נָא (ירמיה ה') ובקמץ קסן כמו ועִשָּׂה שָׁם (ראש' ל"ה). ועִשָּׂה לִי (שם ד"ז). ועִשָּׂה-כֵן (חשמו' ו'). בְּנֵה-לִי (נמדנר ד"ג). רפה הַלְמַדִּין, ומעטים נמצא בדגש בקמץ גדול כמו שְׁעַמְרָה לֹךְ אמו (שיר ג'). והיתה זאת לכם (ויקרא י"ו). ושנתי עֲרֵבָה לִי (ירמיה ל"ח). שְׁלַחָה לֹךְ (יחזקאל י"ז). נִשְׁבַּח בּוֹ (ישעי' מ'). וְהִחְזִיקָה בּוֹ (משלי ז'). וְנִשְׁקָה לֹךְ (שם). לְמָה בָאתִי (ש"כ י"ד). וכן נמצא בספרים מדויקים כי מְלָאָה גַת (יואל ג'). בדגש, אבל בן נפתלי כתב שהוא רפה, אבל אחר הצירי לא נמצא אחר דגוש, כי אחר הצירי הנח נכתב לעולם בסוף המלה, אך באשר המלה נקודה בפתח גדול או קסן ויהי הגדול באמצע המלה והקסן אף בסוף המלה תדגש המלה אשר אחריה כמו יִצְוֶה לֶךְ (תלוי ל"ח). ואעֲשֶׂה בֵּן (דברים י"ג). ואעֲשֶׂה שָׁם מִזְבַּח (ראש' לה). אֲבָנָה לִי בַיִת מְדוֹת (ירמ' דב). ואם הִיא אֵינָנָה שְׂרֵשִׁית אֵלָא שְׁהִיא נִסְפַת בְּסוֹף הַמְלָה אַעֲפִי שְׁהִיא נִקְוָה בְּקִמְץ, האות אשר אחריה תדגש כש תדגש-שָׁם (שם מ'). קָבָה-לִי (נמדנר ד"ג). הִנִּיחָה-לִי (שמות ל"ג). הִשְׁבַּעְתָּה-לִי (ראש' ד"ה). הִכָּה לִי (שם ל'). אך כאשר תהיה מלה שיש בה אהת מאותיות או"י נכתבת או איננה נכתבת באמציעתה, או בסופה וסמך לה אהת מאותיות בג"ד כפ"ת תרפה להגיע הנח מאותיות או"י ולהוציאו בנשימה באמצע התיבה שלא נכתב כמו דָגִים שְׁבִים וכן כל הדומה להם זולתי מלת בָּהִים שנגדש התי"ו קל מעט ואעפ"כ הנח קיים ולא אבד מהנשימה מהבל ובסוף התיבה כשנכתב כמו אַתָּא בְּקָר (ישעי' ד"ח). חולתו, וכאשר לא נכתב כמו וְהִבִּיתָ בְּצֹר (שמות י"ז). חולתו והיה זה הדגש במלת בָּהִים להפריד בינו, ובין ואשיתו בתָה (ישעי' ה) שהוא ענין שממה לפיכך לא אמרו בָּהִים בתי"ו רפה:

והבלל

הקמולה וכן ועשׂיז לין וכלל חלה שהציא המחבר ולפעמים יש ג"כ שו"א ביניהם כמו במלת קערוהיו חמס השו"א אינה נחשבת בענין הזה לללוש כמו שמכאן והולך:
והבלל

והכלל כל בג"ד כפ"ת [א] דסמך לאר"י רפה בר מפסיק ומפסיק
 דחיק ואתי מדחיק [ב] מפיק כמו אליו פי קראתי (ת"ל"ס מ"ו).
 ארני שפתי תפתח (ש"ס ל"ח). נראה אלי בלון (ראשית מ"ח). בצדקה
 תשים (ש"ס ו'). ועתה בשרה לך (מלי ר"ד). ובאו מהם שלשה רפים
 ונטה עליה קו תרו (טעיה ל"ד). וקול המון שלו כה (יחזקאל דג). ארני
 בם סיני בקודש (ת"ל"ס ס"ח). מפסיק, עשו | בלה (ראשית י"ח). ואשרוף
 איתו | באש (דברי י"ט). וכן כשהוא מפסיק באחד מדמעותים המפסיקים
 והם הטעמים שיש להם נעימה או העמדה [ג] וידועים הם, והיתוב מפסיק
 כי יש לו העמדה כמו הפשט, והתלשא, כמו, בימיו עלה פרעה נכה
 (מ"ג ד"ג). [ד] והוא שבסוף התיבה אינו מפסיק אע"פ שיש לו נעימה
 לפי שנקשר ומתגלגל הוא בנעימתו עם התיבה אשר אחריו, ובמסורת
 כל בהציואם פשוטם ודומיהם סמך לתלשא לבן אשר רפה, ודגש לבן
 נפתלי, [ה] והרין חוטרין אינו מפסיק אע"פ שיש לו נעימה כמו התבור
 אלא שזה מתגלגל עם התיבה אשר אחריו כמו, למה תעשה כה לעבדיך
 (שמות ה'). נענית לך כה (יחזקאל י"ד). ובשלשת הספרים* הטרחה
 שהוא בראש התיבה מפסיק כמו ואני ברוב * א"ל הם חיוכ משלי תהלים
 הסדך (ת"ל"ס ה'). והאדר אינו מפסיק, דחיק שהם משוים בטעמיהם:
 [ו] כמו מה-פרצה (ראשית ל"ח). מה-תארץ (ש"א ד"ח). מה-בצע (ראשית
 ל"ו). מה-ברי (משלי ל'). אתי מדחוק כמו אל כי דמית ככה (יחזקאל ל"ח).
 וזבחת פסח (דברי י"ו). עליה פריץ (ראשית ל"ח). ועבדיך באי (ש"ס מ"ב).
 ארצה פנען (ש"ס י"ב). אנכי ה' עשה כל (טעיה ל"ד). אנפת בי (ש"ס
 ל"ז)

והכלל [א] חף שלדעת המחבר בזה דגש קל גם בשאר האותיות זולת בג"ד כפ"ת לדעת
 המדקדקים מ"מ בשאר שבאותיות בג"ד כפ"ת יש הבדל בהצורה בין דגש לרפה משא"כ
 בשאר האותיות לכן בהבדיל האלה באותיות בג"ד כפ"ת חבל באמת דעת המחבר בשאר
 האותיות כמואר צענין הקודם: [ב] ר"ל בשאר תהיה אותיות או"י נח נראה: [ג] ונאו
 המדקדקים סימן קד"ס תמ"ס ר"ל קדמא דרגא מרכא תלישא קטנה מהבך ירח בן
 יומו. מנח. אלה הם טעמים המשרתים ויש עוד משרת האקרא מאילא והוא דומה
 בצורתו לטפתא, וכל הטעמים שאינם מאלה השמונה הם טעמים מפסיקים: [ד] התלישא
 קטנה והתלישא גדולה טרחה שיה ולכן שמו התלישא קטנה חמוד בסוף התיבה והתלישא
 גדולה בחת"ל התיבה כדי להבדיל ביניהם. והתלישא גדולה הוא טעם מפסיק והתלישא
 קטנה טעם משרת: [ה] ר"ל מרכא כשלה: [ו] נקרא דחיק לדעת המחבר חס תהיה
 תיבה כמוכה לזיבה שאחריה במקף וצבא ה"ל נח נסחר בסוף התיבה הראשונה כמו
 אלה

שער דקדוק הפעלים

י'צ). יִמְשְׁנֶה-כֶּסֶת (לש"י מ'ג). עֲשֵׂה פְרִי (סס ב'). הַעֲשֵׂה-פֶלֶא (תל"ס ס"ח). אֲשֶׁר יִבְנֶה-בַּיִת (ל"ה ב' ב'). חֲקַרְנָה כִּן-הָיָא (ליו"ב ה'). גִּאלָה בְּזוּרְע עִמְךָ (תל"ס ע"ז). ואם נקוד צירי הוא רפה [ו] אעפ"י שהמלה מלעיל כמו עֲשֵׂה פֶלֶא שמת ס"ו). והדומים לו, והמעם לפי שנקוד צירי והנח כתוב, אבל אשר הם קמרים שיבא אחיהם דגש אין הנח כתוב, אף על פי שיש מעושים עם הנח כתוב, אבל עם הצירי אין אחד דגש כמו שכתבנו למעלה, וכן אחד הקמץ רפה אעפ"י שהוא אתי מדחוק אם אין הפעם באות הראשונה מן התיבה אשר אחריה כמו, וְעָשִׂיתָ קְרוֹכֶת (גס ד"ז). בַּיִתָּה פֶרְעָה (לש"י מ"ז). מְבַרְכֶיךָ קָרוֹךְ (מדנ' ד"ד). אבל גִּאלָה בְּזוּרְע עִמְךָ (תל"ס ע"ז). אינו על המצג כי אין המעם באות הראשונה, במלת בזרוע וכן חֲקַרְנָה כִּן-הָיָא (ליו"ב ה'). אעפ"י שמלת כן היא מלה זעירא, אחד שהיא סמכה למלת היא לא היה לה להיות משפחה כמשפט מלה זעירא אלא שבן מצאנו אותם*] ואם בית בזרוע [ג] נסערי הדעים הם רש"י. משובח בגעיא הוא יפה, וכן עֲבִיתָ בְּשִׁיתָ יבא"ד. (דנר"י ל"ב). אינו על המצג כי נדגשה דב"ף ואין המעם בה:

ועוד כלל אחד כשהיו שתי אותיות מבג"ד כפ"ת בתחלת התיבה והשנית רפה תדגש הראשונה אעפ"י שסמכה לאה"וי והוא שתהיה האות הראשונה בשו"א ויהיו שתי אותיות בית ובית או כ"ף וכ"ף או בית ופ"א או כ"ף ובית או כ"ף ופ"א, כמו נִשְׁכָּבָה בְּבִשְׁתֵּינוּ (ימ"ה ג'). בְּהַכְּבֹדִי בְּפֶרְעָה (שס"ו י"ד). לֹא יִרְדְּנִי בַּפֶּדֶךְ (ויק"ו ד"ה). קָמְנָה בְּכַף אִישׁ (מ"ח י"ח). הֲלֹא כִכְרַכְּמִישׁ כָּלְנוּ (תע"ה י'). ובאו שלשה מהם רפים, ויהי כְּבוֹאֵךְ שם העיר (שמואל א' י'). משליך קָרְחָו כְּפָתִים (תל"י קמ"ו). הן אני כְּפִיד לֹאל (ליו"ב ל"ג). ועוד אחד אבל לא הביא אותו בעד המסודת, והיא כְּפֹרְחֹת (לש"י מ'). וכ"ף ונימל פליגין עליה כמו הֲלֹא כְּנֶסֶת בַּהּ (חזקאל י"ז). אור נֹא כְּנָבֵר חֲלֻצִיד (ליו"ב ל"ח). יש שקוראין רפה

והיא

אלה שהביאו סה. ולחי מדחוק הוא אם תהינה הגני בנינו בשחי תיבות סמוכים זל"ז בלשון שלח יהיה ביהם רק תעשה לחח ולוחה התעשה תהיה קמן כמו שגארחי לעיל: [ו] כי אם תהיה תעשה קמנה והגנינה מלעיל אז יהי ג"ל בכלל לחי מדחיק כמו אֶבְרָה בַּהּ (מדנר ד"ג) עֲשֵׂה כָל (תע"ה מ"ה) שהגנינה מלעיל מכה כסוד

לחור

והיא קריאת בן אשר, ויש שקוראין דגש והיא קריאת בן נפתלי, אבל
 בית ודלית או כ"ף ודלית או בית וכ"ף רפה, כמו או בדל און ועמי'
 ג'). גם עתה כדברייכם (ראשי' מ"ד). כסכה בברים (ישעי' ח') ועפי' בכתף
 פלשתים (שס י"ח). שכבו בכבוד (שס י"ד). וכן אם חצי התיבה [ח]°
 * ר"ל הגייה. יבא"ד. רפה אע"פי שהאות הראשונה שורש במלה

הוא דגש כמו ושמחי כדכד (ישעי' נ"ד) * גלאתי כלכל (ירמי' ד') ובאו
 ברפה בשתי אותיות דומות או אינם דומות

והם שהאות הראשונה תשמש במלך° כמו
 והוא אשה בבתוליה יקח (ויקרא ד"ח). והיתה
 בבל (ישעי' י"ג). אולו בבהילו (עזרא ד').
 * ח"א ונעלי המסוכת מנו
 חוטי כלל הזרים.°
 ° וי"א כי הראשון רפי והשני
 דגש. יבא"ד.

והיה בכזיב (ראשי' ל"ח). הנה בדבר ה' מאסו
 (ירמי' ח'). אם לא כדברך (שופטים י"ח). כי
 כנבזה שמים (תל' ק"ג) פליגין עליה. ומעטים

נמצאים בדגש זולתי הבלל שכתבנו, אשירה לה' כי גאה גאה (שמו' ע"ו)
 מי כמזכה גאדר בקדש, עם זו גאלתי, ידמו כאבן, שירו לה' כי גאה
 גאה (שס). קתרום שבכא פסנתרין (דניאל ג'). גרבריא דתבריא (שס ג')
 וחכמה כחכמת אלהין (דניאל ה') ובמקצת נוסחאות מספרי המסרה כתוב
 עמדם גאלת בזרוע עמך (תל' ע"ז). אבל דתבריא אפשר שהוא מהכלל
 שזכרנו שהם שתי אותיות בניד כפ"ת בתחלת התיבה, אבל לא זכרנו
 אותו בתוך הכלל לפי שאין אות הראשונה אות שמוש כמו אותם שזכרנו

ועוד

אחור ונשאר' ה"א אחר חנועה קטנה בלא נגינה ונחשבת כאלו אינה ונאה דגש
 חזק בלות שאחריה: [ח] הכונה בזה שמלאו שאותם התיבות שח"ס השני דומה
 לח"ס הראשון כמו כדכד כלכל בלו דגושים אחר ח"ו"י. והלשון ח"י התיבה רפה
 שאמר המחבר קשה * לבאר כוונתו בזה ונראה משום שכל המרובעים והמטופלים
 הגמלאים בחנ"ך אמרו המדקדקים שהם מננין פעל הדגש והגה כדכד כלכל גלגל
 ודומיהם הם מגזרת נחי עי"ן וכ"כ המחבר לקמן ובמקום שהיה העי"ן ראוי להיות
 דנושה השמיטו הדגש וגם ו' עי"ן הפעל עצמו נמלה והמורה זה נכפלה בחס הש"א
 והלמ"ד ואפשר שלכמה הזאת קרא המחבר את התיבות האלה ח"י תיבה רפה כלומר
 שבמקום הדגש בא התיבה שני מלאין מחוברין ורפה:

* הוא פשוט חס הח"י החכה האחרונה הדומה לראשונה רפי או הראשונה דנושה
 כמו כלכל כדכד. ועיין מהלך שבילי הדעת לרמ"ק, יבא"ד.

שער הקזק המעלים

ועוד כי אינו בכל שתי אותיות בג"ד כפ"ת כמו שכתבנו, ואע"פ כן קשה הוא קריאת הדל"ת רפה סמוך לתי"ו לפיכך הדגישו הדל"ת וכן טחבמת אלהין היה דגוש מפני כובד קריאת הב"ף רפה על התי"ת והגשורים הם המשה עד יבוא ויודה צדק, ואם אותיות או"י אינם אחר תנועה אלא אחר שו"א כמו תשא שוא וירא לא תרפה אות בג"ד כפ"ת הבאה אחריה לפי שלא תקרא האות נחה אלא אם כן היא אחר ותנועה אבל אם היא אחר שו"א איננה נחה ואיננה יוצאת בנשימה כלל והרי היא כמו שאיננה, לכן תדגש אות בג"ד כפ"ת הבא אחריה כמו וירא געל (שופטים ט'). וירא פרעה (שמות ט'). וירא ה' (ש"א ד"ג):

ומה שזכרנו אלה שש אותיות בג"ד כפ"ת לפי שהם דגשות ודפות [א] מה שאין כן בשאר אותיות, ובעל ספר היצירה כתב הרי"ש עמדם שאמר שבע כפולות בג"ד כפ"ת, וקריאת הרי"ש רפה ודגושה לא שמענו, אבל מצאתי במחברת עלי בן יהודא הגזיר זה סימן רי"ש הדגוש והדך לבני מעזיה היא טבריה בלבד כי הם מדברים וקוראים במקרא וברבריהם הוא בפי האנשים ונשים וטף לא יוזו ולא יתחלף, קוראים בו במקרא ומדברים בו ברבריהם במקום דגש ודגש ובמקום רפה רפה, וסימן רי"ש הדך שבמקרא אשר איננו דגש, נצב וסמוך לשמונה אותיות וד"ט סצ"ת ג"ל [ב] כמו מזרק, מורקות, מדד, הדריכני, דרכים, מטרות, עטרות, למרוף, המריפני, ישראל, סרני פלשתים, מצרים, יצרו, יצרו, מצרף, ואצרף, יתן, יתרי, הבתרון, נר, נדר, לרוין, אלה שמנה אותיות כאשר תהיה אחת מהם סמוכה לרי"ש וקודמת לו כאשר פירשנו, ויהיה ניקודו

בשו"א

ומה [א] ל"ל שגכר ההבדל בין דגש לרפה בקריאה משא"כ בשאר האותיות אבל בלחמת גס בשאר אותיות בזה דגש קל לדעת המדקדקים האחרונים. אמנם העיקר נראה בדעת הרד"ק החלוק שבין בג"ד כפ"ת לשאר האותיות הוא שהאות בג"ד כפ"ת או שהוא רפה או דגוש ולא נמנע אמנעי בענין הזה אבל האותיות האחרות זולת בג"ד כפ"ת נקראים תמיד חזקים אף אם אין דגש רק שלא יהיה רפה עליהם חוץ מן היו"ד שנקראת תמיד קלה אף בלא רפה חוץ מאם תהיה בו דגש כאשר בלא האמנר כל זה בסמוך וממנה על כל המדקדקים האחרונים שלא הביא אחד מהם דברי הרד"ק האלה ויש מהם שהביאו קצת מדבריו וחשבו עליו דברים אשר לא עלו על דעתו: [ב] הטונה בכל הדברים האלה בענין דגשות הרי"ש הוא זה. האותיות ל"ל בין אם בזה רי"ש אחריהם והן נקודים בשו"א ובין אם בזה הרי"ש לפנייהם והרי"ש עמה נקודה בשו"א. הרי"ש רפויה אבל אותיות זד"ט סצ"ת אינה רפויה הרי"ש

רק

בשׂוֹיָא, תהיה קריאתו בלשון רך, כמו מוֹרַח (דנר' ד'). מוֹרַק (מדנר י')
 ואם יהיה ריש הסמוך לשש אותיות ונקודן בשׂוֹיָא יצא בלשון רך, ואם
 אין שׂוֹיָא תחת זמיר סצית או תחת ריש דגש, וכן שתי אותיות גיל
 הסמוכות לריש [ג] מלפניו כמו עֲרִילִי, קָרְנִי, מֵר לִי מֵר (ישעיה ל"ח).
 עֲרִילֹת (ש"א י"ח), קָרְנֹת (ויקרא ד'), גִּרְנֹת (יהושע ט'). בְּרַנְנָה (תלים ק')
 על דרך זמיר סצית יצאו השנים ושמושם בלא שׂוֹיָא, ושאר הריש שבמקרא
 דגש סמכים לעד לעולם, וכן בשאר האותיות שאינם בגיד כפ"ת נקראות
 חזקות וקלות כשיבוא עליהם אותיות אדו"י, כמו מִפֶּר מַחֲשָׁבוֹת (חיו' ה)
 [ד] אֵעִפִּי שֶׁהֵמָּם אינה דגושה קריאתה קלה כמו, הנה אנכי יוצא מֵעֵפֶף
 (שמוח ח'). וכן מִהֶעֱיָף לְמִינֵהוּ (רמז' ו'). חזקה הלמ"ד, עֲשֵׂה לִי (דברים
 ח'). רפה הלמ"ד וכן, ויאמר יהודה לְחֹמֶר (רמז' ל"ח). לִפִּי שֶׁמִּתְגַּלְגַּל
 עליו אינו מפסיקו, וכן ויאמרו לו חֲבֵמִי (חמ"ד ו'). וכן שְׁלוֹם שְׁלוֹם
 (ישעיה ל"ז). השי"ן חזקה, דְּבָרֵי שְׁלוֹם (חמ"ט ט'). רפה, וכן נִירָא נָא
 (ירמיה ס'). נו"ן נירא חזקה ונו"ן נא רפה, וכן נו"ן עֲלִינִי דִּינִי, רַגְלִינִי,
 וכן דרך שאר האותיות זולתי הו"ד שהיא קלה לעולם, זולתי אם תדגש
 והיא עם אותיות או"י בזה הדרך כמו שהראיתך כי היא גם היא מהנחות
 ולא כללוא עם או"י כי היא כתנועת האל"ף ואחר [ה] שזכרו האל"ף הנה
 זכרו אותו, ועוד כי אין נחותה כמו האל"ף כי האל"ף נחה כשהיא פ"א
 הפעל ברוב כמו שתראה בנחי האל"ף ולא כן הה"א, כי מן הלך ומן הרג
 אהלך יהלך אהרג ולא תהיה נחה לעולם, וכן באמצע התיבה לא
 תמצאנה נחה כמו האל"ף אבל נחותה בסוף התיבה פעמי' תראה גם בסוף
 התיבה כמו היא כנוי הנקבה המפיק, [ו] וכן בשרש, תראה פעמים כמה
 תמה גבה*], והאל"ף לא תראה לעולם בסוף התיבה, ולכן לא יקראו
 אמות כי אם או"י, ופעמים רבות תבוא הה"א * ח"א והס' ד' ההי"ן והדגישות
 תמורת האל"ף כמו התיו לאכלה (ירמיה כ"ב) הביאם המחבר וסימנס ה"ג כ"ד.
 כמו אֲתִיו אֶקְחָה יין (ישעיה כ"ז). וְהִרְאֵל אַרְבַּע אֲמוֹת (יחזקאל מ"ג) כמו
 והאריאל

רק אם באו לפני ריש והם נקודים בשׂוֹיָא ולא בענין אחר: [ג] ר"ל הריש תהיה
 לפני האותיות כ"ל: [ד] זהו שכתבתי לעיל ההבדל שבין בג"ד כפ"ת לשאר אותיות
 ששאר האותיות נקראים חזקים תמיד אף בלא דגש חזק מאס יבואו אחר אותיות אלו"י
 שבהם רפה אחריהם מש"כ בג"ד כפ"ת שבאים תמיד או בדגש או ברפה: [ה] ר"ל

שער דקדוק הפעלים

הֶאֱרִיאֵל, וְהִיךְ יוּכַל (דניאל י'). כִּסּוּ וְאִיךְ יוּכַל, הִלָּהּ הִיא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן (דברים ג'). בְּהִיא כִּסּוּ בְּאַלְיָף, בְּלִהְיִיהֶם (שמות ז'). כִּסּוּ בְּלֵאמֹדֶם, מִן לֵאמֹת אֵת פְּנֵיו (ש"ג י"ט). וּבְנָחֵי הַלְמֵד רַבִּים כִּסּוּ שְׁאֲנוּ עֲתוּדִים לְבָאֵר, וּתְבוֹא הִיא תְּמִרַת הוֹי אֶהְלֵה (לחשיט י"ג). בְּהִיא כִּסּוּ אֶהְלוּ בּוֹי, וְכֵן, אֲשֶׁר מִבִּיבּוּתוֹ עֲזָרָה (יחזקאל י"ג). בְּהִיא כִּסּוּ בּוֹי, פִּרְעָה וְכֵל הַמִּוֹנָה (שם ל"ח). אֵת קוֹל הָעַם בְּרַעוּחַ (שמות ל"ג). וְהִזְהִידָה וְנִשְׁמַר (ש"ג ו'). כִּי פִרְעוּחַ אֶהְרֵן (שמות ל"ג). אֲסִי לְגַפֵּן עִידָה (לחשיט מ"ט). וּבְדַם עֵבִים סִיתָה (שם). וְהַדּוּמִים לָהֶם בַּתְּנוּעַת הַחֹלֶם, וּבַתְּנוּעַת הַשּׁוֹרֵק, סִיאֵן שְׁפַכָּה אֲשׁוּרִי (תל"ס ע"ג). יָדִינוּ לֹא שְׁפַכָּה (דברים ק"ח). לֹאמֵר שְׁמַמָּה (יחזקאל ל"ה). עֵרִים לֹא נִשְׁבָּה (ירמיה ק"ב). וְהַדּוּמִים לָהֶם*] וְהֶאֱלִיף תְּבוֹא

תְּמִרַת הִיא כִּסּוּ וְאֵת יִתֵּר הָאֲמֹן (שם כ"ב) [* ח"ח וּבְמִסְכּוֹת שִׁטָּה אֲחָה אֲנִי אֶשְׁתַּלֵּל (תל"ס ע"ו). מִן ק"ו מִלֵּן דְּכַחֲבִין הִיא וְקִרִין אֲתַחֲבֵר יְהוֹשִׁפֵט (ד"הג' ק'). אֲשֶׁבִים (ירמיה ו"ז שורק:

ק"ה). כִּסּוּ שְׁכַתְּבֵנוּ, וְכֵן וְשָׂנָא אֵת בְּגֵדֵי כְּלָאוּ (סוף מלכ"י). דְּמַלְכִים, עַל כֵּן גָּבְהָא קוֹמְתוּ (יחזקאל לא). כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שְׂנָא (תל"י קב"ו). עַל שְׂאֵרֵי הַגִּיִם וְעַל אֲרוֹם כְּרִיא (יחזקאל ל"ו). וְהִיא לָכֵם לִזְרָא (מדכ' י"ח). וְיִצְא בְּחִמָּא גְדוּלָה (דניאל י"ח). וְהִי תָה אֲדַמַּת יְהוּדָה לְמִצְרַיִם לְחָנָא (ישעיה י"ט) כְּמִטְרָא לְחֵץ (ח"ה ג'). כַּעֲגֵלָה דְשָׂא (ירמיה ג'). קְרָאֵן לִי מִרָא (רות ח') וְכֵן הוֹי תְּמִרַת הוֹיֵד בְּמַלְתָּ הוּא, וְהֵם רַבִּים כְּתוּבִים בּוֹ וְנִקְרָאִים בַּחֲדוּק, וְכֵן הוֹיֵד תְּמִרַת הוֹיֵד בְּמַלְתָּ הוּא, כִּסּוּ עַמְלָה הִיא בְּעֵינֵי (תל"ס ע"ג). שְׁנַתְּבַב בּוֹיֵד וְנִקְרָא בַּתְּנוּעַת הוֹיֵד בְּשׁוֹרֵק, וְכֵן, וְתֵאבֵל הִיא וְהוּא (מ"ח י"ח) וְהִיא עוֹן פְּלִילִים (ח"ו כ"ח). נְכַתְּבִים בּוֹיֵד וְנִקְרָאִים בְּשׁוֹרֵק:

וְכִסּוּ*] שְׁנַצִּיא אוֹתוֹת אוֹרֵי בְּנִשְׁמָה לְבַד [* ח"ח כִּסּוּ כֵל הִיא שְׁנַתְּבָה אַעִיפּ שְׂאִינֵן נְכַתְּבוֹת כֵּךְ נִצִּיאִים כַּחֲבִין הוּא בּוֹיֵד כֵּךְ מִן י"ח פְּעֻמִּים בְּהַרְגֵּשֶׁת הַמִּצְאוֹת אַעִיפּ שְׂאִינֵם נְכַתְּבוּ דְכַחֲבִין הִיא עַם הוֹיֵד:

כִּסּוּ כִּסּוּ, [א] רִיחַ הַנְּחוּחַ (לחשיט ח'). שׁוֹמֵעַ, נִוְסֵעַ, יְרוּשָׁלַם, נִוְחַ דְּנָאֵל

כַּאֲשֶׁר תְּהִיָּה הִיא נְחָה אַחַר מְנוּעָה גְדוּלָה נְמַשְׁכָּה בְּנִשְׁמָה עַמּוֹ הַאֲלִיף וְלִכְךָ לֹא זָכְרוּ לְחַמָּה הַמְדַקְדָּקִים כְּמִן לְחִמּוֹת אוֹרֵי כִּי אַחַר שׁוֹכְרוּ דִין הַאֲלִיף מִמִּילָא נְכַלְלָה בְּחֹכֶם גִּבֵּי הִיא כִּי הִגְרָהן שׁוּיִם בְּנִשְׁמָה: [ו] רַל כַּאֲשֶׁר נַעֲשָׂה סַעַל מִשְׁרַשׁ שְׁסוּפֵי הִיא בְּחִיָּן הַשְּׂרָפִים אֲשֶׁר מִנְאֵר וְהוּלֵךְ:

וְכִסּוּ

דָּנָאֵל (יחזקאל י"ד) דָּנָה חֲבֵם אֶתָּה מִדָּנָאֵל (שס ד"ח). וְנָה דָּנָאֵל (שס י"ד) שְׁלֹשָׁה דְנִיאֵל אֱלֹהִים כְּתוּבִים בְּלֹא יוֹד, וְהַיּוֹד נִקְרָאתָ בְּהֵם בְּתַנּוּעוֹת הַצִּירִי אֵעִים שְׂאִינָה נִכְתָּבָת, וְאִשֶׁר אַחַר הַחֹלֶם וְאַחַר הַשּׁוֹרֵק נִקְרָא וְיֹז, וְאַחַר הַצִּירִי אִם הַחִירֵק נִקְרָא יוֹד, וְכֵן נִשְׁאַלּוֹת זֶה לָזֶה בְּרַגְעָתָן הָאֵלֶּיךָ בְּתַנּוּעַת הַיּוֹד שֶׁהוּא בְּחִירֵק כְּמוֹ וְרָצָאתִי אֶתְכֶם (יחזקאל מ"ג). אֶתָּה דְכָתַבְתָּ כְּחָלָל דָּהֵב (מל"י ס"ט). דְּפָאֵנִי אֶת בָּבֶל (ינמ"ה כ"א). רָאִשׁוֹן, רָאִשׁוֹנָה כְּלֹאֲתִי רִנְלִי (מל"ס ק"ט). דְּפָאֲתִי לְמִים הָאֱלֹהִים (מ"ג כ'). כָּל הַקָּאִישׁ עַל עִם לֹא יִעִילּוּ לְמַעַם (שפ"ה ל'). וְנִכְתָּב הַבְּאִישׁ בְּשָׁנֵי נַחִים כְּמוֹ, כִּי לְהֵם הִיָּה הַגּוֹרֵל רָאִישׁוֹנָה (יחזקאל מ"ג). הַהֲלֵכִיָּה אֶתָּה (שס י'). וְלֹא אָבִיא שְׁמִיעַ (שפ"ה ד"ח). נִשְׁוֹא לְשׁוֹא עֵרִיד (מל"ס ק"ט). וְבְתַנּוּעַת הַיּוֹד שֶׁהוּא הַצִּירִי, לַעֲתָ צָאֵת הַשּׁוֹאֲבוֹת (כחש"ס ד"ד). וְזוֹלָתָה, וְבְתַנּוּעַת הַיּוֹד שֶׁהוּא חוֹלֶם, רָאִשׁוֹן, וְהִיָּו שְׁלֹשִׁים לְמַשִּׁיכָה (ינמ"ה ל'). בְּצִיָּאתִי וְנִבְאִיו (יחזקאל מ"ז). וְבְתַנּוּעַת הַיּוֹד שֶׁהוּא הַשּׁוֹרֵק מִסְעָף פָּאֲרָה (שפ"ה י'). וְכֵן הַיּוֹד בְּתַנּוּעַת הָאֵלֶּיךָ שֶׁהִיא קִמְצָן, עֲרִיב, יִדְיוֹ, רִנְלִי, וְכֵן בָּאָה יוֹד נִעְלָמָת מִהַמְכַתֵּב בְּתַנּוּעַת הַקִּמְצָן, וְעֵלְתָה בְּאֹרֶךְ כָּלָה (עמוס מ'). שֶׁהוּא כְּמוֹ כִּיֹּאזֵר, וְאַחַר שָׁאֵלוֹ הָאוֹתִיוֹת הֵם נַחֹת וְדִרְכָם לְהִסְתַּר בְּרֹב הַסְתִּירוֹ וְהִפִּילּוֹ אוֹתָם מִהַמְכַתֵּב וּמִהַמְבַטָּא בְּפַעֲלִים שְׂאֵרָת מֵאוֹתִיוֹתֵיהֶם הָאֵלֶּיךָ אִם הַיּוֹד, פִּיֵּא הַפַּעַל אִם עֵינֵן הַפַּעַל אִם לְמִדַּ הַפַּעַל, וְהָאֵלֶּיךָ תִּמְצָא פִּיֵּא הַפַּעַל וְעֵינֵן הַפַּעַל וְלְמִדַּ הַפַּעַל, וְהַיּוֹד תִּמְצָא פִּיֵּא הַפַּעַל וְעֵינֵן הַפַּעַל אִם לְמִדַּ הַפַּעַל לֹא נִמְצָא כִּי אִם הַשֶּׁרֶשׁ חַיִּי, וְהַיּוֹד לֹא תִּמְצָא פִּיֵּא הַפַּעַל וְלְמִדַּ הַפַּעַל כִּי אִם עֵינֵן הַפַּעַל, שְׁהַיּוֹד, אִין לָהּ וְלָדָה (כחש"ס י"א). הִיא תִּמְצָרֵת יוֹד יֹד, וְוִיָּו שָׁלוֹ הִיָּתִי (אִיֹּב י"ז). לֹא שְׁלֹשִׁים (שס כ'). אִינְנָה לְמִדַּ הַפַּעַל כִּי הִיא תִּמְצָרֵת הִיא שְׁלֹשָׁה, וְכֵן הִיא אֶחָד (שס מ'). שְׁחִי (יחזקאל מ"ז). הַנְּסִתְרוֹת הֵם תִּמְצָרֵת אֶתָּה שְׁחִי, וְהִיא כִּשְׁתִּהִיָּה לְמִדַּ הַפַּעַל תִּמְצָרֵת וְרַגְעָה בְּרֹב כְּמוֹ הָאֵלֶּיךָ, אִם הִיא פִּיֵּא הַפַּעַל וְעֵינֵן הַפַּעַל יִבּוֹאוּ הָעוֹבְרִים וְהַבִּינּוֹנִים וְהַצּוּוִי מִמֶּנָּה בְּשִׁלְמִים.

ואלה

וכמו [א] ונקראו כאלו כמו כִּיֹּאזֵר וכו'. כאלה אין כֵּן מִנְעָה הַמְשַׁכֵּחַ לְהַתִּיר
 רק הן נקראות כאלו יהיו כְּמוֹכָם:

אבר [א] ר"ל שנקראים כאלו מִסְתַּרְתָּ לֹא וְכֵן אִין מִנְעָה כְּמוֹ הַגְּלוּיִים:
 ר"ל

ואלה הפעלים שפאיהם אלף נחה:

אבר העוברים והבינונים [א] כשלמים וכן הצווי, אבל אותיות איתן הונחה בהן האלף והאות הנוספת [ב] מונעת בהולם, והאלף תכתב או לא תכתב [ג] ועם האלף לא תכתב אובד יאבר האבר נאבר יאברו האברו האבר האברנה:
 הפעיל העוברים והבינונים והצווי כשלמים וכן האיתן פעמים אאבד⁰

יאבד וכולי, ואפשר שעם האלף תנוח האלף פ"א הפעל שלא יפגשו שני אלפין כאחד ותאמר אבד כי כן נכתבה אבד מלשון ויהאכבו גאות אבדה עיר (ימיה מ'ו). וכולי ואולי ג"כ

נאמר עם יתן יובד תובד נובד:

והפעל הדגש בו כשלמים, ובאה מלת, ואהללך מרד אלקים ואבדך (יחזקאל ק"ח). שלא נכתב בו אלף השורש והאלף הבתובה היא אלף המדבר ומשפטו ואאבדך כמו ואאלףך חכמה, (ליונ ל"ג). מפני כובד קריאת שני אלפין* ביהוד חברה אלף השורש, והוטלה תנועתה על אלף המדבר, ורבי יהודה המדקדק כתב * והאלשון כש"ל כדן כל לוח גרוני לחי לוח שואית בהפך זה, והנכון. מה שכתבנו כי לא מצאנו שחסרה והוא הכון. יבאד. אחת מאותיות איתן נעדרת מהמכתב ואעפ"י שפעמים נחה ואיננה יוצא במכתב כמו,

ברוך ה' ואעשיר (זכריה י"ח). ואענה את זרע רוד למען זאת (מ"א י"ח). ואע"פ כן לא תעדר מהמכתב לעולם, ואדוני אבי ז"ל כתב כי ואבדך טבנין הפעול כמו ואבדך בשקל ואציבך ואפילך ומשפטו ואאבדך ונבלעה האלף בדגש, וכן מבלת לביתו (מ"א ה'). נבלעה האלף בדגש ומשפטו מאכולת, וראיתו כי [ד] לא תהמר לעולם פ"א הגועל ועין הפעל בבנין⁰ הדגש כי בחסרי פ"א [ה] ח"ל והטעם כי כנר ונהי פ"א והעייץ, לעולם בנין הדגש מהם דגשה העיץ ואין לשום שני דגשים בלוח אחת כמו שאין כשלמים: דגש אחד מורה על שני עיניו⁰:

איט

אהב

[ב] ר"ל האותיות איתן מנוקדות בחולם והאלף נמשכת עם החולם: [ג] ר"ל עם אלף איתן לא נכתבה אלף השורש כמו במלת אובד: [ד] ע"כ לא יכול להיות ואבדך

אהב, העוברים והבינונים כשלמים וכן הצווי * [איט קן כי הדגש לא אהב, אהבו, אהבי, בפתח, או בסגול כמו יורה על חסרון האלף. כמו אהבו את ה' (מליס ל"א). וכן אחווי לנו שמשפטו יהאשיע וזו"ק. שועלים (שיכ ז). אהבה, ויתן יאהב האהב יבא"ד.

נאהב, בתנועת האלף ועם האלף אהב בצירי אני אהבי אהב (משלי מ'). או בחולם ואהב את יעקב (מלאכי א'). יאהבו האהבו בסגול, ומלת האהבו פתי (משלי א'). משפטו היה האהבו, בשו"א האלף והה"א כמו יחדו (ש"א י"ז). יאשמו (מליס ל"ד). ותבכר פגישת שני אותיות הגרון עם שני שואי"ן, או אפילו היה האלף בסגול כמו יחדו כצפוד (הושע י"א). ולא יערבו לו (שס ע'). היתה הה"א [ה] הטובה ולהרחיב על הה"א נתחלפה הנועתם השו"א תחת התי"ו וצירי תחת האלף ושו"א ופתח תחת הה"א, ורבי יונה כתב כי הוא מהדגש ובא הצירי מקום הפתח: אהל, העתידים אהל יאהל, ויאהל עד סרום (לשית י"ג). או אהל כמו אהב ועתידי בנין הפעיל מצנו אהל יהל וכולי, ולא יהל*] שם ערבי *] ויתכן כי הוא מן הכבד (ישעיה י"ג). והי"ד פתוחה להבדיל בינו ובין ומשפטו יאהל ושמע האלף אם אראה אור כי יהל (איוב ל"א). שהוא כדינו אחרי אות שוא"ת. שרש אחר וענין אחר: יבא"ד.

אול, כי הלחם אול מכלינו (ש"א ט'). העתידים אול יול הול נול, וכולי, מה הולי מאוד (ירמיה ז'). הנח אשר בין התי"ו והוי"ן מקום אלף אול, ולכן תי"ו הולי בצירי להעמידה ולהוליד נח בינה ובין הוי"ן: און נמצא מצנו בנין הפעיל, ולא האוין אליכם (דברים א'). והצווי האוין השמים (שס ל"ב). והבינוני והעתיד מצנו מצאנו בהסתר, הבינת שקר מוין (משלי י"ז). משפטו מאוין, וכן העתיד אוין עד תבוטתיכם (איוב ל"ב). משפטו אאוין, ובפעל הדגש מצנו הנאמר בו ואון וחקר (קבלה י"ב). תאמר און יאון, ולהקל על האלף תאמר און כמו שנאמר ואבדך (יחזקאל ד"ח). על דעת המדקדקים:

אור, נמצא בפעל הדגש מצנו והורני חיל (ש"ב ד"ב). שהוא מן אורף ולא ידעתי (ישעיה מ"ה). והאורני שמחה (מליס ל'). וכן היה משפט ותורני

ואבדך משעל הדגש בחסרון ס"א הפעל: [ה] ר"ל שו"א נח אחר הס"ק: ונס

שער דקרוק הפעלים

וְהִזְרִינִי וְהִאֲזִרְנִי, ואדוני אבי זל כתב כי הוא מבנין הפעיל משרש זרה: אחד, העתידים אֶחָד יִחַד וכולי, אך הַחֵד כבדוי (ראשי' מ"ט). ואפשר שיהיה שרשו יחד, וכן אל יחד*] בימי שנה (איוז ג'). ובא דגש *] אינו כן רק הוא מנל"ה הדל"ת לתקן הקריאה לפי שהמלה מלעיל, ומלשון מדוה ולכן דגש הדלת ואלו היתה מלרע היתה כמו ולא יחם לו ומלעיל כמו ויחד ימנו.

(מ"א ח')

יבא"ד.

אחז העתידים אֶחָז יִחַז הַחֵזו, כמו ואחז בפילגשי (שופטים י'). והחז יד ימין יואב (ש"ג י'). יִחַז בעקב פה (איוז ח'). והוא נכתב באל"ף, וכן, צירים ותבלים יִחַזוּן (שעיה י"ג). הלא חבלים יִחַזוּךְ (ימ' י"ג). וחז"ת יאחוזך בשו"א ובסגול, ותפעל נאחזך וכולי ובא ברפיון ונִחַזו*] בתוככם (מדנר ל"ג). להקל:

] שמסמנו היה נִחַזו אתר העתידים אֶחָר יִחַר וכולי, כמו נגזאלו ועיין מ"ש נדף ל"ו ואחר עד עתה (ראשי' ל"ג). ובנין ע"א בהערה. יבא"ד. הפעיל העתידים אֶחָר יִחַר, ויִחַר מן המעד (ש"ג י'). ולא נגזור עליו שהוא מן הכבד כי יוכל להיותו מן הקל כמו וְחָזוּ יד ימין יואב (ש"ג). ויוסף עוד דוד (ש"ג ו'). אך לפי שמצאנו עתדי הקל במשקל אחר, ואחר] עד עתה (ראשי' ל"ג). נאמר על זה שהוא מן הכבד ואע"פ שמצאנו בשרש אהב עתדי הקל בשני

*] ח"א חבל ולא אחר האנר הוא ענר מכנין פִּעַל:

המשקלים זה הוא יותר קרוב היותו מן הכבד:

אכל העתידים אוֹכַל יִאֲכַל, הַאֲכַל, וכולי, האתיות הנוספות בחולם ועיין הפעל בפתח, ופעמים כשתבוא בהפסק בצירי כמו, סכל עץ הגן אכל הַאֲכַל (ראשי' ג'). ספרי עץ הגן נִאֲכַל (ש"ג). לחצו נִאֲכַל (שעיה ד'). וכולי, וכן מן אמר, אמריה תִאֲמַר (מלי ח'). וכפני זה כתב רבינו יונה: כי כל ויאמר ויאכל פתח באתנח וסוף פסוק לזה הטעם לפי שהם מעותקים מצירי ואע"פ שהצווי בחולם אכול אמור ומצדג הלשון להיות הצווי והאיתן שוים, פִּעַל יִפְעַל, פִּעוֹל יִפְעוֹל, אבל נדגו זה המצדג באוכל אומר לפי שהגיהו בהם פ"א הפעל והגיעו אותיות איתן בחולם, והיה כבד עליהם שני קבוצין באחד אלו היה אומר יִאֲכַל יִאֲמַר, ולכן הגיעו עיין הפעל בהם בפתח ואע"פ שנשתמשו

שני

שני קבוצין כאחד כאשר אמרו הירז והוגן (יעשה לט). לרוב השתמשם
 ביאמר יאבל וחביריהם היה כבד עליהם, ויש שיכתב ברזו במקום
 אלף, כי יוכלו אתיקים מדגה (יחזקאל מ"ב). * אלף כי החולם מורה
 ויש בלא וזו * ואכל פתי לבדי (חיוכ ל"ח). על ה"ו ח"א שהיא חסרה ע"י
 ואכלה מציד בני (חשיח ק"ז). והמשובע המסורה:

מזה האכלהו אש לא נפח (חיו' ל"ח). כי הנפרד האכל בחולם, וברתחברו
 אל הבני שב לקמן חטף כמשפט כמו מלשני (הלי ק"ח). מן מלוטן,
 ומבנין הפעיל, ואט אליו אוכיל (השע י"ח). כש אאכיל, והשם הזה
 בהתבלע האלף ברגש מבלת לביתו (מ"ח ה'). וכתב אדוני אבי ז"ל
 מבנין הפעיל ככנו, לדביר למען ברק (יחזקאל, ח"א ס ז"ש להאכיל:

אכף כי אכף עליו פירו (משלי י"ז). העתידים בעתידיו אבל אוכף יאכף:

אלף, פן האלף אודותיו (שס ק"ב). וכן שאר העתידים אאלף יאלף
 וכולי וברפיון לא מצאנו אך נאמר אותו כאחד מחביריו, ובפעל

הרגש ממנו מלפני מבהמות ארץ וחיוכ ל"ה). משפטו מאלפני, ובהעדר
 האלף הוטלה תנועתה על המ"ם, ואדוני אבי ז"ל כתב כי הוא מבנין
 הפעיל * דינו מאליפנו, והסרה יו"ד הביטך כמו במלת וידרכו את לשונם

* חכל מה יענה על דגש (יחמיה ט'). וידבקו גם המה (ש"ח י"ד). וכן
 הלמ"ד ? יבא"ד. אמר במלת ויבשהו (נחום ח'). ויגה בני איש
 (איכה ג'). ויפתום (מדנר י"ד). שהם מבנין הפעיל למעם שזכרנו במלת
 ואכרף (יחזקאל ק"ח).

אמר, העתידים או"מ יאמר וכולי, ובאו בצירי בהפסק לגזרת פעיל,
 בעיר אמריה תאמר (משלי ח'). ושבר עבדך אתן לך ככל אשר

תאמר (מ"ח ה'). וכשדמלה מלעיל ישוב הצירי לסגול כמשפט, ויאמר
 ותאמר ונאמר, ובא בפתח גדול ובלעיל, העוה פניה ותאמר לו

(משלי ז') *. וכן בהפסק, ויען איוב ויאמר * אלף ותאמר נהפך להפסק
 (חיוכ ג'). וחביריו, ונכתבו בלא אלף ובלא בעצור מלת לו. וכן כל שהוא
 ויו אמר אל אלוה אל תרשיעני (שס"י). נהפסק הוא ויאמר נפחז וכן
 ואמרה להם (נחמיה ה'). אשר יזמרוך למזימה ל"ח וכל ויען ויוסף דחיוכ
 (מ"ס ק"ז). ולעמשא תמרו. (ש"ב י"ט). דכוותיה:

והפעל

שער דקדוק הפעלים

והפעל נאמר, נאמרה, אאמר, יאמר, תאמר, וכולי, כעת יאמר ליעקב (מדנ' ד"ג). לא יאמר לך עוד עוובה (ישעיה ס"ב). ועתיד הפעיל

אאמר יאמר וכולי, את ה' האמרה (דברים ד"ו):

אנש חרפה שברה לבי ואניש ח' מליס ס"ט). משפטו ואאנהשה, ובא בשורק כמו ישפוטו הם (שמו' י"ח). לא תעבדני מזה (רות ב')

אסף נמצא בעתידיו כעתידיו אחו, ויזקף עוד דוד (ש"ב ו'). משפטו ויאסף כמו שבא רוב עתידיו בהנעת האלף, ויאסוף כחול שבי (מזקוק ח'). ולא נאסף את תבואותינו (ויקרא ד"ה). וזולתם וכן אוספה הצולעה (מיכה ז'). משפטו אאספה, וכן תוסף רוחם יגעון (מלי' ק"ד). כמו תאסף ובבנין הפעיל מצנו, פן אוסיפך עמו (ש"א ע"ו). ובא על דרך אנבירה עיר (ירמיה מ"ו):

אמר, העתידים כשלמים אאסור, יאסור, ויאסור אותו לעיניהם (לשון מ"ב). פ"א הפעל בשו"א וסגול, ופעמים נחה האלף בשו"א לברו, ויאסור יוסף מרכבתו (לשון מ"ו). ויאסר את רכבו (שמות י"ד). ונגרעה גם מהמכתב במלת, כי מבית הספרים (קבלה ד'). במסורת הברית (יחז' ד')! אצל, בשלמים, ובבנין הפעיל מצנו, ויאצל מן הרוח (דברי יא). נחה האלף: אצר מצאנו בעתידים ואוצרה על אוצרות (נחמיה י"ג). בפלס ואוצרה, ויחכן היותו מבנין הפעיל ומשפטו ואוצרה, ובא בשו"א כמו וידרכו וידבקו, ואמרו זה בעבור כי הוא פועל יוצא כי פירושו שמתו אוצרים ופקידים על האוצרות:

ארב מצאנו בעתידיו הפעיל מצנו, וירב בנחל (ש"א ע"ו). משפטו ויארב בנחל, ובאה היו"ד קמצה תמורת האלף הנופלת או יהיה מהדגש ומשפטו ויארב, ובהעדר האלף הוטלה תנועתה על היו"ד:

אשם שם רבי יהודה בזה השרש והאדמה לא תשום (לשון מו'). ותשם ארץ ומלואה (יחזקאל י"ט). ומשפטם תאשם בהנעת האלף בשו"א וסגול, או בשו"א לברו האשם שמרון (הושע י"ד). ויאשם בבעל וימת (שס י"ג). ויאשמי יושבי בה (ישעיה ד"ד). וכן הנפעל, גם עררי הצאן נאשמו (יול' ח') האלף בשו"א לברו וכן כתב רבי יהודה מעקר זה ישום וישרוק (ירמיה יט). בהבלעת פ"א הפעל ברגש, ואמר כי נהפכה האלף ביו"ד במלת, והבמות תישמנה (יחזקאל ו'). וכן בבנין הפעיל ונשים עד

נפח

נפח (מדבר ד"א). אם לא יִשִּׁים עליהם נויהם (ימיה מ"ט), משפטו ונאִשִּׁים יִאֲשִׁים, ויתכן לוֹמַר על אלה כלם כי הם מפעלי הכפל או כנחי פ"א מהו"ד, והדגשים מחסרי פ"א מהו"ד:

ואלה הם נחי הקצוות שפאיהם אלף ולמדיהם ה"א:

אבה העתידים הצווי אבה אֲבִי אֲבִי אֲבִינָה, או האל"ף בצירי להרהיב אֲבִי אֲבִי:

האיתן אֹבֶה יֹאבֶה הַאֲבֶה נֹאבֶה ונפלה האל"ף גם מהמכתב במלת אם יפתוך חטאים אל הוֹבֵא (מלי א'). והאל"ף תבורת ה"א: אפה, הצווי אפה, אפִי, אפִי, אפִינָה, או האל"ף בצירי את אשר תאפו אפִי (שמו' י"ו). והוֹפֶה; סצות (ש"א ד"א). אל"ף אפה היא ו'ו הגסרת במלת ותופתו כמשפט, וכן תֹאֵר העתידים אוֹפֶה, יֹאפֶה, הַאֲפֶה, נֹאפֶה וכולי, בהעלם האל"ף:

אתה, הצווי אַתָּה כחבירי ושאר העתידים אַתָּה, יֹאתָה, תֹאתָה, נֹאתָה, באל"ף נחה כמו, עדיך יִתָּתָה (מכה ד'). או באל"ף נעה בשו"א וסגול כמו, מצפון זהב יֹאתָה (לויז ל"ז). כסופה יֹאתָה (מלי א'). קרבו ויֹאתִיִן (ישעיה מ"א). יֹאתִיִן חשמנים (תליס ס"ה). ונפלה גם מהמכתב במלת ויֹתֵא ראשי עם (דברים ל"ו). והה"א למ"ד הפעל נהפכה לאל"ף וסדלוקות בקריאת המלה הזאת בן אשר קורא אותה מלעיל בשני פשטין ובן נפתלי מלרע בפשט אחד לבד, ויש ספרים בפשט אחד לבד ולא מחלפין, העירותי מצפון ויֹאֵת (ישעיה מ"א). נכתבנו בנחי הלמ"ד במקומו בעורת האל:

אלה, אנה, ארה, אחר שלא מצאנו העתידים באל"ף נחה נאמר העתידים באל"ף נעה אאלה יאלה וכולי, אאנה יאנה וכולי, אארה יארה:

הפעלים שפאיהם יוד נחה:

תגוח בפעל הקל ובנפעל והפעיל והפעל והשאר בשלמים: הקל תגוח בו באית"ן ותחסר מן הצווי ותאמר מן ידע אֲדַע יִדַע הנה היו"ד פ"א הפעל אעפ"י שנעדרה מן המכתב הנה היא קיימת בנשימה כי

אחר

שע דקדוק הפעלים

אוד צירי לעולם יויד נחה כמו שכתבנו, ופעמים היויד כתובה והאות
הנוספת בחירק כמו איבש ייבש וכולי, איטב ייטב וכולי, ועם הצירי
נכתבה היויד במלת אילכה שולל וערום (מיכה א'). והצווי והאיתן לנורת
פעל, רד, שב בצירי, ובמקף וסמוך למלה זעירא או למלה מלעיל בסגול
לך-נא (ראשי ר"ז), ושב-שם (שס ל"ה). ובתוספת ה"א רדה אלי (ראשית
מ"ה). קום נא שבה (שס ר"ז). לכה אתנו (דברים י'). ונגרעה הה"א
מהמכתב בשלש מקומות, לך נא אתי אל מקום אחר (מדנ' ר"ג). לך
ונקרבה באחד המקומות (שופטים י"ט) לך נראה פנים (דה"ב ר"ה) ובהפסק
בצירי כמו, מהרה רדה (מ"ז א'). מהרה ולכה (ש"א ר"ג). רדו שבו
(ראשית מ"ז). ובהפסק או בזקף בצירי, הדרה לכו (יהושע ב'). השפילו
שבו (ירמיה י"ג). וזה ההפרש בינם ובין נחי למד שהם בנו קנו, שלא
ישתנו בהפסק ולנקבה ג"כ בצירי לכו (שמות ב'). ולרבות לכנה (רות א')
הלמד בסגול לפי שהיה בתשלומי ילכנה הלמד בפתח כמו ששמענה
נשים (ירמיה מ"ט). ויש ספרים מדויקים לכה הלמד בצירי והוא על
העיקר כמו קה, ונגרעה ה"א הנקבה מהמכתב, שובנה בנותי לכן (רות א)
אוד, אישב, בצירי, זולתי אם למד הפעל גרונית שנפתח להרחיב על
האות כמו דע אדע, וכן כשלא תהיה הלמד גרונית פעמים בפתח כמו
למען תישם ארצה (יחזקאל י"ב). יקר יקוד (ישעיה י'). לא יצר צעדך (משלי
ד'). וכשיבוא עליהם וזו החיבור ישובו מלעיל ויהיו האותיות הנוספות
בצירי כמו שהיו, ועין הפעל בסגול ויוד משה (שמו"א). וישב יעקב
(ראשי ל"ז). וילך לו (שמו"א י"ח). ואם בהפסק בפתח ומלרע, ויקם וילך
(ראשית ר"ה). ויש שמים ויוד (מל"ס י"ח). וכן כל וילך ויוד בהפסק בפתח
כמו שבא כל ויאמר פתח לפי שהוא תחת סגול ויאמר ויבא בהם פתח
גדול תחת פתח קמן בהפסק, ורבי יונה כתב כי כל אלה הפתחין בהפסק
הם נעתקים מצירי:

המקור רדת שבת כלו בסגול נוספה בהם תיזו לחסרון היויד פ"א הפעל
כמו שנוספה בחסרי פ"א ג'שת כמו שכתבנו, ובא שלם עם התיזו
יב'שת המים (ראשית ח'). מבלתי יכלת (מדנר י"ד). ואם למד הפעל
גרונית בפתח להרחיב על האות כמו לדעת את ה' (יהושע י') :

נפעל היויד נחה בעוברים ובינונים ונהפכה לזו נעלמת ואמרו נודע ה'
תלים

(חל"ס מ"ט). לא נודעתי וכולי (שמות י'). ולא אמרו גרע בקיום הויד
 בנשימה, להפריש בינו ובין איתן הקל ועוד כי נבן בעיניהם הפוך הויד
 לו"ו כרי להראות בעתידים והיא קלה להראות מן הויד הדרע, אדרע, ידרע
 בגוים (חל"ס מ"ט). פן תורש (חל"ס מ"ה). וכן כלם, ויש שיבוא בויד
 בשרשו וייהל עוד (שס ח'). או ירה ירה (שמות ע'). ויתבן כי בא כן
 יורה להפריש בינו ובין יורא, למען תירא, שהוא לשון יראה, וא"א דל
 כתב כי וייהל מכנין התפעל ומשפטו ויתחל וכן יורה משפטו יתירה, כי
 אמר כי הגפעל מנחי פ"א לא יבוא העתיד כי אם בו"ו אבל התפעל
 יבוא פעם בו"ו כמו במראה אליו אתודע (דברים י"ג). והוא קמוץ בזקף
 ועם ישראל יתוכח (מכ"ה'). והתודה אשר חמא (ויקרא ה'). ופעם בויד
 כמו ויתיצבו (שמות י"ט). ויתקדו (מדנר ח'). ויתיעצו (חל"ס פ"ג):

הפעיל גם כן נהפכה הויד לו"ו נחה בכל הבנין ברוב הפעלים כמו הודיע
 ה' (חל"ס ל"ח). הודעת בעמים עוד (שס ע"ז). וכן הושיב הוריד,
 וחביריהם, והגבן בהם בתשלום הידיע היריד, והנחה הויד כמשפחה
 ונהפכה לו"ו נחה וכן הצווי הודיע, הוריד*, הודיעו בעמים (ד"ל י"ו).
 או בצירי הורד אותם אל המים (שופט' ז').

בא בצירי ובויד המשך והוליד און (שעיה * ח"א לא יחן הצוי ליחיד
 כחיק כמו ח"א יחן בשלמים
 כ"ט). וכן הודיע בפתח הודע, למצות ימינו הפקיד רק הפקד כמו שכחתי
 כן הודע (חל"ס ל'). בפתח באתנה, וכן האיתן
 שס:

אודיע יודיע, אוריד יוריד וכולי, תורדי, תוסיפי מלעיל, ובאו שנים
 מלרע כי לא תוסיפי יקראו לך גברת ממלכות (שעיה מ"ז). כי לא תוסיפי
 יקראו לך רכה ועננה (שס). שניהם בפשט אחד לבר, והמסורת עליהם
 שנים בטעם מלרע, או בצירי אורד יורד, או שב יושב וכולי, ויושב*
 יוסף (חל"ס מ"ז) ואם הוא מלעיל בסגול ויושב * ח"א לא יחכו בניכי
 אותם (מ"ז י"ז). וכשלמ"ד הפעל גרונית בפתח זולת וי"ו ההפוך כמו שכחתי
 כנר:

בקר ויודע ה' את אשר לו (מדנר י"ז). ויודע
 בהם (שופט' ח'). ויובח אמש (חל"ס ל"א). ופעמים בפתח אע"פ שאין
 הלמ"ד גרונית כמו זכור מלחמה על תוסף (ח"ז מ'). ותאכל ותשבע

ותותר

שער דקדוק הפעלים

וְהוֹתֵר (רות ב'). אל הוֹתֵר (לשית מ"ט). ואף על פי שהם בהפסק הם פתחין והיה משפּטם להיותם בקמץ מפני ההפסק [א] אלא שהיה מבלי הפסק בצירי, לפיכך באו בהפסק בפתח כמו שכתבנו, ומשפּטם עם היא הפעיל אֶהוּרֵיעַ יְהוּרֵיעַ כמו יְהוּשִׁיעַ ה' וְשִׁמּוּל א' י"ב). ולותי ולי יְהוּשִׁיעַ (מ"ס ק"ו). ובהעדר הה"א מכוּבד הקריאה הוטלה תנועתה על האות הנוספת וכן נהגו בשמות להעלים הה"א ולהטיל תנועתה על האות אשר לפניה להורות עליה, ואמרו יְהוֹנָתָן ואמרו יוֹנָתָן להקל, יְהוֹנָדָב, יוֹנָדָב, יְהוֹרָגָן, יוֹרָגָן, יְהוֹאֵשׁ יוֹאֵשׁ, יְהוֹרָם יוֹרָם, והדומים להם, ויש פעלים שֶׁהוּרֵיעַ קיימת ולא נהפכה לו"ו והם המעט כדי שלא יתערב בקריאה עם [ב] איה"ן הקל כשיבא בצירי אייביב, ייטיב [ג] במלעיל ובסגול כמשפּט וְהַיִּטֵב את ראשה (מ"ב ט'). וְהַיִּנֵק את בנה, (ש"א א'). ובא הצווי בהראות הו"ד הַיִּשָּׁר לפני דרכך (מ"ס ה'). הַיִּצֵא* אתך (לשית ה'). וכן האית"ן יִישְׁרוּ נגדך (משלי

ד') - אִיִּסְרוּם בשמע לעדהם (השע ז'). בקריאה חבל בכתיבה הם עם הפעל בשורק והו"ד המשכן (דברים י'). הו"א"ו על דרך שאר האפעיל והושבתם לברכם (שעיה ה'). או

בתולם, או הוֹרֵעַ אליו הטאתו (ויקרא ד'). כי גם הוא בשלמים בשורק או בקמץ חטף שהוא מקום החולם והו"ו הוא פ"א הפעל והגבון בהם הידע הו"ד וכן כלם:

והעתידים אֶוֹרֵד יוֹרֵד, יוֹבֵל שִׁי (שעיה י"ח). אך אל שאול הוֹרֵד (שם י"ד). הוֹקֵד בו (ויקרא י'). פתחין, הוֹבֵלְנָה בשמחות וגיל (מ"ס מ"ה).

גם

הפעיל [א] וכבר הכלל מונח שאותן השרשים שהם בלא הפסק ציירי בלו בהפסק נפתח: [ב] ר"ל שע"י הכוב נמחה הו"ד לו"ו ולא בלא ציירי כדי שלא יתחלף עם אותן השרשים הבאים בבנין הקל שהם ג"כ ציירי רק מעטים נמצאים בבנין הזה ציירי והם חטיב ייטיב חטיק חניק והגה בלאה יש לומר שמשום כך באים בבנין הזה ציירי בהיות שאין למעשה בהם צב"ק כי בבנין הקל באים בחיך אִיטֵב הַיִּטֵב אִינֵק הַיִּנֵק וכן כחוב נפטר הצמור ע"ש: [ג] ר"ל חף שלכאורה אי אפשר למעשה בזה כי בבנין הקל יהיה ע"ן הסעל נפתח או כסגול אִיטֵב הַיִּנֵק (חן ממקל"י מעט"ו שנאו בקל ציירי אשב אמד והדומה להם) ובהפעיל ציירי לכך אמר שע"כ"ס יתקן למעשה בהם כאשר יבוא מלעיל שאז יבוא כסגול. או יש לפרש כסגולו שנא המזכיר בזה להורות רק הדין שכאשר יהיו מלעיל יבוא כסגול אמנם אם כן יהיה הלשון מעוותת: וכפיעל

גם אורת לאשור יִבְל (הטע י'). קמץ בוקף, האמר לירושלם הושב
(שעיה מ"ד). קמץ ברביעי:

וארה ראשי הפעלים.

יאב למצותיך יֶאֱבִי (סס י"ד).

העתידים אחר שלא מצאנום נאמר אותם על דרך השלם בהם וכן בכלם
לא נפיל מהם היו"ד אם לא מצאנוהו ונאמר אורת אל הקרוב והישר:

הצווי יֶאֱב יֶאֱבִי יֶאֱבִי יֶאֱבִי, וכן המקור יֶאֱב או יֶאֱב, ובאותיות בכלים
בגוח היו"ד בִּיהַב בִּיהַב לִיֶאֱב לִיֶאֱב, בפתח או בתולם כמו בִּיבְנֶשׁ
קצירה (שעיה ק"ז). וכן כלם שהמקור בהם שלם ואיננה בתוספת תי"ז,

והאית'ן אִיֶאֱב אִיֶאֱב אִיֶאֱב אִיֶאֱב, ויֶאֱבִי אִיֶאֱבִי, אִיֶאֱבִי אִיֶאֱבִי, והאית'נה,
ופעמים תחסר פ"א הפעל מכתובה ולא יבוא החסרון כי אם עם יו"ד
האית'ן שתחסר פ"א הפעל פעמים כמו שנבאר עוד:

יאל, הנפעל ממנו נוֹאֵל, נוֹאֵלָת, נוֹאֵלָהּ, נוֹאֵלוּ, נוֹאֵלוּ שרי צוען
(שעיה י"ט). נוֹאֵלָהֶם, אשר נוֹאֵלָנוּ (דברים י"ב). וכולי:

הבינונים נוֹאֵל נוֹאֵלִים נוֹאֵלָה או נוֹאֵלָת נוֹאֵלָת:

העתידים הצווי הוֹאֵל, הוֹאֵלוּ, הוֹאֵלִי הוֹאֵלָהּ:

איתן אוֹאֵל, יוֹאֵל, הוֹאֵל, הוֹאֵל, נוֹאֵל, יוֹאֵלוּ, הוֹאֵלוּ, הוֹאֵל, הוֹאֵלִי, הוֹאֵלָהּ:
יאש, הנפעל נִיאֵשׁ, נִיאֵשׁת וכולי:

יאת כי לך יאתה (ירמיה י'). העתידים לגורת פעול, יאותו לנו האנשים
(כחשים ל"ד). גאות לכם (סס ל"ד). בתשלוש על משקל יפעול:

נפעול, וכן הצווי אות, אותי, אותה:

יבל, הפעל הכבר נמצא ממנו הוֹבֵיל, הוֹבֵילָת, הוֹבֵילָתִי, הוֹבֵילוּ, הוֹבֵילָהֶם,
הוֹבֵילָנוּ, הוֹבֵילָה, הוֹבֵילָת, הוֹבֵילָתִי:

הבינונים מוֹבֵיל, מוֹבֵילִים, מוֹבֵילָה או מוֹבֵילָת, מוֹבֵילָת:

הפעל מוֹבֵיל, מוֹבֵילִים, מוֹבֵילָה או מוֹבֵילָת, מוֹבֵילָת:

העתידים, הוֹבֵיל, הוֹבֵילוּ, הוֹבֵילִי, הוֹבֵילָה:

איתן אוֹבֵיל, יוֹבֵיל, הוֹבֵיל, הוֹבֵיל, הוֹבֵילוּ, הוֹבֵילוּ, הוֹבֵילִי, הוֹבֵילָה,
הוֹבֵילָה:

יבש

שער דקרוק הפעלים

יבש הצווי יבש יבשו יבשי יבשנה, כי לא נמצאנו חסרים וכן המקור יבוש ובאות השמש ביבוש קצירה (שעיה ק"ז).

איתן איבש ייבש היבש ניבש, ייבשו היבשו וכולי, הן יעצור במים ויבשו (איוכ י"ב). ביו"ד איתן לבר, ורבי יונה כתב כי ויבשו

בחירק הו"ו ונוח הו"ד, ולא כן מצאנוהו אנהו בספרים מדויקים, וגם נשף בהם ויבשו (שעיה מ'). ביו"ד איתן לבר, ובא עתיד ממנו לגזרת

פעול ויו"ד איתן בצירי ויבוש* מקורו * ח"א יתכן חלו שהאיתן (השע י"ג). ועם הפעל כמנו, עד יבשת הס נלירי והג' נחולס הס מורכבי' מסני שרשים טט וינש כאשר חכרר היטכ נימוק שש ינש המים (לשית ח'). נוספת בו הו"ו אע"פ שהו"ד כתובה, וכן כבלתי יכלת ה' (מדנר נחלק הענין:

י"ד). מה שלא נוספה כן בשאר נחי פ"א אלא אם כן תעדר הו"ד, ויש אומרים כי שנידם כקור והפעיל ממנו הו"ב יש ה' את מי ים סוף (יהושע

ז'). הו"ב שפ, הו"ב שתי וכולי:

ובפעל הדגש נמצאת מלה אחת והיא, גוער בים ויבשהו (נחוס ח'). יו"ד הטרש נגרעה והוטלה תנועתה על הו"ד הנוספת, ומשפמת

וייבשהו, כמו שכתבנו במלת ואבדך (יחזקאל ק"ח). וא"א זיל כתב כי הוא מבנין הפעיל ומשפמו וייבשהו*]. ומענין בושת בא הקל ממנו

*] ומה יענה גם כאן על העתידים לגזרת פעול, לא עתה יבש יעקב הדגש? יבא"ר. (שעיה ק"ט). גם בוש לא יבושו (ירמיה

ו'). על משקל יאות יאותו אע"פ שרוב הענין הזה הוא מצחי העיץ משרש בוש הצירי שתחת הו"ד יורה עליהם שהם מצחי פ"א שאם היו

מצחי העיץ כתביריהם היה יבוש יבושו בקמץ הו"ד כמו יקום יקומו, ואע"פ שיש נח ג"כ אחר הקמץ לא יורה הקמץ על הו"ד כמו שיוורה

הצירי, כי הצירי תנועה שמורה על הו"ד כמו אי ביי גיי די כמו שהראיתך לכן לא יתכן היות שרש יבוש יבושו כי אם יבש, ויהיה יבש ובוש

בענין אחד, וכן מבנין הפעיל הו"ב שפ היום את פני כל עבדיך (ש"ב י"ט). וכן כל הבאיש (שעיה ל'). ונכתב בשני נחים וכבר כתבנוהו בשער

שלפני זה, ויהיה יבש ובוש כי כן דרך העברים לאמר בענין אחד הפעל שידט אותיותיו לאותיות פעל אחר אע"פ שהם הפוכים בסדר אותיותיהם

יאמרו שנידם בענין אחד יבש בוש, יטב טוב, יגד גוד, יצר צור, ירע

יָדַע רוּעַ, יָקַץ קִיץ, יָרַב רוּב, יָרַשׁ רוּשׁ, יָשַׁב שׁוּב, יָשַׁם שׁוּם, יָסַר סוּר, יָסַד סוּד, יָזַן זֶן, יָעַף עוֹף, יָאֵל אֵל, יָבַל בּוּל, יָנַח נוּחַ, יָדַע דוּע, שְׁנָאֵר מַצָּנוּ מְדוּעַ, יָחַל חוּל, יָנַק נוּק, יָסַף סוּף, יָפַח פּוּחַ, יָצָא צוּא, יָשַׁע שׁוּעַ, יָקַשׁ קִישׁ, וְכֵן סוּף כּוּפָה, עוֹד עֵדָה, בּוּחַ בּוּהַ, דוּךְ דְּכָה, חוּץ חֲרָצָה, רוּד רֻדָּה, רוּץ רֻצָּה, שׁוּא שׁוּאָה, שׁוּף שׁוּפָה, רוּם הֻמָּה, אִן אָנָה, קֵן קָנָה, [א] קֵן מִן קָנִיתִי אִישׁ אֵת ה' (לְשׁוֹן ד'). וְעַתָּה זֹעָה לְזַעוּחַ (כְּמִיּה ט"ז). עוֹל עֵלָה, עוֹלָה עֵלָה, שׁוּעַ שְׁעָה, נוּה נְהָה, נוּחַ נְחָה, רוּע רְעָה, עוֹן עֲנָה, בְּעַנִּי אִמְתֵּךְ (ש"א ח'). בְּעַנִּי (לְשׁוֹן ק"ט). סוּחַ סוּחָה, דוּג דָּגָה, שׁוּט שׁוּטָה, מוּחַ מוּחָה, חוּג חוּגָה, חוּג הַאָרֶץ (יִשְׁעִיָּה מ'). בְּחַגִּי הַסַּלַע (שִׁיר ב'). אֹר אָרָה, מְאִירוֹת אוֹתָה (יִשְׁעִיָּה ק"ז). אֲרִיתִי מוּרִי, שִׁיר ה'). וְכֵן וְעַדְדִים לְאוֹרוֹת (דְּה"צ ל"ב). אֲרוֹת סוּסִים (מ"א ד'). חוּשׁ חֻשָּׁה, וְחַחֲשׁ עַל בְּרִמָּה רַגְלִי (לְיוֹב ל"א). לְפִי שֶׁהֲתִיּוֹ פִתּוּחָה, רוּם דְּמָה דְמָם, שׁוּג מְשׁוּנְתִי (שִׁס י"ט). שְׁגָה שֶׁנֶּג שָׁרָה שְׂרָר, מִיָּן מַצָּה מַצָּן חֵית חֲתָה חֲתָת, שׁוּחַ שׁוּחָה שׁוּחָח:

אלה הם בנחים ובכפולים:

וְגַם בֵּן נִהְגוּ בְשִׁלְטִים כְּמוֹ כָּשַׁב כְּבֶשׂ, שִׁלְמָה שְׁמֵלָה, כִּי בִלְעִי שִׁפְחָה (יִשְׁעִיָּה ק"ח). גִּלְעָג לִשְׁחָן (שִׁס ל"ג). וְלִשְׁחָן עֲלָגִים (שִׁס ל"ב). חֲמַצַּת חֲרָם שׁוֹטְטִים ב'. חֲמַצַּת סִיחַ (יִהוֹשֵׁף י"ט). וּבְבִלִי גִזְמָא (יִשְׁעִיָּה י"ח). וְאֵת הָאֲנָשִׁים שֶׁרָפוּ בְּאֵשׁ (יִרְמִיָּה ל"א). הַלְכוּף כְּאֲנַמּוֹן רֵאשׁוּ (יִשְׁעִיָּה ל"ב). לְמַעַן תִּמְחַץ רִגְלְךָ (תְּלִי ס"ח). חֲמוּץ בְּגָדִים (יִשְׁעִיָּה ס"ג). וְיִחְלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ (שְׁמוֹ י"ז), כֹּל הַנְּחָשָׁלִים אֲחִירִיךְ (דְּנְרִים ק"ה). וּמִתְלַעְזוֹת לְבִיא לֹו (יִזְחַל מ'). מִלְּתַעְזוֹת כְּפִידִים (תְּלִים ל"א). וְיִחְדַּד הָאִישׁ וְיִקְלַף (רוֹם ג'). גִּפְתְּלִי אֲלֵקִים גִּפְתְּלִחִי (לְשׁוֹן ל'). לְפָרוֹשׁ לֶחֶם עַל פִּי ה' (וִיקָרָא ק"ד). פִּשְׁרֵךְ דְּבַר (קָלָם ז'). לְהִקְתָּ וְעַבְיָאִים (ש"א י"ט). קְהִלָּת יַעֲקֹב (דְּנְרִים ל"ב). סְחִישׁ (מ"ב י"ט). שְׁחִים (יִשְׁעִיָּה ל"ג). תְּשַׁמֵּף סְפִידָה (לְיוֹב י"ד). מִצַּר סִיחָף (שְׁלִי ק"ט). אֵיחָ הָאֲנָשִׁים (לְשׁוֹן י"ד). אֵהִי מִלְכָּךְ (הַתַּעַ י"ג). קִרְבָּם

ובפועל [א] הוא ג"כ ספך כי קיסי נאם הי"ד לחי ה"ן במקום ה"א האותם ונאמל קן נאם הי"ד לפי ספ"ן. וכן סלס:

שער דקדוק הפעלים

קָרַבְּם בְּחִיטּוֹ לְעוֹלָם (מֵלִיס מ"ט). כְּמוֹ קָבְרָם, וּפְרַנֵּי נַחֲשֵׁת (מֵלֵא ע').
כְּמוֹ וְנָסְרִי, מִן הַמִּשְׁנָה מִסְבְּכֵי בְנִסְרִים, גֹּעֵר בַּיּוֹם (נְחוֹס ח'). רוֹגֵעַ הַיּוֹם
(שְׁעִיָּה ל"ח). עִם יוֹשְׁבֵי חֹדֶל (שֵׁס ל"ח). כָּל יוֹשְׁבֵי חֹדֶר (מֵלִיס מ"ט). יַחֲדָיו
נִאֲלָחוּ (שֵׁס י"ד). סִיר אֲשֶׁר הִלְאֲתָהּ בָּהּ (יִחְזָקָל ד'). אֲנָקֶת אֲסִיר (מֵלִי
ע"ט). נֶאֱקֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שְׁמוֹת י'). נִגְרְזָהּ מִנְּגֵד עֵינֶיךָ (מֵלִיס ל"ח). אִמְרָתִי
נִגְזְרָתִי (חִיכָה ג'). וַיִּפְצַר בָּם מֵאֵד (רֵאשִׁית י"ט). וַיִּפְרָץ בּוֹ (מ"ג ה').
עֲצֵי אֲלֻגִּים (דְּה"ג ט'). עֲצֵי אֲלֻגִּים (מ"א י'). וְעִרְפָל חֲתָלְתּוֹ (חִיזֵנ
ל"ח). לֹאֲשֶׁר עַל הַפְּלִחָהּ (מ"ג י'). וַיִּחְדְּרוּ מִמִּסְגְּרוֹתָם (ש"ג י'). וַיִּחְדְּרוּ
מִמִּסְגְּרוֹתֵיהֶם (מֵלִיס י"ח) חָרָת עַל הַלְּחֹת (שְׁמוֹת ל"ח) חָרָת לְךָ בְּקִיר (יִחְזָק י"ג):

הֵנָּה כְּתַבְתִּי לְךָ מֵה שֶׁנִּהְיָו הָעִבְרִיִּים בַּהֲפֹךְ סְדְרֵי הָאוֹתִיּוֹת בֵּין בְּנֵהִים
בֵּין בְּכַפּוּלִים וּבֵין בְּשִׁלְמִים, אַע"פ שִׁישׁ לֹמֵר בְּמִקְצָתָם מִבְּרָא אַחֲרַת
כֹּאֲשֶׁר אֲנִי עֲתִיד לִזְכּוֹר כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּשִׁרְשׁוֹ בְּחֶלֶק הָעֵינִין מִזֶּה הַסֵּפֶר
בְּעֻזַּת הָאֵל:

וְכֵן לֹא הִקְפִּידוּ הָעִבְרִיִּים בְּסִדּוֹר הַתִּיבּוֹת זוֹ לִפְנֵי זוֹ וְהִבְנִיחוּ אוֹת הַשְּׂמֹשׁ
אוֹ מֵלֵת עֵינִין זוֹ בּוֹ אַע"פ שֶׁהִמְלִיחַ הָרֵאשׁוֹנָה אוֹת הַשְּׂמֹשׁ עֵינִיָּה
הַיּוֹתָהּ בְּאַחֲרוֹנָהּ, וְזֶה עָשׂוּ בְּדַבַּר שֶׁאֵין לְטַעוֹת בּוֹ וְלֹמֵר הַפּוֹךְ הַסֵּבְרָא
הַנְּכֹנֶה כְּמוֹ, וְתִשְׁקֶט בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ (מֵלִיס כ'). שֶׁהוּא כְּמוֹ וְתִשְׁקֶט
דַּמְעוֹת בְּשִׁלְשׁ, אַע"פִּי שִׁיל בּוֹה פִּירֵשׁ זוֹלְתוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַפּוֹךְ כְּלֹמֵר
הַשְּׁקֶטֶט בְּדַמְעוֹת שֶׁלֹּשׁ פְּעֻמִּים וְהוּא רָמוֹ לְשִׁלְשׁ גְּלִיּוֹת, וַיְהִי [א] שְׁלִישׁ
תּוֹאֵר לְשִׁנִּי, כֵּן פִּירְשׁוּ אִ"א ז"ל, וְתִשְׁם בְּפִיךָ עֵינִיָּה (מ"ג ט'). וְתִשְׁם
פּוֹךְ בְּעֵינִיָּה, וְכָל הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרִימָה לְשִׁבּוֹר אֶל יוֹסֵף (רֵאשִׁית מ"א).
בָּאוּ מִצְרִימָה אֶל יוֹסֵף לְשִׁבּוֹר, וְאֵת הָעִיר שֶׁלְּחֹ בָּאֵשׁ (שׁוֹפְטִים ח'). שֶׁלְּחֹ

בֵּאֵשׁ

וְכֵן [א] לְפִירֵשׁ זֶה יִהְיֶה שְׁלִישׁ כְּמוֹ שְׁלִישִׁים וְהוּא מִמִּסְפַּר הַמִּזְבָּח רֵאשִׁין שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי
רְבִיעֵי וְטוּלֵי. וְכָל אֶחָד מִמִּסְפַּר הַזֶּה הוּא תּוֹאֵר לְעֵינִין אֶחָד הַמִּתּוֹאֵר ט ע"מ
וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי יוֹם שְׁנֵי טוּלֵי. יוֹם שְׁלִישֵׁי טוּלֵי. יוֹם שְׁנֵי טוּלֵי שְׁלִישֵׁי הַתּוֹאֵר
וְמֵלֵת יוֹם יִהְיֶה הַמִּתּוֹאֵר וְכֵן הַמִּחְזֵר כְּסוֹף הַסֵּפֶר כְּשֶׁמִּדְבַּר בְּעֵינֵי הַמִּסְפָּרִים קָרָא
לְהַמְסַס הַזֶּה תּוֹמִיד תּוֹאֵר. וְהִיא וְתִשְׁקֶטוּ בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ יִהְיֶה פִּירְשׁוֹ וְתִשְׁקֶט בְּדַמְעוֹת
בְּגִלּוֹת הַשְּׁלִישֵׁי. וַיְהִי שְׁלִישׁ הַתּוֹאֵר וְגִלּוֹת הַמִּתּוֹאֵר. וְחָ"כ תִּהְיֶה לְבִלְחָרָה הַמִּתּוֹאֵר אֲמַנֵּס
בְּעֵינֵי שְׁלִישׁ מִהַסְפּוֹק הַזֶּה מִדְבַּר בְּגִלּוֹת הַשְּׁנֵי כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שֵׁס, חֲלֻקִים הָשִׁיבֵנו וְהֵאָר
סִנְךָ וְנִשְׁעָה שֶׁמִּדְבַּר בְּקֶבֶץ יִשְׂרָאֵל מְגִלּוֹת הַשְּׁנֵי כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שֵׁס וַיִּחְזוֹר ח"כ מֵלֵת
בְּשִׁלְשׁ עַל עֵינֵי הַגִּלּוֹת הַשְּׁנֵי הַזֶּה שֶׁכַּחַס הַמִּחְזֵר וַיְהִי שְׁלִישׁ תּוֹאֵר לְשֵׁנֵי
כְּלֹמֵר

שער דקדוק הפעלים

בָּאֵשׁ מִקְדָּשׁךְ (תליס ע"ד). כמו שלחו אש בעיר שלחו אש במקדשך, יש לאל ידיו (חלשית ל"ח). יש אל לידי, וכן הוא התרגום אית חילא בודי, על הרים יעמדו מים (תליס ק"ד). כמו על מים יעמדו הרים על דרך לרוקע ארץ על המים, והחכם ראבי"ע ז"ל פירשו כמשמעו על הסוד, בִּירְקָק חרוץ (שס ס"ח). כמו בחרוץ ירקק כי התואר [ב] בא אחר המתואר ברוב חוץ מתארי הבורא יתעלה ויתברך שהם פעם בראשונה ופעם באחרונה כמו, כי צדיק ה' (תליס י"ח). ה' צדיק (שס). והדומים להם ודגם כמו בירקק חרוץ, עבטיש (הנקוק ב'). שהוא כמו מיט עב, וכן, כל רבים עפים (תלי' ס"ט). אחר נפש (מדנר ל"ח). אחר קדוש (דניאל ח'). וכן בתאר המספר ומשנה כסף (חלשית מ"ג). ומשנה שברון (יחמ' י"ז). שהוא כמו כסף שני שברון שני, והעד שהם תואר ודא שם סמך [ג] שהם נקודים בסגול, וקראו אבר אל אבל ומספר אל יודעי נהי (עמוס ה'). כמו ויודעי נהי אל מספר, מקום שם קבר (יחזקאל ל"ט). מקום קבר שם, יעלו על רצון מובחי (שעי' ס'). יעלו על מובחי לרצון תפתח את שתי האבנים על שמות בני ישראל (שמות ק"ח). תפתח את שמות בני ישראל על שתי האבנים, ואפשר לפרשן כמשמעו ויהי על במקום בית השמש כמו, ונתת אותם על סל אחד (שמות ק"ט). והדומים לו, לי יועקו אלהי ידענך ישראל (השע ח'). לי יועקו ישראל אלהי ידענך, אף אש צריקה תאבלם (ישעיה ק"ז). אף צריך תאבלם אש, כל* [*] ימנן שהוא כמו כל אשר הרע אויב בקדש (תליס ע"ד). כל אויב הרע הרע אויב נקדש. יבא"ר. בקדש, כל תשא עון (השע י"ד). כל עון תשא, את הקיך אשמור אל תעובני עד מאוד (תליס קי"ט). את הקיך אשמור עד מאוד אל תעובני, ודעת שפתי ברור מללו (חיונ ל"ג). ודעת ברור שפתי מללו, כי הגולת על כל שמך אמרתך (תליס קי"ח). כי הגולת על כל אמרתך שמך, ולא עליתם בהר לאמר (דנחיס ח'). לאמר

דבוק

כלומר לגלות השני הזכר למעלה: [ב] כי החרון הוא המואר וירקק הוא המואר כאלו חלמו החרון הוא ירקק: [ג] כי השמות הנאים נמדדי' נסגול יהיה נסמיטת בניי כמו שנאמר מן סגנה מצנה, סגנה חניכס (חלשית ל"ח) מצנה יהודה

(מדנר ד') והגיהס

12*

יז

שש דקרוק הפעלים

דבוק עם להגיד לכם את דברי ה' שזכר, והבר כתבנו בו פירש אחר
בובר חסרון המלים, ואשר נתן כתר מלכות בראשו (אמג' ו'). וכתר
מלכות אשר נתן בראשו, ויש מפרשים אותו על הסדר ויהיה פירושו על
חסום, ידעת כי או הילד (איו' ל"ח). כמו הידעת אז כי תולד, כמים
אבל לא תעשה (יחזקאל ק"ד). כמו אבל ממים, שר המשים שלשים
המשינו (מ"ג א'). שר המשים והמשינו שלשים, כי כבר שלח פעמים
ואלה המשים היו שלשים, חבחו זכחי שלמים לה' אותם (ויקרא י"ח).
חבחו אותם זכחי שלמים לה', כי לא הרבה יזכור את ימי חייו (קהל
ה'). יזכור כי לא הרבה ימי חייו, היא הוחדה הרב (יחזקאל ל"ח). היא
דבר החדה, אנכי עד אעבוד (תל"ס קמ"ט). עד אעבוד אנכי, ויפעלו
בזרוע פחו (טעיה מ"ד). בבח זרוע, בגדול זרועך (שמות ט"ז). בדרועך
הגדול, ויתבן לפרש בגדול שם והוא כמו בגדול זרועך (עבמ"ט) (מקוק
נ'). מים עב, כל רבים עמים (תל"ס פ"ט). כל עמים רבים) רבות שנים
(נחמיה ט'). עתים רבות, ותולעת שני (שמות ק"ה). שני תולעת, ועד
נפרשו בתלק הענין בלא הפוך, אבר תאברון את כל המקומות אשר
עברו שם הגוים אשר אתם יורשים אותם את אלהיהם (דברים י"ג). את
אלהיהם שב אל אשר עברו שם הגוים, וטר אלקים טרם יכבה ושמואל
שוכב בהיכל ה' (ש"ג ג'). וטר אלקים טרם יכבה בהיכל ה' ושמואל
שוכב, כי לא היה שוכב בהיכל ה', וכן ת"י ושמואל שכיב בעזרת לוואי,
חציד שגונים עמים תחתיך יפלו בלב אויבי המלך (תל"ס ל"ד). בלב אויבי
המלך שב אל חציד שגונים, וכן בסדר הפסוקים, צעקי וה' שמע (תל"ס
ל"ג). אין עניו דבק אל הפסוק הסמוך לו למעלה ממנו, והוא פני ה'
בעושי רע, אלא על הפסוק שמעלה ממנו עוד והוא עניו ה' אל צדיקים,
ואף לאמתך העשה בן (דברי מ"ז). אין עניו על הרציעה שזכר בסמוך
אלא על הענקה שזכר קודם, וכן ואם שלש אלה לא יעשה לה (שמות
ק"ח). אינו אומר על שארה כמותה ועונתה שזכר בסמוך אלא על היעוד
הוא אומר הוא או בנו הנזכר או תפדה, ופירש ואם שלש אלה לא
יעשה לה, ואם אחת משלש אלה, וכן, ויקבר בע"י גלעד (שופטים י"ג).
באות מעי הגלעד והחזמים להם, וכן כי שמי בקרבו (שמות ק"ג). דבק
עם, אל תסדו, לא עם, כי לא ישא לפשעיהם, וירא אשה רוחצת

מעל

מעל הגג (ש"פ י"א). וירא מעל הגג אשה רוחצת, ונתתיה חרבה
 מתימן (יחזקאל ד"ה). מתימן רבק עם, והברתי מצנה אדם ובהמה, אמר
 על דרך כלל מארום ואמר אח"כ על דרך פרט וזכר תימן ודדנה, ואפשר
 שיהיה רבק עם ונתתיה חרבה, ופירושו אתן ארום חרבה מצד תימן
 שיהיה חרב, על דרך כאלה גובלת עליה (ישעיה א'). והדומים לו כמז
 שאנו עתידים לבאר בהלך הענין בעזרת האל, וכן מאשר יבואו עליך
 (ישעיה מ"ז). רבק עם ויושיעך שזכר ולדעת רז"ל רבק בסמך לו עם,
 מודיעים לחדשים, שאמרו מאשר ולא כל אשר, כלומר כי אינם מודיעים
 בחבמתם כל העתידות כי אם מקצתם, והקימו את המשכן עד באם
 (דברים י'). אינו אומר והקימו על הקדתיים הסמך אלא על בני נרשון
 ובני מרי אשר זכר, אבל עד בואם אמר על בני קרת:

הנה מאשר כתבתי לך תבין לאשר תמצא עוד:

תב לכורמים וליזגבים (ירמ' נב) העתידים יגב, יגבו וכולי איגב, יגבו וכולי:
 יגע העתידים יגע, איגע יגע וכולי, ויעפו נערים ויגעו (ישעיה מ'). ביד
 * נמאריך היו"ד להורות על י"ד האשך האיתן לבדו, וכן ויגעו * עמים בדי
 שהוא פה"ס, אבל יעשו נערים ויגעו ריק (ירמיה ל"א). דכה אמר ה', לא
 שהביא בלי מאריך מפני שהוא מלעיל מפני ההפסק וע"י לקמן ד' ז"ג ע"א. יבא"ר.
 יגר, אשר יגדף מפניהם (דברים כ"ח). אחר שלא מצאנו העתידים כבר
 הראיתך האך תבנה אותם:

ידע המקור ידוע או דעת או דעה, לדעה מה יעשה לו (שמות כ'). דעה
 את ה' (ישעיה י"א). ובאותיות הכנוי דעהו דעהך דעהי וכולי וכן
 שם הפעל:

והצווי דע, ובתוספת היא דעה כמו רדה אלי (נלשים מ"א). ובהפסק,
 מדרה רדה (מ"ב א'). וכן המקור בתוספת היא מדרה מצרימה
 (נלשים מ"ו). ובא, כן דעה חכמה לנפשך (מלי ד"ד). בפתח קמן תחת
 קמן גדול, וכן בא, ואשעה * בחקך תמיד (מליס קי"ט). בקמן ומטפמו
 * ולי"ג כי הה"א נוספת ע"כ ואשעה בסגול, כי התנועות מתחלפות זו
 לזויה קמ"ן. ומשטו אשעה בוו, ובא דעה בפתח קמן ולא בא בקמן
 קמן

שער דקדוק הפעלים

וגשמפה ה"ל ונעקקה האועה קמן להפריש בינו ובין ראה בנה צווי מנחי
לפניה כדניה. יבא"ר. למד ה"א, דעו דעי דענה, בפתח מפני העין

איתן אדע, ידע, הדע, נדע וכולי*]:

והנפעל נודע, נודעת וכולי: * ח"ל הכינוי טעל ופעל
והכבר הידיע הידיעו, וכולי: כמו בשלמים:

מודיע, מודיעים וכולי, מודע, מודעים, מודעה או מודעת, מידעת
זאת (שעה י"ג). ומלת את הנערים יודעתי (ש"ל ד"ח). אמרו כי היוד
תמורת ה"א הודעתי, ושוב הוא שתהיה היוד שורש ותהיה המלה מבנין
פועל הגוסף על משקל שופפתי, מן לשופפתי אתחנן (איוכ ט'):]

יהב, יהבת, יהבתי וכולי:

העתידים הצווי הב בפתח ובתוספת ה"א הבה נרדה (ראשית י"ח). הבה
נא (שס ל"ח). בקמץ ומלעיל ובאה מלרע*] הבה את אשתי*]

*] יזן שכל מלרע מפני (שס כ"ט). הבי, הבי, הבנה, ולא נאמר
האל"ף הלא אחריו כמו מלת למה. אותם בשו"א כמו דעי דעי, וחביריהם שלא
יבא"ר. לחטוף הה"א

שהיא גרונית ונאמר הבו בצירי לגורת *] ח"ל וסימק אשתי מלמטה וממלא
הנה נא אנוח אלך שלא ימין להיותו
צווי שהיה לו לומר הכי בלשון נקבה
כמו הכי המטפחח:

איתן אהב, יהב, הבה, נהב:

יוע, שם הפעל מצנו מצאנו במקרא, לא יתגרו ביזע (יחזקאל מ"ד). ובלא
יוד בועת אפך (ראשית ג'). זעה על משקל דעה, מן ידע, ובהסמכו
נשארה המלה על תנועתה ולא נשתנית כמו מן עצה עצת, ומן שנה
שנת [א] מפני העין שלא לחטוף עליה ונבנה מצנו כל הבנין אע"פ שלא
מצאנוה במקרא נאמר אותו על דרך סברא אורי שמצאנו השם וידענו כי
הוא שם שיש לו פעולה, ורז"ל נשתמשו בו בפעולה, ובנין הפעיל הוא
שנבנה מצנו כי בן מצאנוהו להם ברבריהם ז"ל באמרו להזיע וקדם גורה
ואמרו

יוע [א] ר"ע כי מלת בועת היה ראוי להשתנות הניי לשו"א ולומר בועת על משקל
עצת שנת ושאר נאועה מפני העין שלא לחטוף עליה להיותה לוח

גרונית:

והעמידים

ואמרו, מויעין אנתנו, ויש לומר להויע בצירי תחת ההיא בפלם להטיב
 מן יטב, וכן מויעין בצירי תחת המים בפלם מטיבים, ופירש להויע להוציא
 זיע, ותאמר כל הבנין הויע, הועת וכולי, מויע, מויעים, הויע, הויעו,
 אויע, יויע וכולי:

ידל הגפעל מצנו גזחל, גזחלה, גזחלהי וכולי, ומלת ויחל עוד (ראשית ח)
 יתכן היותו מן הדגש ונפל פ"א הפעל כמו שזכרנו בויבשהו (נמוס
 ח'). אבל אחר שצאנו הויד קמצה יותר טוב היותו מבנין נפעל, ובא
 על דרך ונבל כעלה כלנו (ישעי' סד) כמו שזכרנו כי בפעל הדגש אין האותו'
 הגוספו' על החיית קמוצי' כמו שזכרנו בשלמים, ויותר נכון הוא היותו מצחי
 העיץ מבנין הפעיל והוא דבור על אופניו, וכן כתב א"א זל בספר הזכרון
 וכתב כי ויחל עוד (ראשית ח'). מבנין התפעל עקרו ויחיל, ואלו היה
 מבנין נפעל כאשר כתבוהו רבי יהודה ורבי יונה היה ויחל בו' כי בבנין
 נפעל תהפך הויד פ"א הפעל לוי' נראית בעתידים לעולם, ובהתפעל
 פעם בויו פעם בויד כמו ויתיצבו ויתלדו (שמות לד). וטוב מה שאמר
 אם הויד היתה פתוחה אבל מצאנוהו קמצה כמשפט האיתן מבנין נפעל
 כמו שכתבנו:

יחם העתידים אחם, יחם, ויחמי הצאן (שמות ל'). בפלם וירדו, אבל ויחמו
 בסגול הויד בעבור שהחיות נקודה בחטף סגול, וכן יוד יחמתי
 אמי (מל"ס ל"א). שהוא מן הדגוש, ויחמנה בבואן לשתות (ראשית ל'). בא
 בסימן נקבה אחר לבד, או יאמר האי"חן בחירק איחם, ייחם, היחם, גיחם,
 כי כן מצאנוהו, ולא יחם לו (מ"א ח'). ונפלה יוד פ"א הפעל מהמכתב
 כמו שנפלה במלת ויטב בעיניהם (יהושע ק"ב). רבני גר ובני ראובן,

וכן *] ויגידו לשאול וישר הדבר בעיניו (ש"א
 י"ח). וירא שאול מלפני דוד (ש"ס). ובמקצת
 ספרים וישר הדבר בעיניו מלא, אבל וישר
 הדבר בעיני דוד (ש"א י"ח). חמר, והצווי יחם,
 יחמו, יחמי, יחמנה או חם חמי חמי, חמנה: למחג כאן. יבא"ד.
 והגפעל מצנו בא על דרך חמרי יוד הדגושים הנחמים כאלים (ישעי' נ"א).
 בפלם הנצבים (ש"ס ל"א). לולי החיית שאינה מקבלת דגש, ותאמר

נחם נחמה, בצירי או בחירק:

והעתידים

שער דקדוק הפעלים

והעתידים. הוֹחֵם. הוֹחֵמִי. אוֹחֵם, יוֹחֵם וכולי, גם יתכן שבא הנחמים על דרך נחי הו"ד כחביריו, ויבא הנפעל על שני פנים האחד בחולם והוא הרוב כמו נוֹלֵד, נוֹדַע, ובהם הימרה הו"ד בוי"ו, והשני עמדה הו"ד נחה אחר קמץ קמן כמשפט ולא הומרה בו"ו והו"ד לא נכתבה אך עמדה בנשימה, ועל הדרך הזה בא הנהמים באלים (ישעיה ל"ז). והוא הגבון, וזה הדרך גם כן בבנין הפעיל מאלה הנחמים כי רבים בחולם בתמורת יו"ד בוי"ו כמו הוֹדִיעַ הוֹרִיד וביצירי כמו הִיטִיב, לִיחַמְנָה במקלות (לש"י ל'). מקור מן הדגוש, ונו"ן ה"א סימן הנקבה [א] הפעולה כמו נו"ן ה"א הִיִּמְמַנָּה ונמשת (שמות ד"ג). יִרְאָנָה (ויקרא י"ג). ואע"פ שש"ס ליה:נה צרי ואינו כן מנהג האות אשר על נו"ן ה"א הנקבה כי אם בסגול ואע"פ שאין המנהג לבא [ב] כי אם באותיות אית"ן, או יהיה נו"ן ה"א לִיחַמְנָה סימן הנקבות הפעולות רוצה לומר ליחם אותן [ג] ונוספה הה"א כמו אוֹתָנָה בחבמה (ויקרא ל"ה). ובא המ"ם ביצירי כמו שהיה בלי תוספת ה"א לִיחַמְנָה כמו לשמרים לזכרם, ואע"פי שהמקור בא בקמץ כמו בִּשְׁמֵרִים עקב רב (תל"ס י"ט) אחר שהצווי בא ביצירי יבא גם המקור ביצירי, או בא ביצירי ומשפטו בקמץ כי התנועות משתנות, כי הנה בא צעיר הו"ד (תל"ס פ"ח) ביצירי ומשפטו בקמץ כמו ילְבֹּשׁם הבהן (שמות ד"ע). בקמץ ומשפטו ביצירי ונדגשה הגו"ן שלא כמשפט כמו הִרְאִינָה בה (מ"כ ז') שלא היה משפטה להדגש ובא כן לתפארת הקריאה:

יִטֵּב העתידים יִטֵּב, יִטְבוּ, אִיטֵב, יִיטֵב, הִיטֵב וכולי, כמו יִיטְבוּ, הִיטְבוּ, בהעמדת הו"ד והת"ו בגעיא, כמו וַיִּיטְבוּ דבריהם (לש"י ל"ד). מעומדת הו"ד הנוספת בגעיא [ד] להורות על יו"ד פ"א הפעל הנחה, ויִיטֵב בעיניהם (יהושע ד"ג) דבני גד ובני ראובן נעדרה הו"ד פ"א הפעל מהמכתב, כמו, ויגידו לשאול וַיִּשֶׁר הדבר בעיניו (ש"א י"ח). וַיִּרְשׁ זרעך את שער אויביו

והעתידים [א] ויהיה כאלו כתוב לִיחֵם אוֹתָהּ [ב] ר"ל שהמלה זרה מנ' טעמים ראשון באשר שהמ"ם ביצירי שלא כמנהג לפני נו"ן ה"א הנקבה, שנים שאין דק לבוא טו"ן ה"א נקבה רק באית"ן ר"ל בעמיד חבל במקור לא נמצא כזה: [ג] כי לפי זה היה ראוי לכתוב לִיחַמְנָה או ביצירי לִיחַמְנָה כאשר מצאנו והולך: [ד] ר"ל גע"י הגעיא (המנהג) נארכח ומשפטה האנושה כדי שיוכח הו"ד האמה שאחריה היסב:

ינח

אויבוי (לאשית ד"ד). ויעפו נערים ויגעו (שעיה מ'). וירשו את שוכרן (מ"ג י"ז). ירשו את ערי הנגב ועיניה א'). רבואו וירשו אותה (ירמיה ל"ב). והם על פי המסורת ארבעה חסרים:

והפעל הבכר היטב, היטבת לראות (סס א'). היטבתי וכולי, וכן העתידים הצווי היטב, היטיבו, בשוה עם העבר, או בצירי היטיב* [כמו, זעק והילל בן אדם (יחזקאל ד"א) וכן המקור, * א"א המקור והטוי נלוי למדו היטב (שעיה א'). וגם היטב אין אותם והאיתן במירק והמל היטב, (ירמיה י') בצירי, בהיטיבו את הגרות (שמות) איטיב עמך: (י') : להיטבך באחריתך (דברים ח'). בחיריק:

איתן איטיב, ייטיב, לא ייטיב ה' (נמ"א א'). הלא דברי ייטיבי (מכה ב'). מה היטיבי דרכך (ירמיה ב'). האות הנוספת בהם בצירי ופ"א הפעל נחה או בצירי עיץ הפעל איטיב, ייטיב, ייטיב אלקים את שם שלמה (ק"א א'). ואם מלעיל בסג"ל וייטיב אלקים (שמות א'). והיטיב את ראשה (מ"ג ע'). והנכון בתשלומם היטיב, איטיב, ייטיב, הייטיב וכולי, ובאו, זאלמנה לא ייטיב (איוג ד"ד). וגבוה מצדק יידע (מ"א ק"ח). בהנעת היודיץ לפי שהנכון בהם יהיטיב, יהידיע, בהראות היא הבנין ונח יוד פ"א הפעל כמו, מושלו יהילילו (שעיה ל"ב). וכמו שצראית הה"א במעט מהם כאשר הראיתך בטור החמישי בשלמים, ובהעוד היא הבנין להקל הוטלה תנועתה על היו"ד השורש:

יכל העתידים הונעו האותיות הנוספות בשורק איכל, יוכל, ולא הונעו בתולם שלא יתערב עם אוכל לשון אכילה, וגם לא הונעו בצירי כשאר נחי היו"ד א"ר א"ש, כדי שלא יתערב עם ותכל כל עבודת משכן אהל מעד (שמות ל"ט). וחביריו לשון כלה*:

והמקור, מבלתי יכלת ה' (מדנר י"ד). עם * א"א חן זה טענה מספקת התי"ז הנוספת אע"פ שכתובה היו"ד כי למה לא נאמר שאל האיתן וכן עד יבשת המים (לאשית ח'). או יהי שם איכל יכל יכל: הפעל, והמקור בחסרון יוד בלי תוספת תי"ו, ידעתי כי כל תוכל איוג מ"ג). עיקרו יכול:

יכת כתב רבי יונה בזה השורש, ויכום ויכתים (נמדנר י"ד). והנכון בו ויכתים מהדגוש, וא"א ול כתב כי הוא מנגק הפעיל ומשפשו ויכיתום,

שרשו

שער דקדוק הפעלים

שרשו נכת, ודעתי במלה הזאת להיות שרשה כתת, ורבי יונה הביא

אותה גם כן בשרש נכת ובשרש כתת:

ילד העתידים אלה, ילד, הילד, גלד וכולי, ונמצא בזה השרש, אל נולדו, להרפה בנת (דה"א ב'). ואלה ניקדו לו בירושלים (סס א' ג') נקראים בשורק והלמיד דגושה, והדגש תמורת הנח אשר בנולד נולדו בחולם, ואע"פ שנכתב הוי"ו עם הדגש [א] אבר מרגשימה, וכן יום היקדדת את פרעה (ראשי"ת ל'). ביום היקדדת אותך (יחזקאל י"ז). הדגש תמורת הנח והוא מקור מבנין הפעל:

ילך העתידים לך, לכו, לכי, לכנה שובנה, ונרעה היא הנקבה מהמכתב שובנה בנותי לכן (רות א'). וציוי הרבים בהפסק בצירי כמו שכתבנו, הדרה לכו (יהושע ב'). הפעל הזה מצאנו ענינו בשני שרשים הלך וילך ובשורש ילך לא נשתמשו בעוברים רק בעתידים נשתמשו בו ברוב, ומעט נשתמשו בעתידים בשורש הלך, והפעל הכבד הוליק, הולכת וכולי, וכן העתידים הצווי הוליק, או בצירי והוליק מהרה (מדנר י"ז). ובא מבלי תמורת הוי"ו בוי"ו היליכי את הילד (שמות ב'):

איתן אוליק, יוליק, הוליק, נוליק, אוליקם אל נחלי מים (ירמיה ל"א). או בצירי אוליק, יוליק ה' אותך (דברי ד"ח). ואם מלעיל בסג"ל ויוליק ה' את הים (שמות י"ד):

יול כתב רבי אחי רבי משה ז"ל כי מקור מזה השרש, הרה ללת (ש"א ד'). משפטו ללת* בפלם לדת, ולפנישת שלשה למדין כאחת

עם למ"ד השמש נפלה האחת ובא כמו לתת שעקרו בחמרון הפ"א לתנת, ופירש הרה ללת

הגיעה אל היללה וחבלי יולדה:

והפעל הכבד ביו"ד נח מבלי תמורה הילל, היללת, היללתי, הילילו וכולי, וכן הצווי:

י] והאטון משפטו ללת

מקום ילד. ומשפטו כמ"ס בק"א ללת. ומפנישת דל"ת וחי"ו הדומים בהברתם בשני שואין נחיס רטופים ממרה הדל"ת. כמו משרת. יבא"ר.

היליל י] או הילל וכולי, הילל ברוש (זכרי' יח): * ח"א לא נח כן הצווי והאיתן איליל, ייליל, ובאו, בתנועות שני נחירק כמו שנארחי כנר פעם היהיין, לכן ייליל טואב לטואב כלה ופעמים:

ייליל (ישעיה יג). וכן כי יילילו על משכבותם (ישעיה ז'). לקריאת בן אשר

אשר, ולקריאת בן נפתלי הויד פ"א הפעל נדה וויד איתן בצירי, וכן ומשבר רוח הילולו (ישיה פ"ה). בהנעת התיז בשו"א והויד בצירי, אלה באו בתנועת יויד פ"א הפעל למעם שוראיתך בשרש ידע, וגבה ממרהק יידע (תליס קל"ח). ורבי יהודה כתב, לכן יילול מאב (ישיה י"ו). נח הויד השני והצירי הראשונה, ורבי יונה חשב במלה שלשה יודין כי חשב יויד נחה אתר יויד השורש המנעת בצירי ואמר כי הוא פ"א הפעל כפול ואין זה כי אין אתר הצירי אות נחה, כי הצירי אשר ביויד השורש הוא סימן לה"א הפעיל הגופלת אשר, במשלו יהילולו (ישיה נב) ובנפול הה"א שמו הצירי ביויד השורש להורות על ה"א הגופלת כי כן המצהג כמו שכתבנו בהרבה מקומות:

ימן, היסין, היסנת וכולי, כמו מן יטב וילל, אם השמאל ואיסנה (ראשי י"ג). בשקל ואיטיבה*] עמך (ש"ב ל"ב): * ח"א חמהו למה לא ינת, לא הניח לאיש לעשקם (דה"א י"ו). כל הכיח המקור להימין ולהשמיל בנינו הוא כדרך שאר חסרי יויד יצב (ש"ב י"ד):

יצק, ומלת והניחה שם על מכונתה (זכרי' ה). מרכבת מן הניחה והנחה: ינק העתידים ינק, ינקי כולי, אינק, יינק, ראש פתנים יינק (ליוז ד'). כי שפע ימים ינקי (דברים ל"ב). וכן הפעיל הינק, הינקת וכולי, העתידים הינק, והיניקיהו לי (שמות ב') איניק, ייניק, ותיניק לך את הילד: יסר העתידים יסר, יסרו וכולי, איסר, ייסר וכולי: והמקור יסוד ובאות השמש וליסוד ארץ (ישיה כ"א). ובא ברנש, החלו הערמות ליסוד (דה"ב ל"א). והויד כתובה כמו שבא ג"כ נוקדו (דה"א ג'). בדגש עם הו"ו כמו שכתבנו:

והפעול מן הכבר הגוסף מוסר מוסר (ישיה ק"ח*) הראשון רפה והוא שם והשני דגוש והוא פעול, או יהיה * ח"א ורש"י סירש האשון הראשון פעול והשני הדגוש שם ונבלע הנח פתח והשני קמן. ולפי דעתו השוכן בדגש ואע"פ שנכתב כמו שהראיתך שניהם שמות: בדומים לו, ומשפטו על דרך השלם מוסר בפלם משלך (ש"ב ד'): יסך, על בשר אדם לא ייסך (שמות ל'). [א] והוא חסר הפועל, פירושו לא

ינח [א] ויהיה כאלו כתוב בלא וי"ו: יסך [א] הענין הוא אם יהיה כפשוטו יהיה

שער דקדוק הפעלים

לא ייסך הסך, או יהיה ייסך מן סוך, וסוך לא סכתי (דניאל י'). שנמצא בענינו ברוב, ויהי' חזריק תחת שורק והוי'ו מוצרת ביו'ד וכן וישם בארון (ראשיט ג'). ושני הפנים נכונים בו:

יסף העתידים יסף, יספוי וכולי, איסף, ייסף וכולי, או איסוף, ייסוף וכולי, והכבר העתידים הוסף או הוסף, אוסוף או אוסף בצירי, ובא בפתח בהפסק, זכור כלחמה אל הוסף (איוג מ'). כמו ותאכל ותשבע והזתר (דוח ב'). ונכתבה אלף במקום ו' במלת, לא האסיפין לתת תבן לעם (שמות ה'). ויזוסף שאל לרא מפני דוד (ש"א י"ח). אל הוסף (משלי ל'). הנכון בו אל היסף כמו ויוסף שאל (ש"א י"ט). ולחריץ המלה אל אשר לפניה אמרו בן, וכן וישף מן היין (ראשיט ט'). על דעת רבי יונה כמו שכתבנו, וכתבנו ג"כ שבר דבריו במלות האלה ובדומיהן: יסר, יוסר ליך (משלי ט').

העתידים, יסר וכולי, איסר, ייסר וכולי, או איסור וכולי, ובא על דרך חסרי היו'ד, וייסרני מלכת בדרך העם הזה (הושע י'). וכן, באותי ואפרם (הושע ז'). ועל דרך זה נאמר העתידים אסור, יסר בדגש, ויהבן לוטר כי וייסרני מן הדגוש ובא צירי תחת פתח כי הראוי וייסרני, ובא בפעל הכבר ממנו האיתן שלם איסירם כשמע לעדתם (הושע ז'). יעד, העתידים יעד, איעד וכולי, ואם לבנו ייעדנה (שמות ד"א). והכבר הועיד, אועיד, ואם למשפט מי יועידני (איוג ט'). יעז, הנפעל, את עם גועז (ישעיה ל"ג).

יעט, מעיל צדקה יעטני (שם ס"א). העתידים יעט, איעט: יעל, הפעל הכבר, מה היעיל פסל (חנקה ב'). ואין במ מועיל (ירמיה י"ו). מה אועיל מחטאתי (איוג ל"ד).

עף, העתידים יעף, איעף, לא ייעף (ישעיה מ'). ובא, ויעפו נערים (שם). ביו'ד האיתן לבר, וכן ולאמים בדי ריק יעפי (חנקה ב'). והפעול מן הכבר בענין אחר מיעף ביעף (דניאל ט'). ותאמר הבנין ממנו הועיף

יהיה ייסך שיעל ולא זכר מי הוא השעל אבל אם היו'ד מוצרת ביו'ד ויהיה כאלו כמו יוסף והוא עתיד מננין השעל אז לא חסר מידי ונא כדרך לשון:

יחר

==

הוֹעִיף, אֹעִיף, או הֵעִיף, אֵעִיף, ואפשר להיות מעף משורש עוף והוא הנכון:

יעץ, העתידים יֵעֵץ, אֵעֵץ וכולי, ובא צווי הרבים ממנו בחסרון יוד ובשורק עוצו עצה ותופר (ישעיה ח'). עצו ודברו (שופטים י"ע). והשורק תחת חולם כמו ישפוטו הם (שמות י"ח). לא תעבירי מזה (כוח נ'). ומשפטו בתשלומי יעוצי בפלם עמדו עמדו (נחום נ'). אשר הוא בחולם מפני העכדת המרחא, ואלה הארבעה אשר הם בשורק אינם בהעמדה, כי תעבורי אע"פ שהוא בהעמדה המרחא הוא ברי"ש. יפח, ויפח לקץ (מנקה נ'). ויפח חמם (תל"ס ק"ז). תואר ואפשר שיאמר ממנו בגין הקל כלו, והעתידים יפח, איפח וכולי, והתפעל התִיפַח תפרש כפיה (ינמיה ד').

יפע, וחללו יפעתה (יחזקאל ק"ח). שם הפעל, והפעל הכבד היפיע מר פאך (דנריס ל"ג). אופיע יופיע וכולי:

יצב, בא השורש הזה על דרך חסרי יוד, הפעל הכבד היציב, היצבת היצבתי וכולי, וכן הנפעל נצב, נצבת וכולי, ובאה מלה אחר בזה השרש קשה מעט בבנין התפעל ממנו והיא והתצב אחתו^ו (שמות^ו עיין קו"ח. יבא"ד. נ'). ודע כי נחי הפ"א לא תמצא נחותם בפעל הדגוש ובהתפעל מפני דגש עי"ן הפעל שלא יתכן דגש חוק באות אם לא תקדמנה אות אחרת מנעת באחד המלכים, וכשרצו לחסר היו"ד מן והתצב שהיה משפטו והתיצב הקדימו הגח שהיא מקום היו"ד בין שני התו"ן ודגש הצד"י לא היה מורה על היו"ד כי הוא להוראת הבנין גם נח לא יתכן בין התו"ן והצד"י מפני דגש הצד"י לכן הקדימו הגח ושניהם קיימים הגח ודגש הבנין, והנה משקל ותתצב ותתפעל:

יצג יצע חסרי^ו היו"ד: [ח"א חה דוקא כשהע"ן יצק, צקון לחש (ישעיה ק"ז). חסר פ"א הפעל הפעל נד"י כמו שנלחמי כנר: וכן והיום רד מאוד (שופטים י"ע). שמשפטו ירד כן משפטו יצוק, והגון נוספת כגו"ן, לא ידעין אבותיך] (דנריס ח'). ורבי יונה כתב בשם רבי יצחק בן גיקטילא כי הוא מנחי העי"ן אבל [ח"א וכן כחכ לא"כע חבל לפי ענינו יותר הוא טוב להיות מנחי הפ"א כש"י פירש. גקון אפק עשה ויתכן להיות שנים שרשים והענין אחד ויהי ממנו שם דנר:

משרש

שש הקזק הזעלים

משורש צוק כמו ינק נק, חולתם כמו שכתבנו, ויהי' משורש צוק נ"כ, וצור יצק עמדי פלגי שמן (איוז ד"ט). ואבן יצוק נחושה (איוז ד"ט). והעתידים יצק או יצוק וגם יצוק בו מים (יחזקאל ד"ד). ובחסרון היו"ד צק לעם ויאכלו (מ"ז ד'). צקי, צקי, צקנה, והאית"ן איצק, ייצק, היצק, ניצק בפתח, ומצנו ויצק דם המכה (מ"א ד"ג). ביו"ד האית"ן לבד, ובא מן יצק ויצק כמו יקץ ויקץ שלמה (מ"א ג'). וייקץ נח (ראשית ט'). או בתולם ויצק עליה שמן (שס ל"ה). לא יצק עליה שמן (מדנר ח'). והיו"ד פ"א הפעל בהם נעלמת מהמכתב וכן וייצקי על העולה (מ"א יח). ובא היו"ד הגוספת מעושרת בנעיא לתורות יו"ד השורש הנעלמת מהמכתב כמו שכתב רבי יהודה או יהי' צווי ובא מעמד כמו משכי (שמות י"ג). וכן כתב רבי יונה ובאו עתדי השרש הזה עוד בדגש בדרך חסרי יו"ד, כי אצק מים (ישעיה מ"ד). אצק רוחי (שס). והפעל הבכר הנציק, הנצקה, והבינונים מנציק, מנציקים, מנציקה או מנצקת, הם מנישים אליה והיא מנצקת (מ"ז ד'). נהפך לקמין בסוף הפסוק, ויהכן להיות מן השורש הזה וייציקם לפני ה' (יהושע ז'). בפלס וייציבום:

יצר העתידים איצר, ייצר, וייצר ה' אלקים את האדם (ראשית כ'). בשני יודי"ן, וייצר ה' אלקים מן הארמה (גס). ביו"ד האית"ן לבד והיו"ד פ"א הפעל נעלמת מהמכתב, או בדגש אצור, יצר, בטרם אצורה בבטן (ימיה א'). ובמקבות יצרה: (ישעיה מ"ד). ובענין אחד בא זה השורש בהעלמת היו"ד ותאמר אצר, יצר, בלכהך לא יצר צעדך (משלי ד') וייצר לו (ראשית ל"ג). יצרו צעדי אונו (איוז י"ח):

יצת כתבנו אותו בחסרי היו"ד:

יקד העתידים יקד, יקרו וכולי, איקד, ייקד, תיקד, ניקד, ותיקד עד שאול תחתית (דברים ל"ג). או בהעלמת היו"ד על דרך שאר נחי הפ"א, אקד, יקד, יקד יקד כיקד אש (ישעיה י')

קע, העתידים קע, קעי, קעי, קענה, והמקור קעת, אית"ן אקע, יקע, תקע, נקע, פן תקע נפשי ממך (ימיה ו'). ותקע כף ירך יעקב (ראשית ל"ג). ואפשר שיהי' שורש אחד קעע או נקע, כמו שאנו עתידים לבאר בחלק הענין בע"ה וכן דעת רבי יהודה כי לא זכר כזה השורש כי

אם

אם הפעל הכבד והזקענים לה' (ט"ז ד"ה). והצווי והזקע אותם (מדנר ד"ה) איתן אוקיע, יוקיע וכולי, ויקיעם בהר (ט"ז ד"ה):

יקץ העתידים איקץ, ייקץ, וייקץ יעקב (לשית ד"ח). וייקץ פרעה (ט"ז מ"ח). וייקץ נח (ט"ז ט'). ובאו* וייקץ

יעקב משנתו (לשית ד"ח). ויקץ שלמה (מ"ח) היה לו להביא ויקן משנתו (ג'). וייקץ בישן ה' (מליס ע"ח). אולי ישן מניינח דשמסון (שופטים י"ו). הוא וייקץ (מ"ח י"ח). ביו"ד האיתן לברין וכן כי הם ג' על פי המסורה:

ויקצו מועזעך (מזקק ג'). והיו"ד בו מועצת בגעיא לתורות היו"ד פ"א עיין מ"ט לעיל ד' ז"כ ע"א. = הפעל כמו ויצקי על העולה (מ"ח י"ח):

יקר העתידים איקר, ייקר, ויקר שמו מאוד (ט"ח י"ח). היקר נא נפשי (מ"ז ח'). או בהעלמת היו"ד כשאר נחי הפ"א אקר, יקר, תקר,

נקר, ויקר פדיון נפשם (מליס מ"ט). יו"ד השורש נעלמת מהמכתב כמנהג נחי הפ"א אשר על זה הדרך, וייקר דמם בעיניו (ט"ז ע"ז). נכתבה בו

יו"ד השורש כמו שנכתבה באילכה שולל וערום (מיכה ח'). כמו שכתבנו והפעל הכבד הוקיר, הוקרת, הצווי הוקיר או הוקר, ובא בפתח הוקר

רגלך (משלי ד"ה). כי הרי"ש נכונה קריאתה עם הפתח אשר לפניה כמו ויקר שזכרנו, לא יצר צעדך (ט"ז ד'). שהיה על המנהג בצירוי כמו

אשב ישב ארד ירד, וחביריהם רבים על זה הדרך, וכן בנחי העיץ הצר הפר בפתח מפני הרי"ש:

איתן אוקיר, יוקיר וכולי, אוקיר אגוש ממו (טעיה י"ג).

יקש, יקשתי לך (ימיה ג'). בפלם יבלתי (לשית ג'). קפנתי (ט"ז ל"ב). העתידים יקש וכולי, איקש ייקש וכולי:

ירד, והיום רד מאוד (שופטים י"ח). פתח וחכר פ"א הפעל, ומשפטו ירד ואין המנהג הזה בשאר נחי פ"א לגרוע פ"א הפעל מהעוברים וגם

בוה השורש לא מצאנו כי אם בזאת המלה ואלו היה קמץ היינו אומרים שהוא מנחי העיץ כמו, עוד רד עם אל (אשע י"ח). שהוא קמץ ותוא

מנחי העיץ מענין, והיה כאשר הריד (לשית ד"ז). לשון ממשלה, כן אם היה זה קמץ היינו אומרים שהוא מנחי העיץ ויהיה ירד ורוד בענין

אחד, העתידים רד, רדי, רדי, רדנה, ארד, ירד וכולי:

ירט העתידים ירט, אירט וכולי, או ארט, ירט, ובא ועל ידי רשעים ירטני

שער דקדוק הפעלים

יִרְמְצֵי (איוני י"ז). שלא בהעמדת היו"ד כי בא על הך הגבלעים פא"י הפעלים בדגש כמו יִצְרָהוּ (יטעיה מ"ד). ויִסְרְנֵי (טס מ'). ולולי הרי"ש היה דגוש, או יהיה משקל יִרְמְצֵי יִרְמְצֵי ויהיה שרשו רמח: ירע, נפשו ירעה לו (יטעיה ט"ז). העתידים רע, רעו ארע ירע, ולא ירע לבבך (דכ" ט"ז). מדוע לא ירעו פני (נחמיה כ'):

ירק, ואביה ירק ירק בפניה (מדכ" י"ג). העתידים אירק, יירק: ירש, העתידים ירש ירשו, ובתוספת ה"א, ים ודרום ירשה (דנכ"ס ל"ג). ובחזקו בצירי, עלה רש (טס א'). או בפתח, החל רש (טס ב'). אלא שנקמץ מפני הוקף, רשי, רשו, רשנה, באו ורשו את הארץ (דנכ"ס א'). אירש יירש וכולי, ובחזקו פ"א הפעל וירש זרעך (לכ"א ד"ד). ירשו את עדי הגלב (שנכ"ד א'). וירשו את שמרון (מ"ג י"ז). ויבאו וירשו אותה (יחמיה ל"ג). והם על פי המסורת ארבעה חסרים, והפעל הכבד הוריש, הורשץ וכולי, אוריש, יוריש וכולי:

ישב, העתידים והצווי שב, ובתוספת ה"א קום נא שבה (לכ"א ד"ז). שבי, שבו, ובהפסק, השפילו שבו (יחמיה י"ג). שבי, שבנה, אשב, ישב וכולי, אם שוב תשבו בארץ הזאת (טס מ"ג). אמר רבי יהודה כי נהפך פ"א הפעל לעי"ן הפעל כי יהיה משפטו ישוב, והנבון כי הוא כמשפטו והו"ו הכתובה בשוב היא ו"ו המשך כו"ו שמור (דנכ"ס ב'). זכור (זמות כ'). ויורד פ"א הפעל נגרעת ואע"פ שאין המנהג כן במקור, הגה מצאנו, ידעתי כי כל תוכל (איוני מ"ג). שהוא מקור כמו יכנל, ומלת והושבותים כי רחמתיים (זכ"ס יו"ד). הורכבה מן והושבותים מן ישב ומן והושבותים מן שיב, ושני הענינים נכונים בו לפיכך הורכב בהם, ומלת פשיבתו במתנים (ט"ג י"ט). אפרשנה בשורש שוב, וכן, אם ישב ישיבני ה' (טס ט"ז):

ישח, על דעת רבי יונה שכתב כי מן השורש הזה וישחף בקרבך (מיכה ו'). וכן שחי ונעבורה (יטעיה ל"א). נאמר העתידים שח, שחי, שחי, שחנה, אשח, ישח וכולי, וישחף שם בפלם וישחף תתן לי (מ"ס ס"ה). גם יש לומר שהוא משרש שחה כמו שנכתבנו במקומו בעזרת האל:

ישם, והבמות תישמנה (יחזקאל ו'). ובבנין הפעיל בהבלע פ"א הפעל בדגש

שעך דקדוק הפעלים

צו

בדגש, וּנְשִׂים עד נפח (מדכר ד'א). אם לא יִשִּׁים [עלירם נויהם (ירמ' מ"ט) ישם, וַיִּשֶׁם בארון (ראשי' ל'). אמרו ששדרשו * ח"א יוחז נכון מה שפירש ישם בפלם וַיִּצַק דם (מ"א ד"ב). מן רש"י כי הוא משרש שמש. יצק, והגבון מה שאמרו בו עוד כי החירק מסקל כי תהם: (ליוז כ"ב). תחת שורק ומשפמו וַיִּשֶׁם, וכן על בשך אדם לא יִסֶּךְ (שמות ל') :

ישן המקור יִשָּׁן, ובאות השמש, אינגו מניח לו לִישָׁן (קהל'ה) העתידים יִשָּׁן, יִשְׁנוּ, יִשְׁנִי, יִשְׁנֶה, אִישָׁן, יִישָׁן, תִּישָׁן וכולי, כי לא יִשְׁנוּ אם לא ירעו (משלי ד'). נעלמה יו"ד פ"א הפעל מהמכתב וי"ד אית'ן מתעמד בנעיא להורות עליה:

ישע הנפעל עם נו"שע בה' (דכרי' ל"ג). ישראל נו"שע בה' תשועת עולמים (ישעיה מ"ה). שניהם פתח, אין האלף נו"שע ברב חיל (מליס ל"ג). קמץ, והפעל הבכר הוֹשִׁיעַ, הוֹשִׁיעוּ וכולי, העתידים הוֹשִׁיעַ או הוֹשִׁיעַ, אוֹשִׁיעַ יוֹשִׁיעַ או אוֹשִׁיעַ יוֹשִׁיעַ, וַיֹּשִׁיעַ מדרב מפידם (ליוז ה'): ישר, לאשר ישר. בעיני (ירמיה ד"ז). המקור יִשָּׁר, העתידים יִשָּׁר, אִישָׁר, יִישָׁר וכולי, ובא היו"ד נבלע בדגש במלת וַיִּשְׁרַגְהָ הפרות (ש"א ו') ובלא הבלעה, ויגידו לשאול וַיִּשָּׁר הדבר בעיניו (שס י"ח). ביו"ד האיתן לבר, וַיִּישְׁרֶם למשה מערבה (דה"ב ל"ב) משפמו וַיִּישְׁרֶם בהגעת שני תיוד"ין ובנוח הפ"א הפעל הוּמְלָה תנועתה על יו"ד האית'ן, והפעל הבכר בזה השרש בהראות היו"ד בקריאה היִשָּׁר לפני דרכך (מליס ה'). יִישְׁרוּ נגדך (משלי ד') :

יתר על דעת רבי יהודה נאמר הפעל הקל מצנו יִתֵּר, יִתְרָה וכולי, העתידים יִתֵּר, יִתְרוּ, אִיתֵר, יִיתֵר, והצמצא מצנו שם היתואר בשקל פועל, וַיִּוְתֵר מרמה בני הזוהר (קבלא י"ב). וַיִּוְתֵר לראי השמש (שס ז'). ויתכן שהם שם הפעל, ואע"פ שרוב השמות [א] במשקל הזה מלעיל באו אלו מלרע, ומשקל אחר יתר מרעהו צדיק (משלי י"ב). ושם הפעל יִתֵּר שאת (ראשי' מ"ט). ומשקל אחר מה יִתְרוֹן לאדם (קבלא ח'). ומשקל אחר ומוֹתֵר האדם (שס ג'). הבכר הוֹתֵר בני תמורתה (מלי' ע"ט). וכן אל הוֹתֵר ראשי'

יתר [א] ר"ל שכלו מלעיל ונשגול עין הפעל:

קעחידים

שער דקדוק הפעלים

(לחשי' מ"ט). או יהיה אל תותר משלא נזכר פועלו ממנו והחולם מקום השורק, ויש בשרש הזה גם כן ענין אחר תאמר ממנו לדעת רבי יהודה יתר יתרת, ושם הפעל ממנו יתר הפלטה (שמות י'). יתר תגום (יואל ח') יתר השמן (ויקרא י"ד). והתואר, ואת היוֹתֵר הוֹרַמְנוּ (ש"א ט"ו). והנפעל לֹא יוֹתֵר דַּבֵּר (מ"ג נ"ג) והבבד הוֹתֵר הַבֵּרֶד (שמו' י') אוֹתֵר, יוֹתֵר וְכֹלֵי:

והפעלים שפאיה"ם יו"ד ולמדיה"ם ה"ח נזכרים שער בפני ענמו עם נחי הקצוות אחר נחי הלמ"ד בעזרת החל.

הפעלים שפאיהם יוד ולמדיהם אלף נחה:

יָצָא יֵצֵאת, יֵצְאתי, ובא חסר אלף וערום יֵצְתִי מבטן אמי (חזק' ח').
יֵצְאוּ, יֵצְאתם, יֵצְאוּ, יֵצְאה, יֵצְאת, יֵצְאתן:

הביענים, יֵצְא, יֵצְאים, יֵצְאה או יֵצְאת, יֵצְאות, כשגנה שיקצא (קבלת י'). משפטו שיוצאה ולהקל על האלף נפלה הה"א והוטלה חנועת האלף על הצד"י להורות עליה, היוצת מבין רגליה (דברים ק"ח).
חסר האלף מהבתיבה, המקור יצוא* או יצאת:

העתידים, יָצָא ובתוספת היא יָצָאה, ובהפסק, * ח"א יצא כשיחונר חל רבה צבאיך וצָאה (שופט' ט'), יָצָאוּ, הפעלים וצָאת כשחיו מחונר:

ובהפסק, ומלאה את החצרות הללים יָצָאוּ (יחזקאל ט'). לאמר לאסודים יָצָאוּ (שע"י מ"ט). יָצָאוּ יָצְאוּ או יָצְאוּ בהעלם האלף, ובא יָצְאוּ וראנה (שיר ג'). עיץ הפעל בשו"א שלא כמנהג, ובא כן [א] לזוג המלות כמו שבא גם כן את מוצאך ואת מוצאך (ש"ב ג'). לזוג המלות, אבל להפריש מעט ביניהם שהם שנים שרשים אלף יָצְאוּ בסגול ואלף יָצְאוּ בצירי יָצָא, יָצָא, יָצָא, נֵצָא כלו בצירי, וכן כשיבוא מלעיל גם כן הצד"ק בצירי

העתידים [א] ר"ל להיות דומה למלח ראנה שהוא מנחי למ"ד ה"ח והר"ש ס"א הפעל לכך נקודה בשו"א ולאו היה נאנה בא בשלמות היה גם כן ס"א הפעל בשו"א והיה בא יָצְאוּ ונחסרון יו"ד נשאר יָצְאוּ רק בעבור הדמיון בא שלא כמנהג. וכן מוצאך הוא מנחת נחי עיץ והיה לאוי מוצאך ונא כאן שלא כמנהג בעבור מלח מוצאך שהוא מנחי ס"א יו"ד:
ר"ל

שער דקדוק הפעלים

הפעל נִרְאָה, נִרְאָתָה, נִרְאָתִי, נִרְאָתֶם, נִרְאָנוּ, נִרְאָה, נִרְאָתָה, נִרְאָתִי, נִרְאָתֶם, נִרְאָנוּ
נִרְאָתָן :

הביטונים נִרְאָה, נִרְאָתִי, נִרְאָתֶם, נִרְאָנוּ:

העתידיים, הִרְאָה, הִרְאָתִי, הִרְאָתֶם, הִרְאָנוּ:

איתן אִרְאָה, אִרְאָתִי, אִרְאָתֶם, אִרְאָנוּ, תִּרְאָה, תִּרְאָתִי, תִּרְאָתֶם, תִּרְאָנוּ:

ואלה הפעלים שעניניהם יוד או וו נחה:

הפעלים שעניניהם יוד* או וי נחה תנח * ח"א לא מנח פעל מנחי בקל ובנפעל ובהפעיל ובהפעל, אבל

בפעל הדגוש [א] ובפעל הדבק בו יבואו הענין מה שמנח קים היו"ד

בשלמים בהראות עין הפעל כדי שיראה בו במקום וי"ו עי"ן הפעל:

הדגש, ובפעל המרובע ובהתפעל תכפל הלמ"ד, והיה זה כי לא יכולנו

לומר אותם בהסתר, כי אם נאמר קום ידסה לבנין הקל הבא לגזרת פעול

הבקר אור (כאש"מ"ד). אורו עיני (ש"א י"ד). מה מן בני אהליך (מדבר ד"ה)

ושלם לא אמרו אותה בהראות עי"ן הפעל כי כן דרכם להסתיר האותיות

האלה כמו שזכרנו בשער או"י, לכן כפלו עי"ן הפעל להורות כי עי"ן הפעל

נחה, ואמרו כִּוְנָה, הִתְכַּוְּנָה, ועוד כפלו בדרך אחרת שאברו עי"ן הפעל

אפילו מדגשמה וכפלו הפ"א והלמ"ד כמו מן חיל חלחלה (שעי' ד"א).

והתחללה השלכה (אסמ"ו). ומן טיל ויטילך את הבלים (יונה א'). אמרו

מטלמלך טלמלה גבר (שעי' ד"ב). ומן עור ערער התערער (יחזק' כ"א).

ומן פור התפוררה (שעי' ד"ד). ויפרפרני (חזק' י"ו). ומן פיין פצו בעם

(ש"א י"ו). אמרו ויפצפצני (חזק' י"ו). ופעמים כפלו הלמ"ד בבנין שלא

נזכר פועלו מן הדגוש* ולא רצו להראות העי"ן כמנהגם להסתירה ואמרו

באין תהומות חוללתי (משלי ח'). לפני גבעות * ח"א כל זה הענין יפה

חוללתי (שם). הרפאים יחוללו (חזק' י"ו). מסורס בסגור הכתוב במלמד ה'

עמדי שמים ירופפו (שם). ביום הבראך כִּוְנָה ואין כאן מקום להאריך:

יחוקאל

מנחי למ"ד ה"א בזה המ"ו בחושה קטנה וכן נראה לחזקיה תראנה, מ"מ נוכל

לעשות בהם חלו לא שמו ג"כ ההבדל הג"ל בניהם:

הפעלים [א] ר"ל הפקד והפקד:

קף

שער דקדוק הפעלים

אוי דרכם לבוא זו תמורת זו, כשנאמר קם, שב אלף נחה ביניהם והיא עיין הפעל והעד הגאמן וקאם שאון (הסע י'). [ב] הנה במלת וקאם אותיות השרש שלשתן ועיין הפעל נחה כמנהגה והקוף קמין וכן המשפט בקמה וקמו לפי שהנח בהם אבל בקמת וקמתי וקמנו לא יתכן בהם כי אין אחריהם מלך כי אם שו"א ואע"פ שקריאתה [ג] בהעמדה [ד] פעמים תשפל קריאתם כמו שיתבאר. [ה] אבל קמנו לא תשפל קריאתה כמו פעלנו בשלמים כמו שבארנו [ו] אע"פ שאחר הקוף נח נראה שהוא השו"א לפיכך הקוף פתח, ועוד על המעם שכתבנו שמורה על האות הנפלת

[*] דע שמשפט פ"ס כנע"ו
 כמשפט ע"ס בשלמים. וע"כ ממשקל
 פעל שבת בפתח וממשקל פעל
 לנים כזי"רי וממשקל פעל הבקר
 אור בחולם ובנסחריס יבא בפתח
 לנזרח פעל. כמו בַּז פֶּחַ וּבְקָמָן
 לנזרח פעל. ודו"ק.

ואתה דע לך [ס] ח"א ולאי נחתי נהס סנה
 וקם רם [ס] שב אחרת בססר הנחור:
 לעולם קמוין מצחי העיין, ומפעלי הבפל בפתח
 וולתי מעטים נמצאו בנחי העיין בפתח, כי
 מי בַּז ליום קמנות (זכריה ד'). פֶּחַ מראות
 עיניהם (ישעיה מ"ד) ומפעלי הבפל מצאנו אחד
 בקמין, ומ"ד אחיד עמך (ויקרא ד"ה). כמו שאנו
 יבא"ר.

עתידים לבאר, וכשנוסיף ו'ו החבור על קמת קמתי, ויורה על העתיד
 [ז] יפול הנח ותשוב המלה מלרע כמו ושבתי עד ה' אלקיך (דברים ל').
 וקמת ועלית (סופטים ז'). ושבתי בשלום (ראשית ק"ח). וגלתי בירושלים
 ישעיה

על העיין שנחסרה ח"כ במלת קם היה ראוי להיות פתח קם במקום קים להורות
 על חסרון עיין הפעל, ועל זה תירץ שאין צרכין להוראה הזאת שהרי הקמן מושכת
 אל"ף שהיא עיין הפעל ענמה (מומרת ביו"ד) וא"כ הרי היא כאלו כתובה ממש ועל
 זה הרגה שא"כ ינקד גם קמת קמתי כו' בקמן ויהיה ג"כ העיין כאלו היא כתובה
 ותיקן ששם בזה נח נראה אחר הקוף כי המ"ס בשו"א נח ולא יתכן נח נראה להיות
 אחר הגועה גדולה ואע"פ שבנחי העיין בזה הנגינה מלעיל וא"כ שפיר אפשר להיות
 נח נראה אחר הגועה גדולה מ"מ בעבור שפעמים בזה הנגינה מלרע והוא בקמחם
 וקמין ובהם אי אפשר להיות הפ"א הפעל בתנועה גדולה לכן נקדו גם חלקי העבר
 האחרים פ"א הפעל בפתח למען ישוו כל החלקים (אשר למדיהם נח נראה) זה לזה
 זה כוונת המחבר דרך כלל ועמה אפשר דבריו דרך פרט: [ב] ר"ל שא"כ טוב אין
 צריך לסימן הארמא עיין הפעל: [ג] ר"ל שבזה נגינה בפ"א הפעל ויתכן שפיר להיות
 נח נראה אחר המ"ג: [ד] ר"ל שפעמים תהיה הנגינה מלרע כמו שבארתי לעיל: [ה]
 וה"ה קצת וקמתי: [ו] ר"ל אע"פ שאחר הקוף נח נראה ואם יהיה בקמן בלא נגינה
 יהיה נגד ונהגי האשון לכן בזה בפתח: [ז] כי כל נגינה מושכת נח נפחד בעבור
 המשכה

(ישעיה ס"ה). וְשִׁשְׁתֵּי בְעַמִּי (שס). וּמִשְׁתֵּי אֶת עֵץ הָאָרֶץ הַזֶּה (זכריה ג').
 ובא בלא ו' מלרע שְׁתָּה עֹנֹתֵינוּ לְנֶגֶד (מליס ז'). והוא שלא כמנח
 אולי בא בן מפני הדגש ולא היה מלעיל עם הדגש כמו ומִתָּה מִמֹּתֵי
 חֵלֶל (יחזקאל ק"ח). פן תדבקני דרעה וּמִתֵּי (לחשיט י"ט). כי יש בהם הפסק
 או העמדת טעם לפיכך הם מלעיל וּשְׁתָּה הוא [ח] בשופר הולך שאינו
 טעם מעמיד והוא שאם היה מלעיל עם השופר [ט] היה חשוף על מלת
 עֹנֹתֵינוּ והיתה דחוקה העי"ן*] ובקמתם וקמתן [י] נפל הגח להקל מפני
 *] ק הוא גם כמלת למה רוב תנועתם בין עם ו' ובין בלא ו' לעולם
 אם לחריה חות גרונית היא מלרע והנה קמתם (מדבר ל"ג). וּמִתָּה מִן
 מלרע. יבא"ר.

ובא בחירק מקום הפתח, ויצאתם וּפִשְׁתֶּם (נולאכי ג'). והוא כמו וּיִרְשָׁתֶם
 אותה (דברי י"ח) כי בתשלום וּפִשְׁתֶּם וּקְמִי וּשְׁבִי מלעיל*] מצחי העי"ן
 *] כמו בשלמים המעם נע"ם להוליד נח בין הקו"ף והמ"ם לתשלום עי"ן
 אם היא כחטוטה וכן הוא נפ"ס. הפעל, ומצחי הלמד מלרע, ונמצא מעטים
 יבאר.
 מצחי עי"ן מלרע, כי שמו אותי בבור (לחשיט

מ'). וְשָׁמַי בְּדִי (מדכ' ד'): וְשָׁמַי לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד (השע ג'). וְשָׁמַי אֶת
 שְׁמִי (מדבר ו'). אשר תָּרִי אֹתָהּ (שס י"ג). צְהִי צַעֲדֵינוּ (איכה ד'). כְּפִירִים
 רָשׁוּ וְרַעְבּוּ (חלי ל"ד). נְמִי רַעִיךָ (נחוס ג'). נְמִי שִׁנְתָּם (מליס ע"ו). וְנִסּוּ
 מִצַּת חֶרֶב (ויק' ק"ו). פָּקִי פִּלְיָה (ישע' ק"ח). וּסְרוּ הַצַּפְרָדְעִים (שמו'
 ח'). ולא רָמִי עֵינִי (מליס ק"ל). נְעִי עֹרִים (איכה ד'). נְעִי מַעֲנֹלוֹתֶיהָ (משלי
 ה'). וְנְעִי מִים עַד יָם (עמוס ח'). וְנְעִי אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפְּנֵי (ישעיה י"ט).
 ולא רָבּוּ עֲלֶיהָ (לחשיט ק"ו). וְרָצוּ לִפְנֵי מַדְכָּתָהּ (ש"א ח'). אם גַּבִּים בָּאוּ
 לְךָ (שנדי' א'). וְחָכַן אֱלוֹ הַפְּעֻלִים בְּתִשְׁלוּמֵם קִים קִימָה, וְכֵן דִּים דִּימָה.
 גִּיל גִּילָתָהּ, וְכֵן כָּלֶם, וּבָאוּ-הָעֹבְרִים בְּאֵלֶּה הַגַּחִים פְּעֻמִּים לְגֹזֶרֶת פְּעֻלָּה,
 הַבִּקֵּר אֹזֶר (לחשיט מ"ד). ראו נא כי אֹרִי עֵינִי (ש"א י ד). מה פָּכוּ אֶהְלִיךְ

מדבר

המסכמה: [ח] ר"ל טעם מונח: [ט] ר"ל כי אלו היה מלעיל היה עיקר ההמשכה
 בשי"ן והח"ו הדגושה היה נקרא בחשיפות ומהירות אל המלה שאחריו באופן שלא
 היה נקראים שני סווי"ן (מכח הדגש כראוי) אחת לעין הפעל ואחת ללמד הפעל והיה
 מחקת העי"ן הפעל שלא חבטא כראוי: [י] ר"ל שנאה בהם הגנינה מלרע להקל על
 הקריאה בעבור שיש צו חטוטה הרבה:
 הנינונים

שער דקדוק הפעלים

(מדנר ך"ד). לבלתי באו הכלים הצותרים (ימיה ך"ז). ב'שנו מאד (שס
 ט'). למען תזכרי וב'שָׁה (יחזקאל ג"י). ב'שָׁה וחפדה (ימ' ע"ו). כלם
 מלעיל, ובא מלרע וב'שָׁה*] החמה (יטעיה ך"ד). ותאמר אור, אורֶה,
 אורֶהי, טוב, טובֶה, טובֶהי, בוש, בושֶהי
 *] הוא מכני אות גרונית
 שאחריה וגם מאלה אשר חשב
 לפני זה הם רבים אשר אחריהם
 אות גרונית או למ"ד. וכן רבים
 עם ואל"ו ההסך ומעטים נשארו.
 יבא"ד. יתה, יתו, אבל שאר העוברים לא באו

בצירי, ומתנו (מ"ז ז'). ומתו, ראשית י"ט). בדגש וכן יאמר מהם מתן
 בדגש להבלעת התי"ו למ"ד הפעל, וכן הבינונים והם תואר ברוב לכן
 באו במשקל התואר הקמוץ חכם רשע, כי משפט קם קים, קמים קמה
 קמות, בתשלומם קימים, קימה קימות, ובאו מהם בפתח שלא כמשפט,
 כל עץ לח (יחזקאל ך"ח). מקל לבנה לח (ראשית ל'). לחים ויבשים (מדנר
 ו'). אבל הובשתי עץ לח (יחזקאל י"ז). קמוץ בוקף מפיקים מון אל זן
 (הליס קמ"ד). סר וועף (מ"ח ך'). והרבה מהן פתחין"ו והן ידועים על פי

המסורת ועוד נזכרם בשער השמות, וקמה
 בבינונים טעמה מלרע ובעוברים טעמה מלעיל
 *] הם לגזרת פעל והקמוצים
 לגזרת פעל. יבא"ד.

נחה ארם (יטעיה ז'). וסדה קנאת אפרים (שס
 י"ח). וכן רבים בעוברים טעמם מלעיל, ובאו בעוברים טעמם מלרע
 *] הם אחריהם אות גרונית
 או למ"ד וכן נהקדמים ודוק.
 יבא"ד. הרב במצרים (יחזקאל ל'). וישבה אל בית

אביה בעעיריה (ויק' ך"ב). וישבה לאתנגה (יטעיה ך"ג). ורעה עינד (דנרים
 ט"ו). ורעה לך זאת (ש"נ י"ח). ונחה עליו רוח ה' (יטעיה י"ח). וכן במשקל
 אור לגזרת פעול:

הבינונים טוב טובים טובה טובות [א] תואר בפלג גדול קרוב כי משפטם
 טיוב

הבינונים [א] אלה ודומיהן נקראים פעלים לא עומדים ולא יוצאים כי הם אינם
 פעלים אלא דבר רק הענין האופן מהם הוא מליחה המקרה בנושא בזמן
 מן הזמנים כמו טוב טובים ר"ל שגמלא בענין מן הענינים מקרה ההענה ונעבור
 הנקרה הזה נהאריה נהאר טוב וכן גדול קטן ודומיהם ולכן לא נמלא בהם הבינוני
 כמו

טַיִב טַיִבִים וּמִזָּה הַמִּשְׁקָל, אַתָּה גֹחִי (מֵלִים רַ"ב). אַתָּה נֹזֵי (שֵׁס ע"א).
 שֵׁן רוֹעָה (מֵלִי רַ"ה). וְכֵן, הוֹלֵךְ וְאֹרֵךְ עַד גִּבּוֹן הַיּוֹם (שֵׁס ל'). מִכָּף מִלֵּךְ
 אִרְם וּמִכָּף מִלֵּךְ יִשְׂרָאֵל הַקְּזֻמִּים עָלַי (מֵ"ב י"ו). וְכֵן בָּאוּ בַשּׁוֹרֵק* כִּי
 * הֵס לְגִזְרַת פְּעוּל נִשְׁוֹרֵק הַשּׁוֹרֵק וְהַחֹלֵם מִתְחַלְפִים, נִחְלָץ חֲשִׁים (מִדְּכָר
 כִּמּוֹ יִשְׁטוּמוֹ. יבֹאֵד. ל"ב). גִּלְהָ וְסִירָה (שְׁעִי מ"ס). וְסִירִי בֶּאֱרֶץ
 בֶּאֱרֶץ יִכְתְּבוּ (יִמִּיָּה י"ז). סִירִי הַגֶּפֶן נִכְרִיָּה (שֵׁס ב'). שִׁכְבָה דְרָמָה נִפְשִׁי
 (מֵלִי ז"ד). פִּדְמָה בְּתוֹךְ הַיָּם (יִחְקָל רַ"ז). וְתִבַּט עֵינַי בִּישׁוּרֵי (מֵלִים ז"ב).
 שׁוּבֵי מִלְחָמָה (מִיכָה ב'). כִּמּוֹ שֶׁנִּמְצָא גִבֹּת תּוֹאֲרִים בְּשִׁלְמִים בִּישׁוֹרֵק,
 שְׁרוּעַ וְקָלוּט (וִיקָלָא רַ"ב). עֲצוּם בְּרוּךְ, הַשְׁכִּינֵי בֵּאֱהָלִים (שׁוֹפְטִים ח').
 אֲשַׁבְּעֵי שְׁבוּעוֹת לָהֶם (יִחְקָל רַ"א). וְהָיוּ שֶׁבִין פִּיא הַפֶּעַל וְלִמְדֵי הַפֶּעַל
 אֵינְנָה* עֵינַן הַפֶּעַל אֵךְ הִיא וְיוֹ הַמִּשְׁךְ כִּמּוֹ * אֵי אֵי וְעוֹד יִדְבַר מִמֶּה
 שֶׁתִּהְיֶה גִבֹּת בְּשִׁלְמִים גְּדוֹל קְרוֹב וְכֵן בְּעוֹבְרִים נִפְתְּחֵי מִמֶּה הַבְּנִין:
 וְלִכֵּן לֹא יִכְתְּבוּ הַוּוּיָן בְּרֹב הַמְּקוֹמוֹת [ב] וְכֵן לְגִזְרַת פֶּעַל, רָק, עַד, מִת, מִת,
 כֵּן, כֵּן, כֵּן, כֵּן, לֵן, מִדּוּעַ אַתָּם לָנִים נִגְדַת הַחֹמֶה (נִמִּיָּה י"ג). וְכֵן
 הַפֶּעַל מִהַפְּעָלִים הַיּוֹצֵאִים, טוֹם, שׁוּמִים, שׁוּמָה, שׁוּמָת, וְכֵן בְּחֹלֵם,
 הִלְלוֹט הִלְלוֹט, הִדְאָשׁוֹן שֵׁם [ג] וְהַשְּׁנִי פֶּעַל וְהַוּוּיָן בְּהֵם אֵינֶם עֵינַן הַפֶּעַל
 כִּי אִם וְהִי הַמִּשְׁךְ הַבְּתוּבִים בְּשִׁלְמִים פֶּעוּל זְכוֹר שְׁמוֹר, וְכִשְׁנִפְלָה עֵינַן
 הַפֶּעַל נִשְׁאָרָה תְּנוּעָתָה עַל פִּיא הַפֶּעַל וְכֵן לְכֹל כִּמּוֹ שׁוֹכְרָנוּ:
 הַמְּקוֹר בְּחֹלֵם, וְשׁוּב אֵלַי (יִמִּיָּה ג'). מוֹת יִשְׂרָיִם (מִדְּכָר רַ"ג). עַד יוֹם
 מוֹתָה (שֵׁ"ב י'). וְנוֹחַ כִּאֲרִיבִיהֶם (אֶחָד ס'). צוֹר תְּעוּדָה (יִשְׁעִיָּה
 ח'). כִּי קוֹם יִקְוֹמוּ דְבָרֵי עֲלִיכֶם לְרַעָה (יִמִּיָּה מ"ד). אוּ בַשּׁוֹרֵק, לֹא יִאֲמִין
 שׁוּב מִנִּי חֶשֶׁךְ (חִיזֵב ס"ז). וְלֹא יִכְלוּ קִיָּם (מֵלִים י"ח). עַל מִית לִבִּן (שֵׁס
 ס'). וּבִעַת מִיתָה (שֵׁ"א ד'). וְעַם הַלְּמִדֵי מֵאוֹתוֹת הַשְּׁמִשׁ רֹבֵם בַּשּׁוֹרֵק
 לְשׁוּב לְקִיָּם, וּבִתְנוּסַפֵּת הִיא בְּבוֹאָה תְּגִלֵּךְ (מֵ"א י"ד). רוֹעָה הַתְּרוֹעָעָה
 (יִשְׁעִיָּה רַ"ד). וּמִלֵּת בְּבוֹאָה מִלְרַע וְרוֹעָה מִלְעִיל:
 הַעֲתִידִים כֹּלֵם לְגִזְרַת פֶּעוּל*] וְהוּמֵר הַחֹלֵם בַּשּׁוֹרֵק בְּרֹב הַמְּקוֹמוֹת שׁוּב
 * אֵינֶם קִיָּם הֵס לְגִזְרַת פֶּעוּל. שׁוּבֵי שׁוּבֵי, וּבְחֹלֵם מוֹל אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 יבֹאֵר. (יִהְיֶע ה'). וְכֵן צוֹר תְּעוּדָה (יִשְׁעִיָּה ח'). כִּי
 יִתְכֹּל

כִּמּוֹ נִשְׁאָר הַפְּעָלִים רַק שֵׁס הַחֹלֵם לְכַד וְכִנֵּר כִּמְנִי מִמֶּה לְעִיל: [ב] רַ"ל שֵׁס שֵׁס
 ס"ה

שער דקדוק הפעלים

יתכן שהוא צווי מצחי העיץ, קומי וד'שי (מיכה ד'). והרבות בחולם שכנה בגותי (רוח ח'). אשוב, ישוב, תשוב, נשיב, והוויץ ווי המשך ואינם עיץ הפעל:

והצווי בתוספת היא שובה ישראל (השם י"ד). באה אתי הביתה (מ"ח י"ב). חסה ה' על עמך (יואל ג'). חיששה לעזרתי (תלים ל"ח). מלעיל וכבר באה מהם מלרע עירה הגבל וכגור (שם ל"ז). שובה ה' רבבות אלפי ישראל (מדנר י'). קומה ה' למנוחתך (תלים קל"ב). קומה ה' ויפוצו אויביך (מדנר י'). קומה ה' אלקים לנוחך (דה"נ ו'). ובל קומה דתהלי * [* כלס אות נהוית אחריהם מלרע בר מן חד וקומה בעזרתי (תלי ל"ה). ומס הו"ה נקרא בלדני. סורה אדני סירה אלי אל תירא (שופט' ד'). יבא"ר. שובה אלי כי גאלתיך (ישעי' מד) ואמר הגניד

כי, הרואה אתה שבה העיר בשלום, (ש"נ ט"ו). מלעיל, ואנחנו לא מצאנוהו כן בספרים המדויקים, וכן בספר אכלה ואכלה שובה מלרע, שובה ה' רבבות אלפי ישראל (מדנר י'). שובה אלי כי גאלתיך (ישעי' מ"ד). שובה ה' את שבותינו (תלים קכ"ז). שובה ה' חלצה נפשי (שם ו') שובה ה' עד מתי (שם). שובי שובי (שיר ז'). מלעיל וכבר באו מלרע עורי עורי דבורה (שופטים ה'). שובי נפשי למנוחייכי (תלים קי"ט). עורי עורי לבשי עוז (ישעי' ל"א). עלי עילם צורי מדי (שם ק"ח). ומבנין הפעיל גילי מאוד בת ציון (זכריה ט'). מלרע, ובחולם לגזרת פעול, קומי אורי (ישעי' ט'). היה בתשלומי אורי על משקל כתיים קומי עבורי (שם ק"ג): האיתן אקום, יקום, תקום, נקום, יקומה, תקומי, תקום, תקומי, תקומנה, או בחולם ותאדנה עיניו (ש"ח י"ד). ועריך לא תשובנה (יחזקאל ל"ח) או במשקל אחר תשובינה לקדמתכן (שם י"ו). תפוצנה ערי משוב (זכרי' ח'). [א] האותיות הגוספות בקמץ, ופעם בצירי כש אבוש, יבוש, לא עתה יבוש יעקב (ישעי' ק"ט). אשר לא יבושי קוי (שם מ"ט) וכבר כתבנו ששרשם יבוש, והצירי שתחת אותיות הגוספת יורה עליהם, והוא הגבון, והגח

היה לאוי בשלמות ריק עיד ע"מ פעל: [ג] והיה לאוי הג' וט במלחוס ובשלמות הג' וט:

האיתן [א] ר"ל אחיות איחין [ב] חחר על דכרו לעיל בענין נמי עיין. וכלל השלה

והנח [ב] שבין אותיות הנוספות ופ"א הפעל הוא תשלום עיץ הפעל והו"י שבהם וו"י המשך כו"ו ישפוט ישמור, הבתובים פעמים ברו', ולא חסרו הו"ו ביקום ישוב כמו שעשו בישמר ישפט ברוב המקומות לפי שהמירו החולם בשורק להקל על הקריאה לרוב השתמשם בהם והשורק אינו מבלי ו"ו כי אם על הדגש [ג] או על שו"א נח כמו שיתבאר, אלא במקומות מעטים ובוא מבלי ו"ו במקום שהי' מקומו ו"ו, וכן באו ג"כ יקם, ישב, ישוב, יקמו חסרי ו"ו המשך במקומות ידועים, על פי המסורת וכן כשיבואו בתולם תחטר ו"ו המשך כמו וישב העפר (קהלמ י"ג) ישב אפך (יסעי' י"ו). אל ישב דך נבלם (תליס ע"ד). תרם ירך (מיכה ח'). לא ידן רוחי (ללשי' ו'). ותחטר מהם ו"ו המשך כמו שתחטר בישפט ישמר, וזו שהוא קיימת ביקומו ישובו מה שאינה קיימת כן בישמרו, ישפטו, נאמר כי גם בישמרו ישפטו פעמים ו"ו המשך קיימת כשיבוא בהפסק ובהעמדה ופעמים בלא הפסק והעמדה כמו ישפטו הם (שמות י"ח). אבל מה שחסרו אותה ברוב לרוב תנועות האותיות להקל מעליהם, אבל ביקומו ישובו אין בהם אותיות נעות כמו שיש בישמרו ישפטו, הלא תראה הנח אשר בקם [ד] קמף, קמו, קמני*] נפל בקמחם לתנועת המ"ם יותר, וכן בשלמים בנח שאיננו עקרי נהגו זה המצדג שמר, שמרהי

וכולי, הנח שבין שבין התי"ו והמ"ם לא נפל
 כי אם בשמרום לתנועת המ"ם יותר על חבריו
 וראיה עוד כי הנח שאחרי הנוספת הוא תשלום
 * ח"ל ים כאן טעות וכלוי
 לומר הנח אשר בקם קמו קמה
 נפל בקמחם קמחן כמנע' המ"ם
 והגון יחמ:

אות השורש, הכפולים שבא גם כן בהם זה הנח יחן, יסב ולרבים יסבו
 ואע"פ שהדגש יספיק להוראות האות הנעדרת אע"פ כן נשאר הנח כמו
 שהי'

העולה מדברי המחבר בענין הזה הוא שלכן באה קמן באותיות חיתין נחתי
 העיץ להמשיך עמה נח נסחר תמורה העיץ שנחסרה בעחיד ואף שמאלנו שנכתבה
 ו"ו בין הפ"א והלמ"ד אותה הו"ו היא למשך כדרך המלאכות האנושית ו"ו כי גם
 בשלמים לולי שיכבד על הלשון בעבור רוב החטעות היחה גם שם ו"ו המשך. כאשר
 הוא מבאר והולך: [ג] שאו באה קבון שאנו קורין שורק: [ד] אף שנקמח קמו
 אין בהם נח מכה החטעה כי באה פתח בס"א הסעל מ"מ בעבור שהגנייה מלעיל
 נמשכה החטעה מכה הגנייה ונמשכה ממילא נח נסחר והרי היא כמו ח"ג אבל בקמחם
 קמחן שבאה הגנייה מלרע וא"כ נסחר הנח דוקא באלו. ואינני לריך למה שכתב החבור
 בהג"ה ח"ל ים כאן טעות כו' כי לפי הג"ל אין כאן טעות. וראיה לדברי מה שכתב
 המחבר

שע דקדוק הפעלים

שהי' היחיד כי פעמים יפול הדגש כמו שאנו עתידים לבאר במקומו בעזרת האל והנה יוקמו ישובי כשתרבה תנועתם יסור הנח כמשפט שלא להיבנות בתנועו' יקומו (דגרי' ל"ג) ישיבון (מ"א ח') וכן לדב' כשיבוא במשקל אחר תבואנה בהיכל מלך (מ"א מ"ה). תשבינה לקרמתבן (יחזקאל י"ז). עוד תפוצנה ערי (זכריה ח'). כעב תעופינה (סעיה י'). תעוננה לעיניהם (יחזקאל ד'). פירוש הנשים תעוננה, והגבעות המטינה (סעיה ל"ד). וכן בכנוים, אל תבואני רגל גאווה (מ"א ל"ז). יצודנו למחפות (שס ק"מ) ישופך ראש (דלמית ג'). וחית השדה הרושה (ליו"ב ל"ט). כי רגל הוורה (שס). לא אכור כי יעורנו (ליו"ב מ"א). אדוש ידושנו (סעיה ק"מ). והנה יקים משפטו בתשלומי יקום כמו ישמר ישפט וכשהסתירו היו"ד כמנהגם המילו תנועתה על הקוף והוסיפו נח בין היו"ד והקוף הגופל והנה תנועת היו"ד ביקים שהוא קמץ בתנועות יקום, אלא שביקום יותר אותיות נראות בלשון אבל בתנועות ובנחים הם שוים, כי תנועת היו"ד ביקום שהיא קמץ כנגד תנועות יו"ד יקום ישמר שהוא חיריק והנח השוכן שבין היו"ד והקוף ביקים כנגד קוף יקום ושיץ ישמר שהם

גם כן נחת אלא*] שזה נח נסתר וזה נח נראה ותנועת הקוף אשר ביקים כנגד תנועת יו"ד יקום ומ"ם ישמר, וטעם התמורה שהמירו ביקום ישוב החולם בשורק ברוב בעבור שלא

יתערב עם פעלי הבפל שהם בחולם יסב, יחן, יעז או להקל הקריאה מרב השתמשם בהם, וכשנוספה ו"ו תוספת ענין על יקום ישוב יהיה בחולם בהפסק, ושלשים שנה וימת (ללמית ה'). הגוגע בארץ והמוג (עמוס ט"ז) כי הלך שמעי מירושלם גת וישב (מ"א ב'). וישם שק על בשרו ויצום (מ"ב ק"א). וירכב על כרוב ויעף (מ"א י"ח). וכן עם המרחא כי הוא בהעמדה וימת רוצח הוא (מדבר ל"ה). וכשהמלה בלא העמדה כלל תסור הו"ו וישוב לקמץ הטף שהוא במקום חולם בכל המקומות

וישב

המחבר לעיל בדבור המחיל קם ח"ל וכשנוספה ו"ו החבור על קמת קמתי ויורה על העמיד יפול האח כו' ועוד כחז שס ונבמחם וקמתן נסל האח להקל כו' הרי לפנינו שדך המחבר לכנות האועה אשר שס מוקב הגינה בשס נח. בלשון שגס היא מושכת

נח

וישב לקמץ חמף בעבור חמיפות המלה אל אשר אחריה כמו ויקם יעקב (ראשי' ל"א). וישב אברהם (סס ק"ג). חולתם, כמו שישב נ"ב בשלמים החולם בישמור ישפוט לקמץ חמף עם ו"ו התוספת, ובלא ו"ו התוספת כשתחמוף המלה כמו יעבר-נא אדוני (ראשי' ל"ג). אכתוב-לו רבי תודתי (השע ח'). וכן באלה הנחי' בלא ו"ו התוספת אתר שהמלה מלעיל השב-נפש הילד (מ"א י"ז). ופעמים גם כן בהעמדה, אל תצר את מאב (דנכ"ס ב'). אלא שהצדי פתחה, ויקם שדה עפרון (ראשי' ק"ג). וכשתהיה פ"א הפעל או למ"ד הפעל אות גרונית או רי"ש יכבד על הלשון לקמץ פ"א הפעל והשיבוהו פתח כמו, והוא נרדם ויעף ויטת (סופני' ד'). ויעף העם מאוד (ס"א י"ד). ויעף דוד (ס"ג ק"א). אבל ויעף אלי אחד מן השרפים (שעיה ו'). קמץ להבריל בינו ובין ויעף דוד, שהם שני ענינים, ויעט בהם (ס"א ק"ה). ותחש על מרמה רגלי (איוב ל"א). אבל ותחם עליך (ס"א ק"ד). ותחם עיני עליהם (יחזקאל ק'). תגועתם בקמץ ותגת התיבה (ראשי' ח'). וינע לבבו (שעיה ז'). ויטר אליה (סופני' ד'). ויצר עליה (דניאל ח'). אל תצר את מאב (דנכ"ס ב'). וכלם קמצים האותיות הגוספות כמו שהיו טרם הזמפם, הניע, ינוע, יסור, הסור, אבל ותחש על מרמה רגלי (איוב ל"א). פתח, אולי הוא מעחי הלמ"ד אע"פ שאין [ה] העי"ן טרה עליו יהיו שני שרשים בענין אחד כי רבים נמצאים כן כמו שכתבנו בשרש יבש, ומעחי הלמ"ד כלם האותיות הגוספות על זה הדרך פתח, ופעם אע"פ שהלמ"ד רי"ש פ"א הפעל בקמץ כמו ויגר אברהם (ראשי' ק"א). אבל ביקומי ישובו תעמוד הו"ו במקומה ויקומי וישובו:

הגפעל, נכון, ויתכן שנאמר בו הסברא שאמרנו בעתידי הקל שיהיה הנח תשלום עי"ן הפעל והו"ו ו"ו המשך, ויבוא לגורת פעול כמו

נח נסחר: [ה] יש כאן טעות וז"ל שאין הענין מורה עליו. וכוונת המחבר הוא שספי הוראות הענין יהיה מנחי העי"ן שמורה על ענין מהירות או מהש כמו שפירשו המפרשים בזה הפסוק ותחש על מרמה. ומלתי לו דמיון מזה השורש מי יחויש חון ממני. (קהלת ב'). אבל השרשים שמלצנו בנחי הלמ"ד הורחם לשון שתיקה הוא כמו. לא אחשה (שעיה ס"ב). ונדחי הפסוק ותחש על מרמה לא נוכל לפרש על זה הענין

לכן ז"ל שהם שני שרשים בענין אחד כמו לעיל בשורש יבש:

ר"ל

שער דקרוק הפעלים

כמו ונחמהזם (אסחר ח'). ונשלוח ספרים (שס ג'). אלא לפי שבא כל הבנין לעולם כן בחולם ולא נמלט אחד מהם לבא לגורת פעל או פעל, טוב היא שנאמר כי הוויץ בהם עיין הפעל כמו שכתב החכם רבי יהודה בכולם ומשפט נכון להיות נכון ואע"פ שנאמר הו"ו עיין הפעל נאמר כי הגח שבין נו"ן נפעל ופ"א הפעל יורה עליו לפי שהיא נעלמת, ובא הגון בצירי, כי נעזר ממעון קדשו (זכריה ב'). כי הצירי והקמץ אחד לבא הגח אחריהם, וכתבו רבי יהודה ורבי יונה ושאר המדקדקים כי נן נעזר בצירי מפני העיין אלא שלא הו"ו בבנין המלה כי רבי יהודה כתבה בנין נפעל מבחי העיין ורבי יונה כתב הגו"ן שורש מן נערו כגורי אריות (יחמיה נ"ח). אבל שניהם אמרו כי הצירי מקום הקמץ מפני העיין ולא ידעתי טעם לזה כי האלף גם היא גרונית ובא עליה הגו"ן בקמץ נאור אתה אדיר (הליס ע"ו). אולי כי תקל קריאת העיין עם הצירי אשר עליה יותר כשתהיה קמץ, וכמו שתאמר נכון כך תאמר נכונה. והממלכה נכונה ביד שלמה (מ"א ב'). נכוננו, נכוננו ללצים שפטים (מסלי י"ט). והגח קיים, אבל שאר העוברים נפל הגח לרוב תנועות האותיות בהם נבונות, נבונותי, ובהכמתי כי נבונותי (ישעיה י'). נפונותי ונדכיתי (הליס ל"ה). בשורק, נבונותם, נבוננו, והומר במקצתם החולם בשורק להיות הו"ו קיימת בהם שהוא עיין הפעל אע"פ שתחצר פעמים, ועוד למעם אחר הומר בהם החולם בשורק כי יותר קלה תנועת השורק עם החולם מקריאת שני חולמים יחד, ויבא גם כן בחולם כמו אשר נפוצותם בהם (יחזקאל י"ח). אשר נפוצותם במ (שס ד'). ונקו"תם בפניכם (שס). והבינונוני נכון, ובסמוך הגו"ן בשו"א, עד נכון היום (מסלי ד'). ונבון רבר (ש"א י"ו). נבונים, חכמים ונבונים (דנרי ח'). היו נבונים (שמות י"ט). נבונה, כי לא דברתם אלי נבונה (איוב מ"ב). נבונות, וכלם בחולם, ובא בשורק נביכים הם בארץ (שמות י"ד). וכן, והנשאר והנצור (יחזקאל ו'). לדעת המתרגם, וכן כעיר נצורה (ישעיה ח'). וטה שנפל הגח בנכונה אע"פ שלא רבו התנועות ולא נפל כן בנכונה העבר לפי שצריך מלת נכונה הבינוני להיות מלרע כמו שהוא גם כן בשלטים רוח נשברה (הליס ל"ח). להפריש בין העבר והבינוני ולפי שצריך היותה מלרע כבוד על הלשון לקרותה בקמץ נכונה לקבוץ שלשה נחים בהחבה,

וכו

וכן בכל השמות אם תאמר לזכר חכם תאמר לנקבה חכמה ולא תאמר חכמה וכן בכלם להקל על הלשון בין ותדע, לפיכך כשתבא הנקבה הבינונית בתיו שהיא מלעיל בא כמו בשלמים, נשברת מימים (יחזקאל ד"ז). בן תאמר נכונת, ואז תהיה בקמץ הגוף לפי שהמלה מלעיל כמו ותהי שם המלחמה נפוצת (ש"ג י"ח):

העתידים הצווי הבון, הבון והבן לך (יחזקאל ל"ח). וכן המקור הפול (לש"ס י"ז). יטול משפט הבון הבן בפלם השמר.

איתן אפון, יבון, לא יבון אדם ברשע (משלי י"ב). הבון, לא תבון אתה ומלכותך (משלי ד"ב). נבון, יבון, יבון יחדו על שפתיך

(משלי ד"ב). ועם אות הגרון בצירי יעור, ויעלו הגוים (יואל ג'). הבונו,

הבון, הפונני, הפוננה, או הפונה, משפטם אפון יפון וכולי, ואם פ"א הפעל גרונית או ריש ינקדו האותיות הנוספות כלם בצירי לתשלום

הדגש כמשפט, ויאור להם בחרון (ש"ג ז'). יעורו ויעלו (יואל ג').

בתפושם כך בכף תרוץ (יחזקאל ד"ט). וכן המקור לאור באור החיים

(ליוג ל"ג). משפטו להאור ובהפקד ההיא הוטלה תגיעתה בלמד השמש

וכן תאמר בשאר אותיות בכלים עם המקור:

הפעיל הבין, אלקים הבין דרכה (ליוג ד"ח). הפיר עצת גוים (תל"ס ל"ג).

ולו הבין כלי טת (ז"ז). וכי יקים ה' להם (שופטים ז').

והו"ד יו"ד המשך בהם כו"ד השליך השמיד, והגח שאחרי היא הבנין

הוא תשלום עיין הפעל, ואם למ"ד הפעל אות גרונית או ריש פעמים

פ"א הפעל בפתח כמו הרע לעם הוה (שמו"ה'). את בריתי הפר (לש"י

י'). והצר לך בכל שערך (דנכ"ס ד"ח). והרבים מהם בצירי, הרעו

(ימ"י ז'). הפרו (תל"ס ק"ט) וכן בנקבה הרעה הפרה, כן הקרה רעתה

(ימ"י ז') הבינה, הכנת, והמלתי אתכם (ש"ס י"ו). הכנת, והמתה את

העם הזה (מדנ"י ד'). והפרת לי (ש"ג י"ו). הכנתם, הכננו או הכנו, הכנו

והקדשנו (ד"ג כ"ט). בכלם הנח קיים ויו"ד המשך נפל כמנהג השלמים

וכן עם הבגוים הכנתיו, הכנתיה וכן כלם, וכשרצו להאריך המלה ולשנות

משקלה הפילו הגח כמנהג ונקדו הה"א בשו"א ופתח או בשו"א וסגול

ואמרו הבינות, הטיבות כי היה עם לבבך (ד"ג ו'). אשר הבינותי (ש"ס

ח' כ"ט) הקיצותי ועודי עמך (תל"ס ק"ט) הה"א בשו"א וסגול, אם הגיפותי

על

שער דקרוק הפעלים

על יתום ידי (איונ ל"א). בשו"א ופתח, הבינותם, הלא הבינותם (שעי' מ')
הה"א בשו"א ופתח ופ"א הפעל בחירק אשר השיבותם לו אשם (ש"א י').
הה"א בשו"א ופתח ופ"א הפעל בצירי הבינונו, השיבונו אליך (לאש' מ"ד)
הה"א בשו"א וסג"ל, הבינותם וכן עם הכנים בשו"א ופתח הבינותיו או
הבינותיהו, הבינותיה וכן כלם, אם לא הביאותיו אליך (שס מ"ג) והשיבותיהו
לאות ולמשלים (ימקאל י"ד). ומה המשקל, אתם המסם (מדנר י"ז) והמסם
אורו (ש"ג י"ב) והמסין אותו (שמו א') והביתיו והמסיו (ש"א י"ז). והמסיה
בצמא (הזע ב'). משפטם אם היו שלמים עם התי"ו למ"ד הפעל הנפלת,
אתם המיתוהם, המיתותיו, המיתותיה. ורבי יונה כתב כי הם ממשקל
המסיו המסם אלא ששבה תנועת הה"א [א] כמו המשקל האחר מפני
התחבר המלה אל הבני, וכן והבאתה אל תוך ביתך (דנר' כ"א) והבאתו
אלי (ש"ג י"ד). עתה הבאתיה (שעי' ל"ז) פן תשבעו והקאתו (משלי כ"ה)
הנה אלה מהמשקל הראשון אלא שנשתנה תנועת הה"א בעבור הבני אבל
אתם המסם (מדנר י"ד) הוא מהמשקל השני כי אלו היה מהמשקל הראשון
היה המסם, ובא בשני משקלים כאחד, והמיתותי טראשותיכם (ימקאל
ל"ז). ואפשר כי אמרו כן לפי שיטב ושוב בענין אחד הרכיבו במלה שני
שרשים כאחד, ויש שנפלה מהם ה"א הבנין פדוע אליו רבות*] (איונ לג)
בינותי בספרים (דניאל ט'). וכאשר פ"א הפעל * א"א ולא ממא רק אלו
אות גרונית תפתח ה"א הבנין להרחיב העירותי השנים:

בכם היום (דנר' ד'). העירותי מצפון ויאת (שעי' מ"א). העירותיהו בצדק
(שס מ"א). וכן בכפולים החתות כיום מרין (שעי' ט'). היום החללותי
(ש"א כ"ב). וכן ה"א השאלה כשתבוא על אות גרונית כמו שכתבנו, וכן
תאמר כנוי העוברים כשפ"א הפעל גרונית מן העיר העירהו העירני בצירי
וכן בכנוי הרבים העירו העירוהו בצירי הה"א ומן העירות העירותי
שרם בפתח הה"א כן עם הבנים בפתח הה"א וכן הצווי שהוא בקמץ
הה"א כשתבוא על אות גרונית עם הכנוי תהיה הה"א בפתח לבר שהיתה
בשו"א ופתח אם לא היתה גרונית ותאמר העירהו העירני בפתח הה"א כי
לא תבוא הה"א בשו"א וסמך לה אחת מאותיות הגרוניות לעולם:

והבינונים

הפעיל [א] ר"ל שגא שו"א במקום הליכי בעבור רוב האגעות מכת הכנוי.
ר"ל

והביטנים, מִבֵּין, מְבִינים, מְבִינה, מְבִינות, מִיבֵן, מוֹבְנִים, מִיבְנָה או מִיבְנָת, מִיבְנֹת, כֹּלֵם קְמוּצִים, וּמְבַנֹת בִּשְׁשׁ נִקְדוֹת וּכְשֶׁלֶמֶד הַפֶּעַל רִישׁ פְּעָמִים פִּי'א הַפֶּעַל בְּצִירִי, מִפֶּר אֹתוֹת בְּרִים (שְׁעִי מ'ד) מִצַּר מִצָּרָה, מִצָּרוֹת, כֹּלֵב אִשָּׁה מִצָּרָה (יִרְמִיָּה מ'ט) . וְאִם לְמִד גְּרוּנִית פְּעָמִים בְּפִתַח, כִּי כָלוּ הַגֶּף וּמִרַע (שְׁעִיָּה ס'). כִּי מִרְעִים יִכְרַתוּן (תְּלִיס ל"ז) בְּצִירִי: הַמְקוֹר-הַבֵּין אוֹ הַבֵּן, וּבֵא בְתוֹסַפַּת הִיא לְהַגְפָּה גוּים בְּנִפְתָּ שׁוֹא (שְׁעִי ל'): הַעֲתִידִים הָאִיר אוֹ הָאֵר, הַבֵּן אוֹ הַבֵּן, הַבִּינִי, הַבִּינִי, הַבְּנִינָה, אוֹ הַבְּנִינָה אוֹ בְּפִתַח הַשֵּׁב אֶל תַּעֲרָה (יִחְזַקְלָל ח'). וְאִם הַלְמִיד אֹת גְּרוּנִית, וְעִינִי הַשֶּׁע (שְׁעִי ו'). פִּתַח בְּאִתְנָח, הַשֶּׁע מְצִי וְאִבְלִיגָה (תְּלִיס ל"ט). וְחִמְרָה מֵהֶם הִיא הַבְּנִין בְּרֹב שָׁיִם כֹּה (רִאשִׁית ל"א), לִין פֶּה (שׁוֹפְטִי י"ט) בֵּין בּוֹעֲרִים (תְּלִיס ל"ד). שִׁישׁוּ אֶתְּךָ מִשׁוּשׁ (שְׁעִי ס"ו). גִּירוּ לְכֶם גִּיר (יִרְמִי ד'). שִׁירִי לֵה' (שְׁמוֹת ס"ו). שִׁיתִּי לְבַבְכֶם לְחִילָה (תְּלִיס מ"ח). דִּינִי לְבַקֵּר מִשְׁפָּט (יִרְמִי כ"א). לִינִי הַלִּילָה (רוֹם ג). כֹּלֵם מִלְעִיל, וּבֵא מִלְרַע, גִּילִי מֵאֹד בַּת צִיּוֹן (זְכַרְיָה ט'). וְעַקְרָם*] הַשָּׁיִם, הַלִּין, הַבִּינִי, הַשִּׁישׁוּ, הַגִּירוּ וְכֵן כֹּלֵם, וְכֵן הַמְקוֹר, מְקוֹם לָנוּ לְלִין (רִאשִׁית כ"ד). כִּמְ

לְהַלִּין, וְכֵן, נִצַּב לְרִיב ה' וְעוֹמֵד לְדִין עִמִּים (שְׁעִי ג'). עִקְרוּ לְהַדִּין, לְהַרְיֵב, וְאֵלֹו הִיָּה שֵׁם הִיָּה לְדִין הַלְמִיד בְּשׁוּיָא, וְעַם הַכְּנוּיִם הַהִיא בְּשׁוּיָא וּפִתַח אוֹ בְּשׁוּיָא וּסְגוּלָּ כִּמְ שִׁכְתְּבֵנוּ בְּעֵבֵר, וְכֵן בְּמִקְוֹר, כִּי אִם הַפִּירָךְ

(ש"צ ס'). בְּשׁוּיָא וּסְגוּלָּ וְהוּא מְקוֹר, וְכֵן, כִּי אִם לְפָנַי הַבִּיאָךְ (שֵׁם ג'). אֲבָל, וְעַד הַקִּימוֹ מוֹיִטוֹת לְבוֹ (יִרְמִיָּה כ"ג). בְּשׁוּיָא וּפִתַח, וְעַם כִּכְלָל בְּשׁוּיָא וּפִתַח לְעוֹלָם, בְּהַבִּינֵן שָׁמַיִם (מִשְׁלִי ח'). בְּהַבִּיאִי שְׁבַרְךָ (יִחְזַקְלָל ל"ז) בְּהַרְיֵמִי קוּלִי (רִאשִׁית ל"ט). וְלְהַבִּיאָךְ אֶל הַמְקוֹם (שְׁמוֹת כ"ג). לְהַפְרִיכֶם אֶת בְּרִיתִי (וִיקְרָא כ"ז). הוֹסֵב פִּתַח הַלְמִיד בְּהִיא וּשׁוּיָא הִיא בְּלִמִּיד לְהַקְלָל כִּי מִשְׁפָּט לְהַפְרִיכֶם וְהַעֲבֵר רַבּוֹ בְּשׁוּיָא וּסְגוּלָּ, וְהַבִּיאָךְ אֶל הָאִמּוּרִי (שְׁמוֹת כ"ג). וְהַשִּׁיבָךְ ה' מִצָּרִים (זְכַרְיָה כ"ח). וְהַמִּיתָךְ אֶתְּךָ (שְׁעִי ע') אִם ה' הַמִּיתָךְ כִּי (ש"א כ"ז). וְכֵן בְּשׁוּיָא וּפִתַח וְהַשִּׁיבָךְ עַל כְּנִיד (רִאשִׁית מ') וְאִם הַמִּיתָךְ מִפִּי צִרְיָ*] (חִיּוֹנ ל"ו):

אִיתָן, אֲבִין, יָבִין אוֹ אֲבִין, יָבִין וְכֵן כֹּלֵם, * ח'אֵל כְּמִסְרָתָ קְדַמָּא דְלֹאֲרִימָא יגל 14

שעך דקדוק הפעלים

יגל יעקב (חל"ס י"ד). ומלעיל בסגול, מה והשיבך מיניה והשיבך יגל מאוד (שס כ"א). ויבא מלרע בפתח, וסימנוו"י העמודים והמשכלל יבין: ובהזרותם הִלֵּן עיני (חייב י"ז). ועם אות גרונית בפתח, עתה נרע לך מהם (ראשי"ט). כי לא ארע לך עוד (ש"א כ"ו). איש אל ינע עצמותיו (מ"ז כ"ג). ילע קדש (משלי ד'). וכמו שכתבנו בעוברים על הנח והיו"ד כן הוא בבינונים ובעתידים הִשְׁבַּנָּה אונו (חיוג ד'). בצירי או בחיריק הִקְיַמְנָה את נדריכם (ירמיה מ"ד). וכשרצו להרבות תנועות המלה או לחברו עם הבגיים נפל הנח כמו הִהִימְנָה מאדם (מיקה ז'). וכן עם הבגיים, יִשְׁיבְנוּ יִקְיַמְנוּ, או בצירי אישה יִפְיִרְנוּ (מדנר ל'). וכשתוסיף ו"ו תוספת ענין על העתידים תנקד פ"א הפעל בסגול [א] בהתקף המלה אל אשר אחריה ויקם ה' (מ"א ח'). ויטל שאול (ש"א ד'). וכן אע"פ שלא תהמוף המלה אחר שהמלה כלעיל תנקד פ"א הפעל בסגול כמו וישב את כל הרכש (ראשי"ט ד'). וכבר באה מהם מלה אחת בחיריק וְהִרְץ את גלגלתו (שופט' ע'). אך יו"ד המשך נפלה מפני שהמלה מלעיל, וכאשר לכ"ד הפעל או פ"א הפעל גרונית או למ"ד הפעל רי"ש תנקד פ"א הפעל בפתח, ויעד מלאך ה' (זכריה ג'). ויעד ה' בישראל וביהודה (מ"ז י"ז). אבל ויחל מאוד מדמורים (ש"א ל"א). בסגול החי"ת, וְהִגַּח בנהרותיך (יחזקאל ל"ב). ויגה ה' לדם (יחזקאל כ"ח). וְהִסַּר בגדי אלמנותה (ראשי"ט ל"ח). ואע"פי שעתידה הקל באו כן הפריש בהם כפי ענין פעל עומד ויוצא כי הפעלים העומדים הם מהקל והיוצאים מהכבד ברוב:

הפעל הוֹקֵם את דברי יהונדב (ירמיה ל"ה) הוֹשֵׁב כספי (ראשי"ט מ"ב). והוֹכֵן בחסד כסא (ישעי' י"ז). הגבון בהם בתשלומם הקים, הוֹשִׁיב, הוֹכֵן, והוֹקֵם העבר פתח להפריש בינו ובין הבינוני שהוא קמץ הוֹקֵם כאשר בארנו בשלמים, הוֹכֵן, הוֹכֵנָה, הוֹכֵנָתִי הוֹכֵנִי, מדוע הוֹטַרְוִי (ירמיה כ"ב) הוֹכֵנָה, הוֹכֵנִי או הוֹכֵנִי ברגש, הוֹכֵנָה, הוֹכֵנָתִי, הוֹכֵנָתִי, הבינונים אע"פ שאין מצאנום יתכן שנאמר אותם בקמץ, הוֹכֵן, הוֹכֵנִים, הוֹכֵנָה, הוֹכֵנָתִי, או נסמך אל הפעול שהפעיל מוֹכֵן, מוֹכֵנִים, מוֹכֵנָה, מוֹכֵנָתִי, ומצאתי בספרים מדויקים, גם היא למלך הוֹכֵן (ישעי' ל') קמץ

[א] כלומר כשהמלה מתחברת בטעם מזרת אל המלה שאחריה:
נססר

שע דקדוק הפעלים

ק

קמץ והיא בינוני בענין כמו שאמר, כי עריך מאתמול תפרה (סס). ואם
 כן נאמר כן הבינונים:

איתן אוֹכֵן, יוֹכֵן, בחיק יוֹטֵל את הגורל (מסלי י"ז). תוֹכֵן, נוֹכֵן ובא האומר
 לירושלים הַיֹּשֵׁב (טעיה מ"ד). בקמץ בלא הפסק [ב] יוֹכְנוּ, תוֹכְנוּ,
 תוֹכֵן, תוֹכְנִי, תוֹכְנָה או תוֹכְנוּ ברגש:

פועל מרובע פוֹנֵן, פוֹנֵן, קימם, שוֹבֵב, הוִיָּו בהם עיץ הפעל ומשקלם
 פוֹעֵלִי*] כלם שהם מצחי עיץ בצירי ומפעלי *] א"ל זה הכנין הוא בנין
 הפל בפתח ורומם תחת לשוני (תליס ס"ו). פעל הדגש והיה ראוי להיות
 אשר עולל לי (איכה א'). והוִיָּו בהם למשך בין בינת כו' ולפי שהוִיָּו דרכה
 ומשקלם פוֹעֵל, פוֹנֵן, פוֹנֵת, פוֹנְתִי, למ"ד הפעל ולאמו בון בונת
 פוֹנְנִי, פוֹנְנָה, פוֹנְנִי או פוֹנְנִי ברגש, וכו' כמנאר כספר הנמור:
 פוֹנְנָה, פוֹנְנָה, פוֹנְנָה:

הבינתים הפועל מכוֹנֵן בצירי מכוֹנְנִים, מכוֹנְנָה בשו"א, או מכוֹנְנָה
 במגיל, מחוללת תגין (טעיה לא). מכוֹנְנָה והתואר מצנו,
 כי כפרה סוֹרְרָה סרה ישראל (הטע ד'). ונפשו שוֹקְקָה (טעיה ד"ס).
 ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל (תליס קי"ח):

הפעל מכוֹנֵן, מחולל מפשעינו, מכוֹנְנִים, מכוֹנְנָה, מכוֹנְנָה כלם קטצים:
 העתידים הצוי פוֹנֵן בצירי, פוֹנְנִי, פוֹנְנָה או פוֹנְנָה ברגש:
 איתן בצירי אֲכוֹנֵן, יִכוֹנֵן, תִּכְוֵן, תִּכְוֵנִי, יִכוֹנְנוּ, תִּכְוֵנִי, תִּכְוֵנוּ,
 תִּכְוֵנִי, תִּכְוֵנָה או תִּכְוֵנָה:

התפעל הדבק בו ומרכב מצו התכוֹנֵן או התכוֹנְנִי, התכוֹנְנָה, התכוֹנְנָה
 תתכוֹנְנִי, התכוֹנְנָה, התכוֹנְנָה או התכוֹנְנִי ברגש, התכוֹנְנָה,
 התכוֹנְנָה התכוֹנְנָה:

הבינונים מתכוֹנֵן, מתכוֹנְנִים, מתכוֹנְנָה או מתכוֹנְנָה מתכוֹנְנָה:
 העתידים הצויי התכוֹנֵן, התכוֹנְנִי, התכוֹנְנָה או התכוֹנְנָה
 ברגש:

איתן אתכוֹנֵן, יתכוֹנֵן, תתכוֹנֵן, ותכוֹנֵן, ובבלוע התיז, תבנה ותכוֹנֵן
 מדבר

[ב] כספר המכלול שהעמק זה ממנו נדפס יוכְנוּ, תוֹכְנוּ, תוֹכְנִי, כלם כספר סג"ף
 וטעיה גמור הוא והראוי להיות כס"א כאשר נספר סה:

שער דקדוק הפעלים

(נמדנר ד"א). ובסוף פסוק בקמץ גדול, עדותך אתבונן (תלים ק"ט).
מפקדיך אתבונן (שס). עמי לא התבונן (טעיה א'). יתבונני התבונני
התבונן, התבונני, התבונננה או התבוננה ברגש, ובהפסק, וכל הגבעות
התבונננה (עמוס ט'). ויש שיפול העיץ ויכפל הפ"א והלמ"ד השתעשעו
ושעו (טעיה ד"ט). וזה הדרך בכפולים גם כן:

זוה מחברתם בכנויים והמשל לך בשרש שם:

שָׁם, שָׁמָּה, שָׁמַן ארץ לביתו (תלים ק"ה). או שָׁמַה, וצבי עדיו לגאון
שָׁמַהוּ (יזקאל ז'). שָׁמָּה, מִי שָׁמָּה (ראשית מ"ה). [א] שָׁמַנִּי, שָׁמַנִּי
אלקים (שמות נ'). שָׁמַם, שָׁמַכְם, שָׁמַנִּי, שָׁמַה, שָׁמָּה, שָׁמַן, שָׁמַכְן:
שָׁמַח, שָׁמַחוּ או שָׁמַחְהוּ, שָׁמַחְנִי, שָׁמַחְם, שָׁמַחְנוּ, שָׁמַחְהוּ, שָׁמַחְן:
שָׁמַחְתִּי, שָׁמַחְתִּיו או שָׁמַחְתִּיהוּ, שָׁמַחְתִּיךָ, שָׁמַחְתִּים. שָׁמַחְתִּיכֶם, שָׁמַחְתִּיהוּ, שָׁמַחְתִּיךָ,
שָׁמַחְתִּין, שָׁמַחְתִּיכֶן, ואם הוא הפועל והפעול שָׁמַחְתִּינִי, וכן הנמצא
עם הנמצא כמו שכתבנו בשלמים:

שָׁמַי, שָׁמַיְהוּ, שָׁמַיְךָ, שָׁמַיְנוּ, שָׁמַיְכֶם, שָׁמַיְנוּ, שָׁמַיְהוּ, שָׁמַיְךָ,
שָׁמַיְנוּ, שָׁמַיְכֶם:

שָׁמַחְם, שָׁמַחְהוּ, שָׁמַחְנִי, שָׁמַחְם, שָׁמַחְנוּ, שָׁמַחְהוּ, שָׁמַחְן:
שָׁמַחְנוּ, שָׁמַחְהוּ, שָׁמַחְךָ, שָׁמַחְנוּ, שָׁמַחְכֶם, שָׁמַחְנוּ, שָׁמַחְךָ, שָׁמַחְנוּ,
שָׁמַחְכֶם:

שָׁמַח, שָׁמַחְהוּ או שָׁמַחְהוּ, שָׁמַחְךָ, שָׁמַחְנִי, נפשי שָׁמַחְנִי (שיר ו').
שָׁמַחְתִּים, שָׁמַחְתֶּם, שָׁמַחְתִּנוּ, שָׁמַחְתֶּהוּ או שָׁמַחְתֶּהוּ, שָׁמַחְתֶּהוּ, שָׁמַחְתֶּהוּ, שָׁמַחְתֶּהוּ:
שָׁמַחְ חבורו כחבור שָׁמַחְי ואם*] למד הפעל *]. א"א אצל הכנויים של
גרוניות יפתח למד הפעל כי כבר לקרוא שני שָׁמַחְתִּי הוּא ואלו הם ששה:
שואיין עם אות הגרון ונאמר מן נח נע לנקבה הנמצאת נחָה נעָה כמו
שזכרנו בשלמים על דרך הזה, חבור שָׁמַחְן כחבור שָׁמַחְם:

הבינוני

שָׁמַח [א] נספר המבלול שהוערך זה ממנו נמצא שָׁמַחְנִי, שָׁמַחְנוּ חלקים נקמן המ"ס
אמנם נספרים שלנו נמצא שָׁמַחְנוּ וכן כפצחיו ג"כ נפתח והוא הישר
בעיני כי ככל השרשים בזה פתח לפני כנוי נ"י וכן נמצא שם בכנויי שמת שָׁמַחְנִי
נקמן המ"ו. וגם זה ראוי להיות נפתח מטעם הא"ל. וקצוב בעיני שטעם נוסף הוא:

דוח

הבינוני הפועל שם, שמו או שמהו, בצירי המים, שמך, שמי או
 שמני בצירי, שמם שמכם, שמנו בצירי שמה, שמך, שמן, שמכן:
 שמים, שמיו, שמיה, שמי, שמיהם, שמיתם, שמיהו, שמיהו,
 שמיהן, שמיתכן:

שמה כחבור שמה העבר אלא שבנקוד יתחקה כי בעוברים ינקד למד
 הפעל בפתח כמנהג השלמים ובבינוני בקמץ, שמתך, ארץ צפתך
 (יחזקאל ל"ב). וכן בשמות צדקתך (תל"ב). רעתך (איו"ב ר"ב):

שמות, שמותיו, שמותיה, שמותי, שמותיהם, שמותיכם, שמותינו,
 שמותיה, שמותיהך, שמותיהן, שמותיכן:

הפעל שים, שומו, שומך, שומי, שומם, שומכם, שומנו, שומהו,
 שומך, שומן, שומכן:

שומים, שומיו, שומיה וכולי:

שומה, שומתו, שומתך, וכולי:

שומת, שומותיו, שומותיה, שומותיה וכולי:

המקור שום חבורו שום הפועל:

השתידים הצווי שום, שימו או שומהו, שומי או שומני שומם וכולי:
 שומי, שומהו וכולי:

שומי, שומיה, שומיני, שומיה וכולי:

שומנה כפיתוחי שומ:

איתן אשים אשומן או אשומהו או אשומנו, אשומך, אשומם, אשומכם,

אשומה או אשומה או אשומנה, אשומך, אשומן, אשומכן, וכן

ישום, ישומנו, יצודנו למחפוז (תל"ב קמ"א). ויכננו ברחם אוד (איו"ב

ל"א). וכן השום, גשום, תתברם על זה הדרך:

ואלה ראשי הפעלים אשר אתה צריך להורותך עליהם כי אשר בא מהם
 עיניהם נראות כמו:

איב שלא נעלמה כי אם בשם ואיבה אשית (ראשית ג'). בפלם אימה

מן אים וכן *] גע שוע כאשר כתבנו *] א"א ר"ל מנזח נמי עין

אין צריך להזכירם ואשר עינם נחה כבר וא"ו:

הקדמתי לך הדרך הכללי, ואשר בהם דרך נוטה מן הכלל אודיעך ואלה הם:

דוג מצאנו בשרשו מלה אתה והיא, לדינים רבים נאם ה' הדיגום (ימי'

ה'

שער דקדוק המעלים

ה'. ודקדוקה על שני פנים האחד שתהיה מן הפעל הכבר חנוק ונתחבר
מצטו היא הבנין כמו, מדוע אליו רבות (איוג ל"ג). שמשפטו הריבוי, כן
דיגום משפטו הדיגום, והשני שיהי' מן הדגש ומשפטו הדיגום בהראות
היוד דגושה וכמו שהראיתך בשלמים רבים שגרפו להקל' כן נרפה זה:
דח לדעת החכם רבי יהודה רחוי ולא יכלו קום (מליס ל"ו). מזה השרש
מבנין הקל לגזרת פעול בפלם טובו (מדכר ק"ד). דומה שמצא אותו
בספר שקרא בו מלעיל, והחכם רבי יונה כתב כי מצא אותו בספר
מדויק מלרע, ואנחנו מצאנו אותו גם כן בספר מדויק מלרע, ואם כן
יהיה משרש [א] דחה מבנין שלא נזכר פועלו והוא הנכון:

דום אמר רבי יהודה בזה השרש כי יתכן שיהיה מזה השרש, גם מדמן
תהומי (ימיה מ"ח). משפטו תתדוממי, והנכון היותו מפעלי הכפל
מבנין נפעל או התפעל כי לא תפור האות הכפולה בגחי העיין אחר
שהיא לתשלום עיין הפעל הגופלת:

דן, לא ידון רחוי באדם (כאזי ו') אע"פ שזכרנו אותו מחברי ס"א בשרש
נך, אפשר שיהי' מזה השרש ומענינו:
דז נאמר בו אדוש ידושגו (שעיה ק"ח). האלף בו נוספות והוא מקור,
ונאמר בו בבנין נפעל כהדוש מתבן (סס ק"ה). בשורק מקום חולם
כי השורק והחולם מתחלפים בכמה מקומות:

זול נאמר בשורש הזה מלה רחוקה מדרך הכלל, והיא כל מכבדיה הילוחה
(איכה ח'). כי על רך כלל הילוחה בפלם הקיטוה השיבוה, ולפי
שפים התחבר המלה עם כנוי הנקבה היתה הילוחו כמו הקיטו השיבו,
בקיום הצח המורה על עיין הפעל כאשר הדעתך, וכשחברו המלה הפילו
הצח מפני רוב התנועות בהרבות המלה, ובהולוח בא דגש תמורת הצח
והמלה נכונה על הלשון שלא נאריך בקריאת הה"א אך נחפוף אותה על
הזיץ עם הדגש, וכן עשו במלת הפיתוק ויכלו לך (ימיה ל"ח). שהוא

סן

דוח [א] כי מקום הגנייה הוא צפיץ הפעל ונחמי העיין שנחכרה העיין בלה הגנייה
צפ"ח וא"כ אם יהיה מלה דוח מלעיל הוא מנחי העיין ואם הוא מלרע הוא מנחי
למ"ד ה"ח:

כי

מן סית ושמו הדגש תמורת הנח הנופל, וכן, פן יסית אתכם חזקיה (יטעיה ל"ו). הדגש תמורת הנח הנופל, וכן ויקלינו עליו (מדנר י"ד):
 זון נאמר בשרש הזה כל בנין הקל, זן, זנת, זנתי וכולי, אזון, יזון וכולי
 כי מצאנו הבינוני, מפיקים מן אל זן (מליס אמ"ד) ואע"פ שהן פתוחין
 שלא במשפט:

זור והזורה תבקע אפעה (יטעיה נ"ט). בא הסגול תמורת הקמץ כי משפטו
 והזירה בפלם, כי על פי אבשלום היתה שומה (ש"נ י"ג). וכן בא
 ולנה בתוך ביתו (זכריה ה'). כמו ולנה בקמץ, ובא פעל עבר מזה לגזרת
 פעול, לא זורו ולא חבשה (יטעיה ח'). והוא פעל עומד אע"פ שהרוב בזה
 הבנין פעל יוצא, כמו ויזר את הגזה (שופטים ו'). ותשבח כי רגל הזוהרה
 (איזכ ל"ט). זה פעל עומד כי נמצא בבנין אחד עומד ויוצא כמו, אז
 הלמו עקבי סוס (שופטים ה'). פעל עומד הלמיני בל ידעתי (משלי ק"ג).
 פעל יוצא ואחרים זולתם:

חור הבנים רבי יהודה בזה השורש וזרה נחשתה (יחזקאל ק"ד). ועצמי תרה
 מני חורב (איזכ ל'). והצבון אצלי לשומם מפעלי הבפל:
 לוט בא הפעור בזה השורש בחולם תמורת השורק פני הג' ל'ט הג' ל'ט (יטעיה
 ד"ח). הראשון שם והשני פעול ולוונג המלות היה בחולם כי כן מנתג
 הלשון במקומות:

לן ולנה בתוך ביתו (זכריה ה'). כמו ולנה בקמץ, הסגול תמורת הקמץ,
 וכן והזורה תבקע אפעה (יטעיה ק"ט). ונמצא*] בזה השרש בפעל
 הכבד פ"א הפעל בדגש תמורת הנח*] ויקלינו*] [אכל הוא מענין אמר:
 *] ג' שמים הם לן לן עליו את כל העדה (מדנר י"ג). אשר אתם
 לן והכן. יבא"ר. מכלינים עליו (שמות י"ז). והשם, את הליבות
 בני ישראל (שם י"ו). הדגש בו תמורת [א] הנח בפלם הבנות:
 לוע, ושתי ולעו (שנדיה ח'). ומוה השרש, ואפרוחיו יעלעו הם (איזכ
 ל"ט). ונקדמה למד הפעל לפ"א הפעל שלא לחבר שני עיינין כאחד
 שמשפטו ילועעו בפלם יבוננו [א] ומשקלו ילפעלו, אם היתה בו עיין
 הפעל

[א] כי ה"ו היא ו"ו המגך כאשר כבר מצאנו לעיל:
 לוע [א] המדקדקים שקלו כל הפעלים והשמות בלוחיות פ"א עיין למ"ד ממלת פעל
 ולא

שער דקדוק הפעלים

הפעל אך נפלה ממנו עיין הפעל גם מהגשימה, ומשקלו ילפלו:
לוצ, משך ידו את לוצצים (השע ז'). המלה הזאת תואר היא, ואלו
היתה פועלים היתה ספעלי הבפל מהקל ועתה הוא תואר מזה
השורש מן המרובע נאמר התואר לוצץ לוצצים ועוד יש לומר שתהיה
המלה פועלים מזה השורש מן המרובע ומשפטו מלוצצים, ונפלה ס"ם
הבינונים להקל המלה כמו שנפלה ג"כ במלת ובתקוממיק אתקוממיק*
[* הוא בשלם בנין תפעל (מלים קל"ט). ויש אומרים כי ובתקוממיק
מן העבר. יבא"ד. תואר וכן, ואל שרה תחוללכם (שעיה ל"א).
עם תיזו הנוספת ואיננו נכון שתהיה תחוללכם תואר כי היה לו לומר
תחוללכם עם תיזו הנקבה, והנכון שהוא פעל עתיד במקום עבר והתיזו
תיזו הנקבה תחולל אתכם, רוצה לומר אשר חוללה אתכם:
מוך ומוך אחיך עמו ונמכר לגר תושב (ויקרא ד"ה). וכי ימוך אחיך עמך
ונמכר לך (שם). כתבם רבי יונה בנחי העיין והנכון לשומם כפעלי
הבפל ושם נכתבם בעזרת האל:

נוה אברו כי מזה השרש, ולא נה בהם (יחזקאל ז'). וכן, ונשאו אליך
בניהם קינה (שם ד"ז). והנכון אצלי ששרשו נהה ובשרשו נכתבם
בעזרת האל:

נח השם מזה השורש בהבפל הלמד נחח (שמות ד"ט). בפלם ניצוץ
(שעי' ח'). כן נוצ:

נוץ וינאץ השקר (קהלת י"ג). האלף נחה נכתבת תמורת עיין הפעל,
ונוצצים כעין נחושת קלל (יחזקאל ח'). יתבנו בו הפנים שכתבנו
בלוצצים

ואם השם הוא מן השלמים עד"מ חר"ש קר"ש ספר והדומה להם נאמר משקל
חדש קדש הוא ע"מ פעל, ספר ע"מ פעל, ואם הוא מהחסרים או מהגחכים אז
אוצ האות שחסר בהם הוא אם ס"א או עיין או למ"ד הפעל תחסר האות האז
ג"כ במלה פעל עד"מ השמות דעה עצה שהם מנחי הו"ד וחסרה הס"א בהם נאמר
שהם על משקל עלה, ונחסרה הס"א מאוחיות פעל כמו שנחסרה בנוף השם. ובשמות
מקום טל"ז שהם מנחי העיין נאמר שהם על משקל מפול וכן בכל המשקלים. וא"כ
יעלצו דם שנקדמה למ"ד הפעל לס"א הפעל נקדים ג"כ הלמ"ד מאוחיות פעל קדם
הס"א ונאמר שהוא על משקל ילפעלו אם לא היה מנחי העיין אמנם בלשון שנסתרה
העיין נאמר שהוא על משקל ילפלו:

כלומר

שעך דקדוק הפעלים

קט

בלוצצים בשרש לוצ, והשם מצנו, ופועלו לניצוצין (ישעיה ח'). בפלם
ניחוח (שמוס ק"ט).

סוג והסג אחור משפט (ישעיה ל"ט). הדגש תמורת דגש בהוקס וצמת
(מ'). הוישב (לשית מ"ז). אע"פ שדגש בהם אינה יסודי ויתכן היות
נפעל מצנו ונסוג מאחר אלקינו (ישעיה ל"ט). פירושו ונסוג לבנו:

סות, אשר הסיפה אותו אזבל אשתו (מ"ס ק"ח). הדגש בתי"ו הסתה
שלא לצורך כי משפטו ברפיון הסת היתה כמו הפך הפרה דגן
הגצה, וכן כתב רבי יהודה גם רבי יונה כתב כי דגש התי"ו לתי"ו
אחדת תי"ו השרש והתי"ו הכתובה סימן הנקבה וכן הדין והוא בשני
סמני נקבה כמו החבאתה (יהושע ו'). וכן כתב אדוני אבי ז"ל, ויתכן
שהדגש תמורת דגש בהסתה או הסיתה הסיתוף, פן יסית אתכם חזקיהו
(ישעיה ל"ז). כתבנו בשרש זול:

עור, פשוטה ועזרה (שס ל"ג). מקור בתוספת היא, זעקת שבר יעשדן
(שס ע"ו). מן המרובע, אבל בזה נכפלה הפ"א במקום שנכפלה
בזולתו הלמ"ד שהם על משקלו:

פוען נאמר בשרש הזה מלה אדת קשה והיא, ותפוצותיכם*] ונפלתם
[^ז] היא מנין הפעל כמ"ס כבלי חטרה (ימיה ק"ה) והתי"ו בהורק
נקו"ל. יבא"ר. ומשפטו בצירי והוא שם בפלם ותשובותיכם

נשאר מעל (איוז ק"ח). ובא התי"ו בחירק כמו, אם לא שריתך לטוב (ימיה
נ"ו). ומשפטה בצירי והיה ראוי גם כן הפ"א בשורק אלא שבא כן [א]
לזוג התנועות כמו, תהומות יכסיטו (שמוס פ"ז). הורו*] והוגו (ישעיה

ל"ט). ונאמר מן הנפעל מצנו, ותהי שם *] ח"ל שהיה לאוי להיות
המלחמה נפוצת (ש"נ י"ח). ויאמר עם הה"א בחולס כמו שמצאתי לעיל בשם
נפוצה (ימיה יו"ד). נכונה ועם התי"ו נפוצת ילא ע"ש:

(מ"ח ג'). ולפי שהיא מלעיל כמשפט נשארה הנו"ן בקמץ כמו שהיה
ביחוד נפוען (שומים ז').

רוב, ריבה ה' את יריבי (מל"ס ל"ה). כתב רבי יהודה כי עיין הפעל
[א] נהפכה בו לפא הפעל וכן, ואת יריבך אנבי אריב (ישעיה מ"ט). ועד

אמר

[א] כלומר בעבור שהטענה שלמריה היא חולס לך גם הטענה האלף היא חולס:
ר"ל

שער דקדוק הפעלים

אמר שיתכן שיהיו שני עיקרים ירב ורוב כמו יטב וטוב, והנבון שהי'וד נוספת כיו'ד יעקב ויפתח וכיו'ד יקום את כל היקום (ראשית ז'). ששרשו קום, וכן יבול ביתו (איוב ד'). יתגר הרים (שם ל"ט).

רום, עתה ארומם (ישעיה ל"ג). כתב רבי יהודה בזה השרשן ואמר כי [ב] משפט הרי"ש להדגש, ועקרו אתרומם בפלם אתבונן, ור' יונה כתבו מפעלי הכפל מבגן נפעל בהשלמת אותיותיו, ושתי הדעות נכונות בו, גם יתכן לומר שיהיה מבגן התפעל מפעלי הכפל גם כן כתב רבי יהודה מזה וירומו הברובים (יחזקאל י'). הרומט מתוך העדה (מדני י"ז). והגבון בהם היותם מפעלי הכפל או מבגן נפעל או מבגן התפעל כי אין דרך האות המרובעת בנחי העיץ [ג] להיותה נופלת כמו שזכרנו בתרוממי (יחמיה מ"ח). אלא אם כן היא נוץ ותהיה עם נוץ הרבות שיכבר על הלשון לקרוא שלשה נונין כאחת, ואז תפול כמו, בנות הגוים תקוננה אותה (יחזקאל ל"ב).

רוע הפליא רבי יהודה בזה השרש לשום מצנו, ולא ירע לבבך (דנרי ס"ז). מדוע לא ירעו פני (נחמיה ב'). על דרך הורות, וכן כתב בלא יצר צעדך (משלי ד') ויצר לו (ראשית ל"ב) והגבון מה שכתבנו בהם שהם מצחי הפ"א:

שוב אם ישוב ישיבני (ש"צ ס"ו). כתב רבי יהודה כמו שכתב בירבי (ח"י ל"ה) כי נהפך עיין הפעל לפ"א הפעל, גם יתכן לומר שהי'וד נוספת אע"פ שלא מצאנו י'וד נוספת במקור תהי' זאת נוספת כמו שנוספה על השמות כמו שכתבנו, אם שוב תשבו בארץ הזאת (יחמיה מ"ג). כתבנו בשרש ישב, בשיבתו במצנים (ש"צ י"ט). כתבו רבי יהודה בשרש הזה בענין שני, וא"א זל כתב כי נפל פ"א הפעל ומשפטו בשיבתו, ויתכן שבא על שני הדרכים כי המקור מן ישב, שבת שבתו, והשם עם פ"א הפעל ישיבה, ישיבתו, ונפל פ"א הפעל על דרך המקור ועמד על עקרו:

שות

רוב [א] ר"ל ששרשו ריב ונחה הי'וד עיין הפעל קודם הרי"ש ס"ח הפעל: [ב] ר"ל שממנו זה נחה האל"ף בלוי: [ג] ואם היה מבגן המרובע היה רלוי ה'תרוממו מתוך העדה. ובחסרון ח"י ה'רוממו:

הצ'ונים

שות באו בזה שני מלות נשתנו מן הכלל ודם, כצאן לשאול שיהו (הלוט מ"ט). שחיו בשמים פיהם (שס ע"ג). והדגש בהם תמורת הנח בכלת אשר סביב שחיו עלי (הלוט ג'). ויש אומרים שדם מפעלי הכפל:

הפעלים שעייניהם נחה ולמדיהם אלף נחה נכתבת:

בוא בא, באַת, באַהי, באו, באַתם, באנו, ונפל האלף כהמכתב, כי על יום טוב פנוי* [ש"א ד"ה]. באה, באַת, באַתן:

הביטנים, בא, באים, באה, באות: * ה"א והוא להזיז מן לשון העתידים הצווי בא, בלאו, בלאי, בלאנה: ביה' החסרי' אלף כמבואר איתן אבא, יבא, תבא, נבא, יבאו, נמכרת:

תבאו, תבאי, תבאנה או תבאינה, עד בלאנה בית דם (רוט ח'). מקור עם בני הרבות והיה על פניה, באן כמו בבאן לשתות (ראשי ל'). ונוספה בו ה"א במצג במקומות להיות ה"א נוספת אחר נו"ן הנקבות כמו לבדנה (ראשי ד"א). פלנה (שס מ"ג). אל קרנה (שס מ"א). לבלתי בלאו הבלים (ימי' ד"ו). לגורת פעול כמו באו*]

והוא במשקל, כי אורו עיני (ש"א י"ד). סה * חלל מלשון לבלתי נראה כי הוא מקור ונחלף האותיות ושעורו כמו בוא. ענינו היטב בראש הענין בשרשו, תבואתה ובא"ר. לראש יוסף (דברים ל"ג). תוכן המלה תבוא

והתי' סימן הנקבה הנסתרת ר"ל כל ברכה וברכה תבוא לראש יוסף, והה"א נוספת בסוף המלה כד"א, ותקרב ותבואה (טעיה ה'). אשכרה דכוי (תליס ל"ט). והתי' נוספת כתי' נפלאתה אהבתך לי (ש"נ ח'). כי החבאתה (יוסע ו'). ובשמות ישועתה (תליס ג'). עורתה (שס מ"ד). ולפי דעתי כי כל תוספת לכפול הענין וכשאמר ישועתה עורתה ר"ל רוב ישועה רוב עורה וכן נפלאתה להגדיל האהבה ולהפליאה נכפלה בו התוספת וכן כי החבאתה לפי שהחביאה אותם יפה יפה שלא יכירו מקומם אם יחפשו אותם בגג, וכן תבאתה ר"ל תבוא ותבוא לדוב, ותבאיתי לקראתי (ש"א ד"ח). הורכבה המלה בשני סימני הנקב' עבר ועתיד כי אם היתה כלה לשתד

שש דקדוק הפעלים

לעתיד היה **הִבְבֵּלְי** כי כן כתוב **וְהִבְבֵּלְתִי** ביו"ד, ואם לעבר **פָּאָת** ולרוב דחיותה לבא אמר כן, וכן **הִבְבֵּלְתָּךְ** טובה (לייב ד"ג). הורכבה מן **הִבְבֵּל** ובָּאָה או תהי' תי"ז תמורת היא נוספת במלת, ותקרב ותבָּאָה (ישעיה ס'). כמו שדרכה להיות נוספת באשמרה (מלי' ל"ט). **אֲזַבְרָה** (שס מ"ז). וזולתם והוא הנכון ורבי יונה כתב כי תי"ז והִבְבֵּלְתִי מקום וְהִבְבֵּלְי ומה יעשה ביו"ד הכתובה את **מִצְאָךְ** ואת **מִבּוֹאֶךְ** (ש"ג נ'). אין מצאך כמו כבואך כי מצאך הוי"ו נחה שורש, ומבואך הוי"ו נוספת או היא שרש זהוסכה, לזווג המלות **מִצְאָךְ מִבּוֹאֶךְ**, וכן **וּמִצְאִי וּמִבְּאִי** (יחזקאל מ"ג). בא כן לזווג המלת כמו **צָאָנָה וְרֵאִינָה** (סי' ג'). שבא כן לזווג המלות כמו שכתבנו, והבתיב היא כמשפטו **מִבּוֹאֶךְ** אבל הקרי הוא **מִבּוֹאֶךְ**:

קָא, קָאָתְי, קָאָתִי, קָאוּ, קָאָתֶם וכולי:

הביטנים **קָא, קָאִים, קָאָה, קָאוֹת**, כאשר **קָאָה** את הגוי (ויקרא י"ח):

העתידים **קֹא, קֹאוּ, קֹאִי, קֹאָנָה** או **קָאָנָה**:

איתן **אָקָא, יָקָא, הָקָא, נָקָא** וכולי, ובא שלא כדת, שתו ושברו וקיו (ימיה ד"ה). והי' משפטו וקאו בפלם באו ונפלה עין הפעל ובא היו"ד תמורת אלף קאי ויותר נכון מזה להיות שרש קיו קָאָה או קִיָּה ובא על דרך נחי הלמד כמשפטו וגם כן, כאשר **קָאָה** (ויקרא י"ח). אפשר שיהי' מנחי הלמד בשקל עשה כי מצאנו ארץ בלשון זכר כמו, ולא נשא אותם הארץ (ראשית י"ג). וזולתו:

הפעיל, **הִבֵּיא, הִבֵּאת** ובאו מהם מלאים בעי"ן הפעל נחה, וְהִבֵּיאָתְ אוֹתוֹ חדר בחדר (מ"ג ט'). לא **הִבֵּיאָתְ לִי** שזה עולתך (ישעיה מ"ג).

וְהִבֵּיאָתִי אוֹתָם (מדנר י"ד). דמרגלים, וכן, עד שֶׁהִבֵּיאָתִי (סי' ג') עתה **הִבֵּיאָתִי** (ישעיה ל"ז). **הִבֵּאת** או **הִבֵּיאָתָה**, **הִבֵּאתִי** או **הִבֵּיאָתִי**, **הִבֵּיאֵי, הִבֵּיאָתֶם, וְהִבֵּאתֶם** גזול (מלאכי ח'). או **הִבֵּיאָתֶם, וְהִבֵּאתוּ** אלי (ש"ג י"ד) **הִבֵּאֵנוּ** או **הִבֵּיאָנוּ, הִבֵּיאָה, הִבֵּאת** או **הִבֵּיאָתְ, הִבֵּאתְן** או **הִבֵּיאָתְנִי**; הביענים **מִבֵּיא, מִבֵּיאִים, מִבֵּיאָה, מִבֵּיאָת, מִבֵּיא, מִבֵּיאִים, מִבֵּיאָה, מִבֵּיאָת, הַנִּי מִבֵּי** (ימיה י"ט). דפרשת ויבא ירמיהו מהתופת.

חסר אלף בכתוב:

העתידים **הִבֵּיא או הִבֵּא, הִבֵּיאֵי או הִבֵּיאֵי, הִבֵּיאָתְ או הִבֵּיאָתְ, הִבֵּאָנָה** או **הִבֵּיאָנָה**:

איתו

שַׁעַר דְּקָרוֹק הַפְּעִלִים

קיא

אִיתָן אָבִיָא, יָבִיא, תְּבִיא, נְבִיא, עוֹד הַיּוֹרֵשׁ אָבִי לְךָ מִיָּה א' בַּחֲסָרוֹן
אֲלִיף בְּכַתּוּב אוֹ אָבִא יָבִיא*, תְּבִיא, נְבִיא, יָבִיא, תְּבִיא, תְּבִיא,

תְּבִיא, תְּבִיאָנָה אוֹ תְּבִיאָנָה, יָדִיו תְּבִיאָנָה * אִי לֹא מִמֵּתָ זֶה בְּכָל
(וּיקר' ז') שֶׁמֶן רֹאשׁ עַל יָנִי רֹאשִׁי (מִלִּי קִמִּיל) הַמִּקְרָא רַק עִם ו' הַהֶסֶךְ וְהֵם
בַּחֲסָרוֹן אֲלִיף כִּי הוּא עֲתִיד מִן כִּי הֵגִיא אָבִיהָ לֹא וְיָבִיא וְיָבִיא עוֹלָה
(מִדְנָר ל'). וְבֵא חֲסֵר אֲלִיף כְּמוֹ, וְה' חֲפֵץ הִכָּהוּ:

דְּכָאוּ דְהַלִּי (יִשְׁעִי לִג). שְׂבֵא גַם כֵּן בַּחֲסָרוֹן אֲלִיף, וְכֵן אֲשֶׁר תְּחַמֵּי אֶת
יִשְׂרָאֵל (מִ"ב י"ג). דַּאֲךְ לֹא סָרוּ, לְמַעַן תְּחַמֵּי אֶת יְהוּדָה (יִרְמִיָּה ל"ג) וְכֵן
יִשִּׁי מוֹת עֲלִימָה (מִלִּים ל"ה):

הַפְּעֵל, הִיבֵא הִיבֵאתָה הִנֵּה (יִמְקָל מ'). הִיבֵאתִי הִיבֵאִי, כִּי הִיבֵאוּ בֵּית
יוֹסֵף (כִּלְשִׁית מ"ג). הִיבֵאתֶם, הִיבֵאֵנִי, הִיבֵאתָ, הִיבֵאתִי, הִיבֵאתֶן,
וְבֵא אֲשֶׁר הִיבֵאתָ לְךָ (שֵׁשׁ ל"ג). בְּתִיבּוֹ בְּמִקְוֵם הִיא הִיבֵאתָ, וְכֵן וְקִרְאת
אֶתְכֶם (שֵׁשׁ ל"א) וְאֲחֵרִים זוֹלָת אֱלֹהִים כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְנוּ בְּסוּד הַרְאֵשׁוֹן בְּמִלַּת פְּעֻלָּה:
הַעֲתִידִים אוֹבֵא, יוֹבֵא, תוֹבֵא, נִיבֵא, יוֹבֵאִי, תִּיבֵאוּ, תוֹבֵאוּ, תִּיבֵאוּ,
תִּיבֵאָנָה:

וְאֵלֶּה הַפְּעִלִים שֶׁלְּמִדְיָהֶם הֵא נַחָה:

הַפְּעִלִים שֶׁלְּמִדְיָהֶם הֵ"ה נַחָה הִיא נַחָה בְּכָל הַבְּנִיין פֶּעַם נַחָה
נִכְתְּבָת פֶּעַם חִינָה נִכְתְּבָת

הִקְלָ בְּנָה, בְּנִית, בְּנִיתִי, הַיּוֹד בְּהֵם לְמִד הַפְּעֵל תְּמִרָת הֵיא כִּי כֵן
הַמִּשְׁפָּט לְבֹא אוֹתוֹת אֱהוּי זֶה תְּמִרָת זֶה בְּכָל הַמִּקְרָא וְעַקְרָם בְּהַרְאוֹת
הַיּוֹד בְּקִרְיָאָה בְּנִית, בְּנִיתִי, בְּפִלְס שְׁמִרָתָ, שְׁמִרָתִי, זְכָרָתָ, זְכָרָתִי וּפְעָמִי
תְּחַסֵּר הַיּוֹד מִהַמְּכַתֵּב כְּמוֹ, וְהַבִּית אֲשֶׁר בְּנִיתִי לְשִׁמְךָ (מִ"א ח'). וְהִיתָ
עָלִי לְמִשָּׂא (מִ"ב ט"ז) וְהִיתָ לִי לִישׁוּעָה (שִׁ"ב י'). רֵאִיתָ כִּי אֲתָה עִמָּל
וְכַעַם תְּבִישׁ (מִלִּים כ'). וְכֵן בְּנִיתֶם, בְּנִינוּ, עֵיקָרִם בְּנִיתֶם, בְּנִינוּ בְּרָאוֹת
הַיּוֹד בְּפִלְס זְכָרָהֶם, זְכָרָנוּ וְהַרְבִּים נִסְתָּרִים בְּנֵי מַלְרַע, וְבֹאוּ מִדָּם מַלְעִיל הַעֲנֵן
מִדְּבַר (יִשְׁעִיָּה י"ז). הָלוּ כַּעֲשֵׂן בָּלוּ (מִלִּים ל"ז). רַל כָּלוּ הַשְּׁנִי, וְיִדְעוּ
לֹא חֲזוּ יָמָיו (אִיוֹב ק"ד). וּמִשְׁפָּט בְּנֵי בְּנֵי, וְכֵן מִצְאָנָהוּ שְׁלָם צוֹר חֲסִיו
בּוֹ (דְּנָכִי ל"ב). כְּמַעַט נִמְיוֹ רְגִלִי (מִלִּי ע"ג). וְאֲמָרוּ אוֹתָם בְּמִשְׁקַל פְּעֻלוֹ

הַבֵּא

שער דקדוק הפעלים

הבא [א] בהפסק להקל קריאת הוי"ד והנקבה בנתה באה התיו תמורת*]

היא למ"ד הפעל כי היו צריכים להראותם כי
 * אינו נראה רק היא תי"ו הנקבה וכל כשני סימני הנקבה
 אם היו מסתירים למ"ד הפעל בנקבה כמו
 כמו המצאה שהביא המחבר שעשו בקני בני תרמו: הנקבה לזכר כי היינו
 לעיל. יבא"ד. אומרים בנה לנקבה כמו בנה לזכר ולא היה

בהם הפרש שהיא בנה שהיא לנקבה והיא בנה שהיא לזכר היא למ"ד
 הפעל לכן היו צריכין על כל פנים להראות בנקבה למ"ד הפעל וההיא
 קשה להראותה, לכן היו צריכין להמירה בתי"ו ואמרו בנתה ופעמים
 נעדרה ההיא ונשארת התי"ו ועשת את התבואה (ויקרא ד"ה). משפמו
 ועשתה או התי"ו הוא במקום היא הנקבה ולמ"ד הפעל נפלה והוא הנכון
 ולכן כשהפירו למ"ד הפעל היו צריכין להמיר היא הנקבה בתי"ו להבריל
 בינה ובין עשה לזכר, וכן תאנים הלאה. (יחזקאל ד"ד). הגלת שלומים
 (יחזקאל יג). הגלת יהודה כלה (שס). והומרה למ"ד הפעל בנקבה בוי"ד
 הנראית כמשפט, כך חסיה נפשי (מל"ס כ"ז). ובא במשקל ההפסק להקל
 קריאת הוי"ד כמו שכתבנו בחסיו ונטייו:

הבינוני בונה קינה, רובם בסגול להפריש ביניהם ובין פעלי האלף, שהם
 בצירי קינא שונא מוצא, והמעט מהם בצירי עושה פלא (שמו'
 ט"ו). את שש ועושה צדק, יטע' מ"ד). והם על פי המסורת עושה שמנה
 קמצין, וכל איוב משלי"ן תהלים דברי הימים תרי עשר קהלת עזרא,
 הכותהון בר מן כ"ב פתחין, וכן בצירי, [א"א ובעלי המסורת נתנו
 יתעודו כל ראה במ (מל' ד"ד) בונה ירושלים סימן נאלה הספרים אמ"ס דמק"ע
 ה' (שס קמ"ז). קונה שמים (ראשי' י"ד). והמסורה כל קונה בשתי נקודות
 אבל מצאתי קונה-ק"ב ברגש הלמ"ד (משלי ט"ו). אם כן הוא בשלש
 נקודות מפני הרגש, במצות דוד וגר חונה המלך (דה"צ ד"ט) רועה ישראל
 האוינה (מל"ס ס'). ויהי הבל רועה צאן (ראשי' מ"ו) רועה צאן עבדיך (שס
 מ"ז). כי תועבת מצרים כל רועה צאן (ראשי' מ"ז) מקול פרש ורמה קשת
 (יחזקאל ד') ואמרו כי אלה שהם בצירי הם מצויים, ובאו עם האלף בסגול

הגני

הקל [א] ר"ל במשקל פעלי, אח משמרת ה' שצ"ו, והראוי חסיו על משקל
 פעלי, ונח קן להקל קריאת הוי"ד:

ר"ל

שער דקרוק המעלים

קיב

הגני רוּפָא לך (מ"ג ד'). ומוּצָא אני (קלמ ז'). וְלַחֲזוּטָא נתן ענין (שכ אשר חוּטָא עושה רע (שס ח'). כטוב כחוטא (שס ט') וחוטא אחר יאבד טובה הרבה (קלמ ט'). והחוטא*] בן מאה שנה (שעיה כ"ה). וכן כל איש אשר לו נושא (ש"א ד"ג). ובא בירד [* ח"א כן כמסורה על והחוטא תמורת ה"א כאהל ר'עי (שעיה ל"ח). הוי ר'עי כן מאה שנה לית בכל קלמ האליל (זכרי י"א) בונים, בונה ובתיז תמורת דטוהה בר מן אחד וחוטא ה"א, בן פורת יוסף בן פורת עלי עין (ראשי) ילכד זה ציורי:

מ"ט). והוא קמין, בונות, ומשפטים בוניים, בונה, בוניות, ובא לשון הנקבה שלם, שלמה אהיה בעוטיה (שיר א'). ובא בחירק צופיה הליכות ביתה (משלו ל"ז). לך דמיה תהלה (מלי ס"ה). עיר הומיה (שעי ד"ג). פוריה וענפה (יחזקאל י"ט). על אלה אני פוכיה (איכה א'). וכן לרבות האותיות שאדוני (שעיה מ"ה). ודמיה בשורק פ"א הפעל מקום העולם, ובאו עד דרך פועיל תומיך גורלי (מליס י"ז). הגני יוסיף על ימיך (שעי ל"ח). כמו שזכרנו בשלמים, ויש אומרים כי היו"דין ליחם כיו"ד החתיה (מלי ס"ח). שלישייה (שעי ט"ז). תרומיה (יחזקאל מ"ח). פליליה (שעי ד"ח) שערוריה (השע ו'). והפעול כלו שלם בהראות היו"ד במקום היא למד הפעל בניי, בונים, בנויה, בניות:

המקור בנה בניתי (מ"א ח') ואחרי שתה (ש"א א') עשה יעשה לו (משלי ד"ג) הרה עמל (חיי ט"ז). ובאו מהם ברו, בכו בכו (ירמיה ד"ג). בכך לא תבכה (שעי ל'). הלוך ובכו ילכו (ירמיה ל'). בכו אל תבכו (מ"כה א'). הרו עמל (שעיה ד"ט). כי מרו סריתי (מ"כה ל'). עשו אלה לך (יחזקאל ד"ג). ראו ראינו (ראשי ד"י). וראו ראו (שעי ו'). ובשורא עשה צדקה ומשפט (משלי ד"א). קנה חכמה מה טוב (שס י"ז). ראה פניך לא פללתי (ראשי מ"ח). ואפשר שיהיה כמורה, לבוח נפש (שעיה מ"ט). ובמשקל הצווי למען היה לה ברק (יחזקאל ד"א). הבט ימין וראה (מליס קמ"ג). ובא מקור שלם בתמורת למד הפעל ברו נזה [א] לראוה בך (יחזקאל ד"ח). בפלם לאהבה (זכרי י"א). ויבא בתמורת למד הפעל ברו

המקור [א] ל' ברו נעה כ"ל: [ב] ופירש הפסוק הוא כאלו כתב הסיבות אשך מחרון כאשר כנר פרשתי לעיל, כד"ה והחמש ועשרים: א"תן

שע דקדוק הפעלים

ברו נזה ובתיז נוספת, ביום עשות ה', (ראשי' ב'). היות אהיה כמדך
 (מלי' ל'). בנות בתים (ימי' ל'ה). בלא ראות (מדכ' ד'ג). או*] בקמין
 אלות שוא (הסע י'). ראות רבות (שעיה *] ח"א חכו על הרוב חבל
 מ"כ). ויש אוטרים כי הרעין למדיי העל היום אהיה כמדך חין כמוהו
 והרעין למשך כ"ו שמור, זכור, ובא המקור ככל המקרא שפ"א הסעל של
 בירד הרבי' בבנותיך גבך בראש כל דרך המקור סמך לעבר ולעמיד ונקוד
 (יחזקאל י"ו). וכן בהורותיכם בארצות (שס כש"א ר"ל שלא נוכל לומר שמור
 לשמור או שמור שמרתי:

ו'. ולפי שהמקור והשם קרובים יבוא המקור בדרך השם וכן השם יבא
 בענין המקור, ילמפע את המצנות (מדכר י'). קום לך למפע לפני העם
 (דנכיס י'). שהוא כענין להשיע, ומספר את רובע ישראל (מדכר ד'ג).
 שהוא כענין ולספור, למשאות אתה משרשיה (יחזקאל י"ו). שהוא כענין
 להשיא, ומעלוך מעת (חסה ס'). כענין ולשלוח, הכל כמו שכתבנו
 בשלמים, ובא המקור בתוספת גו"ן, השיבות מדרון אפך (מלי' ס"ה).
 והוצרכנו לזה בעבור כי השיבות פעל יוצא ואפך [ב] הוא הפעול אם כן
 יהיה מדרון כקור, ואם היה שם היה לו לומר מדרון בקמין החיית כי
 אינו סמוך:

העתידים הצווי בנה בצירי, ובא אחד בסגול, שמור מצותי וחייה ותורתי
 כאישון עיניך (מלי' ז'). בנו, בני, בנה, ואם פ"א הפעל
 את נרונת פ"א הפעל בשו"א ופתח כמו עלה אלי הדרה (שמת ד"ד).
 עלו אלינו. (ש"א י"ד). עשי לה המוב בעיניך (ראשי' י"ו). ברמך חיי
 (יחזקאל י"ו). אחותינו את חיי (ראשי' ד"ד). או בשו"א וסגול הוא ארץ
 (חיוב ל"ג). וזה שם (שמו' ד"ד). היו לפני ה' (מדכר י"ו). עני לה (שס
 ד"א). עני לה' (מלי' קמ"ז). אלי כבתולה תגורת שק (יואל ח'). ופעמים
 עם האלף בצירי, כמו אשר תאפו אפי (שמת י"ו). ובא שלם, אם
 ] היה לו להביא הסמוך תבעיון בעיו שבו אתיו] (ישעיה ד"א). והיו
 אתיו חקקה יין שאינו נהסמק. ראוי להיות אתיו בדמף כמו בעיו, ולדרחוב
 יבא"ד. על האלף נקדוה בצירי כמו אשר תאפו אפי:

איתן אבנה, יבנה, הבנה, נבנה, יבנו, הבנו, הבנה, ובאת מלת
 והגזי שם (ימי' י'). הירד מקום היא והזנה, הבני, הבנינה,
 ובאו, עניי הראינה בה (מיכה ז'). הגין דגושה שלא כמשפט כי אין

משפטו

שער דקרוק הפעלים

קיג

משפט נ"ן דנקבות להדגיש לעולם אלא תהיה נ"ן דנקבה [א] פעולה.
 כגון יִשְׁפֹּלְנָה, יִצְעֲנָה (ישעיה ד'). אבל נ"ן הרבות לעולם קלה כטו
 תְּרַאֲנָה יְרוּשָׁלַיִם (שם ד'). חולתו וכבר כתבנו כל זה בשלמים, זרוב
 האיתן מנחי הלמד בסגול, ובא, ואשעה* [בחקך (מליס ק"ט)]. בקמץ
 סקום סגול, ובאה מרם בצירי. במשפט
 * [יתכן שהיה טפסח וכתשלומו אשעה והיה לו
 להביא הסוק כד הקמח לא
 תכלה נקמן וגם שם היא טפסח
 כמו ותענה. יבא"ר. כי שקך אתה דובר (ימיה מ'). אל תעשה
 את דבולה הזאת (ש"ל י"ג). ונראה מאוד לנפשותינו ספניכם ונעשה
 את הדבר הזה (יהושע ט') אל תהיה לי למחתח (ימיה י"ז). וכאשר תראה
 עשה עם עבדיך (דניאל ח'). וכשחסרו הה"א למ"ד הפעל מן [ב] האיתן
 המילו תנועת עי"ן הפעל בפ"א הפעל והעמידו האותיות הנוספות בנע"א
 להשלים החסרון, ואמרו ויקן את חלקת השדה (לש"י ל"ג). ויקש דבר
 איש יהודה (ש"ל י"ט). אבן*, יבן, יתבן, * [ה"א לא נטון בעיני רק
 נבן בחיריק או בצירי ואפן וארד (דנ"י ט'). שהטעם מהמלה חטול בלח
 אל הפן אל מנחתם (מדנכ י"ז). ואם פ"א הנוספת במקום נע"א וה"א גע"א
 הפעל או עי"ן הפעל גרונית תפתח פ"א הפעל כמו ויבן ויקן ודומיהם חולת
 מקום הסגול והאות הנוספת בצירי או בחיריק ו"ז ההשך לא נמלח רק מעטים
 כמו תחת גערה במבין (מגלי י"ז). בצירי, נחסרון ה"א:
 ויחד למושה (מדנכ י"ז). ויחן שם ישראל בחיריק (שמו' י"ט). ותלך ותתע
 (לש"י ד'). ותכח טבעם עיני (ליוז י"ז). ותלח ארץ מצרים בצירי
 (לש"י מ"ו). וישע ה' (שם ד'). ויפח את כל היקום (שם ז'). בחיריק,
 ובא עם החי"ת האות הנוספת פעמים בפתח ותחו בציון עינינו (מיכה
 ד'). ברזל בברזל יחד ואיש יחד פני רעהו (מגלי ד'). ונקמן יחד
 הראשון מפני החפסק, וכן ויחן את הילדים (לש"י ל"ג). ששאל בעשותו
 ולא אחו. (ליוז ד'). נקמן מפני החפסק, וכן בעליתו אשר בשמרון
 ויחל

איתן [א] ר"ל פתיה לכוני נקבה יחידית כמו תסילנה שסירתו יסיל לחיה:
 [ב] ר"ל מן העמיד:

שער הקדוק הפעלים

יִחַל (מ"ז ח'). נקמץ מפני ההפסק, אבל עם העיץ לא בא בצירי
 ובחיריק כי אם בפתח לעולם, **ויעל**, **ויען**, **ויעש**, וכן עם הה"א ו**והדר**
 (לש"ז ד'). ובא ויבא אל הגר ו**והדר** (שס י"ו). פתח באתנת ואיתן
 השלם עם אות גרונית האות הנוספת בפתח או בסגול, בפתח, אם
 פתחה עלי מנה (תליס ר"ח). בסגול, ואתה החוה (שמו"י ח'). הגה נהגה
 (שע"י ל"ט). נהמה ברבים (שס). אבל עם העיץ לעולם פתח **יעלה**,
יעשה, **העשה**, **העלה**, **נעלה**, **נעשה**, אבל האלף בסגול בברם **אעלה**,
אענה, **אעשה**, **אהיה**, **אחיה**, **אהמה**, אבל **אעלה** אכסה ארץ (ימיה
 מ"ו). **אענה** אף אני חלקי (ליו"ג ל"ב). שהם בפתח אומרים כי הם מבנין
 הפעיל אע"פ שידמה בהם שהם פעלים עומדים, ונכון הוא שיהיו מבנין
 הקל כי הם פעלים עומדים ואיננו חוק שתיינה אלו פתח מן הקל
 כמו יתן אע"פ שאין כן המנהג, וכן עם הבניים מן הקל האלף בסגול,
אענה בסתר רעם (תליס ס"א). ומן הכבד **אעלה** גם עלה (לש"ז מ"ו).
 אבל יתן שוים הקל והכבד, **יענה** ה' (תליס ד'). מן הקל, וכן יאמר
 מן הכבד **יעלה**, אם כן נאמר כי **יחנה** ויסתך (שס ד"ג) יתכן היותו
 מן הקל או מן הכבד ובא בשו"א הד"ת כמו **ויעור**, אחרי אדניה (מ"א
 ח'). והדומים לו שכתבנו בסור הראשון בשלמים ועם החי"ת והה"א
 פעמים* [בחיריק, יהיה, תהיה, נציה, יחיה, תחיה, נחיה, והרבים
 *] נשני השמים היה חיה יבנה, תבנה, ומצאנום שלמים, בצל כנפיך
 לעולם נחירק ופ"ס נש"א ששם יחסיון (תליס ל"ז). רמה ירך בל יחזיון (שע"י
 ולפניו מאלך ועיין קו"א. יבא"ד. ד"ז). ותולידם בל ישחיון (תליס ע"ח).
 כדבטת ימים ידמיון (שע"י י"ז). ירויון מרשן בירתך (תליס ל"ז). אם
 תבעיון בעיו (שע"י ד"א). ובקרך תצאנך ירבויון (דגריס ח'). ומן הדגש,
 ואל מי תרמיון (שע"י מ'). והגוץ בהם נוספת כגוץ ישמעין, ישמיון,
 אוכרה אלקים ואהמיה (תליס ע"ז). היו"ד למיד הפעל והה"א נוספת כה"א
 אשמדה דרכי (שס ל"ט). ובאו פעלים מהם שבאו העתידים חברים בדרך
 אחת ונפל הסגול מן פ"א הפעל והגעיא מן האותיות הנוספות וישב
 ישמעאל (ימיה מ"א). כי שרשו שבה, וכן ויפת בסתר לבי (ליו"ג ל"ו).
 ובצירי וירד מיעקב (מדנר ד"ד). אל ישמ אל דכיה לבך (משלי ז').
 וישת מן היין (לש"ז ס'). וכתב רבי יונה כי באו כן להריץ המלא
 אל

אל אשר אחריה כמו שבא גם כן יִשְׁבֶּה * [ח"ל ח"ה דוקא שטין הסגל בלבנן (ימיס-ך"ב). וילדה בן (שומים י"ג). כג"ד כפ"ת ונ' ילא מן הכלל מקצנת בארזים (ימי' ר"ב). כמו שהזכרנו והס כשוא נסוף החינה והס יסם בשלמים דעת רבי יונה באלה וכבר כתבנו וישק קשט ולין עוד זולחס:

גם אנטנו דעתנו ברם, והנה מצאנו בתם בהפסק כן ואין המלה סמוכה אליהם כמו, ויבא לו יין וישת (לשג' ר"ז). וישא עשו קלו ויבך (שס ר"ז). והאלי הלך המעט אחר הרוב ואע"פ כן נפלאו בעיני כי בפעלים אשר מצאנום כן לא מצאנו אחד בא. במשקל הראשון לא מצאנו וישת ויבך ולא וירד וישב מן רדה שבה, ובפעלים אשר באו במשקל הראשון כמו יפן יקן לא מצאנו אחד מהן בא על משקל השני, ואם הדבר כן כמו שכתב רבי יונה כי להרין המלה אל אשר אחריה באו כן איך לא נמלט אחד מאלה הפעלים לבוא במשקל אלה ומאלה לבוא במשקל אלה אך יש לנו לומר מעט במקצתם, נאמר כי מן שבה שאמרו וישב ישמעאל וישב מצו שבי (מדנר ר"ח). אם היינו אומרים וישב או וישב ידמה שהוא מהפעלים שפאיהם יוד נחה ונאמר ששרשו ישב, אבל ויפן ויקן ויבן לא מצאנו שורש מן יפן יקן יבן שנוכל למעות וכן וירד מיעקב, אלו היינו אומרים וירד ידמה ששרשו ירד, אך מעט האחרים וישת. אל ישט, ויבך, וישת לא נתברר אצלינו מעטם כראוי ונאמר כי המעט שלא באו בזה המשקל הפעלים שבאו במשקל הראשון כמו יבן יקן יפן כי לא תבן קריאתם מפני הגונין, וכתב רבי יונה כי ויחד יתרו (ששט ח). הוא ממשקל וישב ישמעאל, ומפני שהדו"ת גרונית נפתחה והראיה כי הדל"ת הגרסה ושואי"ת, ונאמר כי המעט שנראית הלמד הפעל במקומות כמו, כי בך חסיה נפשי (תליס ל"ז). צור חסיו מו (דגני' ל"ב). ובביטנים בנקבה כעמיה (שיר ח'). ובצווי הזכרים בעיו ארעו (ישעיה ר"ח). ובצווי הדגש, דליו שוקים מפסח (משלי ר"ז). וכן בעתידים רבים יהמיון (ישעיה י"ז). תבעיון (שס ר"ח). כמו שזכרנו נאמר כי הראו אותה באלה להודיע ולגלות על למד הפעל כי נסתרה מהם באותם שלא באו שלמים כמו בני חסו, יבנו תבנו, שלא נראתה בתם חלמד כל עיקר, לפיכך הראו אותה במקומות לגלות כי כן המשפט בכלם, ובחסייה נפשי, הראו אותה ביו"ד להודיע כי נבן הראותה בחלוף הה"א ביו"ד

שער דקרוק הפעלים

כמו בחלוקה ההיא בתיוו כמו עשתה בנתה קנתה אלא שברוב הראו אותה בתיוו [ג] כי לקח קריאתה מקריאת היויד, אבל בפניית, פניתי, פניתם, פניני, וכן השאר שנראתה בהם הלטרד או ביויד או בהיא אעפ"י שהיא נחה לא חשו לגלותה בקריאה ולאמר באחת המקומות פניתי פניתי פניתם פניני וכולי שהרי גלויה היא לעינים בכתובה אע"פ שהיא נחה: נפעל נבנה, נבנית, נבנית, נבני, נבניתם, נבנינו, ונגליתו אליהם (ש"א י"ד). נבנתה, נבנית בחיריק או בצירי נלאית ברוב עצתך (יטעיה

מ"ז). עוד אבגך ונבנית (ימ"י ל"א). נבניתן:

הבינתים נבנה בסגול לזכר, לאל הנראה אליך (ראשי"ת ל"ה). לבית הנבנה לשם ה' (דה"כ ד"ב). ולנקבה נבנה בקמץ, אין אבן נראה (מ"א ו'). וכל נעשה במרחשת (ויקרא ו'). מכה נחלה מאוד (ימ"י ד'). או בתיוו נבנית כמו שבא בתיוו בנחי האליף, כי נישאת למעלה מלכותו (דה"א י"ד) כמו שבא בשלמים נפקדה או נפקדת ובא בקמץ לזכר הנלוה אל ה' (יטעיה כ"ג). כי היום ה' נראה אליכם (ויקרא ע'). נראה אתה ה' (מדבר י"ד). הנראה אליו פעמים (מ"א י"א). הנראה אלי בתחלה (דניאל מ'). ויתכן לומר שיהיו כל אלה פעלי עבר ולא בינוני [א] ואם בעבור היא הנלוה והיא הנבנה והיא הנראה נאמר כי ההיא בהם במקום אשר כמו שכתבנו בזכרנו שמש האותיות ואם בעבור נראה אתה ה' נראה הוא נסתר והוא רמו אל הכבוד ופירושו אתה ה' נראה, נבנים, נבנות:

המקור הנבנה בצירי או בתולס לנראה אל מצוח (שופטים י"ג). לנראה בשילה (ש"א ג'). ועם התיוו, וביום הראות בו (ויקרא י"ב). ולפי העלות הענן (מדבר מ'). פהתעות שבור (יטעיה י"ט). פהגלות נגלות (ש"א ו'). שניהם* מקור האחד מהם חסר * א"א כשהמקור עם ככלים גוף הננין והאחד שלם, ובא שלם עם ההיא אז הוא המיד בתיוו חולק ככלים הנגלה נגליתי (ש"א ג'). נרמה נרמה מלך לא נמלא דבוק עם הפעל רק במקום אחד היות אהיה:

ישראל (הושע י"ח):

העתידים הצווי הנבנה בצירי הנבני, הנבני, הפנינה, איתן אפנה, יפנה, הפנה, נפנה, בסגול ובא הפנה ותכונן (מדבר ד"א). בצירי על

העיקר

[ג] כ"ל כי קלה קריאתה כ"ל: הבינונים [א] כי נעבר לא יתכן להיות ה"א הידיעה: כנה

העיקר וכן ימצה אל יסד המזבח (ויקרא ה') וכתב רבי יעקב בן אלעזר
 כי בספר הללי אשר בטוליטולא, לא תאפה חמץ (ויקרא ו'). בצירי ולא
 מצאנוהו אצטו כן בספרים המדויקים, יבנו עוד יקנו בתים (ירמי ל"ג).
 תבני תבנה, תבנה ותבנן, תבני, תבנינה, ולערי יהודה תבנינה (שמי
 מ"ד). בסגול וכן כל אשר במשקלו בסגול, תעשינה (ויקרא ד'). האפינה
 (שס ג'). ובא, הלקן הענגה (כוח ח'). בצירי לפיכך אני אומר ששדשו
 ענן *] ובחסרון הפן איתן אפן, יפן, הפן, נפן וכלם פ"א הפעל בקמץ
 *] חכל היה נרדך להיות האון מצחי הלמד הנל ערוחד (שעיה מ"ז). ויקר
 כדנש. יבא"ד. אלקים (מדנר ד"ג). פתיתני ה' ואפת (ירמי
 ד'). אבל ויגל כמים משפט (עמוס ה'). הוא בפתח שהוא מפעלי הבפל
 מענק גרלות מים (יהושע ס"ו). אבל נמצאו מצחי הלמד עם שהעין שלו
 חית פתח, יהחי ונפלו בה (ירמי ד"ז). ברור אחר יפח שמם (מלי ק"ט)
 ובא יהחו מלעיל *] שלא כמנהג, ואם פ"א הפעל גרונית, נין נפעל בפתח
 ונעלה הענן (מדנר ס'). אשר לא נעשה כן
 (מ"א י'). מאוד נעלית (מליס ל"ז). נענית לו
 בה (יחזקאל י"ד). הנעשות בתוכה (שס ס').
 ואת הנחלות לא חזקתם (שס ל"ד). או בסגול
 הנחדים כך (שעיה מ"ח). נהיית ונחלית (דניאל ח'). נחלו ולא יתעילו
 (ירמיה י"ג). ובא בחיריק נחלו בי (שיר ל'). תהיה כדבר (דנריס ד').
 נהיית, נהיית לעם (דנריס כו) והעתידים הנוספות בצירי העלו מסביב (מדנ' יו)
 וכן לא יעשה (ראשי ל"ד). עד חצי המלכות ותעש (אסתר ו'). ויעלו
 מסביב (מדנר י"ו) ובא ותעלו *] על שפת לשון (ימ' ל"ז) העין בשוא ופתח:
 *] הוא מהקל רק ח"ו איתן הפעיל הגלה, הגלית, הגלית, עיין הפעל
 בצירי כמו כי שחת עמך אשר העלית
 (שמו' ל"ח) או בחירק, אתה העם אשר העלית
 (שמוס ל"ג), כי העלית בבחך (מדנ' י"ד). הקשית לשאול (מ"ג ב'). הראית
 עמך קשה (מליס ס'). הגלו, הגליתם בחירק, והגליתם לכם ערים (מדנר
 ל"ח). או בצירי, כי התעיתם בגפשותיכם (ירמי מ"ב). הרביתם חלליכם
 בעיר הזאת (יחזקאל י"ח). הגלתה, הפנתה לנוס, ובתי"ו תמורת היא
 הנקבה ונסלה למד הפעל תאנים הלא"ת (ימ' ד"ד) והרצת את שבתותיה
 ויקרא

ס] ואולי הוא מהכפולים וכמוהו
 דמו ולא יכלו קום לעדות
 ר' יהודה עיין לעיל דף ק"ז.
 ע"כ. יבא"ד.

ס] הוא מהקל רק ח"ו איתן
 בצירי ויש לו אחים רבים.
 יבא"ד.

שער הקרוק הפעלים

(ויקרא ק"ז). קמצים ואם פ"א הפעל גרונת היא בפתח וכן פ"א הפעל והעלתה לו (ש"א ב'). וקריאתו מלדע כי הטעם בתי"ו, הגלית, הגליתן בכלם היא הפעל בחזק, או בסגול, בחזק כמו, הרבה אשמה (זה"כ ל"ג). כי הקרוק ה' אלקיך לפני (לש"י קז). הקנני מעורוי (זכרי י"ג). כי הסרף את רוחו (מ"ס ק"ו). אשר הגלה אותו (ינמ"ה ד"ב). אשר הצני (לש"י ק"ה). והראני ה' (מ"ב ח'). והראני אותו ואת גווה (ש"ב ע"ז). כה הראני (שמו"ז). הראית עמך קשה (מ"ס ס'). והשקית את העדה (מדנ"ד ד'). והרומים להם או בסגול אשר הגלה נבוכדנאצר (לש"י ב'). הן הראגו ה' (דנ"ס ה'). הראף את אשו תגדולה (ש"ס ד'). את כל דברי ה' אשר הראני (יחזקאל י"ח) והמסורת עליו דית סגול וקמץ, הראיתך בעיניך (דנ"י ל"ד). ההיא בסגול והאלף בחזק, וסה הלאיתך (מ"כ ו'). ההיא בסגול והאלף בצירי, ובא בפתח והראתי גוים מערך (מ"ס ג'). שלא כמנהג, ואם פ"א הפעל גרונת העלה, העלה נרותיה (מדנ"ח). העלית, העליתו ההיא בסגול ופעמים בפתח בהתחבר עליהם ר"ו החבור*, והעלית את נרותיה (שמו"ח). והעליתו עליכם בשור (יחזקאל * ח"א ח"ב לא מנח קן ל"ז) ובאה מלה אחת משונה מחברותיה רק עם ר"ו ההפך:

כלה בחבה העלה* [מנקה ח'] ההיא נקוד' בצירי והעיין בשורא ופתח * ועיין מ"ס מע"ל על מלח כמו שבא גם בן למה העברת העבד (יהסע והעלו. יבא"ר. ז') כמו שכתבנו בשלמים בבגן הפעיל:

הבינונים מגלה בסגול, ככל אשר אני מראה אותך (שמו"ח"ה) עמדו עמדו ואין מפנה (מ"ס ב') ובסמך בצירי, עד כל מרבה רגלים (ויקרא י"ח). משקה סלך מצרים (לש"י מ'). משקה רעהו (מש"י י"ט). מלה ה' (מנקה ב'). למרבה המשרה (שע"ה ט'). ומה מי הגדה (מדנ"י י"ט). מ"שה ד"ו (דנ"ס ט"ו) מעלה מנחה (שע"ה ס"ז). בצירי, ויש לפרש למרבה המשרה עם סמך בשקל ומשקה צמא (ש"ס ל"ג). מכה, חמשה מהם בסגול וסימן מכה איש עברי (שמו"ח ב'). האשר שבית בהרבך ובקשתך אתה מכה (מ"ב ו'). מכה עמים (שע"ה י"ד). כי אני ה' מכה (יחזקאל ז'). הגה אנכי מכה במטה (שמו"ז) והשאר בצירי, מגלים, מגלה, מגלות:

הפעול מגלה, מגלים, מגלה, מגלות, בשורק או בקמץ חמף, אשר אתה

מראה

מִדָּאָה בְּהֵר (שמות ק"ה). אשר מַפְנָה צפונה (יחזקאל ט'). ובא חולם
תחת קמץ חמף, הוי מִדָּאָה*] ונגאלה (לפניה ג'):

*] ואלוי להחיו על זרעים. המקור מצאנודו בשלשה משקלים הרבה ארבה
יבא'ד. (לשנים ג'). הרבות נעותכם

(עמוס ד'). מִהֲרִיבֹת גואל הדם (ש"ג י"ד). ובחורק הה"א, אחדי הקצות
את הבית (ויקרא י"ד). וכן הצווי בצירי כמז הונה הזנו (הפע ד'). זאת
נעשה להם והחיה אותם (יהוש' ט'). והרבה המכשולים (יחזקאל ק"ח):

העתידים הצווי הגלה בצירי הגלו, הגלי, הגלינה:

איתן אגלה, יגלה, הגלה, נגלה בסטל, יגלו, הגלו, הגלה, הגלי,
הגלינה, ואם פ"א הפעל גרונית ינקדו האותיות הגוספת בפתח גם כן,
אעלה אתכם, (שמות ג'). יעלה, העלה, נעלה, וביתן אין הפרש בין הקל
ובין הכבד, אבל באלף יש הפרש כי בקל הוא בסגול אעלה אענה, ובאו
מן הקל בפתח אענה אף אני חלקי, (חיוז ל"ג). אעלה אכסה ארץ, (יחזק'
מ"ז). ויש אומרים שאף הם מהכבד אע"פ שהם עומדים, ובחסרון למד

הפעל כלם בסגול הגל, הרף מצני, (דברים ט'). הרב כבסני (תליס ל"ח).
ואם פ"א הפעל גרונית כלו פתח והעל את הצפרדע, (שמות ח'). והאיתן
אגל, יגל, הגל, נגל, ושמו הסגול תחת אותיות הגוספות תמורת הפתח
אשר תתיהם כאשר הם שלמים אגלה יגלה, וזה ההפרש יש בין עתידי
הקל החסרים הבאים בזה המשקל ובין אלו העתידיים מן הכבד, כי עתידי
הקל האותיות הגוספות בצירי כמו, אל תפן אל מצותם, (מדנר י"ז)

שמשפטו תפנה מן הקל, ויפן זנב אל זנב, *] א"ל ומימא על רש"י ז"ל
(שופטים ט"ז). האות הגוספת בסגול משפטו שכהב ויפן בלוי עיין פס'
כפרת שמוח *]:

יפנה, ואם פ"א הפעל גרונית האות הגוספת
בפתח וכן הקל, אין הפרש ביניהם אלא לפי *] מהראיות שהביא עוד כגון
הענין, ויעל משה (דברים ל"ד). מן הקל ויעל
עולות (לשנים ח'). מן הכבד, אבל עם החיית
יבא'ד.

יש הפרש כי מן הקל הוא בחוריק ויתר למשה (מדנר י"ז). ויתר עלי אפן
(חיוז י"ט). מן הכבד בפתח וכן מן ראה שניהם בפתח וירא אותה (לש'
ל"ד). מן הקל, וירא אותם את בן המלך (מ"ג י"ח). מן הכבד, ואם עיין
הפעל גרונית פ"א הפעל בפתח כמו, ויתע מצשה (ה"ג ל"ג) וכמו שבאו

עתידי

שני דקוק המעלים

עתידי חקל במשקל אחר שזכרנו וישב ויפה, כן באו עתידי זה הבנין בזה המשקל על גזרתם האות הגוספת בפתח וישק את צאן לבן (לחיים ר"ט). יפה אלקים ליפת (שס ס'). ומלכים ירה (ישעי מ"א) משפטם ישקה יפחה, ירדה:

הפעל הגלה בקמץ חטף, אשר הגלה מירושלים (למזכר נ'). ובא העלה על המזבח הבנוי, (שופטים ו'). בתולם מקום הקמץ להרחיב על העיץ וכן, ותוצב גלתה העלתה (מזס נ'). כמו חולם אשר בזועמה ישראל (מזכר ר"ג). שהוא מקום הקמץ חטף בזכרה לי אלקי לטובה (עזרא ה'). הגלית, הגליתו, ובא, כי החליתו (מ"א ח'). מוסב הקמץ חטף אל החיית להקל מפני שהיא גרזנית, וכן יאמר החלה החלית או כמו העלה על המזבח הבנוי (שופטים ו'). הגלו, הגליתם, הגלינו, הגלתה, ובתינו תמדת היא הנקבה ונפלה למד הפעל הגלת יהודה כלה הגלת שלומים (ירמיה י"ג). ודם קמצים, הגלית, חגליתן:

המקור הגלה בצירי כמו והפרה לא נפחתה (ויקרא י"ט): איזן אגלה, יגלה, תגלה, תגלה, תגלה, תגלה, תגלית, תגלית: פעל חגש גלה, גלית, גלית, אתה צויתתה פקדיך (מ"א ק"ט). תויתו את ברכתו (ויקרא ר"ה). אם פסיתי כאדם פשעי (איזן ל"א). אלך פסיתי (מ"א קמ"ב). וחפיתי לה (ישעי ח'). ולא כגליתו את בני ישראל (מזכר ר"ה) או בצירי, אני צויתי למקדשי (ישעי י"ג) מדוע קויתי לעשות ענבים (שס ה'). וקויתי לו (ישעי ח'). גליתו את מסתרו (ירמיה מ"ט) האבלתי פסיתי עליו את תהום (יחזקאל ל"א) וכפיתי בכבותך שמים (שס ל"ב). ורויתי נפש הברעים דשן (ירמיה ל"א). כחי כגליתו (ישעי מ"ט) שני הדרכים נבונים בהם, גלו, גליתם, גלינו, גלתה, גלית גליתן: הבינוני מגלה בסגול, ובא בצירי, נגיד ומצוה לאמים (ישעי ל"ה). וכן מורה ישראל יקבצנו (ירמיה ל"א). למחפה לו (ישעי ס"ד) מגלים, מגלה, מגלות:

הפעל מגלה בסגול מגלים, מגלה, מגלות: המקור גלה בצירי, אם ענה תענה (שמש ר"ו). ונקה לא אנקד (ירמיה ל'). באפק עד כלה (מ"ג י"ג) ובחולם קוה קויתי ה' (מ"א מ'). או גלות יום ענות אדם נפשו (ישעי ל"א). ביום צויתו (ויקרא ז'). ואמר דאורו

הִלְלוּתִי הוּא * (תליס ע"ז). ובא מלעיל מפני * [ח"ל ולפי סידרתי האז המלה ועירא אשר בצדו ויתכן שהוא מפעלי שס דבר כמו חולט עלי ולח הבפל בשקל חזות (תליס ע"ז). לְבַלְּא פשע יתכן בדקדוק: (דניאל ט'). האלף תמורת ה"א, וּבְחַבֵּי איש גרודים (השע ו'). הַזֵּד תמורת ה"א:

העתידים הצווי גְּלִה בצירי, ובא, רַבָּה צבאך רצאה (שופטים ט') בסגול גְּלִי, מלרע, ובאו מלעיל עָדוּ עָדוּ עד היסוד בה (תליס קל"ז). לאמר הסו (נמיה ח'). ומשפּטם מלדע כמו פָּלוּ מעשיכם (שמות ה'). אלא שבאו כן מפני ההעמדה ועדו הראשון בא מלעיל מפני השני, ובא שלם בויד נראית הליז שוקים מפסח (מלי ק"ז). ולא נרגשה הלסד ובר כתבנו בשלמים רבים שניפו להקל. גְּלִי, גְּלִיָּהּ:

איתן אֲנִלְה האלף בשו"א ופתח ובא האלף בשו"א וסגול, ואתכם אורה בגוים (ויקרא לו). וכל אנפיו אורה לכל רוח (ישקאל י"ג). והשלישית לכל רוח אורה (שס ה'). יַגְּלֶה, הַגְּלֶה. נַגְּלֶה בסגול וכן לא הַגְּלֶה (ויקרא י"ח). שבא בהפסק הוא בצירי * יַגְּלֶה, הַגְּלֶה, הַגְּלֶה הַגְּלֶה הַגְּלֶה ובהסרון גל עיני ואביטה (תלי קיט) * ח"ל וכן במסורת כל חל נא את פני ה' אלקך (מ"א י"ג). ויגל סחמ"ל דערוס בלידי וכס"ל כל את ססך יהודה (שעיה ק"ג). ויחל משה את חסמ"ל סי' אגאחחא: פני ה' (שמות ל"ג). וסוד אחד אל תגל. מסלי ק"ד. ותבל להשקותו ראשי ק"ה). ותקש בלדתה (שס ל"ה). יצו ה' אתך (דברי ק"ז). ויקו למשפט (שע"ה) כלם פתחין כמשפט ובא וירתו על דלתות השער (ש"א ק"א). קסץ ובא מלת אַרְיוֹן דמעותי (שעיה ו') בהראות לסד הפעל והיא הרוז שהוא תמורת הה"א והויד תמורת הו"ז עיץ הפעל והיה ראוי על הצנח הויד בשו"א אלא שבא כן לפאר הקריאה והוא מלעיל בשני פשטין:

ושלא נזכר פעלו ממנו:

גְּלֶה, גְּלִית, גְּלִיתִי, גְּלֶה, גְּלִיתם, גְּלִינִי, גְּלִיתֶה, גְּלִיתִי, גְּלִיתֶן: והבינוני ממנו גְּלֶה בסגול כמו, אשר זורה ברוח, (שעיה ל'). כן תאמר גְּלֶה, גְּלִיתם, גְּלֶה, גְּלִיתֶה, כמו שחוא בבנין נפעל, העבר נגלה בקמץ והבינוני נגלה בסגול:

והמקור

שער הקדוק הפעלים

והקדוק או שם הפעל מצנו נגלית, את כל עזותן חלים קליב :

איתן אנגלה, יגלה, חנגלה נגלה, יגלו, חנגלו, חנגלה, חנגלי, חנגלינה, ומצאנו *] בנחי אלמד פועל *] א"א ולא כל לשלם נחמון ישר על דרך המדובע, ועתידותיהם שושית *] יה"א חגל יגל :

*] הוא מהקל על מהקל פועל (טעיה י). ותאמר מצנו כל הבנין שושה, ועיין ק"א. יבא"ד. שושית, שושית, שושיתם וכולי :

הבינוני, משושה, משושים וכולי, והפעל והפעול שוים בו לכד היחד שהפעל בצירי והפעול בקמין והצווי שושה, והאיתן אשושה, ישושה וכולי, וכתב א"א זל שלא נזכר פועלו מצנו כאשר הונה מן המסלה (ט"ז כ'). ועוד נכתבנו בשורש ינה *] :

*] עיין בהגדה טס. התפעל, התנגלה, התנגלית, התנגלית, התנגלית, יבא"ד. התנגלו, התנגליתם, התנגלינו, התנגליתח, התנגלית, התנגליתן :

הבינונים, מתנגלה, בסגול, ובא, והאיש משחאה לה (ראשי כ"ה) בצירי מתנגלים, מתנגלה, מתנגלות :

המקור התנגלה בצירי או התנגלות כי אם בהתנגלות לבו (מלי יח). ובהתפטר עזרא ובהתודותו (עזרא י) :

העתידים הצווי חתלה בצירי, התנגלו, התנגלי, התנגלינה או בחסרון התגל בפתח ובהפסק בקמין, ששב על משכבך והתהל (ט"ז יג) :

איתן אתנגלה, יתנגלה, תתנגלה, נתנגלה, יתנגלו, תתנגלו, התנגלה, התנגלי, התנגלינה, ובא ונשחעה *] ונראה (טעיה מ"א) : בקמין *] יה"א נוספת ועיין מ"ט העיין ומשפמו בסגול וכן בא ואשעה בחקך לעיל כדף ק"ז ע"א. (הלי קיט) כמו ואשעה ואשת מדנים נשחעה *] יבא"ד.

*] והנראה כי הוא מהקל מאוחר ומורגל בהלמוד ומשנה והבן. יבא"ד.

בינוני לנקבה אעים שהוא מלעיל אומר כי אשת מדנים נשתה עם דלף פורד, ונקדמה השיין פ"א הפעל לתייו התפעל כמשפט איתיות ז"ס שיץ כמו שכתבנו והיו היתה ראוי להדגש והוקלה כמו שהוקלו אחרים מה הבנין כמו שכתבנו בשלמים ובחסרון אתגל, יתגל, תתגל נגל פ"א הפעל בפתח

בפתח ואם בהפסק בקמץ, וישכב אמנן ויתחל (ש"נ י"ג) וכבר באו מהם בקמץ זולתי הפסק ויתאו דמלך יפך (ל"י מ"ה). אל תתאו למפעמותיו (מ"ל י"ג). ואל תתגר במ, ודתגר בו (דנ"י ב'). אל ת'שהע (ישע' מ"ח) והמעם כי בא אל התאו ויתאו קמצים י' בעבור שיצאו על משקל ידיו * יתכן שהוא נעטר האלף. רגליו, שומריו, זוכריו, וכן כל יוד הרבים יבא"ר. עם ו'ו הגביר שהם קמצים בעבור הנח

השוכן בהם וכן ויתאו, תתאו, שבאו על משקלם, נקמצו, ומעם ואל תתגר ודתגר, בעבור שהיו כמו כן בהיותם שלמים קמצים לתשלום הדגש בהם תתגרה התגרה באו גם כן בהיותם חסרים קמצים, וכן אל ת'שהע שהיה ראוי ת'ש'תעה, אבל, אל תתגר במרעים (ה"ל"ס ל"ז). שהוא בפתח אינו התפעל אך הוא כמשקל תבחר, תשמע, ויהי שרשו תגר והוא שלישי

* איט נראה לך הוא בנין אחר הפעל והפנל הרגלתי לאזנים והנינוני מתדדה והעמיד התדדה ונמכרון ה"ל היה לאוי להיות התדד ונחלפו האנש" פנסי קטי שמי חיוץ ונח אל התדד דו"ק. ועיין ק"א. יבא"ר. וכפעל הבבד יבוא רביעי, כי אתה מתדדה * בארז (ימיה ק"ב). ואיך התדדה את הסיסים (ש"ס). יאמר העבר הדדה או יהי התדד גם כן רביעי מן הקל, ואם היה שלם היה התדדה החיית בשו"א ופתח, ונפלה האות הרביעית כמצדג כי היא מידחות, ונפתח התדד לפי שהוא כמשקל תבחר:

זוה מתברתם עם הכנויים:

גלה, גלהו, והוא עשהו (ח"ל"ס ז"ה): לאשר קנהו (ויקרא ק"ח). ולא נאמר גלן להפריש ביתו ובין נחי העיץ, ואע"פ שנאמר גם כן בנחי העיץ עם היא או עם ו'ו, אחר שלא מצאנו בנחי הלמד בלא היא, במה שנכל להפריש נפריש, גלף, הוא עשהו (דנ"ס ל"ב). ונחף ה' תמיד (ישעיה ל"ח): ובהפסק, אבד קנה (דנ"י ל"ב). גלני, גלם, מן תאמר עצבי עשם (ישעיה מ"ח). גלכם, גלנו, הוא עשנו (ח"ל"ס ק'). גלה, גלף, גלן, גלן:

גלית, גליתו או גליתו, גליתני, כי בויתני, גליתם, (ש"נ י"ב). גליתנו, גליתו, גליתו:

גליתו

שער תחוק האפלים

גליתו, גליתיו או גליתוהו, גליתיה, ואם הוא הפועל והפעול גליתוני,
גליתוני, גליתים, גליתיכם, גליתיה, גליתיה, גליתין, גליתיכן:
גלח, גלוהי, את אשר כבר עשהו (קהלח נ'). גלוה, גלוני, גלום, גלובם,
גלוני, גלוה, גלוה, גלון, גלובן: גליתם, גליתוהו, גליתוני,
גליתים, גליתוני, גליתוה גליתון, גליו, גליוהו, גליוה, גליתים, גליתים,
גליוכם, גליוה, גליוה, גליון, גליוכן:

גלתה, גלתהו או גלסו, כמו וכלהו ואת עציו ואת אביו (זכני' ה').
גלתה, גלתני, גלתם, גלתכם, גלתנו, גלתה, גלתה,
גלתן, גלתכן:

גלית בתבור גליתי: גליתן בחבור גליתם:

הבינונים גולה, גולו, העושו יגש חרבו (חויכ מ'). או גולהו, וישכח
ישראל את עושהו (הושע ח'). ונלוו דרכיו בזהו (משלי יד).
גולף, והפודף (זכני' יג). ובהפסק, ה' עושה (שפיה נ"א). גולי, אדוי
רואי (ראשי' יו). ה' ריעי (מליס ד"ג). או גולני, הלא בבטן עושני
(חויכ נ"א). ובא פתח גדול תחת קמץ קמן במלת, אמרת אין ראני
(שפיה מ"ז). כמו להוציאנו סמצרים (שמות י"ד). שהראוי להוציאנו, ואלף
ראני פתח⁰] כמו כל אני בני בני היחיד כמו שכתבנו בכנוי השלמים,
⁰] כס"ה קמן בז"ק. ואלף להוציאנו קמץ כמו כל אני בני בני גנו
יבא"ד. כנוי המדברים כמו שכתבנו, וכתב רבי

יונה כי ראני קמן ובאתנח ואני מצאתיו פתח ובוקף בספרים המדויקים,
אבל מה שכתב הוא באתנח אוסר אני כי הוא שגנת הסופר כי במקום
אחד בזכרו שנוי התנועות כתב, ומצנו עוד אין ראני אלא שהוא קמץ
בעבור הזקף אך בשני המקומות כתב שהוא קמץ וכן נמצא במקצת
ספרים מדויקים, גולם ובא קמץ קמן תחת גדול במלת, שם בנימן
צעיר רודם (מליס ס"ח). ומשפסו רודם בקמץ, כש וכי יעלו עולה ומצוה
איני רוצם (ירמיה י"ד). וכן בשלמים זוכרים שזמרים בקמץ וכן הפעלים
מים (שפיה ס"ג). בצירי משפסם מעלים בקמץ, גולכם גולנו, גולה,
כח אשר ה' עושה (ירמיה ל"ג). או גולה בלא יו"ד ובא אחד מן הדגוש
כתוב ביו"ד מקום למד הפעל, רגה אנכי ספיה (הושע נ') גולה, גולן גולכן:

גולים

ואלה ראשי הפעלים אשר אתה צריך להורות עליהם:

אחה, ואתה טרבות קדש (דנניס ליג). אתה בקר (יטעי' ק"ח). ובא
 הגו אתנו לך (ימיה ג'). נקרא בקמץ כבעלי אליף, ובאו
 העתידים מזה השורש כהראות למד הפעל אתנו אקחה ין (יטעי' ל"ז).
 אתנו לאכול (טס). יאתנו חשמנים, מליס ס"ח). כפרין רחב יאתנו (איוז ל')
 כי שנת מספר יאתנו (טס י'). קרבו ויאתיין (יטעי' מ"ח) והוצדה האליף
 * [ואלו היא מהפעל. בה"א התנו *] סים (טס ק"ח). התנו לאבלה
 יבא"ר. (ימיה י"ג). ונקרו אליף אתנו והיא התנו

בצירי והיה משפמם בשו"א כבו בעי' (יטעי' ק"ח) מפני שהן אותנו הגרון:
 * [נסמי הדפוס נפתח הו"ד והוא האטון פ"מ ועל מהקל
 האת, נאת, העירותי מצפון ויאת *]
 חנל נדשים נע"ח נקמן. והוא (טס מ"ח). כי כבד ער הלשון להציע האליף
 מפני הוקף. יבא"ר. בפלם יפן יקן:

זה אדרי שמצאנו שם הפעל מצנו, כימי נדת דותה (ויקרא י"ג). ומשקל
 אתר, על ערש דוי (גליס מ"ח). והתואר על זה היה היה לבנו (איכה
 ה'). ומשקל אחר עלי לבי דוי (ימיה ח'). נאמר מצנו פעל הקל דיה
 דוית, דוית ובולי אדוה, ידוה ובולי, דמה כדוי לחמי (איוז ו') שם לרבים
 מן דוי יאמר לרבים דוים, ובסמך דווי הפ"א בחורק ובגסול למד הפעל
 שב הפ"א לשו"א:

זה לפי שפ"א הפעל ועיין הפעל מצנו גם כן מאותיות ארזי נשתנה
 מנתו בהסרן מחביריו ואמרו בהפסק אהי, יהי, בהסתר *] הו"ד

כצנתה ומשפמם אהי, יהי על משקל אפן * [ח"א לפי שכבד על הלשון
 יפן, ובתשלומם אהיה יהיה, והקלו המלה עוד שהרי לא חננו הו"ד נעה אחר
 ואמרו ברוב אהי יהי הגה נתחלפה תנועת הכגול לשולס לסיק שש הסגול
 הו"ד הנוספת בה"א ותנועת הה"א ביו"ד מחת איתן והחזיק מחת הס"ל:

ונשתמשו עוד בפעל הזה בחלוק הו"ד בוי, ואתה הזה להם למלך (נמני'
 י'). הזה על הנה (יחקאל ז'). הזה גביר לאחור (נלמי' ק"ז). הוא ארץ
 (איוז ל"ז). בחלוקה היא באליף ולנקבה הוי סתר למי מפני שודד (יטעי' ספיה

(יז). ויש בפעל הזה מלה יוצאה מן הכלל, מקום שיפול העין עם יהיא (קלח יח). כי משפטו יהיו, ונפלה עיין הפעל סמנו כמו שנפלה במלת, גם את תשכרי תהי נעלמה (נחוס נ'). שמשפטה תהיי, והאלף הכתובה כאלף ולא אבוא שמע (טעיה ד'ח). ורבי יהודה כתב כי יהוא לשון יחיד וכמו שאמרו מן היה בחסרון יהי בן תאמר מן הוה יהיא שמשפטו יהוא: זכה, רחצו הויכו (טע"י ח'). כבר הזכרנו דקדוק בשלמים בבנין התפעל:

חיה, היו מן האנשים, מדבר יד). וחיתה נפשי (לשית יג). וחיות רבית (דנכיס ל'). וכתב רבי יהודה כי מרוב השתמש בשרש הזה הפילו

ההיא ברוב ואמרו, כל ימי אדם אשר חי, (לש"י ה'). וחי בהם (ויקרא יח) משפטם חיה, וכן הפילו ההיא בנקבה ואמרו, ואם בת היא חיה (שמות

ח'). שמשפטה חיתה*] והזואר העורג חי (לשית מ'ג). אם עודני חי *] עיין ק"א. יבא"ד. (ש"א ר'). אם כל חי (לשית נ'ו). והיה משפטו

חיה בפלם כלה דוה, וכן יש לוטר לרבים חיים ברפיון כמו בלים דוים, כמו שנאמר לנקבות, כי חיות הנה (שמות ח'). אבל מה שנגזש חיים

כלבם היום (דנכיס ד'). חולתו, לחסרון יוד אחרת במקום היא למד הפעל כמו שנגזש גם בן חיה (לשית ח'). חיות (מליס ק"ד). ויש לומר

כי חי העבר וכן התואר חי, וחיים שרשם חי מפעלי הבפל ונפל הבפל כמשפט ומלת חיה נרפית שהיתה ראוי להדגש, וכן, כי חיות הנה (שם,

ח'). נרפה שלא להתערב עם חיות השדה ונרפו אלה כמו שטרפו בכפולים ויין העזה פניה (מסלי ז'). חולתו מן הכפולים, והשם, סות וחיים (שם

יח). והוא בלשון רבים לעולם ולא יתפרד, ורבי יהודה כתב כי חי פרעה (לשית מ'ג). הוא יחיד מן סות וחיים והגבון שהוא לשון רבים

בסמך והיוד יוד הרבים ויוד השורש נעלמת והראוי חי, וחי אחיך עמך (ויקרא מ"ה). הוא לגזרת פעל או נח הלמד ומשפטו חיה או חסר הבפל

ומשפטו חי ועתידי השורש הזה כעתידי היה שכתבנו:

חפה בא סמנו בפעל הבבר כבעלי האלף*] [ס ח"א לא ידעתי למה לא ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא יהיה השרש חסא ויהיה ויחפאו

על מסקל ויכסאו:

כן על ה' אלקיהם (מ"ג יז):

כלה, כר הקמח לא תבלה (מ"א יז). היה ראוי תבלה בסגול ובא הקמח תמודתו

שער דקדוק הפעלים

כש כנר נחמתי כי הו"א טכסח [א] כנר נחמתי כי הו"א טכסח
 כש כנלמח וחענכה. (מליס קי"ג). שהוא כמו ואשעה, סן אכלך
 יבא"ד. בדרך (כמות ל"ג). בא פתח קטן תחת פתח

גדול ומשפטו אכלך והוקל כמו אורה שמע לי (ליונ ע"ו):
 כפה כתב רבי יהודה בזה השורש אכף לאלקי מרום (מיכה ו'). ואולי
 מצאו בספרו [א] קטין, ורבי יונה אמר שהוא מפעלי הבפל כי
 מצאו פתוח, וכן מצאנוהו אנתו פתח:

כרה ואברה לי (השע נ'). רגש הב"ף לתפארת כרגש קי"ף סקדש ה' (שמוס ע"ו):
 סחה וחטאתם מלפניך אל חטתי (ירמיה י"ח). הו"א למ"ד הפעל הוכרה
 ביו"ד ומשפטי הסחה, וכתב רבי יהודה ורוב שאר מדקדקים שהוא
 סן הקל אע"פ שהתיו בסגול, הסגול [ב] סקום הצירי וכן אמרו באל
 חטח חטרי (נחמיה י"ג). שהוא בסגול, והצבן היותם סן הפעל הנספ
 על המצוה לבוא סגול באותיות איתן וכן כתב רבי יעקב בן אלעזר,
 וכן והתני שם (ירמיה נ'). כמו והתנה הו"א למ"ד הפעל מוצרת ביו"ד או
 הוא מדבר לנוכח הנקבה ואע"פ שתחלת הפסוק שלא לנוכח, שאמר
 הלכה היא, הרבה ימצא כזה בכתוב שידבר בפסוק אחד לנוכח שלא
 לנוכח כמו ראית רבות ולא תשמר פקח אונים ולא ישמע (שעיה מ"ג).
 ואם לא ינאל הגידה לי (רוח ד'). ובאשת נעיריך אל יבגיד (מלכי ב').
 כי יבשו סאלים אשר חסד הם (שעיה א'). גם אפס כרשים חללי חרבי
 הפה (נמיה ב'). ואולם בקלים השובו ובאו נא (ליונ י"ז). שמעו עמים
 בקלים (מ"א י"ב). לבקלים ולסרניכם (ש"א ו'). כימי צאתך סארין מצרים
 אראנו נפלאות (מיכה ז'). היה זרועם לבקרים אף ישועתנו בעת צרה
 (שעיה ל"ג). יכבוש ענותינו ותשליך במצלות ים כל חטאתם (מיכה ז')
 ורבים כבודם. מסה

כפה [א] ויהיה ח"כ מנגין נפעל ונשלמות אכפה ונחמרון הו"א אכף: [ב] לא
 הנמתי את דבריו כזה כי גם לזכי לזכה ראו בלוח חיתין נמתי למ"ד ה"א חן
 מלש נחמרה הו"א * כמו אל הפן אל מנחם (מדבר ע"ו) חנל כדון דין שכלה
 סו"ד. במקום הו"א ח"כ ראו להיות חיתין כשאר נמי למ"ד ה"א. ואשר
 ששם פועל הוא וז"ל הסגול במקום החיתין כאשר כחז כמה פעמים שהסגול והחיתין
 קרובים זה לזה ומחלפים:

* גם כפן כמפריה הו"א ח"כ וסו"ד נוספת. יבא"ד

מסא ואחי אשר עלו עם המסיו את לב העם (יהאע י"ד) כתב רבי יהודה*

כי המסיו בא על דרך לשון ארמי אשהיו * ח"א צנוכ המסרים כל
 חמרא (דניאל ה') ורמיו לנו אתן גורא (שס ח"א האוי"ן הס שרוקים בעשות
 ג'). היתיו מאני ויהבא (שס ה'). וכן עשו וראוין להיות בלי נקודה המסיו
 בכל התגמלוהי עלי (תלים קי"י). שנהנו בו אשהיו ונמר:

על דרך ידוהי ורגלוהי, ורבי אחי רבי משה ול כתב כי המסיו לשון
 יחיד והוא על משקל הפקיד השמיד והיו תמורת ההיא למד הפעל
 והיוד למשך:

גהה, מזה השורש לפי דעתי, ולא נה' בהם (יחזקאל ז'). והוא בפלם שר
 מן שרד כי זה השורש אע"פ שהוא מצוי הלמד הנה הוא כפול העיין
 או הלמד כשאר הבפולים, ונהגו [א] בשם מצג שלמידה היא נראית
 ג'זה בפלם נ'נה (משלי י"ד). ג'בה (חיוכ ק"ח). ומפני שזה כפול הפילו אחת
 מן להק כמצג הבפולים ואמרו נה', ואמרו במשקל אחד מזה השורש
 בחסרון למד הפעל ותמורת עיין הפעל ביו"ד, תשא אלך בניהם קינה
 (יחזקאל ק"ז) הצפוד ני בפלם אף פרי ישריה עב (חיוכ ח') צי אדיר (סעי'
 ל"ג). יושבי אי, (שס ק"ג). וכן פי תחת יופי (שס ג'). משרש כזה
 לדעת קצת המפרשים, והיא מ"ם בניהם הם לכנוי כהיא מ"ם פריהם כי
 הנה מצאנו, ואכלו את פריהם (עזס ע'). וכן בפיהם ירצו סלה (תלים
 מ"ט) בשקל בניהם, ואלו היה שורש בניהם ניה' והיה השם ניה' בפלם
 שיר קור היה בניהם [ב] ההיא בקמץ ניהם בפלם שירם:

גלה יצא מעיקר זה מקור בבנין הפעיל, כגלותך לבגוד (ישעיה ל"ג) משפמו
 כגלותך בפלם כגלותך ובהעדר הג'א הוטלה תנועתה על הב'ף
 * כדגש קיף יקרף. יבא"ד. השמש ונדגש הגי'ף לחסרתה:

קרה אם יקרף עון (ש"א ק"ח) דגש הקוף לתפארת כדגש ואברה לי (האע
 כ'). ויש אומרים כי הוא מבנין נפעל והיתה הקרף ראויה להקמץ
 תפל כמי שנפל במלת ויהמו (דברים ל"ד) שהיה ראוי ויהמו:

ראה

גהה [א] ג'ל שמעות פוסר הוא מלת בשם והראוי ונהגו בהם מהג טי': [ב] כי
 חס הה"א מלת גניהם ג"כ כנוי לח משפמו כמגול כמו כל הס קן חלל חס
 הה"א מן הארש לח הוא ראוי להיות כקמץ:

ג'ל

שערי דקדוק הפעלים

ראה השתידיים בתסרון ארא, ירא, תרא, נרא מלעיל והאות הנוספת בצירוי
 והדיש בסגול וארא בהלומי (למשית מ"א). ירא ה' עליכם (שמות ה')
 ירא אלקי אבותינו ויוכח (דה"א י"ב). ירא ה' ויחדש (שם כ' ד"ז). אל ירא
 בפלגות (חיוכ ד'). ובאו מהם מלרע שלא כמשפט, ועתה ירא פרעה
 (למשית מ"א). ותרא אויבתי ותבסה בושה (מכה ז') תרא אשקלון ותירא
 (זכריה ט'). ולפי שנשתמשו ביו"ד האיתן יותר מן השאר שנו תנועתו
 להקל בהתחבר עמו ו'ו החבור ואמרו וירא אותה (למשית ל"ט). וירא ה'
 (שם ו'). וכתב רבי יהודה כי בא במשקל, וישת, ויפת, וישב, ולא
 אמרו וירא בחורק שלא יתחלף בקריאה עם ויר מן ירה [ואמרו
 קצת מדקדקים] כי לא נאמר וארא, ותרא, ונרא, כי אם הנמצא
 וירא וארוני אבי ז'ל כתב כי כן נאמר כל האיתן וכן כתב במלת עפדי
 בכננים אע"פ שלא נמצא כי אם עם יו"ד המדבר כי כן נאמר כל הכננים:
 שאה, באה מלה אחת בזה השורש משונה להשיות גלים נצים (מ"ג ו').
 הברוב במלכים הלמד פתחה והיא בשוא והיה משפטו עם האלף
 להשאות כמו שכתוב בישעיה, וכשחמרו האלף היה צריך להחליף התנועות
 כי תולם האלף נשאר [א] בשי"ן ואחר זה לא תוכל להפתח והיא אם
 לא תרגש השי"ן או שתהיה קטוצה ונקל בעיניהם להחליף התנועות מלקרוא
 והיא בקמ"ץ. וכן נשתנו התנועות במלת להפרכם את בריתי (ויקרא ד"ז)
 בשוא הלמד ופתח והיא והיה משפטו בהפך בפתח הלמד ושוא ההיא
 כמו שכתבנו בשמש האותיות ובטוי העי"ן:

שדה הפעל הקל שחי ונעכורה (טעיה ל"א). בפלם עשוי, קני, בני, וא"א
 ז'ל כתב מזה כי שחה אל מות ביתה (מלי כ')* בשקל בנה, קנה
 ואע"פ שדוא מלעיל, וההפעיל סמנו, דאנה בלב איש ישחנה (מלי י"ב).
 בפלם יגלנה, וכן וישחך בקרבך (מכה ו'). ובא פתח קמן תחת פתח
 גדול

שאה [א] כדן כל לוח אחיה"ע האוסלח כמו יומן במקום יאומן:
 שדה [א] כי האלוי השתחה ונא ו"ו מקום הה"א והיא מלית ע"י האמן המטקחה
 זה והיא הגניה נסתרת:

ר"ל

* הוא נק להחמיב על הרי"ש. יבא"ד.
 * הוא בהכרח מן שחה והה"א לנקבה וע"כ יתכן קמן בלוח גרונית אחרי קמ"ן
 נוספת, ועי"ן ק"ל יבא"ד.

גדול ומשפטו וישחה והתפעל ממנו אמרו אותו בהבפל [א] למד הפעל הראשונה נראית והשנית נחה השתחה, השתחית, השתחית, השתחו, השתחיתם, השתחינו, השתחתה, או השתחית, מלעיל כי מלרע הוא שם בהשתחית בית רמון (מ"ג ה'). השתחית, השתחית, וכן אמרו במשנה ושלש עשרה השתחיות היו במקדש, השתחית, השתחיתן: הבינונים משתחה, משתחים, משתחות:

העתידים הצווי השתחה, השתחי, השתחינה:
איתן אשתחה, ישתחה, תשתחה, נשתחה, ישתחו, תשתחו, השתחו, השתחוה, תשתחי, תשתחינה, ובנפול אות הבפל נשארה ה"ו נחה שהיא למד הפעל וישתחו ארצה (כאש"כ ד"ד). ותשתחו למלך (מ"א ח') ולא נמצא אלא עם יו"ד ועם תי"ו איתן *] אולי נאמר כן בכל האיתן ומלת, והמה משתחיתם (יחז' ח') הורכבה *] * ח"א כי לא טבל לומר *] ואלו הורכבה מן משתחים משתחיות אשתחו ישתחו:

לחם. יבא"ר. והשתחיתם, ופעם הורכבה אמר הנביא כי מצא אותם האנשים משתחים קדמה לשמש ואמר לנבנאים הדרך שאלה השתחיתם והורכבה המלה משתי מלות לקצר הענין וא"א ז"ל כתב בספר חבור הלקט כי התי"ו היא הה"א הנוספת בהשתחה משתחה ובא היא הנוספת נראית במשתחיתם כה"א צנה ואלפים כלם (מליה ח'). בצנאכם (דונג ל"ב). ונקדמה פ"א הפעל לתי"ו התפעל בבגין הזה כמשפט אותיות ז"ס שיץ כמו שכתבנו:

תאה נאמר כי מעקר הזה תתאו בפלם הגלוי (טס ל"ד). או יהיה שרשו תוה מן והתוית תו (יחזקאל ט). ובאה האלף תמורת ה"ו:

ואשר פאיהם חסר ולמדיהם היא נחה אלה הם:

נזה אמרו בפעל הקל ממנו, ואשר יזה מרמס (ויקרא ו'). וכשנפלה והיא למד הפעל כמנהג נחי הלמד נפל גם הדגש כי לא יחכן דגש חזק באות שתהיה בסוף המלה ולא תהיה מונעת באחד המלכים, ואמרו ויז מרמה אל הקיר (מ"ג ט') בחורק, ובצירי ויז נצחם על בגדי (טעיה ס"ב): והבכר ממנו הוה, הוית, הויתם, הבינוני מוה, מוים ופולי:

שע דקרוק הפעלים

המקור הזה או הזות:

הצווי הזה, הווי וכולי, איתן אנה, יזה וכולי ובחסרון אז, יז, וז
ממנו (ויקרא ח'). וכולי:

נפה העתידים בחסרון אט, יט, בצירי, ומבבד אט, יט, פתחין ואף
באתנה וסוף פסוק משפמם להיות פתחין לפי שעקמם להיות
הפית דגושה אטה, יטה, ובא, דרכי שמרתי ולא אט (איוני ד'ג). קמין
בסוף פסוק שלא כמשפמ, ובא כן כדי שלא יתחלף עם, ויהלך אט
(מ"א כ"א). שהוא ענין אחר:

הצפעל נפה, נפית וכולי, ובא שלם בלמיד הפעל, כנחלים נפיו (מדבר ד"ד):
העתידים הצווי הנטה ובחסרון הנט, איתן אנטה, ינטה, ובחסרון
אנט, ינט:

נכה הכבר ממנו הכה, הפית, הפית, העתידים בחסרון אה, יה, תה,
נה, פתחין וכן באתנה, כי לא פתח ויה (מ"ב ט"ו). ושלא גזר
פועלו הכה, הפית וכולי, ונכתב ברו עם הדגש הופה כעשב (מל"י ק"ב *):
נצה בא בבנין הקל ממנו כי נצא תצא (ירמיה *). ח"א לא נמצא רק בהפעל
מ"ח). הארף במקום היא ותצא היה ראויה והפעל:

תצה ברגש בשקל תטה ובא הגח תמורתו כט שכתבנו במלת ויוד יעקב
נוד (ראשי ד"ה). וענין אחר אשר הצו על משה ועל אהרן (מדבר ד').
אעים שלא מצאנו העתידים ממנו חסרים נאמר אותם כחבירותם הן,
הצו, וכולי, אן, ין, תן, נן:

נשה נשיתי טובה (איכה ג'). ונכתב באלף ונשא בו אלה (ד"ה ב' ו').
כאשר נושא בו (סעיה ד"ד) וכן אשר לו נושא (ט"א ד"ג). והוא בסגול:
העתידים אשה, ישה, ובחסרון אש, יש, תש, נש, ובא יוד תמורת
ההיא למיד הפעל, צור ילדך תשי (דברים ל"ג). והתיו בסגול
כי משפטו בתשלום פ"א הפעל תנשי בפלס תמחי (ירמיה י"ח). ולדעת
רוב המדקקים הוא מן הקל והסגול מקום הצירי כמו תמחי, ונבן הוא
לפי שאינו פועל יוצא לשלישי כמו, כי השה אלוק חכמה (איוני ל"ט).
יש לומר כי מעיקר זה מהדגש כי נשני אלקים (ראשי מ"ח). ומשפטו
נשני, בחורק ובא הפתח תמורתו ועוד יש לומר ששרשו נשש והוא בפלס
תני

חַנְנֵי אֱלֹקִים (שס ל"ג). וּמִן נָשָׂא בִּאֲלִיף בְּנִין הַפְעִיל הַשְׂוִיא, הַשְׂוִיא הַשְׂוִיאַת
לְעַם הַזֶּה (ימ"ה ד') וְהַעֲתִיד מִמֶּנּוּ בֹא בַחֲסֹרֶן אֲלִיף יִשְׂוִי מִתְּ עֲלִימֵי (מ"ס ד"ה):

וּאֵלֶּה הֵם נְחֵי הַקְצוּוֹת שְׂפֵאִיהֶם יוֹד וּלְמוֹדֵיהֶם הָאֵ:

יָגָה נֹאמֵר מַעֲקֵר הַזֶּה פִּעֵל הַכְּבֵר, אֲשֶׁר הוֹנָה ה' (א"כס א'). הוֹנִיתִי,
הוֹנִיתִי וְכוּלִי, כִּי ה' הוֹנָה (שס). בְּמַסִּיק הֵיִא לְנִקְבָה וּמִשְׁפַּט הוֹנָה
בְּתִשְׁלוֹם הִיגָה בְּפִלְס הַגְּלָה (מ"ג י"ז).

הַבִּינְנִים מְנָה, מוֹגִים וְכוּלִי:

הַמְּקֹר הַגֹּת אוֹ הוֹנֵנִי בְּפִלְס הַרְזֵי וְהַנֵּנִי (שע"ה ל"ט). לְדַעַת אֲדוּנֵי אֲבִי
וְלִ שְׂפִידֵשׁ הַרְזֵי מִשְׂרֵשׁ יִדָּה מַעֲנֵן וְלְהוֹרֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (וּיְקָדָה
י'). אֲבָל וְהוֹנֵנִי שְׂרֵשׁ הַגָּה:

הַעֲתִידִים הוֹנָה, הוֹנֵנִי, הוֹנִי, הוֹנִינָה, אוֹנָה, יוֹנָה, וְכוּלִי וּבַחֲסֹרֶן אִיג,
יוֹג וְכוּלֵו, וְכֹא שֶׁלֶם, עַד אֵנָה הוֹנִינֵן נִפְשֵׁי (א"כס י"ט). וּמִשְׁפַּטִּים
בְּתִשְׁלוֹמֵם אִינָה, הִיגָה בְּפִלְס אֲגָלָה הַגְּלָה:

הַנְּפִעַל נוֹנָה, נוֹנִיתִי, נוֹנִי וְכוּלִי:

הַבִּינְנִים נוֹנָה, נוֹנִים, נוֹנָה, נוֹנֹת כֹּלֵם בְּשׁוֹרֵק אוֹ בְּחֹלֵם, אֲבָל מֵה
שְׂמִצָּאנוּ מֵהֶם מִצָּאנוֹם בְּשׁוֹרֵק, בְּתוֹלוֹתֶיהָ נוֹנֹת (א"כס א').
גִּינֵי מִמְעַד (נ"כ"ה ג'). מִפְּנֵי הַמְּסִיכוֹת נִפְל הַמִּים כְּמִשְׁפַּט כִּי מְבִלִי
הַמְּסִיכוֹת נוֹנִים, וּמִשְׁפַּטִּים בְּתִשְׁלוֹמֵם נוֹנֵי, נוֹנִים:

הַעֲתִידִים הוֹנָה, הוֹנֵנִי, אוֹנָה יוֹנָה וְכוּלִי וּבַחֲסֹרֶן הוֹנֵנִי, אִיג, יוֹג וְכוּלִי,
וְכָתַב אִמָּא זֵל כִּי, אוֹ יִרְחָ יִרְחָ (שְׂמֹת י"ט). אִינוּ מְבַנֵּן נִפְעַל
כִּי הִיָּה לוֹ לֹמֵר יוֹרָה כִּי כָל נִפְעַל מְנַחֵי הַפִּיָּא יִהְיֶה וְיֹ [תְּמִידָת] פִּיָּא הַפְּעַל,
אֲבָל הוּא מְבַנֵּן הַתְּפִעַל וּמִשְׁפַּטּוֹ יִתִּירָה, וְעַתִּיד מְבַנֵּן פִּעֵל הַדְּגֵשׁ בּוֹה
וּיָגָה בְּנֵי אִישׁ (א"כס ג'). נִפְלָה יוֹדֵי הַשׁוֹרֵשׁ וְהַנְּסִלָּה תְּנַעֲתָה עַל הַיּוֹד
הַנְּסִפָּת וּמִשְׁפַּטּוֹ וּיִיגָה וְאִמָּא זֵל כָּתַב כִּי הוּא מְבַנֵּן הַפְּעִיל מִשְׁפַּטּוֹ וּיִיגָה
וְנִמְצָא גַם כֵּן מִזֶּה הַשׁוֹרֵשׁ עֵנִין אֲחַד שֶׁלֹּא נֹזֵר פּוֹעֵלוֹ מִן הַהַפְּעִיל, כֹּאֲשֶׁר
הוֹנָה* מִן הַמְּסִלָּה (ש"ג ד'). מִשְׁפַּטּוֹ הִיגָה בְּפִלְס הַגְּלָה (אֲחַסָּר ד'):

* [וּיְחַנֵּן כִּי יִהְיֶה מְכֹו יִדָּה נֹאמֵר הַקֵּל מִזֶּה יָדוֹ אֲלֵיהָ (ימ"ה ד').
הִגָּה וּמִן הַקֵּל מְכוֹ וּיִוֹלְדָתָּ שְׂהוּא וְתֹאמֵר הַעֲתִידִים מִמֶּנּוּ אִיגָה, יִדָּה
וְכוּלִי

שער דקדוק הפעלים

כמו הַלְדָה נִקְצָן הַפֶּ"א. ועיין וכולי, ובחסרון אִיד, יִיד, תִּיד, נִיד, ונאמר קִ"א. יבא"ר. מן הדגש, לִידוֹת את קרנות הגוים (זכריה ח'). ומצנו, יִידו גורל (שנדי' ח') משפטו יִידו, כמו שכתבנו בוי"גה בני איש (איכה ג'). וא"א ז"ל כתב כי הוא מבנין הפעיל ומשפטו יִידו וכן יִידו אבן בי (שס ג'). והפעל חִבְרַת מִצְנו בענין אור הַיָּדָה, הוֹרִית וכולי: דְּמָקוֹר הוֹדוֹת, ובא שלם עם פִּ"א הפעל בשורק ההיא מקום החולם, על הַיָּדוֹת הוא ואחיו (נמיה י"ב). והגש הוֹיֵד להגיש ולפאר

קריאתה כי לא היתה קריאתה ניכרת על הביאור אם לא נדגשה:

העתידים הוֹדָה, הוֹדוּ, הוֹדִי, הוֹדִינָה, אֹדָה, יוֹדָה, תוֹדָה, נוֹדָה, יוֹדָה, תוֹדוּ וכולי ובאו מהם עם ה"א הבנין, ומשדי אֹהוֹדְנָן (מליס ד"ח). על כן עמים יהודוק (שס מ"ה). יהודה לתפלה (נמיה י"א).

ותאמר העתידים בחסרון אֹד, יוֹד, תוֹד, נוֹד:

ינה נאמר הקל מצנו, העיר הַיּוֹנָה (נמיה ג'). מפני הרב הַיּוֹנָה (ימיה י"ו). ורון הַיּוֹנָה (שס ד"ה). אמרו כלבם נִינָם יחד (מלי' פ"ד). בפלם

וְנָדָם (מדנר ד"ח) והראוי נִינָם, נִירָם בצירי, ובחסרון אִין, יִין, תִּין, נִין: והבכר מצנו הוֹנוּ בכ (יחזקאל ד"ב). ולא תוֹנו איש את עמיתו (ויקרא ד"ה). הוֹנָה, הוֹנִית, הוֹנִיתִי וכולי:

והעתידים הוֹנָה, אִוְנָה, יוֹנָה, וכולי, ובחסרון אוֹן, יוֹן, תוֹן, נוֹן: יעה נאמר הקל מצנו ויעה ברד (שעיה ד"ח).

העתידים יַעַה, יַעִי, אַיעָה, יַיעָה, ואולי נאמר אותם גם כן בחסרון אַיע, יַיע, תַיע, נַיע:

יפה, מה יפִית ומה נעמת (שיר ז'). מה יפִו פעמך (שס):

העתידים אַיפָה, יַיפָה, תַיפָה, נַיפָה, ובחסרון אַיף, יַיף, תַיף, נַיף, וַיפָה בגדלו (יחזקאל ל"א). הוֹיֵד הנח שבין הוֹיֵד המונעת והפִ"א

הוא פִּ"א הפעל ומשפטו להיות ויִיפּ בהנעת שתי הוֹיֵדִין בפלם וַיִּשָּׁב ישמעאל (ימיה מ"א). וכן מצאתי בספר מדויק כי בקריאת בן אשר הוא בהנעת שתי הוֹיֵדִין על זה הסדר, הראשונה בחירק והשנייה בשו"א כמו וישב ישמעאל, אבל רבי יונה כתב כי לקריאת בן אשר הראשונה בשו"א והשנייה בחיריק, וכן מצאתי ברוב הספרים לקריאת בן אשר ולקריאת בן נפתלי בחירק הראשונה ונח השנייה, וכן והיפִי במאור מאור

יחזקאל

(יחזקאל י"ו). הונחה הירד כמשפטה ולולי שהיא יוד היה פ"א הפעל
 מצנע כמו וְחַבְנֵי (שם י"ו). ומשפט המלה בתשלושה וְחַיְפֵי, בפלס
 וְחַגְלֵי (שם י"ו). והוא לקריאת בן אשר וְחַיְפֵי מלעיל בשני פשטין,
 ולקריאת בן נפתלי מלרע בפשט אחד:

יִרְה נאמר הקל מצנו, אשר יִרְיָתִי (למש"ס ל"א). והמקור. לירות במז
 אופל (מ"ו י"א).

העתידים אִירָה, יִירָה, ובחסרון אִיר, יִיר, חִיר, נִיר, והבבד הִירָנִי*
 [* נספרי הדפוס נמחח לחומר (ל"ב ל'). ויזרו המורים (ה"כ ל"א).
 ה"ש"ט. בא"ר. וענין אחר, אשר הִירָהוּ יהודיע (מ"כ י"ג).
 והמקור ולהורות את בני ישראל (ויקרא ח'). וכתב א"א ול מה ה'ו
 והגו (ישעיה ל"ט). מקור והעתידים אִירָה, יִירָה, ובחסרון אִיר, יִיר,
 ויאמר אלישע ירה ויִיר (מ"כ י"ג). והוא מהענין הראשון:

ואשר למדיהם אלף מנחי הלמד אלה הם:

דע כי אלה הפעלים מתערבים עם שלמדיהם היא מנחי הלמד כי קרובים
 הם כמו שתראה באלה שאני זוכר לך:

חבא הגפעל מצנו נחבא, כי נחבא (שופטים ט'). פעל עבר, הנה הוא
 נחבא אל הבלים (ש"א י"ז). [א] פועל עומד אין הפרש ביניהם
 אלא לפי הענין, למה נחבאת (למש"ס ל"א) ולנקבה נחבאת, במקום אשר
 נבראת (יחזקאל ק"א). ונחבאתם שמה (יהושע ט') אלף נחבא נעלמה ובא
 על דרך נחי ההיא ונכתב בהיא ונחבה לא יוכל (ירמיה מ"ט). והוא מקור
 נבנה על תשלומו כי נמצא מקור בבנין נפעל שבא שוה עם העבר, וכן
 להחבה בשדה (מ"כ ז'). חדר בחדד להחבה (מ"א ק"כ) נכתבו בהיא והיה
 איש כמחבא רוח (ישעיה ל"ג). נכתב באלף תקרא כבעלי היא בשקל
 מעשה (למש"ס מ') מחנה (שמש י"ד) ואילו היה כבעלי האלף היה מחבא
 בשקל מקרא (ויקרא ק"ג). ומפני החי"ת יהיה המ"ם בסגול כמו הפחצה
 (מדבר ל"א). או בפתח כמו מחתה (ויקרא י"ז):

והבינונים תאמר נחבא, נחבאים בקמץ או בשו"א נחבאים במערה (יהושע

חבא [א] כ"ל ביטוי ופירושו פועל עומד כזמן הנה:

שער דקדוק הפעלים

י'. כמו שכתבנו בשלמים, נחפאה או נחפאת, נחפאות, כלם בהראות למד הפעל בקריאה אבל בנחפאת נחה להקל על האלף כי היה משפחה בהראות נחפאת בפלס נשברת או נחפאת בפלס נשברת מימים (יחקאל ד'ז):

ותפעל הנוסף החביא, החפאת, החבאתי, החביאו, החפאתם, החבאנו, החביאה, החפאת, החבאתן, כי החביאה (יהושע ו'). בצל דיו החביאנו (ישעי' מ"ט). ובא מלת, החבאתה (יהושע ו'). בשני סימני נקבה כמו שכתבנו בהבאתה לראש יוסף (דברים ל"ג). וכן בשמות ישועתה, עזרתה ושם כתבנו טעם הכפל, ובהאריך התנועות במלת החבאתה מפני הכפל שבה תנועת הבי"ת לשו"א להקל כי משפחה בחירק כמנהג בעלי * [נספגי הדטום נקמ"ן, והוא האלף ואלף החבאתה בפתח*] והמסורת האטון. יבא"ר. עליו לית כוותיה ונקרו האלף בפתח כמו שהי' עם התי"ו בחסרון הה"א החבאת*] מפני נח נראה שאחר האלף:

חמא תאמר חמאת, חמאתי, חמאו, חמאתם, חמאנו, חמאה, חמאת, חמאתן: [ח"א ככל הכנין החי"ם בשו"א פשוט ולא בחיף פתח וזה נענוך הדגש שכן' כמנואל בפרק שירה:

והבינונים חומא, חומאים, חומאה או חומאת חומאות, ובא חומאים לה' (ש"ס י"ד) כתוב על הך בעלי האלף ונקרא כדרך בעלי הה"א כי האלף נחה*], ובא חומאו לי (ראשי' ד'). בוי' תמורת האלף למד הפעל ונאמר כי * [ח"א וכן נקראים לה' וחמאת עמך (שמו"ה). כמו וחמאה והומרה הה"א בתי"ו והנחה האלף ובא במשקל ועשת את התבוא' (ויקרא ד"ה). ובבנין הפעיל מצנו, אשר החמי את ישראל בה הלך (מ"ז י"ג). דאך לא סרו, חמר האלף למד הפעל, וכן. למען החמי את יהודה (ירמיה ל"ב). וכן אנבי ארמנה (ראשי' ל"א):

והפעל הדגוש בבעלי האלף בצירי ברוב כמו חמא את הבית (ויקרא י"ד). מל"א אותם (שמו' ל"ה). מל"א ציון (ישעי' ל"ג). אשר קנא לאלקיו (מדנר ד"ה) וכי נשא ממלכתו (ש"ב ה') ובאו בקסץ כדרך בעלי הה"א נשא את שלמה בעצי ארזים (מ"א ט'). אם נשאת נשא לנו (ש"ב י"ט). דבא לארץ חיתי (חלום קמ"ג). מל"א כרשו (ירמיה ל"א) ורבי יעקב בן אלעזר כתב מל"א כרשו בצירי אבל אנטנו מצאנוהו בקמץ בכל הספרים המדויקים

למדויקים והמסורת עליו שנים בתרי לישנא אין מלה קדמאה^ס כתוב
 באלף בתראה כתוב בה"א ויבא היחיד העבר^ס ח"א פירש קדמאה נירמיה
 בצירי או בקמץ ושאר העוברים לעולם בפעל תניח תליס כי ירמיה קודם
 הדגש בצירי כמי ומקלא^ת בו (שמוס ק"ח).

וחפאת אותו (יחקאל מ"ג). ובראת לך שם (יהס' י"ז) ואת החולה לא רפאתם
 (יחקאל ל"ד). ובידכם מקראתם (ירמיה מ"ד). וששאתיך (יחקאל ל"ט):
 חלה נכתב באלף ויחלא אסא (דה"כ י"ז). אבל נקרא כבעלי ה"א ובא
 מצנו שם כבעלי האלף, ויטת בתחלואים רעים (דה"כ ק"ח). ואת
 תחלאיה (דנריס ק"ט). והתואר תחלואי רעב (ירמי' י"ד):
 ובבנין הפעיל, וה' חפץ רכאו החלי (ישעיה ל"ג) נקרא כבעלי האלף וחסיה
 האלף מדמכתב:

כלא, כלאו שמים מטל והארץ כלאה יבולה (מגי ח'). והפעול כלוא ולא
 אצא (חלי ס"ה) בפלס, אני קרא לה (חסמג ה') והצווי מצנו ארני
 משה כלאים (מדנר י"ח). ובאו כדרך בעלי הה"א, ואת בנידם כל בבית
 (ש"א ו'). כלאתי רגלי (תליס קי"ט). לא יכלה ממך (חלשיס ק"ג). וכלאתי
 נכתב באלף ונקרא כבעלי הה"א:

מלא נאמר הקל מצנו לגורת פעל מלא, מלאת, מלאתי, כי מלתי מליס
 (חיוכ ל"כ). והוא חסר אלף וכן הבינוני מצנו שרם על דרך התואר
 מלא, מלאים, מלאה, מלאות, ובא מצנו כדרך בעלי הה"א מלו תוכך
 חכס (יחקאל ק"ח). ומן הכבד, עד ימלה שחוק פוך (חיוכ ח'). וכתבוהו
 בה"א ונקודו בצירי כדרך בעלי האלף וכן אמרו המקור טורכב משתי
 הלשונות, ובמלואת הימים האלה (חסמג ח'). נכתב בו"ו ובאלף, עד יום
 מלאת ימי מלאיכם (ויקרא ח'). נכתב באלף ונקראו בתיו כדרך בעלי
 הה"א, עד גלות ירושלים (ירמיה ח') ונכתבו עם האלף כי בקריאת האלף
 היה אוטר מלאת כמי עד יבשת המים (חלשיס ח') או מלאת כמי בשנאת
 ה' אותנו (דנריס ח') וכן, ביום המלאתו (יחקאל ל"ג). נכתב כבעלי האלף
 ונקרא כבעלי הה"א:

מצא, מצא עבדך חן (חלשיס י"ט). ומצא חן (מסלי ג'). ובפעל הכבד מצנו
 נכתב ונקרא כבעלי הה"א*, ולא המציתיה ביד דוד (ש"כ ג'):

והפעל יאמר מן בעלי האלף כן, נמצא, * ח"א נמלתי למס לא
 נמצא תניח

שער דקדוק הפעלים

נמצאו, והמדרים בעדם והנמצאים בצירי הניח. לין בשורה מוצאת,
נמצאת, נמצאתי, נמצאנו, נמצאתם: נוח האלף. פמוצאת שלום.
והבינונים נמצא, נמצאים בקמץ, ובא בשו"א בנוע הא' והניח אח"כ בשת
הנמצאים בשושן (אסחר ח'): נחא והיה מקומם פה:

והעתידים המצא, אמצא, ימצא בצירי:

נבא נאמר בנפעל מצנו המקור בתוספת ו' ותיו כמנהג נחי הלמד מבעלי
ההא, איש מהויונו בהנבאותו (זכרי י"ג). ודומה לו נמצא במשנה
והלא במאמר אחד יכול להבראות:

נשא, נשאת, נשאתי, נשאי, נשאתם, נשאנו, נשאה, נשאת, נשאתן,
ובא נשוי את כליתם (יחקאל ל"ט). כדרך בעלי ההא, וכן נשוא
לשוא עריך (תל"ס קל"ט). והאלף נוספת, וכן נשוא ינשוא (ירמיה י') ויש
אומרים [א] כי הם הפוכים ויש אומרים כי נשוא פעל:

הבינונים נושא, נושאים, נושאה או נושאת בנוח האלף נושאת חן
(אסחר ז'). או נושאת בהראות האלף בקריאה נושאת זהב
ובכסף (מ"ח י'). וכן, אין בשור' מוצאת (ט"ז י"ח). פמוצאת שלום (שי
ח'). בנוע האלף, נושאות:

הפעל נשוא, נושאים, נושאה, נושאות, ובא כבעלי ההא, אשרי נשוי
פשע (תל"ס ל"ב):

העתידים הצווי נשא, נשאו, נשאי, נשאתה. ונכתב, נסה עלינו אור
פניך ה' (תל"ס ל'). בה"א כבעלי ההא ונקרא בקמץ כבעלי
האלף, וכן, רפה שבריה כי משה (שס ס') וסמך נסה מקום שיין ובנפול
פ"א הפעל שא, שאו, שאי, שאינה, ועם הבנויים, שאהי בחיסק (מדנר
י"ח). שאוני ואנכי אדבר (ליוכ ד"ח). כמו שהיה שלם נושאהו, נושאוני
כמו שכתבנו בטור הראשון וכן בא המקור בנפול פ"א הפעל בשוא גליו
(תל"ס ס"ט). ובתוספת תיו כמשפט שאר חסרי גוין, יתר שאת (תל"ס
ס"ט). בשאת אורו, (שמוס ד"ז). ובא שאת בשוא להקל על
קריאת

נשא [א] ר"ל שהיה ראוי במקום ינשוא, ינשאו האלף במחלה ואח"כ היו רק
שכתב בהטך כמו שמאלט הכנה במג' וכן כנח לשוא עריך היה ראוי
נשא, נש פוסקים כי כנח הוא ביטוי פעל:

כי

קריאת האלף כי משפטו על משקל האחרים חסרי פ"א שא"ת על משקל ג'ש"ת, וכן עם הבני שא"תי בחקי (מ"ס פ"ט). אך משא"תו יעצו להדיח (ש"ס ס"ד) ונפל האלף גם מהכתב והשי"ן בצירי, משא"תו יגורו איל"י (ש"ס מ"ח):

איתן אשא, ישא, תשא, נשא, ישאו, תשאו, תשא, תשאי, תשאנה
 בנח האלף כמו ותשאנה קולן ותבכנה (כוח א') וחסרה גם מהכתב
 ותשנה קולן ותבכינה עוד (ש"ס). ותשנה עלינו נהי (ימיה ע'). ובא
 בהראות האלף בקריאה, ותמאי גרוליכן תשאנה (יחזקאל ד"ג). והיוד
 למשך, ושם הפעל מזה, ואם נשא"ת נשא לנו (ש"ג י"ט). בפלם, יושבת
 על מל"את (ס"ה'). ועוד שם הפעל מצנו בנפול פ"א הפעל, אם יעלה
 לשמים שיאו (ח"ו"ג ד'). שם, ושרשו נשא* [בפלם, כי שיח וכי שיג לו
 *] ויהיה מסקלו ח"כ כחשלומו (מ"ח י"ח). מן השיג ששרשו נשא:

נשא ע"מ גביר. יבא"ד. פלא הבכר מצנו, כי הפליא חסרו לו (מ"ה
 ל"ח). ומפליא לעשות (שופט"י י"ג). ועל דרך בעלי הה"א והפלא ה' את
 מכותך (דנ"י ד"ח) כתוב באלף ונקרא כבעלי ה"א, והפלה ה' בין טקנה
 ישראל (שמו"ס ע'). כתוב בה"א, והפליתי ביום ההוא (ש"ס מ'). הפלה
 חסדיך (מ"ס י"ז): בנפעל ונפלינו אני ועמך (שמו"ס ל"ג). נוראות נפליתי
 (מ"ס ק"ט). ואפשר שיהיה אלה ענין אחר ושרשם פלה בה"א ובא
 בנפעל מצנו מלה בשני סימני נקב' נפלא"תה אהבתך לי (ש"ג א').
 והאלף בפתח כמו שכתבנו בהחבאתה וכתבנו טעם הכפל, היא נפלא"ת
 בעינינו (מ"ס ק"ח). עיקרו נפלא"ה, והומר' הה"א בת"י והנחת האלף
 כמו וחמאת עכך (שמו"ה):

קרא, קראת, קראתי, קראו, קראתם, קראני, קראה או קראת, וקראת
 אתכם הרעה (דנ"ס ל"ח). כמו וחמאת עמך, קראת, קראתן:

הבינונים קורא בצירי, וכן כל בעלי האלף לבד מעטים שנמצאו מפעלי
 האלף בסג"ל*] ומוצא אני מר ממות (קהל"ו'). ולחוטא נתן
 ענין (ש"ס ב') אשר חוטא עושה רע (ש"ס מ') *] ח"א כנר הניא כל אלה
 וחוטא אחד (ש"ס ע') וחוטא בן טאה שנה הבינונים מנחי למ"ד ה"א:

יקולל (ישעיה ס"ה). קוראים, קוראה או קוראת, קוראות, הפעל קורא,
 קוראים, קוראה, קוראות, קוראים אל ה' והוא יענם (מ"ס ל"ט). נכתב

כבעלי

שער דקדוק הפעלים

כבעלי האלף ונקרא כבעלי ההיא, וכן המקור, לבלתי קראת לנו
 (שופטים ח') כמו סלאת ימי מלאיכם (ויקרא ח') שנאת רע (משלי ח') :
 הצווי קרא, קראי, קראי, קראינה, קראן לי מרא (רות ח'). גרעה היא
 הנקבה מהמכתב והאלף נחה והר"ש בצירי*] וכן ומצאן מצודה (רות ח').
 *] נסערי הדפוס בסג'ל ועיין אבל קראן לו (שמוס נ). נראית האלף והיא
 מס'י טס. יבא'ר. בסג'ל והיא בסימן נקבה אתת לבר, וכן
 קראן לי מרא (רות ח'). בסימן אוד לבר אלא שנשארה ההיא במבטא
 ורברו בשרש הזה ענין שעקרו שלמדיו היא, ונכתב במקומות באלף
 והוא ענין סקרה כי היא הלמד שלו ברוב, ונכתב באלף במקומות
 כמו וקראהו אסון (לש' מ"ג). את אשר יקרה לעמך, דניאל י"ד). נכתב
 בהיא ונקרא כבעלי האלף, כי יקרא קן צפור (דברים ק"ג). נקרא
 נקראתי בהר הגלבע (ש"ג ח'). [א] ונקרא מקור שלם כמו שכתבנו
 הדומים לו בשלמים, שתים הגה קוראותיה (ישעיה ל"א). בנע האלף
 והקראנה אותי כאלה (ויקרא י'). האלף נחה להקל, והושם עם אלף
 נחה לעולם לקראת האלקים (שמוס י"ג). הגה הוא יוצא לקראתך (ש"ג ד') :
 רפה רפאני ה' (ירמיה י"ז). ונכתב בהיא ונקרא כבעלי האלף רפה
 שבירה כי מטה (תלים ס'). וכן, שובו בנים שובבים ארפה
 משובותיכם (ירמיה ג'). וכבעלי ההיא, ימחץ וידיו הרפינה (איוב ה') :
 והנפעל נרפה נגע הצרעת (ויקרא י"ד). וכבעלי ההיא, ולא נרפתה (ירמיה
 ל"א). וירפן המים (מ"ג ב'). אשר לא תוכל להרפה (דברים ק"ח). והשם,
 לעת מרפה והגה בעתה (ירמיה ח'). וכן הדגוש נקרא כן כדרך בעלי
 ההיא בחזק רפאני את בבל (ירמיה ל"א). רפאתי למים האלה (מ"ג ב').
 וכן נכתב ונקרא כבעלי ההיא וירפוי את שבר בת עמי על נקלה (ירמיה
 י"ד). וכן מהענין האוד שהוא בהיא בא באלף, על כן הוא מרפא
 את ידי אנשי המלחמה (ירמיה ל"ח).

רצה בשורש הזה מלה אתת כתובה באלף מקום היא, והחיות רצוא
 ושוב (יחזק' ח')*]. כי יש בענין מרצה *] ח"א לס"י יהיה בענין
 בשורש הזה, אם ראית נבב וחרץ עמו מרצה ב' שרשים רון ורנה וכן
 תלים החתום ורהיפת :

[א] רל מקור שלם בלא ששון טון כי מן הראוי היה הקרא :
 כי

(ח'ס ל'). [ב] שְׁעִיקְרוּ וְהִרְצָה, וכן וּרְצֵאתִי אֶתְכֶם (יחזק' מ"ג). נכתב באל"ף אבל נקרא כבעלי ההיא:

שנה נכתב באל"ף ישנא הבתם הטוב (איכה ד'). אבל נקרא כבעלי ההיא, ושנא את בני כלאו (מ"ג ק"ה). דמלכים נכתב באל"ף, וכן, ועוז פניו ישנא (קהלח מ'). נכתב באל"ף ונקרא כבעלי ההיא: תלה נאמר בעיקר זה כבעלי האל"ף, והיו חייך הלוואים לך סגור (דנריס ק"ח). ועמי הלוואים למשובתי (השע י"ח). אשר הלוואים שמה (ש"כ ק"ח).

ואלה הפעלים פעלי הכפל והם שהעין הפועל ולמד הפעל דומות זו לזו:

אלה הפעלים מפני הכפלם * בשתי אותיות * ח"א חבל כס"א הפעל דומות זו לזו * הפילו אחת טון והיא ועי"ן הפעל דומות זו לזו לא נמצאו רק ב' או ג' והולכין * עי"ן ק"א כי הם ע"מ עי"ן הפעל, אך כדך השלמים:

פועל וע"כ חסרו האחד. למ"ד הפעל נשארה, והפילו ברוב כמרג יבא"ד. העברים להקל בלשונם ברוב דבריהם, והפעלים

שהם כן כמו וסבב בית אל (ש"א ז'). ושלל שללה (יחזקאל ק"ט). ובח בזה (ש"ס). בוזזו לנו (דנריס ב'): והמם גלגל עגלתו (ישעיה ק"ח). הללך ודרבו (ש"ס י"ט). וגללו את האבן (ראש"י ק"ט). וקנים לא חגנו (איכה ה'). שבתו זממתי (זכריה ה'). והחתי את עולם וימתי מ"ט). הרנינו גוים עמו (דנריס ל"ב). אוכלים ושותים וחוגגים (ש"א ל'). לגוזז את צאנו (ראש"י ל"ח). בעווז עינות תהום (משלי ח'). לשדוד את כל פלשתים (ירמיה מ"ז). ושדדו את בני קדם (ירמיה * ח"א ודוקא נשכרים חבל מ"ט). און גדלת לחמם (שעיה מ"ז). אלה לא בשאר הננינים.

הפעלים הדומים במעט מקומות * הם שלמים וברוב הם חסרים, ושמו אל"ף במקום אות הכפל, אשר בוזזו נדרים ארצו (שעיה ח'). כב בוזזו ימאסו כבו מים (הגיס ל"ח). כב יפססו, וכן אמרו כי הנוץ בא במקום אות הכפל במלת, חסדי ה' כי לא חמנו (איכה ג'). כבו תממו, וכן יחפשו

[ב] כי קן דרך נמי למ"ד ה"א שמחמם ה"א כנזו ו' הסוד:

ר"ל

שער דקרוק הפעלים

יחפשו עולות תמצו (תליס ס"ד). וכן, לשמיד את מעוזיה (מעיה ד"ג).
כמו מעוזיה, כמו ששמרו במקום היא נחה מפני שכבר לדביעה עם
היוד היחש ושמו תחתיה נרין כמו מן פוה [ג] פוני, ומן שלה, שני
(מדנך ד"ז). ומן שילה, שילוני (מ"א י"א). ומן גילוח, גילוני (ש"ב ס"ג).
וכן עשו לנו, לכל זונות יחנו נדה ואת נתת את נתיקה (יחזקאל ד"ז).
לפי שקשח להגיע ההיא בקבוץ:

וחרון אלה הפעלים דקל וזנפעל וזהפעיל וזהפעל כמו
שכתבנו זנחי העי"ן:

הקל בא היחיד העבר מצנו לגודת פעל, הם עונך בת ציון (איכה
ה'). דת מרודך (ימיה ל'). עד אשר דק לעפר (דנכיס ע'). ורב
שלום בניך (ישעיה נ"ח). וברקים רב* (תליס י"ח) והם פתחין כי בהעד
* נס"ד נקמ ממי הזקק עי"ן הפעל שהוא בעקרים המם, חרת, דקק,
וק הוא נרע"ח. נשאה תנועתה על פ"א הפעל לפיכך הן
יבא"ד. פתחין, זולתי אחד נמצא קמץ ומ"ך אחיך
(ויקרא ד"ה). לפיכך כתב רבי יונה כי הוא מצחי העי"ן. וכן על פי סקצת
מסורת, וברקים רב (תליס י"ח). קמץ, ואם כן הוא תואר, והגקבה
הגסרת תפה, בפתח פ"א הפעל ומלעיל להפריש בינו ובין הבינוני כמו
שזכרנו בגחי העי"ן ובא מלרע ורבה עליך חית השדה* (שמו' ג) מפני ד"ז
* ממי ולא' ההפך והממו והרבים הגסרתים המו בפתח פעמים מלעיל
לחות גרוני"ח. יבא"ד. כמו, כאשר תמו (דנרי' ז'). כי פסן אמנים
(תליס י"ג). מעת דגנם ותירושם רבו (תליס ד'). ומלרע, רכו דבריו
משמן (שס ל"ה). חתו ולא ענו עוד (איוב ל"ג). רבו משערות ראשי (תליס
ס"ט). זבו נזיריה (איכה ד'). וקלו מצרים ססיו וחדו מזאבי ערב
ערב (הנקוק א'). משפטם בתשלומם רבבו, תממו, פססו, זככו, רככו,
קללו, חדו, ולגורת פעול, רמו מעט (איוב ד"ד). וישרדו ורבו (ראשית
מ"ט). משפטם בתשלומם, רממו רבכו, כמו, להוציא את הבנים ולא
יכלו

[ג] כי היה ראוי פדויה שלחיו ונאמר שקלה להגיע ההיא ט' שמו ט"ן תמחיה:
והיה

יִכְלוּ (שמוס ח'). ורבי יהודה כתב כי ורְפוּ מְפֹעֵל הכבד המרובע ומשפּוּ
 רְכְבוּ, והמדברים בעדם לגזרת פִּעוּל הפּוּנוּ ככו, כי דְלוּנוּ מאד (מלי'
 ע"ט). בְּזוּנוּ לְנוּ (דגניס ג'). וְהִם מְלַעֵל; ובאו בדרך זר, האם הִמְנוּ לְנוּע
 (מדנר יז). חסדי ה' כי לא תִּמְנוּ (חוכה ג'). ורבי יונה כתב בחסדי ה'
 כי לא תִּמְנוּ [א] שהגון תמורת אות הבפל, וכן תִּמְנוּ חפּשׁ מחפּשׁ (מלי'
 ס"ד) ואדוני אבי זל כתב, האם תִּמְנוּ, חסדי ה' כי לא תִּמְנוּ, מצוי העין
 בשקל קִמְנוּ וכן מבנין הפעיל פְּהִימָה שווד תושד (שעיה ל"ג). מצוי
 עי"ן. והמדבר בעדו תְּפֹתִי, ויש מְלַעֵל וּמְכֹתִי אֲנִי (קאלח ב'). היום
 גִּלְיוֹתִי (יהשע ה') ויש מְלַעֵל וְחִנּוֹתִי לְבָנִי בְּמִנִּי (חוכה י"ט). וְחִנּוֹתִי אֵת
 אֲשֶׁר אֲחֹק (שמוס ל"ב). חִפּוֹתִי רֵאִיתִי אֹר (שעיה מ"ד). דְּרִלְיוֹתִי וְלִי
 יְהוֹשִׁיעַ (מליס ק"ו). והיחיד הגמצא תְּפֹתִי מְלַעֵל, כי אֵתָּה שְׁלֹתִי גַיִם
 רַבִּים (מנקה ב'). והגמצאים תְּפֹתִים, ולנקבה תְּפֹתִי, ולרבות תְּפֹתֶיךָ:
 הַבִּיטוֹנִים הֵם, הוּא וְאֲשֶׁר בְּמִשְׁקְלוֹ קְמַצִּים בְּרוּב לְהַפְרִישׁ בֵּינִי וּבֵין הָעֶבֶר
 וְעוֹד כִּי הִתְאַר הַשְּׁלֵם בְּמִשְׁקָל זֶה קְמִיץ חָכֵם (תְּמִים) [תְּמִים] תְּפֹה,
 תְּפֹתִי, ויש לגזרת פִּעוּל, גַּל אֵד ה' יִפְלִמְהוּ (מליס ק"ג). כְּמוֹ שֶׁהוּא *
 * [אֲנִי נִכְסָלִים לְשֹׁלֵם חֶסֶד בְּנָחִי הָעֵינָן גַּם כֵּן מִזֵּב, וְכֵן, לְשׁוֹם לֹחַם
 וְאִי. יבא"ד. חֶסֶד (ש"א ק"א). מְעוֹ לֶחֶם דֶּרֶךְ ה' (משלי י')
 הַמְבַלֵּג שׁוֹד עַל עוֹ (עמוס ה'). הִרְבֵּה דְבָרִים לֹא יַעֲנֶה (חוכה י"א). וּבְקִמְצָן
 חֲפָף עִם הַמְקַף, צְדָקָה תִּצַר הֵם-דֶּרֶךְ (משלי י"ג):

הַמְקַר הֵם, רַב לָכֵם מִזֵּב (דגניס ב'). עַד הַיּוֹם כָּל הַדּוֹר (שס). וְכֹא
 בְּשׁוֹרֵק, וְלָבוֹר אֵת כָּל זֶה (קאלח ח'). וּבִפְתַח לְגוֹרֵת פִּעֵל כְּמוֹ לְשַׁבֵּב
 אֵת בַּת יַעֲקֹב (חלמית ל"ד) לָרֵד לְפָנָיו גַּיִם (שעיה מ"ה). כְּשֶׁהַ יִקְרָשִׁים
 (ימיה ה'). וּבִתְּוֹסַפֵּת תִּיּוֹ שְׁפֹתִי וְשֹׁאֵף אֶתְכֶם (יחזקאל ל"ו) וְאִמַר תְּגִלְיוֹתִי
 הִיא (מלי' ע"ז). הַשְׁכַּח חֲנוּת אֵל (שס):

הַעֲתִידִים הַצּוּוִי הֵם, תְּפֹה, כְּמוֹ סֶכֶת דְּמָה לָךְ (שיר ב'). וּבִתְּוֹסַפֵּת הִיא
 בְּשׁוֹרֵק עֲזָה אֱלֹקִים (מלי' ס"א). וְלִרְבִּים שׁוֹפּוֹ שָׁמַיִם (ימיה ב')
 סִפּוֹ צִיּוֹן (מליס מ"ח). הַתְּקַשְׁשׁוּ וְקוֹשׁוּ (נמיה ב'). בְּאִי כִסֵּף בְּזוֹ זָהָב
 (נחום ב'). אוּ בְקִמְצָן הַחֲפָף מִקּוֹם הַחֹלֶם * רָנּוּ לְיַעֲקֹב שִׁמְחָה (ימיה ל"א)

רנו

[א] והיה לאוי הממו:

שער הקדוק הפעלים

* מגי שהוא מלרע. רָנָו שמים (יסעי' מ"ד). ולנקבה תָּפִי כמו
 יבא"ר. קוּמִי רָנִי (איכה ב'). צהלי ורָנִי (יסעי' י"ב)
 תרנעי ורָפִי (ימיה מ"ז). קרחי ורָנִי (מיכה א'). או בקמץ חָטַף רָנִי ושטחי
 (זכריה ב'). גָּנִי נודך (ימיה ז'). ולנקבות תִּפְנָה בשורק או בחטף:
 איתן אָתוּם, יָתוּם, תָּתוּם, נָתוּם, יָסוּב אוּתוּ (מ"א ז'). אף יָחוּם (יסעי'
 מ"ד). הָבֹו לך (סופטי' ד'). וְתָרִין לָשׁוֹן אֵלֶם (יסעי' ל"ה). האותיות
 הנוספת קטצות והנח שאחריהן תשלום אות הבפל כמו שכתבנו בנחי
 העיץ, יָתוּפוּ, תָּתוּפוּ בדגש, יִרְנֹנִי יוֹשְׁבֵי סַלַע (שס מ"ב). תִּסְבֹּו את העיר
 (יהושע ו'). ואע"פ שיש בהן דגש הנח קיים כי פעמים יפול הדגש כמו ונבזה
 בהם (ש"א י"ד) ובנקבות יפול הנח לרוב התנועות התפנינה, והנה תִּסְבִּינָה
 (כאשי' ל"ז). וכשנספה ו'ו על האותיות הנוספות ותהיה המלה מלעיל
 ישוב החולם לקמץ חטף כמו ויָחֶם בשר הילד (מ"ב ד') ויקח מהם ויָחֶם
 (יסעי' מ"ד). ונִסְב את הר שיעיר (דנריס ב'). ויָבֵל לחמרים (סופטיס י"ט)
 ויָחֶם את סיסרא (שס ד'). ויָחֶן ה' אותם (מ"ב י"ג). ותָּעֶז יָדוֹ (סופטיס ג')
 ואם בהפסק ישוב לחולם, בֵּרַק ויָהֶם (ש"ב ד"ב). אבל ויקח מהם ויָחֶם
 (יסעי' מ"ד). אע"פי שהוא בוקף הוא בקמץ חטף ומלעיל וכן ויָחֶם את
 סַחַה מצרים (שמות י"ד) שהוא מתעמר בזקף גדול, ובא יָרוֹן ושִׁפָּח (מלי
 ד"ט). בשורק תחת חולם, וכן יִשִּׁיד צהרים (מלי' ל"א). וכן בא עם הויז
 הנוספת בשורק שהוא קבוץ שפתים וירם תולעים ויבאש (שמות י"ו) והי'
 משפמו קמץ חטף על המצהג ובא כן להכדיל בינו ובין וירם כבוד ה'
 (יחזקאל י') שהוא ענין אחר, ועקר המלות האלה בתשלוםם אִסְבֹּב, יִסְבֹּב
 אֲתָמוֹם, יָתָמוֹם, אֲרָנִין, יִרְנֹן, וכן כלם, ובא במשקל אחר האיתן, מה
 אָקִיב (מדנר ד"ג). ודגש הקיף לתשלום אות הבפל ומשפמו אִקְבֹּב וכן
 ואִבֹּת אותו טחון (דנריס ט'). וכן כתב רבי יונה, אז איתם (מליס י"ט).
 שהוא סבנין הקל, וכן יִמַר שִׁכַר לְשׁוֹתָיו (יסעי' דד) ואִקַּל בעיניה (כאשיס
 י"ו). ותִּקַּל גברתה (שס). כל אלו שבאו מבלי דגש וכן יִשָּׁם וישורק
 (ילמי' מ"ט). שהוא דגש וכן ותִּסַּחַם השנה תהיא (כאשי' י"ז). שהן מן הקל
 ויתבן שיהיו אלו הקלים, וכן הדגושים כמו יִשָּׁם, ותִּסַּחַם סבנין נפעל,
 אבל אָקִיב, אִבֹּת לפי [ב] שהם יוצאים לא יתבנו אלא מן הקל, וא"א

ד"ר

[ב] כי שירושם לכוה לח דנר סלוני אקב לח דנר סלוני אי"כ דנר סלוני הוא הנפעל

זל כתב טהקל מה אקוב ואכזית אותו, ישם וישרוק, ויתחם השגה הדוא
 ויתמו ימי בני אבל משה (דנרי' ל"ד). ידמן כאבן (שמו' פ"ו). וידמו
 לטו עצתי (איוכ ד"ט). ונדמה שם (ירמיה ח'). שרשם נקב, נכת, נשם,
 נתם, נדס, ולא יפס את לבב אחיו (דנריס ד'). לפי שהוא יוצא מפני
 מלת [ג] את נאמר שהוא מבנין הקל על דרך, מה אקוב אלא שהוא
 לגורת אפעול בתולם וזה לגורת יפעל בפתח ולדעת א"א זל יהי שרשם
 נסם ויהי מן חקל גם כן, ואפשר שיהי מבנין נפעל כמשפחו ומלת את
 היא לתוספת ביאור כמו יחלק את הארץ (מדנר ד"ו):

נפעל, בא הנפעל מהם בשלשה דרכים הראשון נאמר נתם לגורת פעל
 כמו ונקל זאת בעיני ה' (מ"ג ג'). נדר מפוח (ירמיה ו'). ונסב געתה (שם
 ל"ח) משפסם בתשלום נקלל, נסבב, נחרר, ובהעדר הבפל הוסב תגועתה
 שהוא הפתח על פ"א הפעל, וכן, וחס השמש ונסם (שמוס י"ו) אלא שהוא
 קמץ מפני ההפסק, ובא הגוץ בחירק נדר גרוני (מלי' פ"ט). ופני שמי
 נחת הוא (מלאכי ב'). אל מקרשי כי נדל*] (יחזקאל כ"ה). והוא קמץ בלא
 הפסק, וכבר כתבנו בשלמים כי נפעל עבר *] ח"א כן היה דיע נקמן
 מצאנו קמצין בלא הפסק ויהי זה כמו הם, חכל הוא נסחח והוא אחד מן
 ואפשר שהוא תואר, אבל, ואל ארמת ישראל פתחן דספרא:

כי נשפה, (יחזקאל ד"ה) הבא אחריו יורה שהוא נפעל עבר, והתאר קמץ,
 עם גבר תתבר, (ש"ג ד"ג). כמו שמשפחו להיות קמץ אם היה שלם נברד
 בפלם נאסף אל עמי, (ראשי' מ"ט). וכן ורבו נדר, (יחזקאל פ"ו). ואפשר
 שהוא נפעל עבר וקמצותו מפני חוקה, ולרבים העבר ונמקו כל צבא
 השמים, (ישעיה ל"ד). ונמסו הררים (מיכה א'). והדרך השנית לגורת פעל,
 נסם בתוך מעי, (ליס ד"ב). הנקל לבתו, (מ"א י"ו). וכן התואר, אלב
 נסם, (נחוס ב'). נקל מהיותך לי עבר, (ישעיה מ"ט). ולנקבה בזה הדרך
 נסבה אלי (יחזקאל כ'). [א] ובאו מהם מוקלים, ורחבה ונסבה, (שם מ"ח).

ונבקה

ואתח אקב הם הפועלים: [ג] ר"ל שמלת אח המורה על הסעול יורה עליו שהוא
 סעל יונח לדבר אחר ויהיה יתם הסעול ומלח לבב הגסעל וכבר בארתי ענין האמלת
 מלח אח:

נפעל [א] ר"ל בלא דגש: [ב] ר"ל שלפי מה שכתב למעלה יהיה הגוץ ונכלה נוץ

שער דקדוק הפעלים

ונבְקַח רוח מצרים, (ישעי' י"ט). ונבְלָה שם שפתם, (מלשי' י"ח). משפּטם
 נסְבֵה, נבְלָה, נבְקָה, ויש אומרים שהוא שרש אחר שפאיהם נו"ן בפלס
 תנפלה (מדנר' ה') ויתכן ונבלה מבנין הפעיל [ב] והנו"ן בנו"ן נדה, (מלשי'
 י"ח). הדרך השלישית לגזרת פעול, וכן גזו ועבר, (מוס' ח'). ונגְלוּ
 כספר השמים, (ישעי' ל"ד). ונקפּוּ בפניהם, (יחזקאל ו'). היוצד מהם
 גול, גזו, נקוט. נתמות, נתמותי, ונקלּוּתי עד מואת, (ש"צ ו').
 נתמו בתלם, ובא מקל ונחלו מקשידם, (יחזקאל ז'). משפּטו תחלו
 בגשו, וכן ונחלה בך, (שס ב'). משפּטו נחלוּת, נתפּתם, נתפּנו, ובא
 בשורק, שדוד נשדנו (מיכה ב'). והדבם רבי יהודה כתב כי הנו"ן והו"ו
 סימני הפעלים, ופירושו נשדו סמני כמו בני יצאני (ימיה י'). יצאו
 סמני, נתפּה, נתפּות, ובא טקל, מה נתפּה בבא לך חבלים (שס ד"ב).
 ובא בדרך תשלום, שהי' בתשלום נתפּה וצירי הנו"ן תשלום הדגש כי
 פעמים יבוא נח תמורת דגש, וכן נחל נחל שחנן בחורק יאמר על חד
 הקלות כמו ותתנה*] קשת נחשה ורועותי (מליס י"ח). כן יאמר על זה
 *] הוא נפשת נחש ומהדגש. הדרך נחתי, נחתי, נחתי, ויאמר על חד
 יבא"ד. הדגש נחחתי, נחחתי, נחחתי:

הבינתים, נחם, נתפּים, נתפּה, נתפּות, ובם אנתו נמקים (יחזקאל ל"ג).
 והארץ הצשפה (שס ל"ו). בפתח, ובחורק, כי היתה נסבה מעם
 האלקים (דה"צ י').

המקור ההם בחולם, או בצירי כהפס חונג (מליס ס"ח):
 העתידים הצווי הגז, ההם תגל בחולם, או בפתח הגזו, התפּו מלעיל
 הפרו נשאי כלי ה' (ישעי' נ"ב). והנפעל מצחי אלמ"ד מלדע,
 לאשר בחשך הגלו (שס מ"ט).

איתן אהם, יתם, ולא יתם פריו (יחזקאל מ"ז). ותתם השנה הזיא
 (מלשי' מ"ז). ובא בשורק תחת חולם תתם תלאתה (יחזקאל ד"ד).
 ולגזרת פעל, אשר לא יפד (השע' ח'). ולשונו תפּק (זכריה י"ד). יהל
 כבוד

נפעל ויהיה ונבלה נפעל עבר עם ו"ו המהמכת אח העבר לעמיד כאלו כתוב
 ותבלל לו ותבל, אבל עתה שכתב שיחכן להיות ונבלה מבנין הפעיל והייט העמיד
 מבנין הזה ותהיה הנו"ן ט"ן הרבים יאמרכים לעש"י שהקב"ה יאמר כן על עמו
 יהיה

כבוד יעקב ומשמן (יעמיה י"ז). ויגל כמיפ משפט (עמוס ה'). הפקנה בתוריהם (זכריה י"ד). תצלנה אוניו (ירמיה י"ט). וכלם פתחין להפריש ביניהם ובין עתדי נפעל מצחי הלמד שהם קמצים כמו שכתבנו, ואם בהפסק קמצים, ובא בוקף קמץ, ומפניהם אל החת (יחזקאל ז'). והם שני זקפין קמצים, אל תירא ואל החת (יהשע ח') דיהושע ודין, דמס יפס (ש"נ י"ז). קמץ באתנח ומשפטם על עיקרם אפסם, יפסם, יפודי, יהלל, יפקק, ויש שבאו בלי דגש ובא נח הצירי תמורתו, ואקל בעיניה (רמשי' י"ז). ותקל גברתה בעיניה (שס י"ז). ימר שטר לשותיו (יעמיה י"ד). ופזוי יקלו (ש"ל ז'). ובא בחורק הירד וברגש הקרף, על כן יקלו רודפיהם (יעמיה ל'). ונשתנה לפי שהוא ענין אחר, או איתם (מליס י"ט). נכתב אחר האלף הנח שהוא הירד שלא כמנהג, ועם אות גרזנית יחת אפרים מעם (יעמיה ו'). אל תירא ואל החת (יהשע ח'). ואל אחתה אני (ירמיה י"ז). והעצמות יתרו (יחזקאל י"ד). יתמי, תתמו, אל תהמו בעונה (ירמיה ל"א). או בחולם לגודת פעול, גם מרמן תהמי (שס מ"ח). והקלו המלה ואמרו, ויתמי ימי בכי אבל משה (זכריה ל"ד). יהמו כאבן (שמוח ע"ז). ויהמו למי עצתי (חזק י"ט). ותדמה שם (ירמיה ח') כי הדגש שהוא בפ"א הפעל להברה כי הוא לשון נפעל ולכן סמכו על הצבין והקלו המלים כמנהגם, ויש אומרים כי ויתמי, ויהמו שרשם נתם נרם והם כענין תמם דמם וכן דעת א"א ז"ל ובא האלף במקום אות הבפל, עורי רגע ויטאם (חזק ז'). כמו וימסם, יפאסו, כמו מים (מליס ז"ח). כמו יפססו, וכן אמרו, בלא יומי תפלא (חזק ע"ז).
כמו תפלא:

הפעיל יסב, יתם, והסב לב מלך אשור עליהם (עזרא ו'). תל הגף (מדנר י"ז). בצירי, והנח שאחרי היא הבנין תשלום הבפל, או בפתח הקל ארצה וכולן (יעמיה ט'). המר שדי (רות א'). תדק לעפר
מ"ב

יהיה פירושו כמו שפירשו המפרשים ג"כ מלת נדה. והיא לפי סירש זה תהיה ה"א תן ונכלה ה"א נוספת והיה ראוי ונבל כדקד הכפולים בבנין הזה בעמיד ומעט זה אפשר לא בזה דגש בלמ"ד חף שכחוב בזה מ"מ נשאר על ענינו ומקורו כאלו בל בלל ה"א בלשך שהיא רק נוספת:

שער דקדוק הפעלים

(מ"ג ק"ג). שבר והִרַק (ד"ג ל"ד). הסיר הִתּוּ (שעי' י"ח). ויתכן הִתּוּ
 מצחי העיץ כמו, את בריתי הִפֵּר (ראשי' י"ז). הִסְבֵּה, הִתְפָּה, והמשאת
 הִחֲלָה (שופט' ד'). ובא רפה הִעֹזָה פניה (משלי ז'). הִסְבּוּ אותו ש"ל
 ה'). הִסְבּוּ אלי (שס). בפתח, וכן בהפסק בפתח, ואת נוהו הִשְׁמוּ
 (מליס ע"ט). וכן הִתְמוּ (שופט' ד'). הִחַל להכות (ש"ג ד'). בצירי, ובשאר
 נפל הנח והאריכו המלה, ואתה הִסְבּוֹת את לבם אחרנית (מ"א י"ח).
 הִשְׁמוֹת כל עדתי (איוב י"ז). וְהִדְקוֹת עמים (מיכה ד'). הִקְלוֹתִי, הִתְפּוֹתִי,
 וְהִתְפּוֹתִי טומאתך ממך (יחזקאל ד"ב). וְהִשְׁמוֹתִי גפנה ותאנתה (ישע
 ז'). ואם פ"א הפעל גרונית תפתח הדיא להרחיב, הִחֲלוֹתִי תת לפניך
 (דנריס ז'). הִחֲלוֹת כיום מדין (ישעיה ע'). וכן המקור עם הכני, וזה
 הִחֲלִים (ראשי' י"א). וכן יאמר הצווי:

והבינונים מִתִּים, מִתְּמִים, מִתְּפָה, מִתְּפּוֹת, כלם פ"א הפעל מונעת
 בחירק, ראש מִסְבִּי (מליס ק"מ). והוא מִסְבּוֹת (איוב ל"ז).
 שלא להתחלף עם הדגש מצחי הלמיד מִגְּלוֹת, מִגְּלוֹת, הגני מִסְבּוֹת את
 כלי המלחמה (יחזקאל ד"א). מִחַל להרע (שס ד"ה). בצירי, ובפתח וחרש
 מִצַּל (יחזקאל ל"א). מִסְבּוֹת קלע (מ"א ז').

הפעול מִתִּים, מִתְּמִים, מִתְּפָה, מִתְּפּוֹת, מִסְבּוֹת שם (מדנר ל"ב):
 המקור הִתִּים הבשר (יחזקאל ד"ד). הִחַל וכלה (ש"א ז'). בְּהִתְיַסָּה שווד
 (ישעיה ל"ג). קל המ"ם:

העתידים הצווי הִתִּים, הִתְּמוּ, הִתְּפּוּ, הִתְּפִינָה, הִסְבִּי עיניך מצנדי (שיר ו').
 איתן אִתִּים, יִתִּים, הִתִּים, נִתִּים, אִחַל תת פחדך (דנריס ז'). אִחַל
 גדלך (ישעיה ז'). יִקַּל את ידו (ש"א ו'). אשר יִחַל (שופט' י').
 והוא יִחַל (שס י"ג). וְנִסַּב חומה ומגדלים (עזר' ז'). האות הנוספת קמצה
 ופ"א הפעל בצירי, ובא, לא יִחַל דברו (מדנר ל'). היו"ד פתוחה, וכן,
 ולא אִחַל את שם קדשי (יחזקאל ל"ט). האל"ף בפתח והם מהדגושים,
 לפיכך באו בפתח, [א] או להפריד הענין באו פתחין, ובא קמץ קמץ
 תחת קמץ גדול במלת, כי תִּחַל לזנות (ויקרא ד"א). משפטו תִּחַל, וכן,
 והפסילים כתת לְהִדֵּק (ד"ג ל"ד). כמו לְהִדֵּק, ויש אומרים כי הם מבנין

נפעל

איתן [א] ר"ל שמלות אחל יחל בקמץ הם לשון האמלה כמו שהציג למעלה אִחַל
 גדלך

נפעל והצירי שתחת החית במלת תחל [ב] מקום הפתח, וכן, לבלתי
 תחל לעיני הגוים (יחזקאל ד'). או ברגש'י [אחם, יתם, ויתם את הכסף
 *] ויחן כי הם מחס'י. (מ"ז ד"ב). ואם בצע כי תתם דרכיך (ליונ
 יבא"ר. ד"ב). ויִסַּב אלקים (שמות יג). ובחירק פ"א
 הפעל ונִשְׂיָם עד גופח (מדנר ד"ח). אם לא יִשְׂיָם עליהם גויהם (יכמי
 מ"ט). יִתְפוּי, ובא ויִסְבּוּ את ארון אלקי ישראל (ש"ח ה'). ברגש הסמך
 והביית, וכן ויִסְבּוּ פניהם דמיכה, ויִסְבּוּ פניהם ממשכן ה' (דה"ז ד"ט).
 אע"פ שדגש הסמך לא היה צריך נשאר עם הרבים כמו שהיא עם היחיד,
 תִּתְחַמֵּי, תִּתְחַמֵּי. תִּתְחַמֵּי, תִּתְחַמֵּי, וְתִתְחַלְּינָה שבע שני הרעב
 (רלשי"ת מ"ח). תִּצְקְלִינָה שתי אזניו (ש"ח ג'). וכשנוספה עליהם ו'ו החבור
 הם סלעיל ויִסְקֵךְ ברלתיים ים (ליונ ל"ח). ויגל את האבן (רלשי"ת ד"ט).
 ויִדְקֵךְ לעפר (מ"ז ד"ג) * ומפני שהמלה סלעיל * ח"א חין האגש בין אל
 פ"א הפעל נקודה בסגול, ובא טיקל ונבלה ובין אחס שהם מגזרת נתי
 שם שפתם (רלשי"ת י"ח). ויתכן היותו סן הקל ע"ו ו'ו כמו ויקם וישב
 והיה משפטו בשקל ונבזה בהם (ש"ח י"ד). ודומיהם אלל לפי הענין מכיר:
 והז"א נוספת כה"א של נודה (רלשי"ת י"ח). ובדתחברם עם הבגוים כי
 ה' אלקינו הדימנו (יכמי ה'). בשו"א ופתח, או בשו"א וסגול ומדוע
 הקל'תני (ש"ב י"ט). והאית'ן, כמיט חצות אדקם (ש"ח ד"ב). פן אֲתִתְקֶךָ
 (יכמי א'). ויששם ה' (ש"ח ה'). ומתבל יגדוהו (ליונ י"ח). ושד בהמות
 יחיתן (מנקה ב'). בא הגח תמורת הדגש ויש אומרים כי שרשו חית,
 בכלם פ"א הפעל בחירק שלא להתחלף עם עתידי הדגש מצחי הלס"ד:
 הפעל הותם, הודק, הוסב, הוספה, הוספות, הוספות, הוספות, הוספות
 הוספוני, (הוספה חית השדה) * (לא נמלא) הרב הוחדה (יחזקאל ד"ח)
 * נכ"י גדל אינו וגם מצנ הומדה. יבא"ר. הוספות. הוספות:
 איתן, אוסב, יוסב, הוסב, נוסב רפה כמו, לחם יודק (שעיה ד"ח). או
 ברגש, על כמון יוסב (שס) והוא כתוב בו'ו עם הדגש [א] (ופליג) *
 * נכ"י גדל, ופליגי. עליה יוסב רפה, וכן כתוב בו'ו עם הדגש,
 יבא"ר. שודד תושד (שעיה ל"ג) וכל מבצריך יושד

הושע

גדך ופי' אכל לא יחל דכחו וכו' הם לשון מלול לכן נשמנו אלה ונלא נסמח: איתן [א] ניל

נריל

שער דקדוק הפעלים

(השע י') ובמקצת ספרים יוֹשֵׁר קִמְץ בוקף, יִכַּת שַׁעַר (שעיה ק"ד) ולרבים יוֹסְבוּ, הוֹסְבוּ, הוֹסְבֵי הוֹסְבִינָה, ובא טַקַל מִי יתן בספר ויִחַקּוּ (ליוני י"ט): פועל אשר על דרך המרובע סוֹבֵב בפתח, ורומם תחת לשוני (מליס ס"ז) אשר עולל לי (איכה א'). כאשר עִלְלָה לִי (שם). סוֹבְבָה, סוֹבְבָהּ, סוֹבְבָתִי, סוֹבְבִי, סוֹבְבָהֶם, סוֹבְבָנִי, סוֹבְבָהּ, סוֹבְבָתָן: הבינונים מסוֹבֵב בצירי, מְקוֹשֵׁשׁ עצים (מדנר י"ט). מְעוֹנֵן ומְעוֹשׂ (דנרי י"ח). ומְחוֹנֵן עֵטִים (משלי י"ד). בְּמַחֲקֵק במשענותם (מדנר ק"א). נוגשיו מְעוֹלֵל (שעיה ג'). מְסוֹבְבִים, ומְעוֹנְנִים לא יהיו לך (מיכה ה'). ירדו מְחֹקְקִים (שופטים ה'). מְסוֹבְבָה או מְסוֹבְבָת, מְקוֹשֵׁשׁת שנים עצים (מ"ז י"ז). מְסוֹבְבוֹת, מְתוֹפְפוֹת על לִבְבָהּ (מזכ"ב): הפועל מְסוֹבֵב בקמץ, והוא מְחוֹלֵל מִפְשַׁעֵינוּ (שעיה ל"ב). ואפשר שהוא מְחַי הַעֵיִן, מְסוֹבְבִים, מְנוֹלְלָה בְרַמִּים (שעיה ט') מְסוֹבְבוֹת, דַּמְקוֹר סוֹבֵב, עוֹלֵל יְעוֹלָלוּ כִּגְפָן (ירמיה י'): העתידים הצווי סוֹבֵב, וְעוֹלֵל לֹא (איכה א'). סוֹבְבִי, סוֹבְבִי, סוֹבְבָנָה: איתן אִסוֹבֵב, יִסוֹבֵב, הִסוֹבֵב, יִסוֹבְבִי, הִסוֹבְבִי, הִסוֹבְבִי, הִסוֹבְבִי, הִסוֹבְבָנָה, עד אנה הִהוֹתָתוּ (מליס ס"ג). שִׁרְשׁוּ הַתַּת בִּשְׁקַל הִסוֹבְבִי, ויש אוטרים שִׁרְשׁוּ הוֹת בִּשְׁקַל הִסוֹבְבִי, ודע כי רוב פעלי הבפל הִתְחַפְּעַל דַּבֵּק עִם הַמְרֻבַּע כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּנַחֵי הַעֵיִן כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְנוּ כְּמוֹ שֶׁתֵּאֵמַר הַמְרֻבַּע מִן הַבְּפוֹלִים רוֹצֵץ, וִירַעְצוּ וִירֻצְצוּ (שופטים י'): והתפעל הִתְרוֹצֵץ כְּמוֹ וִיתְרוֹצְצוּ הַבָּנִים (ראש"י ק"ה). מְנוֹלְלָה בְרַמִּים (שעיה ט'). מְתַגְּוֹלֵל בְּרַם (ש"נ ק'). יְרוֹשֵׁשׁ עֵדִי מִבְּצִרִיד (ירמיה ה'). מְתַרְוֹשֵׁשׁ וְהוֹן רַב (משלי י"ג). מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים (מדנר י"ט) הִתְקוֹשֵׁשׁוּ וְקִשׁוּ (שפיה ב') וְזוֹלְתָם שְׁבִאוּ כֵן, אֲשֶׁרְחַלְלוּ אֲבוּרֵי לֵב (מליס ע"ז). כְּמוֹ הַשְׁתוֹרְלָלוּ, וְבֵא הַאֲלֵף בְּמִקוֹם הָא' וְכֵן כָּל מַלְבוּשֵׁי אֲנָאֲלָהּ (שעיה ס"ג) וְאַחֲרֵי כֵן אֲתַחֲבֵר יְהוֹשֵׁפֶט (ד"הג''). כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְנוּ. ויש שיבוא הִתְחַפְּעַל מִדָּם בְּרֹדֶךְ הַשְּׁלָמִים כְּמוֹ וְאַתְפַּלֵּל אֵל ה' (דנריס ט') מְתַפְּלֵל וּמְתַרְדָּה (דניאל ט'). אֲשֶׁר הִתְעַדְּלָהּ בְּמִצְרַיִם (שמות י'). וְאַתְחַזֵּן אֵל ה' (דנריס ט')

ג'
 שר"ל שנעלי המסורה פליגין על המלה הזאת אם הוא דגש או רפה: [ב] והלזי
 שנחיתן להשלים חכרון הדגש במקום נון נפעל:
 והעמידים

(ג'). וזולתו כמו שבאו גם כן בנחי העיץ ההתפעל כדרך השלמים כמו שכתבנו ויש מאלה הפעלים פעלי רבפל שיכפל בהם גם פ"א הפעל כמו וגלגלהיק מן הסלעים (ימיה ל"א). וההתפעל, תחת שואה התגלגלו (איונ ל"ג). וישתקשקון ברחובות (נחום ב') ויתמרר אליו (דניאל ח'). ומתברת הקל עם הבגיים תאמר מן סכב סבהו או סבו, לא קבזה אל (מדנר ד"ג) והה"א מקום ו'ו הבגוי כמו ה"א אהלה (למשי ט'). והדומים לו, סבקה או סבקה, סבני, כי חנני אלקים (שם ל"ג) וכן כלם, ומן סבו, סבני כדבורים (תליס קי"ח). עקדם בתשלומם סבבהו או סבבו, סבבה, סבבני סבבני: וכן כלם:

והעתידים ופרשיו לא ידקנו (ישעיה ד"א). יסבהו צאלים צללו (איונ ט'). יסבהו ערבי נחל (שם). ויהם ה' (יהושע ח'). ויחנך (מדנר ו') וחוט שתיים עשרה אמה יסבנו (ימיה ל"ב). אלה בשורק, ובקמין חטף* [* חס הגנייה מלרע מתוספת שארית עמי יבוים (למיה ב'). וסלף בוגרים לחיות, יבא"ד. ישדים (משלי י"ח). זאב ערבות ישודם (ימיה ה') בא נקוד על דרך החסר אע"פ שהוא שלם כי נקוד השלם היה ישודם כמו ישמדם [א] ואפשר שהוא מבנין פועל המרובע מן ישודר מצבותם (הושע י'). אלקים יחננו (תליס ס"ז). וכן הצוי בשורק, על ספר חקקה (ישעיה ל'). ובקמין חטף סבלוה כמו ערמים (ימיה ג') חנני חנני אתם רעי (איונ י"ט). וכן המקור בשורק, עד הפס (דברי ל"א). בחטם אשית את משתיהם (ימיה ל"א). עד הפי אותם (שם ד"ז). והוקלו בחקו חוג (משלי ח'). בחוקו טסרי ארץ (שם). ובא בחורק בהל' נרו עלי ראשי (איונ ד"ט). על דרך השלם כי בתשלוטו בהללו בפלם ובפתחו עמדו כל העם (נחמיה ח'):

ואלה ראשי הפעלים שאתה צריך להורות עליהם:

אפף כי אפפו עלי רעות (תליס ח'). אפפוני מים (יונה ב'). אעים שלא מצאנו

והעתידים [א] ונתמלף החולס מן ישודר לק"ח כדרך החולס להשתנות לק"ח כשמתרבה האלה כמנועו:

קננ

שער דקרוק הפעלים

מצאנו מצנו חסר נאמד השתידים בחסרון אף, אפי, אאף יאף וכולי :
ארד, כתב רבי יהודה כי ארה לי (מדנר ק"ג). מהדגש ומשפטו ארה לי
ויתכן להיותו מן הקל ודו' מבלי תוספת ההיא אור בפלם סב וכשתוסף
היא על סב תאמר סבה בחסף ומפני שלא היתה דריש ראוי להדגש
הרחיבו תנועת האלף והוסבה לקמץ רחב תחת קמץ חסף וכן קבה לי
(מדנר ק"ג). כשהפילו הדגש אע"פ שהביית איננה גרונית הרחיבו הקמץ
והי' נח תמורת הדגש כי משפטו קבה בדגש ובחסף, וכתב עוד רבי יהודה
כי, במארה אתם נארים (מלאכי ג'). איננו מעקר הזה כי אם מעקר נאר
בפלם נגזשים לולי האלף ונכון הוא, גם יתכן מה שכתב בו רבי יונה
שמשפטו היה נארים בשו"א הגוף בפלם, ובם אנתנו נמקים (יחזקאל ל"ג).
אלא שהרפו דריש והגיעו הגוף בצירי מפני האלף:

ברד יש מלה קשה בזה השרש והיא, עם נבר התבר (ש"נ ק"ג). ומשפטו
תתברר, ובנפול אות הכפל אלו היינו אומרים התבר היה דומה
ששרשו ברה כמו וירגל בתוך אהלה (ראשי ט'). מן גלה, לפיכך המילו
תנועות התברר בתבר, והדגש בתי'ו להורות כי חסר מן התיבה חסרון
הכפל, ומלת לברם האלקים (קבלת ג') הראוי לברם הביית חמופה ודריש
דגושה בפלם להפם (אמא ט'). כי השורק והקמץ חסף אחדים כמו
שהראיתך, ובעבור כי דריש איננה ראויה להדגש נמשך הקמץ והנעת
הביית בקמץ רחב תחת קמץ חסף כמו שכתבנו במלת ארה לי (מדנר ק"ג):
חנן אלקים ידנך בני (ראשי מ"ג). חנן יחנך לקול זעקך (ישעי ל'). היה
ראוי להיות יחנך, אך הניחו החיית ונפל הדגש מן הגוף והתפלה
תנועת החיית על היוד, וכתב רבי יהודה כי חנני ה' (מליס ט') הוא מן
הדגוש והרפו הגוף כמו בתתחננו אלינו (ראשי מ"ב). גם היה נכון לומר
שחוא מן הקל כמו שחני אל (מליס י"ו). לולי החיית שהיא פתוחה, וזה
הפעם הצדיקו לרבי יהודה לומר שהוא מן הדגוש, ונמצא במקצת ספרי
בקמץ, כי שת לחננה כי בא מעד (מליס ק"ב) בא פתח קמן רחבת פתח
גדול ומשפטו לחננה כי המלה מפעל הדגוש והוקלה כמו שהוקלו רבים מן
הדגוש כמו שכתבנו:

מכך וקף אחיך עמו (ויקרא ק"ה). אע"פ שהוא קמץ כמשפט נזי העין
טוב הוא לשומע מפעלי הכפל לפי שמצאנו ויטבנו בעונם (מליס ק"ו).

שחוא

שדוא באמת מצעלי הבפל, וכן הנפעל ימף הסקרה (קרא י'). בפלם, וכל לבב אגוש יפם (שעיה יג). ואודי שיש לו חברים מצעלי הבפל ואין לו חבר מצחי העיץ טוב הוא שנאמר שהוא מצעלי הבפל ובא הקמץ תמורת הבפל, וכן, וכי ימף אחיד (ויקרא ד'ה). בא בשורק כמו ידון ושמה (משלי ד'ט). ישוד צדדים (חלים ז'ח). והטבו ככל יקפצון (חיוג ד'ד). משפטו והוסכו בדגש בפלם והוסקו והוסכו, והוקל כמו ויהמו ימי בני אבל משה (דנרים ל'ד). ויהמו למי עצתי (חיוג ד'ט) שכתבנו. ויש אומרים כי שרשו נמף לפי שמצאנו ברביי חזל במקום נמף בפלם דחוק קרוב, ועל דעתי כי נמך הגוטר ברבר חזל הוא נפעל כמו שתאמר נגזו מן נגזו ועבר (נחוס ח'). נגזל מן ונגלו כספר השמים (שעיה ל'ד): פתת והפתית בשפתך (משלי ד'ד). אמרו כי הירד תמורת וזו ומשפטו הפתות בפלם הסבות את לבם (מ"א יח). ורבי אחי רבי משה כתב כי ההיא לתמיהה במקום אם כאלו אמר אם פתית והוא מן הדגש משרש פתה:

קבב באה מלה זרה בשורש הזה וקבבו לי משם (מדג ד'ג). ורבי יהודה כתב ששרשו קבן * [א] ואין זה נכון * ח"א זה לא יתכן נעטר אודי שלא מצאנו זה השורש, ויותר נכון כף האמת כאשר נלחמי בנימקי שתהיה הגין נוספת כמו שכתבנו בשלמים בשמת לוח ה"א.

במור הראשון, או שתהיה הגין במקום אות הבפל כמו, לשמיד מעניה (שעיה ד'ג). כי לא תצנו (איכה ג'). גם יתכן לומר שהגין והיץ בניי הפעול כמו שהוא באיתן ישמרני יזכרני וכן הוא בהצווי והיה משפטו בהדגש קבנו, והוקלה המלה ונפל הדגש מן הבפל ומן הגין ובא בתולם כמו, ענתויו ילפתנו את הרשע (משלי ה').

רכך, כתב רבי יהודה, אך, והבאתי מורך בלבבם (ויקרא ט'ז). איתו מעיקר זה והצבן והישר להיותו מעיקר זה בפלם בפועל ידיהם (נמיה ה'). ששרשו עלל משפטם בתשלומם מרבה מעלל, בפלם חובת משחת לה' (מלאכי ב'). משחתם בהם (ויקרא ד'ג):

שם

קבב [א] כחכ נהגיה לראו נמור: נעטר כף האמת טי וכל שפ"ס הוא ויל נעטר ויל האמת כי היה ראוי כה"א ויל קבנוהו מדרך הצוי עם חכמים

שם

פסו נכחני במקומו ע"ס:

שער דקדוק הפעלים

שָׁמַם, לְמַה הַשׁוֹמֵם (קל"א ז'). כתב רבי יהודה שהוא מבנין התפעל ונכון הוא אע"פ שתי"ז התפעל לא תבוא על אותיות ו"ם ש"ן לפניהם כי אם לאתריהם אע"פ כן הדגש שיש בשי"ן מורה עליה כי כאן היה מקומה לולי קריאת האותיות שלא יתכן כן כמו שכתבנו בשלמים, גם יתכן לומר שיהיה מבנין נפעל, ואל תתמה לפי שבא בחולם ולא אמר הַשָּׁמַם בפלס הַשְּׁמַר הַזֶּה כי הכל אחד כי בחסרונם באו כן, יִשָּׁם וישדוק (ימ"ס מ"ג). וי"ד"ם אהרן (ויקרא י'). והתם (לש"ש מ"ז). ואם בתשלום יהיו יִשׁוּמִם יְהוּמִם, הַתּוֹמִם, וכן העוברים מנפעל באלה הפעלים יש מהן בתולם ויש מהן בפתח ויש מהם בצירי כמו שזכרנו כי הכל אחד ואין להושיע על זה, ואם יאמר אומר כי יִשׁוּם ויְהוּם משפטים בתשלום יִשְׁמוּם, יְהוּמוֹם כי בבנין הקל שהוא יסוד הפעלים [א] גזרת פִּעוּל מְצִאוֹ וְלֹא גזרת פִּעוּל*, נאמר לו אע"פ כן אהר שמצאו גזרת פועל [ב] בבנין פועל הכבד נאמר כי לקחו

כמו ע"פ שלמים ונבואו כפול
הלמ"ד נכאר על משפטו, ועי"ן
ק"א.
יבא"ר.

והנה רבי יונה כתב, כי, עתה אֲרַנְּכֶם (ישעיה ל"ב). מבנין נפעל משורש רַנַּם וכן כתב בהרומי מתוך העדה, (מדבר י"ח). ורבי אברהם אבן עזרא ז"ל כתב גם כן, למה הַשׁוֹמֵם מבנין נפעל, בהשמה מרם, (ויקרא ד"ז). בלא בית השמוש היה אומר השמה וכשנכנסה עליו בית השמוש נהפך הקמץ הטף בבית השמוש להקל על הה"א ומשפטו בהשמה, כמו שבא גם כן להפרכם את בריתי, (ויקרא ד"ז). שהיה ראוי להפירכם כמו שכתבנו בשמוש האותיות כל ימי השמה הוא מקור ותרם הסמכו אל הבנוי יאמר השם, כמו המקור מהפעל בהסרון הפ"א הגר הגר לי (רות ב'). ובהסמכו עם הבנויים שב הדגש במ"ם להסרון אות הבפל כמשפט ונשאר הדגש בשי"ן כמו שהיה טעם הסמכו

פגו

שָׁמַם [א] ר"ל שבנין הקל מצאו אפיקול יפעול כו' העי"ן בחולם (ומשקל הזה נקרא כפי המחנה המיד גזרת פִּעוּל) ח"כ מהחבר לומר שגם בנפעל תולדו הקל היה העי"ן בחולם. אבל לא מצאו בבה"ק בעתיד ש"א הפעל בחולם לכן גם בנפעל לא היה הפ"א בחולם: (ב) ר"ל בנין המרובע אֲבֻנָּן אֲשֻׁבָּב והדומה להם:

ר"ל

פנו אלי והשמו, (איונ ד"א). נמצא במקצת ספרים ברגש השיין. וההיא
 אם כן תקרא בקמץ חמף*] ואם הוא כן נצטרך לומר כי הוא פעל עבר
 מוסב לעתיד מפני הויז, בי אין צווי בבגין *] א"א אין דגש אמר קמן
 שלא נזכר פועלו כאשר כתבנו, ויש ספרים רק כהוא חמף:
 מדויקים שאין השיין רגושה וההיא אם כן תקרא בקמץ רחב והיא הקריאה
 הגבוהה, ויהיה צווי מבגין הפעיל כמו השמו השיין בצירי כמו שבא
 השב אל חערה בפתח והוא כמו השב בצירי:

כלו פעלי הכפל צני שלש אותיות:

ויש פעלים בני ארבע אותיות:

יש בלא כפל אות כמו כרבל, כרבלה,
 כרבלהי,*] וכולי:
 הפועל כרבל, כרבלים, כרבלה או
 כרבלה מרבלות, והפעל, הוד
 *] נוסף הלמ"ד ושרשו כרב.
 ופעמו עשיסה ולרירה, והאלאים
 הממני' על שמירת דברי' האזורים
 נקראו כחזכים. יבא"ד.

כרבל במעיל בויז (ד"ה ח' ע"ו). העתידים הצווי כרבל:
 איתן ארבל וכולי, וכן כרסם*] מן יכרסמה
 הויד מיעה, (חליס ס'). כרסם, כרסמה,
 כרסמהי וכול:
 *] נוסף המ"ם ושרשו כרם
 ור"ל מלא כרפו.
 יבא"ד.

הפועל כרסם וכולי:
 העתידים הצווי כרסם וכולי, איתן אכרסם וכולי:

רמפש*] בשרו מועד (איונ ל"ג). והוא נבנה על בגין פועל תאמר
 *] נוסף ה"י"ם ושרשו רמפס
 כחלב.
 כחלב. יבא"ד.
 כולי, כי אין פועל מבלתי פועל:

פרשו"ן] עליו ענגו (איונ ד"ז). אפשר כי הפתח מקום חירק והוא נבנה
 *] נוסף ה"י"ן. יבא"ד. על בגין פועל כמו וקרקר כל בני שח (מדנר
 ד"ד). שהפתח מקום חירק, ואפשר שיהיה פרשו מקור מבגין פועל, ויש
 אומרים כי היא מלה מורכבת משלש תיבות פרש שדי וזו, על כל
 פנים תבנה כל בגין פועל מצנו:

ואשר נכמלה בו הפ"א לחדוד ריב (משלי ד"ו). והוא מקור מן הדגש
 ותבנה

שער קרוק הפעלים

ותבנה כל בנין פעל סמנו והיה ראוי לתורה, בצירי אלא שהתנועות משתנות, וכן מקרקר (ישעיה י"ב). בפתח ומשפטי בצירי: ואשר נכפלה בו הלמיד אמלל אני (מל"ס ו'). ואמלל כל יושב בה (אש"מ ד'). והוא בנין פעל תבנה סמנו כל הבנין ובנין פעל:

ויש שתהיה אות הרציעית נחה:

תורה מן, כי אתה מתורה* בארז (ימיה ד"ב). ואיך התורה את * הוא מזנין הפעל ועיין המוסים (ש"ס י"ב). והוא בנין פעל ותאמר קו"א. יבא"ד. סמנו כל הבנין, ויש אומרים כי כסוהו [א] ברוחו שמים שפרה (חיו"ג ד"ז). ויש אומרים כי בית ברוחו נוספת והיא לנקבה והיה משפט הפ"א להדגש, וכן מן פסחתי קשת (לש"ס ד"א). תאמר פתוח:

ואשר יכפל בהם הפ"א והלמיד כלכל וכן כרבר, וכן סבסד וכן צפצף וכן קרקר כי שרשם פיל, פיר, סיד, ציף, קיר, וכולי, והוא כלכל את הבלד (ש"ס י"ט). ובבנין פעל מענין אחר, התפקרו וכלכלו (מ"א ד'). ומכל אחד משניהם תבנה בנין פעל ופעל:

כרבר מן מכרבר בכל עו (ש"ס ו'). כרבר, כרברת וכולי: סבסד מן וסבסבתי מצרים במצרים (ישעיה י"ט). סבסד סבסבת וכולי: צפצף מן המצפצפים והמרגים (ישעיה ח').

קרקר וקרקר כל בני שות (מד"ג ד'). מקרקר קיר (ישעיה ד"ב). אבל הוא כפול הפ"א והלמיד כי שרשו קיר, וקרקר פ"א הפעל פתוחה ומשפחה בחורק אבל התנועות משתנות, וכן מקרקר קיר משפמו מקרקר בצירי:

שגשג מן, ביום נמער השגשגני (ישעיה י"ז). והוא כפול הפ"א והעיין כי שרשו שגה, וכן:

שעשע

תורה [א] ר"ל שאלח שפחה שרשו ארבע אותיות ונאלח ממנו שפחה שפריח שפריח ט' ויהיה ח"כ מלח שפחה עבר ליחיד נסתר. ופירושו שהקנה שפחה אח המים ברוחו אבל לדעת הי"א מהיה שורש שפחה שפח והיא לנקבה והיתה רחוקה הפ"א שהיא עין הסעל להדגש שפח שפחה ט' שפחה ט' כדכך בנין הכבד. לפ"ז לא נוכל לומר כ"ל ששפחה תחז על הקנה להיות ששפחה הוא לפון נקבה וע"כ

שש דקדוק הפעלים

קלה

שַׁעֲשַׁע, שַׁעֲשַׁע יוֹנֵק עַל חוֹר חַתָּן (שס י"ח). שָׂרָשׁוּ שְׁעָה וְהוּא כְּפֹל
הַפֵּאָה וְהַעִיץ, אֲשַׁעֲשַׁע, יִשַׁעֲשַׁע, תִּנְחַוּמֵךְ יִשַׁעֲשַׁעוּ נַפְשֵׁי (תל"ס
ז"ד). בִּפְתַח הַעִיץ לְרַחֵיב, וְכֵן:

הַתַּעֲתַע כְּפֹל הַפֵּאָה וְהַעִיץ כִּי שָׂרָשׁוּ הַתַּעָה, וְהֵייתִי בַעֲיָנִי כִּכְתַּעֲתַע
(רל"ח י"ז). וְהַתַּפְעַל מִמֶּנּוּ וּמִתַּעֲתַעִים בְּנִבְיָאֵי (דל"ג ל"ז).
מִשְׁפָּטוֹ מִתַּעֲתַעִים, וְכֵן:

יִפְיִיתִי מִבְּנֵי אָדָם (תל"ס מ"ה). וּפֵאָה הַפְעַל נִקְרָא בְּקִמְצַן חֲמֵף וְהוּא פִעַל
שֶׁלֹא נֹכַר שֵׁם פּוֹעֵלוֹ וְיֵשׁ שֶׁהַעִיץ שֶׁלּוֹ נָחָה וְכַפּוּלָה:

מֵאֵמָּה מֵן וּמֵאֵמָתִיהָ בְּמֵאֵמֵי הַשֶּׁמֶךְ (יטע"ה י"ד). מֵאֵמָּה, מֵאֵמָתָה,
מֵאֵמָתִי, מֵאֵמָו, מֵאֵמָתָם, מֵאֵמָנִי, מֵאֵמָה אוֹ מֵאֵמָתָה,
מֵאֵמָתָן:

הַפּוֹעֵל מֵאֵמָּה, מֵאֵמָתִים, מֵאֵמָתָה, אוֹ מֵאֵמָתָה, מֵאֵמָתוֹת:
הַפּוֹעֵל מֵמֵוָּמָּה, מֵמֵוָּמָתִים וְכוּלֵי:

הַעֲתִידִים מֵאֵמָּה וְכוּלֵי אֵמָמָה, יֵמָמָה, וְהַשֵּׁם מִמֶּנּוּ בִּרְאוֹת עֵיץ
הַפְעַל בְּמֵאֵמֵי הַשֶּׁמֶךְ (יטע"ה י"ד). וְכֵן שֶׁהַעִיץ שֶׁלּוֹ הֵיא
נִרְאִית כְּפֹלָה:

הַתַּמְהָמָה, כִּי לֹולֵי הַתַּמְהָמָה (רל"ח מ"ג). וְיִתְמַהְמַה (שס י"ט). אִם
יִתְמַהְמַה חֲבָה לוֹ (מִנְקֻק ז'). תֵּאמַר כֹּל בְּגִין הַתַּפְעַל מִמֶּנּוּ
וּבֵא וְיִתְמַהְמַה קִמְצַן הַמִּים הַאֲחֵרוֹנָה מִפְּנֵי הַשְּׁלֶשֶׁלֶת כִּי יֵשׁ לָהּ מִשְׁפָּט
הַפֶּסֶק, וְכֵן וְיִשְׁחַט וְיִקַּח (וּיִקְרָא ח'). קִמְצַן מִפְּנֵי הַשְּׁלֶשֶׁלֶת, וְיֵשׁ שְׂאוֹר
שֶׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת הַשּׁוֹרֵשׁ יִכְפַּל הַעִיץ וְהַלְמִיד:

הַפְּכֶפֶךְ דָּדךְ אִישׁ וּזר (מג"ל י"ח). וְהוּא שֵׁם תּוֹאֵר:
חֲמִרְמִר מֵן, פְּנֵי חֲמִרְמִרָה מְנִי בְכִי (ליוֹנ ו"ז). מַעֵי חֲמִרְמִרִי (לִיכָה ח').
וְהוּא נִבְנָה [א] מְנֹרֶת פְּעַל שֶׁלֹא נֹכַר שֵׁם פּוֹעֵלוֹ וְתֵאמַר כֹּל הַבְּנִין
מִמֶּנּוּ

וְעִכְסֵי חֲזַר עַל הַרוּחַ שֶׁנִּקְרָא גִיכְ בְּלֶשׁוֹן נִקְבָה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב רוּחַ גְּדוּלָה וְחֹק וְהַדּוּמִים
לֹ וְיִהְיֶה סִירוּטוֹ. רוּחוֹ שֶׁל הַקְּבִיָּה הֵיא שְׁפָרָה אִחַ הַשָּׁמַיִם וְהֵיָה אִיכְ הַבִּיָּאָה בְּרוּחוֹ
טַסְסַח:
חֲמִרְמִר [א] בְּלֶשׁר שֶׁהַחִיָּיָה פִּיָּח הַפְעַל בֵּא בְּקִיָּח אִיכְ הוּא מִכְנִין פְּעַל אֵעִים שֶׁלֹא
בֵּא דַגַּשׁ בְּמִים עֵין הַפְעַל אֲשֶׁר שֶׁנִּחְסְרָה לְהַקֵּל בְּעִבּוֹר רוּחַ לְחִיּוֹת וְחַטְטוּת
הַחִיָּיָה

שער הקדוק הפעלים

ממנו המרמר, המרמרה, המרמרהי, המרמרו, המרמהם, המרמרני,

המרמיה, המרמה, המרמהן:

איתן אתמרמר, אתמרמר וכולי:

סתחדד לבי סתחדד (תליס למ). [ב] והוא בגורת בנין הקל ומפני הכפל

שב פ"א הפעל בשו"א, ותאמר כל הבנין ממנו סתחדד,

סתחדדת וכולי:

הבינונים סתחדד, סתחדדים, סתחדדה או סתחדדת, סתחדדות ואין בו

פעול כי הוא פעל עומד:

השתידים הצווי סתחדד, סתחדרו, סתחדרי, סתחדרנה:

איתן אתחדד, יסתחדד, הסתחדד, נסתחדד, יסתחדרו, הסתחדרו, הסתחדרי

הסתחדרנה:

תמו הפעלים.

המלה הזלחה: [ב] להיותו פועל עומד לפי הוראתו ח"כ נלמד משכרל שסוף מכנין הקל:

שער דקדוק השמות. קלו

משקלי השמות משתנים לכמה פנים יש שמות בתוספות אות בתחלה או באחרונה ויש מבלי תוספת והאותיות הנמשכות סימנם האמצעי לכן אתה צריך להורותך במשקלים ואשקלם לך כלם בשקל פעל, כמו ששקלו הראשונים כל המלות בין בפעלים* בין בשמות בשקל פעל וכמו שסודם א"א ו'ל בספר הזכרון ואוסף לפרש [א"א כי יש כתיבה האותיות לך עליהם כפי אשר תשיג ידי ואלקים יהי האוספות סימנם ה'א'מ'ל'ת'י: עמי, וצריך בתחלה שאקדים לך שער התנועות טרם השמות כי התנועות הם סבות השתנות השמות, ועוד שתהי' לך בהם תועלת בכל המקרא:

שער הנקוד:

דע כי התנועות הם חמש כי לא יוכל אדם להציע אות מבלי ה' תנועות. הראשונה אה ושמה קמץ גדול, השנית אי ושמה צירי ונקראת גם כן קמץ קטן לפי שעילתה בעלת הקמץ לבוא אחריה נח ובמקומות רבי תבוא זו תחת זו, השלישית או ושמה חולם, הרביעית או [א] ושמה שורק, החמישית אי ושמה חירק, אלה הם חמש התנועות גדולות ויש להם חמש בנות בנגון ותנועתן [ב] קמנה ושפלה מהאמות והן אה ושמה פתח גדול והיא כתנועת הקמץ אלא שהיא שפלה מצנה [עיין ק"א] אי ושמה סגיל והיא כתנועת הצירי אלא שהיא שפלה מצנה ונקראת גם כן פתח קטן [ג] לפי שעילתה בעלת הפתח ובמקומות רבים תבוא זו תמורת זו, אא ושמה קמץ חפף והיא כתנועת החולם אלא שהיא שפלה מצנה אי בלא יוד והיא כתנועת החירק אלא שהיא שפלה מצנה א בלא ו' ושמה [ד] קבוץ שפתים והיא כתנועת השורק אלא שהיא שפלה מצנה: ודע כי חמש התנועות הגדולות [ה] אחריהם נח לעולם ואין באות שבציריהן לאחריהן

דע [א] ולאמו קריין אותה מלאכות: [ב] הכלל כל אחת מהתנועות הגדול' יש לה תולדה הדומה לה במנהגה ובמבטא ואין כתיבה הפרש רק שהיא נמשכת בקריאתה באריכות למען שתוכל להמשך עמה נח נסתר כמבואר להבא חבל תולדה המקראת הטובה קמנה נקראת במהירות בלי התעכב וגם הנחתה שפלה קצת מהנחת הח"י: [ג] והיא מורכבת מקמץ קטן ופתח גדול כ"כ הראש"ע: [ד] ולאמו קריין אותה שורק: [ה] ר"ל שהן נמשכות בקריאתן בלחשן שמשכה אחת מאלוהיות א"י עם כל אחת מהתנועות הגדולות ובלחשן שאבאר והאחים האלה נקראים נח נסתר. הקמץ מושכה

שער דקדוק השמות

לאחריו דגש אם לא תהי המלה מלעיל [ו] שיתקיים הנח כפז לפה,
 שפה, יפה, חרקה (פוסמיס ס'). נוזקיו (טעו' ס"ד) שפוי, שמים (ירמי'
 כ'). [ז] לכן תעמיד אותם ותרחיב קריאתם, ובראותך תנועה גדולה
 ובצדה שויא [ח] תרחיב קריאת התנועה ותניע השויא במי זכרו, שפוי,
 ירדו, ידעו, אומרים, שוטרים, סיטרא, פינחס, שובב, מובב*] אבל החמש
 הקטנות תחמף קריאתם והשויא שבצדיהם
 נח כפז אברהם, שרבים (אמאר ד'). צטרי
 (הטע כ'). נפני (יולא ח'). ואם השויא באות
 גרונית ישיתקף פתח עם השויא להאריך התנועה
 [ט] ולתרחיב על האות הגרונית כפז ושחמו

* ח"א לפיכך אחר הטועה
 גדולה לעולם (השו"א נע ורסי
 לאמרו) כי היה צריך להאזיח
 השו"א הראשון כדינו ואחר טעו'
 גדולה צריך להגיעה:

הפסח

מסבת עמה. א. ויהיה א נשמע ע"י הארכת הברחה כאלו כחב אא ואף אם
 ימלא נח נסאר אחרת זולת האלף אחר הקמן כמו אהה אליו ודומיק' מ"מ קריאת
 הקמן והברחה היא אמיד כאלו אלף כחובה אחריה. והחיריק והאזרי משכות עמהם
 יו"ד. אלף החיריק כחובה היו"ד אמיד כי חירק בלא יו"ד היא הטועה קטנה אבל
 האזרי מלאט לפעמים עם היו"ד ולפעמים בלא יו"ד ויהיה א כאלו כחב אי ביו"ד.
 החולם והמלאטט משכות עמהם וי"ו אלף החולם כחובה לפעמים היו"ו ולפעמים היא
 חסרה ואין הבדל בזה. ואלף המלאטט היא כחובה אמיד ואם היא חסרה אז בזה
 שורק מקום המלאטט: [ו] לפי דעתי טונת המחבר בזה פשוטה מאוד והיינו בעבור
 שהדגש חזק מכפלת את האות (ולבא בדיוי השו"א אבאר ענין הדגש החזק להמחיל)
 והח"ג משכת נח נסאר ואם נדבר דגש אחר ח"ג נסרך להאזיח נח נסאר ונח נראה
 (הבאה מכת הכפלת הדגש) כאלה ויקרה על ידי מהירות הלשון שתכלע האח נסאר
 פ"י קך לק לא בזה דגש אחר ח"ג אבל אם בזה עניה בח"ג ההיא ח"כ ח"י אשאר
 שתכלע האח נסאר שהרי נסרך להאריך אותה בעבור הגניח טעם שבה לכן בזה
 בלמח דגש (אם האות ההיא בל"ה צריך להדגש לסבה מן הסבות) אחרי הח"ג ההיא.
 הרי דברי המחבר מוטארים ודלא כהמדקדק רבי זלמן העגא ז"ל אשר בזה מלבו
 בענין הזה דברים בלתי נכונים ואמתיים ובהם עליהם בנינים גדולים ובלמח הכל לא
 היה ולא נברא כי הענין הוא כמו שכחתי וכבר כחבתי מזה בפסרי שפה ברורה
 ושם הארכתיו יותר: [ז] ר"ל שתקרא הגניח מלעיל כמלח למה, ימה ט' ותאריך
 נח קאת למען שלא תכלע האח כ"ל: [ח] ר"ל שתאריך התנועה ולא תחבר אליה
 האות הבאה בשו"א לקרותה לנח נראה רק תקרא השו"א אל התנועה שאחריה עד"מ
 כמלח זכרו אל תקרא זכ"ד רק תקרא זכ"ו, וזה נקרא שוא נ"ע אבל השו"א הבאה
 אחרי הטועה קטנה נקרא אל התנועה הקטנה שלפניה כמו אברהם נקרא אברהם
 וזה נקרא שו"א נח. ודברי הג"ה לר"א בחור פה אינם מוכנים לכאורה במ"ם לפיכך
 אחר ח"ג לעולם ט' ט'. ור"ל שמחבר ענין שלם ואריך לחיות לפיכך אחר ח"ג לעולם
 לא יהו שני שואין כי היה צריך להאזיח הראשון ט' ט' ל"ל: (ט) כי החיית
 בזה

הפסח (שמות י"ג). אעלה, יעלה, ופעמים תחמף גם עם אות גרונית כמו ולא תחמול ולא תבסה עליו (דברים י"ג) לא תחמוד בית רעוך (שמות ד') ופעמים תאריך ותרחיב קריאת הפתח גם בלא אות גרונית בראות המלה מלעיל אבל השו"א שבצדו יהי נח גם כן כמו זכרתי, שמרתי, זכרנו, שמרנו, שבתי וראה (קהל ט'). קמנו ונתעודד (מ"ג ד') חולתם, וכן עם אות גרונית כשהמלה מלעיל יהי השו"א שבצדו נח אם לא ישתתף פתח עם השו"א כמו שמחתתי, שמחני, שבעני, אנתנו, השו"א שבחית ובעין נח אע"פ שמאריך הפתח שעליהם, והחירק ישמור, יזכור, עברי, קברו, שברו, ועם אות גרונית [יו"ד] תאריך התנועה הקמנה וישתתף פתח עם השו"א כמו, ומכתכם שחרו בעדי (איזו ו') ופעמים גם בלא אות גרונית תאריך התנועה הקמנה וישתתף פתח עם השו"א כמו רטפש בשרו מצעד (שם נ"ג). או בבוא [יא] מאריך עם החירק כמו, ונקף סככי היער (ישעי' י'). ואע"פ שאין נקוד פתח עם השו"א אתה קורא השו"א כמו שו"א ופתח וכן בשקתות המים (לשית ל'). והיה בקרב איש (ש"ג ט"ו). פקסם שוא (ימ"ה ד"ה) וכן אם תהיה וי"ו] תחלת * [ח"א דוקא ו"ו בשוק ומאופה המלה כמו וישבה שביך (סופטים ה'). וסגור לחרת עמה שיקרא המסורתי דלתך (ישעי' ד"ו). ושתה בלב טוב יינך ימד ולא באופן אחר (?]: (קהל ט') אבל אם המלה שבראשיתה ו"ו נקשרת (ר"ל במקף) עם המלה שבצד אע"פ שהו"ו במאריך [ב] השו"א נח ולא יקרא כמו שו"א ופתח כמו ושלחתי עצי ארזים (דה"ב כ'). [ג] והסגול אלבש, אגרוף (שמות ד"ה) ועם אות גרונית תאריך אעמ"ד אעלה וישתתף סגול עם השו"א, ופעמים יליד [יד] נח אתריה כשהמלה מלעיל כמו ארץ גפן, צמר, חֲבֵרֶת, שֹׁמֵרֶת,

וזולתם

בזה מן הגרון וקשה להוציאה על כן: (יו"ד) ר"ל שנאריך אותה שלא הקרא במהירות אל החי"ת כי אז תהיה נח נראה ובאמ' נריכה להיות נעה: (יא) ר"ל מתג: (יב) עינים האלה אי אפשר להמציאם מסברא או לדמות ענין לענין בתנ"ך וז"ל שהיה מקובל להם קריאת העברי קד מזדווח שלפניהם ומה רחיה גדולה שאין ממש בהמלאת התנועה קלה שהמציא המדקדק רח"ה ז"ל הא"ל כי לדעתו שואף האלה חס הם במאריך יהיו נחין ובלא מאריך יהיו נעין כמבואר בספריו שחבר ובאמת ראוי שהקבלה היא בהסוך כז"ל ומי יגבר חילים להמציא המלואות ולבנות בנינים המאגדים אל הקבלה שקבלנו מאבותינו דוד אחר דוד והקאשיות אשר בעטורם המליח המלואה הזאת יש להם בלתי פסק תירושים מספיק' חף חס אמתו לא ידענו: (יג) ר"ל שנס הסגול בכלל התנועות הקבועות: (יד) ר"ל חף שהסגול מ"ק היא המקלחת

במהירות

שער דקדוק השמות

וּוּלְתָם, וְכֵן בַּסּוּף הַמְלָה אַחַר הַסְגוּל נח נכתב אַנְלָה, אַעֲלָה, וְכֵן כָּל אֵיתָן מִנְחֵי הַלְמַ"ד מַפְעֵלִי הֵיחָא כְּמוֹ שִׁכְתַּבְנּוּ [טו]. וְהַקְמֵץ חֲטָף, כְּמוֹ שִׁמְרָנִי, זִכְרָנִי, וּפְעָמִים מִשְׁתַּתְּפִים עִם הַקְמֵץ שׁו"א לְהוֹדִיעַ כִּי הוּא חֲטָף* [א] אֵינוֹ כֵּן רַק הוּא חֲטָף וְהוּא כְּאִשֶּׁר תִּנְקַר הָאוֹת שְׁאֲחֲרִיהַ בְּאוֹת קָמַץ וְדִיט כְּשׁו"א וְכִשְׁלֹר הַחֲטָפִין. הַתְּנוּעוֹת וְלֹא תִדְגַשׁ כְּמוֹ אֲנִי (מ"א י'). חֲלִי יבֹא"ד. (מַעֲלֵי ק"ה). צָרִי (לֹאשִׁי מ"ג). וְהַדּוּמִים לָהֶם, אֲבָל אִם תִּדְגַשׁ הָאוֹת שְׁאֲחֲרִיהַ יִנְקְרוּ הַקְמֵץ לְכַרוּ כִּי אֵין לְטַעוֹת בּוֹ כִּי בּוֹדָאִי הוּא חֲטָף אַחַר שִׁדְגַשׁ לְצַדוֹ כְּמוֹ גְּוִי נוֹדֵךְ (יִמִּיָּה ז'). רְנִי שְׁמִים (יִטְעִיָּה מ"ד). וְהַדּוּמִים לָהֶם, וְכֵן אִם הָאוֹת שְׁאֲחֲרִיהַ הִיא בְּשׁו"א נח יִנְקְרוּ קָמַץ לְכַרוּ כִּי אֵין לְטַעוֹת בּוֹ כִּי בּוֹדָאִי הוּא חֲטָף אַחַר שִׁהֲשׁו"א נח הוּא לְצַדוֹ, כִּי אֵין אַחַר הַקְמֵץ רַחֲב שׁו"א נח, כְּמוֹ קָרְבָן, קָרְשׁוֹ וְהַדּוּמִים לָהֶם לְפִיכֵךְ נִפְלוּ הַמְדַלּוּקוֹת בְּקִרְיַת כְּרָתוֹ יַעֲרָה (יִמִּיָּה מ"ו). כִּי יֵשׁ אוֹמְרִים כִּי הַשׁו"א נח וְקוֹרְאִים הַקְמֵץ חֲטָף וּמְפָרְשִׁים הַמְלָה צוּוִי כְּמוֹ חֲרָבִי מְאוֹד (שֵׁס ז'). וְיֵשׁ אוֹמְרִים כִּי הַשׁו"א נח וְקוֹרְאִים הַקְמֵץ רַחֲב וּמְפָרְשִׁים הַמְלָה עֵבֶר כְּמוֹ שִׁמְרֵי עֵדוּתוֹ (חֲלִיס כ"ט). וְהִיא הַקְרִיָּאָה הַנְּכֹנֶה, אֲבָל, בִּשְׂרַח הַקְרָבָן (יִחְקָל מ'). וְלִהְצִיב הַדְרָבָן (ש"א י"ג). כְּדִרְבּוֹנָת (קָלָל י"ג). וְיִשְׁפָּה (שִׁמּוֹ ק"א). וְיִבְרַקַת וְהֵב (יִחְקָל ק"ח). וְשִׁהְדִי בְּמִרְמִים (חִיזֵךְ י"ו) יוֹלֵם מִדְּלִיז (מִדְּנִי ק"ד). קִבְּלֵנוּ קִרְיַתְּם בְּקָמַץ רַחֲב וְלֹא שִׁמְעֵנוּ וְלֹא רֵאִינוּ בְּהֵם מְדַלּוּקוֹת אֲלֵא שְׂרָבִי יוֹנֵה כְּתָב, בִּשְׂרַח הַקְרָבָן בְּחִשְׁפּוֹת הַקּוֹף וּרְפִיּוֹת הַבִּי"ת, וְלַעוֹלָם כָּל קָמַץ עַל שְׁנֵי שׁו"אִים יִקְרָא [טז] חֲטָף כְּמוֹ יִקְתָּאֵל (מ"ג י"ד). יִקְרָעִים (יֹאשֶׁע מ"ו). יִקְמָעִים (דֵּה"א ו'). יִשְׁבְּקָשָׁה (שֵׁס ק"ה). וְהַדּוּמִים לָהֶם, וְהַקְבּוּץ שְׁלֹחַן, קָרְבָן (מַמִּיָּה י"ג). וְהַדּוּמִים לָהֶם, וְאִם יִשְׁתַּתֵּף פִּתַח עִם הַשׁו"א תֵּאֲרִיךְ קִרְיַת הַקְבּוּץ כְּמוֹ רַשְׁפֶּשׂ בִּשְׂרוֹ מְנוּעַר (חִיזֵךְ ל"ג). וְאִם תִּהְיֶה בְּצַד הַתְּנוּעָה הַגְּדוּלָה תְּנוּעָה אַחֲרַת קִמְצָה

או

בְּמַהֲיֻרוֹת מִבְּלֵי הַמַּשְׁכַּח נח נִסְתַּר מ"מ אִם בָּלָה נִגְיַח מַעַם בָּלוֹת הֵיחָא לֹא גַם הַח"ק נִלְכַּח בָּלוֹסֵן שְׁמֹשְׁכַח עִמָּה נח נִסְתַּר. וְכֵן הַדִּין כָּל הַח"ק: [טז] ר"ל שֵׁס הִיא ח"ק וְטִרְחָה הִיא כְּלוּמָה קָמַץ גְּדוֹל אֲמֹנֶס הַכְּרַחַה הִיא בְּעִנִּין אַחַר שֶׁהַקְמֵץ גְּדוֹל נִקְרָא מִן הַגְּרוֹן וְהַח"ק מִן הַשֶּׁפֶה וְעַד יֵם הַכְּדֵל בִּינֵיהֶם שֶׁהַקְמֵץ גְּדוֹל נִלְכַּח בְּקִרְיַתָּה לְהִיוֹתָה מ"ג חֲלָה נִקְרָאֵת בְּמַהֲיֻרוֹת לְהִיוֹתָה ח"ק: [טז] ר"ל לֹאשִׁי הַקְמֵץ הִיא קָמַץ חֲטָף וְהַשֶּׁס מַשּׁוֹם שֶׁהַשׁו"א שְׁאֲחֲרִיהַ הִיא שׁו"א נח (כִּי לֹא יֵהִי שׁו"א נח בָּלָה מְנוּעָה אַחֲרִיהַ

או גדולה ובאות אשר לצדה טעם [יו] אתה מטפיל התנועה חדאשונה
 אע"פ שהיא גדולה כמו זכרתי לך (ירמי' א') הנה הטעם בכ"ף והיא תנועה
 קטנה ואע"פ כן תעמידנה מפני הטעם שבה, ולפי שתעמידנה תשפיל
 קריאת הוי"ן אע"פ שהיא קטנה, אבל אם יתי' הטעם רחוק לה ולא יהי'
 באות שבצדה אתה מעמיד האות הקטנה כמשפטה ותשפיל האות שבצדה
 אם היא בתנועה קטנה כמשפטה כמו ושמרת כל תקיו (שמו' ט"ז) והלכת
 (דנני' ד"ח) וכן הצירי מרשית השנה (שם י"ח) מראשו ועד רגליו (ויקנ'
 י"ב) לפי שהטעם בשי"ן שהוא רחוק מתנועת ה"ם תעמיד תנועת ה"ם
 כמשפט, אבל הצירי שכריש או החולם תשפילנו אע"פ שהיא ת"ג מפני
 הטעם שבצדה, אבל כשהטעם ברי"ט אתה מטפיל קריאת ח"ם, כמו
 מראש ועד סוף (קלח ג'). וכן החולם, והתיצבו בכובעים (ירמי' מ"ו).
 אסירים בכושרות (תל"י ס"ח) הועבה היא (לש"י מ"ג) נזרה את הברמי
 (שיר א'). לפי שהטעם רחוק מן החולם תעמיד האות החלומה כמשפט,
 אבל כשהטעם באות שבצדה תשפילנה כמו, תגור בזערה (הושע ז').
 שהטעם בעי"ן וכן או"ב, שומר, וכן החירק ביו"ד שירה, חידה, חודה
 חידתך (שופ' י"ד) אתה מטפיל קריאת החירק לפי שהטעם באות שבצדה
 אבל שירתי, חידתי, שהטעם בתי"ו רחוק מצדה אתה מאריך החירק,
 כמשפט, וכן השורק בו"ו שדש מאות שועלים (שופטים ע"ו) לפי שהטעם
 בלמ"ד שהוא רחוק מצדה תעמיד השורק, וכשתאמר שועל, עיגב שהטעם
 קרוב לה תשפיל קריאת השורק, וכן מטפיל החירק והשורק אע"פ שחסרו
 ו"ו יו"ד פעמים [יה] כמו שועלים (שיר ג'). לספתי (שם א'). ועגבי לקול
 לקל בוכים (איוב ל'). והדומים להם אחר שמקומם ו"ו או יו"ד תאריך
 קריאתם כמו עם הו"ו ועם היו"ד, והתנועה הקטנה אף על פי שמשפטה
 [יש] להרצף אם תבוא על אות גרנית תעמידנה אם לא יהי' הטעם באות

גרון

לחריה משא"כ זאת שבאה לחריה שו"ח) ולאחר ח"ג לא תבוא שוא נח ואל"כ ע"כ הקמן
 הזאה תנועה קטנה היא: [יו] ר"ל שתקרא לזאה האנועה במהירות קצת ומהיה ראפיה
 אל לזאה האנועה שבאה הגנינה טעם זה: [יה] כי היה רלוי שועלים בו"ו ועמה
 אף שנחשבה הו"ו מ"מ נקרא בחריכות כאלו הו"ו קיימת: [יש] ר"ל לקראה במהירות
 מ"מ אם תבוא ע' תעמידנה. ר"ל תאריך זה. והטעם מטום החכמה לזח הארון
 כי לולי זאת לא היה נשמע הכרח האזח גרון כרלוי ומטעם זה אם באה נגידה טעם

באות

18*

שער דקרוק השמית

גרון כמו החללותי תת לפגך (דגריס נ') אתה מעמיד ההיא אע"פ שהוא בפתח מפני החית שהיא גרונית וכן החתוף כיום מדין (שעיה ט') והחפאת, הענן, האמור בית יעקב (מיכה נ'). והדומים להם:

שער השוא:

דע כי השוא איננה תנועה אך היא משרתת התנועות על שליטה דרכים, הראשון כשתהיה על אות א"ה ה"ע תטה קריאת השוא לקריאת אותה האות, אם קמוצה תטה לקריאת קמין ואם פתוחה תטה לקריאת פתח*] כמו יאבד הון (משלי ד"ט). ואם צירי כמו באר, שאת,

שאר תאנה, קריאת השוא נוטה לצירי, ואם שורק כמו קחי, דעי, קריאת השוא נוטה לשורק מפני החית או העיץ שהוא שרוקה, ואם חירק כמו קחי רחים (שעיה מ"ז). סחי ומאוס (איכה ג'). יהי אור (לשבת ח'). קריאת השוא נוטה לחירק, ואם הולם כמו לעולם, שאול, בעור, פעור, קריאת השוא נוטה לחולם, וכן על קמץ חטף כמו ומגער-בך (שעיה נ"ד). קריאת הגימל נוטה לקמץ חטף מפני העיץ, ויש ספרים מדויקים שהגימל נקודה בקמץ חטף, ואם עם השוא געיא תקרא השוא בהרבה [א] כקריאת

*] כן כהנו כל המדקדקים הראשונים ואינו נראה רק בהסמך שוא נע על לחיות א"ה ידמה כאלו אוח א"ה אינו לגמרי ואוח השואית ממוקד' בתנועת האוח הגשמת כמו יהושע כמו יושיע, וע"כ השמיטו לפעמים אוח א"ה אחרי שוא נע. וכן לפני יו"ד ידמה כאלו היו"ד אינו ובלחמת השוא ריק מכל תנועה. כי אלו היחה נטינו לפתח לא האזכרו לנקד אוח גרונית בה"ס כי בלאו הכי נטינו לפתח, והדגריס ארוכים.

יבא"ר.

האות שבצדה לפי שהגעיא מאריך קריאתה כמו, צדקתך בחדרי אל (מל"ט ל"ו). שאי זברה ותנו תוף (ש"ס פ"ח). תחי נפשי (תל"י ק"ט). קרבם בתיש לעולם (ש"ס מ"ט). וזולתם:

השני כשתהיה שוא על היו"ד תטה קריאתה לעולם לחירק ואע"פ שאין היו"ד בחירק אלא באחת התנועות כמו וידעו ביעקב ולא יחל (מיכה ה'), לעולם קריאת השוא נוטה לחירק, ואם הגעיא עמה תקרא חירק

בלוח גרון שחז שמע הנרחה היטב מכח הג"ע או בלחמת דין זה אינו:
דע [א] ר"ל שנקראת כחננועה הכמוכה לה ממש:

ודע

חירק בהרחבה כמו ביד משה ואהרן (תלים ע"ז). וידעו כי אלקים מטל
ביעקב (שס ל"ט). ואם ישתתף עם השו"א סגול או פתח לא תפח
קריאתה לחירק אלא לסגול או לפתח כמו היה, היו, היי, היי:

השלישי כשתהיה השו"א על שאר האותיות ויהיו טנועות באיוו הנועה
מן התנועות לעולם קריאת השו"א נוטה לפתח כמו פרכה,
קללה, רשעים, שמנים, גברים, ישנים, גלילים, לעולם קריאת השו"א
נוטה לפתח, ואם הגעיא עמה תקרא פתח בהרחבה כמו במקהלות
ברכו אלקים (תלים ס"ח). וולתו:

ודע כי כאשר יהיו שני שוואי"ן כאחד באמצע המלה או בסופה הראשון
נח והשני נע. באמצע המלה כמו ישמעו, ילמדו, ישמדו, ובסוף
המלה אם רבקה אל אשר בצדה תגיע השו"א השני [א] ותקראנו בקריאת
ראשית המלה אשר בצדה כמו ויבך עליו (ראש' ל'). וישב ישמעאל
(יחמ' מ"א). אל תוסף על דבריו (תלי' ל'). עד לא שמת אלה על לבך
(שפיה מ"ז). אל ישם אל דרכיה לבך (תלי' ז'). אבל אם ראשית המלה
שבצדה שו"א והגה הם ג' שוואי"ן הב' שבסוף המלה הם נחים כמו
יפת אלקים (ראשית ט'). וכן כאשר הם השני השואי"ן במלת ההפסק
הם נחים כמו, ויפל על צוארו ויבך (שס מ"ז). ויש שקוראים כל שני
שוואי"ן בסוף המלה נחים גם הראשונים שזכרנו, וכן נמצא בספרים
מדויקים ויפת בפתר לבו (אונ' ל"א). [ב] בית בסתר דנושה, וכן וילדת
בן (שופטים י"ג). בית בן דנושה, וכן וישב | מפני שבי (מדנר ד"ח)
בפסיק, וא"כ אינו נקשר ויפת עם בפתר ולא ילדת עם בן, ולא וישב
עם מפני אלא נקרא בעצמו ויפת בשני השואים נחים וכן וילדת וכן
וישב כמו יפת שאם היו נקשרים ויפת, וילדת היו בית בפתר ובית

בן

ודע [א] ר"ל חסמכה אל התנועה שבראש המלה שאחריו כמו ויבך עליו נקרא כאלו
פתח ויב - דעליו וכן כלם כי הכלל הוא כל שו"א נע זריכה שתסמוך על התנועה
שאחריה: [ב] ואלו היה השו"א שו"א נע לא היה דגש בבית כי הדגש קל אינה בזה
רק בחמלת המלה או באמצע אחר שו"א נח אבל זולת מקומות האלה לא נמלא דגש
קל. ועמה אבאר לך ג"כ ענין הדגש חזק והייעו כאשר ראוין לבוא שני יאחזיות
דומות באמצע המלה השמיטו לפעמים אחת מן הדומות ונקדו מקודה בלוח השאל
ונקודה האחת יורה על הבטל וקראוהו דגש חזק ונקרא האחת האלף כפול כאלו תהיה

האלף

שער דקדוק השמות

בן רפים כמו שיתבאר זכן וישב | מפני שיש פסק בין וישב ובין מפני
ואם היה נקשר לא היה בו פסק אם כן אינם נקשרים כלם שהם בסוף
המלה, וכשהיו שני שוואין באמצע המלה ויהיה השווא השני [ג] תחת אות
בג"ד כפ"ת השנית נעה ודגושה דגש קל כמו בשבהף, ישברו, יכתבו,
ונמצאו שנים רפים והם יקתאל (מ"ז י"ד). יקדעם (יאשע כ"ז). ואולי
מפני א"ח הע' נרפו, והאות שבסוף המלה שאין תחתיה אחת מהתנועות
ואינה מאותיות אהו"י תקרא בשו"א והוא נח נראה ולא נהגו לנקד תחת
חאות שו"א כי אין דרך לטעות כמו אמר, אבל, ויאמר, וישמר וכל
הדומים להם כי אין תחת הרי"ש והלמ"ד שו"א ולא הוצרכו לנקד שו"א
כי אין דרך לטעות שתקרא האות ההיא באחת התנועות שאם כן היתה
אות נחה אחריה כתובה, אבל כ"ף כנוי הנקבה כמו ידך, רגלך, עינך,
אזנך ינקרו בשו"א כי יש דרך לטעות בו שתקרא קמץ אע"פ שאין אות
נחה כתובה אחריה לפיכך נקרו הכ"ף סימן הנקבה בשו"א לעולם, ולפי
שהדגילו בנקיחת זאת הכ"ף נקרו ג"כ הכ"ף השרשית באחרית המלה
לעולם כמו שפקד, חשף, דרך, הנה הכ"ף בהם כמו ריש אמר ולמד
אבל, ולא נקרו הרי"ש והלמ"ד ונקרו הכ"ף וכן כל אות בג"ד כפ"ת
הדגושה אשר בסוף המלה נקודה גם כן שו"א בין שתהיה האות ההיא
שרשית או משמשת כמו ויפת, וישב, ויבך, וירד, זכרת, שמרת,
וגם כן זולתי בג"ד כפ"ת כמו, אל ישט (מסלי ו'). ועשו כן מפני שהאות
עלפניה נקודה בשו"א והיא נח נראה, גם כן נקרו כמו כן האות הזאת
שהיא נח נראה שו"א, ויחד יתרו (שמה יח). היתה ראויה ג"כ הדצ"ת
שו"א לולי כובר הקריאה ומפני זה נקרו הדל"ת שו"א, אבל כשתהיה
האות רפה לא ינקרו אותה שו"א בין שתהיה שרשית או משמשת לפי
שאין לפניה נח נראה כמו עשית, בנית, ועשית, וקראת, וחטאת,
זולתי הכ"ף כמו שזכרנו, והיא הנעה בסוף המלה לא ינקודה בשו"א

אבל

האות שלא נכתבה מנוקדה בשו"א נח ושמו המיד ח"ק לפני האות האזל (או ח"ג עם
נ"ס כנ"ל) ויהיה סב"ו"ת כאלו כחוכ סב"ו"ת. וכן כלס. ויחד דיני הדגש האזל
יחבצו יחצו לחצו במקומות אשר הביאם המחבר: [ג] כי דגש קל אינה בזה רק
באזחיות בג"ד כפ"ת ובמקומות שנלחצי לעיל:

וישד

==

אבל שמו תחתיה נקודה אחת תקרא מפיך שמציאה מן ההסתר ומראה אותה שהיא תהיה שרשית כמו נִכְּחָה (ליונן ד'כ). כִּמְחָה (חלום ט"ז). או משמשת כמו יִדְּחָה, רִגְלָה:

וְעוֹרֵד דַּע לָךְ כִּי כָל שׁוֹיָא נַע וּסְמִיךְ לָהּ אֶחָת מֵאוֹתוֹת בְּגִיד כַּפֹּת הָאוֹת הָיָא אֲשֶׁר הוּא מִבְּגִיד כַּפֹּת תְּרַפָּה כְּגוֹן בְּבִיתְךָ, בְּבַעַד, בְּגִידוֹ, כְּכַרְכְּמִישׁ (יִשְׁעִיה י'). בְּכָל כְּפָרְעָה, בְּתַמְרָה, וּזְלָתִי מֵלֵת שְׁתִּים, שְׁתִּי, לְפִיכֶךָ קוֹרָא בֶן אֲשֶׁר בְּרֵאשׁ הַמְּלָה. אֲלֵיךָ קוֹדֶמֶת. כִּי שְׁתִּיהָ הַשִּׁיץ נָחָה וְהִיא אוֹת גְּרוֹנִית גְּבוּבָה כִּי כֵן קוֹרְאִים אוֹתָהּ לְפִי שְׁאוּנָה נִכְתָּבֶת, וְכֵן קוֹרְאִים אֲנָשִׁי מוֹרַח גַּם כֵּן אֲשִׁתִּים, אֲשִׁתִּי, וּמְלֹת מְשִׁתִּי עֵינִי מִפְּלִשְׁתִּים (שׁוֹפְטִים י'). בָּאָה עַל נִכּוֹן שְׁדִתִּיו רִפָּה, וּמְלֵת מְשִׁתִּים עֲשָׂרָה רְבוּא (יוֹנָה ד'). הַמִּים בְּמֵאֲרִיךְ. וְהַשִּׁיץ נָחָה בַּעֲבוּר דָּגֵשׁ הַתִּיז, וְכֵן בְּשִׁתִּי מְלֹת וּמְקִיף בִּינִידָם כְּמוֹ מֵה־שְׁתִּי שְׁבִלֵי הַזֵּיתִים (זַמְנִיה ד'). וְהַשִּׁיץ נָחָה בְּהַסְמֵךְ עֲלֶיהָ מֵה וּנְקָרָאוּ שְׁתֵּי מְלֹת כְּמֵלָה אֶחָת וְשִׁיץ שְׁתֵּי נָחָה, וְכֵן בְּשֵׁאר הָאוֹתוֹת כְּפִי חוֹקְתָם וְכְפִי קְלוֹתָם כְּמוֹ לְפָה קְרִיאַת הַלְמִיד חוֹקָה, וְלִמָּה קְרִיאַת הַלְמִיד קְלָה מִפְּנֵי שׁוֹיָא דָּגֵשׁ אֲשֶׁר עֲלֶיהָ, שָׁאֵל שָׁאֵל הָאִישׁ (רַאשִׁית מ"ג). קְרִיאַת הַשִּׁיץ חוֹקָה וְשָׁאֵל לוֹ (דְּנִי ד'ז) קְרִיאַת הַשִּׁיץ קְלָה, נִפְלֹו פְּנִיךָ (רַאשִׁית ד'). קְרִיאַת הַגּוֹץ חוֹקָה, וְנִפְלֹו וְלֹא יִקְוֹב עוֹד (עֲמוּס ח'). קְרִיאַת הַגּוֹץ קְלָה וְכֵן שָׁאֵר הָאוֹתוֹת עַל זֶו הַדָּרַךְ זְלָתִי הַיּוֹד שְׁהִיא קְלָה לְעוֹלָם * [א] זְלָתִי אִם תִּדְּגֵשׁ [ב] וְאִם הַשׁוֹיָא * וְלִי לְהַסֵּךְ. כִּי לֹא לִפְנֵי נָח וְאַחֲרֶיהָ אֶחָת מֵאוֹתוֹת בְּגִיד כַּפֹּת לֹא שׁוֹיָא נַע לֹא יִשְׁמַע כְּמַעַס כָּלל תְּהִיָּה הָאוֹת רִפָּה וּזְלָתִי מֵלִין מְעוֹטִים כְּמוֹ כְּמִשׁ לְעִיל וְלֹא יִחַן לְאַחַר עֲבָדִי, עֲבָדֵיהֶם, מַלְכֵי, מַלְכֵיהֶם, מַלְכוֹת עֲלִיו כִּי קְרִיאַתָּה קְלָה. יבא ר.

ויש

ועוד [א] ר"ל אם חנוה דגש ביו"ד אז נקראה חוקה וכלל דגש היא לעולם קלה אבל שאר האותיות הם לעולם חוקים כהחלפת התיבה אף בלא דגש. אמנם אותיות בג"ד כש"ם באים לעולם דגושים כהחלפת התיבה (חון אם יקדשו לפניהם ח"א"י) ואחר נח נראה בהמשך התיבה. מזה ראינו שלדעת המחבר דין דגש ורפה אינו מהג רק באותיות בג"ד כש"ם כי שאר האותיות אף בלא דגש נקראים חוקים וכבר כסבתי מזה לעיל בשער דקדוק הסגלים ודלא כהמדקדק ח"ה ז"ל שכתב בשם המחבר שכל האותיות מהג דין דגש ורפה ע"ג במסריו: [ב] ר"ל אמר ח"ק. גם מזה ראוי שהמחבר

שער דקדוק השמות

ויש שקוראים אותם דגש והוא הגבון, וכן נמצא במקצת ספרים ספרדים, ויש מהם עפ"י המסורת רפים ודגושים*] כמו בְּרִפִּי, בְּרִכּוּי, בְּרִפְתֵּם, [•] ואולי רק מסנה סגרים כל לישנא דגושים בר משנים רפים, כרעו הסגדיים שזכר ודו"ק. עד ברכיהם (שוסמיס ז'). הוא ברך על ברכניה יבאר. (דניאל י'). וכן רשפי אש (שיר ה'). דגש, רשפי קשת (חלים ע"ז). רפה, וכן המקור כשיכנסו עליו אות השמש וישוב השו"א נח תהיה האות השנית דגושה לסגור, לשבור, לקבור, לחפור והדומים להם, לצבוא על הר ציון ועל גבעתה (טעיה ל"א). המסורת עליו לית כוותיה דגש וכל השאר רפין, לסבוב את ארץ אדום (מדנר י"א). במחזורה רבה רפה ולטבריא דגש:

שער לבאר המקומות אשר נקבו בשמות:

דע ישבילך האלקים כי השמות הם שנים חלקים יש מהם שם שהוא נגזר מן הפועל מצנו כמו ראיבן, שמעון, זבובן שהוא שם נגזר [א] מן הפועל, חכם, רשע, צדיק, חרב, שלג, והדומים להם נגזר [ב] הפועל מן השם:

ויש שם שהוא שם דבר ואיננו נגזר מצנו כמו איש, אשה, אבן, גפן, סיס, פחד, חמור, גמל, שור, עץ, בחול, והדומים להם, ויש מהשמות האלה והדומים להם סבונים בלשון זכר, ויש בלשון נקבה כמו שיתבאר כל אחד במקומו בחלק הענין בעזרת האל, ויש שרצו בו זכר ונקבה ולא אמרו כי אם הזכר לבדו או הנקבה לבד כמו, את הגמל את החזיר את השפן, וכן הנקבה, ואת הארנבת (ויקרא י"א) כל צפור טהורה (דברי י"ד) ואין ספק כי בזכר הזכר הוא הדין לנקבה, ובזכר הנקבה הוא הדין לזכר ורבי יונה כתב כי הלשון בעצמו לזכר ולנקבה אחד כי יאמר לזכר גמל ויאמר לנקבה גמל וכן חזיר ושפן, ויאמר ארנבת לנקבה וארנבת לזכר, חזר לנקבה וחזר לזכר יונה לנקבה ויונה לזכר וראייתו נמללים מיניקות ראשית

שהמחבר חין לו חלק בהמלחם האנושה קלה שהמליח החז"ה הא"ל כי לדעת פרו"ה השואין האלה הם נעים:

דע [א] מן ראה ה' ט' שמע ה' ט' [ב] ונאמר חכמה רשעה ודומיהם:

פ"ל

(ראשי' ל"ב) ולפי דעתי פי לא יאמר גמל חזיר שפן כי אם על הזכר ובאמרו על הזכר הוא הדין על הנקבה כי ספור הדברים יבוא ברוב על הזכר כי הוא עיקר הבריאה. ובספור על הנקבה והוא הדין על הזכר הוא מעט כמו ספור ארנבת וצפור ויונה והי' זה מפני [ג] הבחירה בהם מהזכרים יותר ודבר הכתוב על ההוה ועל התגיל אצל בני אדם כמו, ואת בת היענה (ויקרא יא). הוא הדין לאם ולזכר אלא שאין דרך בני אדם לאכול מהם כי אם הנקבה בעודה קטנה, וכן, לא תכשל גדי בחלב אמו (שמות ל"ג). הוא הדין לעז לאיל ולשור אלא שאין דרך לאכול ממין הבשר עם החלב כי אם הקטן, וכן מבשפה לא תחיה (שם ל"ג). הוא הדין לכבשף אלא שמעשה הכשפים נמצא בנשים ברוב, ומה שאמר ארנבת אומרים, כי הזכר לא תראה זכרתו [והזכרים ידעו נקבות, ומה שאמר שתי תורים (ויקרא י"ג). ונאמר ברוב ענין הקרבן הספור * א"ל ויש אומרים כי הוא על הנקבות להודיע, כי גם הנקבות כשרות כונע ונרנע; לא כמו בבהמה שנבחרו הזכרים כמו שאמרו רז"ל תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות, והנה זכרו במשנה חזירה באמרם לא היתה פרה וחזירה יוצאה מאלכסנדריא של מצרים שלא היו נוטלים האם שלה וכן אמרו גמלה באמרם אחד גמל תגולד מן הגמלה ואחר גמל תגולד מן הפרה [ד] ובאמרו הקבוץ יבוא בלשון זכרים כמו גמלים מיניקות (ראשי' ל"ג). וכן, ותצאנה שהים דבים מן היער (מ"ג נ'). כמו מן אשה נשים ומן גמלה גמלים, גם נזכרה הנקבה בלא היא בדבר שאין לשעות בו בין זכר לנקבה כמו ופרה ודוב הראינה (ישעיה' י"א) שהרי אמרו ידבצו ילדיהן וכן זכרו בתלמוד צפור בלשון נקבה ואמרו צפורת כרמים, ומה שאמר במקרא צפור מהורה (דברים י"ד). צפור הוא שם כלל לכל העופות כמו שאמר גם כן, ואת הצפור לא בטר (ראשי' י"ג). וכלל בו התור והגמל, אמר צפור שמים ודגו הים (מ"ג ח'). וכלל בו כל העופות, ומה שאמר כל צפור מהורה, לפי רגילות בני אדם אצל הנקבות מהזכרים, או נדגו בכלל בלשון נקבה כמו שנדגו לזכור [ה] כלל הדברים בלשון נקבה כמו זאת

[ג] ר"ל בכללה המינים הנקבות מונחרים ומוניס יזהר מן הזכרים: [ד] ר"ל ולא אמר נמלוח מיניקות שהם דבות ודומיהם: [ה] ר"ל המין זכר ככל מקום שזכר המזכר כלל

שער דקדוק השמות

זאת החיה (ויקרא י"ח). זאת הבהמה (דברים יד). וכן בשאר זכר עניניו
כמו עדה מלחמה מערכה, ותדומים להם, אבל בודאי יאמר שמות לנקבה
שם בלא היא בהיות לזכר שם בלשון אחד כמו שקראו לכבשה רחל ואמרו
וברחל לפני גווייה נאלמה (ישעי' לג). רחלים מאתים (רחשית לג) וכן עז
בת שנתה (מדבר ע"ו) עזים מאתים (רחשית לג). ונאמר על הזכרים אלים
כבשים, הישנים, ואמרו בתלמוד צבי הבא על התיישה, אמרו מן תיש
תיישה אע"פ שיספיק להם בעז כמו שנאמר במקרא כבשה מן כבש אף
ע"פ שיספיק ברחל. ומה שאמר, ותעל הצפרדע (שמות ח') וצפרדע ותשחיתם
(תלים ע"ח). הוא שם כלל ור"ל עדת הצפרדעים, כמו ותהי ישראל, כמו
שכתבו וכן ותהי הכנס (שמות ח'):

ויש בשמות יאמר בלשון אחד לזכר ובלשון אחד לנקבה כמו שנאמר לזכר
אדון ולנקבה גבירה או גברת, ונאמר גם כן לזכר, היה גביר לאחך
(רחשית כ"ז). גבר לא יצלה בימיו (ירמי' לג). אבל לא נאמר אדונה לנקבה
ונאמר עבר לזכר ושפחה או אמה לנקבה ולא יאמר מלשון עבר לנקבה
ולא מלשון שפחה או אמה לזכר ונאמר חמיר לזכר ואתון לנקבה ופעמים
השם [ו] הנופל על האחד יפול על רבים והוא שם כלל כמו, ויחי לי שור
וחמיר (רחשית לג). מאה איש ומ"ג י'. סוס פרעה (שמות ט'). אלף גפן
(ישעי' ז') והוא בעצמו שם פרט איש אחד (מדבר י"ג) ורוכב הסוס (עמוס
ג'). שוחט השור (ישעי' ס"ו). ודנה גפן לפני (רחשית מ'):

ויש שם שהוא [א] כלל גבוה כמו חי כל הנמצאים תחת שלשה כללים
גבוהים [ב] חי צומח ודומם, ותחתיהם כללים שפלים מהם ותחתיהם

פרטים

כלל הדברים או שם הכלל רצה לומר בזה שם המין: [ו] ר"ל שנקרא שם המין ושם
הסרע בשם אחד כמו השם שור שנקרא המין שור ונקרא בהמה אחת שור וכן כלם:
ויש [א] ר"ל שכולל בשם זה חייה כללים או כמה כללים אחרים כמו שמנחם המזכיר
ואלך שהשם חי טלל כל המינים שיש בהן חיות הרי שכל מין ומין הוא כלל בפ"ע
להיותו טלל כל הסרטים מן המין ההוא והשם חי טלל כל אלה הכללים לכן נקרא
כלל גבוה וכן טלל לקרוא לשם בהמה כלל גבוה להיותו כולל כל מיני בהמה שור
וחמיר סוס ושור אשר כל אחד מאלה טלל אח פרטי אישי המין ההוא ובהמה נקראה
כלל גבוה בערך הכללים שתחתיו אמנם נקרא כלל שכל בערך החי שכולל יותר ממנו
וכעני האגיון קראו לכלל גבוה סוג והוא לדעתי מן כסדר היו לסינים שמתוכם
ושטרם מענינים הרבה: [ב] דומם הם מיני האבנים וכל מה שאין לו כח האחימה
וטמא

פרטים, הגה חי הוא כלל לכל החיים העליונים והתחתונים והם המלאכים והגלגלים אדם ובהמה עוף ודג ורמש, ותחתיהם כללים שפלים מהם ותחתיהם פרטים, וכן צומח הוא כלל לכל עשב ולכל עץ ותחתיהן כללים שפלים מהם ותחתיהם פרטים, וכן דומם כלל לאבנים ולמתכות ולעפר ותחתיהם כללים שפלים מהם ותחתיהם פרטים:

ויש שמות שהם כלל על לשון יחיד לעולם כמו מיני המתכות ברזל ונחושת וברזל ועופרת כסף וזהב לפי שהם שם המין [א] ואין תחת המין אישים, אבל אבן ועץ אע"פ שהם שם המין יש תחת המין אישים כי האבן יתחלק המין לאישים רבים כמו, אבני שוהם (שמות כ"ה). לאבני אקדח (ישעי' ל"ד). אבני פיף (ד"הא ק"ע) והדומים להם שלא יכללם גדר אחד אלא שם אבן לבד ובאישיהם גם כן נפרדים, וכן עץ יש תחת המין אישים רבים ואין עץ זה כמו זה, אבל המתכות כל אחד במינו הוא דבר אחד לא יפרד כי כל כסף אחד וכל זהב אחד וכל ברזל אחד וכל נחשת אחד וכל עופרת אחד וכל ברזל אחד אף על פי שיש בהם זה טוב מזה גדר אחד. יכללם הכסף לכסף והזהב לזהב וכן השאר, וכאשר ישתנו לחשיבות יתארו אותם לאותה המעלה כמו, נחשת קלל (יחזקאל ח'). נחשת מצהב (עזרא ח'). ברזל עשיות (יחזקאל כ"ז). זהב סגור (מ"א ו'). אבל אין להם אישים אלא בכלים ואז יכנו אותם הכלים בשם ויסמכו אותם אל אתת מהם כמו קערות כסף, פפות זהב (מדנר ז'). והדומים להם, וכן מטבעות שיעשו מכסף וזהב הם אישיהם על צד אחד מפני השתנות הצורות, ומפני זה שאינם אלא על צד אחד לא נמצאו במקרא מקובצים רק בלשון יחיד כמו, חמשים כסף (דנריס כ"ב). עשרה כסף (ס"ב י"ח). מאה כסף (דנריס ק"ב) עשרה זהב (מדנר ז'). אבל לא נמצאו במקרא בשום מקום אחד ממיני המתכות מקובץ, ומה שאמר, ואסירה כל * הוא הקטן לכל מיני בדיליף [ישעי' ח']. לפי שהוא משל על מחכות האנדלים מן הכסף בעת רשעי ישראל, ומה שאמר, את צדורות בספיהם ההכה. יבא"ר.

ורחשיב

ועומח הוא כל מה שיש לו כח הצמיחה ואין לו נפש החיות וחי הוא מה שיש לו נפש החיות וגם האדם בכללן רק שיש לאדם נפש המשכלת נוסף על הרוח החיוני: ויש [א] ר"ל שצמינים האלה לא נמצאו פרטים משונים זה מזה כמו בשאר מינים כאשר מנאר המחבר והולך:

וגם

[ג] אך הוא יש כמו חבמה, שכל, כה, חיים, גבירה והדומים להם והחלק השלישי שם ללא יש [ד] כמו חשך, חלישות, צות, כסילות, פּרין, שבר, אלה השמות והדומים להם אין להם לא גוף ולא התגשה ואינם בריאה. ואין חיים וצות, אור וחשך, שכל וסבל, דבר והפכו כמו כר ומחוק זה יש וזה יש זה בריאה וזה בריאה אבל צות וחיים הכרת החיים הוא הצות והכרת האור הוא החשך:

ועתה אבארם קד על מחלוקותם איש על דגרו באותות לבית אבותם:

פעל, דבר, זכר, אבק, קמן, חכם, עטן, ענן, עתר, גמל, שפן, סדר, רעב, זהב, זקן, ולד, בנף, והדומים להם כלם קמוצים, והאיש משה ענו (מדנר י"ב). כזה המשקל והגז' תמורת היא למד הפעל, ויש שמות שמצאנו המתובר מן ולא מצאנו הנפרד מהם ונגזור עליהם אל הקרוב והישר למשקלם, חדשים לבקרים (איכה ג'). נאמר כי אם היה מתובר מן בקר היה אומר בקרים בחטף קמין*] כמו מן חדש חדשים, ומן קדש, קדשים, לכך נאמר כי הנפרד מצנו בקר, וכן בפריים עם נרדים (שיר ה'). אם היה, מאשכל הפקר היה אומר בפריים בחטף קמין, וכן, אריתי מורי עם בשמי (שיר ה'). אלו היה מתובר מן בשם, היה אומר בשמי בחטף, ואלו היה מתובר מן בשם היה אומר בשמי בפתח או בחירק כמו מן גפן גפני ומן שבר שברי לכך נאמר כי הנפרד מצנו בשם וכן ובחדר משכבך (שמות ח'). המוכרת מצנו חדר כי חדר אינו משתנה בסמיכות כמו גפן ארץ שלא ישתנו, וכן, וסעד דלתך

רוחיים כמו הגשמה והשכלים הגדלים שאינם מושגים לאדם בלאהד החושים רק נשיגם בשכל שהם נמלאים וזה שכתב המחבר ולא הרגשה ר"ל שלא נשיגם בלאהד החושים: [ג] ר"ל מהם מושגים בשכל שהם יש (ר"ל שהם נמלאים) כמו חכמה שכל ט' שג"כ אינן מושגים בחוש רק בשכליתו נדע שהם נמלאים כמו שנבארתי לעיל: [ד] ר"ל שאין דבר נכרח האקרא חשך חלישות ט' רק על ידי חשיכה האור שאר ממילא חשך וע"י חשיכה הגבורה שאר ממילא חלש וכן כלם:

ר"ל

שער דקדוק השמות

הַלְתָּהּ (ישעיה ק"ז). הגפרד כמנו דלת כי מן דלת יאמר דלתהּ כמי ויקב
 חזר בדלתהּ (מ"ג י"ג). וכן הבל הבלים (קהלמ ז'). נגזר מן הבל * כי
 הבל לא ישתנה בסמיכות ויש אומרים כי
 השמות כמו שהם אבל בסמיכות ישתנו פעם
 יסבמו כך ופעם יכבבו כך, וזה המשקל בסמיכות
 פ"א הפעל. בשו"א ועין הפעל בפתח דבר ה'
 (יחזקאל ח'). עשן העיר (יהושע ח'). רחב
 נפש (משלי ק"ח). ויש בצירי כמו מן חלב
 חלב גוים (ישעיה ס'). ומן לבן, ולבן-שנים
 * [וחלי מן הבל ממשקל
 פעל שדומה למשקל פעל
 ודע כי הקמן הראשון ממשקל
 פעל פעל פעול פעל פעל
 אינו יודי. רק נשתנה להקל
 על המכתב, ושיקרא בשו"א ס"פ.
 יבא"ד .

(ראשימ מ"ט). והוא בסגול מפני המקף, ותחבר המשקל הזה עם הכנויים כן
 וברתחברו תשוב פ"א הפעל שואי"ת כמו בסמיכות ותאמר כנוי הנסתר כן:
 דברו עיץ הפעל בקמץ וכן בכל הכנויים מלבד הנמצאים והנמצאות
 שהעיץ הפעל בפתח, ופעמים תבוא הה"א בכנוי מקום ו"ו כמו
 אהלה (ראשימ ס'). וכל אשר סביתותיו עורה (יחזקאל י"ג). כלה בוצע
 בצע כלה עושה שקר (ימ"ה) והדומים להם כמו שכתבנו בשער אה"י,
 ופעמים כנוי הנסתר גם בשמות כמו בפעלים בה"א ו"ו, איש שורו ואיש
 שיהי (ש"א י"ד). על מי לא יקום אורהי (איוב ק"ה). . אשבור מ"טהו
 (נחום ח'). ובעד נכריה תבלהו (משלי נ'). ודקרוהו אביהו ואמו (זכרי' י"ג).
 איש באחיהו ידבקי (איוב מ"א). הגה בתי הגדולה ופיננשהו (פופעי' י"ט).
 מאויבים מנהו (תלים ס"ח). שמין מנהו (איוב ד'). רום ידהו נשא (חנניק
 פ'). רעהו העדלמי (ראשימ ל"ח). וכנוי הנמצא:

דברך ואם בהפסק דברך למ"ד הפעול בסגול ופעמים כן עם הוקף,
 ובאו בלי הפסק, ולי אני עבדך (דברים ק"ד). כי תקצור קצירך
 בשדך (תלים נ'). ובר אל משמעהּך (ש"א ק"ג). על עמך ברכתך סלה
 (תלים נ'). מהיכלך על ירושלים (תלים ס"א). ובא בשו"א באתנח, טוב
 עשית עם עבדך (שם קי"ט) *]. ופעמים ה"א * [ח"א לא מנח רק זה:
 במבטא תכתב אחר הכ"ף כמו אשר אתה שלחת בשמכה ספרים (ירמיה
 ק"ט). והיה לאות על ידכה (שמות י"ג). והדומים להם, ובא הכ"ף בצירי
 עם הה"א, ולא ישמע עוד קול מלאככה *]

* [אין ארון דומה לראיה
 כי הוא כנוי לנקבה וע"כ הכ"ף

דברי

הראשון נזירי ולא נס'גל. דברי ויבא כנוי המדבר פעמים בעין ויוד
 יבא'ד. כמו תכריע קמי תחפני (ש"כ ר"ב).
 ולילה אור בעדני (מליס קל"ס). הן בעורני חי עמכם (דנח"ס ל"א). חדש
 שבנוץ בעודני לתפארת המלה: וכנוי הנסתרים:

דברים ואפשר שיאמר בה"א מ"ם כמו שאמר אהם כמו אחם, וכן בא, ונשאו
 אליך בניהם קינה (יחזקאל ר"ז). בה"א מ"ם הכנוי, כי אלו היתה
 ה"א מן השרש היה אומר בניהם בקמץ כמו עירם שירם, אבל היא לכנוי
 לפיכך היא בסגול כמשפט כל ה"א מ"ם לכנוי, וכן פיהם וכן מנחם (ליוג
 י"א). וכן שבע כבשות הצאן לברכה (ראשית ח'). וכן ואבלו את פריהן
 (ימיה ר"ט). המתעבאות מלכהן (יחזקאל י"ג). כמו מלכהן, וכן חללהן,
 ומחלהן (ראשית ד') ואפשר" שיהי ומחלהן רבים לפי שהביית בצירי
 ואל"פ שאין בו יוד הוא חסר יוד הרבים
 רפי ועיין נחור ש"ס. כמו שבא כן במקומות רבים חסר יוד הרבי
 יבא'ד. כמו שכתבנו, ואפשר שיבוא כנוי הזה במ"ם

ו"ו כמו שיבא בהדבק ברבים נריבמו (מלי' ס"ג) נמיכמו (ס"ג) פנימו (י"א)
 וכן בא, פרימו מארץ תאבר (מליס כ"א). כמו פרים: וכנוי הנמצאים:
 דברכם אבל ענפכם תתנו (יחזקאל ל"ז). אינו מגורת ענף כי היה לו לומר
 ענפכם בשו"א ופתח אלא מגורת ארץ גפן: וכנוי המדברים בעדם:

דברנו: וכנוי הנקבה הנסתרת:

דברה: וכנוי הנקבה הנמצאת:

דברך ונטפה יוד עם הב"ף והב"ף בחירק, הסולח לכל עונכי (מליס ק"ג)
 ואפשר שהוא לשון רבים [א] אע"פ שאין בו יוד ונכון הוא לומר כן לפי

* [ונמוספת ה"א מלאככה = שאמר לכל ז': וכנוי הנסתרות:

(נמוס ב'). הב"ף הכנוי נזירי דברך ופעמים ה"א נוספת אחר הנוץ, אשר
 ומלעיל. יבא'ד. הצבת לבהנה (ראשית כ"א). אשר נשא

לבן אורתנה (שמוס ל"ה) עלי היו כלהנה (ראשית מ"ב). ותבאנה אל קרבנה
 (ראשית מ"א). ובא הביית בסגול שלא כמנהג: וכנוי הנקבות הנמצאות:

דברכן

דברך [א] ר"ל לפניך הכנוי שהיה ראוי להיות יוד כמו דנריכס והדומה לזה:
 דנריו

שער דקדוק המלים

לֹא ידַע אֵל (לויג י"ח). וּפְשׁוֹשׁ אֵת רִצִּין (ישעיה ח'), מְקוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף
אָמַר שֵׁם (למטיח ל"ט). וְאֲחֵרִים זוֹלָתָם הִנֵּה הָאוֹתִיּוֹת יַעֲמֵדוּ בַּמְּקוֹם עֲצָם
דְּבַר וַיִּסְמְכוּ הַמְּלִים עֲלֵיהֶם בֵּין וְתַדַּע: וְהַמִּים שֶׁשֶׁמּוֹשֶׁה מִן וּבְבַר זִכְרוֹתוֹ:

הָן בְּמִבְחָב הֵן בְּמִבְטָא: אֲשֶׁבִיעֶהוּ כְּלִיּוֹת חֲפָה:	דְּוִרְשֵׁי הַמִּיד עַד לֹא יִחְטָא שִׁמְן וְדָבֵשׁ אֵינִיקָהוּ
לֹא לִמַּד יוֹסֵף דְּקָדוֹק לֹא בֵן: וַיְדוּ מִכְּלֵי מַלְּמַד חֲדָבָן:	אֲשֶׁר לִפְדֵי וְתוֹרָה לוֹ לְקַנְיָן כִּמֹּן הַרְשֵׁ אֲשֶׁר יִתַּע שׁוֹרִים

תחמי ירך לעזרני כי פקודיך בחרתי:

אֶלְעֲלֵנִי שֶׁפָּה אָחוּ רֹחִי: עַל נֹו כְּמִמַּר יַעֲרָף לִקְחִי: כִּי הוּא לְבַד שׁוֹבְרִי וּמִבְטָחִי: בּוֹחֵן מַעֲיִפּוֹתַי וּבֵן מוֹחִי: וְלַהַעֲלוֹת זִכְרִי וּמוֹב שִׁבְחִי: וְלַנְּחַלָּה שֶׁפָּה יְהִי מִרְחִי: גַּם לַחֲבָמִים אֲרַקְחָה רִקְחִי: הַמִּיד כְּמוֹטַפֵּת עָלַי מִצְחִי: הוּא יִהְיֶה מִכְּרִי וּמִקְחִי: וְלָרִיב לְשׁוֹנּוֹת יִהְיֶה שְׁלַחִי: שְׁלַחֵן לְשׁוֹן עֵבֶר וּבֹן יְחִי: יַעֲנֶה לִבִּב דִּיד בְּנֵי קִמְחִי:	הַשֶּׁבֶל וְיִדְוַע אֲשׁוּ גִבְרִי יֹוֹל כְּמִל שִׁחִי וְאִמְרַתִּי אֲקַרָא בְּשֵׁם אֵל לְעוֹזֵר אֹתִי דַּע לִבִּבִי כִּי בְּתוֹם הוֹלֵךְ לֹא לַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם אֲנִי כּוֹתֵב אֲבֵן לְיִשְׂרָאֵל נַעֲוָה לְשׁוֹן לְיִזְרְעֵים חֵן מַעֲנָה אִתִּי: סִפְרִי יְהִי זִכְרִי וְאֶעֱדָהוּ כְּסִפִּי זֶהְבִי הוּא וּמוֹב סִרְרִי הוּא יִהְיֶה לְחִמִּי בַּעַת אֲרַעֵב הוּא יַעֲרוֹךְ שְׁלַחֵן לְכָל רַעֵב וְלְשׁוֹאֲלִים לוֹ מִי יִלְדָהוּ

טוֹב כְּרִי הֵאֱכָלוּ הַנְּהַדָּר: לֹא יַעֲלֶה בּוֹ קוֹץ אִו דְּרִיד דְּרִשׁוּ מִשְׁסָמוֹ הַנְּהַדָּר: אִוֹר בְּהוֹר עוֹלָם לֹא יִקְדֹר: זֶה לָכֵם מִדְּרַת עִם דֹּר: אֲדִיד מִיָּם לֹא נַעֲדִיד: דִּירָשׁ	עִם אֵל אִם הֵאֱכָבוּ וְשִׁמְעוּתָם מַעֲן הַיּוֹם לְקַמּוֹ לָכֵם וְלְשׁוֹן עֵבֶר לְמִדּוֹ הַיּוֹטֵב וּבְאֹזֵר דְּקָדוֹק יִאֹזֵר לָכֵם מִה לָכֵם אֵל יוֹם אִו מִדְּבַר דְּרִשׁוֹ מַעַל סִפְרִי וּקְרִיאִי:

דֹרֵשׁ לְשׁוֹן קָדִישׁ שְׁבֵה אֹתִי
סֵפֶר כְּתָבְהִיו לָהּ פִּקַּח עֵינֶיהָ
מְכַלּוֹל קָרָאתִיו כִּי כְּלוּלִים בּוֹ

אֹדְרֵעָה חֲקִיו וּמְהַלְכִיו:
עָלִיו וּבְנִיתִיבֹן וּבְדַרְכִיו:
מִבְּמֵא לְשׁוֹן עֵבֶר וּמְעַרְכִיו:

לְבַל חֲכָמָה קָפְנָה אֵן גְּדוּלָה
לְבַל תְּהִיָּה בְּשֵׁם פִּעֵל וּמְלָה

בְּדַקְרוֹק הַעֲשֵׂה מִיֶּסֶד הַחֲלִילָה:
כְּמִי עוֹר מִמִּשֵׁשׁ בְּאַפְלָה:*

ש י ר

מאת המפרש ר' משה העכים הבהן ז"ל.

הוי כל צמא ללמד חקים	ובללי כל הדקרוקים
יבא יחזה בספר זה	דינים ודברים עתיקים
חבר הרדיק במאוד נצדק	נדג סנדג הוותיקים
עוד כטוהו אליו	לוי אביר המדקדקים
הוסיף עוד בו עם רב טובו	הגהות דברי צדיקים
הדיבוק אותם בין הדבקים	קרא הוא להם ניטקים
אדם בלתם לא נחשבתם	לא ברקרוק ולא בפטיקים
כל הקרא אמן יענה	יודה כי כלו ממתקים
נעתיר לאל צור ישראל	לנו נואל מדר יקים
אלייהו המדקדק הוא	לפרט הבל שריר וקים

(*) השירים האלה קטובים על יסודות וחמשות. והגה ול"ז שרוקה נרלג האנה אם
אחריו שר"ל למנועה יחשב ולאם אחריו חנועה ליתד יחשב. והגה נהשיר האלשון הגהתי
אִינִיקָהוּ בְּנִירֵי הָאֱלֹהִים. וּבְדַסּוֹם הִיָּה אֲגִינִיקָהוּ בְּחַ"ס. וְהוּא שִׁיר שְׁשׁוּס. וְלִין מִקָּס
לִיתֵד בִּלָּן.

יבא"ד:

קונטרס אחרון.

בעשרה מאמות.

מאמר א'. בברור הקריאה הטובה.

בקריאת הגרם החנועות נפרדו ללשוונתם. והיו לשני ראשים. הראש האחד פונה קדימה. והם הקראים בכל מקומות מעטותיהם. ואחריהם הארמים והיהודים המזרחים והספרדים שקוראים ומבטאים כל ח"ג מעין הברת הח"ק שלה, רק מבדילים במשיכות ורהיכות המבטא (דעהאונג אונד שערפונג דער זילבע) והראש השני הם הארמים והיהודים המערביים והאשכנזים, שמבדילים בין הח"ג להח"ק בהברה מיוחדת לכל אחת בפ"ע, וכל כח אומרת שפתנו אחנו וללשונונו עביר, ונראה הדין עם מי: רובי גדולי המדקדקים שנחו בכל ספריהם קריאת הספרדים שהיא נכונה, אבל בלי ראיות מכריחות, כאשר אבאר:

בכל הפלוגתות שבין מדינתאי האלכים אחרי שטח בן נפתלי (ועיין בספר דד מדרכי צטופו כי גם הקראים סומכים עליו) ובין מערבאי האלכים אחרי שטח בן אשר הדין עם בני מערבאי וכמ"ש בעל אור חורה בראש ספר בראשית ח"ל: והמנהג בכל גלילות אלו לסמוך על ב"א כאלו יראה ב"ק ואמרה ב"א וב"י הלכה כב"א*) וא"כ מדוע נסמך בזה על קריאת מדינתאי הסך הכלל הזה?

ואם לדין יש חשובה עטומה לקריאת מדינתאי, שקראים כל קמץ רחב a מטובה וכל פתח a רהוטה גיה כלל גדול קימו וקבלו המדקדקים. כי לפני אות גרונית הק וזה לא יתכן לבא פתח. רק ישתנה לסגל כמו החי חמרת החי, ובודאי ההברה גרמת

ולא החמונה, גם מודעת זאת כי נגינת הטעם ממשכה הברת החנועה עד שחזמה אז הח"ק לח"ג, וע"כ רפי אחריה, והגה משתי אלה ההקדמות תלל תולדה כחצה כי לא יתכן לבא פתח לפני אות גרונית פתחה ומוטעמח. זה שקר גמור, כי מאלו הסך מזה כמו החי, חוהי שאלה שאין עליה חשובה, וינל לנו מזה כי קריאת הספרדים

איננה נכונה, אבל לא נוכל להחליט מזה הסכו שקריאת האשכנזים נכונה, כאשר אבאר: לפי קריאת האשכנזים אין הבדל בין הקמץ רחב להחטוף רק במשיכות ורהיכות ההברה וא"כ מדוע יבא פתח לפני אות גרונית הקמונה בק"ח כמו החבמה? הלא האחלת

מבטא הקמץ היא הגורמת ולא סופה, ומה לנו אם נמשיכו לח"כ או נרהיטו?

והנה

*) הלכה זאת היא מוספאת בעיני לגשש כעורים קיר וללכת בעינים עזוזות אחרי ב"א ולפסוק הלכה כחוחו בלי הכחנס בכל חוקים. אף כי ברובי מחלקומיו הדין עמו, ונסרט בעיני חסרות ויתרות אשר אין בהם שום סברה דק קבלה, והספרים המדויקים ינידו זרקתו או נודלי בסמוך עליו אבל בחקוס שיש סברה הסברה מכריע ביניהם כי כן מאלכו הַרְצָרָה כלכס (תלים ס"ב) שלכ"א בחמץ הרי"ש ולכ"כ בפתח כדינו וכן אֶל־חכון (יונה ד' ב') בְּיַת־עֹבֵד (דס"א י"ג) בְּשֹׁב־אֵיבֵי (תלים ט"ו) אֶל־רַחֵם (שם ס"ו) שְׁוֹר־ה' (שם קל"ז ח') ודומיהם שהדין עם כ"כ שהם בחמץ כדין כל מנה שמופה הכנה חרכנת בת"ג וחוקפת לחכמה ומרע שהדין דו"ה שנה בדפוסו בסמכו על החקרא כ"י ישן והדפים בְּשֹׁב־אֵיבֵי שְׁוֹר־ה' שניהם נשעמים שלא כדברי שניהם, ומדוע יהיה ב"א עדיף חכ"ה שינלח ב"ק עליהם בלחם שהלכה ככ"ה וינכ"ו בהלכות חנועות כשהפכינו דבים לסברת ב"ש ורכו על ב"ה קצבו הנכה ככ"ש? וכבר שחרו רז"ל הע אונק ושחע דברי חכמים ולכך תשית לדעתי (חשלי כ"ז) לדעתם אין כתיב כאן אלא לדעמי, ער"ל ככל דבר הנוגע לאסור והתר אז שחע דברי חכמים ואל מההרר שחריהם אבל בכל ענין רַעַח לדעתם אין כתיב כאן אלא לדעמי ר"ל סברתך מכריע, ואולי לום הכיף הרמנ"ס ו"ל את הכמוכ הוה, בהקדמתו לספר החזרה להצטדק על אשר חכריע הסך דעת חז"ל בענינים כאלה.

והנה דעת החכם שד"ל י"י בלחד ממכתביו אלי, כי הק"ג היא 08 והבנת הק"ח
 0 לכד, וגם זה לא יחכן, שהק"ש היא הראשונה במקומה עומדת ועוד אם סוף הק"ג
 הוא פתח גמור, איך יחכן אחריו קמן בלוח גרונית כמו הארץ הע"ם והדומים להם?
 אבל אנתו נחור לנו דרך סלולה אין פתח ואין יולת, וזה: כל ת"ג מיוחדת בהבנה
 כפ"ע משונה מהבנת הח"ק, רק שסוף הבנת הח"ג נוטה מעט להבנת הח"ק
 שלה, וע"כ היא תולדה, שאם נמשיך הח"ג כנ"ט ילא לנו ח"ק גמורה, הק"מ הוא
 בקמיטת השפטים בכל יכלתו, עד שישוב להפחת על מחכונת הראשון ומעט יוצר,
 כמו שאם יזרוק איש אבן בחזקה על הארץ ישוב האבן לאחוריו מעט, ויהיה הבנת
 0 משוכה כנטיה מעט מזער כפשוט להבנת a שהיא הבנת הפתח בפתיחת השפטים
 על כל גזתם, ומעתה חבין טעם המנוע בוא פתח לפני אות גרונית הקמטה, לפי
 שחיות הגרוניות יולתות מן הראה כמעט בקול פשוט, וידמה כמו שהוא סוף הבנת
 האות שלפניו ושתי האגושת עליו, וסוף קמיטת השפטים להפחת, אבל לא להפך ולדרבה
 יקשה לפתחם על כל גדותם ולקמטם ח"כף עד שישוב להפחת עד, היר"י הוא ei
 כנטיה מעט כפשוט להבנת 0 שהוא הבנת הסג"ל, החיר"ק גדול i בהגיה הלשון אל
 הפך, ותולדתו y. ותדע כי מרגלל בפומיאו דכלל לקראו לי לישועה" = li, אבל
 לפיך לשמור = iy. החולם הוא כמו שקראים אותו האשכנזים, אבל כנטיה מעט
 כפשוט להבנת הק"ח שהוא כמו 0 בלשון פלאיע, שהבנתו ממוענת בין 0 להבנת
 u, והבנתו איננה בקמיטת השפטים רק במשיכות השפטים לפניו. השור"ק גדול u
 ותולדתו הקבץ כמו u בל"א, שהוא המנוע בין u ובין y, ומה חבין איך נשחשבו
 בני פולין גדול לקראו כל קמן 0. וכל שור"ק u, ואשר עוד אחזה לי בהערה, כי
 קריאת הספרדים מבטן הקראים ילאה, ר"ל כאשר הגלה סנחרב לשומרון ובנותיה מכות
 ומשה ומחמת, ושם למדו משפט אלהי הארץ, וברדאי גם שפת הארץ, ואז השחיתו
 מבטאם כדרך כל עם אחר אשר ילמדו שפה מזרחת להם או חולי הביאו עמהם מארצם
 כאשר דברו שם, ומהם קבלו הדוקים והביטוסים בהחכרם עמהם כאשר ברנו לדוק
 וביטוס אליהם, ומהם בימי שמעון בן שטח וינאי המלך. נחשטה הקריאה הזאת ע"י
 המ"ך שנהפך לדוקי, ומהם נחלו הקראים עד היום הזה, ואולי לזאת כיון ר"א
 הגדול צוותו אח תלמידיו ג' דברים לפני מותו, א] הזהרו בכבוד חבריכם, ב]
 מנע בניכם מן האגיון, ג] והשיטם בין ברכי ת"ח (ברכות דף כ"ח ע"ב) ששלשתם
 רק להזהירם מלכת בדרך הדוקים אשר פרטו אז בארץ חוה: הזהרו בכבוד חבריכם
 שלא כדרך הדוקים לבנות כל מי אשר לא מחשבותיו מחשבותיהם, ושלא ילמדו אח
 בניהם הקריאה החדשה אשר ברו מלבם, וזהו מן הרגיון (דיאלקט), ששרש דגה
 הונח גם על כפוי האנוני, ושישיטוס בין ברכי ת"ח מן הפרושים, ואלה הקראו
 חנחר ומקרב:

מאמר ב'. בסיפוי הקמץ רחב והחפוף ובאור פבטלי חוק יהו"א

בתוך מבטלי חוק יהו"א המובאים במסרה דסוף דניאל, ימנה גם קמ"ך הדחק בין
 שתי נקטות שאז אחריו דגש, והנה המדקדקים האחרונים האמשיכים אחרי דעת בעל
 שית יחזק שימה, שער א' ס"ג ס' ח', חרטו משפט הפך דעת הראשונים, כי אין
 הבדל בזה בין אם הה"א שרשית או שמושית או נוספת, ויען ראו שערוריה בזה הכלל
 קם הרז"ה וחדש כלל אחר ואחריו עברו כל המדקדקים האחרונים כי זה רק כנטיה
 אשר

קונצרט אחרון

אשר היא בעלם וראשונה לפני הק'מזן אבל לא נכסוג אחר אבל הכלל הזה פרוז מעקרו כי מלאנו ונשקה ק'ו (מלי ז') נשבה ב'ו (יעיה מ') שלחה ק'ו (יחזקאל י"ז) ודומיהם רבים כלם בדגש בשפרים מדויקים, אף כי נכסוג אחר, גם קימו וקבלו המדקדקים הראשונים והאחרונים, כי הקמ'ין האלה הם רחבים, ונקשו טעם לזה כדיר חלמות איך יתכן אחריו דגש, ואין אחד מהם חמד אל היבשה להגיב כללים אמתיים ולכל אחד השרון מרובה על העומד ואני אוסיף עוד אשאלם ויביטוני: אם נגדע כח הקמ'ן הנדחק בין שתי נגינות עד שבהכרח יבא אחריו דגש, מדוע לא נמלא דגש אחרי קמ'ן כזה המושך אלף? ואם רק ה"א המסך גורמת, מדוע לא ינהג גם בנ"רי וחולם המושכים ה"א? ועוד אחת הן הראיות לדעת במאמר א' כי הקמ'ן רחב הנמשך בנ"ס יוליד פתח גמור, וא"כ לא יתכן אחריו קמ'ן רחב בלתי גרונית ולאחזנו מלאנו: כי שורה לעפר נשנו (חלים מ"ד) כי שורה אל מות ביהם (מלי ב').

וארין אלהים בלקחה (ש"א ד') ודומיהם רבים?

ע"כ לא נמלא מלאמר, כי הדין הזה אינו נוהג רק בקמ'ן חטוף תולדת החלם אבל בקמ'ן רחב אין מקום לדין זה כלל, כמו בשאר ח"ג, והק"ח שיה בזה בכל פרטיו עם הפתח והסגל, ויבא לו מזה כלל ברור: כל קמ'ן חטוף פתח או סגל המשכים אחריהם ה"א בטוף התנה ומקפת לאחריה, או שנדחקו בין שתי נגינות, ואין חלוק בזה בין אם הם עצמיות או נ"א י' או דגש אחריהן (ועיין במאמר שאמר זה שגם אחרי ח"ק יטחו אהיות אה"ו). ולהכיר איזה קמ'ן רחב ואיזה חטוף אמסור לך סימנים, חיה: כל פעלי עבר ליחיד נשאר מל"ה, או הקמ'ן הוא רחב, ודין דחיק לא שיק' ט כלל אף אם המלה מוקפת לאחריה, וכן כל קמ'ן לפני ה"א האקבה בשם הוא רחב, והביטני גם המקור בתוספת ה"א דיגס כשם, ומעמה חדע כי לדבקה-ב'ו

פתחה-ל'ו (מלי י"ח ז') יורדה פ"ים (איכה א"י ע"ז) לראוה ב'ו (יחזק' כ"ח ע"ז) מו"ב ל'ו (רות ד' ע"ז) הם רשום*) וטענת נפלה בקתה פסרים להדגישם שלא כדון אבל שיחה ק'י (חלים ק"ג ז"ע) אזהה ק'י (ש"ב ק"ב ה') דגשים כדגים כי ה"א טסף ומשקלם שיה חוי, אבל בק"ם הם רשום וא"כ ה"א מן המשקל. אבל כל קמ'ן לפני הא לנקבה בשעלי עבר וה"א האוספת בין לשם ובין לשעל (זולתי המקור) וכל קמ'ן ות' תה' נה' ה' ודומיהם הם חטופים, וכל דין דחיק נוהג בהם ומעטים נמלאו רשום, ונריכים עיון ואלה הם, לא נשאר-ב'ו, (דניאל י"ד י"ט) (ועמ"ש

ש"ב) אבל בדגש בריש משנת רנ"ד הגירסא לא-נשארה כי המקף אחר מלה לא ומלה נשארה במשנת והוא האטון, ידעתיך בשם (שמות ל"ג י"ד) אבל הכ"ף במאריך

וכן

(1) והכלל שהדגש הדו"ה: אם הכניכה השניה כ"ס, או כעל הדין הזה, אין לו דגלים כשאר כנר הכניחה-בעל אהל ששה, ואני אוסיף על דבריו, כי גם לפני חתג כוה"ב בקמ'ן דין דחיק בשם ועשים קערוותיו קירוותיו, פשיה ק'ו ודומיהם הרבה דגושים כס"ח, ולא יבא דין סמטג תריף נכסוג אחר?

(2) כדגשם וויכילא משגב דע"ת נחמה לו, לראוה כן סונה לך, רשום, ועל לרנקה בו, כע"ר הסע"י פה"ל דפי.

וכן נהיית לעם (דברים ק"ז ע') החיו במאריך, והוא הסימן על מחלוקת הספרים במצב הענינה ש"ח שהיא מלרע, וע"כ רפי אחריהם, קראתיך בצדק (ישעי' מ"ב) כי תהיין לאיש (דברים ק"ח פ"ו), ופחתה-פיה (מלי ל' כ') והאחרון דגש בדטום רע"ח כדינו ובגזרו כחוב פ, והמשכילים יבינו כי באלה וכיוצא בהם טעם נפלה בהם ממחלוקת הספרים, והגשורים בטלים ברובם,

ורבה החכם שד"ל ה"ו באחד ממכתביו אלי העתיק דברים רבים מספרו בדקדוק לה"ק אשר הדפים אז בלשון איטלקי, ובחוכם דין אחד אשר חדשו כבר בבכ"ע הקפ"ט, ונשנה בספרו זה § 36, וז"ל, הדגש הזה (כ"ל עדין דחיק) חין לו מקום באחיות השמשיות וכל"כ האקדוה ש"ח כמו קראתיך בלדק, ידעתיך בשם כי תהיין לאיש נהיית לעם, עכ"ל אבל הכלל הזה הרום מעקרו, כי מלבד אשר ידעתיך בשם נהיית לעם הם במאריך כמ"ש לעיל אנה כתובים רבים יכתיבו כלל, כמו ועשית ק"ה (דברים י' ח') ואוסיפה ק"ה (ש"ב י"ח) כי לא יהיה-בך חביון, (דברים ט"ז ד') לא יהיה-ק"ה (שם ה' ז') וזה-ק"ה (מדבר י"ח י"ח) ולא שאלת ק"ה שני פעמים בפסוק אחד (מ"א ג' י"ח) ושאלת ק"ה (שם), ודומיהם רבים דגשים והפרון מחזנה על העמוד אבל כי חלה לשון (מיכה ח' י"ב) פשטה ועזרה (ישעי' ל"ב י"ח) שהכנים החכם הג"ל בהכלל הזה בבכ"ע הג"ל חין להם ענין כאן כי הראשון הוא שלא יפגשו שלשה למדין רטפין, וכן ולילה ללילה (תלים י"ט ב') רפי בדטום רע"ח מן הטעם הזה. ואלל בדטום רעדעל"היים הוא דגש), והשני הוא מקור בתוספת ה"ח שדינו בשם ורפי אחריו כדינו, גם הדין השני שרעה לחדש כי בשם האחד והבינוני בה"ח האקבה נוהג ג"כ דין דחיק, בטל מעקרו. כי בסירות העיד המש"י על משלה-לו, גוהם-בו (ישעי' מ') שהם רפיים ואין עוד אף אחד בדגש, אבל האטון כמ"ש. והא לך עוד כלל אחר בדיני דחיק, חה: כל הנה שהיא מלעיל וסופה חיר"ק קטן. ואחריה הנה קטנה שהחלמה יו"ד בתנועה ומטעמת. אז החיר"ק נדחק בין שתי הנגינות וידגש היו"ד. כמו קראתי יה יה יברני יה (תלים קי"ח), והטעם נ"ל כי החירק"ן האלה הם ח"ק שהברתה פ (ועיין במאמר ח'), ואם אחריו יו"ד ונדחק בין שתי נגינות אז יבלע להחיר"ק. ואין כמו כמעט להשמע. וע"כ הדגשו היו"ד. אבל אם היו"ד בש"ח אז יבא מתג החח החיר"ק (במקום הראוי למג) ולא יבלע עוד. כמו עד די-ידע (דניאל ה' כ"ח) פכא די-ידא (שם, שם כ"ד) ודו"ק כי לא נמצא עוד.

מאמר ג'. בנחות אותיות אה"וי אחרי התנועות.

כלל גדול אמרו המדקדקים כי אחרי ח"ג נח נסחר, ואחרי ח"ק נח נראה ולשלם לא יבא נ"ס אחרי ח"ק כ"ח בנגינה. אבל מקרא מלא הוא אלה ברכב ואלה במוספים, וכן אלה בני-חס. וכן כל הגה פלא בבא ודומיהם. הגח הוא אחרי סבג"ל שהיא ח"ק בלי נ"ע ורפי אחריה? לכן נ"ל ברור כי גם החטווח הקטומה

קונטרס אחרון

משטח אחריתן אחת מלוחיות זהו"י כמו הח"ג.* רק בואח יבדלו. כי הח"ג משכח
נח אחרים בשלמות, והברחה שלמה וע"כ רפי אחריו לעולם, והשו"א שאחריו נע,
והח"ק ראושה בהברחה אל התנועה שאחריה, וע"כ דגש אחריה, זולתי בסוף התנה
בלי מבטל ממבטלי חק יהו"א. חף שהגנייה מלעיל עכ"ז הברחה משוכה ושומדת בעגמה,
וחף בלמעט המלה שדגש אחרי הח"ק. עכ"ז תנוח אחת מלוחיות יהו"א, ולפעמים
יבא במכתב כמו פֶּאֶבִיר (ישעיה י') פֶּסֶאֶסָאָה (שם כ"ו) (והוא מגורח סס כאשר
באחרי כל הענין על נכון והוא אחי נכתובים). וכן כל נְבִיכְרְנַאֲצָר נְבִיכְרְדַאֲצָר
הַיּוֹלֵד הַיּוֹבָה לְיִקְרָת בְּיִקְרֹתֶיךָ וְדוּמִיָּהּ רַבִּים דָּגַשׁ אַחֲרֵי נַח הַמַּשְׁךְ מַחֲקֵךְ.
ועיין במאמר שלפני זה, ודו"ק.

ואופן נוחס הם על זה הדרך: הקמ"ץ בהברחו הצבעים מושך אחריו את האל"ף.
ונגטיה מעט את ה"א. ונגטיה אחרת את הו"ד כמו בא פְּדוּרָה עֲבָרִיו,
והו"רי מושכה אחריה את הו"ד. ונגטיה את האל"ף ונגטיה אחרת את ה"א כמו
יִיטִיב מַעֲשֵׂה רֵאשִׁיתֶךָ, והחירק מושך אחריו את הו"ד, ונגטיה את האל"ף,
ונגטיה אחרת את הו"א כמו אֲנִי וְדָוָא רֵאשׁוֹנִים וְהוֹאֲזוּ בַמַּלְאָךְ וְהוֹאֲזוּ כְדִיט, והתולס
מושך את הו"א ונגטיה את האל"ף ונגטיה אחרת את ה"א, כמו יֵאֱכַל פְּרֻעַת
וְיִזְכֶּה, והשור"ק מושך אחריו את הו"א, ונגטיה את האל"ף ולא יוסר, כמו לָךְ
קְרוֹא, ובמלת קרוא הו"א הוא רק תמונת השור"ק והאל"ף הוא הגח. וסימך
אֲלֻצְעוֹת הַיָּד חֲמִשָּׁה מִלֵּ חֲמֵשׁ הַתְּנוּעוֹת, וארבע אצבעות הם צעלי שלשה סרקים.
והאחד הוא לגדל רק צעל שני סרקים. וכדרך האבות כן דרך התולדות. ברא ברעיה
דאבוה. והבן.

מאמר ד'. ביני שלשת החטפין.

אצרו המדקדקים כי בלוחיות הגרוניות במקום שו"א נע יבא אחד משלשת החטפין,
י. והאוח שלפניהם יבא בתנועה מתין החטפין, היינו: לפני ח"ס יבא פתח. ולפני
ח"ס צ"ל. ולפני ח"ק שהוא קמן חטוף עם שו"א יבא קמן רחב, ואני בעגיו לא אדע
מה ענין קמ"ץ רחב לפני ח"ק? אם זה ממין החטפין יען שטרחת דומה? חן זלח |
ואם בעבור המצב שבה המיד עמו, הן כבר הראויה לדעת (מאמר ב') כי גם בק"ח
יבא מתג גם עגיה? לכן נ"ל ברור. כי הקמ"ץ הזה הוא חטף. וחדע שבגין הסעל
שהקמ"ץ בודחי חטוף. אם ש"ס אות גרונית נאמר האבל האבלות, ומעשה אבא"ר לך
חיסה יבשר חטף זה, ואיפה חטף אחר. ח) הגה טעם בואח החטפין הוא רק
להרחיב על אות הגרון, ודע כי הפתח הוא המורחב יותר מכל הח"ק. (אבל
להרחיב בח"ג לא יחכן, כי חפשת מרובה לא חפשת, כי לא נוכל לחטוף ח"ג
המשוכה בהברחה הצבעית). וח"כ הפתח מוכשר יותר להרחבת החטף, כ) הרחבת
האל"ף

* עיין כתובות דף ל' ע"כ בר"שי ד"ה ינחס כתיבו; ובגדלים דף י"ו פ"ב ברפ"י ד"ה
לדן לרן, וו"ל: כלומר מה שקודין לרן לרן; דלס כתיבין ההכרח דלס כתיבין יו"ד בין
לל"ף לר"ש ובין ר"ש לל"ף. וכן פשים דלס כתיבין פלפלים לל"ף בין שו"ן לח"ס ובין
ש"ס ליו"ד, וכן פלפלים, עכ"ל.

האלף הוא הסגל (כי שניהם יולאים כמעט בקול שטוט תן הראה). שהוא ממדרגה שניה אחר הפתח. ולכן יבא תחתיו ח"ס, ויבא לו מפני אלה הדינים: כי כל הח"ע דיוס בח"ס, וכל אלף בח"ס. אם לא בתכסל אחד אשר אבאר. ג) העיף הוא המכנה הרחבה יותר, ומשפחו על הרוב בח"ס. וישנה האנשה שלפניו אף אם משפחו בסגל גם ק לפתח. כמו מעלה נעלה אם לא לפניו אלף המנוקד סגל. שאז בהבדח 'בא גם העיף בח"ס להשוות החטעות כמו אעלה. והיה בה"א וחי"ת אחרי אלף בגולה. אבל בעלי (משלי כ"ז) יולא, ד) אם משפח החטעה שלפני החס"ף להיות בסגל אז גם בה"ח יבא לפעמים ח"ס. כמו בט"ן נטעל לעבר שהוא תחת חיר"ק. כמו גרפה, וכן בה"א העבר מבנין העעיל. שמשפחו בצ"י כמו העיר ובפלים בחיר"ק. ולהבדיל מן העמיד אז ח"ס אחריו גם בעיף. כמו העלה. וק החשו דליתע. ר"ל לו האבו וחי' להם לחכמה. ואם משפחו בפתח אז גם באלף יבא ח"ס, כמו אחרי ה"א הצוי ופ"ס הבינוני ואיך בהפעיל ודומיהם. כמו האבל יאבילו. ה) אם הוא מהק העבר מהפעיל לעמיד אז גם האלף ח"ס. כמו ודאבלתי, ו) אם בא החס"ף תמורת קמ"ן, הראי לבא באות האוא, אז הוא ח"ס אף גם באלף, כמו באלף חית"ן לבנין הכנד. כמו אדבר. ודע כי פוחיות חית"ן משפחו לו בקמ"ן או בצירי*, כמו כנע"ו מן הקל נאמר אשוב לו נאות, וק הדין בכל הביניים. ומלם אורה (יחזקאל ה') הוא מן הצרוים. ז) אם נעסקה הגנייה למשה מחוססת פוחיות. אז במלות וטמות יבא ח"ס גם באלף, כמו מן אלי ארום נאמר אלידם ארוצים, ואלוים יולא מה. ח) אם הגנייה היחה תחת האלף ומעקה לוח שלאחריו. אז הוא בח"ס אף אם היה מקודם צירי. כמו באבבים מן ב"ב. ט) אם אחרי האלף אות גרונית או גי"ש. אז הוא בח"ס. כמו אהובים ארם ארן, ומעטים יולאים מן אלה הכללים שזכרתי.

ודק"ח הוא בשל מדרגת ההרחבה. וע"כ לא יבא כ"א בהבדח. חה: ח) אם משפח האות שלפניו להיות בקמ"ן חסוף אז יבא בח"ק להשוות החטעות. כמו האבל מאבל אהל"ו ודומיהם. ב) או שמשפח אות הגרונית הוא בעלמו היה בחולם. ומסבה בשתה לש"א אז הוא ח"ק כמו ורבות מן ח"ב וסדופים לו. ודע כי לפני ח"ס לא יבא ח"ק אחרי ממין החספין. זולתי הסתח. ומשלם לא מלאו סגל או קים לפני ח"ס. ויען הסתח הוא המרחב מכל הח"ק לא יחק אחרי ח"ק. ואז יספסס הסתח הוא לסגל כמו לחרשים ורבות ודומיהם. וחי"ס אחרי סתח לא מלאו כ"א פעם אחד בעלי (משלי כ"ז).

וגם בשאר האוסיות זולתי בעלי הגרון יבאו לפעמים החספין, כמו בראשונה שפוי פוחיות

* ומלם ואסערים (ובדים ו') כל על משפחו וסוף מן סכנד.

קונטרס אדרון

אוחזים דומות. כמו הללו בהתחבנו ודומיהם רבים. או כריש כמו ואברכם
ובאותיות קצף יבא ח'ק במקום המלס כמו צפרים צרי הקרשים ודומיהם. ודינו
כשוא לכל הלכותיו, ואחרי אלף גונה כראש החנה כמו וזהב ושלה וד'ק.

מאמר ה'. בריני תועה בלתי עצמית.

כל ח'ג היא שלמה במבטחה, ואיננה נריכה לשום תקון. אם לא שהיא האנשה
השלישית לפני הגינה, וכל ח'ק איננה שלמה. ויכולה לקבל אחת משלש התקנות
(א) שו"א נח. (ב) דגש. (ג) נגינה או מחג. וידוע חדע כי לא לרגל הח'ק יבא
הדגש כ"א להפך. במקום הראוי להיות דגש אז ח'ק לפניו. וכל זה אם הח'ק היא
בעטם וראשונה, אבל אם היא במקום שו"א או ח'ג אז תקתח לתקתח לא עבדינין.
וביכלחה לעמוד בענמה חף אם אחת משלש אלה לא יעשה לה. כמו פקדו מן
פקד, וקבם מן חק ח'תנה מן ח'תן, ודומיהם, ודקדוק מלח מלכות ילדות
הוא. כי מלאט השמות יבאו ליחיד בסימני הרבים כמו ארונים אשפות וגם לגשר
בסמיכות. כמו בשמרת בקייר (יעשה ע' ב'). מבת בלתי כרה (שם יד)
ודומיהם, ולפעמים בשם המקרה יבא בסמיכות הרבים כמו אלה שהבאחי ומשקלם
היה מלכות ילדות. ע"מ גערות אסחר (אסחר ד') ונחחלף החולם בשור'ק להבדיל
בנייהם. וגם ידוע חדע כי שמות רבים יבאו בסמיכות במשקל אחר מהאסרד כמו
ברית מן ברכה. אבל לא מן ברכה (ועיין מה שהערתי בדף ק"מ ע"ב) וכן
בגדי בגדן מן בגד או בגד. וכן ומיקבה מן יקב (ועיין להלן במאמר ע')
והשוא נע כדינו, והדברים ארוכים.

אבל לפעמים האכרחו לעשות תקנה גם לחב"ע כמו אם היא לפני אחד משלש התוסין
חף בלי אח גרונית. כמו באמת ועשה באניות וזהב ושלה ודומיהם
מחג, כי החפץ לא יבא כ"א כראש החנה או אחרי שוא נח או מחג, וכן אם
אחרי החב"ע אות גרונית. אז להרחבה אות הגרון לבלתי תחבלע יבא מחג. כמו
הערתי, וכל זאת אם היא אנשה השלישית לפני הגמת העטם. כי לא יתכן לבא
מחג בתועה שלפני הגינה. גם שני מחגין רטופין לא יתכן להיות. וכן אם אחרי
החב"ע יבא שו"א ואחרי אות גרונית או יו"ד. אז השוא נח שלא יחבלע אות
הגרון או היו"ד כמו יר-אן שם-עו השוא נח כמו במלות הו-אר בי-אן
יק-חו יס-עו שהמיטו הדגש למען היות השו"א, וכן שמע-יה ידע-יה השו"א
שנעיף נח שלא להבליע היו"ד. ודע כי לפני יו"ד שואית לא יתכן לבא מחג אם לא
בשתי מלות סמוכות. וע"כ כל וידבר ויספר שנעמק הדגש מהיו"ד ולא יבא מחג
עם הא"ו, חף כי השו"א נע, ומלאט מחגים הבאים לפני שו"א נח. והם אם
השו"אנא לא לפני אות גרונית או יו"ד. כמו ויהי ויחי נהירתה ודומיהם. ואולי דבר
סדר בו לפתן מחלוקת הספרים והם בכלל הגעיות הבבדות. ודע כי הטוי והמקור
משקל

מהקל הולכים על חרבעה משקלים. והם פֶּעַל פֶּעַל פֶּעַל פֶּעַל פֶּעַל. (מלבד משקל פֶּעַל) ושומר וזכור הם טוויים גמורים ולא מקורים. ואוחס שאיהם צקמן מהמקור כשיחברו עם אוחיות בכלל אז ישנה הקמץ לשוא נח כמו לְשַׁבֵּב והדומים לו. וזה להבדילו מן משקלי השואיץ. ונטווי מן הקמזים ישנה תעושת ע"ס לשוא נח כמו אֶסְפִי מארץ כנען (ירמיה י' יז). חֲשָׁפִי שובל (ישעיה ו"ז ב').

מאמר ו' ביני הדגש:

הדגש חזק יבא: א) לארות על סמן הבנין והמשקל. ולאחרי ה"ל הידיעה ווא"ז המהפך העמיד לעבר. ב) לחסרון אוח. ג) להשוות המכתב אל המכתב. ודע כי חמשה מונחים הן: הגרון החך. השפחים. והשנים. והגשן. ויש עוד מנח אחד המחלה מעט אל יחר המונחים (זולת הגרון). והוא: האף. ואשר פי יקבנו בשם: מוצא העורר. ובאוחיות נו"ן ולמ"ד אש הם בשוא"א נח וגם בשתי אוחיות דומות שהראשונה בשוא"א נח יורגש הרבה. וזה גדר הדגש. שאז יורגש כאלו הראשונה נו"ן. ושני המכתב יסבול שני המכתב. וע"כ יבא דגש חמורת נו"ן ולמ"ד ואות הראשונה מהדומות אש הם בשוא נח. ואש יבא ה"ל בתנועה אחרי שוא"א נח. אז יורגש כאלו אות השואית כפולה והה"ל נשמע לגמרי כדיו אחרי שוא נע. כמו פקדת-הו יפקדנהו יורגש כאלו כתוב פקדתהו יפקדנהו. וע"כ יבא דגש והה"ל נשמע כנ"ל.

מאמר ז' במספר הבנינים.

קרמזי המדקקים נחמו מספר להבנינים וחלבו עמודיהם שנעה. והחכם ב"ז נבשרו חל"ע האסיף עוד בנין התפעל. ואני לסיף עוד בנין אחר והוא: התפעל: וסימנו חי"ז בראש. כמו תִּרְגַּל תִּרְגַּלְתִּי לאשים (ראשע י"א ג') המקור תִּרְגַּל. האוי תִּרְגַּל תִּרְגַּלוּ וכו' הביטוי בתורה באלו (ירמיה כ"ב) וט"ו העמיד אתורה התורה את המוסים (שם י"ב) וט"ו ונגעו ותפוצותיכם (שם כ"ח) הוא העבר לבנין זה. וכן ותתצב אחותו (שמות ב') שראו יב מחסרי ס"א יו"ד בבנין תפעל ומסמנו ותתצב חי"ז הבנין בשוא"א ובא האידי חמורתו כמו ואסערים (זכריה ו') אלא שזה מן הכבד. וכבר קדמוני חכמי העמים בזה. והחכם הגדול גדל הי"ז באלו ממכתביו אלי רנה. להסיף עוד בנין שִׁבְרֵל, אבל לא לטכח האמת דרט. כי מאלו ישִׁבְרֵלֹן (עזרא ד'). בתי"ז התפעל אחרי הי"ז וע"כ הגרלה כי השן נוסף. והשחרש בתוך החכה כלמ"ד כחלל ורש רשע ודומיהם, ודע כי בנין התפעל מורכב מבנין התפעל ובנין הדגש, וגם שמוח רבים יבאו ע"מ בנין תפעל ודו"ק: —

מאמר ח' בסימני נסתרת בעבר:

סמני האקנה לנסתרת בעבר הם שנים: א) ה"ל צמף ולפיו קמן חסוף (פיין לעיל מאמר

קַנְטָרוֹס אֲחִירֹן

מֵאֵמֶר ב' (ב) חִי'וֹ צִטָּוָה וּלְפָנָיו פָּתַח כְּמוֹ אֲוֵלֶת יָד (דְּנָרִים לִי) וְנִשְׁבַּחְתָּ
 נָד (יִשְׁעִים כִּי) וְדוּמִיָּהֶם . וּבְנִחְלָאֵל קָמָן לְפָנָיו חִי'וֹ לְקִים הַנּוֹחַ . כְּמוֹ וּקְרָאתָ אֶחָדֶם
 (דְּנָרִים לִי) וּלְפַעְמִים יִתְחַבְּרוּ שְׁנֵי הַפְּעֻמִּים יחד כְּמוֹ נִפְלְאָתָה (שִׁבְּ א'). כִּי
 הַחֲבָאָתָה (יִהְיֶה ו'), וּבְנִחְלָאֵה יִבְאוּ גִיב עַל שְׁלֹשָׁה הַדְּרָכִים שׁוֹכְרִים , כִּהִיא לְבַד ,
 אֶלֶּם בַּח הִיא וְחִיָּה (שְׁמוֹח א') בְּתַשְׁלוֹמוֹ וְחִיָּהּ . וְנִשְׁמַטָּה הִיא הַשֵּׁשׁ כְּדִינָה אַחֲרֵי
 שׁוֹרָה נֶע . וְהַטַּעַם שֶׁבַּ מְלַעִיל בְּעִבּוֹר הַהֶשְׁבֵּק . וְעִיב קָמָן הוֹאִי'ו . וּבְחִי'וֹ לְבַד .
 וְשִׁבְתָּ לְשִׁיחַ (יִחְקָל מ'ו'). וְעִיד נִלִּיא וְעִשְׂתָּ (וּיְקָרָא כִּהִי) , וּבְשִׁנְיָהֶם . וְהֵם
 הַרְבֵּה חִיָּהּ וְחִיָּהּ וְדוּמִיָּהֶם . וְהִיא הַשֵּׁשׁ נִשְׁמַטָּה לְגַמְרִי . וּמְדַבְּרֵי אֱלֹהִים חֲבִין לְדַעַח
 אֶחָד שֶׁעַ הַמְדַקְדָּקִים הָרַשׁוּנִים לְהַפְּךְ הִיא לְהִי'ם לְחִי'ו . כִּי מַה הִיא הָאֲמוּנָה בֵּין
 הִיא וְחִי'ו שִׁתְחַלְּפוּ? וְהַחֲכָם בִּי'וֹ בְּסַמְרוֹ חֲלָעַת הַעֲרֵה ב' לְסִימָן ד' הַפֶּךְ דְּבַרֵּי
 אֲלָקִים חִיִּים פְּעֻמִּים . לְהַחֲלִיף הִיא הָאֲקִבָּה לְחִי'ו . וְיִהְיֶה מִקְוָם . אֶת־חִי'וֹ הַפִּיעַ
 רִאשׁוֹנָה וְהִיא אַחֲרוֹנָה , עִי' . אֶלֶּל הַכֶּתֶן כְּמִי' .

וּבְשִׁמּוֹת גִּיב יִבְאוּ עַל שְׁנֵי הַפְּעֻמִּים הָאֵלֶּה : כִּהִיא לְבַד וְהִיא הַרְבֵּה . וּבְחִי'וֹ בְּשִׁמּוֹת
 בְּקִיָּד (יִשְׁעִים ע') זְמַרְתָּ נִחְלָתָה וְדוּמִיָּהֶם . וּבְשִׁמּוֹת וּכְטוּס לֹא כִּהִיא
 הַטַּעַם לֹא תַמְרָת לְמִיד בְּתַחֲלָתָה יִבְאוּ לְרֹב בְּחִי'וֹ אֶחָד שֶׁנִּשְׁפָּרַד הֵם כִּהִיא . וּלְפַעְמִים
 יִבְאוּ הַכְּטוּסִים עִם הִיא וְלֹא תַמְרָת כִּהִיא כְּדִינָה אַחֲרֵי שׁוֹרָה נֶע כְּמוֹ בְּתַבּוּנָם
 עֲנָבִים (הַשֵּׁעַ י'ג) וְתִקְלָה (זְכָרִיָּה ד') וְדוּמִיָּהֶם שֶׁבְּתַשְׁלוֹמָם בְּתַבּוּנָם וְתִקְלָהּ .
 וּמֵאֵלֶּה הַקִּישׁ עַל הַשֵּׁשׁ . וְדוּ' .

מֵאֵמֶר ט' בְּתַשְׁלוֹמֵי פֶּעַל פֶּעַל פֶּעַל פֶּעַל .

אֲחִירֹן הַמְדַקְדָּקִים כִּי כָל וְיִשְׁבַּח וְיִשְׁקַח וְיִשְׁמַח נִרְדָּה אֲרִידָה קָשָׁם שׁוֹאֵה וְדוּמִיָּהֶם אֲרִידָה
 הֵם זָרִים וּבָאוּ קָ לְהַקָּל , וְלֹאֵי לְאֵמֶר לְהַפְּךְ כִּי אֱלֹהִים הֵם הַבְּאִים כְּדָרְכָם . וְהֵם
 קָמוּ וְנִסְּוּ לְבָנוּ לְחִי'ם הַמְשַׁקְלִים בְּכַגֵּל תַּמְרָת הַשׁוֹרָה הָרַשׁוּן . כְּמוֹ בְּפַעְלִים מִן
 וְיִשְׁבַּח . בְּהַטַּעַם הִיא עִם הַסְּגִיל שֶׁלְפָנָיו וְהַטַּעַם שֶׁבַּ בְּהַכְרַח מְלַעִיל גִּשְׁאָרוֹ אַחֲרָיו
 שְׁנֵי שׁוֹאֵין רְטוּסִין . וּבְמִקְוָם שִׁקְשָׁה לְהַבִּיעַ שְׁנֵי שׁוֹאֵין נַחִים רְטוּסִין שֶׁבַּ הַשׁוֹרָה הָרַשׁוּן
 לְכַגֵּל כְּמוֹ וְיִסָּן , וּבְשִׁמּוֹת עִקָּר מְשַׁקְלִים פֶּעַל פֶּעַל פֶּעַל פֶּעַל , וּבְמִקְוָם שִׁקְשָׁה עַל
 הַמְּכַמָּח טוֹלְדוֹ מַה מְשַׁקְלֵי פֶּעַל פֶּעַל פֶּעַל פֶּעַל , וְעִיב הֵם מְלַעִיל , וְדַע כִּי מְשַׁקְלֵי
 פֶּעַל בְּשֵׁשׁ הַקְּדוּתָה נְגַד מִן מְשַׁקְלֵי פֶּעַל וְגַם מְשַׁקְלֵי פֶּעַל , כִּי מְשַׁלֵּם לֹא מֵאֵלֶּה
 פָּתַח שׁוֹשְׁבֵים לְפָנָיו בְּגִיל . וְעִיב אֶל עִי' (וְלֹא עִי'ס) גְּרוּנִיָּה שֶׁלֹּא לְהַרְחִיבָה לְחִי' הַבְּרֹן
 יִבֹּא עִי'ס בְּשִׁמּוֹת יִבֹּא גַם עִי'ס בְּשִׁמּוֹת , וּבְשִׁמּוֹת פְּתַח קָשָׁה עַל הַמְּכַמָּח זוֹלָתִי לְהַרְחִיבָה
 וְעִיב הַאֲלִיפִי שִׁיָּהֶם לְבַגְלִין , וְהִיא חֲבִין כִּי מִן כְּלָךְ שֶׁנִּלְמַד כְּלָפִי בְּשִׁמּוֹת הִיא
 מְשַׁקְלֵי פֶּעַל , וּמִן צִדָּק צִדְקֵי בְּחִירָתָה שֶׁהִיא מְשַׁקְלֵי פֶּעַל כְּמוֹ כְּפָרִי מִן כְּפָרִי .
 וְדַע עוֹד . כִּי לְפַעְמִים יִבֹּא מְשַׁקְלֵי פֶּעַל נְגַד מִן מְשַׁקְלֵי פֶּעַל [שְׁבָב] לֹא פֶּעַל

[רִבְשׁ] שלקטי המנחם החליטו האנוש וזו בהתחברו עם הכנים שימחה תנועת
 ע"ס לשו"א הוא נע כדינו אחרי חנ"ע. ומה בגד שעם הכנים נאמר בגדי בגדו,
 ומן אלה המשקלים הם ע"ס וא"ו, או לה"ס ה"א או ח"ף או שהע"ן והלמ"ד חומש
 ילדו משקלי פל פע פל פע פל פע, ומה משרת (מ"א ח') כמו
 משרתת שהוא במקום משרתה, וכן ללת (ש"א ד') במקום ללדת שהל"ח
 והח"ו דומים בהברתם. ודע כי שו"א האחרון משני שוא"ן נחיס רטפים טטה
 בהברתו מעם לחיר"ק ומעמה חכן הכח"ב מן יושבתי סקונגתי דומיהם. והנה
 על רוב דבריו אלה העירו כנר חכמי העמים. אבל החכם שד"ל הי"ו ימאן בזה.
 ש"ע היה צריך להיות האות האחרון דגש כדין שני שוא"ן רטפין אף בהתהפך
 הראשון לתנועה. כמו ויחד. ועוד טענות הרבה בהשכל ודעה, ע"כ ישפוט להפך
 כי אלה המשקלים הם רק מן פעל פעל דומיהם ונסעלים יפן מן יהי. ועיין
 בספרו האיטלקי פראלעגאמעני ובקדוקו. אבל ח"כ היה צריך להיות בכנים לה"ס
 רסי כדינו אחר חנ"ע. כמו בגדו? ואלה הקורא חבאר ומקרב.

מאמר י' במשקלי העבר בקל.

משקלי העבר נקל הם: פעל או פעל והם ידועים, פעל כמו יכול, פעל
 כמו יודעתי (ש"א כ"א) ויולדה (שופטים יג) שפחה (שופטים ד')
 ובנליה שושתי (ישעיה ו') פעל (מן פעל) כמו ואפס טטר ומזוב (דברים ל"ב)
 שהוא מקביל נגד כי אולת יד מה זה עבר אף זה עבר. ובכפולים יצא על הדוג
 ע"ת זה ויחמר הע"ס כדינה ונאמר סב סבות וט' (ועיין במאמר שלפני זה),
 ופעול ע"ס בשורק. כמו ישפוטוי (שמות יח) תעבורי (רות ב') תשטורם
 (משלי יד).

תמו אמרי! פת עמי עמדי
 הן כתבתי שלישים במעצות ודעת
 לאל סלעי אברך בעודי
 אשר עודני להחל ולכלות בלי מעשת.

יצחק בן אהרן רישמעבשרג.

הוספות ותקונים.

דף ט' ע"ב שורה ט"ו. תשב בין האסונים אחר מקרבת הגעמים: עשה פלא (שמות ט"ו), ואנכי בלדק הערותי כי אינו כן בספרים שלנו. וכן העיד הרד"ק בעלמנו. דף ק"א ע"ב כי הוא צ"ל ע"ז. חלים ע"ז וכוונתו על הכתוב: אחת האל עשה פלא. וכן הוא בדפוס רע"ח, אבל בלדו כתוב עשה וכן הוא בכל סה"ד. וז"ל הרש"ל במכתבו אלי: ישר כחך שחפשה ומלאת עשה פלא דחלים ע"ז שהוא בסג"ל ברע"ח, ואי מלאתי בסג"ל גם ברש"ד (דפוס ברעשה Brescia) וגם יוחן היינריך מיכעלים מלא כן בשני כ"י ובקצת סה"ד:

דף י"א ע"א שורה ו'. צדיקים אחס. ז"ל בכלן הזין על הגמון. ובהגמון חס ודלל ואגשים לדיקים המה יפסו. ז"ל ודויה לו להביא וטונתו על הכתוב יחזקאל כ"ג.

דף י"ג ע"ב שורה ז'. איך לא עזבה עיר תהלת קרית משושי. בדפוס פיורדא נדפס תהלת בה"א ובלי נקודות. ומלת קרית היחה מנקודת. ואנכי הגאון כפי הקרי שבעלה הזאת. וכן הוא בכ"י שד"ל. ושם אמנות קרית משושי חסרים.

דף כ"ט ע"ב שורה י"ח. אין רואני. עיין בהערה שם. ובדפוס רע"ח ג"כ בקצת. ובלדו כתוב א:

דף ל"ה ע"ב שורה ה'. ויחלקם דוד (דה"א כ"ג) ועיין בהערה שם. אבל ז"ל דה"א כ"ד כי שם הוא בדפוס רע"ח בסג"ל ובלדו כתוב ויחלקם והוא פלא. דף ל"ט ע"א שורה ט'. באפלה (דברים כ"ח) ואנכי הערותי כי ז"ל באפלות (שעיה ג"ט) אבל בכ"י שד"ל כתוב באפלה בכ"ף והוא במל"ד דך רשעי באפלה. וכן בדפוס רע"ח (ושם הוא מלא יו"ד?) בפתח. ובלדו כתוב ב"ו וכן הוא בכל סה"ד.

דף ל"ט ע"א שורה כ"ב. אחרי כאשר ימשש הער באפלה נמצא בכ"י שד"ל עוד כתוב אחד: כחלקקות באפלה.

דף מ"ד ע"א שורה י"א. בכ"י רש"ש אחרי האלות: כתב ראח"ע נוסף: כי אלו הווין הם.

דף מ"ד ע"ב שורה ד'. וכבר עף: בכ"י רש"ס וכבר עיף. שם שם ה'. וכבר באש. בכ"י רש"ס נוסף: וי"ל שהיה הפך שאר האנשים כי כל מעשה המן דרך גם היה.

דף מ"ד ע"ב שורה ו"ד. הגהתי: זה כמו זה, אבל בכ"י שד"ל הווסחא: כמו זה בן זה וכמו ו"או (ומלת זה חסרה) משביח שאון ימים. ובכ"י רש"ס חסר כמו זה בן זה, וזה השלישי י.

דף מ"ד ע"ב שורה י"ז. ויש וא"ו אחר במקום אס. בכ"י רש"ס: אחר מלת אס. דף מ"ה ע"א שורה י"א. כי כמון כפרעה, בכ"י רש"ס נוסף: אחת כמון והמלך כמון. דף מ"ו ע"ב שורה כ"א. הזה אחיכם. בכ"י רש"ס נוסף: המבלי אין אלהים.

שם שם שורה כ"ד. הגמעך תעזב ארץ, חסר בכ"י רש"ס. ואינו ענין לכאן ועיין בספר הרקמה שער ל"ו נד 222, ומלת המעמף לריך, לנקד הה"א בח"ס.

דף ע"ב שורה ב'. כמו הארון. ככ"י רש"ם הארץ.
 שם שם " כ"ג. פעמים בסג"ל הפ"א להאן. ככ"י רש"ם מלח חפא חסרה.
 ואולי צ"ל דה"א.
 דף ע"ב שורה י"ז. ופעמים על החי"ת בחיריק ובמלה זעירא. ככ"י רש"ם כשהמלה.
 שם ע"ב שורה י"א. ומהיה שו"א. ככ"י רש"ם שו"א ופתח.
 דף ע"ט ע"א שורה ה'. וקריאת האל"ף. ככ"י רש"ם וקריאתה אל"ף.
 שם ע"ב . י"ג מאוח היו"ד בשו"א. ככ"י רש"ם תהיה.
 שם שם . י"ח. שחבא עליהם וא"ז פתוחה. ככ"י רש"ם נוסף: בשתורה לעבר.
 שם שם . כ'. ומדבר ישראל. ככ"י רש"ם נוסף גם הכסוף: ,ותדבר לבני
 ישראל".
 דף ל"ב ע"ב שורה י"ד. היחה צדה. ככ"י רש"ם. היחה הצדה.
 דף ל"ד ע"ב שורה ז'. ויבא עט דת"ו צמולם. ככ"י רש"ם: עט דה"א, ושוא האטן.
 דף ס' ע"ב שורה ט"ו. וכן האמלאים. ככ"י רש"ם: וכן האמלאים.
 דף ס"א ע"א שורה י"ד. אנרהם אנרהם. ככ"י רש"ם נוסף, יעקב יעקב, ומעשה
 סרה סליחה הבחור בנמוקו.
 דף ס"א ע"ב שורה י"ז. ויאמר שלחו. צ"ל שלשו.
 דף ס"ה ע"ב שורה ו' גם י"א תקנתי חמה, העביר העביר" שז"ל העבר. וק הוא
 ככ"י שז"ל.
 דף ס"ה ע"ב שורה ל'. הבביר את עלכס (מ"א י"ב). צ"ל אבביר את עלכס
 (דה"ב יו"ד י"ד) כן הוא ככ"י שז"ל. ועיין מנש"י שם שכתב כי ק מלא בכל
 הטמחאות הישנות, וכן הביאו ר"י בספר הרקמה ל"ד 54.
 דף ע"ג ע"א שורה ל'. ועל (הבלעם) הנליעס אוחס. ככ"י שז"ל הבלעם האשון חינו.
 דף ס' ע"ב שורה י"א. תקנוה בן-היא. בדשום רע"ח. בן-היא, ונלדו כתב ב"ן
 צלירי ונדגש ואולי ג"כ כנעס.
 דף צ"א ע"ב שורה ה'. והבבד. צ"ל הנין על האמוק אלל מלח והבבר. ובאמוק
 פעל ופעל כמו בשלמים.
 דף ק"ג ע"ב שורה י"ג. יומר בשתהיה קמן. ככ"י רש"ם משתהיה.
 שם שם . כ"ב. ונקומתם בפניכם. קן נהאדסם וכן ככ"י רש"ם כתוב
 בפניהם זה"א, ולאכי תקנתי כפי האמלא בכל סה"ד.
 דף ק"ד ע"ב שורה כ"ו. שהיתה בשו"א ופתח. ככ"י רש"ם בשתהיה.
 דף ק"ה ע"א שורה ב'. ומבונת צ"ל ומבונת.
 שם שם . כ'. כי אם הפירה צ"ל הסירה.
 שם ע"ב . ה'. על הגח והיורד. ככ"י רש"ם חסרה מלח והיורד.
 שם שם . י"ג. וכבר צאה. ככ"י רש"ם וכבה.
 שם שם . ל'. מוכנה. ככ"י רש"ם נוסף, או מיכנת".
 דף ק"ו ע"א שורה ב'. ואס קן נאמר בן הבינונים. ככ"י רש"ם נאמר בו כל הבינונים.
 שם ע"ב שורה כ"ב. שמת חטרו כחבור שמת. ככ"י רש"ם נוסף בלדו: ,אלא
 שזה ששה וזה שצנדה ומעשה חין טוק. לנמוק אל"כ. ודע פי בנמוק הוא
 חמת ירד צ"ל ח'.

הוספות וחקונים

דף ק"ז ע"א שורה כ"ב. ויטנו נרחם אחד: כוסף כ"י רש"ס, או ישימתו או ישימו.

דף ק"ח ע"א שורה ע'. ולא חבשה ז"ל חבשו.
 דף ק"ט ע"א שורה ל'. אלא שבא ק, כ"י רש"ס אולי בא ק.
 דף ק"י ע"א שורה ג' לכלא פשע ז"ל הפשע.
 דף ק"ב ע"ב, כ"ט. כמו שאקלו אחרים כ"י רש"ס רבים.
 דף ק"ח ע"ב, כ"ז. משפטים, כ"י רש"ס ומשפטו.
 דף ק"ב ע"א שורה ב'. ונסלה עי"ן הפעל, ק הוא גם כ"י רש"ס. אבל ל"ג כי ז"ל למ"ד הפעל.

דף ק"ב ע"א שורה י'. וכן הסילו הדיא, כ"י רש"ס התי"ן והוא האטן.
 דף קכ"א ע"א שורה י"א ונהגו בשם. עי"ן מ"ש המפרט. ח"ל הרש"ל במכתב אל"י:
 צטרף נחה גם טוויניזיא וגם כ"י. ונהגו בשם וכל"ל, ומי שהגיה ונהגו בהם
 (טוונתו על המפרט) לא ידע בין חרור המן לברוך מרדכי (המכתב הזה נכתב
 ביום הפורים. וע"כ חפש המליצה הזאת) כי רד"ק לא נא כאן לדבר רק על השם
 הנגזר משרש נהה ואמר כי עשו השם משרש זה כאלו היחה למ"ד האטל במס"ק
 כמו ג"בא ג"ה. ק אמרו נחה וח"כ השמיטו אחת מהא"ן ואמרו ג"ה:

דף קל"ח ע"ב שורה כ"ה. כמו וידעו ביעקב ולא ייחל מיכס ה', דע כי בהדפס
 היה כתוב ביום ייחל, וכן כ"י שד"ל. רק מאשר נרשם נדו, מיכה ה', תקתי
 אחת ביום, ולא. אבל ז"ל הרש"ל במכתב אל"י ח"ל: גם טוויניזיא וידעו ביעקב
 וכ"י וידעו (ומלח ביעקב חיונה). וז"ל ששם שלא היחה טונת רד"ק לשום סמוך
 אלא למלות נפרדות וידעו, ביעקב, ביום, ייחל.

דף קמ"ח ע"א שורה י'. בפירת רמ"ה ליון א' וכן דדה נפו. שנה ברואה וע"כ
 א"ה סליליה. כי אין הדין הזה טהג כרי"ם ולכן מלאט סרפ"ה דמשק סרפ"ה
 בים לון פתח לפני רי"ם קמונה. ומה גם לפי שסחי נק"ל מלאח ב' כי הא"ן
 שהוא לפני ה"א המשמחה במקום למ"ד בתחלתה הוא חסוף. אך הוא מאגסר
 דר שהוא במקום דרד והוא ע"מ סר"ה ולא שלם ט הדגש. וכן הני"ו אר"ק
 ז"ל במשקל פל. ועי"ן תקון טפרים שם שמחב כי מלא בדקדוק י"ן כי בכל

סגרי דוקאי הוא נז"רי. אבל הרד"ק בשרשיו כתב כי הסג"ל במקום פתח גדול.
 דף קג"ג ע"א שורה ח'. לשון שקר ישנא רב"ו. ודו"או תמורת אלף. כ"י שד"ל
 וכן בשרשים רב"ו מסר י"ד כתוב. (אף שנס"ד הוא מלא). וח"כ בהכרח הוא'
 תמורת האלף, ור"טו כי הרב"ו ישנא לשון שקר ולא אחיה שפוחיה להמשרש להגיה
 במס, כי אף אם הוא מלא י"ד הוא רק למשך.

דף קג"ד ע"א שורה י"ח. כמו שפרש (שפרשט), ח"ל הרש"ל באגרות אל"י: בענין
 ארון אחד מלאחי חדוש גדול כ"י והוא כי הסג"ל שכתב רד"ק נפרטו. ובשרשי'
 סיהיה ארון אחד. כמו ארון איש ארז. חיונה כאן כלל אבל זה לשון: ומטות
 העגלה תמלא ארון עני שמים וכן כלם. אבל ויקח יאידע הכין ארון אחד הוא
 משקל

משקל אחד משקל שאמר תרצ"ם כי אינו סמוך. והיה חסר לומר שהסופר פעה
 (אמר יב"ר גדולי פעה) ודג טן ארון אחד קדמאה לארון אחד הגימטא אך לפי
 זה מלין בל למחצ אבל ויקח יהודע אם רד"ק לא כתב אבל אלל הספוק הזה
 (אמר יב"ר מלח אבל סונה נהדסם לפי ארון אחד הגימטא). וכל כי מלוח כעו
 שפדו נפדו מלכיס קן טוספת שהסיף חדס בגלין ורד"ק פירש ארון חיש לגד
 נפדות ובפרשים ולא קן היסה דעמו נפעת סביבה המכלול (אמר יב"ר הוא דוחק
 גדול ואסון כמו שהגימטא).

דף קצ"ז ע"ב שורה ב'. (ונפשות גרסם נגים ק"ד ק"ה פסם שניה) נסמך (ובבחינת)
 [ונקבת] נכ"י גדל מלח ובבחינת אינה.

דף ק"ח ע"א שורה י"ח נכ"י גדל הוא כמו שהגימטא נבלתי נבלתם.

דף ק"ט ע"ב שורה י'. כי [לא] ישאה, נכ"י גדל. הסמחא קי: כי ישאה כמו
 שהדעתך במשקל פעל פסם קן ופסם קן. — חלל אהדל נמחצ: חוה בלא
 ססן הסמח ש"ל מחצו די רד"ק ופיין למעלה במשקל פעל ש"ל לנ ש"ל
 רעמי וט'.

דף ק"ס ע"א שורה כ"ז. בהחבר והקבוץ. קן הוא גם טויניולא גם נכ"י.
 ולכ"י סקתי בהחברות ומלח והקבת השמחתי, וכסד גדל נמחצו כי ישא סקתי.
 דף קס"ג ע"ב שורה ס"ז. שהא [הנח] [הנח] כך היא נכ"י גדל כמו שסקתי.
 דף קס"ז ע"ב שורה י"ג. תפעלה. על תפעלה, והנש [הנח] [היוד] קן
 הוא נכ"י גדל כמו שסקתי.

דף קס"ח ע"א שורה כ"ב. היה (פיעדו) [מועדיו] קן הוא גם נכ"י גדל כמו שסקתי.
 דף קצ"ז ע"ב שורה י"ד. במשקל פועלת: אלס שני המשקלים (ר"ל גם משקל פועת
 [לפי] חפ"ט שהט מלעיל חין האי"ו דעשה בהחבר עם הכתיב, פליחה גדולה
 על המחבר שמה תלג בסמך סממ"ס הכנה שהאי"ו נמשמח לוקנה ולפייה סג"ל
 דגתה חמיד בהחברה עם סממ"ס?

